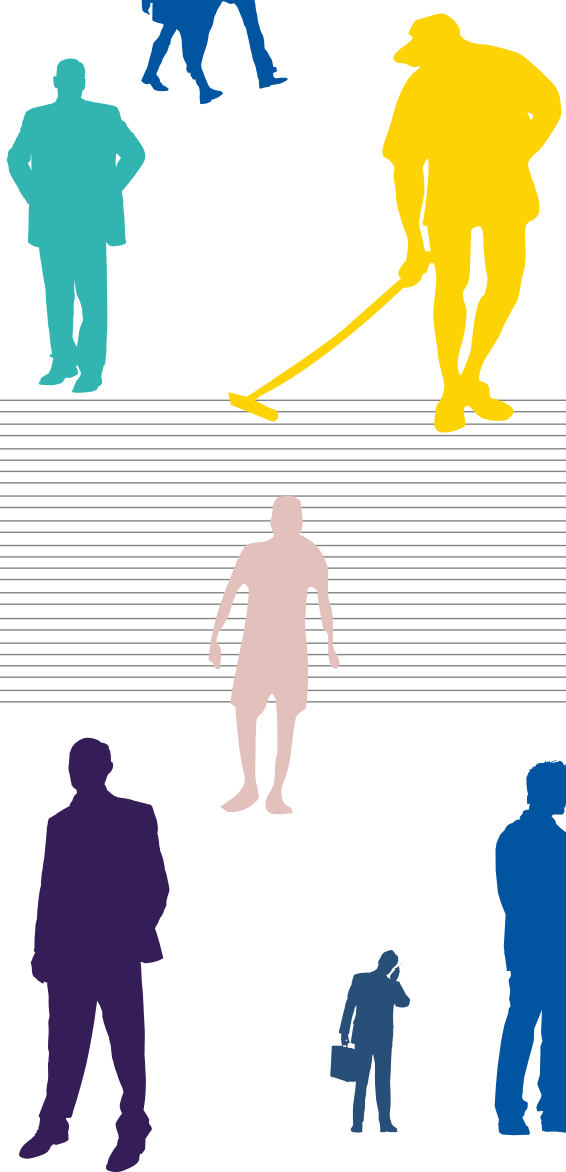

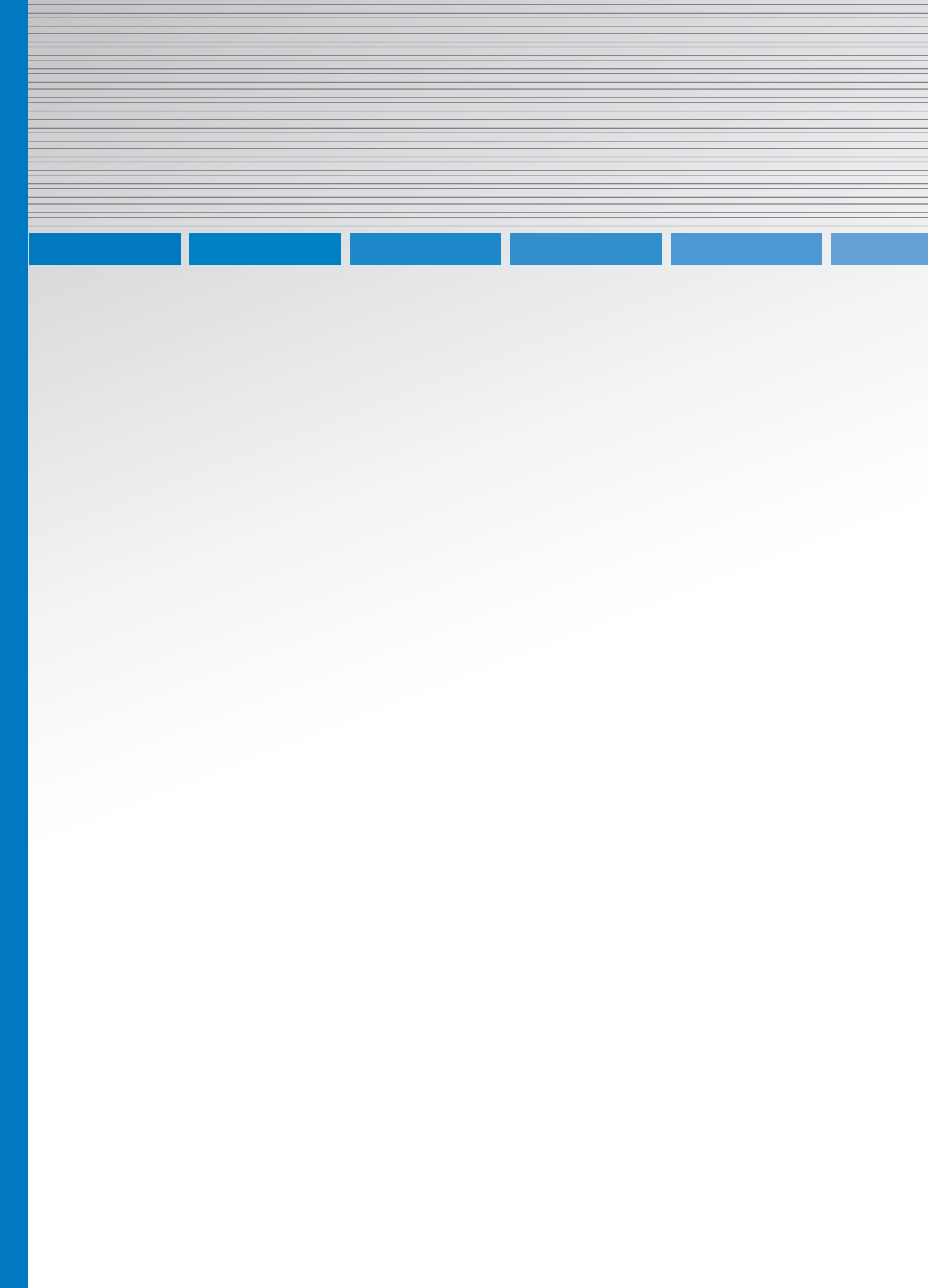

ΕΤΗΣΙΑ ΕΚΘΕΣΗ 2014

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ
ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ	5
ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ	9
Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΕ ΝΕΑ ΣΤΕΓΗ	9
ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ	9
ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ	23
ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ	24
ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ	27
ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΡΧΗ	28
ΑΥΤΟΨΙΕΣ – ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ	28
ΗΜΕΡΙΔΕΣ – ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ – ΣΥΝΕΔΡΙΑ	28
Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ	30
ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ – ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ	31
ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	31
ΕΚΔΟΣΕΙΣ 2014	33
ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	33
ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ	37
ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΕΝΑ ΚΕΚΤΗΜΕΝΟ ΥΠΟ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ	38
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ	45
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ	53
ΕΡΓΑΣΙΑ	66
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ	73
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ	80
ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ	88
ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ	96
ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ: Ο ΦΑΥΛΟΣ ΚΥΚΛΟΣ	103
ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ	113
ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ	114
ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ	133
ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ	147
ΠΡΟΛΗΨΗ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ	155
ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ	160
ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ	166
ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ	186
ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΑ	193

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Ο αριθμός των αναφορών στην ανεξάρτητη αρχή, που έφτασαν τις 16.339 το 2014 (έναντι 14.738 το 2013), αποτελεί νέο ρεκόρ αύξησης και γι' αυτή τη χρονιά. Είναι σαφής ένδειξη της έντασης των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι πολίτες αλλά και των αδιεξόδων της διοίκησης. Η οικονομική ύφεση και η παρατεταμένη λιτότητα καταλήγουν να θίγουν τον πυρήνα της σχέσης κράτους – πολιτών. Τη στιγμή που οι πολίτες έχουν περισσότερο από ποτέ ανάγκη τις δημόσιες υπηρεσίες, το κοινωνικό κράτος συρρικνώνεται ενώ κρατικές λειτουργίες εξασθενούν λόγω της υποβάθμισης της διοικητικής λειτουργίας. Ακόμη και όταν η διοίκηση τελικά ανταποκρίνεται, πράγμα που προγραμματικά και συστηματικά επιδιώκει η Αρχή, αυτό συνήθως γίνεται με καθυστέρηση και εκ των υστέρων, αφού οι δυσκαμψίες και οι γραφειοκρατικές πρακτικές έχουν ταλαιπωρήσει τους πολίτες, αδιαφορώντας για την ουσία της χρηστής διοίκησης, που απαιτεί εγρήγορση και ευελιξία στην εφαρμογή της νομιμότητας.

Στις αδυναμίες της διοίκησης, λιγότερο ή περισσότερο γνωστές από το παρελθόν, έρχονται να προστεθούν τα προβλήματα που προκαλούν οι ίδιες οι ασκούμενες πολιτικές, αλλά και ο τρόπος με τον οποίο θεσμοθετούνται, χωρίς επαρκή προετοιμασία αλλά και χωρίς ουσιαστικό διάλογο. Η δίκαιη κατανομή των βαρών, η στήριξη των δημιουργικών πρωτοβουλιών, η προστασία των ευάλωτων ατόμων και ομάδων περιθωριοποιούνται ή τελούν και το 2014 σε αναμονή, αντί να αποτελούν προτεραιότητες και αφετηρία των πολιτικών επιλογών. Πρέπει επιτέλους η σχέση του πολίτη με το κράτος να τεθεί στο επίκεντρο. Είναι μια απαίτηση χρηστής διακυβέρνησης και δημοκρατίας.

Οι αριθμοί των αναφορών αλλά και τα ποσοστά επιτυχούς διαμεσολάβησης για την επίλυση επιβεβαιώνουν την εμπιστοσύνη των πολιτών στον Συνήγορο και την αναγκαιότητα της παρέμβασής του. Ο εντυπωσιακός ρυθμός αύξησης των τελευταίων ετών συνεχίζεται, ενώ η αύξηση κατά την περίοδο 2011-2014 έχει υπερβεί το 50%. Ωστόσο, δεν μπορεί κανείς να επιχαιρεί όταν αντικατοπτρίζεται μια τόσο προβληματική κατάσταση, η οποία μάλιστα φαίνεται να επιτείνεται.

Είναι προφανές ότι, παρά τις θεσμικές μεταβολές και πρωτοβουλίες, καθυστερεί η συνολική μεταρρύθμιση η οποία θα φέρει τη διοίκηση στο ύψος των σύγχρονων προσδοκιών, που θα την οδηγήσει στην απόδοση που απαιτούν οι καιροί και οι πολίτες. Η διοίκηση, αντίθετα, εξακολουθεί να φθίνει. Υφίσταται μέτρα με σημαντικές επιπτώσεις σε υπηρεσίες αιχμής, ενώ παραμένει σε μια διαρκή μετάβαση, μετέωρη και αμήχανη ανάμεσα σε αλλαγές που δεν έχουν τον χρόνο να ολοκληρωθούν. Με αυτή την παρατήρηση, δεν υποτιμώνται οι προσπάθειες βελτίωσης σε διάφορα πεδία της διοικητικής λειτουργίας. Ορισμένες φορές αυτές είναι τόσο αυτονόητες που διερωτάται κανείς γιατί δεν είχαν πραγματοποιηθεί προ πολλού. Η συνεχής όμως αύξηση του αριθμού των αναφορών αποτελεί αδιάψευστο μάρτυρα ότι οι όποιες βελτιώσεις δεν έχουν κατορθώσει μέχρι στιγμής να βρουν αντανάκλαση στην καθημερινότητα των πολιτών.

Στην προτεραιότητα της αναβάθμισης της διοικητικής λειτουργίας φαίνεται να συμπύκνουν οι πάντες. Δεν φτάνει όμως αυτό. Πρέπει επιτέλους να υπάρξει κάποιος κοινός τόπος στο πώς αυτή θα επιτευχθεί. Πάντα θα υπάρχει το επιχείρημα της ανεύρεσης καλύτερης λύσης, αρκεί να μην υπονομεύεται με αυτό η πραγματοποίηση μιας κατάλληλης ή απλώς καλής λύσης. Το ιστορικό των διοικητικών μεταρρυθμίσεων στη χώρα πείθει ότι φιλόδοξα εγχειρήματα συχνά κατέληξαν απλώς στη διαιώνιση του προβληματικού και μη ικανοποιητικού status quo.

Το ζήτημα που αναδεικνύεται είναι οι συνθήκες υπό τις οποίες επιχειρούνται οι διοικητικές μεταρρυθμίσεις. Θετικά κίνητρα αντί για απειλή κυρώσεων, δημιουργία μιας μεταρρυθμιστικής δυναμικής σε πεδία αιχμής, με πολλαπλασιαστικό αποτέλεσμα στην αναβάθμιση της διοικητικής λειτουργίας και ειδικά στην ανταπόκριση στις σύγχρονες κοινωνικές ανάγκες και απαιτήσεις, αλλά και η συνειδητοποίηση της ανάγκης να συνταχθεί η ίδια η κοινωνία υπέρ των μεταρρυθμίσεων αποτελούν απαραίτητες προϋποθέσεις επιτυχίας. Η ελλειπής δημοκρατική νομιμοποίηση περιορίζει την εμβέλεια των μεταρρυθμίσεων, εξανεμίζει το πολιτικό κεφάλαιο και καταλήγει σε κοινωνική κόπωση χωρίς πρακτικό αποτέλεσμα.

Οι **Βοηθοί Συνήγοροι** (από αριστερά προς δεξιά)
Βασίλειος Καρύδης, Χρήστος Ιωάννου, Ιωάννης Σαγιάς, Μαρία Κοτρωνιά, Γεώργιος Μόσχος

Ο Συνήγορος δηλώνει πάντως τη διαρκή του παρουσία. Με πληθώρα παρεμβάσεών του αναζήτησε πρακτικές λύσεις για τη στήριξη των πολιτών σε κάθε πλευρά της επαφής τους με το κράτος και την ευρύτερη δημόσια διοίκηση, για τον σεβασμό και την πραγμάτωση των δικαιωμάτων τους, την καταπολέμηση των διακρίσεων κάθε μορφής, την προστασία του περιβάλλοντος και τη γενικότερη υπεράσπιση της νομιμότητας και του κράτους δικαίου. Στόχος είναι πάντοτε η ενεργοποίηση όχι μόνο της λογοδοσίας αλλά και της ανταπόκρισης της διοίκησης για την επίλυση των προβλημάτων. Πάνω από το 80% των βάσιμων αναφορών επιλύθηκαν με την παρέμβαση της Αρχής. Συχνές υπήρξαν και οι δημόσιες παρεμβάσεις του Συνηγόρου, οι κυριότερες από τις οποίες αναφέρονται στη σχετική ενότητα της παρούσας έκθεσης.

Πέραν των άλλων, το 2014 ήταν η χρονιά κατά την οποία ο Συνήγορος ανέλαβε την ειδική αρμοδιότητα του Εθνικού Μηχανισμού για την πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης με την κύρωση, από την Ελλάδα, του προαιρετικού πρωτοκόλλου της σύμβασης κατά των βασανιστηρίων (Ν. 4228/2014). Πρόκειται για μια σημαντική αρμοδιότητα που έρχεται να προστεθεί σε σειρά άλλων τις οποίες εμπιστεύτηκε η ελληνική Πολιτεία στην ανεξάρτητη αρχή κατά τη διαδρομή της λειτουργίας της, αναγνωρίζοντας και με τον τρόπο αυτό τη συνέπεια και αξιοπιστία του Συνηγόρου ως προς την ενδυνάμωση του κράτους δικαίου.

Το 2014 υπήρξε άλλη μια χρονιά έντονης εξωστρέφειας για την Αρχή. Ολοκληρώθηκαν οι δράσεις του ευρωπαϊκού προγράμματος Progress για την καταπολέμηση των διακρίσεων, που περιέλαβαν ημερίδες παρουσίας της Αρχής σε πολλές πόλεις της περιφέρειας. Ολοκληρώθηκε επίσης έργο με χρηματοδότηση από το ΕΣΠΑ και τη Γενική Γραμματεία Ισότητας με την παρουσίαση έρευνας σχετικά με την αξιοποίηση εκ μέρους των πολιτών θεσμών και μηχανισμών για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους, με ιδιαίτερη αναφορά στις γυναίκες με χαμηλό εισόδημα.

Παράλληλα, ξεκίνησε και θα ολοκληρωθεί το 2015 σειρά δράσεων κατά των διακρίσεων και του κοινωνικού αποκλεισμού, με χρηματοδότηση από πρόγραμμα του Ευρωπαϊκού Οικονομικού Χώρου. Οι δράσεις, μεταξύ άλλων, στοχεύουν στην ενίσχυση της παρουσίας του Συνηγόρου σε γειτονίες της Αθήνας και περιοχές του δυτικού λεκανοπεδίου, που φαίνεται να αντιμετωπίζουν ιδιαίτερα προβλήματα κοινωνικού αποκλεισμού και υποβάθμισης των συνθηκών διαβίωσης των κατοίκων τους. Ως μορφή έμπρακτης στήριξης, η Αρχή προχωρεί στην επεξεργασία και προώθηση της πληροφορίας που αφορά κοινωνικά και οικονομικά ευάλωτες ομάδες, άνεργους και ανασφάλιστους, και σε εκδηλώσεις ενημέρωσης κατά των διακρίσεων, της ξενοφοβίας και των εγκλημάτων μίσους σε πολλές πόλεις της Ελλάδας.

Τα τελευταία χρόνια, ο Συνήγορος του Πολίτη διαθέτει σελίδα στο Facebook και λογαριασμό στο Twitter. Τη χρονιά που πέρασε, η παρουσία της Αρχής στα δύο πιο δημοφιλή μέσα κοινωνικής δικτύωσης ενισχύθηκε σημαντικά με υπερδιπλασιασμό των μελών και σημαντική αύξηση όσων παρακολουθούν τις δραστηριότητές της. Η δυναμική των νέων μέσων και η ταχύτατη αλληλεπίδρασή τους διέυρναν σε μεγάλο βαθμό την απήχηση και τη διάδοση των παρεμβάσεων και δράσεων της Αρχής στους χρήστες του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Παράλληλα, η δυνατότητα ηλεκτρονικής υποβολής αναφοράς διευκολύνει τους πολίτες να απευθυνθούν στην Αρχή, πράγμα το οποίο αποτυπώνεται και στο μερίδιο των ηλεκτρονικών αναφορών στον συνολικό αριθμό τους (40%).

Η πρόσφατη, τέλος, μεταστέγαση της Αρχής σε κτίριο του κέντρου της Αθήνας σηματοδοτεί μια νέα φάση: μεγαλύτερη εγγύτητα με τους πολίτες, αμεσότερη επαφή με τις υπηρεσίες και τα προβλήματα, ενεργότερη συμμετοχή στην αναζωογόνηση του κέντρου της πόλης.

Καλλιόπη Σπανού
Ιανουάριος 2015

ΟΙ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ ΤΗΣ ΧΡΟΝΙΑΣ

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΕ ΝΕΑ ΣΤΕΓΗ

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΡΧΗ

ΑΥΤΟΨΙΕΣ - ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

ΗΜΕΡΙΔΕΣ - ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ - ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ - ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

ΕΚΔΟΣΕΙΣ 2014

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ ΣΕ ΝΕΑ ΣΤΕΓΗ

Το τέλος του 2014 βρίσκει τον Συνήγορο του Πολίτη σε νέα διεύθυνση, στην οδό Χαλκοκονδύλη 17, κοντά στην πλατεία Κάνιγγος. Με τη μεταστέγαση των υπηρεσιών της Αρχής καταρχήν ευοδώνεται η μακρά προσπάθεια του Συνηγόρου του Πολίτη για εξεύρεση χώρου στέγασης με χαμηλότερο μίσθωμα.

Εκτός αυτού, το νέο κτίριο δεν βρίσκεται πλέον στα περιφερειακά όρια της πόλης, εκεί όπου στεγαζόταν η Αρχή τα τελευταία 16 χρόνια, αλλά στην καρδιά της Αθήνας. Έτσι, ο Συνήγορος του Πολίτη συμβάλλει έμπρακτα στην προσπάθεια αναζωογόνησης του παραδοσιακού κέντρου, στηρίζοντας την οικονομική βάση της περιοχής, ενισχύοντας την ταυτότητα και την εικόνα της, βελτιώνοντας την πολεοδομική λειτουργία της. Το νέο κτίριο βρίσκεται σε σημείο όπου συγκλίνουν όλα τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς και η ευκολία της πρόσβασης φέρνει τις υπηρεσίες της Αρχής ακόμη πιο κοντά στον πολίτη.

Ας σημειωθεί, τέλος, ότι μελετητής του κτιρίου ήταν ο αρχιτέκτονας Σπύρος Στάικος, χαρακτηριστικός εκπρόσωπος της γενιάς του Μεσοπολέμου, ένας από τους πρωτεργάτες του εκσυγχρονισμού του αστικού τοπίου της Αθήνας.

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΜΕΣΑ ΑΠΟ ΤΙΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

Ποιοτικά χαρακτηριστικά

Οι αναφορές που κατατέθηκαν στον Συνήγορο το 2014 ξεπέρασαν σημαντικά τον αριθμό-ρεκόρ του 2013 (14.738) φτάνοντας στο νέο ρεκόρ όλων των ετών (16,339). Συ-

νεχίστηκε δηλαδή ο εντυπωσιακός ρυθμός αύξησης των τελευταίων ετών. Η αύξηση σε σχέση με το 2013 είναι 10,86%, σε σχέση με το 2012, 39,63%, και σε σχέση με το 2011, 52,62% (βλ. γράφημα 1).

Τα προβλήματα διαχείρισης των επιπτώσεων της δημοσιονομικής κρίσης συνεχίζουν να παράγουν το μεγαλύτερο μέρος των παραπόνων από τον κρατικό μηχανισμό, αντανακλώντας ταυτόχρονα και την επιδεινούμενη έλλειψη εμπιστοσύνης προς το κράτος και τις υπηρεσίες του. Οι πηγές των προβλημάτων είναι αυτές που εντοπίστηκαν και τα προηγούμενα χρόνια της κρίσης, δηλαδή σε τομείς όπου τα τελευταία χρόνια επήλθαν ραγδαίες αλλαγές στη νομοθεσία, αλλά και σε τομείς όπου παρατηρείται αδυναμία ανταπόκρισης των υπηρεσιών εξαιτίας της πάγιας πλέον υποστελέχωσης, των προβληματικών διαδικασιών και, αναμφισβήτητα, των περικοπών πόρων.

Τα προβλήματα των πολιτών αντανakλώνονται ευκρινέστατα στα στατιστικά στοιχεία της δραστηριότητας της Αρχής κατά το 2014. Έχει μάλιστα ενδιαφέρον να συγκριθούν με εκείνα των προηγούμενων ετών, διότι οι προβληματικοί τομείς, που όχι μόνο φαίνεται να παγιώνονται αλλά και συνεχίζουν να επιδεινώνονται, είναι τα ασφαλιστικά θέματα και η φορολογία. Τα παράπονα για τους δύο αυτούς τομείς κινούνται να διπλασιαστούν από το 2011. Οι ιδιαίτεροι τομείς προβλημάτων στα οποία επικεντρώνονται οι αναφορές των πολιτών αποτυπώνουν τη διαπίστωση αυτή (βλ. γραφήματα 10, 12).

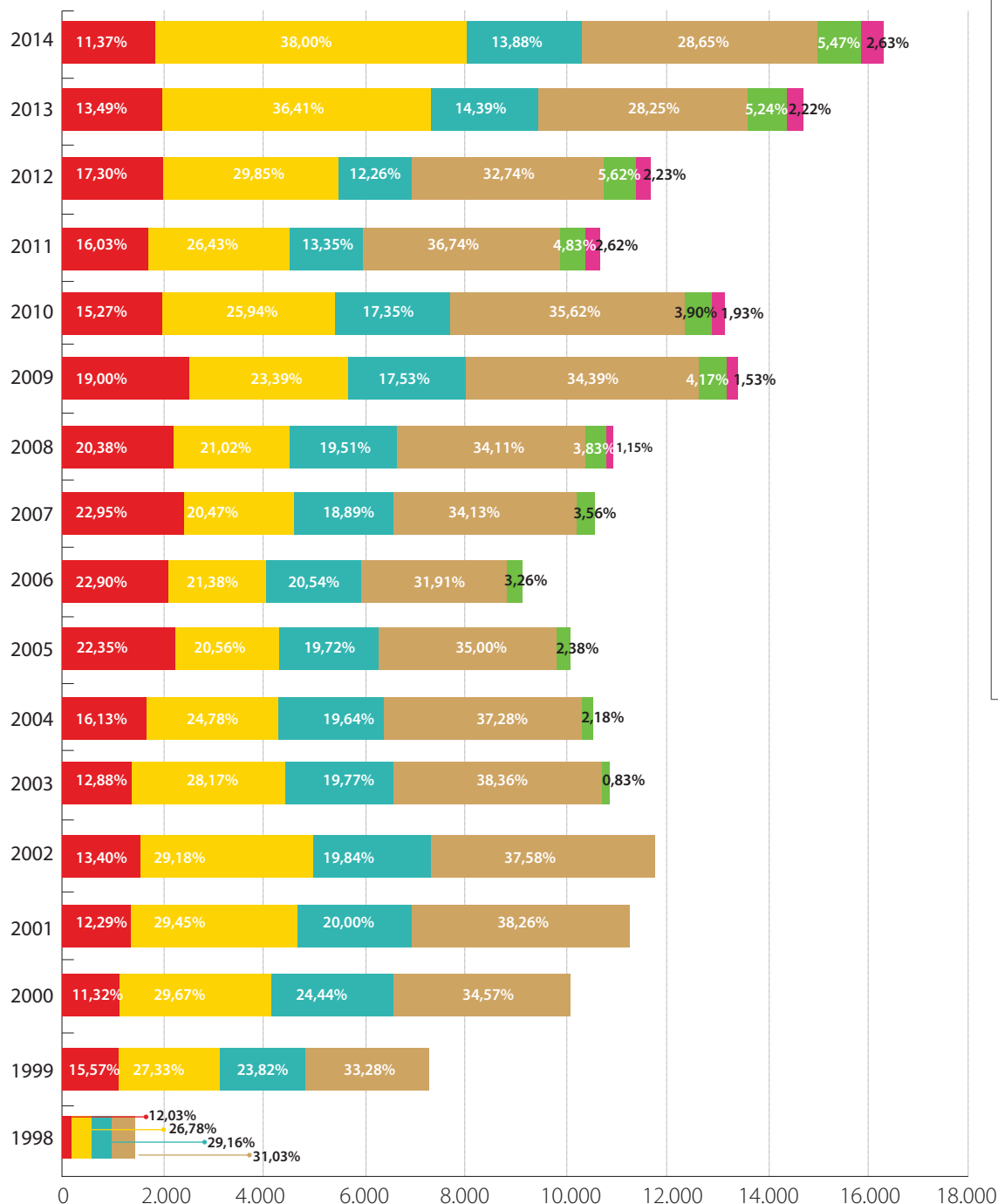
Κατά το 2014, φαίνεται επίσης να αυξάνεται το ποσοστό των υποθέσεων όπου παρατηρείται κάποιο πρόβλημα κακοδιοίκησης (από το 54% το 2013 σε 55,14% το 2014). Ταυτόχρονα, όμως, είναι ενθαρρυντικό ότι έπειτα από τις ενέργειες του Συνηγόρου το ποσοστό επίλυσης παραμένει σταθερά υψηλό, άνω του 80%.

Η γεωγραφική κατανομή των αναφορών παγίως αντανακλά τη συγκέντρωση του πληθυσμού στα δύο μεγάλα αστικά κέντρα της χώρας, αλλά και τη μεγάλη παρουσία των δημόσιων υπηρεσιών σε αυτά. Ωστόσο, η γεωγραφική κατανομή των αναφορών που υποβλήθηκαν το 2014 στον Συνήγορο παρουσιάζει ενδιαφέρουσες μεταβολές σε σχέση με την προηγούμενη χρονιά. Παρατηρείται αύξηση στις Περιφέρειες Θεσσαλίας, Κεντρικής Μακεδονίας, Ιονίων Νήσων, Στερεάς Ελλάδας και Κρήτης. Οι αναφορές από αυτές τις περιοχές αντιπροσωπεύουν το 2014 το 27% περίπου του συνόλου των αναφορών, ενώ το 2013 η συμμετοχή τους ήταν 24% περίπου. Η διασπορά αυτή και σε περιοχές με μικρού και μεσαίου μεγέθους αστικά κέντρα, που συνήθως δεν αποτελούσαν δεξαμενές αναφορών, σηματοδοτεί μια αξιοσημείωτη παράμετρο αξιολόγησης των προβλημάτων που απασχολούν τους πολίτες της χώρας.

Η αύξηση των αναφορών από την περιφέρεια έχει τρεις διαστάσεις:

- Το 2014 ενεργοποιήθηκε η δυνατότητα της υποβολής ηλεκτρονικής αναφοράς, γεγονός που διευκόλυνε την επικοινωνία των πολιτών με την ανεξάρτητη αρχή.
- Η εξωστρέφεια του Συνηγόρου με επισκέψεις διευρυμένων κλιμακίων στην Πάτρα, τον Βόλο, τα Ιωάννινα, τη Φλώρινα, την Κοζάνη και τη Θεσσαλονίκη σε συνδυασμό με τη συστηματική αύξηση των «αυτοψιών» στην πλειονότητα των περιφερειακών ενοτήτων συνέβαλαν στην περαιτέρω ενίσχυση της αναγνωρισιμότητας του έργου του θεσμού.
- Τα προβλήματα που τα προηγούμενα χρόνια κυριαρχούσαν στις αναφορές των πολιτών σχετιζόνταν άμεσα με την οικονομική συγκυρία και τις ραγδαίες αλλαγές σε θεσμούς και στο νομοθετικό

Γράφημα 1 Νέες αναφορές 1998-2013

ΕΤΟΣ ΝΕΕΣ ΑΝΑΦΟΡΕΣ

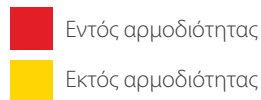
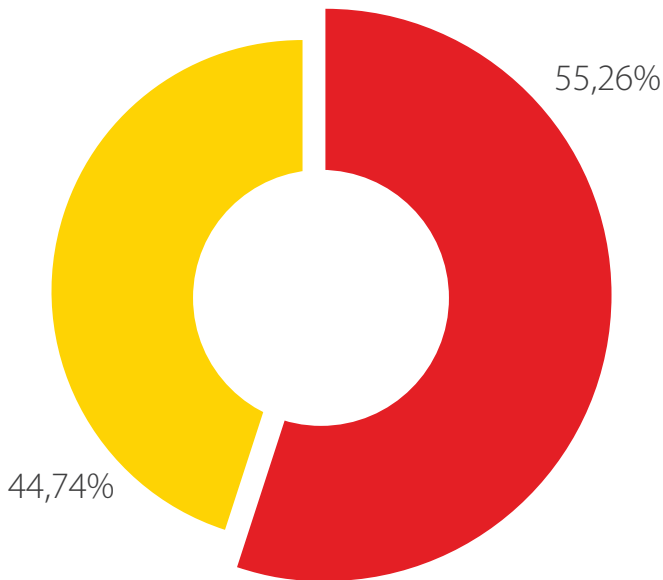
1998	1.430
1999	7.284
2000	10.107
2001	11.282
2002	11.762
2003	10.850
2004	10.571
2005	10.087
2006	9.162
2007	10.611
2008	10.954
2009	13.433
2010	13.179
2011	10.706
2012	11.702
2013	14.738
2014	16.339

ΣΥΝΟΛΟ 184.197

- Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- Κύκλος Κοινωνικής Προστασίας
- Κύκλος Ποιότητας Ζωής
- Κύκλος Σχέσεων Κράτους - Πολίτη
- Κύκλος Δικαιωμάτων του Παιδιού
- Κύκλος Ισότητας των Φύλων

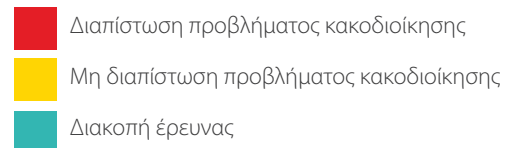
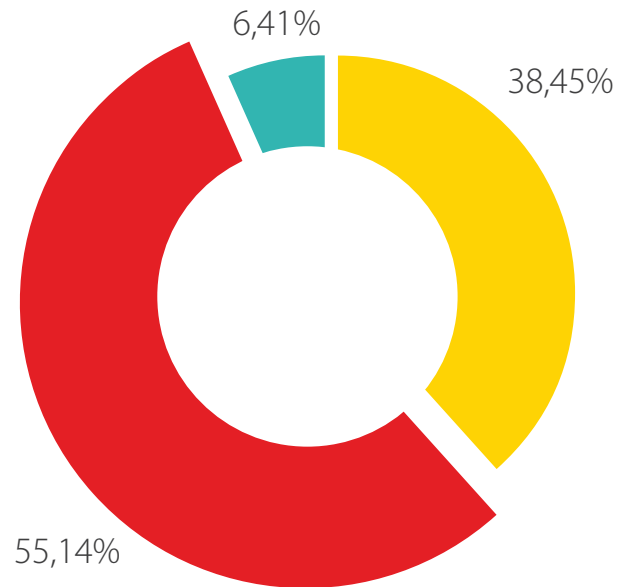
Γράφημα 2

Κατανομή αναφορών που υποβλήθηκαν το έτος 2014 ως προς την αρμοδιότητα του Συνηγόρου

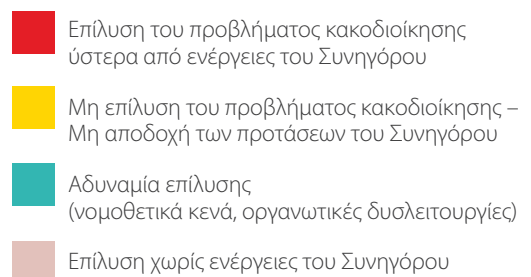
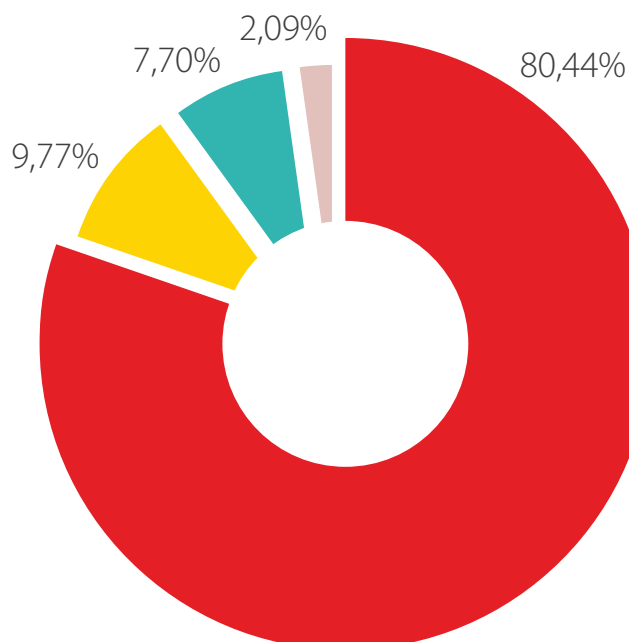
Γράφημα 3

Κατανομή των εντός αρμοδιότητας αναφορών που διεκπεραιώθηκαν το 2014

Γράφημα 4

Έκβαση των βάσιμων αναφορών

Γράφημα 5

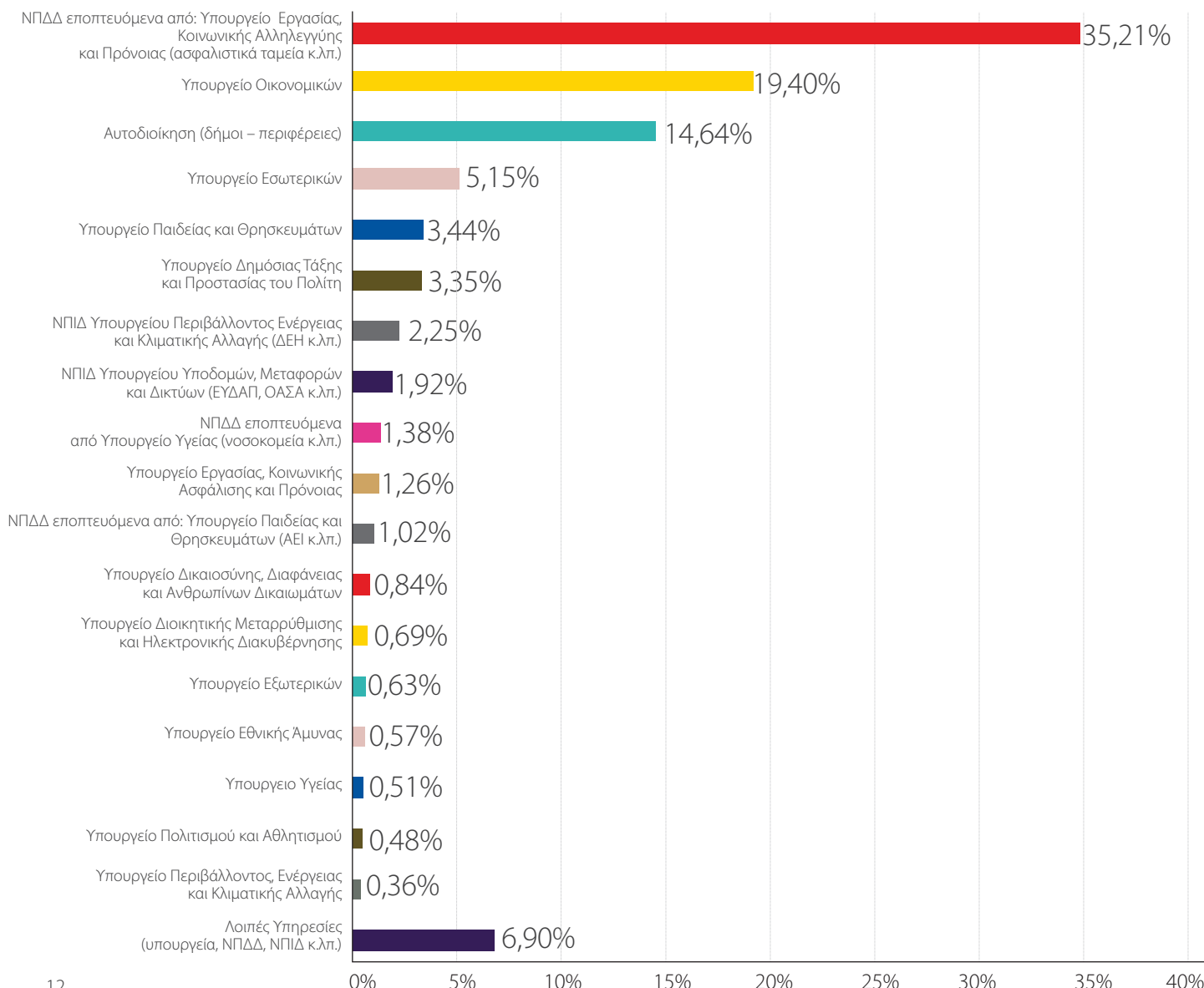
Αριθμός αναφορών ανά 10.000 κατοίκους, ανά περιφέρεια και ποσοστά επί του συνόλου

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ	ΑΡΙΘΜΟΣ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΑΝΑ 10.000 ΚΑΤΟΙΚΟΥΣ	ΠΟΣΟΣΤΟ ΕΠΙ ΤΟΥ ΣΥΝΟΛΟΥ ΤΩΝ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
Ανατολική Μακεδονία – Θράκη	8,75	3,29%
Κεντρική Μακεδονία	13,38	14,13%
Δυτική Μακεδονία	9,89	1,87%
Ήπειρος	10,69	2,45%
Θεσσαλία	8,58	3,98%
Στερεά Ελλάδα	9,83	3,42%
Δυτική Ελλάδα	8,87	3,94%
Αττική	29,36	52,90%
Ιόνια Νησιά	15,48	1,97%
Πελοπόννησος	11,26	4,21%
Βόρειο Αιγαίο	12,87	1,55%
Νότιο Αιγαίο	13,94	2,48%
Κρήτη	10,82	3,80%

Πηγή στοιχείων πληθυσμού: Εθνική Στατιστική Υπηρεσία της Ελλάδας - Εθνική απογραφή 2011

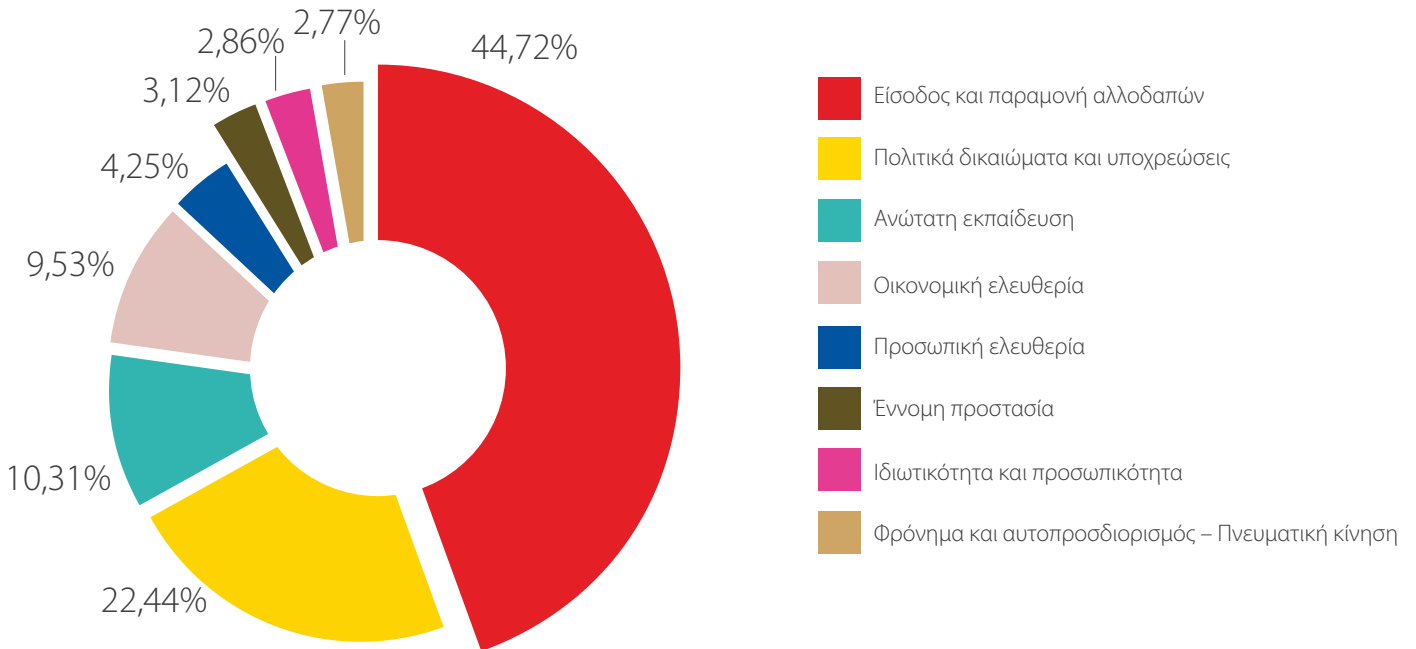
Γράφημα 6

Κατανομή των βάσιμων υποθέσεων ανά φορέα

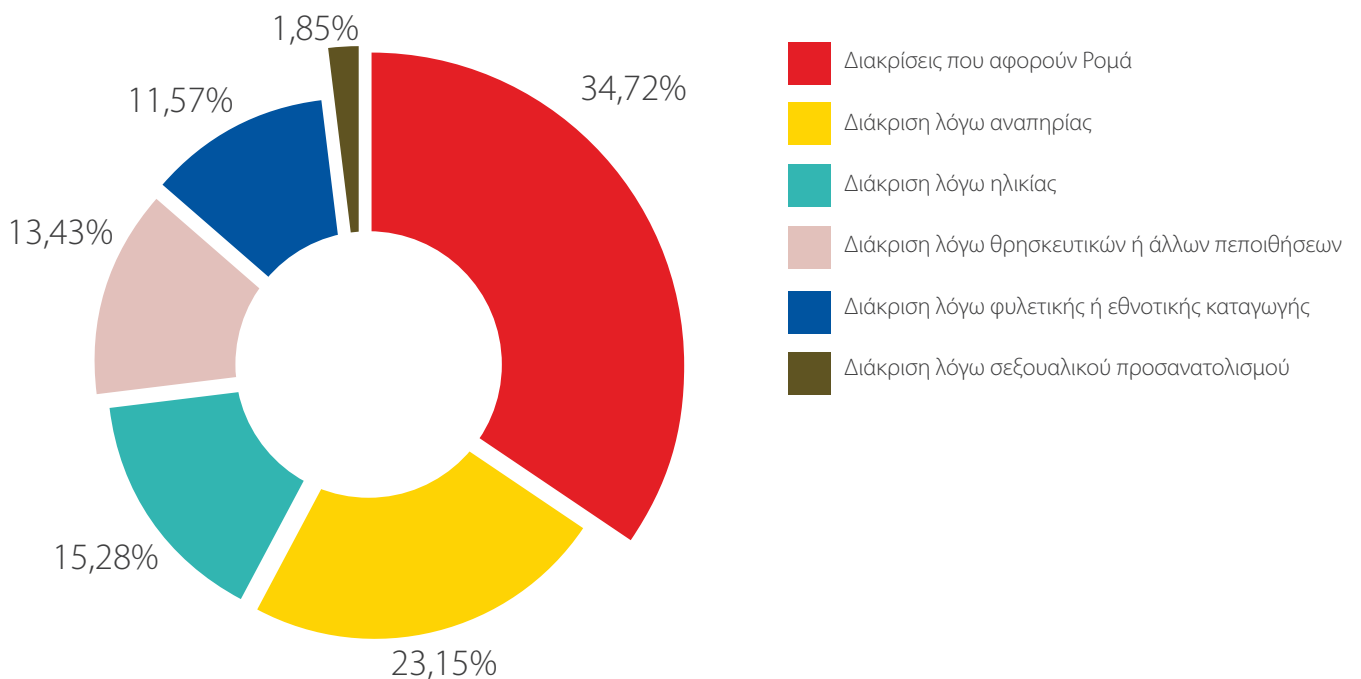
Γράφημα 7

Θέματα δικαιωμάτων του ανθρώπου

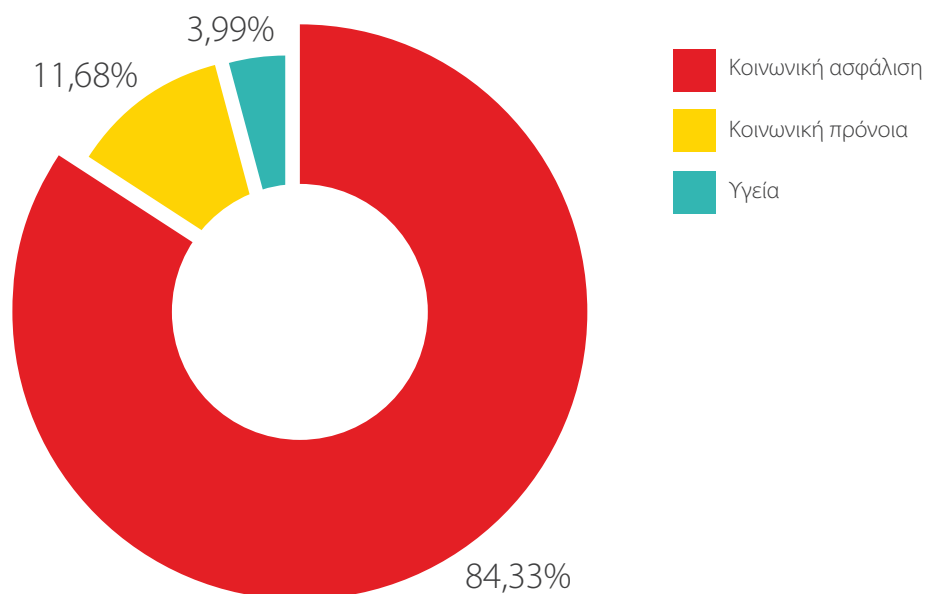
Γράφημα 8

Αναφορές για διακριτική μεταχείριση, ανά είδος διάκρισης

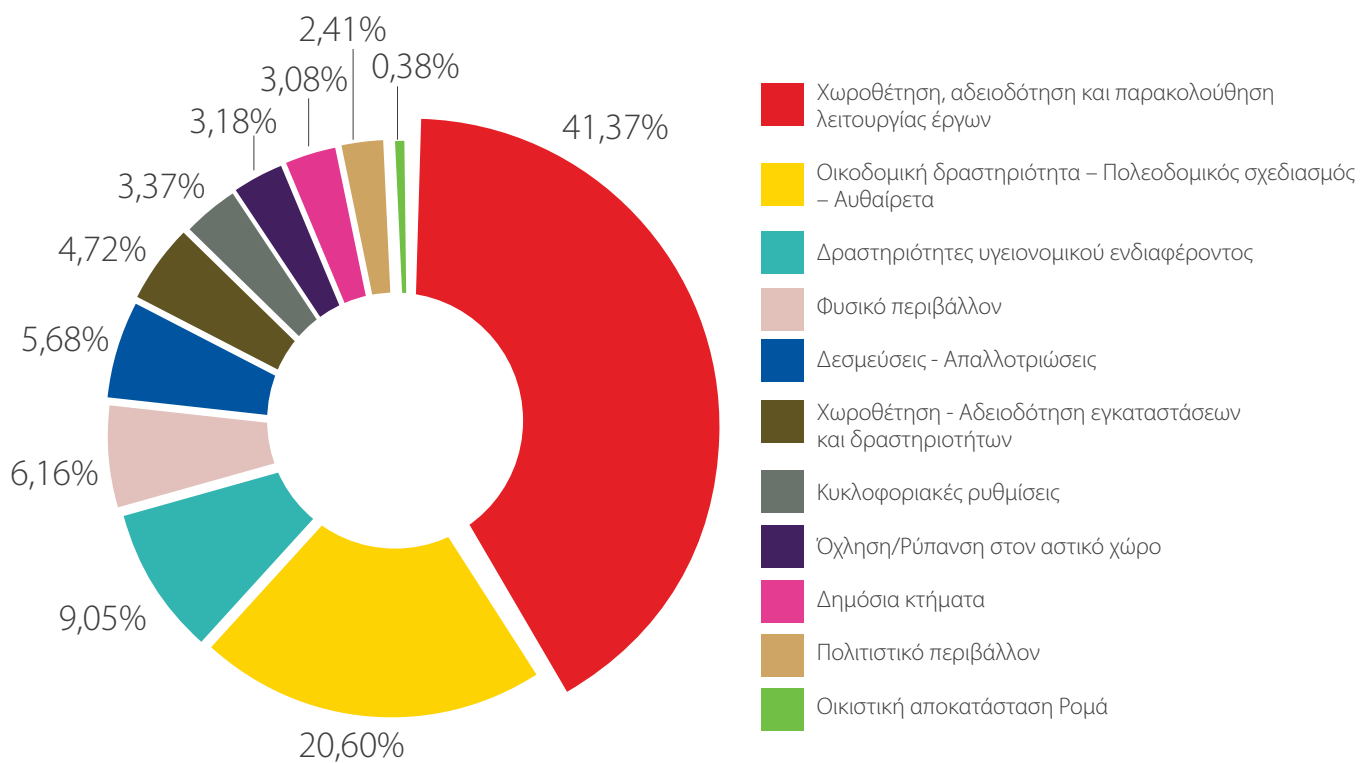
Γράφημα 9

Θέματα κοινωνικής προστασίας

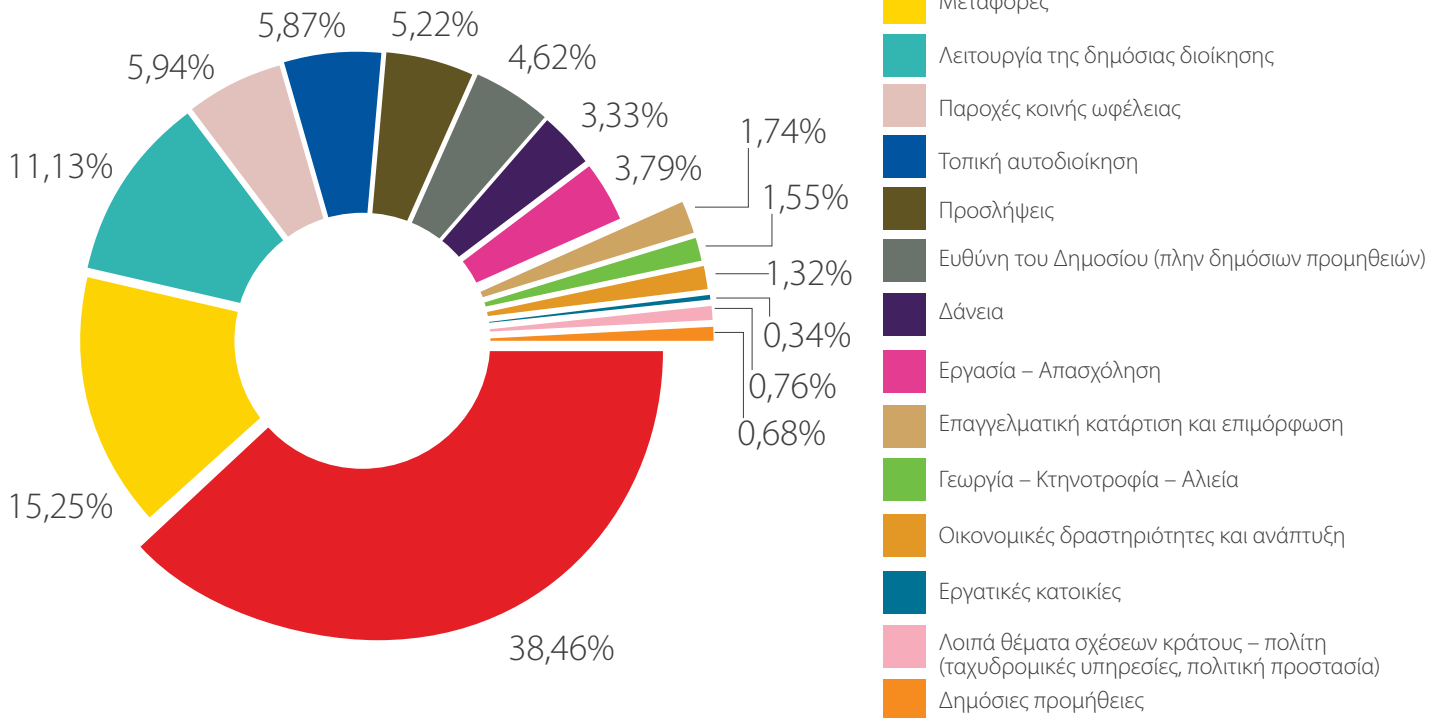
Γράφημα 10

Θέματα ποιότητας ζωής

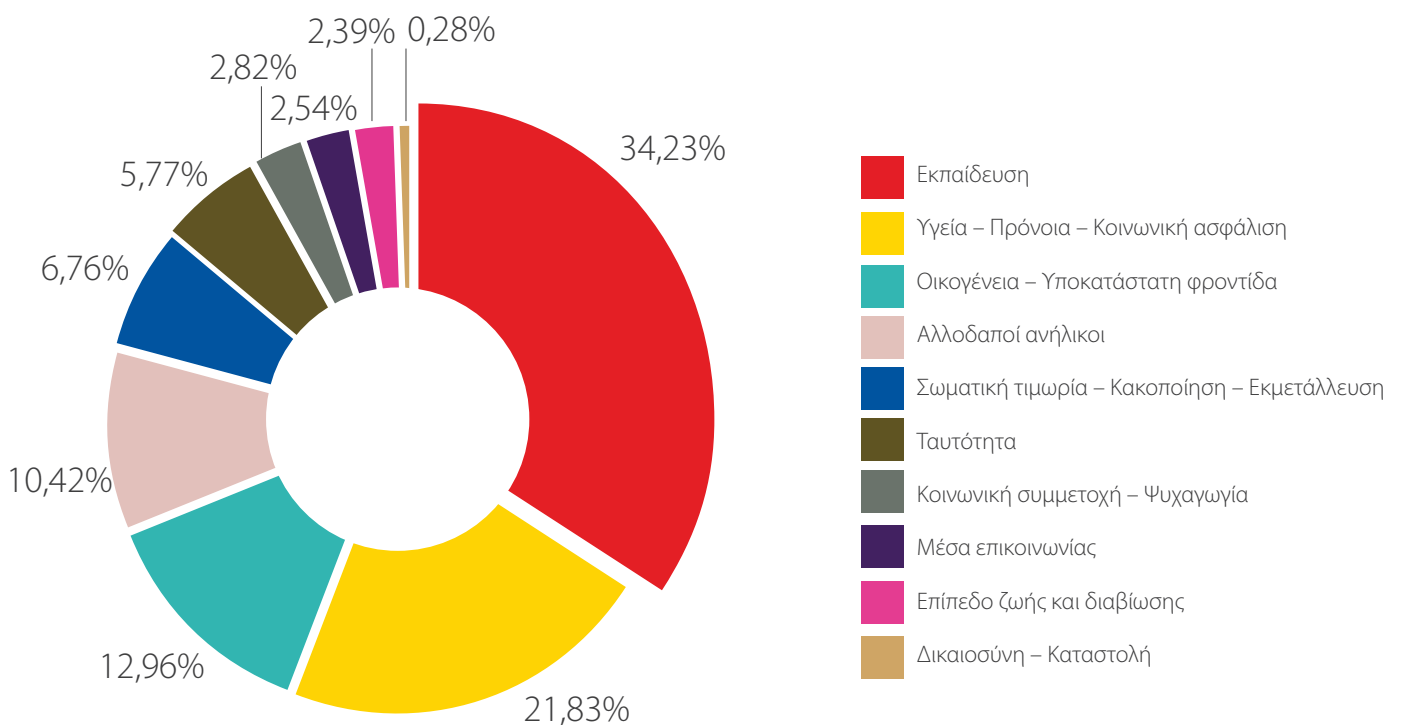
Γράφημα 11

Θέματα σχέσεων κράτους – πολίτη

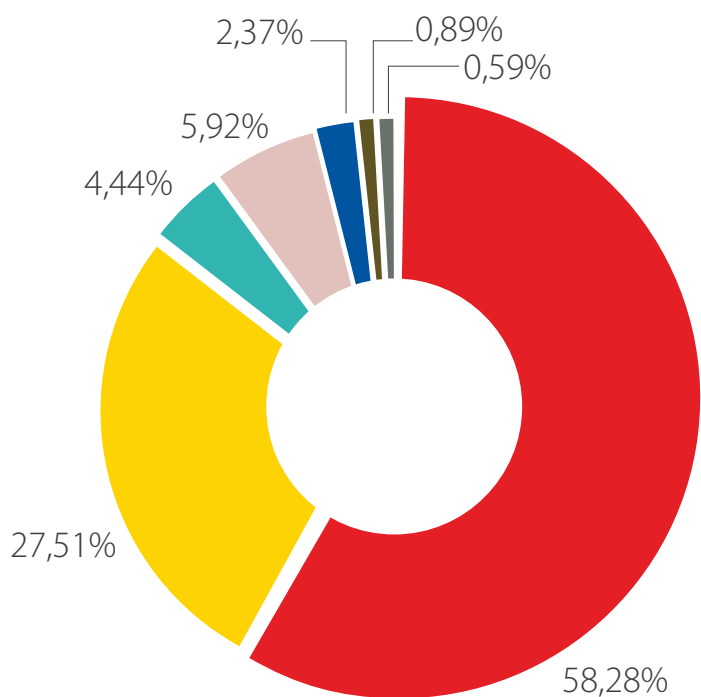
Γράφημα 12

Θέματα δικαιωμάτων του παιδιού

Γράφημα 13

Θέματα ισότητας των φύλων

- Άιση μεταχείριση στους όρους και στις συνθήκες εργασίας
- Άιση μεταχείριση ως προς τη λύση της σχέσης εργασίας
- Παροχές
- Σεξουαλική και άλλη παρενόχληση ως άνιση μεταχείριση
- Άιση μεταχείριση ως προς την πρόσβαση στην απασχόληση
- Άιση μεταχείριση στην επαγγελματική/υπηρεσιακή εξέλιξη
- Άιση μεταχείριση ως προς την αμοιβή

πλαίσιο. Όμως, ενώ έως τώρα οι επιπτώσεις της κρίσης φαίνεται να είχαν κατά κύριο λόγο επηρεάσει τα μεγάλα αστικά κέντρα, τόσο λόγω της συγκέντρωσης πληθυσμού όσο και των συνθηκών διαβίωσης σε αυτά, η νέα γεωγραφία των αναφορών αποτυπώνει τη διάχυση των προβλημάτων και στα μικρότερα περιφερειακά κέντρα.

Οι αναφορές για ζητήματα **δικαιωμάτων του ανθρώπου** παρουσιάζουν σταθερότητα στη θεματολογία τους, είχαν όμως σημαντικές διαφοροποιήσεις στη στατιστική απεικόνιση της κατανομής τους κατά το 2014. Δύο είναι τα πεδία με την πιο θεαματική μεταβολή: οι μεν υποθέσεις εισόδου και παραμονής αλλοδαπών μειώθηκαν αισθητά, οι δε υποθέσεις αναγνώρισης επαγγελματικών δικαιωμάτων διπλασιάστηκαν (βλ. γράφημα 7). Για τη μείωση, στην πρώτη περίπτωση, οι αιτίες αναζητούνται αφενός στην ολοκλήρωση λειτουργίας των λεγόμενων Υπηρεσιών Μιας Στάσης, οι οποίες απορρόφησαν πολυετείς εκκρεμότητες νομιμοποίησης αλλοδαπών και εξορθολόγησαν τη διαδικασία ελέγχου των σχετικών προϋποθέσεων, αφετέρου στη νομοθετική τακτοποίηση, με μεταβατικές διατάξεις του Ν. 4251/2014, πληθώρας παλαιών κατόχων άδειας παραμονής οι οποίοι τελούσαν υπό μετέωρο καθεστώς χωρίς δική τους υπαιτιότητα (βλ. «Προσωπική ελευθερία και ασφάλεια»). Για την αύξηση, στη δεύτερη περίπτωση, ως αιτίες πιθανολογούνται αφενός η στροφή όλο και περισσότερων πτυχιούχων εξωτερικού στην αναγνώριση επαγγελματικής ισοτιμίας, που είναι πολύ πιο ευέλικτη από την ακαδημαϊκή (καθώς συμπεριλαμβάνει ακόμη και τίτλους τριετούς φοίτησης, ενώ απαιτεί χαμηλότερο παράβολο), αφετέρου η κανονιστική δυστοκία της διοίκησης στο ζήτημα της κατοχύρωσης δικαιωμάτων για καινοφανή επαγγέλματα (βλ. «Εργασία»).

Η κατάσταση των δικαιωμάτων στην Ελ-

λάδα δεν φαίνεται να αποκλίνει από τα συμπτώματα που είχαν διαπιστωθεί κατά τα τελευταία χρόνια. Όπως σημειώθηκε και στην *Ετήσια Έκθεση 2013*, «οι παρεμβάσεις του Συνηγόρου απευθύνονται όχι μόνο στην εκτελεστική και νομοθετική εξουσία, αλλά και στην κοινωνία, με την ελπίδα ότι κάποιες από τις επίκαιρες επισημάνσεις του θα συμβάλουν στη διάλυση ενδημικών παρεξηγήσεων ή απλουστεύσεων, ιδίως στο πεδίο της δημόσιας ασφάλειας και της συνάρθρωσής της με την προσωπική ελευθερία». Στο πλαίσιο αυτό, τόσο οι δημόσιες παρεμβάσεις του Συνηγόρου για θέματα δικαιωμάτων όσο και οι αντίστοιχες συμβολές στην παρούσα Ετήσια Έκθεση χαρακτηρίζονται από προσπάθεια γενίκευσης και αναζήτησης εποικοδομητικών λύσεων, ενώ αξιοσημείωτες ήταν και το 2014 οι παραπομπές αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε πορίσματα ή εκθέσεις του Συνηγόρου.

Για τη θεσμική θέση του Συνηγόρου στην προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου ορόσημο αποτέλεσε το 2014 η έναρξη λειτουργίας δύο κρίσιμων ειδικών αρμοδιοτήτων του. Πρόκειται αφενός για την άσκηση μέριμνας επί του συστήματος εξωτερικού ελέγχου στις διαδικασίες απομάκρυνσης των υπηκόων τρίτων χωρών σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ (Ν. 3907/2011), για την εφαρμογή του οποίου μόλις το 2014 εκδόθηκε η αναγκαία ΚΥΑ (βλ. «Επιστροφές αλλοδαπών»), αφετέρου για την αρμοδιότητα του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης κατά των Βασανιστηρίων μετά την κύρωση του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου της σχετικής διεθνούς σύμβασης (Ν. 4228/2014), αποστολή που περιλαμβάνει τη διενέργεια επισκέψεων σε χώρους στέρησης της ελευθερίας για πρόληψη και έλεγχο προσβολών της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας και συμβολή στη βελτίωση των συνθηκών κράτησης (βλ. «Πρόληψη

βασανιστηρίων»). Έχοντας ήδη, με βάση τις παραδοσιακές του αρμοδιότητες, επαρκή εμπειρία και διάθεση παρέμβασης και στα δύο αυτά ειδικά πεδία, ο Συνήγορος αξιοποιεί τα ενισχυμένα θεσμικά του εργαλεία προκειμένου να επεκταθεί τόσο στην καλύτερη οργάνωση της προστασίας κρίσιμων δικαιωμάτων όσο και στην πρόληψη της παραβίασής τους.

Ως φορέας προώθησης της **ίσης μεταχείρισης και καταπολέμησης των διακρίσεων**, ο Συνήγορος παρακολουθεί την εξέλιξη υποθέσεων ρατσιστικής βίας οι οποίες είχαν συμπεριληφθεί στην περυσινή ειδική έκθεσή του, ενώ συνέχισε τις εξορμήσεις και πρωτοβουλίες του σχετικά με την κατάσταση των Ρομά, αξιοποιώντας ευρωπαϊκά προγράμματα ευαισθητοποίησης και αποσκοπώντας πρωτίστως στην ενεργοποίηση των αρμόδιων θεσμικών φορέων (βλ. «Καταπολέμηση των διακρίσεων»). Στο πλαίσιο αυτό, ελπίζεται να αποβεί εποικοδομητική η παρουσία του Συνηγόρου, όπως θεσμοθετήθηκε με τον Ν. 4249/2014, στην επιτροπή αξιολόγησης καταγγελιών για περιστατικά αστυνομικής αυθαιρεσίας.

Η κρισιμότητα των δημόσιων υπηρεσιών για την **κοινωνική προστασία** σε συνθήκες οικονομικής κρίσης είναι εμφανής στον όγκο των αναφορών αυτής της θεματικής. Ο υπερδιπλασιασμός του αριθμού τους σε σχέση με το 2011 τις ανάγει πλέον στο 38% περίπου του συνόλου των αναφορών που έλαβε ο Συνήγορος το 2014.

Η κατάσταση αυτή δεν οφείλεται μόνο στον περιορισμό των διαθέσιμων πόρων για παροχές. Η εξυγίανση του Δημοσίου και η βελτίωση της παροχής των υπηρεσιών, ώστε οι πολίτες να μπορούν να απολαμβάνουν τα δικαιώματά τους, μπορεί να στηρίξει το βιοτικό επίπεδο και να ενισχύσει το αίσθημα ασφάλειας ακόμη και σε συνθήκες συμπίεσης των

ατομικών εισοδημάτων, ιδιαίτερα για τις ευπαθείς ομάδες και τους συνταξιούχους. Ο Συνήγορος όμως διαπιστώνει και πάλι ότι παραμένει ζητούμενο η βελτίωση της αποτελεσματικότητας των δημόσιων υπηρεσιών, κυρίως μέσω της διευκόλυνσης της πρόσβασης στις αντίστοιχες υπηρεσίες και της έγκαιρης διάθεσής τους. Πέραν του αριθμού, το περιεχόμενο των αναφορών αλλά και η μη επαρκής ανταπόκριση εκ μέρους αρκετών υπηρεσιών, τόσο έναντι των πολιτών όσο και έναντι του Συνηγόρου του Πολίτη, αναδεικνύουν κρίσιμα ζητήματα ανεπαρκειών εκ μέρους των θεσμών της κοινωνικής προστασίας. Αξίζει πάντως να σημειωθεί ότι σε αρκετές περιπτώσεις οι ανεπάρκειες αυτές δεν εμφανίζονται για πρώτη φορά, αλλά συνιστούν επιδείνωση παλαιότερων συστημικών προβλημάτων.

Το ασφαλιστικό σύστημα και ειδικότερα οι παρατηρούμενες καθυστερήσεις στην έκδοση συνταξιοδοτικών αποφάσεων αποτελούν παγίως πλέον ένα πεδίο σημαντικών δυσλειτουργιών στο σύστημα κοινωνικής προστασίας. Αυτό αποτυπώνεται ανάγλυφα στον αριθμό των σχετικών αναφορών, που αντιπροσωπεύουν σταθερά το 84% της θεματικής της κοινωνικής προστασίας, ενώ σε απόλυτους αριθμούς αυξάνονται διαρκώς ακολουθώντας την εντυπωσιακά αυξητική τάση αυτής της θεματικής. Είναι επίσης χαρακτηριστικό ότι τα ΝΠΔΔ, εποπτευόμενα από το Υπουργείο Εργασίας, δηλαδή κυρίως τα ασφαλιστικά ταμεία, είναι μακράν η μεγαλύτερη κατηγορία φορέων για τους οποίους τα παράπονα των πολιτών είναι βάσιμα, και μάλιστα με αυξητική τάση (35,21% έναντι 27,80% το 2013). Στα προβλήματα που εμφανίζουν περιλαμβάνονται μάλιστα και ακραίες περιπτώσεις, όπως π.χ. το τέως ΤΕΑΥΕΚ, στο

οποίο δεν φαίνεται να έχει αλλάξει κάτι ριζικά, παρά τις συχνές και σε επίπεδο πορίσματος παρεμβάσεις του Συνηγόρου. Δυστυχώς, εδώ και πολλά χρόνια οι υπηρεσίες απαντούν ότι ακόμη διεκπεραιώνουν αιτήματα του 2010, με συνέπεια να εκκρεμούν και οι αναφορές στον Συνήγορο, αλλά κυρίως τα αιτήματα των πολιτών, καθιστώντας έτσι και τον Συνήγορο μέρος στην αλυσίδα του προβλήματος.

Οριζόντια προβλήματα που αναδεικνύονται όσον αφορά τα ασφαλιστικά ταμεία, συμπεριλαμβανομένου του ΙΚΑ, αφορούν την ενημέρωση των πολιτών ως προς το ζήτημα της εφαρμογής των νόμων και των περικοπών συντάξεων, που εφαρμόζονται με μη κατανοητό για τον πολίτη τρόπο και χωρίς ενημέρωσή του. Επίσης, τα ταμεία, υπό το βάρος των αναγκαίων δημοσιονομικών περιορισμών, δύσκολα αποδέχονται και εφαρμόζουν τις συνταγματικής προέλευσης αρχές της χρηστής διοίκησης, της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της επιείκειας στον πολίτη, ιδίως στις περιπτώσεις επιβολής πράξεων εισφορών και αναγκαστικής εκτέλεσης κατά οφειλετών.

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν υπάρχουν και περιοχές στις οποίες παρατηρούνται βελτιώσεις και αποτελεσματικότερη ανταπόκριση εκ μέρους των υπηρεσιών, είτε μέσω παρεμβάσεων της διοίκησης αυτοβούλως είτε με την ανταπόκρισή τους σε παρεμβάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη. Βελτιώσεις πραγματοποιούνται σε ορισμένες διαδικασίες και με τη συμβολή των νέων τεχνολογιών, που επιτρέπουν στους πολίτες να υποβάλλουν τα αιτήματά τους ηλεκτρονικά, όπως για παράδειγμα στην περίπτωση του ΓΛΚ μέσω της Διεύθυνσης Συντάξεων (π.χ. αλλαγή τραπεζικού λογαριασμού, ταχυδρομικής

διεύθυνσης, ενημέρωση από το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων για διακοπή παρακράτησης από τη σύνταξη λόγω εξόφλησης δανείου).

Η εμπειρία του Συνηγόρου και η συνεργασία του με τις δημόσιες υπηρεσίες δείχνει ότι υπάρχουν στελέχη ικανά να αναζητήσουν λύσεις σε περίπλοκα ζητήματα και να χειριστούν δύσκολες υποθέσεις. Με αφορμή τους δημοσιονομικούς περιορισμούς επανεξετάζουν τα χρόνια προβλήματα έναντι των νέων δεδομένων και διατυπώνουν προτάσεις εξορθολογισμού που συμβάλλουν ταυτόχρονα στην κάλυψη των αναγκών κοινωνικής προστασίας. Παρά τη δυσαρέσκεια με τη γενικευμένη απαξίωση των δημόσιων υπηρεσιών και των δημοσίων υπαλλήλων, αρκετοί υπάλληλοι αντιδρούν θετικά στην πρόκληση για καλύτερες δημόσιες υπηρεσίες. Αυτή τη χρονιά, η συνεργασία της ανεξάρτητης αρχής με τα στελέχη των υπηρεσιών εμφανίζεται βελτιωμένη, ιδίως όταν αυτά αναζητούν έμπειρους συνομιλητές για επίλυση προβλημάτων.

Στελέχη των ασφαλιστικών ταμείων φαίνεται να έχουν οδηγηθεί σε ανάλογους προβληματισμούς, κινούμενα μεταξύ πραγματικών καταστάσεων και νομικών προβλέψεων. Τέτοιο παράδειγμα είναι η παρεμβολή των γνωματεύσεων του ΚΕΠΑ, λόγω των καθυστερήσεων των οποίων πολλά άτομα με εμφανή προβλήματα και αναντίρρητες ανάγκες αφήνονται εκτός ασφαλιστικών και προνοιακών δικαιωμάτων. Ο Συνήγορος διαπιστώνει ότι περιθώρια βελτιώσεων και λύσεων υφίστανται και τα στελέχη των υπηρεσιών πρώτης γραμμής βλέπουν τις ελλείψεις και αντιφάσεις των ασκούμενων πολιτικών και έχουν δυνατότητα και διάθεση να συμβάλουν. Ωστόσο, είναι

τα επιτελικά στελέχη που οφείλουν να αναλάβουν πρωτοβουλίες κανονιστικής εμβέλειας, ανταποκρινόμενα και στις προτάσεις του Συνηγόρου. Ακόμη όμως και όταν λαμβάνονται υπόψη οι συστάσεις της Αρχής για επανεξέταση ατομικών ζητημάτων, υπάρχει ένας δισταγμός στην αναζήτηση της συνολικότερης λύσης, ώστε να αντιμετωπιστεί η αιτία της καθυστέρησης και της συσσώρευσης ανεκτέλεστων αιτημάτων. Τέτοιου επιπέδου λύσεις απαιτούν επιπλέον αξιοποίηση των δεδομένων και της εμπειρίας των υπηρεσιών, πέραν των προτάσεων από επιτροπές ειδικών.

Οι ρυθμίσεις περιορισμού της δόμησης και εκμετάλλευσης ιδιοκτησιών για πολεοδομικούς σκοπούς ή/και προστασίας του φυσικού περιβάλλοντος αποτέλεσαν ένα από τα σημαντικότερα ζητήματα των αναφορών των πολιτών σε θέματα **ποιότητας ζωής** το 2014.

Δεσμεύσεις – απαλλοτριώσεις γηπέδων/οικοπέδων/ακινήτων, των οποίων οι ιδιοκτήτες δεν αποζημιώνονται και επομένως αυτές δεν ολοκληρώνονται, δημιουργούν σοβαρά προβλήματα άσκησης της χωρικής πολιτικής και παράλληλα θέτουν υπό σοβαρή αμφισβήτηση το σύνολο της προσπάθειας ολοκληρωμένου σχεδιασμού της ανάπτυξης στον χώρο. Η συνεχιζόμενη δημοσιονομική περιοριστική πολιτική αναδεικνύει και οξύνει ταυτόχρονα και τις προσπάθειες προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς και του φυσικού περιβάλλοντος. Ισχυροί προϋπολογισμοί και υποστελεχωμένες τοπικές υπηρεσίες στην περιφέρεια είναι συχνά οι κυριότερες πηγές καθυστέρησης και στρεβλώσεων στην εκτέλεση των αναγκαίων έργων και διαδικασιών. Το 2014 οι σχετικές αναφο-

ρές (δεσμεύσεις, απαλλοτριώσεις – πολιτιστικό και φυσικό περιβάλλον) αντιπροσωπεύουν ένα διαχρονικά σταθερό περίπου 14% του συνόλου των αναφορών στη θεματική της ποιότητας ζωής.

Η αύξηση της σημασίας προβλημάτων, τα οποία σχετίζονται με την άσκηση επιχειρηματικής δραστηριότητας, περιγράφει ένα πλαίσιο επιπτώσεων της οικονομικής κρίσης στο οποίο πολύ συχνά δεν δίνεται μεγάλη βαρύτητα από την τρέχουσα αναπτυξιακή πολιτική. Συγκεκριμένα, σοβαρά προβλήματα εφαρμογής της υφιστάμενης νομοθεσίας αναδεικνύουν οι αναφορές των πολιτών στους τομείς της χωροθέτησης, αδειοδότησης και λειτουργίας οικονομικών δραστηριοτήτων και έργων. Οι αναφορές των πολιτών στον τομέα αυτό ξεπερνούν το 40% περίπου των αναφορών ποιότητας ζωής το 2014. Η διερεύνηση των αναφορών αυτών αναδεικνύει τα διαχρονικά προβλήματα του πολύπλοκου νομοθετικού πλαισίου και των συχνών και ραγδαίων αλλαγών του, αλλά και τις επιπτώσεις της μεταφοράς αρμοδιοτήτων στα διαφορετικά επίπεδα διακυβέρνησης σε συνδυασμό με τον οριζόντιο περιορισμό του ανθρώπινου δυναμικού στον δημόσιο τομέα.

Αξιοσημείωτη είναι επίσης η σταθερή παρουσία και το 2014 (περίπου 21%) που εμφανίζουν τα ζητήματα τα οποία σχετίζονται με τα ειδικότερα θέματα των παραβάσεων της νομοθεσίας του χωρικού σχεδιασμού (αυθαίρετα, οικοδομικές άδειες, αιγιαλός), παρά τις πρόσφατες ρυθμίσεις οι οποίες στόχευαν στον εκσυγχρονισμό της, τον εξορθολογισμό των διαδικασιών και την επίλυση των σχετικών χρόνιων προβλημάτων.

Οι παραπάνω παρατηρήσεις δυστυχώς

δείχνουν ότι για μια ακόμη φορά οι σχετικές νομοθετικές πρωτοβουλίες για τον χωρικό σχεδιασμό και την προστασία του φυσικού και πολιτιστικού περιβάλλοντος δεν διαμορφώθηκαν με γνώμονα τη ρύθμιση του χώρου και τη μείωση των αντιθέσεων μεταξύ περιβάλλοντος και ανάπτυξης, αλλά ακολούθησαν αμιγώς δημοσιονομικά και χρηματοοικονομικά κριτήρια.

Στο ευρύ πεδίο των σχέσεων **κράτους – πολίτη**, το 2014 χαρακτηρίστηκε από την εντυπωσιακή άνοδο του αριθμού των αναφορών με τις οποίες οι πολίτες διαμαρτύρονταν για παράνομες πράξεις ή παραλείψεις της διοίκησης. Ένας μεγάλος αριθμός των αναφορών αυτών αφορά θέματα φορολογίας. Οι αναφορές αυτές αποτέλεσαν το 38,46% του συνόλου των αναφορών αυτής της θεματικής και έπονται οι αναφορές επί διαφόρων ζητημάτων του Υπουργείου Μεταφορών (άδειες κυκλοφορίας, άδειες οδήγησης, μεταβιβάσεις οχημάτων, διαγραφές οχημάτων κ.λπ.) με 15,25% και εκείνες που εντάσσονται στη γενικότερη κατηγορία «λειτουργία της δημόσιας διοίκησης» (π.χ. καθυστέρηση απάντησης σε αιτήσεις, πρόσβαση στα έγγραφα, συμμόρφωση σε δικαστικές αποφάσεις κ.λπ.) με 11,13% (βλ. γράφημα 11).

Από τον χειρισμό των αναφορών προέκυψε ότι τα βασικότερα ζητήματα που απασχόλησαν τους φορολογουμένους κατά το 2014 αποτέλεσαν:

- Η φορολόγηση της ακίνητης περιουσίας. Συναφώς, το ζήτημα των ιδιαίτερα περιορισμένων δυνατοτήτων διόρθωσης των στοιχείων επί των οποίων υπολογίστηκε το ΕΕΤΑ προστέθηκε στο αντίστοιχο προϋπάρχον ζήτημα αναφο-

ρικά με το ΕΕΤΗΔΕ (βλ. «Ιδιοκτησία»), ενώ επίσης οι επανειλημμένες και σε μικρό χρονικό διάστημα τροποποιήσεις του νομοθετικού πλαισίου για τον νεοεισρχθέντα ΕΝΦΙΑ επέφερε αναστάτωση και ανασφάλεια στους φορολογουμένους.

- Η ιδιαίτερα αυστηρή διαδικασία της τήρησης και ενημέρωσης του μητρώου των ΔΟΥ (βλ. «Οικονομικές συναλλαγές»).
- Η διαδικασία κατασχέσεων για οφειλές προς το Δημόσιο (βλ. «Οικονομικές συναλλαγές»).
- Η φορολόγηση των κατοίκων εξωτερικού, ζήτημα για το οποίο ο Συνήγορος εκπόνησε ειδική έκθεση (βλ. «Ειδικές εκθέσεις»).

Στα θετικά της χρονιάς πρέπει να καταγραφεί η αποδοχή από το Υπουργείο Οικονομικών πολλών από τις επισημάνσεις του Συνηγόρου επί θεμάτων που απασχολούν μεγάλο αριθμό φορολογουμένων, όπως για ζητήματα φορολόγησης κατοίκων εξωτερικού (βλ. «Ειδικές εκθέσεις»), επέλευσης διορθώσεων στο ΕΕΤΑ (βλ. «Ιδιοκτησία»), ακατάσχετο από το Δημόσιο των μισθωμάτων όταν αυτά αποδεδειγμένα αποτελούν το μοναδικό εισόδημα του οφειλέτη (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»), προσδιορισμού της παλαιότητας των ΙΧ κατά τη φορολόγησή τους (βλ. «Οικονομικές συναλλαγές»), συμμόρφωση προς δικαστικές αποφάσεις που έκριναν αντισυνταγματική τη φορολόγηση του επιδόματος βιβλιοθήκης.

Περαιτέρω, ο Συνήγορος εκπόνησε πόρισμα για το χρόνιο πρόβλημα που αντιμετωπίζουν οι ιδιοκτήτες ΙΧ, οι

οποίοι δεν έχουν, για διάφορους λόγους, πλέον στην κατοχή τους το όχημα (π.χ. επειδή αυτό καταστράφηκε ή επειδή το πώλησαν χωρίς να ολοκληρωθεί η διαδικασία μεταβίβασης) και πρότεινε στα συναρμόδια Υπουργεία Οικονομικών, Υποδομών, Μεταφορών και Δικτύων και Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη σειρά μέτρων που θα μπορούσαν να συμβάλουν στη λύση του πολύπλοκου αυτού ζητήματος.

Θα πρέπει να επισημανθούν και οι ειδικές εκθέσεις του Συνηγόρου για την τοπική αυτοδιοίκηση και συγκεκριμένα η ειδική έκθεση για τους ΟΤΑ και η ειδική έκθεση για τις ΔΕΥΑ και τις Υπηρεσίες Ύδρευσης και Αποχέτευσης Δήμων (βλ. «Ειδικές εκθέσεις»), οι οποίες καταγράφουν τα προβλήματα των συγκεκριμένων τομέων και περιέχουν συγκεκριμένες προτάσεις προς τις αρμόδιες υπηρεσίες για τη βελτίωση του οικείου κανονιστικού πλαισίου και για την τυποποίηση και απλούστευση των διαδικασιών και πρακτικών που ακολουθούνται.

Το 2014, όπως και το 2013, μεγάλος αριθμός αναφορών επικεντρώνεται στην αδυναμία των πολιτών να ανταποκριθούν στις οικονομικές υποχρεώσεις τους προς διάφορες υπηρεσίες και κυρίως εφορίες και ΔΕΚΟ. Ο ρόλος του Συνηγόρου σε αυτές τις περιπτώσεις δεν είναι ελεγκτικός προς τις υπηρεσίες αυτές, αφού οι πολίτες δεν αμφισβητούν τις υποχρεώσεις τους αλλά δηλώνουν αδυναμία εκπλήρωσής τους για λόγους που σχετίζονται με την ανεργία, την αύξηση των φορολογικών βαρών κ.λπ. Ο Συνήγορος εν προκειμένω διαμεσολαβεί ώστε να υπάρξει διευκόλυνση και

ευελιξία στην ανταπόκριση εκ μέρους των υπηρεσιών προς τους πολίτες.

Οι αναφορές που χειρίστηκε ο Συνήγορος σχετικά με **παραβιάσεις δικαιωμάτων του παιδιού** είχαν σημαντική αύξηση και αυτή τη χρονιά, και συγκεκριμένα κατά 16%, ενώ τόσο κατά τις επισκέψεις του σε σχολεία, ιδρύματα παιδικής προστασίας, υπηρεσίες και χώρους κράτησης ανηλίκων όσο και κατά τη διάρκεια εκδηλώσεων και συναντήσεών του με επαγγελματίες που ασχολούνται με τα παιδιά σε διάφορες πόλεις, ο Συνήγορος δέχθηκε αιτήματα και ερωτήματα και παρείχε πληροφόρηση και συμβουλές, διασυνδέοντας μάλιστα σε αρκετές περιπτώσεις τους ενδιαφερόμενους με τις αρμόδιες κατά τόπους υπηρεσίες.

Ως προς τη θεματική κατανομή, το μεγαλύτερο ποσοστό των αναφορών εξακολουθούν να σχετίζονται με την εκπαίδευση και ακολουθούν οι αναφορές για θέματα υγείας/πρόνοιας/κοινωνικής ασφάλισης, θέματα οικογένειας, αλλοδαπών ανηλίκων, ενώ αύξηση παρουσιάζουν οι υποθέσεις για θέματα κακοποίησης – παραμέλησης.

Αξίζει να σημειωθεί ότι κατά το τρέχον έτος ο Συνήγορος δέχθηκε σημαντικό αριθμό αναφορών σχετικά με την έλλειψη εκπαιδευτικών σε σχολεία και προβλήματα σχετικά με τις μετακινήσεις προς και από δημόσια σχολεία. Οι αναφορές έθεταν επίσης ζήτημα σχετικά με την ανεπαρκή υλοποίηση της συνιστώμενης από τα αρμόδια διαγνωστικά κέντρα του Υπουργείου Παιδείας (ΚΕΔΔΥ) παράλληλης στήριξης μαθητών με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες. Σημαντικός ήταν και ο αριθμός αναφορών σχετικά

με περιστατικά σχολικής βίας, ορισμένα από τα οποία μπορούν να συνδεθούν με την ένταση που βιώνουν πολύ συχνά τα παιδιά στις οικογένειές τους, λόγω και της οικονομικής κρίσης που πλήττει την ελληνική κοινωνία, ενώ άλλες φορές μπορούν να αποδοθούν και σε μια υπερβάλλουσα ανησυχία ορισμένων γονέων για τα τεκταινόμενα στα σχολεία των παιδιών τους. Στην ανησυχία αυτή, κατά την εκτίμηση του Συνηγόρου, έχει συμβάλει και η υπερβολική εστίαση πολλών μέσων μαζικής ενημέρωσης στα ζητήματα βίας μεταξύ ανηλίκων.

Το ζήτημα της ενασχόλησης των ΜΜΕ με τους ανηλίκους απασχόλησε φέτος τον Συνήγορο και λόγω της εκτεταμένης παρουσίας – συμμετοχής ανηλίκων σε ψυχαγωγικές εκπομπές και reality shows που απευθύνονται σε ενήλικο κοινό και για τον λόγο αυτό εξέδωσε σχετικό δελτίο τύπου, σε συνεργασία με το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης.

Ένα θέμα που επίσης απασχόλησε εκτενώς τον Συνήγορο κατά το τρέχον έτος ήταν αυτό της διοικητικής κράτησης ασυνόδευτων ανηλίκων, καθώς διαπίστωσε ότι αριθμός ανηλίκων κρατούνταν μαζί με ενήλικους, ενώ άλλοι, εμφανώς ανήλικοι, είχαν καταγραφεί ως ενήλικοι. Σε αλληλογραφία και σχετικό πόρισμα προς τα συναρμόδια υπουργεία ο Συνήγορος ζήτησε την ενεργοποίηση των μηχανισμών εκτίμησης της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων και την ταχύτερη δυνατή παραπομπή τους σε προνοιακά πλαίσια φιλοξενίας και φροντίδας.

Η συμπλήρωση 25 χρόνων από την υποθήτηση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού συνδυάστηκε

αφενός με εκδηλώσεις ευαισθητοποίησης για παιδιά και ενηλίκους, τις οποίες διοργάνωσε από κοινού με άλλους φορείς ο Συνήγορος, αφετέρου δε με την ανακοίνωση εκ μέρους του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων Προσχεδίου του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, στο οποίο ο Συνήγορος συνέβαλε απευθύνοντας τις προτάσεις του και συμμετέχοντας συμβουλευτικά στη σχετική επιτροπή που συγκροτήθηκε από το υπουργείο.

Ο Συνήγορος επίσης απηύθυνε στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας διαπιστώσεις καθώς και τις προτάσεις του σχετικά με τη λειτουργία και την επαρκή στελέχωση των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας και την ανάγκη θεσμοθέτησης ποιοτικών προδιαγραφών και ενεργοποίησης του συστήματος πιστοποίησης – εποπτείας τους, επισημαίνοντας για μία ακόμη φορά την ανάγκη αφενός για την ουσιαστική ενεργοποίηση του θεσμού της αναδοχής, αφετέρου δε για την αποϊδρυματοποίηση και αποασυλοποίηση, ιδίως των κέντρων περίθαλψης παιδιών με αναπηρίες και χρόνιες παθήσεις.

Δύο ακόμη σημαντικές θεματικές που απασχόλησαν τον Συνήγορο ήταν αφενός η πρόσβαση ανασφάλιστων παιδιών σε δωρεάν υπηρεσίες υγείας και εμβολιασμούς, αφετέρου δε η δημοκρατική σχολική διοίκηση και ο εκσυγχρονισμός της νομοθεσίας για τις μαθητικές κοινότητες, ζήτημα το οποίο συζήτησε και με τα μέλη της Βουλής των Εφήβων.

Τέλος, ο Συνήγορος είχε σημαντικές διεθνείς συνεργασίες, συμβάλλοντας στην

προώθηση της εφαρμογής της Σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Επενδύοντας στα παιδιά» –που αποβλέπει στην καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας– και συμμετέχοντας στη διαμόρφωση και προώθηση της δημόσιας θέσης του Ευρωπαϊκού Δικτύου Συνηγόρων του Παιδιού με θέμα «Παιδιά και λιτότητα».

Οι αναφορές στον Συνήγορο για θέματα **ισότητας φύλων** αποτελούν διαχρονικά μικρό ποσοστό του συνόλου (περίπου 2,6%). Η αύξηση που παρατηρήθηκε όμως το 2013 κατά 25% επιβεβαιώνεται περαιτέρω και το 2014 κατά 31,5%, ακολουθώντας τη γενικότερη ανοδική τάση του συνόλου. Ωστόσο, σε απόλυτο αριθμό παραμένουν περιορισμένες (327 το 2013 και 430 το 2014).

Σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις έχει ήδη αναφερθεί ότι οι αναφορές αυτές αντανακλούν τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στη γυναικεία απασχόληση, αλλά και σε σειρά θεμάτων που συνδέονται με την εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής. Συντριπτικό ποσοστό των αναφορών (58,3%) σχετίζεται με άνιση μεταχείριση στους όρους και τις συνθήκες εργασίας και ακολουθεί η άνιση μεταχείριση ως προς τη λύση της σχέσης εργασίας (27,5%) και ως προς τις παροχές (5,9%). Οι υποθέσεις άνισης πρόσβασης στην απασχόληση είναι ελάχιστες (8 αναφορές) και αποτελούν το 2,4% των υποθέσεων ισότητας φύλων. Μείωση εμφανίζουν και οι υποθέσεις σεξουαλικής παρενόχλησης (4,4% από περίπου 7-8% τα προηγούμενα χρόνια).

Πιο ενδιαφέρουσα είναι ίσως η σύνθεση των αναφορών ως προς τη διάκριση δημόσιου – ιδιωτικού τομέα. Στο διάστημα

2010-2012 οι αναφορές που σχετίζονται με τον ιδιωτικό τομέα αυξήθηκαν αλματωδώς (από 18% σε 61%), αντανακλώντας τις επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην αγορά εργασίας, ιδιαίτερα για τη γυναικεία απασχόληση. Από το 2013 όμως η τάση αυτή φαίνεται να αντιστρέφεται. Οι αναφορές του ιδιωτικού τομέα εμφανίστηκαν ποσοστιαία μειωμένες (από 61% το 2012 σε 52% το 2013 και αυτό επιβεβαιώνεται και το 2014, οπότε φθάνουν στο 42,65% 174 υποθέσεις. Η αντιστροφή αυτή ερμηνεύεται λόγω θεμάτων που αναδείχθηκαν τα τελευταία 2 χρόνια και αφορούν ειδικά τον δημόσιο τομέα (π.χ. θέση σε διαθεσιμότητα αλλά και νέες δυνατότητες αδειών ανατροφής που κινητοποιούν μεγαλύτερο αριθμό αιτημάτων από άνδρες απ' ό,τι πριν). Εμφανίζεται όμως σχετική αύξηση υποθέσεων που διαβιβάζονται στον Συνήγορο από το ΣΕΠΕ, πράγμα το οποίο μπορεί εν μέρει να ερμηνευθεί ως αποτέλεσμα της βελτίωσης της συνεργασίας και της ενδεχόμενης αύξησης των καταγγελιών στο ΣΕΠΕ για διακρίσεις φύλου στην απασχόληση.

Η θεματολογία του δημόσιου τομέα κυριαρχείται από ζητήματα διεκδίκησης ή αξιολόγησης αδειών από άνδρες και γυναίκες γονείς και τα προβλήματα εφαρμογής των επιμέρους διατάξεων που τις προβλέπουν. Από την άλλη πλευρά, η θεματολογία του ιδιωτικού τομέα συνδέεται με την επισφάλεια της γυναικείας απασχόλησης, ιδιαίτερα σε συνδυασμό με καταστάσεις εγκυμοσύνης και μητρότητας. Ιδιαίτερου ενδιαφέροντος είναι όμως και ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες ευεργετικές ρυθμίσεις υπέρ των γυναικών, όπως η δυνατότητά τους να συνταξιοδοτηθούν νωρίτερα λόγω ανήλικου παιδιού, λειτουργούν εις βάρος τους. Ειδικότερη αναφορά στις εξελίξεις στο πεδίο της ισότητας φύλων,

γίνεται στο κεφάλαιο «Φύλο και εργασιακές σχέσεις».

Αριθμητικά στοιχεία

Κατά τη διάρκεια του 2014 ο Συνήγορος δέχθηκε 16.339 νέες αναφορές. Στο Γραφείο Εξυπηρέτησης Πολιτών υποβλήθηκαν 3.217, με φάξ 3.015, με το ταχυδρομείο 2.992. Έπειτα, όμως από 2 χρόνια επιτυχούς λειτουργίας του συστήματος υποβολής αναφοράς μέσω διαδικτύου (web αναφορά), γίνεται εμφανές ότι το μέσο αυτό πρόσβασης στις υπηρεσίες της Αρχής έρχεται πρώτο στις προτιμήσεις των πολιτών. Το 2014, ο Συνήγορος έλαβε 6.581 νέες web αναφορές (40,28%).

Ο ιστότοπος του Συνηγόρου είχε **268.388 μοναδικούς επισκέπτες** και **1.439.241 προβολές σελίδας**.

Το δημόσιο προφίλ της Αρχής στο Facebook στα τέλη του 2014 είχε **9.959 μέλη**.

Το δημόσιο προφίλ της Αρχής στο Twitter, στα τέλη του 2014 είχε **3.160 ακόλουθους/followers**.

Εξετάζοντας τον χειρισμό των αναφορών για το 2014 φαίνεται ότι (βλ. γράφημα 3):

- Το 55,14% ήταν βάσιμες, δηλαδή η καταγγελία του πολίτη ήταν δικαιολογημένη και υφίστατο όντως κακοδιοίκηση.
- Το 38,45% ήταν αβάσιμες, δηλαδή η διοίκηση είχε τηρήσει τη νομιμότητα.
- Για το 6,41% διακόπηκε, για διαφόρους λόγους, η έρευνα.

Οι βάσιμες αναφορές είχαν κατά μεγάλο ποσοστό θετική έκβαση. Αναλυτικότερα (βλ. γράφημα 4):

- Επιλύθηκαν με τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου –δηλαδή αποκαταστάθηκε

το πρόβλημα που αντιμετώπιζε ο πολίτης– σε ποσοστό 80,44%.

- Το 2,09% των υποθέσεων επιλύθηκε χωρίς ενέργειες του Συνηγόρου, από την ίδια την υπηρεσία ή ύστερα από παρέμβαση άλλου φορέα.
- Στο 7,70% των βάσιμων αναφορών η επίλυση στάθηκε αδύνατη για λόγους που οφείλονται σε κενά της νομοθεσίας ή σε οργανωτικές αδυναμίες και δυσλειτουργίες της δημόσιας διοίκησης, είτε πάγιες είτε συνδεδεμένες με τα προβλήματα που επιφέρει η τρέχουσα συγκυρία.
- Δεν επιλύθηκε, παρά τη διαμεσολάβηση, το πρόβλημα που έθετε το 9,77% των βάσιμων αναφορών. Στις περιπτώσεις αυτές δεν έγιναν αποδεκτές οι προτάσεις του Συνηγόρου.

Τέλος, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, πέρα από τις εντός αρμοδιότητας αναφορές που χειρίστηκε ο Συνήγορος, εξετάστηκαν επιπλέον περίπου 7.310 υποθέσεις για τις οποίες η διερεύνηση έδειξε ότι βρίσκονται εκτός του πεδίου διαμεσολάβησής του, όπως ορίζεται από το υφιστάμενο νομικό πλαίσιο λειτουργίας του (βλ. γράφημα 2).

Μεγάλο ποσοστό (35%) των προβλημάτων κακοδιοίκησης εξακολουθεί να εντοπίζεται, και μάλιστα με αυξανόμενο ρυθμό, στα ασφαλιστικά ταμεία και σε ΝΠΔΔ τα οποία εποπτεύει το Υπουργείο Εργασίας. Ακολουθεί το Υπουργείο Οικονομικών με 19,40%, παρουσιάζοντας αυξητική τάση σε σχέση με το 2013. Το 14,64% των προβλημάτων αφορούσε την αυτοδιοίκηση, δηλαδή τους δήμους και τις περιφέρειες. Οι φορείς στους οποίους εμφανίστηκαν προβλήματα κακοδιοίκησης περιλαμβάνουν, μεταξύ άλλων, το Υπουργείο Εσωτερικών με 5,15%, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης με 3,44%, το Υπουργείο Παιδείας με 3,35% και λοιπές

υπηρεσίες (υπουργεία, ΝΠΔΔ, ΝΠΙΔ κ.λπ.) με 7% περίπου (βλ. γράφημα 6).

ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ

Το 2014 αυξήθηκαν θεαματικά οι δημόσιες παρεμβάσεις του Συνηγούρου (www.synigoros.gr) σε μια σειρά θεμάτων που άπτονται της αρμοδιότητάς του και αφορούν έναν ευρύτερο κύκλο προσώπων και την προστασία των δικαιωμάτων τους.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι παρακάτω:

- > Πρόταση για συνέχιση της χορήγησης του ΕΚΑΣ σε όλους του συνταξιούχους αναπηρίας, ανεξάρτητα από την ηλικία τους και τον βαθμό αναπηρίας.
- > Πρόταση για παράταση της προθεσμίας υποβολής αίτησης για το Κοινωνικό Μέρισμα.
- > Έρευνα για τις συνθήκες λειτουργίας και εξυπηρέτησης των ασφαλισμένων από τα υποκαταστήματα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ.
- > Χορήγηση ασφαλιστικής ικανότητας σε γονείς πολιτών που απέκτησαν την ελληνική υπηκοότητα από πολιτογράφηση.
- > Ασφαλιστική αναγνώριση του χρόνου φυλάκισης ή προσωρινής κράτησης των αντιρρησιών συνείδησης.
- > Χορήγηση επιδομάτων πρόνοιας μετά την έναρξη λειτουργίας του Κέντρου Πιστοποίησης Αναπηρίας (ΚΕΠΑ).
- > Νέο σύστημα ρύθμισης οφειλών από τον ΟΑΕΕ και δυνατότητα ιατρο-
- φαρμακευτικής και νοσοκομειακής περίθαλψης υπό προϋποθέσεις.
- > Άρνηση περίθαλψης επείγοντος περιστατικού σε δημόσιο νοσοκομείο.
- > Επιπλέον χρεώσεις που επιβάλλουν τα ιδιωτικά θεραπευτήρια σε ασφαλισμένους του ΕΟΠΥΥ.
- > Σοβαρές δυσλειτουργίες στο Κεντρικό Πειθαρχικό Συμβούλιο των γιατρών του ΕΣΥ.
- > Ακατάλληλες υποδομές και απαρχαιωμένο πλαίσιο λειτουργίας του νοσοκομείου κρατουμένων Κορυδαλλού.
- > Παραλείψεις της ΕΛΑΣ σε περίπτωση παράνομης κράτησης πολιτών.
- > Άμεσα μέτρα για να μην ακυρωθεί στην πράξη η προστασία αλλοδαπών για ανθρωπιστικούς λόγους.
- > Ολοκληρωμένο σχέδιο φιλοξενίας για τους σύρους πολίτες που κατέφυγαν στην Ελλάδα.
- > Συμφωνία Ελλάδας και Αλβανίας για την αναγραφή των ελληνικών τοπωνυμίων σε αλβανικά έγγραφα.
- > Αναγνώριση ισοτιμίας πτυχίου Ανωτέρας Σχολής Τουριστικών Επαγγελματιών Ρόδου προς πτυχίο ΤΕΙ ανωτέρας βαθμίδας εκπαίδευσης.
- > Ρύθμιση επαγγελματικών δικαιωμάτων των λογοθεραπευτών.
- > Επίλυση προβλημάτων σχετικά με την καταβολή του στεγαστικού επιδόματος φοιτητών.
- > Επιστροφή αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών στους ενδιαφερομένους από τον καταργηθέντα ΟΕΕΚ.
- > Διορθώσεις στον υπολογισμό του Έκτακτου Ειδικού Τέλους Ακινήτων (ΕΕΤΑ).
- > Ενημέρωση από τη ΔΕΗ σε ιδιοκτήτες μισθωμένων ακινήτων για οφειλές ΕΕΤΗΔΕ.
- > Ανάγκη προσδιορισμού της αξίας των ακινήτων με βάση αντικειμενικά κριτήρια.
- > Κατάργηση φόρου υπέρ τρίτων που εισπραττόταν παράνομα επί σειρά ετών.
- > Διαγραφή προστίμων από παράνομη στάθμευση οχημάτων στις περιπτώσεις εσφαλμένου ή ελλιπούς περιεχομένου των κλήσεων.
- > Αποζημίωση επιβατών κατόχων ετήσιας κάρτας για τις ημέρες απεργίας στα μέσα συγκοινωνίας.
- > Αποζημιώσεις από την ΕΥΑΘ για βλάβες στο δίκτυο ύδρευσης.
- > Δυνατότητα εξώδικου συμβιβασμού των διαφορών ΟΤΑ με τους πολίτες.
- > Απαλλαγή από το τέλος επιτηδεύματος εγκαταστάσεων που δεν συνιστούν υποκαταστήματα επιχειρήσεων.
- > Επανεναρξη λειτουργίας Υπηρεσιών Αποκατάστασης Σεισμοπλήκτων και Πυροπλήκτων και πληρωμή πληγέντων στον σεισμό του 2008.
- > Δυσλειτουργίες στην υλοποίηση προγραμμάτων από Κέντρα Επαγγελματικής Κατάρτισης.

- > Κατάργηση ανώτατου ορίου ηλικίας για μετατάξεις.
- > Παρέμβαση του Συνηγόρου για τη θέσπιση διακριτού ορίου για το εξασθε-νές χρώμιο στο πόσιμο νερό.
- > Νομικά και τεχνικά ζητήματα στο σχέδιο νόμου «Οριοθέτηση, διαχείριση και προστασία αιγιαλού και παραλίας».
- > Ηχορύπανση κατά τη λειτουργία κατα-στημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος.
- > Επιπτώσεις στο δασικό περιβάλλον και στα υπόγεια ύδατα από οικοδομικές δραστηριότητες.
- > Λειτουργία κτηνοτροφικών μονάδων και περιβάλλον.
- > Περιβαλλοντική αδειοδότηση έργων επεξεργασίας και διάθεσης λυμάτων.
- > Ανεξέλεγκτη διάθεση απορριμμάτων και νέα καταδίκη της χώρας από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- > Το δικαίωμα του ανηλίκου να απευ-θύνεται σε υπηρεσίες ψυχικής υγείας και πρόνοιας.
- > Στελέχωση των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας.
- > Μη προαγωγή στην επόμενη τάξη ανήλικων αλλοδαπών μαθητών, λόγω ελλείψεων στα δικαιολογητικά εγγραφής.
- > Μετακίνηση μαθητών προς τα δημό-σια σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεο-βάθμιας εκπαίδευσης.
- > Εισηγήση σχεδίου νόμου για τη λει-τουργία των μαθητικών κοινοτήτων.
- > Ισότιμη συμμετοχή των παιδιών με αναπηρίες στην εκπαίδευση, την κοινω-νική και πολιτιστική ζωή.
- > Διοικητική κράτηση των ασυνόδευ-των ανηλίκων από κοινού με ενήλικες.
- > Έλλειμμα διαδικασιών για τη δια-πίστωση της ηλικίας των ασυνόδευτων ανηλίκων.
- > Συντονισμός για την προστασία των ανηλίκων στη ραδιοτηλεόραση.
- > Ρύθμιση θεμάτων αδειών ανατροφής αναπληρωτών εκπαιδευτικών.
- > Επέκταση του ορίου των 14 μηνών για τη λήψη άδειας ανατροφής από το στρατιωτικό προσωπικό.
- > Διάκριση λόγω φύλου στην καταβο-λή επιδόματος επικίνδυνης και ανθυγιει-νής εργασίας.
- > Χορήγηση επιδόματος μητρότητας στις αυτοαπασχολούμενες του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ).
- > Νομική αναγνώριση φύλου των διεμ-φυλικών (τρανς) προσώπων.
- > Επικαιρότητα των συστάσεων του Συνηγόρου για την αντιμετώπιση της ρα-τσιστικής βίας.
- > Παράγοντες και προϋποθέσεις για την επιτυχημένη ένταξη των Ρομά.
- > Άμεση επέκταση του συμφώνου συμ-βίωσης σε ομόφυλα ζευγάρια.
- > Εγγραφές φοιτητών με αναπηρία στο Πανεπιστήμιο.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ

Για θέματα μείζονος σημασίας που προ-κύπτουν από την εξέταση των αναφορών που λαμβάνει, ο Συνήγορος συντάσσει ειδικές εκθέσεις, τις οποίες υποβάλλει στον Πρωθυπουργό και στον Πρόεδρο της Βουλής, και τις κοινοποιεί στους καθ' ύλην αρμόδιους υπουργούς.

Κατά το 2014 ο Συνήγορος εκπόνησε τρεις ειδικές εκθέσεις.

Θέματα Δημοτικών Επιχειρήσεων Ύδρευσης και Αποχέτευσης, και Υπηρεσιών Ύδρευσης και Αποχέτευσης Δήμων

Η ειδική έκθεση* έχει ως αντικείμενο κρίσι-μα ζητήματα που αναφύονται κατά τη συ-ναλλαγή των πολιτών-καταναλωτών με τις Δημοτικές Επιχειρήσεις Ύδρευσης Αποχέ-τευσης (ΔΕΥΑ) και τις υπηρεσίες ύδρευσης των δήμων. Επίσης, διατυπώνει προτάσεις που αποσκοπούν στη βελτίωση του οικεί-ου κανονιστικού πλαισίου, καθώς και την τυποποίηση και απλούστευση των διαδικασιών και πρακτικών που ακολουθούνται, με απώτερο στόχο την περαιτέρω βελτίω-ση υπηρεσιών ύδρευσης και αποχέτευσης που παρέχονται στους καταναλωτές.

Ειδικότερα, καταδεικνύεται η πολυμορ-φία των κανόνων βάσει των οποίων παρέχονται οι υπηρεσίες ύδρευσης και αποχέτευσης σε διάφορες περιοχές της χώρας και οι διαφοροποιήσεις στον τρό-πο αντιμετώπισης όμοιων ζητημάτων. Κοινή συνισταμένη των προβλημάτων που εντοπίστηκαν είναι η απουσία ενός πλαισίου το οποίο να οριοθετεί τους κα-νόνες ύδρευσης, επιτρέποντας παράλ-ληλα έναν βαθμό ευελιξίας στις ΔΕΥΑ και τις υπηρεσίες ύδρευσης των δήμων, και η πλημμελής εποπτεία τους και έλλειψη

συντονισμού της δράσης τους από το Υπουργείο Εσωτερικών. Ο Συνήγορος αναγνωρίζει την ύπαρξη ιδιαιτεροτήτων ως προς το υδατικό δυναμικό και τις επιμέρους συνθήκες παροχής ύδρευσης, στις διάφορες περιοχές της χώρας. Ωστόσο, θεωρεί ότι τα χαρακτηριστικά του νερού, ως κρίσιμου δημόσιου αγαθού, επιβάλλουν τον εξορθολογισμό και την τυποποίηση των όρων και των συνθηκών ύδρευσης προς όφελος των καταναλωτών και των τοπικών κοινωνιών.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που διαπιστώθηκαν ο Συνήγορος μεταξύ άλλων προτείνει:

- Τη θέσπιση Πρότυπου Κανονισμού Ύδρευσης από το Υπουργείο Εσωτερικών σε συνεργασία με τους εμπλεκόμενους θεσμικούς εταίρους.
- Την προσθήκη ρητής διάταξης στον Ν. 3852/2010 («Πρόγραμμα Καλλικράτης»), η οποία θα υποχρεώνει τα νομικά πρόσωπα των ΟΤΑ να απαντούν στα αιτήματα των πολιτών και να χορηγούν αιτούμενα έγγραφα μέσα σε συγκεκριμένη προθεσμία.
- Την κατάργηση της υποχρεωτικής ή ελάχιστης κατανάλωσης η οποία επιβάλλεται στους λογαριασμούς ύδρευσης.
- Την άμεση κατάργηση της επιβολής του τέλους 80% στους έναντι λογαριασμούς ή στην περίπτωση υποχρεωτικής – ελάχιστης κατανάλωσης.
- Την επανεξέταση του κριτηρίου διαφοροποίησης της τιμολογιακής πολιτικής, σε βάρος των μη μόνιμων κατοίκων.
- Την έγγραφη ενημέρωση των καταναλωτών σε περίπτωση καθυστέρησης έκδοσης των λογαριασμών ύδρευσης.
- Τον τακτικό έλεγχο και την επιβεβαίωση των στοιχείων των καταναλωτών, ώστε να αποφεύγονται λανθασμένες εγγραφές σε βεβαιωτικούς καταλόγους.

- Την άμεση ενημέρωση του καταναλωτή, στην περίπτωση κατά την οποία ο φορέας ύδρευσης αντιληφθεί ανατιολόγητη αύξηση στην κατανάλωση ύδατος.
- Την τιμολόγηση σε συνάρτηση με την ποιότητα του παρεχόμενου ύδατος.
- Την τροποποίηση του τρόπου υπολογισμού των τελών αποχέτευσης, ώστε να λαμβάνονται υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κάθε περίπτωσης.
- Τον εξορθολογισμό των κλιμάκων κατανάλωσης ύδατος, βάσει των οποίων πραγματοποιούνται οι χρεώσεις.
- Την κατάργηση όσων χρεώσεων δεν αντιστοιχούν σε δαπάνες που πραγματοποιήθηκαν από τους φορείς ύδρευσης.

Δημοτικές πρόσοδοι και άλλα θέματα αρμοδιότητας δήμων

Στην ειδική έκθεση* αποτυπώνονται τα προβλήματα που παρατηρούνται στο πεδίο αρμοδιότητας των ΟΤΑ α΄ βαθμού (δήμων) και σχετίζονται με την άσκηση των οικονομικής φύσης αρμοδιοτήτων τους και την πλημμελή εποπτεία επί των κανονιστικών τους πράξεων. Επίσης, διατυπώνει προτάσεις που ως στόχο έχουν την απλοποίηση του νομοθετικού πλαισίου, την ενδυνάμωση του ελέγχου νομιμότητας από τους εποπτικούς μηχανισμούς, την εξασφάλιση χρηστής και διαφανούς δημοσιονομικής διαχείρισης και τη βελτίωση των σχέσεων δήμου – πολίτη.

Ενδεικτικά, ο Συνήγορος προτείνει:

- Την άμεση ενεργοποίηση των Ελεγκτών Νομιμότητας και των Αυτοτελών Υπηρεσιών Εποπτείας, προκειμένου να αποκατασταθεί πλήρως ο έλεγχος νομιμότητας των πράξεων της τοπικής αυτοδιοίκησης από έναν σταθερό εποπτικό μηχανισμό.
- Την παρακολούθηση από τους Γενικούς

Γραμματείς των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων της εφαρμογής των αποφάσεών τους, ώστε να διασφαλίζεται η συμμόρφωση των δήμων με αυτές.

- Την ενεργοποίηση των διατάξεων περί πειθαρχικής ευθύνης, σε περιπτώσεις μη προσήκουσας συνεργασίας των δήμων με τους φορείς εποπτείας.
- Την ενεργοποίηση πειθαρχικού ελέγχου εκ μέρους του Υπουργού Εσωτερικών, στις περιπτώσεις που οι ελεγκτικοί φορείς δεν ασκούν τον προβλεπόμενο πειθαρχικό έλεγχο επί των αιρετών.
- Τη στελέχωση των οικονομικών υπηρεσιών των δήμων με πλήρως ενημερωμένο προσωπικό για την επιβολή και είσπραξη δημοτικών προσόδων.
- Τη θέσπιση εγγυήσεων νόμιμης επιβολής ανταποδοτικών τελών (π.χ. υποχρεωτική νομική αξιολόγηση της πρότασης για επιβολή αυτών).
- Την αντικατάσταση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει την επιβολή τελών καθαριότητας και φωτισμού με άλλο απλούστερο και σαφέστερο πλαίσιο, διαφορετικά την απλούστευση και αποσαφήνιση της ισχύουσας νομοθεσίας.
- Την αποσύνδεση της διαδικασίας ηλεκτροδότησης των ακινήτων από τη διαδικασία επιβολής δημοτικών τελών.
- Την επανεξέταση των όρων επιβολής του Τέλους Ακίνητης Περιουσίας ή την αντικατάσταση αυτού με άλλη πρόσοδο ισοδύναμης αξίας.
- Την αντικατάσταση ή αναμόρφωση του θεσμικού πλαισίου που διέπει την επιβολή τελών κοιμητηρίων.
- Την επανεξέταση των Κανονισμών Λειτουργίας των κοιμητηρίων.
- Την επανεξέταση του αυστηρού και ανελαστικού πλαισίου επιβολής διοικητικών κυρώσεων για παραβιάσεις της νομοθεσίας περί δημοτικών προσόδων.
- Τη νομοθετική ρύθμιση της υποχρέωσης των δήμων για βεβαίωση των προ-

στίμων του ΚΟΚ εντός 3 ετών από την ημερομηνία της τέλεσης της παράβασης και την κτήση της κλήσης.

- Την αντικατάσταση του εντύπου της έκθεσης βεβαίωσης παράβασης με έντυπο το οποίο θα επικολλάται επί του οχήματος.
- Την επανεξέταση και αποσαφήνιση του νομοθετικού πλαισίου αναφορικά με την παραγραφή (βεβαίωση/είσπραξη) των απαιτήσεων των δήμων, προς την κατεύθυνση της νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας.
- Την έκδοση εγκυκλίου αναφορικά με τις προκηρύξεις πρόσληψης προσωπικού για κάλυψη επειγουσών αναγκών, με στόχο την υιοθέτηση ομοιόμορφης διαδικασίας και την παροχή επαρκών προθεσμιών υποβολής αιτήσεων.
- Την ενεργοποίηση από τους δήμους των διατάξεων περί εξώδικου συμβιβασμού.
- Την τροποποίηση του άρθρου 32 παρ. 3 Ν. 1080/1980, ώστε να είναι δυνατή η άσκηση της προσφυγής, καταρχήν ενώπιον της Επιτροπής Συμβιβαστικής Επίλυσης.
- Την εξόφληση των οφειλών των δήμων, βάσει αντικειμενικών κριτηρίων, ώστε να επιτυγχάνεται η ισότιμη αντιμετώπιση όσων συναλλάσσονται μαζί τους.
- Την αξιοποίηση του Προγράμματος ΔΙΑΥΓΕΙΑ στη δημοσιοποίηση εκ μέρους των δήμων των πινάκων εξόφλησης των δικαιούχων χρηματικών ποσών, με στόχο τη διασφάλιση πλήρους διαφάνειας, αναφορικά με την ακολουθούμενη διαδικασία πληρωμών.

Φορολόγηση κατοίκων εξωτερικού

Με αφορμή ένα ευρύ φάσμα θεμάτων που ανέκυψαν για τη συγκεκριμένη κατηγορία φορολογουμένων και συνδέονται με τις ευρύτατες και συνεχείς μεταβολές που επήλθαν στο ελληνικό φορολογικό σύστη-

μα κατά τα τελευταία έτη, ο Συνήγορος συνέταξε ειδική έκθεση* για τη φορολόγηση των κατοίκων εξωτερικού. Στην έκθεση καταγράφονται οι βασικές αρχές που διέπουν τη φορολόγηση των κατοίκων εξωτερικού και παρουσιάζονται τα ειδικότερα ζητήματα που αντιμετώπισε ο Συνήγορος, όπως η παράλειψη πρόβλεψης διαδικασίας αξιόπιστης πληροφόρησης των ενδιαφερομένων και κυρίως η ανελαστικότητα του φορολογικού νομοθέτη να διορθώσει τα προβλήματα που ανέκυψαν κατά την εφαρμογή των διατάξεων.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που διαπιστώθηκαν, ο Συνήγορος προτείνει:

- Να καταργηθεί άμεσα η διάταξη του άρθρου 61 παρ. 2 του ΚΦΕ, κατά την οποία υπόχρεος για την υποβολή της φορολογικής δήλωσης των έγγαμων φορολογούμενων είναι ο σύζυγος, και να καταστεί κάθε φορολογούμενος, έγγαμος ή μη, νομικά υπεύθυνος για την υποβολή και το περιεχόμενο της φορολογικής του δήλωσης.
- Να φορολογείται ο κάθε φορολογούμενος με βάση τους κατάλληλους κανόνες, τους οποίους ορίζει και το πραγματικό γεγονός της κατοικίας του.
- Να είναι ελεύθεροι οι σύζυγοι να δηλώνουν την κατοικία τους, για τον καθορισμό της οποίας να φέρουν το βάρος της απόδειξης κατά τα ισχύοντα, και στη συνέχεια να φορολογούνται με βάση τις αντίστοιχες διατάξεις.
- Το τεκμήριο της κοινής κατοικίας των συζύγων να καταστεί μαχητό, ώστε οι σύζυγοι να μπορούν να αποδείξουν με κάθε πρόσφορο τρόπο τη χωριστή κατοικία τους, όταν αυτό συμβαίνει.
- Η κοινή κατοικία της οικογένειας να αναζητείται κατά περίπτωση με βάση τη

δήλωση των συζύγων και να μην είναι δίχως άλλο αυτή του άντρα-συζύγου.

Σχετικά με το έλλειμμα ενημέρωσης των φορολογουμένων για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους η Αρχή προτείνει:

- Να εκπονηθεί και να αναρτηθεί στον δικτυακό τόπο της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων πλήρης, αναλυτικός και επικαιροποιημένος φορολογικός οδηγός για τα φυσικά πρόσωπα – κατοίκους εξωτερικού τουλάχιστον στην ελληνική και στην αγγλική γλώσσα ή και σε άλλη γλώσσα, διαδεδομένη στην ομογένεια (π.χ. γερμανική).
- Να δημιουργηθεί ανάρτηση στον δικτυακό τόπο της ΓΓΠΣ αρχείου συχνών ερωτήσεων (FAQ) με τα συνηθέστερα ερωτήματα για θέματα φορολόγησης κατοίκων εξωτερικού.
- Να λειτουργεί –τουλάχιστον κατά την περίοδο υποβολής φορολογικών δηλώσεων– γραφείο εξυπηρέτησης κατοίκων εξωτερικού και τηλεφωνικό κέντρο το οποίο θα παρέχει εξειδικευμένη πληροφόρηση για φορολογικά θέματα που αφορούν αυτή την κατηγορία φορολογουμένων.

Για τη δυνατότητα αναδρομικής αλλαγής της φορολογικής κατοικίας προτείνεται:

- Να αποσταλεί, μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου όπου είναι εφικτό, σε όλα τα φυσικά πρόσωπα που έχουν καταχωριστεί στο μητρώο των ΔΟΥ ως κάτοικοι εξωτερικού, ατομική ειδοποίηση, προκειμένου να επικαιροποιήσουν τα αποδεικτικά στοιχεία που πιστοποιούν τη φορολογική κατοικία τους.
- Να χρησιμοποιηθεί το δίκτυο των προξενικών αρχών, των ομογενειακών οργανώσεων, του ομογενειακού τύπου

κ.λπ. ώστε να ενημερωθούν άμεσα οι κάτοικοι εξωτερικού, που δεν έχουν δηλώσει την αλλαγή της κατοικίας τους, ότι οφείλουν να προβούν στις απαραίτητες διαδικασίες.

Ειδικότερα για το θέμα του αντικλήτου των κατοίκων εξωτερικού προτείνεται:

- Να καταργηθεί ως υποχρέωση ο ορισμός φορολογικού εκπροσώπου και ο ορισμός αυτός να είναι προαιρετικός.

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΠΕΙΘΑΡΧΙΚΟ ΕΛΕΓΧΟ

Όταν ο Συνήγορος διαπιστώσει, κατά τη διερεύνηση υπόθεσης, παράνομη συμπεριφορά διοικητικού οργάνου, η οποία μπορεί να συνίσταται και σε άρνηση συνεργασίας με την Αρχή, διαβιβάζει σχετική έκθεση στο όργανο, το οποίο είναι αρμόδιο για τον πειθαρχικό έλεγχο του υπαιτίου. Επίσης, πολλές φορές ο Συνήγορος απευθύνεται, όταν δεν έχει ικανοποιητική συνεργασία με τον αρμόδιο φορέα, στο όργανο που ασκεί τη διοικητική εποπτεία επ' αυτού, προκειμένου να προχωρήσει η διερεύνηση της υπόθεσης.

Ο Συνήγορος ζήτησε τη διενέργεια πειθαρχικού ελέγχου:

Από τον Υπουργό Εσωτερικών

- Κατά του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής και κατά του Δημάρχου Μαρκόπουλου – Μεσογαίας, για την παράλειψη ελέγχου νομιμότητας της δημοπρασίας και της άδειας παραχώρησης χρήσης αιγιαλού εντός της χερσαίας ζώνης λιμένα Πόρτο Ράφτη. Η παράλειψη αυτή συνιστά

πειθαρχικό παράπτωμα και ενόψει της σύμπτωσης στο ίδιο πρόσωπο των ιδιοτήτων του Γενικού Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής και του αρμόδιου για τον πειθαρχικό έλεγχο του Δημάρχου (και Προέδρου του Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου) Μαρκόπουλου Μεσογαίας, η Αρχή ζήτησε να εξεταστεί η δυνατότητα πειθαρχικού ελέγχου από τον Υπουργό Εσωτερικών (υπόθεση 166747/2013).

Από τον Γενικό Γραμματέα της

Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής

- Κατά αντιδήμαρχου του Δήμου Λαυρεωτικής, για την παράλειψη επιβολής διοικητικών κυρώσεων σε ΚΥΕ. Ο τέως αντιδήμαρχος και νυν δημοτικός σύμβουλος έχει κληθεί εγγράφως σε απολογία από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση, στο πλαίσιο της πειθαρχικής διαδικασίας (υπόθεση 143396/2011).
- Κατά του Δημάρχου Φυλής, για επανειλημμένη παράλειψη συνεργασίας με την Αρχή (υποθέσεις 166616/2013 και 165382/2014) σε υποθέσεις με αντικείμενο τη μακροχρόνια δέσμευση ακινήτων χωρίς την καταβολή αποζημίωσης. Ο Γενικός Γραμματέας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής έχει καλέσει εγγράφως σε απολογία τον τέως Δήμαρχο Φυλής για το πειθαρχικό παράπτωμα της παράβασης καθήκοντος λόγω άρνησης συνεργασίας με την Αρχή.

Από τον Γενικό Γραμματέα Περιφέρειας Κεντρικής Μακεδονίας

- Κατά υπαλλήλου της Διεύθυνσης Τεχνικών Έργων της Περιφερειακής Ενότητας Χαλκιδικής λόγω μη ανταπόκρισης σε επανειλημμένες έγγραφες και προφορικές κλήσεις συνεργασίας με την Αρχή (151611/2012).

Επίσης, ζήτησε την άσκηση διοικητικής εποπτείας:

Από τον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής

- Για τη μη συνεργασία του Δασαρχείου Καπανδριτίου σε υπόθεση με αίτημα ηλεκτροδότησης ακινήτου και εγκατάστασης υποσταθμού ΔΕΗ (υπόθεση 166120/2013).

Εξελίξεις πειθαρχικών ελέγχων

- Πειθαρχική ποινή στον Δήμαρχο Μυκόνου για έλλειψη συνεργασίας με τον Συνήγορο (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 23).

Από τον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αιγαίου επιβλήθηκε πειθαρχική ποινή αργίας ενός μηνός στον Δήμαρχο Μυκόνου για παράβαση καθήκοντος, λόγω μη συνεργασίας του με τον Συνήγορο του Πολίτη (υπόθεση 13002/2007).

- Πειθαρχική και ποινική καταδίκη σε αντιδήμαρχο του Δήμου Λήμνου (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 23).

Από τον Γενικό Γραμματέα της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αιγαίου επιβλήθηκε τρίμηνη αργία στον Αντιδήμαρχο, λόγω μη συνεργασίας με τον Συνήγορο, και παραπέμφθηκε η υπόθεση στον εισαγγελέα με την κατηγορία της παράβασης καθήκοντος. Το αρμόδιο πρωτόδικο δικαστήριο επέβαλε οκτάμηνη φυλάκιση και ετήσια απαγόρευση άσκησης των πολιτικών δικαιωμάτων.

- Ποινική καταδίκη προέδρου κοινωφελούς επιχείρησης του Δήμου Διρφύων – Μεσσαπίων (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 23).

Σε συνέχεια διερεύνησης υπόθεσης, που

αφορούσε την παραβίαση της περί προστασίας μητρότητας νομοθεσίας, ο Συνήγορος ζήτησε τον πειθαρχικό έλεγχο τόσο του δημάρχου όσο και της πρόεδρου του νομικού προσώπου στο οποίο υπηρετούσε η αναφερόμενη και ταυτόχρονα εκείνη προσέφυγε δικαστικά κατά του εργοδότη της (κοινωφελής επιχείρηση Δήμου Διρφύων – Μεσσαπίων) με επίκληση της παρέμβασης της Αρχής. Με απόφαση του Μονομελούς Πλημμελειοδικείου Χαλκίδας, η Πρόεδρος του νομικού προσώπου καταδικάστηκε σε ποινή φυλάκισης 4 μηνών για παράβαση της νομοθεσίας περί προστασίας μητρότητας (υπόθεση 148491/2012).

ΠΑΡΑΠΟΜΠΗ ΣΕ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΡΧΗ

Ο Συνήγορος του Πολίτη υποχρεούται, εάν κατά τη διερεύνηση αναφοράς προκύψουν ενδείξεις τέλεσης αξιόποινης πράξης από λειτουργό υπάλληλο ή μέλος της διοίκησης, να διαβιβάσει σχετική έκθεση στον αρμόδιο εισαγγελέα.

Το 2014 η Αρχή διαπίστωσε ενδείξεις παράβασης καθήκοντος, από τον αρμόδιο για τα Καταστήματα Υγειονομικού Ελέγχου (ΚΥΕ) Αντιδήμαρχο Λαυρεωτικής, ο οποίος παρέλειπε συστηματικά (από τον Σεπτέμβριο του 2012 έως τον Φεβρουάριο του 2014) να επιβάλλει διοικητικές κυρώσεις σε κατάστημα που λειτουργούσε παράνομα. Κατόπιν αυτού απέστειλε την έκθεσή του σχετικά με την υπόθεση στον αρμόδιο εισαγγελέα.

ΑΥΤΟΨΙΕΣ – ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Η διενέργεια αυτοψιών αποτελεί θεσμι-

κό εργαλείο της Αρχής με σημαντικά οφέλη για την εκπλήρωση της αποστολής της διαμεσολάβησης. Στο ίδιο πνεύμα αξιοποιούνται από τον Συνήγορο οι συναντήσεις εργασίας με δημόσιους φορείς και κοινωνικούς εταίρους στο πεδίο άσκησης της αρμοδιότητάς του. Κατά το τρέχον έτος ο Συνήγορος πραγματοποίησε περίπου 80 αυτοψίες, ενώ συμμετείχε σε πολλές εκδηλώσεις, ημερίδες, συζητήσεις και συναντήσεις εργασίας, εκπροσωπούμενος από την ηγεσία και το επιστημονικό προσωπικό της Αρχής.

Ενδεικτικά αναφέρονται οι ακόλουθες:

- Ο Βοηθός Συνήγορος για θέματα Ποιότητας Ζωής Ιωάννης Σαγιάς και στελέχη της Αρχής πραγματοποίησαν συνάντηση εργασίας στις 30 Μαΐου με την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) σχετικά με το καθεστώς νομιμότητας και λειτουργίας κεραιών κινητής τηλεφωνίας.
- Η Βοηθός Συνήγορος για θέματα Σχέσεων Κράτους - Πολίτη Μαίρη Κοτρωσιά και ο Βοηθός Συνήγορος για θέματα Ποιότητας Ζωής Ιωάννης Σαγιάς είχαν συνάντηση εργασίας με τον Συμπαραστάτη του Δημότη και της Επιχείρησης του Δήμου Αθηναίων Β. Σωτηρόπουλο, στις 27 Φεβρουαρίου, με αντικείμενο την αμοιβαία ενημέρωση για θέματα αρμοδιότητας των δύο θεσμών και η διερεύνηση τρόπων συνεργασίας.

ΗΜΕΡΙΔΕΣ – ΕΚΔΗΛΩΣΕΙΣ – ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ο Συνήγορος του Πολίτη διοργάνωσε εντός του 2014 σειρά εκδηλώσεων για σημαντικά θέματα της αρμοδιότητάς του, επιδιώκοντας την ενημέρωση και

ευαισθητοποίηση κάθε ενδιαφερόμενου φορέα και των πολιτών. Ειδικότερα:

Στις 13 Μαΐου ο Συνήγορος, η Υπηρεσία Εφαρμογής Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων της Βουλής των Ελλήνων και η Κέντρο ΑΕ συνδιοργάνωσαν στην Αθήνα ημερίδα, κατά την οποία παρουσιάστηκαν τα αποτελέσματα του έργου «Έρευνα για την αξιοποίηση των έννομων αγαθών ως προς την άσκηση των νόμιμων δικαιωμάτων και παροχών από γυναίκες με χαμηλά εισοδήματα», το οποίο συγχρηματοδοτήθηκε από την Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΣΠΑ) και το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο. Στην ημερίδα εξετάστηκε ο βαθμός στον οποίο αξιοποιούν οι πολίτες τη δυνατότητα πρόσβασης σε μηχανισμούς που διασφαλίζουν την υπεράσπιση των δικαιωμάτων τους και έγινε ιδιαίτερη αναφορά στο φύλο σε σχέση με την παρούσα κοινωνική και οικονομική κατάσταση. Στην εκδήλωση συμμετείχαν η Πρόεδρος της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας της Βουλής, η Γενική Γραμματέας Ισότητας, πανεπιστημιακοί, ερευνητές και στελέχη της Αρχής.

Παράλληλα, η Συνήγορος του Πολίτη Καλλιόπη Σπανού και οι Βοηθοί Συνήγοροι συμμετείχαν σε εκδηλώσεις και ημερίδες μεταφέροντας και αξιοποιώντας την πολυετή εμπειρία της Αρχής σε θέματα που έχει διερευνήσει και παρέμβει.

Ενδεικτικά αναφέρονται:

Μετανάστευση – Ρατσιστική βία – Δικαιώματα του ανθρώπου

Στις 13 Ιουνίου, στο συνέδριο της Ελληνικής Ένωσης για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου με θέμα «Κρίσιμα δικαιώματα – Δικαιώματα σε κρίση», το

οποίο πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα, ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου Βασίλης Καρύδης έλαβε μέρος με την εισήγηση «Ασφάλεια και μοντέλα αστυνόμευσης».

Συμμετείχε επίσης στο διεθνές συνέδριο που διοργάνωσε το Ελληνικό Συμβούλιο για τους Πρόσφυγες σε συνεργασία με την International Commission of Jurists (15-16 Σεπτεμβρίου) με θέμα «Η διοικητική κράτηση των αλλοδαπών: Διεθνής νομοθεσία και εθνικές πρακτικές», με την εισήγηση «Τα πρότυπα της Επιτροπής κατά των Βασανιστηρίων του Συμβουλίου της Ευρώπης και η εφαρμογή τους στην Ελλάδα: Η θέση του Συνηγόρου του Πολίτη με βάση τον καταστατικό του ρόλο».

Στις 31 Οκτωβρίου η Συνήγορος μετείχε σε εκδήλωση με θέμα «Ρατσισμός και ξενοφοβία» που συνδιοργάνωσαν στη Θεσσαλονίκη η Νομική Σχολή ΑΠΘ, η Εθνική Σχολή Δικαστών, ο OSCE και ο Δικηγορικός Σύλλογος Θεσσαλονίκης με την εισήγηση «Διαπιστώσεις και συστάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη για την αντιμετώπιση της ρατσιστικής βίας».

Οικονομική κρίση – Επιχειρηματικότητα – Απασχόληση

Οι επιπτώσεις της κρίσης στα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτικά δικαιώματα στην Ελλάδα συζητήθηκαν εκτενώς κατά τη διάρκεια συνάντησης που είχαν στις 27 Ιανουαρίου η Συνήγορος του Πολίτη και οι Βοηθοί Συνήγοροι με τον πρόεδρο και τους εκπροσώπους της Διεθνούς Ομοσπονδίας για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (FIDH).

Στις 8 Αυγούστου η Συνήγορος του

Πολίτη συμμετείχε στην εκδήλωση του Ιδρύματος Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών (IOBE) σε συνεργασία με την Αντιπροσωπεία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής με θέμα «Οι οικονομικές επιδράσεις των διαρθρωτικών αλλαγών». Επίσης, συμμετείχε στις 28 Ιανουαρίου στη δημόσια συζήτηση του ΕΛΙΑΜΕΠ με θέμα «Διοικητική Μεταρρύθμιση εν μέσω κρίσης», καθώς και στην παρουσίαση της έρευνάς του στις 15 Μαΐου σχετικά με την κοινωνία των πολιτών στην Ελλάδα στον απόηχο της οικονομικής κρίσης, στο ίδρυμα Konrad Adenauer.

Στις 4 Σεπτεμβρίου πραγματοποιήθηκε συνάντηση στελεχών της Αρχής με αντιπροσωπεία της Εθνικής Συνομοσπονδίας Ελληνικού Εμπορίου (ΕΣΕΕ), κατά την οποία συζητήθηκαν δυνατότητες συνεργασίας με τον Συνήγορο, προκειμένου να αξιοποιηθεί η εμπειρία του σε θέματα στήριξης της επιχειρηματικότητας.

Με αφορμή τη συμμετοχή της στο διακρατικό συνέδριο της Γραμματείας Γυναικών της ΓΣΕΕ με θέμα «Η προώθηση της συμμετοχής των γυναικών στα συνδικάτα: Δικαίωμα και υποχρέωση», το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 17 Οκτωβρίου, η Συνήγορος του Πολίτη Καλλιόπη Σπανού μετέφερε την εμπειρία της Αρχής ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών στην απασχόληση. Στην ομιλία της επισήμανε τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι γυναίκες στην εργασία και την απασχόληση κατά την παρούσα δύσκολη οικονομική συγκυρία και αναφέρθηκε σε συγκεκριμένες χαρακτηριστικές παρεμβάσεις της Αρχής.

Απλούστευση διαδικασιών – Ανοιχτή Διακυβέρνηση

Η Συνήγορος, στο πλαίσιο της συνεργασίας της Αρχής με το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης σε θέματα διαφάνειας και απλούστευσης των διαδικασιών, συμμετείχε στην ημερίδα που συνδιοργάνωσαν το υπουργείο και η Γαλλική Πρεσβεία στην Ελλάδα στις 29 Απριλίου, με θέμα τη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών προς τους πολίτες και χρήστες. Συμμετείχε επίσης στις 6 Μαΐου στην ημερίδα του υπουργείου για την παρουσίαση του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για την Ανοιχτή Διακυβέρνηση 2014-2016, το οποίο τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση.

Τέλος, για σειρά άλλων εκδηλώσεων που εμπίπτουν σε ειδικές αρμοδιότητες προαγωγής και προώθησης δικαιωμάτων γίνεται λόγος στα οικεία κεφάλαια της παρούσας Ετήσιας Έκθεσης (βλ. «Καταπολέμηση διακρίσεων», «Φύλο και εργασιακές σχέσεις», «Πρόληψη βασανιστηρίων», «Προαγωγή δικαιωμάτων του παιδιού»).

Εκδηλώσεις στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Η Ελλάδα ανέλαβε την Προεδρία του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης την 1η Ιανουαρίου και για το πρώτο εξάμηνο του 2014. Μεταξύ των προτεραιοτήτων της Ελληνικής Προεδρίας ήταν η προώθηση πολιτικών και δράσεων για την ανάπτυξη, η καταπολέμηση της ανεργίας, η προώθηση της οικονομικής και κοινωνικής συνοχής και των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Υπό την αιγίδα της Ελληνικής Προεδρίας

τέθηκε η συνάντηση Διαβούλευσης με θέμα «Επενδύοντας στα παιδιά: Μια πρόκληση για την Ευρώπη του 21ου αιώνα», την οποία διοργάνωσε ο Συνήγορος του Πολίτη στις 9 Μαΐου, σε συνεργασία και με την υποστήριξη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και του Ευρωπαϊκού Δικτύου Eurochild (βλ. «Προαγωγή δικαιωμάτων του παιδιού»). Επίσης, στο πλαίσιο της Ελληνικής Προεδρίας, η Γενική Διεύθυνση Έρευνας και Καινοτομίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και η Γενική Γραμματεία Έρευνας και Τεχνολογίας του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων της Ελλάδας συνδιοργάνωσαν στις 20 Ιουνίου στην Αθήνα συνέδριο με θέμα «Social Inequalities in Europe». Ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού Γιώργος Μόσχος εκπροσώπησε τον Συνήγορο και η ομιλία του είχε τίτλο «Defending the rights of disadvantaged children in the context of austerity measures».

Στις 30 Ιουνίου η Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή της Ελλάδας διοργάνωσε στην Αθήνα, στο Μουσείο της Ακρόπολης, Διεθνή Συνδιάσκεψη με θέμα τη μετανάστευση. Η Συνήγορος του Πολίτη συμμετείχε στην εκδήλωση με ομιλία της με τίτλο «Μια ολοκληρωμένη και κοινή μεταναστευτική πολιτική στην Ευρώπη: Ποιες είναι οι προκλήσεις για συνεργασία με τρίτες χώρες?».

Επαφές με διεθνείς αντιπροσωπείες

- Στις 25 Φεβρουαρίου, η Συνήγορος του Πολίτη είχε συνάντηση με την Πρέσβη της Δανίας Mette Knudsen και συζητήσαν για τα επίκαιρα προβλήματα που προκύπτουν από τις αναφορές των πολιτών στη χώρα μας.
- Στο πλαίσιο της επίσκεψής του στην Αθήνα στις 8-11 Νοεμβρίου, ο πολωνός Συνή-

γορος του Παιδιού Marek Michalak συναντήθηκε με τον Βοηθό Συνήγορο για τα Δικαιώματα του Παιδιού Γιώργο Μόσχο.

Ο ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΣΤΗ ΒΟΥΛΗ

Ο Συνήγορος του Πολίτη έχει συνεχή συνεργασία με τη Βουλή, η οποία είναι ένας από τους κύριους αποδέκτες των Ετήσιων και Ειδικών Εκθέσεων του. Στο πλαίσιο του κοινοβουλευτικού ελέγχου, ο Συνήγορος ενημερώνει την Ειδική Μόνιμη Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας. Παράλληλα, συμμετέχει σε συζητήσεις και συνεδριάσεις άλλων ειδικών επιτροπών, μεταφέροντας τις απόψεις, τις προτάσεις και την εμπειρία του σε θέματα της αρμοδιότητάς του. Ειδικότερα, κατά το 2014:

- Η Συνήγορος του Πολίτη Καλλιόπη Σπανού, στο πλαίσιο της αρμοδιότητας προώθησης της ίσης μεταχείρισης λόγω φύλου, παρέστη σε ενημερωτική συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με την έρευνα του Ευρωπαϊκού Ινστιτούτου για την Ισότητα των Φύλων (EIGE) με θέμα «Γυναίκες και Οικονομία» (7.2.2014).
- Η Συνήγορος παρέστη επίσης σε συζήτηση της ίδιας επιτροπής στις 25.2.2014 και μίλησε για το θέμα «Ευρωπαϊκή Δικαιοσύνη: Ισότιμη συμμετοχή στις Ευρωεκλογές», ενώ συμμετείχε και στη συνεδρίαση της 7.3.2014 ενόψει του εορτασμού της Παγκόσμιας Ημέρας της Γυναίκας την 8η Μαρτίου.
- Η Συνήγορος του Πολίτη και οι Βοηθοί Συνήγοροι παρουσίασαν την 1.4.2014 την *Ετήσια Έκθεση 2013* στην Ειδική Μόνιμη Κοινοβουλευτική Επιτροπή Θεσμών και Διαφάνειας. Ακολούθησε διεξοδική συζήτηση με τα μέλη της

Επιτροπής για το έργο της Αρχής και τις προκλήσεις της παρούσας δύσκολης οικονομικής συγκυρίας.

- Σε συνεδρίαση της Ειδικής Μόνιμης Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Προστασίας Περιβάλλοντος στις 29.4.2014 με θέμα «Περιβαλλοντική κατάσταση ποταμών της Ελλάδας: Ασωπός», στελέχη του Συνηγόρου παρουσίασαν προτάσεις για τη θέσπιση διακριτού ορίου εξασθενούς χρωμίου στο πόσιμο νερό και την αντιμετώπιση της ρύπανσης από τις βιομηχανίες, καθώς και την παρέμβαση της Αρχής στο πλαίσιο κατάρτισης του Διαχειριστικού Σχεδίου Υδάτων του Υδατικού Διαμερίσματος Ανατολικής Στερεάς Ελλάδας.
- Ο Βοηθός Συνήγορος Γιώργος Μόσχος ενημέρωσε τα μέλη της Ειδικής Μόνιμης Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σε συνεδρίαση στις 29.4.2014 με θέμα «Η φτώχεια ως απειλή για τα ανθρώπινα δικαιώματα» και συμμετείχε στη συνεδρίαση της ίδιας επιτροπής στις 8.5.2014 με θέμα «Η Σύσταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής: Επενδύοντας στα παιδιά, σπάζοντας τον κύκλο της μειοεξίας». Ο Βοηθός Συνήγορος παρέστη επίσης στη συνεδρίαση της 29.5.2014, κατά την οποία συζητήθηκαν τα θέματα «Ειδική αγωγή και εκπαιδευτικοί» και «Παιδικά ιδρύματα, Σικιαρίδιο και Άγιος Ανδρέας».
- Ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου Βασίλης Καρύδης συμμετείχε σε συνεδρίαση της Διαρκούς Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Δημόσιας Διοίκησης, Δημόσιας Τάξης και Δικαιοσύνης στις 19.6.2014, παρουσιάζοντας τις απόψεις της Αρχής για το σχέδιο νόμου «Ρυθμίσεις ποινικού και σωφρονιστικού δικαίου» του Υπουργείου Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων.
- Το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων και

ο Συνήγορος του Πολίτη, με την ιδιότητά του ως Συνήγορος του Παιδιού, συνεργάστηκαν για πρώτη φορά φέτος για την προετοιμασία και υλοποίηση της τελικής φάσης της ΙΘ' Συνόδου (5-7.7.2014) του εκπαιδευτικού προγράμματος «Βουλή των Εφήβων».

- Με αφορμή τον Εορτασμό της Παγκόσμιας Ημέρας του Παιδιού και της 25ης Επετείου της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού πραγματοποιήθηκε στις 17.12.2014 συνάντηση – συζήτηση του Βοηθού Συνηγόρου Γιώργου Μόσχου με τα μέλη της Ειδικής Μόνιμης Κοινοβουλευτικής Επιτροπής Ισότητας, Νεολαίας και Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΣΕ ΣΥΛΛΟΓΙΚΑ ΟΡΓΑΝΑ – ΕΠΙΤΡΟΠΕΣ

Ο Συνήγορος συμμετέχει σε συλλογικά όργανα του κράτους με σκοπό την αξιοποίηση της εμπειρίας του σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων του ανθρώπου και καταπολέμησης της κακοδιοίκησης.

Ο Συνήγορος είναι τακτικό μέλος της ΕΕΔΑ και του Εθνικού Συμβουλίου Διοικητικής Μεταρρύθμισης. Δυνάμει των διατάξεων του Ν. 4152/2013 ο Συνήγορος του Πολίτη ορίστηκε μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς, η οποία συστάθηκε για να βοηθήσει το έργο του Εθνικού Συντονιστή στον σχεδιασμό της στρατηγικής και στον συντονισμό των δράσεων καταπολέμησης της διαφθοράς.

Εκπρόσωποι του Συνηγόρου συμμετέχουν σε επιτροπές που ασχολούνται με θέματα τα οποία εμπίπτουν στις ειδικές

αρμοδιότητές του, όπως, για παράδειγμα, στην επιτροπή της Γενικής Γραμματείας Ισότητας για την προώθηση της γυναικείας απασχόλησης. Επίσης, εκπρόσωποι του Συνηγόρου συμμετέχουν και σε άλλες επιτροπές εισηγητικές σε νομοπαρασκευαστικό έργο, σε ομάδες εργασίας, καθώς και σε επιτροπές αξιολόγησης υποψηφιοτήτων για την ανάθεση έργων (Υπουργεία Εσωτερικών, Δικαιοσύνης κ.ά.).

Ο Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού Γιώργος Μόσχος ορίστηκε πρόεδρος της Επιτροπής Προστασίας Ανηλίκων, η οποία ξεκίνησε πάλι εντός του 2014 τη λειτουργία της με γνωμοδοτικό ρόλο προς τη Γενική Γραμματεία Καταναλωτή, σχετικά με προϊόντα που διατίθενται στην αγορά και ενέχουν κινδύνους για την ψυχική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των παιδιών.

Τέλος, με πρόσφατες διατάξεις (βλ. «Νομικό πλαίσιο και λειτουργία του θεσμού») προβλέπεται η εκπροσώπηση του Συνηγόρου στο Συμβούλιο Υπηρεσιακής Κατάστασης Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων, στο Γραφείο Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας καθώς και στην Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων της Εθνικής Σχολής Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης.

ΕΠΙΣΚΕΨΕΙΣ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ

Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ιδιαίτερα σημαντική την παρουσία του στην περιφέρεια. Μέσω των επισκέψεων που πραγματοποιούν κλιμάκιά του σε διάφορες πόλεις της Ελλάδας, στοχεύει στην πληρέστερη ενημέρωση των τοπικών φορέων και των πολιτών σχετικά με τις αρμοδιό-

τητές του, ουσιαστικότερη επικοινωνία με παράγοντες της τοπικής αυτοδιοίκησης και των τοπικών δημόσιων υπηρεσιών και αποτελεσματικότερη αντιμετώπιση ζητημάτων τοπικού ενδιαφέροντος που τίθενται μέσω των αναφορών.

Κατά τη διάρκεια του 2014, στο πλαίσιο υλοποίησης του Προγράμματος Progress 2007-2013 της Ευρωπαϊκής Ένωσης, κλιμάκια του Συνηγόρου επισκέφθηκαν τη Θεσσαλονίκη, τον Βόλο, τα Ιωάννινα και την Πάτρα. Και οι τέσσερις επισκέψεις είχαν μεγάλη απήχηση και υπήρξαν ιδιαίτερα εποικοδομητικές. Σε όλες τις πόλεις, στο πλαίσιο της επίσκεψης, λειτούργησε γραφείο υποδοχής κοινού, στο οποίο οι πολίτες είχαν τη δυνατότητα να ενημερωθούν από στελέχη της Αρχής και να υποβάλουν έγγραφη αναφορά.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στη Θεσσαλονίκη και στα Ιωάννινα ο Συνήγορος του Πολίτη πραγματοποίησε επισκέψεις στις φυλακές Κασσάνδρας και Ιωαννίνων αντίστοιχα, στο πλαίσιο της νέας αρμοδιότητάς του ως «Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων».

Ειδικότερα:

- Η επίσκεψη στη Θεσσαλονίκη πραγματοποιήθηκε στις 21-23 Ιανουαρίου από κλιμάκιο της Αρχής με επικεφαλής τη Συνήγορο Καλλιόπη Σπανού και τους Βοηθούς Συνηγόρους Βασίλη Καρύδη, Ιωάννη Σαγιά και Χρήστο Ιωάννου. Εκτός από την κεντρική εκδήλωση στις 21 Ιανουαρίου, πραγματοποιήθηκαν συναντήσεις, επισκέψεις και αυτοψίες σχετικές με θέματα Ρομά και θέματα ιθαγένειας και εφαρμογής της μεταναστευτικής νομοθεσίας (βλ. «Καταπολέμηση των διακρίσεων»). Επίσης, έλαβαν

χώρα συναντήσεις με τοπικές δημόσιες υπηρεσίες, σε σχέση με υποθέσεις που εξετάζει η Αρχή.

- Η επίσκεψη στα Ιωάννινα πραγματοποιήθηκε στις 5-7 Φεβρουαρίου από κλιμάκιο της Αρχής με επικεφαλής τη Συνήγορο Καλλιόπη Σπανού και τον Βοηθό Συνήγορο Ιωάννη Σαγιά. Σε συναντήσεις με εκπροσώπους της διοίκησης που έγιναν με την ευκαιρία της εξόρμησης, συζητήθηκαν και θέματα προστασίας περιβάλλοντος (Λίμνη Παμβώτιδα, κατασκευή μονοπατιών στον Εθνικό Δρυμό Βίκου – Αώου, οριοθέτηση και καθορισμός ρεμάτων), καθώς και ζητήματα λειτουργίας καταστημάτων υγειονομικού ενδιαφέροντος, πτηνοκτηνοτροφικών μονάδων και μετεγκατάστασης ελαιουργείων.
- Η επίσκεψη στον Βόλο πραγματοποιήθηκε στις 19-21 Φεβρουαρίου από κλιμάκιο της Αρχής αποτελούμενο από τους Βοηθούς Συνηγότερους Βασίλη Καρύδη, Γιώργο Μόσχο και Ιωάννη Σαγιά. Στο πλαίσιο του Προγράμματος Progress, στελέχη της Αρχής επισκέφθηκαν το Ίδρυμα Αγωγής Ανηλίκων Αρρένων Βόλου, τον ξενώνα φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων ΑΡΣΙΣ στη Μακρυνίτσα, το Κέντρο Στήριξης Ρομά και ειδικών ομάδων στο Αλιβέρι Νέας Ιωνίας και το 10ο Δημοτικό Σχολείο Νέας Ιωνίας Βόλου. Πραγματοποιήθηκε παράλληλα επίσκεψη στο Νοσοκομείο Βόλου και το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας, καθώς και συναντήσεις με εκπροσώπους της διοίκησης για διάφορα θέματα αρμοδιότητας της Αρχής.
- Η επίσκεψη στην Πάτρα πραγματοποιήθηκε στις 18 Μαρτίου από κλιμάκιο της Αρχής με επικεφαλής τη Συνήγορο Καλλιόπη Σπανού και τους Βοηθούς Συνηγότερους Βασίλη Καρύδη και Ιωάννη Σαγιά. Με την ευκαιρία της επίσκεψης,

ο Συνήγορος παρουσίασε, μαζί με άλλους δημόσιους φορείς, τις δράσεις του για την προώθηση ίσων ευκαιριών στις ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, σε εκδήλωση με τίτλο «Ημέρα των δικαιωμάτων στην Πάτρα». Επίσης, σε συνάντηση που είχαν ο Βοηθός Συνήγορος Βασίλης Καρύδης και στελέχη της Αρχής με αντιδημάρχους και υπαλλήλους του Δήμου Πατρέων, συζητήθηκαν θέματα σχετικά με τις συνθήκες διαβίωσης στους καταυλισμούς Ρομά της περιοχής.

- Στις 25 Νοεμβρίου 2014, κλιμάκιο της Αρχής με επικεφαλής τη Συνήγορο Καλλιόπη Σπανού και τους Βοηθούς Συνηγότερους Βασίλη Καρύδη, Γιώργο Μόσχο και Ιωάννη Σαγιά πραγματοποίησε επίσκεψη στη Φλώρινα και την Κοζάνη, όπου λειτούργησε γραφείο υποδοχής του κοινού. Στο πλαίσιο της εξόρμησης, ειδικοί επιστήμονες με επικεφαλής τον Βοηθό Συνήγορο Ιωάννη Σαγιά πραγματοποίησαν συναντήσεις εργασίας σχετικά με ζητήματα που απασχολούν τις τοπικές κοινωνίες, όπως το καθεστώς λειτουργίας των κτηνοτροφικών μονάδων στον νομό Φλωρίνης και η ποιότητα του πόσιμου νερού σε περιοχές του Δήμου Κοζάνης. Επίσης, ειδικοί επιστήμονες με επικεφαλής τον Βοηθό Συνήγορο Γιώργο Μόσχο επισκέφθηκαν το Κέντρο Κοινωνικής Πρόνοιας Περιφέρειας Δυτικής Μακεδονίας και το ΕΠΑΛ Φλώρινας, ενώ ο Βοηθός Συνήγορος συμμετείχε σε συνάντηση με εκπαιδευτικούς που διοργάνωσε ο Συμβουλευτικός Σταθμός Νέων Φλώρινας με θέμα τη λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ 2014

- Το 2014 δημοσιεύτηκε ο τόμος με τις εισηγήσεις της διημερίδας για τη συ-

μπλήρωση 15 χρόνων λειτουργίας του Συνηγότερου του Πολίτη, η οποία πραγματοποιήθηκε στις 12-13 Νοεμβρίου 2013 στην Αθήνα και συνδιοργανώθηκε από τον Συνήγορο και το Συμβούλιο της Ευρώπης. Η έκδοση έχει τίτλο *Συνήγορος του Πολίτη: 15 χρόνια λειτουργίας* (Αθήνα, εκδόσεις Παπαζήση) και χρηματοδοτήθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης.

- Στο πλαίσιο του Προγράμματος «Υποστήριξη της δράσης του Συνηγότερου του Πολίτη, ως φορέα παρακολούθησης και προώθησης της εφαρμογής της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ισότητας των φύλων στις δημόσιες πολιτικές», το οποίο είναι συγχρηματοδοτούμενο από την Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση (Κοινωνικό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης και ΕΣΠΑ 2007-2013), ο Συνήγορος εξέδωσε ενημερωτικό φυλλάδιο για τα εργασιακά δικαιώματα των εγκύων και την προστασία της μητρότητας.
- Ως φορέας καταπολέμησης των διακρίσεων, ο Συνήγορος εξέδωσε τον Οδηγό Διαφορετικότητας για Δημόσιους Υπαλλήλους, με σκοπό να συνοψίσει βασικές

πληροφορίες που οφείλουν να γνωρίζουν τα στελέχη του δημόσιου τομέα τα οποία εξυπηρετούν ειδικές ομάδες του πληθυσμού της χώρας. Ο οδηγός υλοποιήθηκε με την υποστήριξη του Προγράμματος Progress της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Επίσης, ο Συνήγορος εξέδωσε νέο, βελτιωμένο σε εμφάνιση και περιεχόμενο ενημερωτικό φυλλάδιο με τίτλο *Οι διακρίσεις σταματούν εδώ!* όπου περιγράφονται οι αρμοδιότητες της Αρχής σε θέματα διακρίσεων, οι τρόποι διαμεσολάβησης στις περιπτώσεις που εμπίπτουν στην ειδική αυτή αρμοδιότητα και η διαδικασία υποβολής αναφοράς εκ μέρους των ενδιαφερομένων. Η έκδοση του φυλλαδίου χρηματοδοτήθηκε μέσω του Προγράμματος Progress της Ευρωπαϊκής Ένωσης.
- Τέλος, υπό έκδοση τελούν τα πρακτικά της ημερίδας που συνδιοργάνωσαν ο Συνήγορος του Πολίτη, το Πανεπιστήμιο Αθηνών και το Πανεπιστήμιο Πελοποννήσου στις 7 Δεκεμβρίου, με θέμα *Ηθικός πανικός, κοινωνία και δικαιώματα* (εκδόσεις Σάκκουλα).

ΔΙΕΘΝΕΙΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ

Το 2014 υπήρξε για τον Συνήγορο του Πολίτη μια δραστήρια χρονιά, η οποία συνέβαλε στην περαιτέρω ενίσχυση και καλλιέργεια της συνεργασίας του τόσο με ομόλογους θεσμούς όσο και με διεθνείς και ευρωπαϊκούς θεσμούς, φορείς και δίκτυα. Στο επίκεντρο της δραστηριότητας αυτής βρίσκονται σταθερά η προώθηση των δικαιωμάτων του ανθρώπου, η καταπολέμηση των διακρίσεων και των ρατσι-

στικών πρακτικών (βλ. «Καταπολέμηση των διακρίσεων»), η προστασία των ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και η ανάδειξη των θεμάτων ισότητας των φύλων.

Επίσκεψη στον Συνήγορο της Αλβανίας

Η Συνήγορος του Πολίτη Καλλιόπη Σπανού, έπειτα από επίσημη πρόσκληση του αλβανού ομολόγου της Ίγκλι Τοτοζάνι, πραγματοποίησε επίσκεψη στον Συνήγορο της Αλβανίας στις 14-16 Ιουλίου, στην οποία συμμετείχε και ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου Βασίλης Καρύδης. Την ελληνική αποστολή συνόδευσε ο Πρόεδρος της Ελλάδας στην Αλβανία Λεωνίδα Ροκανάς. Στο πλαίσιο της επίσκεψης, η Συνήγορος συναντήθηκε επίσης με τον Πρόεδρο της αλβανικής Βουλής Ιλίρ Μέτα, τον Υπουργό Δικαιοσύνης Νασίπ Νάτσο και τον Υφυπουργό Εξωτερικών Σοκόλ Ναρβισάι.

Συμμετοχή σε διεθνή και ευρωπαϊκά δίκτυα συνεργασίας

Ο Συνήγορος έχει ενεργό συμμετοχή στις δράσεις των διεθνών και ευρωπαϊκών δικτύων συνεργασίας των οποίων αποτελεί μέλος.

Δίκτυο Θεσμών Διαμεσολάβησης των χωρών της Μεσογείου

Η Αρχή συμμετέχει στο Δίκτυο Θεσμών Διαμεσολάβησης των χωρών της Μεσογείου (Association of Mediterranean Ombudsmen), το οποίο στοχεύει στην προώθηση των αρχών της δημοκρατικής διακυβέρνησης, της νομιμότητας και του σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου. Η 8η Συνάντηση του Δικτύου πραγματοποιήθηκε στα

Τίρανα στις 26-27 Ιουνίου με θέμα «Strengthening democracy: Which partners for the Ombudsmen?». Τον Συνήγορο του Πολίτη εκπροσώπησε ο Βοηθός Συνήγορος για θέματα Ποιότητας Ζωής Ιωάννης Σαγιάς, με την εισήγηση «Ombudsmen institutions, the civil society and international organisations: The case of Environmental protection».

Διεθνές Ινστιτούτο Θεσμών Διαμεσολάβησης

Ο Συνήγορος του Πολίτη είναι μέλος του Διεθνούς Ινστιτούτου Θεσμών Διαμεσολάβησης (International Ombudsman Institute), το οποίο επιδιώκει την προώθηση και ενδυνάμωση του θεσμού της διαμεσολάβησης σε παγκόσμιο επίπεδο, υποστηρίζοντας τα μέλη του με προγράμματα εκπαίδευσης και χορηγίες για υλοποίηση προγραμμάτων και ερευνών.

Η Συνήγορος του Πολίτη, ως μέλος του Συμβουλίου Διοίκησης του Ευρωπαϊκού Τομέα του Διεθνούς Ινστιτούτου, μετείχε στις 16-17 Σεπτεμβρίου σε διάσκεψη στο Ταλίν της Εσθονίας, με θέμα «Ο ρόλος του Ombudsman στη δημοκρατία».

Συμβούλιο της Ευρώπης και Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Σημαντική και πολυεπίπεδη υπήρξε η συνεργασία του Συνηγόρου με το Συμβούλιο της Ευρώπης και την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, μέσω της συμμετοχής της Αρχής σε εκδηλώσεις και συναντήσεις εργασίας για σημαντικά θέματα κοινού ευρωπαϊκού ενδιαφέροντος. Ειδικότερα:

Στις 16 Ιουνίου η Συνήγορος μετείχε σε

συνάντηση στρογγυλής τραπέζης με τον Επίτροπο Απασχόλησης Laszlo Andor, στα γραφεία της Αντιπροσωπείας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής στην Ελλάδα, με θέμα «Η κοινωνική και οικονομική διάσταση της Ευρωπαϊκής Ένωσης».

Στις 25-26 Σεπτεμβρίου η Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Γενική Διεύθυνση Διεύρυνσης – TAIEX) και ο αλβανός Συνήγορος συνδιοργάνωσαν στα Τίρανα συνάντηση εργασίας σχετικά με τη συμβολή του θεσμού του Ombudsman στη διαδικασία ευρωπαϊκής ενοποίησης. Συμμετείχαν ομόλογοι θεσμοί βαλκανικών χωρών και χωρών της ΕΕ. Η Συνήγορος έλαβε μέρος στη συνάντηση και η ομιλία της είχε τίτλο «Εφαρμογή του κοινοτικού κεκτημένου: Εμπόδια και προκλήσεις. Ο ρόλος του Συνηγόρου του Πολίτη της Ελλάδας».

Τέλος, ο Συνήγορος εκπροσωπήθηκε στην κεντρική εκδήλωση της Ιταλικής Προεδρίας του Συμβουλίου της Ευρώπης για την καταπολέμηση των διακρίσεων, που συνδιοργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 6-7 Οκτωβρίου στη Ρώμη, με θέμα «Διαμορφώνοντας το μέλλον των πολιτικών ισότητας στην Ευρωπαϊκή Ένωση».

Διεθνείς δράσεις για τα δικαιώματα του παιδιού

Ο Συνήγορος του Πολίτη, με την ιδιότητά του ως Συνήγορος του Παιδιού, έχει σημαντική διεθνή δραστηριότητα με στόχο την προστασία και προώθηση των δικαιωμάτων των ανηλίκων. Αποτελεί μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Συνηγόρων του Παιδιού (European Network of Ombudspersons for Children – ENOC) και του Δικτύου Συνηγόρων του Παιδιού της

Νοτιοανατολικής Ευρώπης (Children's Rights Ombudspersons' Network in South and Eastern Europe – CRONSEE).

Ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού Γιώργος Μόσχος συμμετείχε στη 18η Ετήσια Συνδιάσκεψη του ENOC, με θέμα «The impact of austerity on the realization of children's rights», η οποία πραγματοποιήθηκε παράλληλα με την Ετήσια Συνάντηση του Δικτύου στις 22-24 Οκτωβρίου στο Εδιμβούργο. Ο Βοηθός Συνήγορος έλαβε επίσης μέρος σε συνάντηση του CRONSEE στο Βελιγράδι στις 18-19 Σεπτεμβρίου με θέμα «Economic crisis: Services for children have (not) survived. What do we do?»*.

Στις 17 Σεπτεμβρίου ο Βοηθός Συνήγορος πραγματοποίησε επίσκεψη στη Χάγη* έπειτα από επίσημη πρόσκληση του ολλανδού Συνηγόρου του Παιδιού, με σκοπό την ανταλλαγή εμπειρίας και τεχνογνωσίας μεταξύ των ομόλογων θεσμών.

Παράλληλα, ο Βοηθός Συνήγορος εκπροσώπησε τον Συνήγορο του Πολίτη σε συναντήσεις, συνέδρια και ημερίδες με αντικείμενο την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού:

- Σε συνάντηση στρατηγικού σχεδιασμού που διοργανώθηκε από το Συμβούλιο της Ευρώπης στις 11 Ιουνίου στο Παρίσι, με αντικείμενο την εφαρμογή των κατευθυντήριων γραμμών για ένα σύστημα δικαιοσύνης φιλικό προς τα παιδιά και τη συνδρομή των εθνικών φορέων στην εφαρμογή του συστήματος αυτού.
- Στην παρουσίαση της έκθεσης της UNICEF «Τα παιδιά της ύφεσης: Οι επιπτώσεις της οικονομικής κρίσης στην παιδική ευημερία στις πλούσιες χώρες» στη Ρώμη, στις 28 Οκτωβρίου*.

- Σε συνάντηση της EU Alliance for Investing in Children στις 20 Νοεμβρίου στις Βρυξέλλες.
- Σε ημερίδα με θέμα «Child poverty, youth (un)employment, and social inclusion», στις 19-21 Νοεμβρίου στην Αθήνα, η οποία συνδιοργανώθηκε από το Πρόγραμμα CROP (Comparative Research on Poverty), το Ινστιτούτο Εργασίας και το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης.

Άλλες διεθνείς δραστηριότητες

Η Συνήγορος του Πολίτη στις 11 Απριλίου συμμετείχε με παρέμβασή της στο Συμπόσιο του Ελληνικού Παρατηρητηρίου του London School of Economics, με αντικείμενο τις προοπτικές και προκλήσεις της διοικητικής μεταρρύθμισης στην Ελλάδα.

Στις 27-29 Απριλίου ο Συνήγορος συμμετείχε στο καθιερωμένο, ανά διετία, συνέδριο των εκπροσώπων του δικτύου ηλεκτρονικής διασύνδεσης του ευρωπαϊού Διαμεσολαβητή με τους εθνικούς Διαμεσολαβητές, το οποίο πραγματοποιήθηκε στο Στρασβούργο.

Στις 21-22 Οκτωβρίου διοργανώθηκε στην Άγκυρα από τον Συνήγορο της Τουρκίας το 2ο Διεθνές Συμπόσιο Θεσμών Διαμεσολάβησης, στο οποίο η Αρχή εκπροσωπήθηκε από τον Βοηθό Συνήγορο για θέματα Κοινωνικής Προστασίας Χρήστο Ιωάννου.

Κατά τη διάρκεια του 2014 εξακολούθησε η συνεργασία του Συνηγόρου με φορείς προστασίας των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όπως ο οργανισμός Disability Rights International για θέματα σχετικά με τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία, η Καναδική Ένωση των Αρχηγών

της Αστυνομίας (Canadian Association of Chiefs of Police) για θέματα προστασίας και προαγωγής των δικαιωμάτων ατόμων με ψυχική ασθένεια και ο Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Union Agency for Fundamental Rights – FRA). Ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου Βασίλης Καρύδης εκπροσώπησε την Αρχή στο ετήσιο συνέδριο του FRA στις 10-11 Νοεμβρίου στη Ρώμη, το οποίο ήταν αφιερωμένο στο θέμα της μετανάστευσης και τη σημασία μιας ευρωπαϊκής μεταναστευτικής πολιτικής βασισμένης στα θεμελιώδη δικαιώματα.

Προχωρεί, επίσης, η υλοποίηση του Προγράμματος «Forced Return Monitoring» στο πλαίσιο του European Return Fund – Community Actions, της Γενικής Διεύθυνσης Εσωτερικών Υποθέσεων της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Διεύθυνση Μετανάστευσης και Συνόρων). Ο Συνήγορος συμμετέχει ως μέλος της ομάδας υλοποίησης του προγράμματος, στόχος του οποίου είναι να ενισχύσει περαιτέρω την ποιότητα του ευρωπαϊκού συστήματος επιστροφών, σύμφωνα με τα πρότυπα και τις βέλτιστες πρακτικές προστασίας των ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

Τέλος, η Αρχή εκπροσωπήθηκε από στελέχη της, μέλη του επιστημονικού της προσωπικού, σε διάφορες εκδηλώσεις, συνέδρια και συναντήσεις διεθνών και ευρωπαϊκών θεσμών, φορέων και δικτύων, πάντοτε με σκοπό την ανταλλαγή τεχνογνωσίας και τη βελτίωση των υπηρεσιών που παρέχει προς τον πολίτη.

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΠΕΔΙΑ ΠΑΡΕΜΒΑΣΗΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΕΝΑ ΚΕΚΤΗΜΕΝΟ ΥΠΟ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΕΡΓΑΣΙΑ

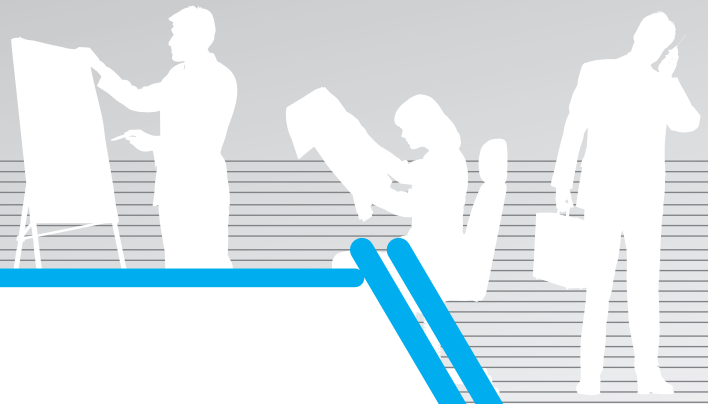
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ: Ο ΦΑΥΛΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: ΕΝΑ ΚΕΚΤΗΜΕΝΟ ΥΠΟ ΑΜΦΙΣΒΗΤΗΣΗ

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

- Πολεοδομικός σχεδιασμός
- Άρσεις απαλλοτρίωσης
- Δεσμεύσεις για δημόσια έργα
- Αμφισβήτηση και διευκρίνιση ιδιοκτησιακού καθεστώτος
- Κτηματογράφηση

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

- Χρηματοδότηση ανασκαφών και αρχαιολογικές δεσμεύσεις
- Καταβολή αποζημίωσης για αναγκαστική απαλλοτρίωση
- Φορολογία ακινήτων

Το δικαίωμα στην ιδιοκτησία αναδεικνύεται στο πλέον απειλούμενο, ως προς τη συνταγματική κατοχύρωσή του και την προστασία που αυτή συνεπάγεται, λόγω της επιλογής της Πολιτείας να το μεταβάλει στην κατεξοχήν πηγή δημόσιων εσόδων. Ενώ είναι αυτονόητοι ορισμένοι περιορισμοί της ιδιοκτησίας και η προτεραιότητα της χρήσης της κατά τρόπο παραγωγικό, ο ίδιος ο πυρήνας του δικαιώματος καταλήγει να δοκιμάζεται και να μετατρέπεται σε κοινωνικό άχθος εξαιτίας των αλληπάλληλων και δυσανάλογων επιβαρύνσεων, πραγματικών και οικονομικών, σε συνδυασμό με την πολλαπλή, αποσπασματική και πρόχειρη νομοθετική παραγωγή.

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΕΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Στις ποικίλες περιπτώσεις πραγματικής επιβάρυνσης της ιδιοκτησίας αποτυπώνονται ιδεοτυπικά συμπτώματα κακοδιοίκησης: σύγχυση αρμοδιοτήτων, πολύπλοκη νομοθεσία, υπηρεσιακή ολιγωρία, μεταφορά του βάρους των ενεργειών στον ανυπαίτιο διοικούμενο.

Πολεοδομικός σχεδιασμός

Ο πολεοδομικός σχεδιασμός, που οφείλει να πραγματοποιείται με τρόπο οργανωμένο, αποτελεσματικό και με συνολική εικόνα των τεχνικών και οικονομικών απαιτήσεων αλλά και της ορθής διοικητικής διαδικασίας που προϋποθέτει η υλοποίησή του, ήταν για μία ακόμη χρονιά σημαντικό πεδίο διαμεσολάβησης. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι αυτή της περιοχής «Λαιμός – Λουζιτάνια – Παραλία» του Δήμου Ασπροπύργου, όπου παρά τη δικαστική ακύρωση του σχεδίου πόλεως συνεχίστηκε η υλοποίηση της πράξης εφαρμογής του σχεδίου με συνέπεια τη δημιουργία σειράς παρανομιών. Ο Συνήγορος ανέδειξε* το πρό-

βλημα της διοικητικής δυσλειτουργίας, για την επίλυση του οποίου κινητοποιήθηκε η Διεύθυνση Χωρικού Σχεδιασμού της Περιφέρειας Αττικής, καταγράφοντας το σύνολο των ενεργειών στις οποίες πρέπει να προβούν οι συναρμόδιες υπηρεσίες (υπόθεση 167744/2013).

Σε ανάλογη περίπτωση, κατά τη διαδικασία της τροποποίησης του σχεδίου πόλεως εντός κηρυγμένου ιστορικού τόπου, η σύγχυση των υπηρεσιών ως προς την αρμοδιότητα προστασίας των τόπων αυτών υποχρέωσε τον Συνήγορο να ζητήσει από όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες να διατυπώσουν τις καταληκτικές απόψεις τους και να ενεργήσουν με σκοπό την επίλυση της υπόθεσης. Μολοντί προέκυψαν αποκλίνουσες απόψεις για την αρμοδιότητα προστασίας των ιστορικών τόπων και τον καθορισμό πολεοδομικών ρυθμίσεων εντός αυτών, κατά τη συνάντηση εργασίας που πραγματοποιήθηκε μεταξύ του Συνηγόρου και εκπροσώπων τεσσάρων υπουργείων (Οκτώβριος 2013) διατυπώθηκε τελικώς η άποψη ότι οι παραπάνω τροποποιήσεις ρυμοτομικών σχεδίων πρέπει να γίνονται με μέριμνα του ΥΠΕΚΑ. Ακολούθως, στο Τμήμα Παραδοσιακών Οικισμών του ΥΠΕΚΑ διαβιβάστηκε γνωμοδότηση του ΝΣΚ, σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση τροποποίησης σχεδίου πόλεως σε περιοχή χωρικής αρμοδιότητας Υπουργείων Μακεδονίας – Θράκης ή Ναυτιλίας που έχει χαρακτηριστεί μόνον ως ιστορικός τόπος (και όχι παράλληλα και ως παραδοσιακός οικισμός), η αρμοδιότητα παραμένει στο ΥΠΕΚΑ. Η αποδοχή της γνωμοδότησης εξακολουθεί να εκκρεμεί, ενώ ο επίμαχος φάκελος τροποποίησης διαβιβάστηκε μαζί με παρόμοιες εκκρεμούσες περιπτώσεις από το ΥΜΑΘ και πάλι στο ΥΠΕΚΑ προκειμένου αυτό να προβεί στην ολοκλήρωση της διαδικασίας (υπόθεση 169634/2013).

Άρσεις απαλλοτρίωσης

Αντίστοιχα οργανωτικά και διαδικαστικά προβλήματα και ασάφειες αναδεικνύουν και οι αναφορές για την πολυετή δέσμευση των υπό απαλλοτρίωση ακινήτων, οι οποίες επιβεβαιώνουν την ανάγκη εκπόνησης ενός δεσμευτικού, παρά την επιβαρημένη συγκυρία, διοικητικού και οικονομικού προγραμματισμού. Εμφανής υπήρξε καταρχήν η σύγχυση των υπηρεσιών ως προς την αρμοδιότητα έκδοσης βεβαιωτικής πράξης για την αυτοδίκαιη άρση της απαλλοτρίωσης, όπως προβλέπει ο νόμος, και την τροποποίηση του σχεδίου πόλεως προκειμένου να αρθεί κάθε ρυμοτομικό βάρος και υποχρέωση της ιδιοκτησίας μετά την άπρακτη πάροδο της προθεσμίας των 18 μηνών από τον καθορισμό προσωρινής τιμής μονάδας. Επιπροσθέτως, παρατηρήθηκε ότι κάποιες υπηρεσίες αγνοούν την αναγκαία διαδικασία τροποποίησης του σχεδίου και υπολογισμού των προθεσμιών, με συνέπεια να υποδεικνύεται στους αναφερόμενους, ως μόνη λύση, η δικαστική προσφυγή.

 Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η υποχρέωση άρσης της απαλλοτρίωσης, όταν συντρέχουν οι κατά περίπτωση προϋποθέσεις, βαρύνει συνολικά τη διοίκηση και γεννάται ευθύς με την όχληση προς τα καταρχήν αρμόδια όργανα. Τυχόν διχογνωμία ή ολιγωρία των αρμόδιων υπηρεσιών δεν μπορεί να οδηγήσει σε περαιτέρω δυσμενή εξέλιξη της υπόθεσης και καθυστέρηση της σχετικής διαδικασίας τροποποίησης του σχεδίου πόλεως.

Σε συγκεκριμένη περίπτωση, ο Δήμος Αγρινίου πείσθηκε ότι η νόμιμη προθεσμία των 4 μηνών για την έκδοση της βεβαιωτικής πράξης δεν είναι ανατρεπτική και απέστειλε στην οικεία περιφέρεια τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, ενώ εκκρεμεί η έκδοση της βεβαιωτικής πράξης και

η ολοκλήρωση της διαδικασίας τροποποίησης του σχεδίου πόλεως (υπόθεση 181527/2014).

Αντιστοίχως, πολίτης που πέτυχε την έκδοση θετικής τελεσίδικης δικαστικής απόφασης και υπέβαλε αίτηση στην αρμόδια Υπηρεσία Δόμησης για την άρση της απαλλοτρίωσης του ακινήτου του και την τροποποίηση του σχεδίου επιβαρύνθηκε καταρχήν με την υποχρέωση υποβολής νέας σειράς δικαιολογητικών, μεταξύ των οποίων πρόταση τροποποίησης του σχεδίου και τεχνική έκθεση ιδιώτη μηχανικού. Ο Συνήγορος επικοινωνήσε με την Υπηρεσία Δόμησης Δήμου Χαλκίδας και τη Διεύθυνση Χωρικού Σχεδιασμού Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας, διευκρινίζοντας ότι, ενώ καταρχήν ένα αίτημα για τροποποίηση πρέπει να συνοδεύεται από τα αναγκαία δικαιολογητικά στοιχεία, ειδικά η τεχνική έκθεση του μηχανικού προβλέπεται δυναμικά στον νόμο και δεν μπορεί η υπηρεσία να αρνείται τη διεκπεραίωση του φακέλου. Παράλληλα επισήμανε ότι μια τέτοια έκθεση συνεπάγεται επιπλέον κόστος με αβέβαιο αποτέλεσμα, δεδομένου ότι η διοίκηση δεν δεσμεύεται από την πρόταση τροποποίησης που θα υποβάλει ο πολίτης και μπορεί να επιβάλει εκ νέου την απαλλοτρίωση του ακινήτου για πολεοδομικούς λόγους. Ο Δήμος Χαλκίδας αποδέχθηκε τις συστάσεις του Συνηγόρου και ο πολίτης συμφώνησε να καταθέσει τα υπόλοιπα απαιτούμενα δικαιολογητικά (υπόθεση 187323/2014).

Θετική έκβαση είχε επίσης η περίπτωση άρσης απαλλοτρίωσης ακινήτου και τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου στην περιοχή Προμπονά του Δήμου Αθηναίων, μετά την έκδοση απόφασης της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττι-

κής σε εκτέλεση δικαστικής απόφασης (υπόθεση 133488/2010)*. Αλλά και η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Μακεδονίας – Θράκης, ανταποκρινόμενη στη διαμεσολαβητική προσπάθεια του Συνηγόρου, υλοποίησε την κατεδάφιση αυθαιρέτων τα οποία εμπόδιζαν τη διάνοιξη δημοτικής οδού προβλεπόμενης στο ρυμοτομικό σχέδιο της περιοχής Πρόχωμα Κουφαλίων του Δήμου Χαλκηδόνας (υπόθεση 171507/2013).

Προς επαναφορά της νομιμότητας κινήθηκε η Υπηρεσία Δόμησης του Δήμου Χανίων σε περίπτωση ιδιοκτησίας η οποία τελούσε σε καθεστώς αναγκαστικής απαλλοτρίωσης λόγω ρυμοτομίας από το έτος 1946. Οι πολίτες είχαν επιτύχει την έκδοση δικαστικών αποφάσεων για άρση της απαλλοτρίωσης με τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου, ωστόσο η διοίκηση κωλυσιεργούσε παρά το γεγονός ότι και το Γραφείο Νομικής Υποστήριξης του δήμου είχε γνωμοδοτήσει θετικά, υπέρ της τροποποίησης του ρυμοτομικού σχεδίου. Ο Συνήγορος ζήτησε από τον Δήμο Χανίων την εκτέλεση των δικαστικών αποφάσεων και διαπιστώνοντας έλλειψη ανταπόκρισης ζήτησε από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση Κρήτης την άσκηση των ελεγκτικών αρμοδιοτήτων της. Κατόπιν αυτού ο Δήμος Χανίων ζήτησε και έλαβε από τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού της Περιφέρειας Κρήτης οδηγίες για το σύνολο της διαδικασίας που οφείλει να τηρηθεί προς τροποποίηση του ρυμοτομικού σχεδίου* (υπόθεση 150873/2012).

Δεσμεύσεις για δημόσια έργα

Ιδιοκτήτης αγροτεμαχίου σε εκτός σχεδίου πόλεως περιοχή του Δήμου Χαλκίδας απευθύνθηκε στη Διεύθυνση

Πολεοδομίας του δήμου ζητώντας την έκδοση άδειας χρήσης γης για αγροτεμάχιο 5.000 τ.μ., δεσμευμένο από την απαγόρευση έκδοσης οικοδομικών αδειών για την ανέγερση κτιρίων και εκτέλεση οικοδομικών εργασιών στη ζώνη διέλευσης της Οδού Παράκαμψης Ε.Ο. Χαλκίδας – Ψαχνών. Ο Συνήγορος επισήμανε το μακρύ χρονικό διάστημα που οι ιδιοκτήτες της εν λόγω περιοχής στερούνται του δικαιώματος να οικοδομήσουν λόγω του υφιστάμενου μέτρου της αναστολής έκδοσης οικοδομικών αδειών και εκτέλεσης οικοδομικών εργασιών, αλλά και το γεγονός ότι παράταση του χρόνου υλοποίησης του δημόσιου έργου επιτρέπεται μόνο μία φορά και μόνον αν αποδεικνύεται κατά τρόπο συγκεκριμένο ότι οι εργασίες για την υλοποίηση του έργου έχουν προωθηθεί σε σημαντικό βαθμό και χωρίς υπαίτια καθυστέρηση. Παράλληλα επισήμανε ότι η αναστολή έχει νομίμως παύσει από το έτος 2013, συνεπώς οποιαδήποτε άλλη ρύθμιση παραβιάζει το δικαίωμα ιδιοκτησίας. Ενόψει της λήξης των επιτρεπόμενων ανανεώσεων της δέσμευσης, η Διεύθυνση Υπηρεσίας Δόμησης του δήμου είναι αρμόδια να χορηγήει τις άδειες που ζητούνται μέσα στη ζώνη προστασίας «Παράκαμψης Χαλκίδας» και «Παράκαμψης Βασιλικού». Ωστόσο, παρά τη σημειωθείσα καθυστέρηση, έχει ολοκληρωθεί το στάδιο των μελετών και ήδη συντάσσονται τα Τεύχη Δημοπράτησης, ώστε το έργο να προωθηθεί άμεσα για κατασκευή, η οποία βέβαια θα ολοκληρωθεί έπειτα από αρκετό χρονικό διάστημα. Επισημάνθηκε όμως ότι αν η διοίκηση, όπως οφείλει, επιτρέψει την οικοδομησιμότητα, αφενός δεν θα εξασφαλίζεται η οδική ασφάλεια και η ανεμπόδιστη εκτέλεση των έργων στο διάστημα της κατασκευής, αφετέρου θα δημιουργηθούν ευνοϊκές καταστάσεις

υπέρ τρίτων, οι οποίες θα οδηγήσουν ενδεχομένως σε αύξηση του κόστους κατασκευής, λ.χ. λόγω πιθανών απαλλοτριώσεων (υπόθεση 186654/2014).

Αμφισβήτηση και διευκρίνιση ιδιοκτησιακού καθεστώτος

Δασικές εκτάσεις

Μία άλλη μορφή πραγματικής και αναίτιας, επί της ουσίας, επιβάρυνσης της ιδιοκτησίας αποτέλεσε η παράλειψη, επί πολλά έτη, της έκδοσης βεβαίωσης περί μη ανάκλησης παραχωρητηρίου δασικής έκτασης. Απευθυνόμενος στο Δασαρχείο Αιγάλεω, ο Συνήγορος επανέλαβε τις σαφείς παλαιότερες θέσεις του*, οι οποίες είχαν υιοθετηθεί από τη Διεύθυνση Προστασίας Δασών του ΥΠΕΚΑ και αποτυπωθεί ως σαφείς οδηγίες*. Έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου εκδόθηκε τελικά έγγραφο που βεβαιώνει τη μη ανάκληση του συγκεκριμένου παραχωρητηρίου (υπόθεση 176223/2013).

Αξιοποίηση περιουσίας συνεταιρισμών

Στις περιπτώσεις συνεταιρισμών, η αξιοποίηση των περιουσιακών στοιχείων δυσχεραίνεται επιπλέον από ασάφειες σε σχέση με την αναγνώριση και διαχείριση των συνεταιρισμών, το ιδιοκτησιακό καθεστώς και την οικοδομησιμότητα των ακινήτων τους. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του Οικοδομικού Παραθεριστικού Συνεταιρισμού Καλλιτεχνών «Άγιος Πορφύριος», σχετικά ερωτήματα του οποίου παρέμεναν αναπάντητα από τη διοίκηση, με αποτέλεσμα την αδυναμία ολοκλήρωσης των ενεργειών που επιβάλλονταν από τον σκοπό του. Απευθυνόμενος στα Υπουργεία Οικονομικών

(Γενική Διεύθυνση Τομέων Παραγωγής και Περιβάλλοντος (Διεύθυνση Πολεοδομικού Σχεδιασμού), ο Συνήγορος προέβαλε ως επιθυμητή τη συνεργασία τους, η οποία ωστόσο δεν κατέστη δυνατή. Έπειτα από επιμονή του Συνηγόρου, το Υπουργείο Οικονομικών έδωσε οδηγίες για την εφεξής υποβολή ερωτημάτων από συνεταιρισμούς σχετικά με την αναγνώριση και λειτουργία τους.

Κτηματογράφηση

Πραγματική επιβάρυνση με σαφές και σοβαρό οικονομικό αντίκτυπο, αλλά και με παράπλευρες συνέπειες για την κοινωνική αποδοχή του έργου της «Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση Α.Ε.» ως προς τη λειτουργία και την αξιοπιστία της, αποτυπώνουν αναφορές πολιτών για αδυναμία ορθής αποτύπωσης της ιδιοκτησίας τους. Οι αναφερόμενοι, έχοντας επιτύχει την έκδοση δικαστικών αποφάσεων διόρθωσης των ανακριβών πρώτων εγγραφών στα βιβλία του Κτηματολογικού Γραφείου Παπάδου Γέρας και Λευκάδας, αντιμετώπισαν εισηγήσεις του Τμήματος Χωρικών Μεταβολών της ΕΚΧΑ Α.Ε. ότι η εγγραπτέα πράξη, δηλαδή η δικαστική απόφαση, δεν επιδέχεται τεχνικής εφαρμογής, με συνέπεια να μην είναι δυνατή η διόρθωση και η ορθή, σύμφωνα με τους τίτλους ιδιοκτησίας, αποτύπωση της ιδιοκτησίας.

Λ Ενόψει του γεγονότος ότι η έκδοση δικαστικής απόφασης αποτελεί για τον πολίτη την τελευταία, και μάλιστα δαπανηρή, δυνατότητα που του παρέχει ο νόμος για τη διόρθωση κτηματολογικών στοιχείων, η μη εφαρμογή της για τεχνικούς λόγους αποτελεί πρωτοφανή και ιδιαίτερα δυσάρεστη εξέλιξη στο πεδίο της κτηματογράφησης, ιδίως διότι δεν παρέχεται προς το παρόν εκ

μέρους της εταιρείας εναλλακτική δυνατότητα επίλυσης.

Ο Συνήγορος κλιμακώνει τη διαμεσολάβησή του με σειρά συναντήσεων με τη Νομική Διεύθυνση της εταιρείας, συνεννόηση με τα οικεία Κτηματολογικά Γραφεία και συνεκτίμηση των δεδομένων προκειμένου να υπάρξει σύννομη διευθέτηση του θέματος, με γνώμονα την προστασία του πολίτη και την ασφάλεια των συναλλαγών (υποθέσεις 189235, 189899/2014).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΕΠΙΒΑΡΥΝΣΕΙΣ ΤΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ

Οι οικονομικές επιβαρύνσεις της ιδιοκτησίας εμφανίζουν πολλές και διαφορετικές μορφές, με κύρια και πλέον επίκαιρη τη φορολογική. Η ειδικότερη αυτή μορφή επιβάρυνσης ανήκει, βέβαια, συστηματικά αλλά και κατ' αρμοδιότητα στο ευρύτερο πεδίο της φορολογίας κεφαλαίου. Ωστόσο, αυτή ακριβώς η μονοσήμαντη θεώρηση και υπαγωγή της, δηλαδή χωρίς συνεκτίμηση της συνταγματικής προστασίας αλλά και της κοινωνικής σημασίας της ιδιοκτησίας, εκ των πραγμάτων συνδυαζόμενη με χρόνιες μορφές επιβάρυνσης, όπως λ.χ. η χρηματοδότηση αρχαιολογικών ανασκαφών, έχει οδηγήσει τα τελευταία χρόνια σε καταστάσεις άρσης του δικαιώματος ιδιοκτησίας αυτού καθεαυτού.

Χρηματοδότηση ανασκαφών και αρχαιολογικές δεσμεύσεις

Έπειτα από αίτημα οικοδόμησης σε ακίνητο εντός σχεδίου πόλεως στη Χίο τον Μάιο του 2007 διενεργήθηκαν από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Χίου (πρώην Κ'

ΕΠΚΑ) δοκιμαστικές τομές, κατά τις οποίες διαπιστώθηκε η ύπαρξη αρχαιολογικών ευρημάτων. Ακολούθως, αποφασίστηκε η εκτέλεση σωστικής ανασκαφής προκειμένου να διασφαλιστεί η διάσωση των αρχαίων και να αποφανθεί οριστικά η υπηρεσία για την τύχη του ακινήτου. Για την αποφυγή χρονικών καθυστερήσεων ο θιγόμενος ζήτησε και ανέλαβε ο ίδιος τη χρηματοδότηση του ανασκαφικού έργου, για την ολοκλήρωση του οποίου δαπανήθηκαν περί τα 16.000 ευρώ. Με το πέρας των εργασιών υπό την επίβλεψη της αρμόδιας εφορείας αρχαιοτήτων, το τελικό βάθος της ανασκαφής υπερέβαινε τα 3,5 μ., θέτοντας σε κίνδυνο τις όμορες οικοδομές. Πράγματι, το ζήτημα της στατικότητας των όμορων κτιρίων επιδεινώθηκε λόγω δυσμενών καιρικών συνθηκών και η Διεύθυνση Πολεοδομίας Χίου εξέδωσε σχετική έκθεση επικινδύνου εκσκαφής. Ωστόσο, σε αντίθεση με τις διατάξεις του νόμου και παρότι τα έργα ανασκαφής είχαν εκτελεστεί από την Εφορεία, η ίδια επέριψε στον ιδιοκτήτη την υποχρέωση ανάληψης της δαπάνης αποκατάστασης του ακινήτου και στερώσεως των όμορων για την περίπτωση που δεν εγκριθεί η αιτηθείσα απαλλοτρίωση. Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε κατάχωση των αρχαίων με τελικό κόστος πάνω από 7.000 ευρώ, το οποίο ο θιγόμενος δήλωσε αμέσως ότι αδυνατεί να καταβάλει, μη θεωρώντας άλλωστε ότι υποχρεούται. Αφού τελικά ολοκληρώθηκε η αποκατάσταση του ακινήτου στην αρχική του μορφή προ της εκσκαφής, ο Συνήγορος ζήτησε τόσο από τις κεντρικές υπηρεσίες του ΥΠΠΟΑ όσο και από την τοπική εφορεία ενημέρωση για το στάδιο εξέλιξης της υπόθεσης και λήψη απόφασης για την οριστική τύχη της ιδιοκτησίας. Η διαμεσολάβηση βρίσκεται σε εξέλιξη, καθώς αναμένεται

η εξέταση της υπόθεσης και από τη νεοουσταθείσα στη Διεύθυνση Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων αρμόδια ομάδα εργασίας, η οποία έχει ζητήσει εκ νέου από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Χίου τη χορήγηση συμπληρωματικών στοιχείων προκειμένου να επαναξιολογηθεί η αναγκαιότητα της απαλλοτρίωσης (υπόθεση 191972/2014).

 Το ζήτημα της διαχείρισης των αρχαιολογικών απαλλοτριώσεων, για τις οποίες η κρατική χρηματοδότηση βαίνει συνεχώς μειούμενη, προκάλεσε την παρέμβαση του Συνηγόρου προς τους Υπουργούς Πολιτισμού και Οικονομικών, με εισήγηση για επανεξέταση των νομοθετικών ρυθμίσεων που αφορούν αφενός την αποζημίωση, από το Ταμείο Αρχαιολογικών Πόρων και Απαλλοτριώσεων (ΤΑΠΑ), των ιδιοκτητών απαλλοτριωθέντων ακινήτων και αφετέρου την απαλλαγή των ακινήτων αυτών από τη φορολογία. Επίσης, προτάθηκε η αναζήτηση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης και αποζημίωσης των ιδιοκτητών των εν λόγω ακινήτων και επισημάνθηκε η αναγκαιότητα εξορθολογισμού των νέων αιτημάτων απαλλοτρίωσης και η θέσπιση κριτηρίων στη διαχείρισή τους*.

Καταβολή αποζημίωσης για αναγκαστική απαλλοτρίωση

Οι αναγκαστικές απαλλοτριώσεις συγκαταλέγονται στα πραγματικά βάρη της ιδιοκτησίας. Επιπλέον, όμως, συνδυάζονται με αξιοσημείωτη οικονομική επιβάρυνση όποτε ανακύπτουν προβλήματα στη διαδικασία καταβολής της αποζημίωσης, είτε επειδή η διοίκηση με διάφορα προσχήματα αρνείται την καταβολή είτε επειδή η καθυστέρηση έχει ως αποτέλεσμα την τελική καταβολή με παρωχημένη τιμή μονάδας.

Σε περίπτωση αναγκαστικής απαλλοτρίωσης για την «κυκλοφοριακή σύνδεση λιμένα Ηγουμενίτσας» στην περιοχή Λαδοχωρίου Θεσπρωτίας, το Δημόσιο παρέλειπε να συμμορφωθεί προς τις δικαστικές αποφάσεις που επέβαλαν την καταβολή αποζημίωσης, με επίκληση του λεγόμενου «τεκμηρίου αυταποζημίωσης» βάσει του Ν. 653/1977. Οι συνιδιοκτήτριες των ακινήτων, έχοντας εξαντλήσει τη διοικητική διαδικασία αλλά και τη δικαστική συνδρομή που μπορούσαν να λάβουν, προσέφυγαν στον Συνήγορο, ο οποίος, με σειρά ενεργειών από το έτος 2011, πέτυχε μόλις τον Οκτώβριο του 2014 την καταβολή του χρηματικού ποσού που είχε επιδικαστεί (υπόθεση 141779/2011).

Ιδιοκτήτης ακινήτου στον Δήμο Χανίων, ρυμοτομημένου εξ ολοκλήρου για τη διάνοξη δημοτικής οδού από το 1965, δεν έχει μέχρι σήμερα λάβει την αποζημίωση που είχε καθοριστεί δικαστικώς, ενώ ούτε καν απαντήθηκαν οι σχετικές αιτήσεις του. Έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου ο δήμος αποδέχθηκε την υποχρέωσή του να καταβάλει την αποζημίωση, ωστόσο, δεδομένου ότι η τιμή μονάδας είχε καθοριστεί το 1967, το ποσό της είναι πολύ χαμηλό με βάση τα σημερινά δεδομένα (υπόθεση 171472/2013).

Φορολογία ακινήτων

Τα ζητήματα φορολογίας αναπτύσσονται, όπως πάντα, σε ειδικό κεφάλαιο της Ετήσιας Έκθεσης (βλ. «Οικονομικές συναλλαγές»). Κατ' εξαίρεση, ωστόσο, οι υποθέσεις φορολογίας ακινήτων του 2014 κρίθηκε σκόπιμο να παρατεθούν μαζί με τις επιβαρύνσεις της ιδιοκτησίας, καθώς, στη συγκεκριμένη συγκυρία, η υπερφορολόγηση συνδέεται με τα λοιπά

βάρη της ιδιοκτησίας ως προς το αποτέλεσμα το οποίο εντέλει επιφέρει στην οικονομική κατάσταση των ιδιοκτητών και στην εικόνα την οποία εκείνοι σχηματίζουν για τις προθέσεις και μεθόδους της Πολιτείας.

Έκτακτο Ειδικό Τέλος Ακινήτων (ΕΕΤΑ)

Ο Συνήγορος διερεύνησε μεγάλο αριθμό αναφορών σχετικά με τον εσφαλμένο υπολογισμό του Έκτακτου Ειδικού Τέλους Ακινήτων (ΕΕΤΑ) το οποίο επιβλήθηκε για το έτος 2013 (ενδεικτικές υποθέσεις 172080, 173818, 174591, 177510, 177748/2013, 180361, 185219/2014). Από τη διερεύνηση των αναφορών διαπιστώθηκε ότι ιδιαίτερο πρόβλημα αντιμετώπιζαν: α) οι πολίτες που για πρώτη φορά έλαβαν λογαριασμό κατανάλωσης ηλεκτρικού ρεύματος με τον εσφαλμένο υπολογισμό του Τέλους Ακίνητης Περιουσίας (ΤΑΠ) και κατ' επέκταση του ΕΕΤΑ μετά τις 15.5.2013, προθεσμία που έθετε ο νόμος για την υποβολή αιτήσεων διόρθωσης λαθών στους οικείους δήμους, και β) οι πολίτες που στους λογαριασμούς κατανάλωσης ρεύματος των ακινήτων τους δεν αναγραφόταν υπολογισμός του ΤΑΠ και συνεπώς ούτε τιμή ζώνης.

Ο Συνήγορος με σειρά εγγράφων του προς το Υπουργείο Οικονομικών επισήμανε ότι ο τρόπος υπολογισμού του τέλους και η έλλειψη περιθωρίων διόρθωσης συνιστούν παραβίαση των συνταγματικών αρχών της βεβαιότητας του φόρου και της φορολογικής ισότητας. Αν και η Γενική Γραμματεία Δημοσίων Εσόδων με απόφασή της (ΠΟΛ 1193/2014) έδωσε τη δυνατότητα επέλευσης διορθώσεων σε συγκριμένες περιπτώσεις (μεταξύ άλλων και στην προαναφερθείσα περίπτωση α'), ο Συ-

νήγορος θεωρεί* ότι θα πρέπει να δοθεί η δυνατότητα νέας εκκαθάρισης σε όλες τις περιπτώσεις εσφαλμένου υπολογισμού του ΕΕΤΑ, ώστε να μην καλούνται οι πολίτες να πληρώσουν ποσά που δεν αντιστοιχούν στα πραγματικά στοιχεία των ακινήτων τους.

Ειδικότερο πρόβλημα δημιουργήθηκε με την απαλλαγή από το ΕΕΤΑ ακινήτων με βιομηχανική χρήση (ενδεικτικές υποθέσεις 178342, 178366, 179212/2013). Ορισμένα ακίνητα είτε χαρακτηρίζονταν στο σύστημα «Ερμής» του ΔΕΔΔΗΕ με τους κωδικούς αριθμούς 3 και 4 αντίστοιχα, που αφορούν γεωργική ή βιομηχανική χρήση, χωρίς ωστόσο ο κωδικός αυτός να αναγράφεται στον λογαριασμό ηλεκτροδότησης, είτε, αν και θα έπρεπε, δεν χαρακτηρίζονταν καν με τους κωδικούς αυτούς, με αποτέλεσμα οι ιδιοκτήτες τους να επιβαρυνθούν με ΕΕΤΑ. Οι ΔΟΥ αρνούνταν να διαγράψουν το τέλος, παρά την προσκόμιση σχετικής βεβαίωσης από το ΔΕΔΔΗΕ, στηριζόμενες σε σχετική απόφαση (ΠΟΛ 1227/2013) και επικαλούμενες την ανυπαρξία διαδικασίας επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.

 Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι ανεξάρτητα από την έκδοση οποιασδήποτε απόφασης οι ΔΟΥ είχαν υποχρέωση να χορηγήσουν απαλλαγή εφαρμόζοντας αναλογικά τις διατάξεις περί διαγραφής παρανόμως βεβαιωθέντων φόρων και επιστροφής των αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών.

Ζήτησε, πάντως, την άμεση έκδοση της απόφασης για τη ρύθμιση του τρόπου και της διαδικασίας επιστροφής του τέλους από τις αρμόδιες ΔΟΥ, αίτημα που έγινε δεκτό (απόφαση ΠΟΛ 1080/2014) μόνο για περιορισμένο αριθμό περιπτώσεων.

Έκτακτο Ειδικό Τέλος Ηλεκτροδοτούμενων Δομημένων Επιφανειών (ΕΕΤΗΔΕ)

Παράλληλα, ο Συνήγορος χειρίστηκε πολλές αναφορές φορολογουμένων στους οποίους είχε βεβαιωθεί το σύνολο του ποσού ΕΕΤΗΔΕ που αντιστοιχούσε σε συγκεκριμένο ακίνητο, ενώ οι ίδιοι ήταν μόνο συνιδιοκτήτες αυτού κατά ορισμένο ποσοστό. Ο Συνήγορος συμβούλευσε τους φορολογούμενους να αναζητήσουν τα στοιχεία των συνιδιοκτητών και να τα προσκομίσουν στην αρμόδια ΔΟΥ, οπότε, κατ' εφαρμογή σχετικής απόφασης (ΠΟΛ 1035/2014), επιτεύχθηκε ο επιμερισμός της οφειλής στους συνιδιοκτήτες (ενδεικτικές υποθέσεις 180576, 191817/2014). Επίσης, με παρέμβαση του Συνηγόρου επιτεύχθηκε η διαγραφή του ΕΕΤΗΔΕ που είχε εσφαλμένα βεβαιωθεί σε πρόσωπα που δεν ήταν ιδιοκτήτες αλλά μόνο μισθωτές του βαρυνόμενου ακινήτου (υπόθεση 184355/2014)*, ενώ σε μία περίπτωση η εσφαλμένη βεβαίωση είχε γίνει σε πρόσωπο που δεν είχε καμία σχέση με το βαρυνόμενο ακίνητο (υπόθεση 180153/2014).

Φοροαπαλλαγές δεσμευμένων ακινήτων

Η στέρηση της κατά προορισμό χρήσης ακινήτου σε συνδυασμό με τη φορολογική του επιβάρυνση απασχόλησε τον Συνήγορο στην περίπτωση των κτιρίων του συγκροτήματος Ουζιέλ και της Βίλλας Μονμπουργό στη Θεσσαλονίκη, χαρακτηρισμένων ως «έργων τέχνης». Τα κτίρια αυτά, καθώς και ο περιβάλλων χώρος τους, ο οποίος ως ενότητα αδόμητων χώρων με χαρακτηριστική βλάστηση τα πλαισιώνει και τα αναδεικνύει, εμπίπτουν στην τροποποίηση του εγκεκριμένου

ρυμοτομικού σχεδίου προκειμένου αυτό να προσαρμοστεί στην απόφαση κήρυξης. Ενώ όμως έχει καταστεί αδύνατη η οποιαδήποτε χρήση τους, δεν εμπόδισαν στις ευνοϊκές διατάξεις απαλλαγής από τους φόρους ακίνητης περιουσίας (ΕΤΑΚ, ΦΑΠ και ΕΝΦΙΑ). Έπειτα από σειρά ενεργειών του Συνηγόρου εκδόθηκε απόφαση του ΥΠΠΟΑ, σύμφωνα με την οποία προβλέπονται ειδικοί όροι δόμησης του ακινήτου, ενώ αναμένεται από τη Διεύθυνση Νομοθετικού Έργου του ΥΠΕΚΑ υπηρεσιακό σημείωμα για την έκδοση σχεδίου ΠΔ, το οποίο μετά θα αποσταλεί για τον προβλεπόμενο έλεγχο στο Συμβούλιο Επικρατείας (υπόθεση 164042/2013).

ΔΟΥ της Θεσσαλονίκης δεν έκανε δεκτή χορηγηθείσα βεβαίωση της ΙΣΤ' ΕΠΚΑ περί δέσμευσης ακινήτου, εξαιτίας της μη ρητής αναφοράς σε αυτή της φράσης «δεσμευμένο ακίνητο», με αποτέλεσμα την αδυναμία υπαγωγής του δικαιούχου στη νόμιμα προβλεπόμενη περίπτωση απαλλαγής από τον ΦΑΠ κατά τον χρόνο της αρχαιολογικής δέσμευσης. Οι απόψεις του Συνηγόρου συνοψίστηκαν στα επιχειρήματα ότι η εκτέλεση της σωστικής ανασκαφής συνεπάγεται την προσωρινή στέρηση της χρήσης της ιδιοκτησίας κατά τον προορισμό της, που στην εν λόγω περίπτωση είναι η δόμηση, αφού πρόκειται για αστικό ακίνητο. Η δέσμευση συναρτάται με τις υλικές ενέργειες της ΙΣΤ' ΕΠΚΑ, δηλαδή την εκτέλεση ανασκαφικής έρευνας με ευθύνη της υπηρεσίας και όχι με την έκδοση τυπικής διοικητικής πράξης, οι δε εφορείες αρχαιοτήτων οφείλουν εφεξής να προβαίνουν στη χορήγηση τυποποιημένης βεβαίωσης με διατύπωση σαφή και αποδεκτή από τις ΔΟΥ. Έπειτα από ερώτημα της ΙΣΤ' ΕΠΚΑ, ο νομικός σύμβουλος του ΥΠΠΟΑ επιβε-

βαίωσε την άποψη του Συνηγόρου ότι η επίμαχη ιδιοκτησία πράγματι τελούσε υπό δέσμευση κατά τον χρόνο εκτέλεσης των ανασκαφικών εργασιών και μέχρι την έκδοση απόφασης περί κατάχωσης των ευρημάτων. Τελικά οι προτάσεις του Συνηγόρου έγιναν δεκτές και η υπηρεσία προέβη στην υλοποίηση της απαλλαγής για τα έτη 2011 και 2012 (υπόθεση 174158/2013).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΕΣ ΣΥΝΑΛΛΑΓΕΣ

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Φορολογία εισοδήματος

Τήρηση και ενημέρωση του μητρώου των ΔΟΥ

Ιδιοκτησιακό καθεστώς και φορολόγηση οχημάτων

ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΦΕΙΛΕΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΚΑΙ ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ

Διαδικασία εξωδικαστικού συμβιβασμού

Καταβολή αποζημίωσης από την ΕΥΑΘ

Εξόφληση οφειλών

ΠΡΟΣΤΙΜΑ ΚΑΙ ΤΕΛΗ

Πρόστιμο για παράνομη αφισκοκόλληση

Τέλος διαφήμισης

Τέλος χρήσης άδειας πρατηρίου υγρών καυσίμων

Για άλλη μια χρονιά, από τις αναφορές που δέχτηκε ο Συνήγορος, οι δυσανάλογες, σε σχέση με τη φοροδοτική ικανότητα των φορολογουμένων, άμεσες και έμμεσες, φορολογικές επιβαρύνσεις, σε συνδυασμό με το πολύπλοκο και συνεχώς μεταβαλλόμενο φορολογικό πλαίσιο, αναδεικνύονται σε κυρίαρχα προβληματικά πεδία. Τα προβλήματα επιτείνονται από την καταδεικνυόμενη αδυναμία της φορολογικής διοίκησης να υπερβεί την αυστηρή προσκόλληση στο γράμμα του νόμου και να συνεκτιμήσει τις πραγματικές κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες που πλαισιώνουν την καθημερινότητα των διοικουμένων.

Στο επίκεντρο παραμένουν ζητήματα που αφορούν τον τρόπο και τη διαδικασία φορολόγησης εισοδήματος και κεφαλαίου (βλ. «Ιδιοκτησία»). Επιπλέον, η προσπάθεια εκσυγχρονισμού και απλοποίησης του φορολογικού συστήματος, με τη μεταφορά του συνόλου των συναλλαγών φορολογουμένων και διοίκησης σε ηλεκτρονική μορφή, υπονομεύεται από έλλειψη ευελιξίας και μεγάλες καθυστερήσεις προσαρμογής στα πραγματικά δεδομένα. Παράλληλα, οι δημόσιοι φορείς απαιτούν τη συνέπεια των φορολογουμένων και λαμβάνουν κάθε δυνατό μέτρο προς την κατεύθυνση είσπραξης των απαιτήσεών τους, χωρίς, όμως, να ανταποκρίνονται στον ίδιο βαθμό στην εξόφληση οφειλών τους προς τους διοικουμένους, οι οποίοι αποστρέφονται στον Συνήγορο για την εξεύρεση λύσης. Τέλος, ο στόχος αύξησης των δημόσιων εσόδων με κάθε δυνατό τρόπο οδηγεί σε επιβολή τελών που συχνά στερούνται ανταποδοτικού χαρακτήρα, γεγονός που αναδεικνύει την ανάγκη αποκατάστασης της εμπιστοσύνης του πολίτη απέναντι στο κράτος.

ΦΟΡΟΛΟΓΙΑ

Φορολογία εισοδήματος

Φορολόγηση εκπαιδευτικού επιδόματος

Η επιλογή του νομοθέτη να φορολογήσει με την ιδιαίτερα αυξημένη κλίμακα του 26% το εισόδημα από ελεύθερο επάγγελμα συμπαρέσυρε και τη φορολόγηση μίας σειράς άλλων πηγών εισοδήματος που φορολογούνται όπως το εισόδημα από ελεύθερο επάγγελμα (άρθρο 48 παράγρ. 3 Ν. 2238/1994). Ο Συνήγορος εξέτασε αναφορά με αντικείμενο τη φορολόγηση επιδόματος που είχε λάβει πολίτης για τη συμμετοχή του σε πρόγραμμα συνεχιζόμενης επαγγελματικής κατάρτισης ΚΕΚ το 2013, με την ιδιαίτερα αυξημένη κλίμακα των ελεύθερων επαγγελματιών (26%). Απευθυνόμενος στο Υπουργείο Οικονομικών, ο Συνήγορος επανέφερε τον προβληματισμό που είχε εκθέσει τεκμηριωμένα ήδη από το 2007 σχετικά με το γεγονός ότι το συγκεκριμένο επίδομα θα έπρεπε να εξαιρείται της φορολόγησης*. Για την περίπτωση, πάντως, που δεν γινόταν δεκτή η άποψη αυτή, ο Συνήγορος ζήτησε από το υπουργείο να ερευνηθεί το ενδεχόμενο το εκπαιδευτικό επίδομα να υπαχθεί στην κλίμακα φορολόγησης των μισθωτών – συνταξιούχων. Το υπουργείο απέρριψε τις προτάσεις του Συνηγόρου και επέμεινε ότι η φορολόγηση του εκπαιδευτικού επιδόματος που ελήφθη το έτος 2013 πρέπει να λάβει χώρα σύμφωνα με την κλίμακα των ελεύθερων επαγγελματιών. Σημείωσε, όμως, χωρίς ωστόσο να υπάρχει σχετική δέσμευση, ότι το επίδομα που λαμβάνεται από 1.1.2014 θα φορολογηθεί ως εισόδημα από μισθωτές υπηρεσίες (υπόθεση 190011/2014).

Εκχώρηση μισθωμάτων

Σοβαρά προβλήματα ανακύπτουν εξαιτίας της δυνατότητας των ιδιοκτητών ακινήτων που τα εκμισθώνουν να εκχωρούν στο Δημόσιο τις απαιτήσεις τους από ανείσπρακτα μισθώματα, προκειμένου να απαλλαγούν από τη φορολόγησή τους, με συνέπεια οι ΔΟΥ να βεβαιώνουν τα οφειλόμενα ποσά εις βάρος των μισθωτών των ακινήτων. Στις περιπτώσεις που οι μισθωτές αμφισβητούν ολικά ή μερικά την οφειλή τους, οι προϊστάμενοι των ΔΟΥ καλούνται να κρίνουν, κατ' ουσίαν, επί ιδιωτικών διαφορών, πράγμα που εκφεύγει της αρμοδιότητάς τους. Σε πολλές περιπτώσεις, οι μισθωτές προβάλλουν βάσιμες ενστάσεις εξόφλησης των μισθωμάτων, είτε επειδή είχαν πραγματοποιήσει δαπάνες προς όφελος του μισθίου, είτε επειδή είχαν καταβάλει το ΕΕΤΗΔΕ και το ΕΕΤΑ, που συμφηφίζονται με το μίσθωμα, είτε λόγω συμφηφισμού δοθείσας εγγύησης, είτε λόγω νεότερης συμφωνίας μείωσης του μισθώματος. Οι λόγοι αυτοί, όμως, σε αναφορές που εξετάστηκαν απ' τον Συνήγορο, δεν ελήφθησαν υπόψη από τις ΔΟΥ για τη μείωση της οφειλής, με αποτέλεσμα τη διπλή επιβάρυνση των μισθωτών (υποθέσεις 167354/2013, 179979, 180010, 181170, 190888/2014). Ο Συνήγορος, πάντως, πέτυχε σε τουλάχιστον μία περίπτωση τη διαγραφή του βεβαιωθέντος ποσού, καθώς ο μισθωτής προσκόμισε τις αποδείξεις καταβολής των μισθωμάτων που είχαν εκχωρηθεί (υπόθεση 189241/2014).

Τέλος επιτηδεύματος

Επιχειρήσεις προσέφυγαν στον Συνήγορο επειδή καλούνταν να καταβάλουν τέλος επιτηδεύματος, παρόλο που δεν είχαν αναπτύξει δραστηριότητα και εί-

χαν μηδενικό εισόδημα κατά το κρίσιμο έτος. Οι σχετικές διατάξεις απαιτούν η μη άσκηση δραστηριότητας να τεκμηριώνεται με υποβληθείσα δήλωση διακοπής στη ΔΟΥ, όμως, σε πολλές περιπτώσεις δεν ήταν δυνατή η υποβολή τέτοιας δήλωσης, είτε διότι οι επιχειρήσεις ανέμεναν την είσπραξη απαιτήσεων (υπόθεση 182606/2014) είτε διότι ήταν ιδιοκτήτριες ακινήτων που αδυνατούσαν να πωλήσουν, λόγω της τρέχουσας οικονομικής κατάστασης (υπόθεση 181466/2014). Στον Συνήγορο απευθύνθηκαν και πολίτες που είχαν συστήσει εταιρείες, προκειμένου να υποβάλουν αιτήσεις για επένδυση σε φωτοβολταϊκούς σταθμούς, καθώς καλούνταν να καταβάλουν τέλος επιτηδεύματος, παρά το γεγονός ότι η εξέταση των αιτήσεων τους εκκρεμεί ακόμη, λόγω και της εικοσάμηνης αναστολής της διαδικασίας αδειοδότησης, με απόφαση του Υφυπουργού ΠΕΚΑ. Ο Συνήγορος έκρινε ότι οι παραπάνω συνθήκες συνιστούν λόγο ανωτέρας βίας για τη μη άσκηση επαγγελματικής δραστηριότητας των συγκεκριμένων εταιρειών. Ζήτησε από το Υπουργείο Οικονομικών την εξαίρεσή τους από το τέλος επιτηδεύματος, τουλάχιστον έως ότου εξεταστούν οι εκκρεμείς αιτήσεις, ή για εύλογο χρονικό διάστημα, κατ' αναλογία του περιορισμού του τέλους επιτηδεύματος που προβλέπεται για τις επιχειρήσεις οι οποίες διέκοψαν τη δραστηριότητά τους μέσα στη χρήση και/ή της εξαίρεσης από το τέλος που προβλέπεται για τις ατομικές εμπορικές επιχειρήσεις και την ατομική άσκηση ελευθέρου επαγγέλματος, εφόσον δεν έχουν παρέλθει 5 έτη από την πρώτη έναρξη εργασιών. Το Υπουργείο Οικονομικών ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι επανεξετάζει το γενικότερο ζήτημα της επιβολής τέλους επιτηδεύματος σε επιχειρήσεις που δεν πραγματοποιούν

έσοδα στο στάδιο της κατασκευαστικής περιόδου (υπόθεση 187799/2014).

Πρόβλημα ανέκυψε με την πρόβλεψη ότι απαλλάσσονται από το τέλος οι εμπορικές επιχειρήσεις και οι ελεύθεροι επαγγελματίες που ασκούν τη δραστηριότητά τους σε χωριά με πληθυσμό έως 500 κατοίκους (άρθρο 31 Ν. 3986/2011). Με σχετικές υπουργικές αποφάσεις προβλέφθηκε ότι για την εφαρμογή της διάταξης αυτής λαμβάνονται υπόψη τα στοιχεία της απογραφής του 2001 (ΠΟΛ 1167/2011 και 1149/2013). Ο Συνήγορος επισήμανε στο Υπουργείο Οικονομικών ότι, εφόσον επελέγη η επιβολή του τέλους επιτηδεύματος στη βάση ενός τεκμηρίου στηριζόμενου σε γενικά και αντικειμενικά κριτήρια, θα πρέπει τουλάχιστον αυτά να είναι κατά το δυνατόν επικαιροποιημένα και ακριβή, και πρότεινε, για τον προσδιορισμό του πληθυσμού κάθε τόπου, να λαμβάνονται υπόψη τα αποτελέσματα της πρόσφατης απογραφής του 2011 (υπόθεση 181941/2014). Η πρόταση του Συνηγόρου έγινε τελικά δεκτή, μόνον, όμως, για την επιβολή του τέλους από 1.1.2014 και εντεύθεν (ΠΟΛ 1043/2014 και 1051/2014).

Σε άλλη περίπτωση, εκ παραδρομής είχε αναγραφεί στο μητρώο της ΔΟΥ εσφαλμένα η ακριβής τοποθεσία του δήμου όπου έδρευε εταιρεία, με συνέπεια να της επιβληθεί τέλος επιτηδεύματος επειδή το δηλωθέν ως έδρα της χωριό είχε πάνω από 500 κατοίκους. Έπειτα από υπόδειξη του Συνηγόρου ο ενδιαφερόμενος προσκόμισε στη ΔΟΥ βεβαίωση του δήμου για το χωριό στο οποίο βρισκόταν πράγματι η έδρα της εταιρείας και επειδή αυτό είχε πληθυσμό μικρότερο των 500 κατοίκων η εταιρεία απαλλάχθηκε από το τέλος (υπόθεση 185900/2014).

Τέλος, στον Συνήγορο απευθύνθηκε κοσμηματοποιός μετά την άρνηση της αρμόδιας ΔΟΥ να διαγράψει από το μητρώο προθήκες κοσμημάτων που ο ίδιος είχε δηλώσει στο παρελθόν εκ παραδρομής ως υποκαταστήματα της επιχείρησής του, με συνέπεια να επιβαρύνεται με τέλος επιτηδεύματος για καθεμία από αυτές. Με την παρέμβαση του Συνηγόρου διευκρινίστηκε ότι οι συγκεκριμένες προθήκες δεν πληρούσαν τους όρους του υποκαταστήματος. Κατόπιν αυτού, η ΔΟΥ προέβη σε αναδρομική διαγραφή τους από το μητρώο της και ο πολίτης απαλλάχθηκε από το τέλος επιτηδεύματος* (υπόθεση 181342/2014).

[Συνέπειες υποβολής πλαστής δήλωσης φόρου εισοδήματος](#)

Κληρονόμοι φορολογούμενου κλήθηκαν να καταβάλουν φόρο εισοδήματος του αποβιώσαντος, που προέκυψε κατόπιν υποβολής ψευδούς δήλωσης φόρου εισοδήματος, από άγνωστο τρίτο πρόσωπο το οποίο είχε υποκλέψει τα στοιχεία του. Μολονότι το συγκεκριμένο πρόσωπο είχε διωχθεί για την πράξη του, η ΔΟΥ αρνείτο τη διαγραφή των βεβαιωθέντων σε βάρος των κληρονόμων ποσών και έθετε ως προϋπόθεση την αμετάκλητη καταδίκη για πλαστογραφία του προσώπου που είχε υποβάλει την πλαστή δήλωση φόρου εισοδήματος, ενώ στο μεταξύ κλιμάκωνε τα μέτρα για την είσπραξη του βεβαιωθέντος φόρου. Έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου, η ΔΟΥ έκανε δεκτό το αίτημα της διαγραφής (υπόθεση 157287/2012).

[Τήρηση και ενημέρωση του μητρώου των ΔΟΥ](#)

Ο Συνήγορος δέχτηκε σειρά αναφορών,

με τις οποίες αναδείχθηκαν προβλήματα στην τήρηση και ενημέρωση των στοιχείων των φορολογουμένων στο μητρώο των ΔΟΥ.

Πολίτης που συμμετείχε με ειδική εντολή ως δικηγόρος σε έναρξη εργασιών ΑΕ, καταχωρίστηκε από λάθος της ΔΟΥ, και χωρίς να πληρούνται οι νόμιμες προϋποθέσεις, ως νόμιμη εκπρόσωπος της εταιρείας. Όταν το αντελήφθη, προσκόμισε τα στοιχεία του πραγματικού νόμιμου εκπροσώπου και ζήτησε τη διόρθωση των στοιχείων στο μητρώο. Η ΔΟΥ αρνήθηκε να προβεί στην αλλαγή των στοιχείων αναδρομικά, προβάλλοντας τη δικαιολογία ότι πρόκειται για αναδρομική μεταβολή του μητρώου. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η πολίτης δεν ζητά αναδρομική μεταβολή του μητρώου, αλλά διόρθωση εσφαλμένης καταχώρισης στοιχείων. Η υπηρεσία ενέμεινε στην άρνησή της και το θέμα παραπέμφθηκε στην Οικονομική Επιθεώρηση (υπόθεση 171471/2013). Μετά την κατάργηση των Οικονομικών Επιθεωρήσεων, η εξέταση των σχετικών θεμάτων παραμένει σε εκκρεμότητα.

Πολίτης διέκοψε την έγγαμη συμβίωση με τη σύζυγό του, όμως, ενώ η σύζυγός του προέβη στην απαραίτητη ενημέρωση του μητρώου της αρμόδιας τότε ΔΟΥ, ο ίδιος παρέλειψε να υποβάλει παρόμοια δήλωση. Στη συνέχεια ενημερώθηκε ότι, προκειμένου να μπορέσει να ενημερώσει την εικόνα του στο ηλεκτρονικό σύστημα, οφείλει να υποβάλει αγωγή διαζυγίου, όπως προβλέπεται από πρόσφατη νομοθετική ρύθμιση, η οποία όμως δεν ίσχυε κατά τον χρόνο που επήλθε η διάσταση. Ο Συνήγορος επισήμανε στη ΔΟΥ ότι, εφόσον είχε ήδη υποβληθεί από τη σύζυγο η δήλωση διακοπής της έγγαμης συμβίωσης, η εικόνα στο ηλεκτρονικό

σύστημα και των δύο φορολογούμενων συζύγων έπρεπε να διορθωθεί με την ορθή διατύπωση της οικογενειακής τους κατάστασης. Με την καθοδήγηση του Συνηγόρου, ο πολίτης προέβη στις απαιτούμενες ενέργειες και η υπόθεση επιλύθηκε (υπόθεση 189221/2014).

Εταίρος σε οικογενειακή επιχείρηση με μορφή ΕΠΕ, με συνetaίρο και διαχειριστή τον αδελφό του, επιδίωξε και πέτυχε την έκδοση δικαστικής απόφασης, με την οποία του επιτράπη η έξοδος από την εταιρεία για σπουδαίο λόγο. Η αρμόδια ΔΟΥ αρνήθηκε να καταχωρίσει στο μητρώο της τη διακοπή του επιτηδεύματος του πολίτη, με βάση τη δικαστική απόφαση, με την αιτιολογία ότι η διακοπή δεν ζητήθηκε από τον νόμιμο διαχειριστή της ΕΠΕ αλλά μονομερώς. Η ΔΟΥ επικαλέστηκε γνωμοδότηση του ΝΣΚ, σύμφωνα με την οποία, σε περίπτωση εξόδου εταίρου από ΕΠΕ, η απώλεια της εταιρικής ιδιότητας δεν συντελείται με την τελεσιδικία της απόφασης του Μονομελούς Πρωτοδικείου, αλλά με την καταβολή της προσδιορισθείσας με την απόφαση αυτή αξίας της μερίδας συμμετοχής του εξερχόμενου εταίρου. Ο Συνήγορος, απευθυνόμενος στη ΔΟΥ, τόνισε ότι στην ίδια γνωμοδότηση αναγνωρίζεται πως σε περίπτωση που ο εξερχόμενος εταίρος παραιτείται από την αξίωση καταβολής σ' αυτόν της αξίας της μερίδας συμμετοχής του, όπως συνέβη στην υπό κρίση περίπτωση, ο εν λόγω εταίρος θεωρείται ότι απώλεσε την ιδιότητα του μέλους της ΕΠΕ με την τελεσιδικία της σχετικής απόφασης. Η ΔΟΥ προχώρησε σε διακοπή του επιτηδεύματος (υπόθεση 190094/2014).

Φορολογούμενος απευθύνθηκε στον Συνήγορο, διότι εξακολουθούσε να εμφαί-

νεται στο μητρώο της ΔΟΥ ως νόμιμος εκπρόσωπος του Συλλόγου Γονέων και Κηδεμόνων νηπιαγωγείου, παρότι τα παιδιά του είχαν αποφοιτήσει απ' αυτό πριν από τουλάχιστον 12 έτη. Ο Συνήγορος, απευθυνόμενος στο Υπουργείο Οικονομικών και τη ΔΟΥ, επισήμανε την ειδική διάταξη του καταστατικού του Συλλόγου, που προέβλεπε ότι λήγει αυτοδικαίως η θητεία των γονέων που συμμετέχουν στον σύλλογο και στα όργανα αυτού μετά την αποφοίτηση των τέκνων τους από το νηπιαγωγείο. Οι εμπλεκόμενες υπηρεσίες, ωστόσο, επέμειναν ότι η αποδέσμευση του ΑΦΜ προϋπέθετε τη λύση του Συλλόγου, λύση στην οποία τελικά αναγκάστηκε να προβεί ο πολίτης (υπόθεση 179549/2014).

Ιδιοκτησιακό καθεστώς και φορολόγηση οχημάτων

Συνέπειες από παραλείψεις στις διαδικασίες διαγραφής και μεταβίβασης ΙΧ

Ο Συνήγορος επανήλθε το 2014 στο ζήτημα που απασχολεί μεγάλο αριθμό πολιτών, οι οποίοι είτε είναι ιδιοκτήτες ΙΧ τα οποία πώλησαν, χωρίς όμως να ολοκληρωθεί η νόμιμη διαδικασία μεταβίβασης της κυριότητας, είτε τα ΙΧ τους καταστράφηκαν χωρίς να έχει γίνει διαγραφή τους από τα μητρώα της αρμόδιας διεύθυνσης μεταφορών, με συνέπεια και στις δύο περιπτώσεις να εμφανίζονται ως κύριοι ΙΧ, τα οποία, όμως, δεν βρίσκονται πλέον υπό την κατοχή τους (υπόθεση 163934/2013). Ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι για πολλές από αυτές τις περιπτώσεις το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο δεν προβλέπει διαδικασία απαλλαγής των αναφερομένων από το φορολογικό βάρος, την αστική ευθύνη και λοιπές υποχρεώσεις για τα οχήματα που πλέον δεν κατέ-

χουν. Για τους λόγους αυτούς συντάξε πόρισμα*, υποβάλλοντας συγκεκριμένες προτάσεις (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

Προσδιορισμός παλαιότητας ΙΧ κατά τη φορολόγησή τους

Πολίτες που είχαν εισαγάγει μεταχειρισμένα αυτοκίνητα από χώρες της ΕΕ ή τα είχαν αγοράσει από τον ΟΔΔΥ, των οποίων ο χρόνος κυκλοφορίας υπερέβαινε τη δεκαετία, διαμαρτυρήθηκαν στον Συνήγορο για την επιβάρυνσή τους με τον φόρο πολυτελούς διαβίωσης, επειδή η παλαιότητα των οχημάτων υπολογιζόταν όχι με βάση την πραγματική ημερομηνία της πρώτης κυκλοφορίας τους, αλλά με βάση το έτος της πρώτης κυκλοφορίας στην Ελλάδα ή το έτος μεταβίβασής τους από τον ΟΔΔΥ. Ο Συνήγορος, αφού διαπίστωσε ότι το ζήτημα αφορά επιπλέον στο τεκμαρτό εισόδημα, στην έκτακτη εισφορά και στα τέλη κυκλοφορίας, επισήμανε ότι τίθεται θέμα άνισης μεταχείρισης των πολιτών και πρότεινε την τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου, ώστε οχήματα που ταξινομήθηκαν σε χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης ή αγοράστηκαν μεταχειρισμένα από τον ΟΔΔΥ να φορολογούνται ανάλογα με το πραγματικό έτος της πρώτης κυκλοφορίας τους. Με πρόσφατες νομοθετικές ρυθμίσεις έγιναν αποδεκτές οι προτάσεις του Συνηγόρου, με εξαίρεση τις διατάξεις που αφορούν τα τέλη κυκλοφορίας* (υπόθεση 169969/2013).

Τέλη κυκλοφορίας

ΔΟΥ επέβαλε σε εταιρεία αναδρομικά τέλη κυκλοφορίας για τη χρήση οχήματος τύπου JEEP, το οποίο ήταν χαρακτηρισμένο από τη Διεύθυνση Μεταφορών

και την κατασκευάστρια εταιρεία ως επαγγελματικό (και κατά συνέπεια μη υπαγόμενο σε τέλη κυκλοφορίας), αλλά η ΔΟΥ το χαρακτήρισε ως επιβατηγό, χωρίς να αιτιολογήσει ειδικά την κρίση της. Έπειτα από σχετική αλληλογραφία και αφού καταδείχθηκε πλήρης αδυναμία της ΔΟΥ να παράσχει επαρκή και ειδική αιτιολογία της πράξης αναδρομικής επιβολής των τελών κυκλοφορίας, όπως ζήτησε ο Συνήγορος, η ΔΟΥ προέβη στη διαγραφή του σχετικού ποσού (υπόθεση 169466/2013).

ΚΑΤΑΣΧΕΣΕΙΣ ΓΙΑ ΟΦΕΙΛΕΣ ΣΤΟ ΔΗΜΟΣΙΟ

Η διαδικασία και οι προϋποθέσεις υπό τις οποίες η διοίκηση μπορεί να προβεί σε κατάσχεση περιουσιακών στοιχείων (χρημάτων) του πολίτη εις χείρας τρίτου, για οφειλές του προς το Δημόσιο, τέθηκαν υπόψη του Συνηγόρου με αρκετές αναφορές. Από αυτές ανέκυψαν ζητήματα έλλειψης ενημέρωσης των πολιτών και συντονισμού των εμπλεκόμενων υπηρεσιών.

Ακολουθώντας την προβλεπόμενη από τον νόμο διαδικασία, ενδιαφερόμενη υπέβαλε αίτηση με αντικείμενο την άρση της κατάσχεσης της σύνταξής της για χρέη προς το Δημόσιο, εις χείρας του ασφαλιστικού της φορέα, επειδή το ποσό της σύνταξης ήταν μικρότερο από το ποσό που προβλέπεται ως ακατάσχετο στον Κώδικα Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων (ΚΕΔΕ). Η κατάσχεση συνεχίστηκε για ένα έτος μετά την αίτηση, λόγω έλλειψης συντονισμού των αρμόδιων υπηρεσιών. Το Δημόσιο αρνήθηκε να επιστρέψει στην πολίτη τα χρήματα που παρακρατήθηκαν για το χρονικό διάστημα από την ημερομηνία υποβολής της σχετικής αίτησης, με

την αιτιολογία ότι η οφειλή της προς το Δημόσιο συνεχίζει να υφίσταται. Ο Συνήγορος, με επανειλημμένες παρεμβάσεις στις αρμόδιες υπηρεσίες, υποστήριξε ότι τα χρήματα έπρεπε να επιστραφούν επειδή δεν εισπράχθηκαν νόμιμα. Η υπόθεση εξετάζεται ήδη από την Οικονομική Επιθεώρηση (υπόθεση 162278/2013).

Για οφειλές προς το Δημόσιο κατασχέθηκε από τον τραπεζικό λογαριασμό πολίτη μεγάλο χρηματικό ποσό, το οποίο προερχόταν από συντάξεις και δώρο εορτών, και του είχε καταβληθεί αναδρομικά για ένα έτος. Το ποσό αυτό, αν είχε καταβληθεί κανονικά ανά μήνα, θα ήταν ακατάσχετο. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι δεν είναι δυνατό να γίνει δεκτή η δυσμενής μεταχείριση του μοναδικού εισοδήματος του πολίτη, εξαιτίας της καθυστέρησης που σημειώθηκε από τον ασφαλιστικό του οργανισμό να του το καταβάλει. Το Υπουργείο Οικονομικών αντέταξε ότι στη σχετική νομοθεσία δεν υπήρξε κάποια πρόβλεψη για τη ρύθμιση περιπτώσεων αναδρομικής καταβολής οφειλόμενων από ασφαλιστικά ταμεία ποσών και για τον λόγο αυτό δεν κατέστη δυνατή η επιστροφή των χρημάτων που κατασχέθηκαν (υπόθεση 175666/2013).

Μία πολύ συνηθισμένη μορφή κακοδιοίκησης είναι η παράλειψη της διοίκησης να ενημερώνει τους πολίτες για αλλαγές στο νομικό καθεστώς, που δημιουργούν ευνοϊκές γι' αυτούς καταστάσεις. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση στην οποία η ΔΟΥ παρακρατούσε νόμιμα, λόγω κατάσχεσης, μέρος της σύνταξης της πολίτη. Μετά τη θέσπιση, το 2006, του ακατάσχετου για συντάξεις κάτω των 600 ευρώ, η ενδιαφερόμενη δεν ενημερώθηκε ότι μπορούσε, βάσει των νέων διατάξεων, να αιτηθεί την άρση της κατάσχεσης, με

αποτέλεσμα να συνεχίζεται η κατάσχεση μέρους της σύνταξής της. Ο Συνήγορος καθοδήγησε την ενδιαφερόμενη στις απαραίτητες ενέργειες και η άρση της κατάσχεσης, κατ' εφαρμογή των νέων διατάξεων, πραγματοποιήθηκε (υπόθεση 182434/2014).

ΕΞΩΔΙΚΑΣΤΙΚΗ ΑΠΟΖΗΜΙΩΣΗ ΚΑΙ ΕΞΟΦΛΗΣΗ ΟΦΕΙΛΩΝ

Διαδικασία εξωδικαστικού συμβιβασμού

Δήμος αρνήθηκε να επιδιώξει εξωδικαστική επίλυση της διαφοράς του με πολίτη, ο οποίος ζητούσε αποζημίωση λόγω πρόκλησης ζημιών στο αυτοκίνητό του από πτώση δέντρου. Το επιχείρημα του φορέα ήταν ότι η διαδικασία του εξώδικου συμβιβασμού εναπόκειται στη διακριτική ευχέρεια της υπηρεσίας και ότι η προώθηση σχετικού αιτήματος δεν είναι δυνατή χωρίς να υφίσταται έναρξη δίκης και χωρίς να προκύπτουν με σαφήνεια και ασφάλεια η ζημία, η υπαιτιότητα και η αντικειμενική ευθύνη του δήμου.

 Ο Συνήγορος ανέταξε ότι η επίτευξη εξωδικαστικού συμβιβασμού εναπόκειται μεν στη διακριτική ευχέρεια του δήμου, η εξέταση ωστόσο του σχετικού αιτήματος αποτελεί υποχρέωσή του, η δε άρνησή του να κάνει χρήση των σχετικών διατάξεων παραβιάζει ευθέως τον νόμο (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 60-61). Ο Συνήγορος έχει διαχρονικά ταχθεί υπέρ της προσπάθειας εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών των δήμων με τους πολίτες, ώστε να μην επιβαρύνεται η δικαιοσύνη και να αποφεύγεται η άσκοπη οικονομική επιβάρυνση των πολιτών. Στο πνεύμα των προτάσεων του Συνηγόρου έχει αποσταλεί στους ΟΤΑ

οδηγία από το Υπουργείο Εσωτερικών, σύμφωνα με την οποία οι πρώτοι υποχρεούνται να εξετάζουν, υπό τις προϋποθέσεις του νόμου, τη δυνατότητα της εξωδικαστικής επίλυσης των διαφορών.

Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου ο δήμος έκανε χρήση των σχετικών διατάξεων* (υπόθεση 171964/2013).

Καταβολή αποζημίωσης από την ΕΥΑΘ

Η Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης (ΕΥΑΘ) αρνήθηκε να καταβάλει αποζημίωση για βλάβη που προκλήθηκε σε ακίνητο από θραύση σωληνώσεων, λόγω αύξησης της πίεσης στο δίκτυο ύδρευσης κατά τη διάρκεια εργασιών από συνεργείο της εταιρείας, επικαλούμενη διάταξη του Κανονισμού Υδροληψίας περί αποκλεισμού ευθύνης για τυχόν βλάβες από αύξηση της πίεσης ή διάρρηξη των αγωγών από οποιαδήποτε αιτία και αν προέρχεται. Απευθυνόμενος στην εταιρεία, ο Συνήγορος επισήμανε ότι ο σχετικός όρος του κανονισμού είναι καταχρηστικός και άκυρος, και ζήτησε την καταβολή αποζημίωσης στον ιδιοκτήτη του ακινήτου. Επιπλέον, πρότεινε την επανεξέταση του άρθρου του κανονισμού σε ό,τι αφορά την ευθύνη αποζημίωσης από βλάβη λόγω αύξησης πίεσης του δικτύου, καθώς και τη συμπλήρωση του Χάρτη Υποχρεώσεων προς τον Καταναλωτή (ΧΥΚ) σε ό,τι αφορά τις περιπτώσεις και τη διαδικασία καταβολής αποζημίωσης προς τους καταναλωτές. Οι προτάσεις του Συνηγόρου έγιναν αποδεκτές* (υπόθεση 164045/2013).

Εξόφληση οφειλών

Η καθυστέρηση καταβολής από το Δημόσιο οφειλόμενων ποσών από συμβάσεις

έργου ή εργασίας αποτέλεσε μία ειδική κατηγορία αναφορών. Σε πολλές περιπτώσεις, ο Συνήγορος διευκόλυνε την ολοκλήρωση των διαδικασιών μεταφέροντας τεχνογνωσία μεταξύ των υπηρεσιών με στόχο την επίλυση προβλημάτων. Σε κάποιες άλλες περιπτώσεις, προσπάθησε να συμβάλει στην άρση κωλυμάτων που είχαν ως αποτέλεσμα την παραβίαση των δικαιωμάτων των πολιτών.

Άτομο που προσέφερε υπηρεσίες διερμηνέα σε πρόγραμμα του Υπουργείου Ναυτιλίας πληροφορήθηκε ότι δεν ήταν δυνατή η πληρωμή του, επειδή δεν είχε εγγραφεί στον ΟΑΕΕ και δεν είχε προβεί σε έναρξη επαγγέλματος. Ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι παρόμοιες περιπτώσεις είχαν αντιμετωπιστεί στο παρελθόν με θετική έκβαση από το Υπουργείο Παιδείας. Ζήτησε να του παρασχεθούν σχετικές εγκύκλιοι και πρωτότυπα παραστατικά πληρωμής, τα οποία, στη συνέχεια, έθεσε υπόψη του Λιμενικού Σώματος. Το Λιμενικό Σώμα, που δεν είχε αντιμετωπίσει παρόμοια περίπτωση κατά το παρελθόν, τάχθηκε αμέσως με την άποψη του Συνηγόρου και προέβη σε θετική εισήγηση προς την αρμόδια Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου, με αποτέλεσμα την πληρωμή του πολίτη με ποσό ύψους 4.000 ευρώ (υπόθεση 180001/2014).

Μεγάλος αριθμός αναφορών είχε ως αντικείμενο την καθυστέρηση καταβολής σε εργαζομένους αποζημιώσεων για παρασχεθείσα εκ μέρους τους εργασία κατά τις ημέρες αργιών και εξαιρέσιμων σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της χώρας, από το έτος 2010 και εφεξής. Ο Συνήγορος ζήτησε επανειλημμένως από την ηγεσία του Υπουργείου Πολιτισμού τη διεξαγωγή έρευνας για τους λόγους καθυστέρησης καταβολής των ανωτέρω

ποσών και την αναζήτηση λύσης ώστε να καταστεί δυνατή η αποπληρωμή των ενδιαφερομένων. Η καταβολή, ωστόσο, των οφειλόμενων ποσών εκκρεμεί έως σήμερα, παρά το γεγονός ότι οι ενδιαφερόμενοι έχουν φορολογηθεί για τα ποσά αυτά. Εξακολουθεί να αναμένεται η τοποθέτηση του υπουργείου στο ζήτημα (υποθέσεις 140323, 144650/2011, 154890, 158777, 160154/2012, 164647, 165565 και 168176/2013).

Καθυστέρηση παρατηρήθηκε και από το ΙΝΕΔΙΒΙΜ ως προς την εκπλήρωση συμβατικών του υποχρεώσεων από μισθώσεις έργου, αλλά και παράλειψή του να ενημερώσει τους ενδιαφερομένους για τον προσδοκώμενο χρόνο πληρωμής. Απευθυνόμενος στην Ειδική Γραμματεία Διαχείρισης Προγραμμάτων ΚΠΣ, ο Συνήγορος ζήτησε την εξέταση του ενδεχομένου συντόμευσης των διαδικασιών, ώστε οι πληρωμές να λαμβάνουν χώρα σε τακτά διαστήματα και η αποπληρωμή να πραγματοποιείται με τη λήξη του προγράμματος ή τουλάχιστον εντός σύντομου χρονικού διαστήματος μετά τη λήξη. Επισήμανε, μάλιστα, ότι πολλοί από τους επιλεγόμενους στα προγράμματα του ΙΝΕΔΙΒΙΜ είναι άνεργοι και οφείλουν να ανταποκρίνονται εγκαίρως στις οικονομικές τους υποχρεώσεις, κυρίως προς τα ασφαλιστικά τους ταμεία, που τους επιβαρύνουν με προσαυξήσεις. Αναμένεται η ανταπόκριση της διοίκησης (υποθέσεις 190002, 191251/2014).

Στον Συνήγορο απευθύνθηκαν ανεξάρτητοι σεναριογράφοι και σκηνοθέτες, διαμαρτυρόμενοι για την καθυστέρηση καταβολής πνευματικών δικαιωμάτων για έργα τους, τα οποία είχαν μεταδοθεί σε επανάληψη από τις συχνότητες της καταρρηθείσας ΕΡΤ ΑΕ. Ύστερα από πα-

ρέμβαση του Συνηγόρου προς τον Ειδικό Διαχειριστή Στοιχείων Ενεργητικού και Παθητικού ΕΡΤ ΑΕ, οι ενδιαφερόμενοι ενημερώθηκαν ότι είχε δοθεί απόλυτη προτεραιότητα στην εκκαθάριση των συγκεκριμένων απαιτήσεων και προχώρησε η διαδικασία καταβολής των χρημάτων (υπόθεση 182934/2014)*.

Δήμος δεν προέβιαι στην εξόφληση δημόσιου έργου στον ανάδοχο, επειδή ο σχετικός τελικός λογαριασμός που είχε ήδη υποβληθεί από τον ενδιαφερόμενο περιλάμβανε και τους τόκους υπερημερίας από την καθυστέρηση εξόφλησης δύο προηγούμενων λογαριασμών. Ο δήμος υποστήριζε ότι στον σχετικό φάκελο του έργου δεν εντοπίστηκαν οι απαιτούμενες, βάσει νόμου, έγγραφες οχλήσεις, παρόλο που ο ανάδοχος διέθετε τους σχετικούς αριθμούς πρωτοκόλλου που αποδείκνυαν την κατάθεσή τους. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου τα στοιχεία εντοπίστηκαν και ο φορέας προέβη στην εξόφληση του λογαριασμού* (υπόθεση 164935/2013).

ΠΡΟΣΤΙΜΑ ΚΑΙ ΤΕΛΗ

Πρόστιμο για παράνομη αφισκοκόλληση

Ο Συνήγορος εξέτασε αναφορά εταιρείας διαχείρισης θεάτρου που διαμαρτυρόταν επειδή ο Δήμος Θεσσαλονίκης τής είχε επιβάλει πρόστιμο ύψους 2.000 ευρώ για παράνομη αφισκοκόλληση. Ο Συνήγορος επισήμανε στον δήμο ότι η συγκεκριμένη εταιρεία δεν συνιστούσε «διαφημιζόμενο», σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν. 2946/2001, διότι δεν προέκυπτε ότι υπήρχε σύνδεσμός της με την προβαλλόμενη στις επίμαχες αφίσες θεατρική

παράσταση, δεδομένου μάλιστα ότι, σύμφωνα με το ιδιωτικό συμφωνητικό που προσκόμισε στον δήμο, η εταιρεία είχε μόνον εκμισθώσει στον παραγωγό της παράστασης το θέατρο στο οποίο θα ανέβαινε η παράσταση και δεν είχε καμία συμμετοχή στα κέρδη της. Η αίτηση της εταιρείας περί διαγραφής του προστίμου έγινε δεκτή* (υπόθεση 172703/2013).

Τέλος διαφήμισης

Ενδιαφερόμενος ζήτησε την παρέμβαση του Συνηγόρου προς την κατεύθυνση απαλλαγής του από τέλη διαφήμισης επιβληθέντα από τον Δήμο Αθηναίων, για διαφημίσεις που είχε αναρτήσει στο εσωτερικό συρμών της Αττικό Μετρό και του ΗΣΑΠ. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στον δήμο και στο Υπουργείο Υποδομών, εκφράζοντας την άποψη ότι σκοπός των διατάξεων οι οποίες προβλέπουν την απαλλαγή των διαφημίσεων που τοποθετούνται στους χώρους αυτούς από το τέλος διαφήμισης υπέρ δήμων είναι η αύξηση των εσόδων των συγκοινωνιακών ΔΕΚΟ από τις διαφημίσεις, με το να καθίστανται οι χώροι και τα μέσα τους πιο ελκυστικά στους διαφημιστές. Το υπουργείο συντάχθηκε με την άποψη του Συνηγόρου, αποστέλλοντας μάλιστα το έγγραφο του στο Υπουργείο Εσωτερικών, προς την κατεύθυνση ενημέρωσης όλων των ΟΤΑ. Αναμένεται η συμμόρφωση από την πλευρά του δήμου (υπόθεση 189857/2014).

Τέλος χρήσης άδειας πρατηρίου υγρών καυσίμων

Περιφέρεια προέβη στη βεβαίωση ανταποδοτικού τέλους για χρήση άδειας πρατηρίου υγρών καυσίμων, για χρόνο κατά τον οποίο το πρατήριο είχε παύσει να

λειτουργεί. Ο ιδιοκτήτης του πρατηρίου διαθέτε πιστοποιητικό διαγραφής από το αρμόδιο επαγγελματικό επιμελητήριο και βεβαίωση διακοπής εργασιών από το μητρώο της οικείας ΔΟΥ. Κατά την περιφέρεια, ορθώς βεβαιώθηκε το ποσό, διότι ο πολίτης δεν δήλωσε την παύση λειτουργίας και στις υπηρεσίες της. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι η ανταποδοτικότητα (ειδική παροχή του κράτους) προς τους βαρυνόμενους με το τέλος αυτό δεν προκύπτει γενικά, αλλά κατά μείζονα λόγο όταν έχει διακοπή στην πράξη η λειτουργία του πρατηρίου. Συνεπώς, στην περίπτωση αυτή δεν δικαιολογείται η επιβολή του τέλους. Η υπόθεση εξετάζεται τελικά από το ΥΠΕΚΑ (υπόθεση 190648/2014).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΣΦΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ

Καταβολή ασφαλιστικών εισφορών

Απώλεια ασφαλιστικών δικαιωμάτων με υπαιτιότητα της διοίκησης

ΥΓΕΙΑ

Λειτουργία μονάδων υγείας

Ειδικά θέματα υγείας ανηλίκων

Φαρμακευτική περίθαλψη

Ψυχική υγεία

ΠΡΟΝΟΙΑ

Παροχές λόγω αναπηρίας

Παροχές βάσει οικονομικών κριτηρίων

Από τις αναφορές που εξέτασε ο Συνήγορος το 2014, στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης, υγείας και πρόνοιας, αναδεικνύεται η προσπάθεια εκ μέρους του κράτους να διασφαλίσει τη βιωσιμότητα των ασφαλιστικών συστημάτων. Την ίδια στιγμή, όμως, η προσπάθεια αυτή υπονομεύει τη διατήρηση της ποιότητας των παρεχόμενων υπηρεσιών: ασφαλιστικά δικαιώματα και κοινωνικά επιδόματα περιορίζονται σημαντικά, ενώ, παράλληλα, παρατηρείται υποβάθμιση στις υπηρεσίες κοινωνικής ασφάλισης και περίθαλψης. Εργαζόμενοι και συνταξιούχοι εκφράζουν τη δυσπιστία τους απέναντι σε μεταρρυθμιστικές πρωτοβουλίες, καθώς οι περισσότερες ταυτίζονται με περικοπές δαπανών και μείωση παροχών. Οι επιπτώσεις των μέτρων που λαμβάνονται, σε συνδυασμό με την πολυπλοκότητα και αποσπασματικότητα του θεσμικού πλαισίου, τείνουν να οδηγούν σε αποκλεισμό ομάδες πολιτών που χρήζουν ειδικής προστασίας. Από την άλλη πλευρά, τα δημόσια νοσοκομεία, στα οποία αποτείνονται πια όλο και περισσότεροι ασθενείς λόγω της μείωσης των εισοδημάτων τους, αντιμετωπίζουν σοβαρά προβλήματα που επηρεάζουν αναπόφευκτα τη λειτουργία τους.

ΑΣΦΑΛΙΣΗ ΚΑΙ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ

Στο πεδίο της κοινωνικής ασφάλισης, η παραμονή των πολιτών εντός του ασφαλιστικού συστήματος αναδεικνύεται σε βασική τους επιδίωξη. Λόγω της μείωσης των εισοδημάτων τους, αδυνατούν όλο και περισσότερο να καταβάλλουν ασφαλιστικές εισφορές και κινδυνεύουν με αποκλεισμό από την ασφαλιστική κάλυψη τόσο οι ίδιοι όσο και τα μέλη των οικογενειών τους. Στο πεδίο της συνταξι-

οδότησης, εξακολουθούν να υφίστανται μεγάλες καθυστερήσεις στην έκδοση των σχετικών πράξεων, ενώ, παράλληλα, ανακύπτουν προβλήματα στην αναγνώριση και στον τρόπο υπολογισμού χρόνου ως συντάξιμου.

Καταβολή ασφαλιστικών εισφορών

Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών (ΟΑΕΕ)

Ο Συνήγορος δέχτηκε σωρεία αναφορών ασφαλισμένων του ΟΑΕΕ, με αντικείμενο την αδυναμία καταβολής εκ μέρους τους οφειλόμενων και τρεχουσών ασφαλιστικών εισφορών. Πρωταρχικής σημασίας συνέπεια της μη καταβολής ασφαλιστικών εισφορών είναι η αδυναμία ασφαλιστικής κάλυψης για ασθένεια για τους ίδιους τους ασφαλισμένους και τα μέλη των οικογενειών τους. Κατά την άποψη του Συνηγόρου, η αναζήτηση τρόπου παροχής ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης είναι μείζον κοινωνικό ζήτημα, καθώς αφορά ένα συνεχώς αυξανόμενο μέρος του πληθυσμού της χώρας.

Η μαζικότητα των αναφορών αυτών παρέχει ενδείξεις ενός σοβαρού συστημικού ζητήματος. Προς την κατεύθυνση επίλυσής του και στο μέτρο που του αναλογεί, ο Συνήγορος πραγματοποίησε σειρά συναντήσεων εργασίας με διευθυντικά στελέχη του ΟΑΕΕ και προέβη σε σχετικές επισημάνσεις. Τόνισε, ιδίως, την ανάγκη βελτιώσεων στις ισχύουσες ρυθμίσεις, καθώς, με βάση τα τρέχοντα στοιχεία, δεν υφίστανται ενδείξεις μακροπρόθεσμης αποτελεσματικότητας των ρυθμίσεων αυτών για την αποπληρωμή οφειλών, ώστε να εξυπηρετούνται επαρκώς ο ασφαλιστικός οργανισμός και το ασφαλιστικό σύστημα της χώρας.

Σε μια χαρακτηριστική περίπτωση, ασφαλισμένος ανέφερε ότι από το 1987, που ασκεί το επάγγελμα του βιοτέχνη, υπήρξε συνεπής στις υποχρεώσεις του απέναντι στο Δημόσιο και τον ασφαλιστικό του φορέα. Η σταδιακή μείωση του εισοδήματός του κατά την τελευταία πενταετία, με αποκορύφωμα το έτος 2013 που υπέστη μεγάλη οικονομική ζημία, οδήγησε στη συσσώρευση οφειλών. Τον Σεπτέμβριο του 2013 υπήχθη σε ρύθμιση για την οφειλή του στη ΔΟΥ, με μηνιαία δόση ύψους 1.290 ευρώ. Το σύνολο της οφειλής του προς τον ΟΑΕΕ για τα 3 τελευταία χρόνια ανέρχεται σε 23.980 ευρώ. Προκειμένου να καταστεί δυνατή η υπαγωγή του στη ρύθμιση «Νέα Αρχή» σε 41 δόσεις και παράλληλα στην «Πάγια Ρύθμιση» για την οφειλή του 2013 και τη ρύθμιση της οφειλής προς τη ΔΟΥ, πρέπει να καταβάλλει 2.890 ευρώ περίπου μηνιαίως (υπόθεση 179845/2014).

 Για την αντιμετώπιση του ανωτέρω προβλήματος ο Συνήγορος πρότεινε στον ΟΑΕΕ: α) τη συνολική αποτίμηση των προς ρύθμιση υποχρεώσεων των ασφαλισμένων έναντι του Δημοσίου, ώστε να καταστεί δυνατή η ένταξή τους σε ένα ρεαλιστικό νομοθετικό πλαίσιο, β) την αύξηση των δόσεων μέχρι τουλάχιστον 100, ανάλογα με το ύψος της οφειλής και την οικονομική δυνατότητα του ασφαλισμένου, γ) την κατάργηση της υψηλής προκαταβολής ως προϋπόθεσης για την υπαγωγή στις ρυθμίσεις του ΟΑΕΕ, δ) την παράταση ισχύος της δυνατότητας ανακατάταξης σε χαμηλότερη ασφαλιστική κατηγορία, με επέκτασή της και πέραν των δύο ασφαλιστικών κατηγοριών, και ε) τη συνολική επανεξέταση της διάρθρωσης και του ύψους των εισφορών των 14 ασφαλιστικών κατηγοριών του ΟΑΕΕ, που ορίζονται επί διοικητικά καθορισμένων και τεκμαρτών εισοδηματικών – ασφαλιστικών κατηγοριών.

Ο Συνήγορος επισήμανε ότι το ύψος των ασφαλιστικών εισφορών, όπως διαμορφώθηκε στο παρελθόν μέσω μιας διαδικασίας αλληπάλληλων ανατιμήσεων των 14 ασφαλιστικών κατηγοριών, έχει παύσει να ανταποκρίνεται στα ισχύοντα δεδομένα κύκλου εργασιών και επιπέδου εισοδήματος των ασφαλισμένων. Για τον λόγο αυτό, πρέπει να αναζητηθεί η ορθή ισορροπία μεταξύ ύψους εισφορών και αριθμού ασφαλισμένων που εξυπηρετούν κανονικά τις υποχρεώσεις τους και εξυπηρετούνται από τον κοινωνικοασφαλιστικό τους φορέα. Κατά προτεραιότητα, πρέπει να εξεταστεί η καθιέρωση ειδικής μεταβατικής χαμηλής ασφαλιστικής κατηγορίας (ασφαλιστική κατηγορία βάσης), με εισοδηματικά κριτήρια. Με τον τρόπο αυτό, θα καταστεί δυνατή η παραμονή εντός του ασφαλιστικού συστήματος, με συνεχή κάλυψη του κινδύνου ασθένειας, μεγάλου αριθμού ελεύθερων επαγγελματιών, έστω και αν μια τέτοια πρόταση συνεπάγεται μειωμένη προσδοκία συνταξιοδοτικής ανταποδοτικότητας. Στο ίδιο πλαίσιο πρέπει να εξεταστεί η δραστηρική και ρεαλιστική αναπροσαρμογή των πρόσθετων τελών*.

Ειδικότερο ενδιαφέρον παρουσιάζουν οι περιπτώσεις ασφαλισμένων ΟΑΕΕ, για τους οποίους έχουν εκδοθεί πράξεις συνταξιοδότησης ενώ εξακολουθούν να υφίστανται οι οφειλές τους προς τον οργανισμό. Στις περιπτώσεις αυτές, βάσει των σχετικών διατάξεων, δύναται να παρακρατηθεί μέρος της οφειλής από τη σύνταξη, το υπόλοιπο ποσό όμως πρέπει να εξοφληθεί από τον οφειλέτη εντός 2 μηνών. Μετά την παρέλευση της προθεσμίας αυτής, το σύνολο του ποσού καθίσταται απαιτητό, ενώ δεν καταβάλλονται τα αναδρομικά ποσά συντάξεων, καθώς η καταβολή της σύνταξης αρχίζει από

την ημερομηνία εξόφλησης της οφειλής. Μάλιστα, με αφορμή τη διερεύνηση αναφορών πολιτών πολύ μεγάλης ηλικίας, άστεγου πολίτη και πολίτη με αδυναμία καταβολής του υπερβάλλοντος ποσού των 1.975 ευρώ, ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι σε συγκεκριμένες περιπτώσεις υφίσταται πλήρης αδυναμία του ασφαλισμένου να εξοφλήσει την οφειλή του.

Επειδή, στις περιπτώσεις αυτές, η στέρηση της συνταξιοδοτικής παροχής θίγει αυτή καθαυτή τη δυνατότητα επιβίωσης ασφαλισμένων που για σειρά ετών ήταν συνεπείς στις υποχρεώσεις τους, ο Συνήγορος πρότεινε: α) σε περίπτωση που οφείλονται αναδρομικές συντάξεις, το ποσό των οποίων μπορεί να καλύψει ολόκληρη την οφειλή ή το μέρος της οφειλής που υπερβαίνει το ποσό που μπορεί να παρακρατηθεί από τη σύνταξη, ο ΟΑΕΕ, μετά τους απαραίτητους αυστηρούς ελέγχους (έλεγχος περιουσιακών στοιχείων, πραγματική οικογενειακή, οικονομική, επαγγελματική κατάσταση κ.ά.), να προβαίνει στην παρακράτηση της οφειλής από τις αναδρομικές συντάξεις, β) σε περίπτωση που δεν υπάρχει οφειλή του ΟΑΕΕ προς τον ασφαλισμένο από αναδρομικές συντάξεις ή που το ποσό αυτών δεν επαρκεί για να καλύψει την οφειλή, να παρακρατείται ολόκληρο το ποσό της σύνταξης μέχρι την εξόφληση της οφειλής ή του ποσού της οφειλής που υπερβαίνει αυτό που προβλέπεται να παρακρατείται από τη σύνταξη, γ) στην περίπτωση που ο ενδιαφερόμενος έχει θεμελιώσει συνταξιοδοτικό δικαίωμα με τον πληρωμένο χρόνο, να αναζητηθεί τρόπος ρύθμισης του θέματος, ώστε να καταστεί δυνατή η χορήγηση της σύνταξης μόνο με τον χρόνο αυτό, δ) ως γενικότερο μέτρο για την άρση του αδιεξόδου προτάθηκε ο υπολογισμός του χρόνου ασφάλισης, για

τον οποίο οφείλονται εισφορές, να γίνεται στην κατώτατη ασφαλιστική κατηγορία, με τις αντίστοιχες συνέπειες στο ύψος της σύνταξης. Για έναν μικρό αριθμό παρόμοιων υποθέσεων, δόθηκε λύση έπειτα από συνεργασία του Συνηγόρου με τις αρμόδιες υπηρεσίες και κυρίως τη διοίκηση του ΟΑΕΕ (ενδεικτικά, υποθέσεις 163482, 167189/2013, 187945/2014).

Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ)

Τα ανωτέρω ζητήματα έχουν αρχίσει να ανακύπτουν εντονότερα και για τους ασφαλισμένους του ΕΤΑΑ κλάδου ΤΣΜΕΔΕ. Με παρέμβασή του ο Συνήγορος ζήτησε τη συνδρομή του ταμείου ώστε να αντιμετωπιστεί η αδυναμία συνταξιοδότησης ασφαλισμένης λόγω αδυναμίας εξόφλησης του υπερβάλλοντος –από το προβλεπόμενο– ποσού που δύναται να παρακρατηθεί από τη σύνταξη. Παραβλέποντας τη δεινή θέση στην οποία περιέρχονται ασφαλισμένοι που υπήρξαν συνεπείς επί σειρά ετών, το ταμείο απέρριψε την πρόταση του Συνηγόρου (υπόθεση 171713/2013). Αρνητική, επίσης, είναι μέχρι στιγμής η αντιμετώπιση του ΕΤΑΑ κλάδου ΤΣΜΕΔΕ για την εξεύρεση λύσης στην κάλυψη παροχών ασθένειας σε ασφαλισμένους που έχουν οφειλές, καθώς και στα μέλη των οικογενειών τους (υπόθεση 169407/2013).

 Περαιτέρω, πολλές αναφορές πολιτών αναδεικνύουν τη συνεχιζόμενη δυσλειτουργία των εισπρακτικών μηχανισμών των ασφαλιστικών φορέων, που συχνά δρουν με τρόπο που εκφεύγει της νομιμότητας, χωρίς να εξυπηρετείται αποτελεσματικά η εξασφάλιση της καταβολής εισφορών.

Ασφαλισμένος του ΕΤΑΑ ζήτησε τη θε-

ώρηση του βιβλιαρίου υγείας και τη χορήγηση ασφαλιστικής ενημερότητας. Ενημερώθηκε για την ύπαρξη οφειλής και έλαβε αρνητική προφορική απάντηση στο αίτημά του. Ο αναφερόμενος υποστήριξε ωστόσο ότι τα αντίστοιχα ποσοστά εισφορών έχουν παρακρατηθεί από τον μισθό του, γεγονός που διαπιστώθηκε από βεβαιώσεις του εργοδότη. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι ο κάθε ασφαλιστικός φορέας ευθύνεται για τη διασφάλιση και είσπραξη των εσόδων του, ενώ τυχόν αδυναμία του να πραγματοποιεί τους σχετικούς ελέγχους δεν πρέπει να επιβαρύνει τους ασφαλισμένους. Η παρέμβαση του Συνηγόρου έτυχε θετικής ανταπόκρισης από το εμπλεκόμενο ταμείο (υπόθεση 184936/2014).

Λοιποί φορείς

Ο Συνήγορος αντιμετωπίζει συχνά περιπτώσεις καταλογισμών σε βάρος καλόπιστων ασφαλισμένων, επειδή οι ασφαλιστικοί φορείς, λόγω οργανωτικών δυσλειτουργιών, δεν προβαίνουν εγκαίρως στον έλεγχο και την επιβολή της ορθής τήρησης της εφαρμοστέας νομοθεσίας, με εξαιρετικά δυσμενή αποτελέσματα για τους πολίτες (υπόθεση 176112/2013). Ασφαλισμένος είχε προβεί σε αίτηση συνταξιοδότησης το 2012 στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ως απασχολούμενος σε βαριά και ανθυγιεινή εργασία και λάμβανε προσωρινή σύνταξη. Όπως όμως ενημερώθηκε από τον ασφαλιστικό φορέα έναν χρόνο μετά, για το έτος 1990, ενώ είχαν επικολληθεί βαρέα ένσημα από τον εργοδότη, δεν είχε καταβληθεί η αντίστοιχη εισφορά βαρέων, με αποτέλεσμα να υπολείπονται 25 ημερομίσθια για τη συμπλήρωση των προβλεπόμενων προϋποθέσεων, γεγονός που δεν ήταν σε θέση να γνωρίζει. Αυτό είχε ως συνέπεια όχι μόνο να απορ-

ριφθεί το αίτημα συνταξιοδότησης, αλλά και να καταλογιστεί το ποσό της ληφθείσας προσωρινής σύνταξης ως αχρεωστήτως καταβληθέν, παρά το γεγονός ότι ο ασφαλιστικός φορέας ήταν εκείνος που καθυστέρησε ένα έτος να ανταποκριθεί στο αίτημα του αναφερόμενου. Ο Συνήγορος, επικαλούμενος σχετική νομολογία περί αποδείξεως της απασχόλησης σε βαριά και ανθυγιεινή ειδικότητα, πρότεινε να καταβληθεί η ελλείπουσα ειδική εισφορά εκ των υστέρων, επισημαίνοντας ότι είναι υποχρέωση των ασφαλιστικών οργάνων να προβαίνουν σε ελέγχους για την ορθή καταβολή των εισφορών (υπόθεση 189943/2014).

Ο Συνήγορος αντιμετώπισε, επίσης, περιπτώσεις συνέχισης των αναγκαστικών μέτρων εις βάρος της κινητής, ακίνητης και εις χείρας τρίτου περιουσίας από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, παρά το γεγονός ότι οι καταλογιστικές πράξεις ακυρώθηκαν με σχετικές δικαστικές αποφάσεις. Επισήμανε ότι η διοίκηση οφείλει να συμμορφώνεται με τις αποφάσεις των δικαστηρίων και να μην προβαίνει σε αναγκαστικά μέτρα χωρίς να έχουν εξασφαλιστεί οι προϋποθέσεις νόμιμης επίδοσης ατομικής ειδοποίησης των πράξεων καταλογισμού και της σύνταξης νόμιμων ταμειακών βεβαιώσεων (υποθέσεις 159814/2012, 183502/2014). Θετική έκβαση είχε η παρέμβαση του Συνηγόρου σε περίπτωση μη συμμόρφωσης του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ σε δικαστική απόφαση που ακύρωσε πράξη επιβολής εισφορών σε αναφερόμενο (υπόθεση 183986/2014).

 Παράλληλα με την πρόβλεψη ικανών μέτρων για την πρόοψη του ασφαλιστικού κεφαλαίου κατά τον δικαιότερο για τους πολίτες τρόπο, ο Συνήγορος θεωρεί ότι πρέπει να εξασφαλιστεί η κατάργηση των νομοθε-

τικών διατάξεων που εισάγουν αντικίνητρα στην υπαγωγή των πολιτών στην ασφάλιση και την καταβολή εισφορών.

Σε χαρακτηριστική περίπτωση, ασφαλισμένος του ΟΓΑ, ο οποίος έχει καταβάλει ασφαλιστικές εισφορές για περισσότερα από 15 χρόνια, λαμβάνει σύνταξη μικρότερη από αυτή του ανασφάλιστου υπερήλικα. Η διατήρηση αυτής της κατάστασης προφανώς αποτελεί αντικίνητρο στην ασφάλιση στον ΟΓΑ.

 Ο Συνήγορος πρότεινε, στις περιπτώσεις που το ποσό της σύνταξης το οποίο λαμβάνει ο συνταξιούχος γήρατος του ΟΓΑ υπολείπεται της σύνταξης που λαμβάνει ο ανασφάλιστος υπερήλικας, το ποσό αυτό να αυξάνεται τουλάχιστον στο όριο της σύνταξης που χορηγείται στον ανασφάλιστο.

Η αρμόδια διεύθυνση της Γενικής Γραμματείας Κοινωνικών Ασφαλίσεων (ΓΓΚΑ) ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι το ανωτέρω ζήτημα, καθώς και η καταβολή της βασικής σύνταξης που θα αντικαταστήσει τη σύνταξη του ανασφάλιστου υπερήλικα θα εκτιμηθούν μετά την έναρξη εφαρμογής των διατάξεων για τη βασική σύνταξη (υπόθεση 182586/2014).

Απώλεια ασφαλιστικών δικαιωμάτων με υπαιτιότητα της διοίκησης

Η κακή ποιότητα του θεσμικού πλαισίου χορήγησης ασφαλιστικών παροχών, που παραμένει περιπτωσιολογικό και στερείται ομοιογένειας και σαφήνειας, συνεχίζει να ταλαιπωρεί τους πολίτες και τα μέλη των οικογενειών τους. Το Δημόσιο και οι υπόλοιποι ασφαλιστικοί φορείς, παρά τις προσπάθειες που έχουν καταβληθεί, συνεχίζουν να αντιμετωπίζουν οργανωτικά προβλήματα*, με αποτέλεσμα οι καθυ-

στερήσεις στη χορήγηση συνταξιοδοτικών παροχών να παραμένουν σοβαρές.

Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης: Συνταξιοδότηση

Σε περίπτωση αναφερόμενου που ήθελε να συνταξιοδοτηθεί από το ΕΤΑΠ-ΜΜΕ, λόγω του ασαφούς θεσμικού πλαισίου για τον υπολογισμό των συντάξιμων αποδοχών, δεν ελήφθη υπόψη ο χρόνος προαιρετικής ασφάλισης προ της συνταξιοδότησης, με αρνητικό αποτέλεσμα στο ύψος της σύνταξης. Ο Συνήγορος ζήτησε την παρέμβαση της ΓΓΚΑ, επισημαίνοντας την εξομίωση της προαιρετικής με την υποχρεωτική ασφάλιση. Κατόπιν παρέμβασης του αρμόδιου υπουργού, το ζήτημα διευθετήθηκε με επανυπολογισμό της σύνταξης (υπόθεση 171846/2013). Σε άλλη περίπτωση, το ΕΤΑΠ-ΜΜΕ απέρριψε συνταξιοδοτικό αίτημα που υποβλήθηκε στη βάση ειδικής διάταξης χορήγησης σύνταξης σε ασφαλισμένους οι οποίοι απολύθηκαν διότι η αναβάθμιση της τεχνολογίας μείωσε τις θέσεις εργασίας. Ο Συνήγορος επικαλέστηκε πάγια σχετική νομολογία του Συμβουλίου της Επικρατείας, την οποία το ταμείο δεν είχε λάβει υπόψη, και παραβίαση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του πολίτη, καθώς ο ασφαλισμένος είχε κληθεί από το ταμείο να προσκομίσει δικαιολογητικά, διαμορφώνοντας κατά τον τρόπο αυτό την εύλογη πεποίθηση για ευδοκίμηση του αιτήματός του. Η παρέμβαση του Συνηγόρου έτυχε θετικής ανταπόκρισης και το ταμείο έκανε δεκτή την ένσταση του αναφερόμενου (υπόθεση 170071/2013).

Ασφαλισμένη στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, που ασχολήθηκε ως συμβασιούχος σε νοσοκομείο, επιθυμούσε να αναγνωριστεί ως

συντάξιμος ο χρόνος παραμονής της εκτός υπηρεσίας, για τον οποίο δεν είχε ασφαλιστεί σε άλλον ασφαλιστικό φορέα, βάσει ειδικής διάταξης νόμου. Για την αναγνώριση του χρόνου ήταν υποχρεωτική η καταβολή τόσο εργατικής όσο και εργοδοτικής εισφοράς. Παρόλο που ο εργοδότης προέβη στην καταβολή της οφειλόμενης εισφοράς, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ θεώρησε ότι η συγκεκριμένη καταβολή αφορά τρέχουσες εισφορές του νοσοκομείου και όχι την εξαγορά του συγκεκριμένου χρόνου ασφάλισης. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου και ενώ είχαν ήδη, με αποκλειστική υπαιτιότητα της διοίκησης, παρέλθει 6 έτη από το αρχικό αίτημα της ασφαλισμένης, κατέστη δυνατή η αναγνώριση του συγκεκριμένου χρόνου ως συντάξιμου (υπόθεση 163392/2013).

Αναφερόμενος ζήτησε το 2009 αυτοτελή σύνταξη από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και από τον ΟΑΕΕ, από τον οποίο έλαβε σύνταξη. Το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, 2 χρόνια μετά την αίτηση, απέρριψε το αίτημα. Στη συνέχεια, ο ενδιαφερόμενος υπέβαλε αίτηση για προσαύξηση της σύνταξης από τον ΟΑΕΕ με συνυπολογισμό του χρόνου ασφάλισης στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, που έγινε δεκτή, με τον επανυπολογισμό, όμως, να αρχίζει από 1.5.2012, ημέρα κατάθεσης της τελευταίας αίτησης, με αποτέλεσμα να χαθούν τα αναδρομικά ποσά. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η καθυστέρηση υποβολής στον ΟΑΕΕ της αίτησης οφειλόταν σε υπέρμετρη καθυστέρηση των οργάνων του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ να απορρίψουν το αίτημά του για αυτοτελή σύνταξη. Στην υπό κρίση περίπτωση, εάν είχαν τηρηθεί οι θεσμοθετημένες χρονικές προθεσμίες διεκπεραίωσης του συνταξιοδοτικού αιτήματος, δεν θα υπήρχε οικονομική ζημία του πολίτη (υπόθεση 170475/2013).

Οι καθυστερήσεις στη διαδικασία διεκπεραίωσης των αιτημάτων κατοίκων εξωτερικού βάσει διμερών συμβάσεων παραμένουν. Αίτημα που υποβλήθηκε το έτος 2009 σε ασφαλιστικό φορέα της Αυστραλίας οδήγησε σε έκδοση πράξης συνταξιοδότησης το 2013, ενώ η ολοκλήρωση των απαιτούμενων διαδικασιών για την καταβολή της σύνταξης ολοκληρώθηκε εντός του 2014 (υπόθεση 176814/2013). Επίσης, προβληματική παραμένει η διοικητική διαδικασία εφαρμογής κοινοτικής ασφαλιστικής νομοθεσίας και ειδικότερα η χορήγηση διοικητικών εγγράφων που προβλέπονται σε αυτήν. Ο Συνήγορος παρενέβη σε υπόθεση χορήγησης εντύπου Α1 για την ασφάλιση οδηγών εταιρείας διεθνών μεταφορών, λόγω ειδικών διαδικαστικών κλυμάτων, επισημαίνοντας ότι η καθυστέρηση του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ να εκδώσει τα εν λόγω έντυπα παραβιάζει τη σχετική κοινοτική νομοθεσία. Έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ χορήγησε τα συγκεκριμένα έντυπα (υπόθεση 163895/2013).

Απολυθέντες εργαζόμενοι της πρώην ΕΡΤ ΑΕ απευθύνθηκαν στον Συνήγορο, καθώς καθυστερούσε η έκδοση και αποστολή του Δελτίου Ατομικής και Υπηρεσιακής Κατάστασής τους στο ΓΛΚ, προκειμένου να συνταξιοδοτηθούν με μειωμένη σύνταξη λόγω γήρατος. Στις επανειλημμένες οχλήσεις τους, τόσο προς το γραφείο του Ειδικού Διαχειριστή στο Υπουργείο Οικονομικών όσο και προς στελέχη του ενδιάμεσου φορέα της Δημόσιας Τηλεόρασης, οι ενδιαφερόμενοι λάμβαναν ως απάντηση την αδυναμία πρόσβασης στους υπηρεσιακούς τους φακέλους. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε εγγράφως προς τον Ειδικό Διαχειριστή της ΕΡΤ ΑΕ και διαπίστωσε ότι μετά την παρέλευση 6 μηνών από τη λύση της εργασιακής σχέσης των υπαλλή-

λων και ενός μηνός από την εκκένωση του κτιρίου και την άρση των προβλημάτων πρόσβασης στους φακέλους, τα αιτηθέντα δελτία δεν είχαν αποσταλεί στο ΓΛΚ. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα να καθυστερεί η διαδικασία συνταξιοδότησης. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η καθυστέρηση επιτείνει την ήδη δυσχερή οικονομική θέση των ενδιαφερομένων και ζήτησε από τον Ειδικό Διαχειριστή να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες. Έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου, απεστάλησαν τα απαιτούμενα δελτία και ξεκίνησε η διαδικασία συνταξιοδότησης των ενδιαφερομένων (υπόθεση 175028/2013).

Οργανισμοί Κοινωνικής Ασφάλισης: Ασφάλιση προστατευόμενων μελών

Στην ασφάλιση προστατευόμενων μελών αναδεικνύεται η αυστηρότητα της διοικητικής πρακτικής, ενίοτε δε ακόμη και αντίθετα στην κοινή λογική, όποτε εμφανίζονται περιπτώσεις που ξεφεύγουν από τα συνήθη.

Ο Συνήγορος διερεύνησε αναφορά με αντικείμενο την ασφάλιση ασθένειας στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ ανήλικης, ως έμμεσα ασφαλισμένης. Η διαζευγμένη μητέρα δεν είχε ασφαλιστική ικανότητα, επειδή ήταν άνεργη, με αποτέλεσμα το παιδί να παραμένει ανασφάλιστο. Ο πατέρας, από την πλευρά του, είχε αρνηθεί να αναλάβει οποιαδήποτε πρωτοβουλία για να ασφαλίσει την κόρη. Η μητέρα, έχοντας την επιμέλεια του παιδιού, απευθύνθηκε στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, προκειμένου να δώσει λύση στο θέμα. Ωστόσο, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, για να προχωρήσει στην ασφάλιση, ζήτησε υπεύθυνη δήλωση του πατέρα, όταν, όμως, πληροφορήθηκε την αρνητική στάση αυτού, ζήτησε δικαστική εντολή. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ οφείλει να ασφαλίσει

το παιδί χωρίς προαπαιτούμενες ενέργειες από τον πατέρα και ο φορέας επικοινωνήσε με την υπηρεσία στην οποία εργαζόταν ο πατέρας και αφού επιβεβαίωσε την πατρότητα και την ασφαλιστική ικανότητα, εξέδωσε βιβλιάριο υγείας για το παιδί (υπόθεση 171784/2013).

Στον Συνήγορο προσέφυγε και ασφαλισμένη του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, μετά την άρνηση του ασφαλιστικού φορέα να συμπεριλάβει ως έμμεσο μέλος της οικογένειάς της το βρέφος που απέκτησε η ανήλικη κόρη της και το οποίο δεν αναγνωρίστηκε από τον επίσης ανήλικο βιολογικό πατέρα του. Σύμφωνα με τη νομοθεσία που διέπει το ταμείο, μόνο τα ορφανά από γονέα εγγόνια μπορούν να υπαχθούν στην ασφάλιση των παππούδων. Ο Συνήγορος ενημέρωσε την ενδιαφερόμενη ότι το ταμείο οφείλει να εφαρμόσει αναλογικά την πιο πάνω διάταξη και να κάνει δεκτό το αίτημά της, επειδή το μη αναγνωρισμένο τέκνο έχει εκ του νόμου μόνον έναν γονέα: τη μητέρα, που στην περίπτωση αυτή είναι ανήλικη και δεν διαθέτει δική της ασφαλιστική ικανότητα, ώστε να καλύψει το μωρό. Μετά την ενημέρωση, η ασφαλισμένη επαναδιατύπωσε το αίτημά της, που ικανοποιήθηκε από το ΙΚΑ (υπόθεση 187461/2014).

Σε άλλη περίπτωση, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δεν χορηγούσε ασφαλιστική ικανότητα για παροχές ασθένειας σε προστατευόμενα μέλη οικογένειας και συγκεκριμένα, σε γονείς ελλήνων πολιτών από πολιτογράφηση. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι στις περιπτώσεις αυτές πληρούνται οι προϋποθέσεις των σχετικών διατάξεων για τη χορήγηση ασφαλιστικής ικανότητας και η θέση του έγινε αποδεκτή από τον φορέα, που χορήγησε ασφαλιστική ικανότητα (υπόθεση 167833/2013)*.

Αλλοδαπή ασφαλισμένη του ΙΚΑ αδυνατούσε να υπαγάγει τα τέκνα της στη δική της ασφάλιση, παρόλο που είχαν πάψει να καλύπτονται από την ασφάλιση του πατέρα, ο οποίος δεν είχε καταφέρει να ανανεώσει την άδεια παραμονής του στη χώρα. Το ταμείο απαιτούσε τη συγκατάθεση του πατέρα, προκειμένου να εγκρίνει την ασφαλιστική μεταβολή, ωστόσο, αρνείτο να δεχθεί τη δήλωσή του, θεωρώντας ότι η αποδοχή της ενέπιπτε στην απαγόρευση συναλλαγής της διοίκησης με παράνομα διαμένοντα στη χώρα αλλοδαπό (υπόθεση 187461/2014).

 Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι το ταμείο οφείλει να δεχθεί πως για τον πραγματικό και νομικό αυτόν λόγο η γονική μέριμνα των παιδιών ασκούνταν μόνο από τη μητέρα κι επομένως έπρεπε να αρκαστεί μόνο στη δική της δήλωση. Έπειτα από τις διευκρινίσεις του Συνηγόρου, πραγματοποιήθηκε η υπαγωγή των παιδιών στην ασφάλιση της μητέρας.

Ασφάλιση Δημοσίου

Στον Συνήγορο υποβλήθηκαν αναφορές με αντικείμενο τη μη χορήγηση αναδρομικών συντάξεων πέραν της τριετίας από το ΓΛΚ και, μάλιστα, παρά το γεγονός ότι οι ενδιαφερόμενοι είχαν επιδείξει τη δέουσα προσοχή και επιμέλεια στις υποχρεώσεις τους και οι καθυστερήσεις οφείλονταν αποκλειστικά στις αρμόδιες για την έκδοση και καταβολή των συντάξεων υπηρεσίες. Οι χρονικές αποκλίσεις που παρατηρούνται σε μεγάλο αριθμό θεμάτων αρμοδιότητας των ασφαλιστικών φορέων αποτελούν κρίσιμο σημείο δοκιμασίας της εμπιστοσύνης του πολίτη προς τη δημόσια διοίκηση. Κατά τη σχετική διάταξη του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων, δεν επι-

τρέπεται σε οποιαδήποτε ανεξαιρέτως περίπτωση να αναγνωριστούν αναδρομικά σε βάρος του Δημόσιου Ταμείου οικονομικά δικαιώματα από συντάξεις για χρονικό διάστημα πέραν των 3 ετών από την πρώτη του μήνα κατά τον οποίο εκδίδεται η σχετική πράξη ή απόφαση*.

Επισημαίνοντας ότι και σ' αυτή την περίπτωση οι πολίτες χάνουν τα δικαιώματά τους λόγω καθυστερήσεων και αδυναμιών της διοίκησης, ο Συνήγορος υποστήριξε ότι η νομοθετική ρύθμιση που θεσπίζει περιορισμένο χρόνο αναδρομικής ισχύος πρέπει να είναι σύμφωνη προς τις διατάξεις των άρθρων 4 παράγρ. 1 και 20 παράγρ. 1 του Συντάγματος; η αφετηρία της αναδρομικής έκτασης του δικαιώματος δεν πρέπει να συνδέεται με τυχαία και απρόβλεπτα γεγονότα, κείμενα εκτός του πεδίου επιρροής του ενδιαφερομένου. Πρότεινε, μάλιστα, είτε την κατάργηση της επίμαχης διάταξης του Κώδικα Πολιτικών και Στρατιωτικών Συντάξεων είτε, εναλλακτικά, την προσαρμογή της στα νέα πραγματικά δεδομένα με την επιμήκυνση της αναδρομικής καταβολής από 3 σε 5 χρόνια. Οι προτάσεις του Συνηγόρου έγιναν δεκτές από τον Αναπληρωτή Υπουργό Οικονομικών και εκφράστηκε η πρόθεση να ενταχθεί η τροποποίηση της επίμαχης διάταξης στο επόμενο συνταξιοδοτικό νομοσχέδιο (υποθέσεις 180204, 182270, 186490/2014).

ΥΓΕΙΑ

Στον τομέα της υγείας είναι εμφανείς οι επιπτώσεις από δυσλειτουργίες του συστήματος, καθώς δεν μπορεί να καλύψει τους στόχους που το ίδιο θέτει. Οι αιτίες δεν είναι μόνον οικονομικές και συγκε-

ριακές, αλλά ανάγονται και σε πάγια προβλήματα οργάνωσης ή ακόμη και νοοτροπίας.

Λειτουργία μονάδων υγείας

Δυσλειτουργίες στα δημόσια νοσοκομεία και οι επιπτώσεις τους επί των ασθενών

Ο Συνήγορος έλαβε αναφορές ασθενών που πάσχουν από τη νόσο του Parkinson, για τους οποίους η Εκτελεστική Επιτροπή του ΚΕΣΥ είχε εγκρίνει τη διενέργεια συγκεκριμένης θεραπευτικής μεθόδου (εμφύτευση διεγέρτη) από τον Δεκέμβριο του 2013. Η διαδικασία προμήθειας των απαιτούμενων υλικών από το Νοσοκομείο «Αττικό» και η πραγματοποίηση της εμφύτευσης καθυστέρησε υπέρμετρα και ολοκληρώθηκε ύστερα και από επανειλημμένες παρεμβάσεις του Συνηγόρου μόλις τον Οκτώβριο του 2014 (υποθέσεις 183469, 185464, 188534, 188838/2014).

Επίσης, διερευνήθηκε καταγγελία σε βάρος του Γενικού Νοσοκομείου Καλαμάτας για κατ' επανάληψη άρνηση χορήγησης αναισθησίας σε προγραμματισμένα χειρουργεία παιδιών, με αιτιολογία την έλλειψη εκπαίδευσης του προσωπικού και την αδυναμία τήρησης των οδηγιών που προβλέπονται για τη χορήγηση αναισθησίας στα παιδιά. Την ίδια στιγμή από το χειρουργικό τμήμα του νοσοκομείου συνέχιζαν να προγραμματίζονται και να αναβάλλονται εγχειρήσεις, αυξάνοντας την ταλαιπωρία των ασθενών και των οικογενειών τους. Τελικά, τα παιδιά μεταφέρονταν σε νοσοκομεία άλλων πόλεων προκειμένου να χειρουργηθούν. Ο Συνήγορος παρενέβη ζητώντας να υπάρξει εσωτερική συνεννόηση των τμημάτων του νοσοκομείου και να μην προγραμματίζονται επεμβάσεις

που αδυνατούν να πραγματοποιηθούν. Επιπλέον, παρατηρήθηκε ότι για δεύτερη φορά στο ίδιο νοσοκομείο δεν διερευνώνται σωστά οι καταγγελίες των πολιτών. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα την αδυναμία εντοπισμού των προβλημάτων και λήψης των κατάλληλων μέτρων, ώστε να αποφευχθούν παρόμοια περιστατικά στο μέλλον. Ύστερα από αυτή την παρέμβαση το ΔΣ του νοσοκομείου αποφάσισε τη χορήγηση αναισθησίας σε παιδιά (υπόθεση 161118/2013)*.

Τέλος, διερευνήθηκε καταγγελία που αφορούσε τα συνεργαζόμενα νοσοκομεία Καστοριάς και Γρεβενών. Το Νοσοκομείο Γρεβενών αρνήθηκε να δεχθεί από το Νοσοκομείο Καστοριάς επίτοκο γυναίκα που βρισκόταν σε έναρξη τοκετού και χρειαζόταν επείγουσα ιατρική φροντίδα, παρά το γεγονός ότι η εφημερεύουσα γυναικολόγος του Νοσοκομείου Καστοριάς, όπου εισήχθη αρχικά η επίτοκος, έκανε έκκληση για παροχή περίθαλψης λόγω έλλειψης αναισθησιολόγου. Το αποτέλεσμα ήταν να μεταβεί η ασθενής αναγκαστικά στην πλησιέστερη ιδιωτική κλινική. Επειτα από ενέργειες του Συνηγόρου και σε συνεργασία με το Σώμα Ελεγκτών Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας διενεργήθηκε ΕΔΕ. Σύμφωνα με το συμπέρασμα της ΕΔΕ, πράγματι υπήρξε παράβαση καθήκοντος εκ μέρους τριών γιατρών γυναικολόγων, που ενεπλάκησαν στη διαδικασία της μεταφοράς, και κυρίως του εφημερεύοντος γυναικολόγου στο Νοσοκομείο Γρεβενών, για τον οποίο υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι δεν βρισκόταν στο νοσοκομείο την ώρα της εφημερίας του και ενώ ενημερώθηκε, αρνήθηκε την παροχή περίθαλψης στην επίτοκο. Για τις ανωτέρω παραβάσεις επιβλήθηκαν ποινές από τις διοικήσεις των δύο νοσοκομείων και το πόρισμα της ΕΔΕ απεστάλη στον Προϊστάμενο Εισαγ-

γελίας Πρωτοδικών Καστοριάς προκειμένου να διερευνηθούν ποινικές ευθύνες. Ο Συνήγορος τονίζει την απόλυτη ανάγκη ενημέρωσης και συνεργασίας μεταξύ του γιατρού που παραπέμπει το περιστατικό με τον γιατρό που θα το υποδεχθεί (και μεταξύ των γιατρών εφημερίας στα δύο νοσοκομεία). Κάθε άλλη πρακτική, καθώς και η απουσία από τον τόπο εφημερίας θέτουν σε κίνδυνο την υγεία και τη ζωή των ασθενών (υπόθεση 164031/2013)*.

Συμβεβλημένες ιδιωτικές κλινικές

Ασφαλισμένος του ΟΓΑ προσέφυγε στον Συνήγορο ύστερα από επέμβαση καταρράκτη σε ιδιωτική κλινική της Λαμίας, συμβεβλημένη με τον ασφαλιστικό του φορέα. Η επέμβαση δεν ήταν επιτυχής και ο γιατρός τον παρέπεμψε σε άλλο νοσοκομείο, όπου δύο μέρες αργότερα υποβλήθηκε σε αναγκαστική αφαίρεση του φακού που είχε τοποθετηθεί. Μετά την πάροδο 2 μηνών, εισήχθη σε νοσοκομείο της Αθήνας, όπου έγινε και πάλι τοποθέτηση του φακού. Σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του ασθενούς, η πρώτη επέμβαση είχε γίνει από γιατρό ο οποίος έπασχε από σοβαρή νευρολογική πάθηση, με αποτέλεσμα να δημιουργούνται αμφιβολίες για την ικανότητά του να χειρουργεί. Για τη διερεύνηση του περιστατικού ο Συνήγορος κοινοποίησε τη συγκεκριμένη καταγγελία στο ΣΕΥΥΠ και στη Γενική Διεύθυνση Ασφάλισης του ΟΓΑ, η οποία διαβίβασε την καταγγελία στην αρμόδια διεύθυνση της τέως Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Φθιώτιδας, τέλος δε ζητήθηκε η συνδρομή του Ιατρικού Συλλόγου Φθιώτιδας, ο οποίος έπειτα από έρευνα υποστήριξε ότι δεν επρόκειτο για ιατρικό λάθος, αλλά για συνήθη και βιβλιογραφικά τεκμηριωμένη επιπλοκή. Ύστερα από αυτό η Γενική Διεύθυνση Ασφάλισης του

ΟΓΑ διαβίβασε τον σχετικό φάκελο στον Κλάδο Επιθεώρησης για αξιολόγηση της ποιότητας των παρεχόμενων ιατρικών υπηρεσιών, ενώ ανατέθηκε σε δύο επιθεωρητές του ΣΕΥΥΠ η διενέργεια έρευνας τόσο της συγκεκριμένης καταγγελίας όσο και της λειτουργίας της ιδιωτικής κλινικής. Ωστόσο, μέχρι στιγμής δεν έχει εκπονηθεί πόρισμα ελέγχου από το ΣΕΥΥΠ λόγω λήξης θητείας των επιθεωρητών, φόρτου εργασίας και έλλειψης προσωπικού, ενώ ούτε ο ΟΓΑ (νυν ΕΟΠΥΥ), με τον οποίο εξακολουθεί να είναι συμβεβλημένη η κλινική, έχει προβεί σε άλλες ενέργειες (υπόθεση 126641/2010).

Ασφαλισμένος επιβαρύνθηκε με επιπλέον ποσό για τη νοσηλεία μίας ημέρας σε ιδιωτική κλινική συμβεβλημένη με τον ΕΟΠΥΥ. Από τον ασθενή ζητήθηκε κατά την εισαγωγή του να υπογράψει υπεύθυνη δήλωση με την οποία θα αναλάμβανε ο ίδιος την κάλυψη κάποιων δαπανών, όπως, μεταξύ άλλων, την αμοιβή του καρδιολόγου και του αναισθησιολόγου, καθώς επίσης και τη διαφορά κάλυψης στα νοσήλια, τις παρακλινικές εξετάσεις και τα φάρμακα.

 Ο Συνήγορος αμφισβήτησε τη συμφωνία του περιεχομένου της υπεύθυνης δήλωσης με τα προβλεπόμενα στον Ενιαίο Κανονισμό Παροχών Υγείας του ΕΟΠΥΥ σχετικά με την απόδοση της δαπάνης για νοσηλεία σε συμβεβλημένη ιδιωτική κλινική και ανέδειξε το γενικότερο ζήτημα της νομιμότητας των υπεύθυνων δηλώσεων που καλούνται να υπογράψουν οι ασφαλισμένοι κατά τη νοσηλεία τους σε ιδιωτικά θεραπευτήρια. Εξαιτίας αυτών των δηλώσεων, αναγκάζονται να πληρώσουν υπηρεσίες υγείας, η παροχή των οποίων αποτελεί περιεχόμενο των συμβατικών υποχρεώσεων του ιδιωτικού θεραπευτηρίου έναντι του ΕΟΠΥΥ.

Όπως διαπιστώθηκε από την Υπηρεσία Ελέγχου Δαπανών Υγείας Φορέων Κοινωνικής Ασφάλισης του ΕΟΠΥΥ, μόνη νόμιμη επιβάρυνση του ασφαλισμένου ήταν εκείνη για τη διαφορά θέσης, ενώ του επιστράφηκαν τα λοιπά ποσά (υπόθεση 159462/2012)*.

Ειδικά θέματα υγείας ανηλίκων

Εμβολιασμοί ανασφάλιστων παιδιών

Ο Συνήγορος διαπίστωσε, κατά τη διερεύνηση αναφορών (υποθέσεις 184165, 185103/2014), ότι παρά την ύπαρξη ρητής πρόβλεψης για τον δωρεάν εμβολιασμό ανασφάλιστων παιδιών, στην πράξη οι αρμόδιοι φορείς αδυνατούν να ανταποκριθούν λόγω έλλειψης των απαραίτητων εμβολίων. Δεδομένου ότι η κατάσταση αυτή συνεπάγεται σοβαρή διακινδύνευση τόσο για την υγεία των ενδιαφερομένων όσο και για τη δημόσια υγεία, ο Συνήγορος καταρχήν προέβη σε εξατομικευμένους χειρισμούς για την κάλυψη των συγκεκριμένων αναγκών μέσω ΜΚΟ και στη συνέχεια ζήτησε στοιχεία από το Υπουργείο Υγείας.

 Από την απάντηση του υπουργείου επιβεβαιώθηκε η εικόνα των σοβαρότατων ελλείψεων, λόγω επανειλημμένων καθυστερήσεων στην ολοκλήρωση των σχετικών διαγωνισμών για την προμήθεια των εμβολίων. Ο Συνήγορος πρότεινε την κατά προτεραιότητα επίλυση του ζητήματος από το υπουργείο, ενόψει της κρίσιμότητάς του για τη δημόσια υγεία και του διαρκώς αυξανόμενου πληθυσμού ανεμβολίαστων παιδιών.

Παρουσία γονέα σε ιατρικές πράξεις που διενεργούνται στα τέκνα

Με αναφορές πολιτών ζητήθηκε παρέμβαση για την πρακτική πολλών επαγ-

γελματιών υγείας να απομακρύνουν τους γονείς όταν διενεργούνται ιατρικές πράξεις (ενδεικτικά: πλύση στομάχου, αιμοληψία, οδοντιατρικές εργασίες) στα τέκνα τους. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι, υπό τις κατάλληλες προϋποθέσεις, η παρουσία του γονέα μπορεί να συμβάλει στη βέλτιστη διαχείριση του παιδιατρικού πόνου και άγχους, βελτιώνοντας παράλληλα την επικοινωνία του ανήλικου ασθενούς με τον γιατρό και το νοσηλευτικό προσωπικό και, τελικά, την ποιότητα της ιατρικής φροντίδας. Επισήμανε ωστόσο ότι, σε περίπτωση που η παρουσία του γονέα δημιουργεί προσκόμματα στη διαδικασία ή/και το παιδί εκφράζει αντίθετη επιθυμία, είναι σκόπιμος ο αποκλεισμός του γονέα με απαραίτητη, όμως, αιτιολόγηση. Ο Συνήγορος ζήτησε από τους εμπλεκόμενους φορείς υγείας να επανεξετάσουν την πολιτική τους στο συγκεκριμένο ζήτημα. Επιπλέον, πρότεινε προς το ΚΕΣΥ να ενσωματώσει στα ιατρικά πρωτόκολλα και τους οργανισμούς νοσηλευτικών ιδρυμάτων σχετική οδηγία, που περιλαμβάνεται ήδη στα διεθνή ιατρικά πρωτόκολλα και προτείνεται από τον ΠΟΥ, ώστε να τεθεί σαφές πλαίσιο υποχρεώσεων και δικαιωμάτων, να διευκολυνθεί η σχετική ευαισθητοποίηση και εκπαίδευση των προσώπων που εμπλέκονται στην ιατρική φροντίδα του παιδιού και να διασφαλιστούν συνολικά τα δικαιώματα του ανήλικου ασθενούς (υποθέσεις 182526, 185413/2014)*.

Πρόσβαση γονέα στα ιατρικά δεδομένα του τέκνου

Γονέας απευθύνθηκε σε φορέα ψυχικής υγείας, που τηρούσε δεδομένα για το ανήλικο τέκνο του, προκειμένου να τα χρησιμοποιήσει σε δίκη για την επιμέ-

λεια του παιδιού. Ο φορέας αρνήθηκε τη χορήγηση των στοιχείων, επικαλούμενος τη νομοθετική προστασία τους απέναντι σε τρίτους.

 Ο Συνήγορος διευκρίνισε πως ο γονέας που ασκεί τη γονική μέριμνα, και ειδικότερα την εκπροσώπηση του τέκνου, δεν λογίζεται ως τρίτος έναντι του παιδιού, αλλά ενεργεί για λογαριασμό του ως εκπρόσωπός του. Ο φορέας, μετά τις διευκρινίσεις, χορήγησε τα στοιχεία που είχαν ζητηθεί.

Διαφορετική ήταν η τύχη του αιτήματος του ίδιου γονέα προς το ΚΕΘΕΑ, σε σχέση με τα δεδομένα άλλου τέκνου του: το ΚΕΘΕΑ αρνήθηκε τη χορήγηση των στοιχείων, επικαλούμενο απόρρητο που διέπει τον φορέα, παρόλο που αυτό αφορούσε μόνο τις εκθέσεις του διευθυντή θεραπευτικού προγράμματος που υποβάλλονται στον εισαγγελέα στο πλαίσιο άσκησης ποινικής δίωξης, ενώ το αίτημα του γονέα ήταν διαφορετικό. Επιφυλάχθηκε δε να διατυπώσει ερώτημα προς την ΑΠΔΠΧ, η όποια απάντηση της οποίας, όμως, ήταν αδύνατον να δοθεί εντός των προθεσμιών της εκκρεμούσας δίκης (υποθέσεις 189480, 189484/2014).

Φαρμακευτική περίθαλψη

Ο Συνήγορος εξέτασε το ζήτημα των ανεπιθύμητων ενεργειών φαρμάκου που δεν αναγράφονταν στο Φύλλο Οδηγιών Χρήσης, ούτε στο Συνταγολόγιο του Εθνικού Οργανισμού Φαρμάκων.

 Σε σχετική παρέμβαση προς τον ΕΟΦ επισημάνθηκε ότι ο ρόλος του δεν εξαντλείται στον τυπικό έλεγχο νομιμότητας για τη χορήγηση άδειας κυκλοφορίας ενός φαρμάκου, αλλά πρέπει να μεριμνά και για

την πληρέστερη πληροφόρηση του ασθενούς/καταναλωτή.

Συνεπώς, ακόμα και αν είναι δύσκολο να περιλαμβάνονται στο Φύλλο Οδηγιών Χρήσης όλες οι ανεπιθύμητες ενέργειες, θα πρέπει να διασφαλίζεται η πρόσβαση του ασθενούς/καταναλωτή στις πληροφορίες αυτές με όλα τα δυνατά μέσα που η τρέχουσα τεχνολογία επικοινωνίας παρέχει. Θα μπορούσε, λόγου χάρη, να είναι προσβάσιμη ηλεκτρονικά η Περιλήψη Χαρακτηριστικών Προϊόντος, βάσει της οποίας έλαβε απόφαση ο ΕΟΦ (υπόθεση 143370/2011).

Επίσης, έγινε παρέμβαση σχετικά με τη χορήγηση φαρμάκου για θεραπεία σοβαρής πάθησης ανήλικης, κατοίκου νησιωτικής περιοχής. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στην αρμόδια Υγειονομική Περιφέρεια ζητώντας να χορηγηθεί άμεσα το φάρμακο από νοσοκομείο της αρμοδιότητάς της, εφόσον σύμφωνα με το θεσμικό πλαίσιο η χορήγηση γίνεται αποκλειστικά από φαρμακείο νοσοκομείου. Η Υγειονομική Περιφέρεια ανταποκρίθηκε, χορήγησε το φάρμακο και εξασφάλισε τη συνέχεια της φαρμακευτικής θεραπείας της ασθενούς (υπόθεση 177882/2013).

Ψυχική υγεία

Απευθυνόμενος εκ νέου στο Υπουργείο Υγείας, ο Συνήγορος συνόψισε την υπερδεκαετή εμπειρία του από την εξέταση αναφορών σχετικών με την ακούσια ψυχιατρική νοσηλεία, αναδεικνύοντας σοβαρά ζητήματα σεβασμού των δικαιωμάτων του ανθρώπου και παροχής ποιοτικής φροντίδας ψυχικής υγείας υπό συνθήκες ελευθερίας και αξιοπρέπειας.

 Κατά την έρευνα αυτών των υποθέσεων εντοπίζονται σοβαρά προβλήματα στην τήρηση της νόμιμης διαδικασίας αναγκαστικής εισαγωγής, παραμονής και ψυχιατρικής νοσηλείας, την ενημέρωση των ασθενών ως προς τα δικαιώματά τους, την αιτιολογία των ψυχιατρικών γνωματεύσεων, καθώς και τον περιορισμό (καθήλωση) των ασθενών.

Ήδη με πόρισμα του 2004, ειδική έκθεση του 2007 και έγγραφο του 2012 έχουν επισημανθεί οι δυσλειτουργίες του συστήματος, διαπιστώσεις οι οποίες έχουν δυστυχώς επαληθευθεί από το 2011 με δύο καταδικαστικές για τη χώρα μας αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (Βενιός κατά Ελλάδος, Καραμανώφ κατά Ελλάδος).

Η πρόσφατη κύρωση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία (Ν. 4074/2012) δημιουργεί νέα δεδομένα για την ακούσια νοσηλεία των ατόμων με ψυχική αναπηρία, ιδίως ως προς τη διασφάλιση της ελευθερίας τους και την προστασία τους από βασανιστήρια. Επιπλέον, το δεκαετές πρόγραμμα ανάπτυξης μονάδων και δράσεων ψυχικής υγείας «Ψυχαργώς Γ΄» (2011-2020) καθώς και το Μνημόνιο συνεργασίας «Andor – Λυκουρέντζου» αναφέρονται στην ανάγκη ελέγχου και παρακολούθησης της νομοθεσίας για την αναγκαστική ψυχιατρική νοσηλεία. Από τα παραπάνω συνάγεται η επιτακτική ανάγκη για τη λήψη μέτρων και την κίνηση των διαδικασιών αναθεώρησης του συστήματος ακούσιας ψυχιατρικής νοσηλείας, ώστε να διασφαλίζονται τα δικαιώματα του ανθρώπου, αλλά και να παρέχεται η κατάλληλη φροντίδα ψυχικής υγείας.

ΠΡΟΝΟΙΑ

Παροχές λόγω αναπηρίας

Σφάλματα, αβλεψίες και θεσμικά κενά στη λειτουργία των ΚΕΠΑ

Η διαδικασία διόρθωσης των σφαλμάτων των γνωματεύσεων ΚΕΠΑ παραμένει χρονοβόρα (υπόθεση 166837/2013)*. Ενδεικτικά, αναφέρεται η περίπτωση δικαιούχου προνοιακού επιδόματος που λόγω σφάλματος στη χρονική διάρκεια της αναπηρίας, όπως αυτή διαπιστώθηκε από την υγειονομική επιτροπή, στερήθηκε αναδρομικά ποσά επιδόματος. Χρειάστηκαν επανειλημμένες παρεμβάσεις του Συνηγόρου προς τη Διεύθυνση Αναπηρίας ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και προς την αρμόδια τοπική Διεύθυνση Πρόνοιας, η οποία δεν είχε προβεί στη σύνταξη υπηρεσιακού σημειώματος προς το αρμόδιο ΚΕΠΑ για τη διόρθωση της γνωμάτευσης. Μετά την παρέλευση μεγάλου χρονικού διαστήματος εκδόθηκε τελικά απόφαση για τη διόρθωση του προφανούς σφάλματος, ώστε να καλυφθεί το αναδρομικό διάστημα στη διάρκεια της αναπηρίας (υπόθεση 170642/2013).

Στη χορήγηση παροχών αναπηρίας λόγω τυφλότητας, δημιουργήθηκε πρόβλημα με τη χρήση του όρου «πρακτικά τυφλός» και την αντιστοίχσή του προς το προβλεπόμενο ποσοστό αναπηρίας στις περιπτώσεις που η οπτική οξύτητα των δύο οφθαλμών είναι μικρότερη του 1/20 και μη βελτιούμενη. Ο Συνήγορος παρενέβη σε περιπτώσεις που προσδιορίστηκε ποσοστό αναπηρίας 95%, παρόλο που ο ενδιαφερόμενος είχε θεωρηθεί από την υγειονομική επιτροπή «πρακτικά τυφλός», με αποτέλεσμα να μην είναι εφικτή η χορήγηση συγκεκριμένης παροχής (προσαύξησης στη σύνταξη)

από τον ΟΓΑ, σύμφωνα με τις καταστατικές διατάξεις του οποίου απαιτείται ποσοστό αναπηρίας 100%. Στη συνέχεια, το ποσοστό αναπηρίας προσδιορίστηκε σε 100% (υποθέσεις 168818/2013, 185771/2014). Η χρήση του όρου «πρακτικά τυφλός» δημιουργεί προβλήματα και στη χορήγηση προνοιακού επιδόματος λόγω τυφλότητας παρά το μεγάλο ποσοστό αναπηρίας (90%), όπως διαπιστώνεται σε γνωμάτευση ΚΕΠΑ (υπόθεση 180049/2014).

Επανερχονται ειδικότερα ζητήματα που αφορούν τη χορήγηση παραπληγικού επιδόματος μετά την έναρξη λειτουργίας του ΚΕΠΑ. Το σχετικό θεσμικό πλαίσιο είναι περιπλοκωτικό και ιδιαίτερα περιοριστικό, χωρίς να εξετάζονται τα λειτουργικά αποτελέσματα της αναπηρίας, θέμα για το οποίο έχουν γίνει παρεμβάσεις επανειλημμένως και στο παρελθόν, ενώ οι υγειονομικές επιτροπές ΚΕΠΑ, αντί να διατυπώσουν ολοκληρωμένη ιατρική εκτίμηση, ασχολούνται με την υπαγωγή του περιστατικού στις συγκεκριμένες διατάξεις νόμου.

Από τις περιπτώσεις για τις οποίες έλαβε γνώση ο Συνήγορος χαρακτηριστική είναι η αναφορά ασφαλισμένου ΤΑΥΤΕΚΩ για τη χορήγηση επιδόματος παραπληγίας για το τέκνο του, που πάσχει από σπάνια νευρολογική νόσο, η οποία δεν αναφέρεται ρητά στις σχετικές με τη χορήγηση του επιδόματος διατάξεις.

 Ο Συνήγορος επισήμανε και πάλι προς τον ασφαλιστικό φορέα ότι η απαρίθμηση των παθήσεων στις σχετικές διατάξεις νόμου δεν είναι δυνατό να είναι εξαντλητική, δηλαδή η μη αναφορά της συγκεκριμένης νόσου στις σχετικές διατάξεις δεν πρέπει να οδηγεί απαρέργκλιτα στο συμπέρασμα ότι ο νομοθέτης είχε στόχο να αποκλείσει από τη

χορήγηση του εξωιδρυματικού επιδόματος όσους πάσχουν από τη συγκεκριμένη νόσο.

Περαιτέρω υποστηρίχθηκε ότι οι υγειονομικές επιτροπές του ΚΕΠΑ δεν θα πρέπει να αρκούνται σε απλή γραμματική εφαρμογή των οικείων διατάξεων, αλλά να διαμορφώνουν ολοκληρωμένα και αναλυτικά τεκμηριωμένα τεχνικά ιατρικά εκτίμησιμα της κατάστασης της υγείας του εξεταζομένου. Στη συγκεκριμένη περίπτωση, έγινε τροποποίηση της γνωμάτευσης από την αρμόδια υγειονομική επιτροπή ΚΕΠΑ, η οποία διαπίστωσε ότι η συγκεκριμένη πάθηση εμπίπτει στο θεσμικό πλαίσιο χορήγησης του επιδόματος (υπόθεση 180115/2014).

Επίσης, επισημάνθηκε ότι απορρίπτονται από τις υγειονομικές επιτροπές ΚΕΠΑ αιτήματα για χορήγηση επιδόματος παραπληγίας που προβλέπεται για ασφαλισμένους του Δημοσίου και ανασφάλιστους, χωρίς όμως να εξετάζεται εάν συντρέχουν οι ειδικές προϋποθέσεις που προβλέπονται από τη σχετική νομοθεσία: αντιθέτως, γίνεται παραπομπή σε άλλες διατάξεις νόμου, που δεν αφορούν τη συγκεκριμένη κατηγορία δικαιούχων, αλλά τη χορήγηση του επιδόματος σε ασφαλισμένους οργανισμών κοινωνικής ασφάλισης (υπόθεση 183067/2014).

Καθυστερήσεις και παρελκυστικές πρακτικές

Ο Συνήγορος έχει επισημάνει σε κάθε δυνατή ευκαιρία ότι η πολυπλοκότητα και η πολυνομία που χαρακτηρίζουν το θεσμικό πλαίσιο χορήγησης των προνοιακών παροχών ταλαιπωρούν πολίτες οι οποίοι χρήζουν ειδικής προστασίας*. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση άρνη-

σης χορήγησης αναδρομικών ποσών σε ανήλικο τέκνο, το οποίο εξετάστηκε για πρώτη φορά το 2010 από αρμόδια Υγειονομική Επιτροπή και αναγνωρίστηκε ως δικαιούχος εξωιδρυματικού επιδόματος ΑΜΕΑ. Η γνωμάτευση είχε ισχύ για 2 χρόνια. Ενώ, όμως, οι γονείς επιμελώς και εγκαίρως ξεκίνησαν τη διαδικασία επανεξέτασης για τη συνέχιση της καταβολής του επιδόματος από τον Ιούνιο του 2012, η πιστοποίηση αναπηρίας από το ΚΕΠΑ ολοκληρώθηκε μόλις τον Μάρτιο του 2013 και τότε άρχισε και η σχετική καταβολή. Καθώς το παιδί διαγνώστηκε σε άλλη κατηγορία αναπηρίας, η αίτηση καταβολής του αναδρομικού ποσού για την περίοδο αναμονής από τον Ιούνιο του 2012 μέχρι τον Μάρτιο του 2013 απορρίφθηκε από την υπηρεσία, καθώς θεωρήθηκε ως νέος δικαιούχος. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στον αρμόδιο δήμο και το Υπουργείο Εργασίας, επισημαίνοντας ότι στη συγκεκριμένη περίπτωση η επανεξέταση από υγειονομική επιτροπή έχει κυρίως αποδεικτικό χαρακτήρα για τη συνέχιση της πληρωμής. Τελικά, έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου, το επίδομα καταβλήθηκε αναδρομικά από τον εμπλεκόμενο δήμο (υπόθεση 165136/2013).

 Η ποιότητα του θεσμικού πλαισίου φαίνεται να αφήνει περιθώρια για παρελκυστικές πρακτικές των αρμόδιων τοπικών υπηρεσιών πρόνοιας: σε πρωτοφανή σχετική περίπτωση, η αρμόδια υπηρεσία δήμου αρνήθηκε να χορηγήσει επίδομα παραπληγίας παρά τη θετική γνωμάτευση ΚΕΠΑ, απευθύνοντας διευκρινιστικά ερωτήματα προς το αρμόδιο υπουργείο, με αποτέλεσμα να καθυστερήσει σημαντικά η διεκπεραίωση του αιτήματος.

Ο Συνήγορος παρενέβη αναζητώντας

επιτακτικά τους λόγους μη χορήγησης του επιδόματος, ενώ η απορριπτική απόφαση του αρμόδιου δήμου ακυρώθηκε από την οικεία Αποκεντρωμένη Διοίκηση (υπόθεση 185484/2014).

Διακόπηκε η καταβολή του επιδόματος κίνησης σε τετραπληγική δικαιούχο, επειδή διαμένει σε προνοιακή δομή. Ωστόσο, η ενδιαφερόμενη διαμένει σε ιδιωτικό οικογενειακό, τα έξοδα του οποίου καλύπτει με ίδιες δαπάνες. Ο Συνήγορος θεωρεί ότι η διαμονή σε οικογενειακό θεωρείται προνοιακή παροχή, η οποία αποκλείει τη λήψη του επιδόματος κίνησης, μόνον όταν γίνεται με δαπάνες του Δημοσίου, καθώς διαφορετική άποψη δεν συνάδει με το πνεύμα του σχετικού θεσμικού πλαισίου (υπόθεση 149601/2012).

Σε ασφαλισμένο του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ χορηγήθηκε αναδρομικά επίδομα παραπληγίας, αλλά με παρακράτηση φόρου 20%. Κατόπιν παρέμβασης του Συνηγόρου στο τοπικό υποκατάστημα ΙΚΑ-ΕΤΑΜ, όπου τονίστηκε η σχετική ειδική διάταξη νόμου περί απαλλαγής από φόρο του συγκεκριμένου επιδόματος, το ποσό του επιδόματος που παρακρατήθηκε επεστράφη στον δικαιούχο (υπόθεση 189256/2014).

Ο Συνήγορος αντιμετώπισε περιπτώσεις όπου κατά τη διάρκεια της αναμονής και καθώς υφίσταται καθυστέρηση για την εξέταση από αρμόδια υγειονομική επιτροπή ΚΕΠΑ επήλθε ο θάνατος δικαιούχων προνοιακών επιδομάτων. Στις περιπτώσεις αυτές, ακόμα και αν η υγειονομική επιτροπή έπειτα από εξέταση των στοιχείων του φακέλου γνωμοδοτήσει για ποσοστό αναπηρίας που πληροί τις προϋποθέσεις χορήγησης του προνοιακού επιδόματος, η καταβολή των ανα-

δρομικών ποσών δεν είναι εφικτή, διότι οι κατά τόπους προνοιακές υπηρεσίες των δήμων επικαλούνται ότι δεν βρίσκεται σε εκκρεμότητα αίτημα των θανόντων που θα δικαιολογούσε την απόδοση των ποσών του επιδόματος στους κληρονόμους. Το πρόβλημα δημιουργείται καθώς δεν γίνεται δεκτή η κατάθεση του αιτήματος για τη χορήγηση του επιδόματος αν δεν συνοδεύεται από γνωμάτευση ΚΕΠΑ. Παρά τις επανειλημμένες παρεμβάσεις του Συνηγόρου για το θέμα αυτό, το ζήτημα βρίσκεται σε εκκρεμότητα εν αναμονή των απόψεων του Υπουργείου Εργασίας (ενδεικτικά υπόθεση 191338/2014).

Ζητήθηκε παρέμβαση του Συνηγόρου για τη διαδικασία εξέτασης των αιτημάτων απαλλαγής, από το τέλος ταξινόμησης ΙΧ αυτοκινήτων, προσώπων που πάσχουν από συγκεκριμένες παθήσεις, καθώς και για περιπτώσεις απόρριψής τους, με την αιτιολογία ότι η αναπηρία τους δεν πιστοποιείται διά βίου. Ο Συνήγορος έχει επισημάνει ήδη προς τη Διεύθυνση Αναπηρίας ΙΚΑ-ΕΤΑΜ και προς την αρμόδια υπηρεσία του Υπουργείου Οικονομικών ότι η διαδικασία αντιστοίχισης της ειδικής νομοθεσίας για την απαλλαγή από τα τέλη ταξινόμησης και κυκλοφορίας με τις διατάξεις για τα ποσοστά αναπηρίας είναι πολύπλοκη και χρονοβόρα (υποθέσεις 161906, 178247/2013, 189640/2014). Επιπλέον, στη σχετική νομοθετική διάταξη δεν αναφέρεται ως ρητή προϋπόθεση οι παθήσεις να πιστοποιούνται διά βίου (υπόθεση 183865/2014).

Επίσης, αντιμετωπίστηκε περίπτωση αλλοδαπής, η οποία είχε μεν αιτηθεί εμπρόθεσμα άδειας διαμονής ως συνοδός ηλικιωμένης ανάπηρης, πλην όμως καθυστέρωσε η έκδοση γνωμάτευσης από υγειονομική επιτροπή ΚΕΠΑ, απαραίτητο δικαιολογητικό προκειμένου να

κατατεθεί εμπρόθεσμα η αίτηση για την άδεια διαμονής της αλλοδαπής. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η εν λόγω αίτηση θα πρέπει να πρωτοκολληθεί έστω και χωρίς τη γνωμάτευση, η οποία μπορεί να προσκομιστεί εκ των υστέρων, καθώς η αδυναμία προσκόμισής της δεν οφείλεται σε αβελτηρία του διοικούμενου. Η παρέμβαση του Συνηγόρου έτυχε θετικής ανταπόκρισης από την αρμόδια Διεύθυνση Αλλοδαπών και Μετανάστευσης, με αποτέλεσμα να χορηγηθεί η αιτούμενη άδεια (υπόθεση 183601/2014).

Παροχές βάσει οικονομικών κριτηρίων

Επίδομα πετρελαίου θέρμανσης

Κατά τη διαδικασία χορήγησης του επιδόματος πετρελαίου θέρμανσης προέκυψε σειρά προβλημάτων. Έτσι, μεταξύ άλλων, δεν προβλέφθηκε η δυνατότητα διόρθωσης των λαθών που είχαν γίνει κατά τη διαδικασία υποβολής των αιτήσεων, με αποτέλεσμα πολλοί δικαιούχοι να αποκλειστούν από τη χορήγηση του επιδόματος και μάλιστα εξαιτίας λανθασμένης καταχώρισης στοιχείων από τρίτους, παρεμβαλλόμενους στη διαδικασία (διαχειριστής πολυκατοικίας, πωλητής πετρελαίου κ.λπ.). Κατόπιν παρέμβασης του Συνηγόρου, δόθηκε η δυνατότητα στους ενδιαφερόμενους πολίτες να ζητήσουν εγγράφως τη διόρθωση των στοιχείων, μέχρι την ολοκλήρωση της κατάλληλης εφαρμογής για την υποβολή της ένστασης. Το πρόβλημα αυτό επιτάχθηκε επειδή το πρόγραμμα υποβολής της αίτησης δεν ενημέρωνε τον δικαιούχο ότι το αίτημά του εκκρεμούσε λόγω λανθασμένης καταχώρισης στοιχείων, με αποτέλεσμα να παρέρχεται η προθεσμία υποβολής χωρίς ο πολίτης να γνωρίζει ότι δεν είναι δυνατή

η περαιτέρω επεξεργασία της αίτησής του και να το πληροφορείται πολύ αργότερα, σε επικοινωνία με τη ΓΓΠΣ ή μετά την αναφορά του στον Συνήγορο. Το μεγαλύτερο μέρος των προβλημάτων αυτών επιλύθηκαν με την παρέμβαση του Συνηγόρου σε συνεργασία με τη ΓΓΠΣ.

Άλλη κατηγορία προβλημάτων αφορούσε τους έγγαμους δικαιούχους, καθώς, σύμφωνα με τον νόμο, την αίτηση χορήγησης του επιδόματος υποβάλλει ο φορολογικά υπόχρεος σύζυγος, ενίοτε όμως το τιμολόγιο για την αγορά του πετρελαίου έχει εκδοθεί στο όνομα της συζύγου (λ.χ. ως ιδιοκτήτριας του ακινήτου). Κατόπιν παρέμβασης του Συνηγόρου και σε συνεργασία με τη ΓΓΠΣ, επιτεύχθηκε η διενέργεια διασταυρώσεων των ΑΦΜ των συζύγων και η διευθέτηση αυτών των περιπτώσεων (ενδεικτικές υποθέσεις 173919/2013, 185359, 191617/2014).

Νέο θεσμικό πλαίσιο οικογενειακών επιδομάτων

Ο Συνήγορος έχει δεχθεί το τελευταίο έτος μεγάλο αριθμό αναφορών για προβλήματα σχετικά με τη χορήγηση του Ενιαίου Επιδόματος Στήριξης Τέκνων και του ειδικού επιδόματος σε τρίτεκνες και πολύτεκνες οικογένειες. Πολλές από αυτές τις αναφορές εστιάστηκαν στον τρόπο υπολογισμού του εισοδήματος, προκειμένου να εξασφαλιστεί η προϋπόθεση του εισοδηματικού ορίου. Επίσης, πολλές αναφορές προέρχονται από αλλοδαπούς, καθώς ο νόμος συνδέει την επιδότηση των παιδιών με την ιθαγένειά τους. Κατά τη διερεύνηση των αναφορών αυτών έγινε αντιληπτό ότι η καινοφανής σχετική διαδικασία παρουσίαζε σοβαρές δυσλειτουργίες, οι οποίες προκάλεσαν μεγάλες καθυστερήσεις στην επιδότηση

των δικαιούχων. Διαπιστώθηκε έλλειψη προετοιμασίας των ανταποκριτών αλλά και των στελεχών του ΟΓΑ, που συχνά αγνοούσαν τη θέσπιση νέου νομοθετικού πλαισίου. Πολλές καθυστερήσεις οφείλονται στο ότι ο ΟΓΑ, πριν προχωρήσει στην επιδότηση, διερευνά εύλογα και νόμιμα ποιος γονέας έχει την ευθύνη ανατροφής των τέκνων στις περιπτώσεις κλονισμού της κοινής συμβίωσης και αποζητά αντίστοιχα δικαιολογητικά. Στο νέο νομοθετικό πλαίσιο των οικογενειακών επιδομάτων ο Συνήγορος εντόπισε ως κυριότερη αβλεψία το γεγονός ότι από τη διαδικασία που επιλέχθηκε για την υποβολή της αίτησης τελικά αποκλείεται η επιδότηση τέκνων που ζουν σε πυρηνική οικογένεια, κατά την οποία ο πατέρας δεν πληροί τις εκ του νόμου προϋποθέσεις. Στην περίπτωση αυτή φαίνεται δίκαιο και εύλογο το αίτημα της μητέρας να αιτείται το επίδομα στήριξης τέκνων ή να ελέγχονται οι προϋποθέσεις και στο πρόσωπό της, προκειμένου να επιδοτηθεί τελικά το παιδί, που είναι και ο πραγματικός δικαιούχος της οικογενειακής παροχής.

Χορήγηση σύνταξης ανασφάλιστου υπερήλικα σε δικαιούχους άλλης παροχής

Οι πρόσφατες διατάξεις για τη χορήγηση της σύνταξης ανασφάλιστου υπερήλικα προβλέπουν ως απαραίτητη προϋπόθεση να μην λαμβάνουν ή να μην δικαιούνται οι ίδιοι οι ενδιαφερόμενοι σύνταξη από οποιονδήποτε φορέα κοινωνικής ασφάλισης ή το Δημόσιο, στην Ελλάδα ή στο εξωτερικό, ανεξαρτήτως ποσού. Συνεπώς, αποκλείστηκαν περιπτώσεις συνταξιούχων που λαμβάνουν ποσά σύνταξης της τάξης των 50, 60 ή 80 ευρώ, είτε λόγω θανάτου, από ελληνικό φορέα, είτε λόγω ασφάλισής τους σε ξένο φορέα, όπου

το ασφαλιστικό σύστημα είναι πλήρως ανταποδοτικό (λ.χ. Καναδάς, Γερμανία, Αυστραλία). Στην περίπτωση των υπερήλικων αυτών που πληρούν τις υπόλοιπες προϋποθέσεις, δεν παρέχεται η δυνατότητα επιλογής της ανώτερης σε ύψος παροχής ή δεν προβλέπεται η συμπλήρωση του ποσού της χαμηλής σύνταξης που λαμβάνει από τον άλλο φορέα, με τη χορήγηση μέρους της σύνταξης του ανασφάλιστου υπερήλικα μέχρι το ύψος της ελάχιστης σύνταξης που χορηγεί ο ΟΓΑ.

Κοινωνικό Μέρισμα

Παρακολουθώντας τη διαδικασία χορήγησης του Κοινωνικού Μέρισματος, ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι πολλοί πολίτες χάνουν την παροχή, όχι επειδή δεν τη δικαιούνται, αλλά επειδή λόγω νομοθετικής ανακολουθίας έχασαν τη δυνατότητα υποβολής αίτησης. Ειδικότερα, τα σχετικά εισοδηματικά κριτήρια διευρύνθηκαν με ΥΑ που άρχισε να ισχύει από 7.7.2014, χρονικό σημείο όμως κατά το οποίο είχε ήδη εκπνεύσει η προθεσμία υποβολής σχετικής αίτησης (30.6.2014). Συνεπώς, όσοι δεν είχαν υποβάλει αίτηση μέχρι 30.6.2014, καθώς δεν πληρούσαν τις προϋποθέσεις με βάση τα μέχρι τότε ισχύοντα, έχασαν το δικαίωμα υποβολής αίτησης, παρόλο που σύμφωνα με τα διευρυμένα κριτήρια δικαιούνται την παροχή. Για την άρση της ανακολουθίας, ο Συνήγορος πρότεινε* να παραταθεί η δυνατότητα υποβολής της αίτησης μέχρι τέλους του 2014.

Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο (ΚΟΤ)

Το Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο (ΚΟΤ) της ΔΕΗ είναι μία από τις παροχές που εισήχθησαν από το κράτος προκειμένου να προστατευθούν ευπαθείς ομάδες καταναλωτών, μεταξύ αυτών και

οι τρίτεκνοι. Οι αιτήσεις υποβάλλονται τηλεφωνικά και ηλεκτρονικά και προωθούνται από τους διαχειριστές του δικτύου στους αρμόδιους για τον έλεγχο φορείς (Γενική Γραμματεία Πληροφορικών Συστημάτων και ΟΑΕΔ). Στον Συνήγορο απευθύνθηκε τρίτεκνη μητέρα, της οποίας η αίτηση για ένταξη στο ΚΟΤ απερρίφθη, μολοντί πληρούσε όλες τις απαραίτητες προϋποθέσεις. Με βάση τον έλεγχο που διεξάγεται από το Υπουργείο Οικονομικών για τη διασταύρωση των στοιχείων, είχε καθυστερήσει η εγγραφή της ως τρίτεκνης από τον ΔΕΔΔΗΕ. Η αρμόδια διεύθυνση (Περιφέρειας Μακεδονίας – Θράκης) του ΔΕΔΔΗΕ ισχυρίστηκε ότι οι αρμοδιότητές της περιορίζονται στην υποδοχή των αιτημάτων των ενδιαφερομένων για ένταξη στο ΚΟΤ και στη διαβίβαση αυτών στη ΓΓΠΣ για έλεγχο των εισοδηματικών κριτηρίων. Ωστόσο, η μη έγκαιρη και ελλιπής διασταύρωση των στοιχείων των αιτούντων έχει ως αποτέλεσμα την καθυστέρηση στην έναρξη παροχής του ΚΟΤ στους δικαιούχους. Αξίζει να σημειωθεί ότι στην προκείμενη περίπτωση η ενδιαφερόμενη δεν είχε καν ενημερωθεί για τους λόγους απόρριψης της αίτησής της, παρά τη σχετική πρόβλεψη στην υπουργική απόφαση (υποθέσεις 170472, 178282/2013).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΕΡΓΑΣΙΑ

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Προγράμματα απασχόλησης

Επιδότηση ανεργίας

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟΥ ΜΕ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού σε υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού

Διαδικασία σύναψης συμβάσεων μίσθωσης έργου στο ΙΝΕΔΙΒΙΜ

Διαδικασία πρόσληψης ιατρικού προσωπικού στο ΚΕΕΛΠΝΟ

ΑΔΕΙΕΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

Λογοθεραπευτές

Πτυχιούχοι ΤΕΙ τεχνικών ειδικοτήτων

Μηχανικοί Επιστήμης Υλικών

Πτυχιούχοι Τουριστικών Επαγγελμάτων

Η διευκόλυνση της πρόσβασης στην απασχόληση, η δημιουργία νέων θέσεων εργασίας, η ανάπτυξη δεξιοτήτων μέσω συμμετοχής σε προγράμματα πρόωθησης της απασχόλησης και επιδοτούμενων θέσεων εργασίας έχουν αναδειχθεί σε βασικά πεδία παρέμβασης του κράτους, λόγω των υψηλών ποσοστών ανεργίας και υποαπασχόλησης. Καταβάλλονται, επίσης, προσπάθειες ώστε παθητικές πολιτικές απασχόλησης να λειτουργήσουν κατά το δυνατόν αντισταθμιστικά στην απώλεια εισοδήματος, που βιώνει μεγάλο μέρος του πληθυσμού της χώρας. Ωστόσο, πάγιες διοικητικές αδυναμίες, ανεπαρκής προετοιμασία της εφαρμογής ή και προβλήματα του νομικού πλαισίου περιορίζουν την επιδιωκόμενη στήριξη της απασχόλησης και την αντιμετώπιση της ανεργίας.

ΑΝΕΡΓΙΑ ΚΑΙ ΣΤΗΡΙΞΗ ΤΗΣ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗΣ

Στην κατεύθυνση ενίσχυσης και διευκόλυνσης της ένταξης και διατήρησης του ανθρώπινου δυναμικού της χώρας στην αγορά εργασίας, έχει αναληφθεί σειρά πρωτοβουλιών, μεταξύ των οποίων προγράμματα επιχορήγησης θέσεων εργασίας με επιδότηση εργοδοτικών εισφορών και προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης. Ωστόσο, ο Συνήγορος διαπιστώνει προβλήματα που ανακύπτουν τόσο κατά την υλοποίηση των προγραμμάτων αυτών όσο και κατά την ασφαλιστική κάλυψη των ωφελουμένων. Παράλληλα, η επιφυλασσόμενη σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες –ανέργους και άτομα με αναπηρίες– ειδική προστασία υπονομεύεται στην πράξη από διοικητικές καθυστερήσεις και ανεπιεικείς πρακτικές.

Προγράμματα απασχόλησης

Ασφαλιστική κάλυψη στο πλαίσιο προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας

Ο Συνήγορος διερεύνησε αναφορές πολιτών που προσελήφθησαν από ΟΤΑ στο πλαίσιο προγραμμάτων κοινωφελούς εργασίας. Τα ζητήματα που τέθηκαν είναι η ασφαλιστική κάλυψη ασθένειας, το δικαίωμα λήψης κανονικής άδειας, η χορήγηση άδειας και επιδόματος λόγω ασθένειας, ιδίως ύστερα από εργατικό ατύχημα, καθώς και η εφαρμογή των διατάξεων περί προστασίας της μητρότητας. Κατά την άποψη του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, στις περιπτώσεις αυτές δεν έχουν εφαρμογή οι κοινές διατάξεις της εργατικής και ασφαλιστικής νομοθεσίας. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι η μη αναγνώριση στους εργαζομένους αυτούς δικαιωμάτων, όπως η ετήσια άδεια μετ' αποδοχών, η προστασία της μητρότητας και οι διευκολύνσεις εργαζομένων με οικογενειακές υποχρεώσεις ή η προστασία θυμάτων εργατικών ατυχημάτων, συνιστά παραβίαση κανόνων της Χάρτας Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του παράγωγου ενωσιακού δικαίου, ενώ προσκρούει και σε κανόνες του διεθνούς δικαίου που έχει κυρώσει η Ελλάδα. Επίσης, από τις ισχύουσες διατάξεις προκύπτουν κενά προστασίας των εργαζομένων ως προς την ασφαλιστική τους κάλυψη λόγω ασθένειας ή ατυχήματος, αλλά και ως προς την παροχή του μισθού κατά τον χρόνο που η μη παροχή εργασίας οφείλεται σε ανυπαίτιο κώλυμα. Τα κενά αυτά οφείλονται στο γεγονός ότι, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, απαιτείται να έχει διανυθεί ελάχιστος

χρόνος παροχής εργασίας ή/και ασφάλισης, που υπό τις σημερινές συνθήκες της αγοράς εργασίας είναι δύσκολο να επιτευχθεί.

Θετική έκβαση είχε η ειδικότερη παρέμβαση του Συνηγόρου σχετικά με την εσφαλμένη υπαγωγή στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ μηχανικών ωφελουμένων από τα προγράμματα κοινωφελούς χαρακτήρα. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι, βάσει της ισχύουσας νομοθεσίας, η ασφάλιση στο ΕΤΑΑ-ΤΣΜΕΔΕ είναι υποχρεωτική λόγω επαγγελματικής ιδιότητας, ενώ, προφανώς μη ηθελημένα, στο θεσμικό πλαίσιο υλοποίησης των προγραμμάτων αυτών δεν συμπεριλήφθηκε σχετική πρόβλεψη. Το αρμόδιο υπουργείο προχώρησε σε νομοθετική ρύθμιση εξαιρώντας από την ασφάλιση στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ τους ωφελουμένους που υπάγονται στο ΕΤΑΑ (υποθέσεις 179216/2013, 180052, 180373, 180563 και 180811/2014).

Τοποθέτηση ατόμων με αναπηρίες σε θέσεις εργασίας

Εξακολουθεί να αναμένεται εξέλιξη στην εκκρεμότητα της εκδίκασης ενδικοφανών προσφυγών από την Α' Δευτεροβάθμια Επιτροπή του Ν. 2643/1998 για την τοποθέτηση ατόμων με αναπηρίες σε θέσεις εργασίας. Ο Συνήγορος έχει επισημάνει προς την αρμόδια Γενική Γραμματεία Απασχόλησης ότι η ήδη σημαντική καθυστέρηση στην εξέταση των προσφυγών αυτών πλήττει σοβαρά την αποτελεσματική λειτουργία του κράτους στον τομέα της προστασίας ευάλωτων κοινωνικών ομάδων και την εμπιστοσύνη που αυτό εμπνέει απέναντι τόσο στους προσφεύγοντες όσο και στους καθ' ων οι προσφυγές (υπόθεση 133104/2010).

Προγράμματα καταβολής ή επιχορήγησης εργοδοτικών εισφορών

Ξενοδοχειακή επιχείρηση συνεχούς λειτουργίας διαμαρτυρήθηκε στον Συνήγορο για την ανάκληση υπαγωγής της σε πρόγραμμα διατήρησης θέσεων εργασίας με επιχορήγηση μέρους των εργοδοτικών εισφορών, στο οποίο είχε ενταχθεί για 7 θέσεις εργασίας. Αρχικά, η τοπική υπηρεσία του ΟΑΕΔ προέβη στην ανάκληση δύο επιχορηγούμενων θέσεων, με την αιτιολογία ότι η επιχείρηση μετέβαλε το καθεστώς απασχόλησης δύο εργαζομένων. Στη συνέχεια, η αρμόδια Επιτροπή Επίλυσης Ενστάσεων αποφάσισε την ανάκληση του προγράμματος για το σύνολο των επιχορηγούμενων θέσεων. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, αποφασίστηκε τελικά από την επιτροπή η συνέχιση του προγράμματος για την επιχείρηση και για όλες τις επιχορηγούμενες θέσεις εργασίας* (υπόθεση 167842/2013).

Και κατά το 2014, συνέχισε να παρουσιάζει προβλήματα η υπαγωγή στο πρόγραμμα προαιρετικής συνέχισης της ασφάλισης με καταβολή των εισφορών από τον Λογαριασμό για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση (ΛΑΕΚ) του ΟΑΕΔ. Ενδεικτική είναι η ακόλουθη περίπτωση. Μακροχρόνια άνεργη, ηλικίας 56 ετών, ζήτησε τη διαισολάβηση του Συνηγόρου, προκειμένου να γίνει δεκτή από το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ η ένστασή της και να υπαχθεί στο εν λόγω πρόγραμμα. Μολονότι η ενδιαφερόμενη πληρούσε τις προϋποθέσεις του νόμου, το ΙΚΑ-ΕΤΑΜ απέρριψε το αίτημα, επικαλούμενο ερμηνευτικές εγκυκλίους που εκδόθηκαν 8 χρόνια μετά τη θέση σε ισχύ της συγκεκριμένης νομοθετικής διάταξης, σύμφωνα με τις οποίες στις

περιπτώσεις των «νέων» ασφαλισμένων, που έχουν υπαχθεί στην ασφάλιση μετά την 1.1.1993, απαιτείται η συμπλήρωση του 60ού έτους της ηλικίας. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι στη σχετική διάταξη νόμου δεν γίνεται διάκριση μεταξύ «παλαιών» και «νέων» ασφαλισμένων και ότι το όριο ηλικίας που τίθεται είναι το 55ο έτος. Τελικά, έγινε ομόφωνα δεκτή η ένσταση της ενδιαφερόμενης (υπόθεση 175174/2013).

Προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης

Ο Συνήγορος εντόπισε σειρά προβλημάτων σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης. Μεταξύ των σημαντικότερων είναι η μεγάλη καθυστέρηση στην αποπληρωμή εκ μέρους των Κέντρων Επαγγελματικής Κατάρτισης (ΚΕΚ) του οφειλόμενου επιδόματος κατάρτισης στους εκπαιδευόμενους και στην καταβολή των αμοιβών των εκπαιδευτών. Επίσης, ο Συνήγορος διαπίστωσε τη χορήγηση, χωρίς τον απαραίτητο έλεγχο, της Βεβαίωσης Επιτυχούς Κατάρτισης αλλά και μη τήρηση όρων της σύμβασης (για παράδειγμα, μη τήρηση των προδιαγραφών ασφαλείας κατά την υλοποίηση πρακτικής άσκησης ή μη καταβολή αποζημίωσης για τα έξοδα μετακίνησης στον χώρο της κατάρτισης). Μάλιστα, μεγάλος αριθμός των ΚΕΚ που δεν είχαν καταφέρει, για διάφορους λόγους, να ανταποκριθούν στις συμβατικές τους υποχρεώσεις έναντι των εκπαιδευόμενων, επανήλθαν σε ενεργό δράση με υλοποίηση νέων προγραμμάτων.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων αυτών, ο Συνήγορος πρότεινε στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας: α) την επανεξέταση

των συμβάσεων του υπουργείου με τους ιδιωτικούς φορείς, εις βάρος των οποίων έχουν γίνει τέτοιες καταγγελίες, β) την πλήρη αποσύνδεση της καταβολής επιδόματος κατάρτισης από τα ΚΕΚ από τη διαχειριστική επάρκεια και ασφαλιστική ενημερότητα αυτών, γ) τη διενέργεια τακτικών ελέγχων στα ΚΕΚ, στο πλαίσιο της διαδικασίας πιστοποίησής τους, και δ) την κατοχύρωση, με νομοθετική ρύθμιση, της χορήγησης των επιδομάτων κατάρτισης στους εκπαιδευόμενους, ανεξαρτήτως της συμπεριφοράς των ΚΕΚ. Σε συνέχεια της παρέμβασης του Συνηγόρου, εξεδόθη απόφαση (4.11268/οικ5.8232/2014) του Υπουργού Εργασίας, με την οποία καθορίστηκε ένα αντικειμενικό πλαίσιο επιβολής κυρώσεων. Βάσει αυτού, ανάλογα με το είδος και τη σοβαρότητα της παρατυπίας/παράβασης, δύναται να επιβάλλεται στους αναδόχους – παρόχους κατάρτισης σύσταση συμμόρφωσης, περικοπή χρηματοδότησης, είτε ακόμη και καταγγελία σύμβασης ή διαγραφή από το οικείο μητρώο. Επιπλέον, η Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων Ενεργειών (ΕΥΕΣΕ) έχει λάβει μέριμνα ώστε οι δράσεις που σχεδιάζονται και υλοποιούνται εφεξής να βασίζονται στο σύστημα της Επιταγής Επαγγελματικής Κατάρτισης: ο ωφελούμενος επιλέγει ελεύθερα τον πάροχο κατάρτισης και τα εκπαιδευτικά επιδόματα των ανέργων καταβάλλονται απευθείας από την υπηρεσία μέσω ηλεκτρονικής διασύνδεσης με το Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων (ΤΠΔ), χωρίς τη μεσολάβηση του παρόχου κατάρτισης* (υποθέσεις 170273, 175972, 177136/2013).

Επιδότηση ανεργίας

Ο Συνήγορος ενεργοποίησε την παρέμ-

βασή του προς την κατεύθυνση αποτροπής της επιστροφής ως αχρεωστήτως καταβληθέντος ποσού επιδόματος που έλαβε καλόπιστα άνεργος, επισημαίνοντας στον ΟΑΕΔ το σχετικό θεσμικό πλαίσιο. Βάσει αυτού, ο ασφαλισμένος υποχρεούται σε επιστροφή των παροχών, μόνον εάν ο ίδιος προκάλεσε δολίως την έκδοση της θετικής γι' αυτόν απόφασης επιδότησης ή παραπλάνησε τη διοίκηση με αναληθείς δηλώσεις ή απόκρυψη κρίσιμων περιστατικών. Στις περισσότερες περιπτώσεις η έκβαση των υποθέσεων είναι θετική, καθώς, με απόφαση του ΔΣ του ΟΑΕΔ, γίνονται δεκτά τα σχετικά αιτήματα μη αναζήτησης ποσών, αν και με μεγάλη καθυστέρηση (ενδεικτικά, υποθέσεις 139811, 146079/2011, 172870/2013).

ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΕΡΓΟΥ ΜΕ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΦΟΡΕΙΣ

Σε διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού, που δεν εμπíπτουν στην αναστολή και τον περιορισμό διορισμών στο Δημόσιο και στον ευρύτερο δημόσιο τομέα, όπως οι περιπτώσεις σύναψης συμβάσεων ορισμένου χρόνου και έργου, ο Συνήγορος εξακολουθεί να διαπιστώνει διοικητικές πρακτικές που είτε χαρακτηρίζονται από έλλειψη επιείκειας είτε υπονομεύουν την αρχή της εμπιστοσύνης του διοικουμένου. Σε ορισμένες, μάλιστα, περιπτώσεις, μολονότι η διοίκηση επιχειρεί να διατηρήσει ισορροπία μεταξύ κοινωνικών κριτηρίων και λοιπών, αντικειμενικών κριτηρίων που απαιτούνται για την αποτελεσματική άσκηση των καθηκόντων των προς πλήρωση θέσεων, οδηγείται σε επιλογές που αποκλείουν ανατιολόγητα υποψηφίους από τις σχετικές διαδικασίες.

Διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού σε υπηρεσίες του Υπουργείου Πολιτισμού

Κατά το έτος 2014 ο Συνήγορος δέχτηκε αναφορές για προβλήματα που ανέκυψαν σε διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού (Εφορείες Βυζαντινών Αρχαιοτήτων, Εφορείες Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Μουσεία κ.ά.). Σε πολλές περιπτώσεις τα προβλήματα επιλύθηκαν έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου. Άλλα, όμως, παρέμειναν και για τον λόγο αυτό ο Συνήγορος απευθύνθηκε στη Γενική Γραμματεία Πολιτισμού, καταγράφοντάς τα και υποβάλλοντας συγκεκριμένες προτάσεις προς την κατεύθυνση επίλυσής τους. Ειδικότερα:

Υποψήφιοι αποκλείστηκαν από διαδικασίες επιλογής προσωπικού για θέσεις ορισμένου χρόνου, διότι οι αρμόδιες υπηρεσίες παρέλαβαν τις αιτήσεις τους μετά τη λήξη της προθεσμίας υποβολής των αιτήσεων, παρά το γεγονός ότι οι ενδιαφερόμενοι τις είχαν αποστείλει εμπρόθεσμα μέσω ταχυδρομείου. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι ως ημερομηνία υποβολής της αίτησης θεωρείται εκείνη της κατάθεσης της συστημένης επιστολής στην ταχυδρομική υπηρεσία, σύμφωνα με τις διατάξεις του άρθρου 10 Ν. 2690/1999 και βάσει νομολογίας του Συμβουλίου της Επικρατείας και του ΝΣΚ (υποθέσεις 170451/2013, 184227/2014).

 Προς την κατεύθυνση αποφυγής καθυστερήσεων στην ολοκλήρωση της διαδικασίας πρόσληψης, ο Συνήγορος πρότεινε τη θεσμοθέτηση της υποβολής αίτησης με ηλεκτρονική μορφή, όπως συμβαίνει σε άλλες υπηρεσίες (π.χ. INEΔΙΒΙΜ).

Σε άλλη περίπτωση, υποψήφια απορρίφθηκε επειδή, μεταξύ των δικαιολογητικών που αποδείκνυαν την αποκτηθείσα εμπειρία της στον δημόσιο τομέα, δεν κατέθεσε και βεβαίωση του οικείου ασφαλιστικού φορέα, σύμφωνα με τις προβλέψεις των σχετικών προκηρύξεων. Ο Συνήγορος, απευθυνόμενος στην υπηρεσία, επισήμανε ότι, εφόσον ο υποψήφιος έχει καταθέσει βεβαιώσεις προϋπηρεσίας εκδοθείσες από φορείς του Δημοσίου, από τις οποίες προκύπτει με σαφήνεια τόσο το είδος της παρασχεθείσας εργασίας όσο και η χρονική διάρκεια παροχής της, δεν είναι απαραίτητη και η κατάθεση βεβαίωσης του οικείου ασφαλιστικού φορέα. Νόμιμο έρεισμα για την ανωτέρω πρακτική παρέχουν οι διατάξεις του ΠΔ 50/2001 (άρθρο 26 παράγρ. 5 εδ. δ'), που προβλέπουν διαζευκτικά και όχι σωρευτικά συγκεκριμένους τρόπους απόδειξης της εργασιακής εμπειρίας. Η υπηρεσία έκανε αποδεκτή την πρόταση του Συνηγόρου και μοριοδότησε την εμπειρία της υποψήφιας (υπόθεση 185033/2014). Ο Συνήγορος πρότεινε την αλλαγή της σχετικής διατύπωσης στις προκηρύξεις των Εφορειών Βυζαντινών Αρχαιοτήτων.

Υποψήφιος προσκόμισε σε τέσσερις διαφορετικές προκηρύξεις υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού τα ίδια ακριβώς δικαιολογητικά προς απόδειξη της επαγγελματικής του εμπειρίας και ο κάθε φορέας μοριοδότησε την ίδια προϋπηρεσία με διαφορετικό τρόπο (υπόθεση 186193/2014).

 Ο Συνήγορος πρότεινε: α) να εκδίδονται κατά ενιαίο τρόπο οι προκηρύξεις από όλες τις υπηρεσίες του υπουργείου (χρήσιμη θα ήταν η μελέτη των παραρτημάτων του ΑΣΕΠ για τον τρόπο απόδειξης της επαγγελματικής εμπειρίας στις συμβάσεις ορισμένου

χρόνου), και β) να κατηγοριοποιηθούν, στον βαθμό που είναι εφικτό, τα είδη των επαγγελματικών εμπειριών που γίνονται αποδεκτά και να αναφέρονται στις προκηρύξεις, ώστε να μην επαφίεται στην κρίση κάθε φορέα η αποδοχή ή μη της συναφούς εμπειρίας του υποψηφίου κατά τη μοριοδότηση.

Υποψήφιοι σε διαδικασίες πρόσληψης, βάσει προκηρύξεων κεντρικών και περιφερειακών υπηρεσιών του Υπουργείου Πολιτισμού, διαμαρτυρήθηκαν ότι, σε πολλές περιπτώσεις, οι αρμόδιες Επιτροπές Επιλογής που εξετάζουν τις αιτήσεις και καταρτίζουν τους πίνακες κατάταξης υποψηφίων ταυτίζονται με τις Επιτροπές Εξέτασης Ενστάσεων (υποθέσεις 184227, 186193/2014).

 Ο Συνήγορος πρότεινε τη διαφοροποίηση των Επιτροπών Επιλογών από τις Επιτροπές Εξέτασης Ενστάσεων, προκειμένου να παρέχονται εγγυήσεις αμερόληπτης κρίσης.

Ως προς την απαίτηση καταβολής παραβόλου ύψους 50 ευρώ για την υποβολή ένστασης επί των προσωρινών πινάκων κατάταξης, που προβλέπεται σε διαδικασίες πρόσληψης Εφορειών Κλασικών και Βυζαντινών Αρχαιοτήτων (ΕΚΒΑ), ο Συνήγορος επισήμανε ότι η πρόβλεψη καταβολής παραβόλου για την εξέταση ένστασης, πέρα από το γεγονός ότι πρέπει να έχει έρεισμα σε νομοθετική διάταξη, στην πράξη ακυρώνει το δικαίωμα του υποψηφίου στη διατύπωση αντιρρήσεων προς τη διοίκηση με σκοπό την αποκατάσταση ενδεχόμενης βλάβης που έχει υποστεί (υποθέσεις 184227, 186193/2014). Ο Συνήγορος πρότεινε, ελλείψει νομοθετικής διάταξης που να προβλέπει την υποχρέωση καταβολής παραβόλου, την απαλοιφή του συγκεκριμένου όρου από το σώμα των προκηρύξεων.

Υποψήφια κλήθηκε προφορικά από Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων να αναλάβει υπηρεσία σε θέση εργασίας ορισμένου χρόνου. Όταν παρουσιάστηκε στον φορέα, ενημερώθηκε ότι δεν ήταν δυνατή η ολοκλήρωση της πρόσληψης, διότι η προηγούμενη της ίδιας υποψήφια στον πίνακα κατάταξης δεν είχε καταθέσει υπεύθυνη δήλωση παραίτησης από τη θέση, την οποία εν συνεχεία αποδέχτηκε. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι ο τρόπος κλήσης των επιτυχόντων υποψηφίων πρέπει να κατοχυρώνει τόσο τον ίδιο τον φορέα όσο και τον κάθε υποψήφιο ξεχωριστά, ο οποίος δικαιούται είτε να δηλώσει μη αποδοχή της θέσης είτε να την αποδεχτεί το συντομότερο δυνατόν.

 Πρότεινε την πρόβλεψη υποχρέωσης έγγραφης –και όχι τηλεφωνικής– κλήσης των υποψηφίων κατά τη σειρά που εμφανίζονται στον σχετικό πίνακα κατάταξης και παροχή σε αυτούς συγκεκριμένης χρονικής προθεσμίας εντός της οποίας να ενημερώνουν την υπηρεσία εγγράφως για την αποδοχή ή μη της θέσης.

Η Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, με εγκύκλιο της προς όλες τις εποπτευόμενες υπηρεσίες, επισήμανε ότι η κλήση των υποψηφίων πρέπει να γίνεται εγγράφως και να παρέχονται σε αυτούς 3 εργάσιμες ημέρες για την αποδοχή ή μη των θέσεων (υπόθεση 169267/2013).

Συμβασιούχοι ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου στις ειδικότητες ΤΕ Συντηρητών Έργων Τέχνης και ΔΕ Εργατοτεχνιτών στο Μουσείο Ελληνικής Λαϊκής Τέχνης και σε Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων προσέφυγαν στον Συνήγορο όταν οι συμβάσεις τους αναιτιολόγητα δεν ανανεώθηκαν, παρά το γεγονός ότι ανανεώθηκαν οι συμβάσεις

άλλων εργαζομένων στην ίδια ειδικότητα, λόγω συνέχισης του έργου. Μάλιστα, οι ενδιαφερόμενοι κατείχαν τις πρώτες θέσεις στους αξιολογικούς πίνακες που είχαν καταρτιστεί κατά την πρόσληψή τους (υποθέσεις 183823, 192945/2014).

 Ο Συνήγορος πρότεινε τη συμπερίληψη διατύπωσης στις σχετικές προκηρύξεις, η οποία να προβλέπει ότι σε περίπτωση ανανέωσης συμβάσεων λαμβάνεται υπόψη η κατάταξη των υποψηφίων στον πίνακα αξιολόγησης βάσει του οποίου έλαβαν χώρα οι προσλήψεις και υπεγράφησαν οι αρχικές συμβάσεις, ενώ, σε περίπτωση μη ανανέωσης, η υπηρεσία να υποχρεούται να αιτιολογήσει ειδικώς και επαρκώς την ενέργειά της (με βάση, παραδείγματος χάρη, την απόδοση του συμβασιούχου κατά τη διάρκεια της απασχόλησής του, μέσω χρήσης συγκεκριμένων κριτηρίων).

Τέλος, λαμβανομένου υπόψη του κύριου έργου της Γενικής Διεύθυνσης Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς, που ανάγεται στη διατήρηση, προστασία και ανάδειξη μνημείων και ιστορικών τόπων από την αρχαιότητα και το Βυζάντιο, καθώς και στη διατήρηση και διάδοση της νεότερης πολιτιστικής κληρονομιάς, ο Συνήγορος επισήμανε ότι η στελέχωση των εποπτευόμενων από αυτήν υπηρεσιών με προσωπικό αποτελεί εργασία που δεν συνάδει με το ανωτέρω αντικείμενο, αλλά ανάγεται στη διοικητική υποστήριξη και διαχείριση (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

 Πρότεινε, λοιπόν, την άσκηση της αρμοδιότητας των προσλήψεων από τη Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης του Υπουργείου Πολιτισμού, που διαθέτει την απαραίτητη εμπειρία και τεχνογνωσία στο αντικείμενο των προσλήψεων.

Διαδικασία σύναψης συμβάσεων μίσθωσης έργου στο INEDIBIM

Κατά τη διαδικασία επιλογής ατόμων για σύναψη συμβάσεων μίσθωσης έργου από το INEDIBIM, ο Συνήγορος έχει διαπιστώσει την ύπαρξη προβληματικών πεδίων, τα οποία έχει θέσει υπόψη του φορέα. Ειδικότερα:

Στον Συνήγορο υποβλήθηκε αναφορά με αντικείμενο τη χρήση της ανεργίας ως προαπαιτούμενου για την απασχόληση ατόμων με σύμβαση μίσθωσης έργου σε θέσεις υπεύθυνων εκπαίδευσης στα Κέντρα Διά Βίου Μάθησης (ΚΔΒΜ). Επισημάνθηκε ότι, αντίθετα, σε άλλες δομές και προγράμματα διά βίου μάθησης, για την πλήρωση θέσεων ιδίου αντικείμενου, απαιτείτο για τη συμμετοχή στη σχετική διαδικασία η προηγούμενη επαγγελματική εμπειρία (π.χ. προγράμματα «Σχολές Γονέων» και «Οδυσσέας»). Ενώ, δηλαδή, στις περιπτώσεις αυτές η ανεργία ήταν κριτήριο που μοριοδοτείτο, στην πρώτη περίπτωση χρησιμοποιήθηκε ως κριτήριο αποκλεισμού υποψηφίων. Απευθυνόμενος στο INEDIBIM ο Συνήγορος ζήτησε διευκρινίσεις για την ανωτέρω διαφοροποίηση και επισήμανε ότι η χρήση του κριτηρίου της ανεργίας ως προαπαιτούμενου για την υποβολή συμμετοχής στη διαδικασία θα μπορούσε να θεωρηθεί καταχρηστική, στον βαθμό που αποκλείει εξ ολοκλήρου από τη διαδικασία υποψηφίους με εξειδικευμένη επαγγελματική εμπειρία στο αντικείμενο των προς πλήρωση θέσεων, που συμβαίνει να παραμένουν επαγγελματικά ενεργοί. Τόνισε, μάλιστα, ότι η επιλογή των κριτηρίων συμμετοχής στη διαδικασία επιλογής κατά τον συγκεκριμένο τρόπο φαίνεται να γίνεται με γνώμονα το όφελος των ίδιων των υποψηφίων (απα-

σχόληση ανέργων) και όχι με γνώμονα το συμφέρον των αποδεκτών, προς όφελος των οποίων διενεργούνται τα συγκεκριμένα προγράμματα. Το INEDIBIM, σε προσκλήσεις εκδήλωσης ενδιαφέροντος για θέσεις υπεύθυνων εκπαίδευσης και οργάνωσης στα ΚΔΒΜ που ακολούθησαν, συμπεριέλαβε την ανεργία μεταξύ των αξιολογούμενων κριτηρίων, χωρίς να την προτάσσει ως προϋπόθεση συμμετοχής στη διαδικασία (υπόθεση 169854/2013).

Από άλλον υποψήφιο σε διαδικασία επιλογής εκπαιδευτών με σύμβαση μίσθωσης έργου στα σχολεία δεύτερης ευκαιρίας τέθηκε στον Συνήγορο η μη δυνατότητα υποβολής διορθωτικής ή τροποποιητικής αίτησης υποψηφιότητας που υποβλήθηκε σε ηλεκτρονική μορφή, παρά το γεγονός ότι δεν είχε λήξει η σχετική προθεσμία. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι δυνατότητα διόρθωσης ή συμπλήρωσης αιτήσεων πρέπει να παρέχεται σε όλους τους υποψηφίους μέχρι τη λήξη της χρονικής προθεσμίας υποβολής αιτήσεων, λαμβανομένης υπόψη της σχετικής πρακτικής που ακολουθείται ακόμη και σε διαδικασίες επιλογής που διεξάγονται από το ΑΣΕΠ και η επεξεργασία των αιτήσεων γίνεται μηχανογραφικά. Το INEDIBIM τελικά ενσωμάτωσε στο ηλεκτρονικό του σύστημα τη δυνατότητα ακύρωσης και επανυποβολής τυχόν λανθασμένης αίτησης οποιαδήποτε χρονική στιγμή έως την καταληκτική ημερομηνία υποβολής των ηλεκτρονικών αιτήσεων (υπόθεση 181829/2014).

Διαδικασία πρόσληψης ιατρικού προσωπικού στο ΚΕΕΛΠΝΟ

Υποψήφιος στη διαδικασία πρόσληψης ιατρικού προσωπικού με σύμβαση εργασίας ορισμένου χρόνου στο Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων (ΚΕ-

ΕΛΠΝΟ) δεν έλαβε απάντηση σε ένστασή του κατά του πίνακα αποτελεσμάτων. Δεδομένου ότι στην προκήρυξη δεν προβλεπόταν συγκεκριμένη διαδικασία υποβολής και εκδίκασης ενστάσεων, ο Συνήγορος ζήτησε διευκρινίσεις για τις διαδικασίες κατάρτισης του πίνακα αποτελεσμάτων και αξιολόγησης των ενστάσεων. Ο φορέας απάντησε τελικά στη συγκεκριμένη ένσταση, αλλά δεν παρέσχε διευκρινίσεις στον Συνήγορο. Η εξαίρεση της πλήρωσης θέσεων ιατρικού προσωπικού από τη διαδικασία προσλήψεων μέσω ΑΣΕΠ έχει δημιουργήσει προβλήματα λόγω μη εφαρμογής των διατάξεων για αιτιολογημένη απάντηση σε ενστάσεις. Ο Συνήγορος έχει επανειλημμένα επισημάνει, χωρίς ανταπόκριση, ότι είναι απαραίτητη η εξειδίκευση της διαδικασίας αυτής καθώς και η πρόβλεψη συγκεκριμένων υποχρεώσεων του ΚΕΕΛΠΝΟ όσον αφορά τον έλεγχο των αποτελεσμάτων των προκηρύξεων ώστε να εξασφαλίζονται οι αρχές της διαφάνειας, της ισότητας και της αμεροληψίας.

ΑΔΕΙΕΣ ΑΣΚΗΣΗΣ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΩΝ

Κατά το 2014 ο Συνήγορος συνέχισε τις παρεμβάσεις του για την κατοχύρωση δικαιωμάτων σε σειρά επαγγελματικών κλάδων που παραμένουν ακόμη σε εκκρεμότητα. Κοινό χαρακτηριστικό των περισσότερων περιπτώσεων αποτελεί η εμπλοκή πολυμελών και δυσκίνητων συλλογικών οργάνων, ενίοτε δε και αντικρουόμενων συμφερόντων. Σε γενικότερο επίπεδο, αξίζει να επισημανθεί ως θετική ένδειξη αποσυμφόρησης των σχετικών διαδικασιών η κατάργηση, με τον Ν. 4251/2014, της υποχρέωσης για προσκόμιση πιστοποιητικού αμοιβαιότη-

τας από όσους επιθυμούν τη μεταφορά επαγγελματικών δικαιωμάτων από χώρα εκτός Ευρωπαϊκής Ένωσης (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

Λογοθεραπευτές

Βάσει του Ν. 2519/1997, προϋπόθεση για την άσκηση του επαγγέλματος του λογοθεραπευτή είναι η έκδοση ΠΔ με το οποίο να καθορίζονται οι όροι και οι προϋποθέσεις άσκησής του, κατόπιν προηγούμενης γνώμης του Κεντρικού Συμβουλίου Υγείας. Ο Συνήγορος, γνωρίζοντας ότι το ζήτημα εκκρεμεί από το έτος 2000, ζήτησε από το ΚΕΣΥ την επίσπευση των απαιτούμενων διαδικασιών. Επισήμανε δε ότι η έλλειψη ρύθμισης αφενός εγκυμονεί κινδύνους για τη δημόσια υγεία, εφόσον άτομα που δεν έχουν τα απαιτούμενα προσόντα εφαρμόζουν θεραπευτικές μεθόδους, αφετέρου επιβαρύνει οικονομικά τα ασφαλιστικά ταμεία τα οποία καταβάλλουν τις δαπάνες λογοθεραπείας. Έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου, το ΚΕΣΥ προέβη σε τροποποίηση σχετικής προηγούμενης γνωμοδότησής του και στη συνέχεια εκδόθηκε σχετικό ΠΔ (υπόθεση 168450/2013)*.

Πτυχιούχοι ΤΕΙ τεχνικών ειδικοτήτων

Βάσει του Ν. 3794/2009, τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων ΤΕΙ του Ν. 1404/1983 καθορίζονται με ΠΔ που εκδίδεται με πρόταση του Υπουργού Παιδείας και ύστερα από γνώμη των Συμβουλίων Ανώτατης Τεχνολογικής και Πανεπιστημιακής Εκπαίδευσης. Ήδη το Συμβούλιο Επικρατείας (απόφαση 4917/2012) έχει διαπιστώσει την παράλειψη της σχετικής υποχρέωσης της διοίκησης για ορισμένα από τα εκκρεμή επαγγελματικά δικαιώματα. Με

αφορμή αναφορές πτυχιούχων των ειδικοτήτων «Πολιτικών Δομικών Έργων», «Πολιτικών Έργων Υποδομής», «Τοπογραφίας» και «Μηχανικών Ανακαίνισης και Αποκατάστασης Κτιρίων» της Σχολής Τεχνολογικών Εφαρμογών,

ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι έχουν καταρτιστεί σχέδια ΠΔ για 23 ειδικότητες, πλην όμως η ολοκλήρωση της απαιτούμενης διαδικασίας εκκρεμεί, καθώς δεν έχουν ακόμη συσταθεί οι διευρυμένοι ενιαίοι φορείς πιστοποίησης.

Επιπλέον, όμως, το Συμβούλιο Επικρατείας έκρινε ότι δεν προτείνονται νομίμως σχέδια ΠΔ που αναθέτουν αρμοδιότητες σε φορέα μέλλοντα να συσταθεί (υποθέσεις 177495/2013, 179579/2014).

Μηχανικοί Επιστήμης Υλικών

Η παράλειψη της Πολιτείας να αναγνωρίσει τα επαγγελματικά δικαιώματα των πτυχιούχων του Τμήματος Μηχανικών Επιστήμης Υλικών του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων, ήδη 15 έτη από την ίδρυσή του, προκαλεί ιδιαίτερως δυσμενείς συνέπειες στην επαγγελματική τους αποκατάσταση, καθώς δεν έχει ακόμη καταστεί δυνατή η ένταξή τους σε ειδικότητα του Τεχνικού Επιμελητηρίου Ελλάδας, προκειμένου να εγγραφούν ως μέλη του και κατ'επέκταση να λάβουν άδεια άσκησης επαγγέλματος. Έχοντας διαπιστώσει πλήρη διάσταση απόψεων μεταξύ Πανεπιστημίου Ιωαννίνων και ΤΕΕ για ζητήματα όπως η ονομασία και το γνωστικό αντικείμενο του τμήματος, η οποία καθιστά ανέφικτη μέχρι στιγμής οποιαδήποτε συνεννόηση για την επίλυση του προβλήματος, ο Συνήγορος ζήτησε από τα εποπτεύοντα Υπουργεία Υποδομών και Παιδείας να παρέμβουν προκειμένου να αρθεί το αδιέξοδο.

Πτυχιούχοι Τουριστικών Επαγγελμάτων

Πτυχιούχοι της Ανωτέρας Σχολής Τουριστικών Επαγγελμάτων Ρόδου (ΑΣΤΕΡ) αδυνατούσαν να κατοχυρώσουν διαβάθμιση του τίτλου σπουδών τους, αναγκαία προϋπόθεση για την άσκηση επαγγέλματος. Βάσει του Ν. 3105/2003 η ΑΣΤΕΡ υπάγεται στην ανώτερη βαθμίδα εκπαίδευσης, όπως τα καταργηθέντα Κέντρα Ανωτέρας Τεχνικής Εκπαίδευσης του ΝΔ 652/1970 και Κέντρα Ανωτέρας Τεχνικής και Επαγγελματικής Εκπαίδευσης του Ν. 576/1977, για τα πτυχία των οποίων ο Ν. 1865/1984 είχε προβλέψει συγκεκριμένη διαδικασία αναγνώρισης από το Συμβούλιο του αντίστοιχου Τεχνολογικού Εκπαιδευτικού Ιδρύματος, υπό την προϋπόθεση πρόσθετης πενταετούς επαγγελματικής ή διδακτικής εμπειρίας. Ο Συνήγορος ζήτησε και πέτυχε να αναγνωριστεί, από το Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων του ΤΕΙ Θεσσαλίας, ο τίτλος σπουδών της ΑΣΤΕΡ ως ισότιμος των πτυχίων ανώτερης βαθμίδας, τα οποία απένεμε το Τμήμα Τουριστικών Επιχειρήσεων της Σχολής Διοίκησης και Οικονομίας των ΤΕΙ υπό την ισχύ του Ν. 1404/1983, δηλαδή πριν από την αναβάθμισή τους με τον Ν. 2916/2001 (υπόθεση 189280/2014)*.

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝ

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Πρόληψη αντί κυρώσεων

Ουσιαστικές προϋποθέσεις του αποτελεσματικού ελέγχου

Επιστημονικές προδιαγραφές περιβαλλοντικών μελετών

Αδράνεια και παρακώλυση του ελέγχου

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Παραγωγή ενέργειας από φωτοβολταϊκά

Πρόγραμμα «Εξοικονόμηση κατ' οίκον»

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΓΗΣ: Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΙΑΛΟΥ

Ακόμη και στα χρόνια της οικονομικής κρίσης, η περιβαλλοντική προστασία συγκαταλέγεται στις υποχρεώσεις ενός ευνομούμενου κράτους. Ιδιαίτερα τα τελευταία χρόνια η «πράσινη» ρητορική κυριάρχησε σε επιχειρηματικές προσκλήσεις (φωτοβολταϊκά, πρόγραμμα «Εξοικονόμηση κατ' οίκον»), που όμως είχαν άδοξο τέλος ή απλώς παρέκκλιναν από τους αρχικούς στόχους. Ταυτόχρονα, όμως, ορισμένες οικονομικές επιλογές οδηγούσαν στην εμφάνιση του νέου νέφους πάνω από την πρωτεύουσα. Καθώς η κρίση συνεχίζει να πλήττει τομείς που διαπλέκονται αναπόφευκτα με το περιβάλλον, η περιβαλλοντική πολιτική κινδυνεύει να καταστεί άνευ ουσίας, καθώς η Πολιτεία, ακόμη και αν τυχόν το επιθυμεί, αδυνατεί να συγκεράσει, να συνθέσει και εντέλει να ιεραρχήσει προτεραιότητες και τομείς δράσης.

ΑΔΥΝΑΜΙΕΣ ΚΑΙ ΑΝΕΠΑΡΚΕΙΕΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΟΥ ΕΛΕΓΧΟΥ

Ο περιβαλλοντικός έλεγχος, το κύριο εργαλείο της περιβαλλοντικής προστασίας, ταλαντεύεται μεταξύ προθέσεων και πραγματικότητας. Οι υπηρεσίες που φέρουν το κύριο βάρος της αρμοδιότητας αυτής –συνήθως τα Τμήματα Περιβάλλοντος και Υδροοικονομίας των κατά τόπους Περιφερειακών Ενοτήτων μετά τον Ν. 3852/2010– χρειάζονται διεπιστημονική ενίσχυση και πόρους προκειμένου να ανταποκριθούν στο πολυσύνθετο έργο τους. Ένας αξιόπιστος περιβαλλοντικός έλεγχος προϋποθέτει πλήρη κάλυψη των απαιτήσεων τεχνογνωσίας αλλά και καθιέρωση ενός εθνικού πρωτοκόλλου δειγματοληψιών και αναλύσεων, μέσω δικτύου διαπιστευμένων εργαστηρίων

με σύγχρονες υποδομές. Το φαινόμενο της ελλιπούς στελέχωσης των υπηρεσιών ελέγχου έχει ως αναπόφευκτο αποτέλεσμα την πλημμελή κάλυψη των ελεγκτικών υποχρεώσεων, καθώς η ποιικιλία των ελεγχόμενων επιχειρήσεων και δραστηριοτήτων προϋποθέτει ευρύ φάσμα ελεγκτικών ειδικοτήτων. Ενδεικτικά αναφέρονται δραστηριότητες όπως εξόρυξη αδρανών υλικών ή μεταλλευμάτων, χώροι υγειονομικής ταφής απορριμμάτων, ελαιουργεία ή πτηνοκτηνοτροφικές εγκαταστάσεις, πρατήρια υγρών καυσίμων, σιδηρουργεία, επαγγελματικά εργαστήρια, αλλά και έλεγχος της ρύπανσης ρεμάτων ή ποταμών από ανεξέλεγκτη ρίψη βιομηχανικών αποβλήτων.

 Ο αναγκαίος εκσυγχρονισμός της διοίκησης στον τομέα της περιβαλλοντικής προστασίας μπορεί να επέλθει, μεταξύ άλλων, με δημόσιες επενδύσεις μέσω της οργάνωσης ενός δικτύου διαπιστευμένων εργαστηρίων, σε επίπεδο κεντρικό ή περιφερειακό, που θα κάνει χρήση επιστημονικών αναλυτικών επιτευγμάτων και καινοτομιών, ενδεχομένως με αξιοποίηση κοινοτικών πόρων όπως το ΣΕΣ (νέο ΕΣΠΑ) ή η Ευρωπαϊκή Τράπεζα Επενδύσεων.

Πρόληψη αντί κυρώσεων

Εξίσου αναγκαία είναι η καθιέρωση διαφάνειας και κοινής μεθοδολογίας στη διεξαγωγή συστηματικών ελέγχων ώστε να επιτευχθεί η αντικειμενικότητα στις εισηγήσεις των υπηρεσιών για επιβολή διοικητικών κυρώσεων.

 Ο χαρακτήρας των προστίμων οφείλει να είναι ανασταλτικός, δηλαδή να διέπεται από τη λογική της πρόληψης περιβαλλοντικών βλαβών και όχι της εξαγοράς τους. Η διοίκηση οφείλει να προλαμβάνει την περι-

βαλλοντική υποβάθμιση και όχι να την καθιστά εμμέσως αποδεκτή μέσω καταβολής χρηματικών προστίμων. Το καταστατικό πρόστιμο αποτελεί ομολογία αποτυχίας της ακολουθούμενης πολιτικής περιβαλλοντικής προστασίας.

Η θεώρηση αυτή συνάδει και με τη φιλοσοφία της ενσωματωμένης οδηγίας 2004/35/ΕΚ για την περιβαλλοντική ευθύνη, στην οποία δεν γίνεται καν λόγος για χρηματική αποζημίωση, αλλά το βάρος δίνεται στην επαναφορά του περιβάλλοντος στην προτεραιά κατάσταση.

Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση του ΧΥΤΑ Αλμωπίας (υπόθεση 139890/2011), με φορέα διαχείρισης τον Σύνδεσμο Καθαριότητας Αλμωπίας, που λειτουργεί από το 2002 με προβλήματα ήδη διαπιστωμένα από το 2007. Ο ΧΥΤΑ εξακολουθούσε να λειτουργεί ενώ είχαν λήξει τόσο η άδεια λειτουργίας του από το 2010 όσο και η έγκριση περιβαλλοντικών όρων του από το 2009, μέχρι την έκδοση νέας απόφασης περιβαλλοντικών όρων το 2012, αλλά και την ψήφιση του Ν. 4014/2011, με τον οποίο όλες οι άδειες και εγκρίσεις για τη διαχείριση στερεών αποβλήτων αντικαταστάθηκαν από την Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων. Επιπλέον, διαπιστώθηκαν περιστασιακές υπερβάσεις της συγκέντρωσης υδραργύρου στα υπόγεια ύδατα της περιοχής, πλην όμως δεν προσδιορίστηκε η προέλευσή τους, αν δηλαδή οφείλονται σε αίτια φυσικά (από τα πετρώματα της περιοχής) ή ανθρωπογενή (από τη ρύπανση). Ωστόσο, ο προσδιορισμός αυτός είναι αναλυτικά εφικτός (με εξειδικευμένες αναλύσεις ισοτόπων) αλλά και απαραίτητος για την εκτίμηση της κατάστασης και τη δίκαιη απόδοση ευθυνών, πολλώ μάλλον που η οδηγία για την περιβαλλοντική ευθύνη

προϋποθέτει ποσοτικοποίηση της περιβαλλοντικής ζημίας. Με παρότρυνση του Συνηγόρου, συγκλήθηκε Κλιμάκιο Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος, το οποίο επιβεβαίωσε την πλημμελή λειτουργία του ΧΥΤΑ. Επίσης, διεξήχθησαν αυτοψίες και από το Τμήμα Περιβάλλοντος και Χωροταξίας της Περιφερειακής Ενότητας Πέλλας, οι οποίες κατέληξαν σε εισήγηση για επιβολή προστίμου, το οποίο πράγματι επιβλήθηκε (64.000 ευρώ). Ο σχετικός φάκελος στάλθηκε στον εισαγγελέα, ενώ παραιτήθηκε ο πρόεδρος του ΔΣ του Συνδέσμου Καθαριότητας Αλμωπίας. Ο Συνήγορος ζήτησε την παύση της λειτουργίας του ΧΥΤΑ και τη λήψη κάθε δυνατού διοικητικού μέτρου, έστω και με την απαραίτητη αυτή καθυστέρηση, επισήμανε δε ότι η μακρά παράλειψη λήψης μέτρων αποτελεί υπέρβαση της διακριτικής ευχέρειας της διοίκησης (ΔΕΚ C-387/97, Επιτροπή κατά Ελλάδας). Η λειτουργία του ΧΥΤΑ Αλμωπίας έπαυσε εντέλει μόλις τον Ιούνιο του 2014, εφεξής δε τα απορρίμματα μεταφέρονται στον ΧΥΤΑ Έδεσσας.

Ουσιαστικές προϋποθέσεις του αποτελεσματικού ελέγχου

Περαιτέρω προϋπόθεση αξιόπιστου περιβαλλοντικού ελέγχου αποτελεί η εμπέδωση πνεύματος συνεργασίας μεταξύ των συναρμόδιων υπηρεσιών, όπως με πραγματοποίηση κοινών αυτοψιών προς διερεύνηση καταγγελιών (ΚΕΠΠΕ και Επιθεώρηση Μεταλλείων, Τμήματα Περιβάλλοντος/Υδροοικονομίας Περιφερειακών Ενοτήτων και Επιθεωρητές Περιβάλλοντος). Με τέτοιες συνεργασίες αφενός εξοικονομούνται πόροι, αφετέρου ανταλλάσσονται απόψεις και συντίθενται εμπειρίες επιστημόνων διαφορετικών ειδικοτήτων. Ο Συνήγορος έχει προτείνει

σε διάφορες περιπτώσεις τη διενέργεια κοινών αυτοψιών, κυρίως σε λατομεία και μεταλλεία, απευθύνοντας σχετικές εκκλήσεις στην Επιθεώρηση Μεταλλείων Νοτίου Ελλάδος και στα ΚΕΠΠΕ.

Κατά τη διερεύνηση αναφοράς (υπόθεση 150622/2012) για ελλιπή περιβαλλοντική αποκατάσταση μεταλλείων βωξίτη στη Φωκίδα, ενεργών και μη, ο Συνήγορος δεν κατέστη δυνατό να λάβει σαφείς απαντήσεις και δεσμεύσεις όσον αφορά την πρόβλεψη περιβαλλοντικής προστασίας, την τήρηση των περιβαλλοντικών όρων κατά την εκμετάλλευση των κοιτασμάτων της περιοχής, την πορεία της υποχρέωσης αποκατάστασης των εξοφλημένων τμημάτων και τέλος την εκκρεμότητα των μη αποκαταστημένων και ανενεργών μεταλλείων. Η Επιθεώρηση Μεταλλείων φαίνεται να επικεντρώνεται στις αρμοδιότητές της για την ασφάλεια των εργασιών και των εργαζομένων και την τήρηση τεχνικών υποχρεώσεων κατά την εξόρυξη του μεταλλεύματος. Σε συνδυασμό με την οικονομική συγκυρία και τους ελάχιστους πόρους και επιστημονες που διαθέτει η Επιθεώρηση, η άσκηση ουσιαστικού και εποικοδομητικού ελέγχου των εκμεταλλεύσεων δεν καθίσταται δυνατή. Τα χρηματικά πρόστιμα που επιβάλλονται στην εκμεταλλεύτρια εταιρεία είναι πολύ μικρά σε σχέση με το οικονομικό της μέγεθος και δεν καταφέρνουν να λειτουργήσουν ως μέσα συμμόρφωσης, με αποτέλεσμα τις συνήθεις πλέον υποτροπές «λειτουργίας κατά παράβαση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων». Η εκμετάλλευση άφησε περιοχές μη αποκαταστημένες, καταστρέφοντας αμετάκλητα το φυσικό περιβάλλον της περιοχής. Ο Συνήγορος επιδίωξε την ευαισθητοποίηση και ενεργοποίηση της διοίκησης και κυρίως των κεντρικών

υπηρεσιών του ΥΠΕΚΑ, προκειμένου να συνδράμουν τα αρμόδια τμήματα των Περιφερειακών Ενοτήτων την Επιθεώρηση Μεταλλείων και τους Επιθεωρητές Περιβάλλοντος. Ειδικότερα, πρότεινε να καταγραφούν οι εξοφλημένες περιοχές που χρήζουν αποκατάστασης, με ταυτόχρονη διερεύνηση πηγών χρηματοδότησης για την εκπόνηση μελετών αποκατάστασης, όπως κονδύλια ΣΕΣ (νέο ΕΣΠΑ) ή από την εταιρεία εκμετάλλευσης, εν είδει ανταποδοτικού οφέλους. Επίσης, επιχειρήθηκε η ανάδειξη των αντικειμενικών προβλημάτων που αντιμετωπίζουν οι ελεγκτικές υπηρεσίες κατά την άσκηση του έργου τους (ελλιπής στελέχωση, οικονομική δυσπραγία, αρμοδιότητες διαφορετικής φύσης και επιστημονικών απαιτήσεων).

 Αν η Πολιτεία επιθυμεί να εκπληρώσει την αποστολή της για περιβαλλοντικό έλεγχο και προστασία, οφείλει να εγκύψει στα προβλήματα των υπηρεσιών και να τις στελεχώσει με επαρκές και εξειδικευμένο επιστημονικό δυναμικό, στο οποίο θα παρέχεται επίσης η απαραίτητη υποδομή. Στην αντίθετη περίπτωση οι αυτοψίες σε μεταλλευτικούς ή λατομικούς χώρους και εργοτάξια δεν θα είναι ουσιαστικές και αποτελεσματικές, η δε εκμεταλλεύτρια εταιρεία θα συνεχίσει να λειτουργεί με παρεκκλίσεις από τους περιβαλλοντικούς όρους, ελλιπή μέτρα ασφαλείας και σοβαρές επιπτώσεις στην προστασία του περιβάλλοντος.

Σε πολλές περιπτώσεις, όπως στις υπαίθριες εκμεταλλεύσεις ορυκτών πρώτων υλών και μεταλλευμάτων, ο στόχος της επαναφοράς στην προτεραιά κατάσταση, που τίθεται από την οδηγία για την περιβαλλοντική ευθύνη, είναι στην πραγματικότητα αδύνατο να επιτευχθεί. Η επαναφορά μίας γεωμορφής, μίας κλιτύς, ενός λόφου που καταστράφηκε επειδή

η εκμεταλλεύτρια εταιρεία προχώρησε κατά παράβαση των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων σε εκμετάλλευση εκτός της παραχωρηθείσας έκτασης, δεν είναι δυνατό να επιτευχθεί, όσοι πόροι κι αν διατεθούν. Σημειώνεται ότι η συνηθέστερη παράβαση που καταγράφεται από τους Επιθεωρητές Μεταλλείων είναι η μη οριοθέτηση του χώρου με μόνιμα και σταθερά ορόσημα, πλην όμως η καταγραφή της παράβασης αυτής δεν φαίνεται να αποτρέπει κανέναν εκμεταλλευτή.

Επιστημονικές προδιαγραφές περιβαλλοντικών μελετών

Ο Συνήγορος διαπιστώνει την ανάγκη να επαναπροσδιοριστούν οι προδιαγραφές των περιβαλλοντικών μελετών με στόχο την αντικειμενικότητα της αξιολόγησής τους, αλλά και την ασφάλεια που θα παρέχεται στην κοινωνία και στον επιχειρηματία επενδυτή όταν ένα αξιόπιστο σύστημα ελέγχου θα πιστοποιεί την εγκυρότητά τους. Οι τοπικές κοινωνίες αντιδρούν στη χωροθέτηση έργων υποδομής (ΧΥΤΑ, ανεμογεννήτριες) ή έργων εκμετάλλευσης ορυκτών πόρων και μεταλλευμάτων (μεταλλεία, λιγνιτωρυχεία) όταν δεν εμπιστεύονται τη διοίκηση.

 Όταν συντάσσονται εκθέσεις περιβαλλοντικού ελέγχου και διαπιστώνονται συγκεκριμένες παραβάσεις, είναι κρίσιμη η συμμετοχή επιστημόνων ειδικότητας αντίστοιχης προς κάθε παράβαση, με δεδομένη και τη φύση των έργων υποδομής που υποχρεωτικά εμπλέκουν διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους προκειμένου η επίσημη άποψη να είναι εντέλει ορθή και τεκμηριωμένη.

Η περίπτωση του έργου κατασκευής του ΧΥΤΥ Γραμματικού (υπόθεση

170862/2013) θα μπορούσε να αποτελέσει σημαντικό παράδειγμα προκειμένου να τεθούν και να αναδειχθούν τα προβλήματα που καλείται να αντιμετωπίσει ο περιβαλλοντικός έλεγχος. Οι υπάλληλοι είναι συχνά επιφορτισμένοι με την υποχρέωση να υποστηρίξουν την πληρότητα αρχικών εγκεκριμένων μελετών που δεν είχαν εκπονήσει οι ίδιοι ή την επιλογή μιας προαποφασισμένης χωροθέτησης. Η Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος, ήδη από το 2012, κατέγραψε σωρεία παραβάσεων σε έκθεσή της σχετικά με την τήρηση περιβαλλοντικών όρων για το έργο κατασκευής της Ολοκληρωμένης Εγκατάστασης Διαχείρισης Αποβλήτων Βορειοανατολικής Αττικής στη θέση «Μαύρο Βουνό» Γραμματικού. Παρά τις διορθωτικές ενέργειες στις οποίες προέβη η Περιφέρεια Αττικής με ανάθεση επιπρόσθετων τεχνικών και γεωλογικών μελετών προς διερεύνηση των αιτιάσεων της έκθεσης, η Ειδική Υπηρεσία Επιθεωρητών Περιβάλλοντος προχώρησε στην έκδοση Πράξης Βεβαίωσης Παράβασης την οποία και διαβίβασε στον εισαγγελέα. Ο Συνήγορος διαμεσολάβησε προκειμένου να υπάρξει απάντηση επί των αιτιάσεων της έκθεσης, καθώς τόσο η Περιφέρεια ως κύριος του έργου ΟΕΔΑ όσο και η ανάδοχος κοινοπραξία εγκαινιάζονται για πράξεις και παραλείψεις που αντιβαίνουν σε διατάξεις της περιβαλλοντικής νομοθεσίας και των εγκεκριμένων περιβαλλοντικών όρων και συνιστούν υποβάθμιση και ρύπανση του περιβάλλοντος. Ο Συνήγορος επισήμανε στην Ειδική Υπηρεσία Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ την υποχρέωση για επανεξέταση της απόφασης έγκρισης περιβαλλοντικών όρων μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας ελέγχου και για επανεκτίμηση της αναγκαιότητας τροποποίησής της. Από τη διερεύνηση της υπόθεσης διαπιστώθηκαν παραλείψεις κατά το στάδιο της μελέτης

και κατασκευής του έργου, ενώ αποδείχθηκε και η αναγκαιότητα σύνταξης συμπληρωματικών τεχνικών μελετών προς αντιμετώπιση των αιτιάσεων της έκθεσης των Επιθεωρητών Περιβάλλοντος. Η σιωπηρή αποδοχή των παραλείψεων δεν θα ήταν δυνατό να καθυστερήσει τους περιοίους, ενώ η αμηχανία και αντιφατικότητα της διοίκησης, όσον αφορά τον τρόπο με τον οποίο υλοποιείται ένα έργο τέτοιας σημασίας, δεν πείθει ότι αυτό μπορεί να ολοκληρωθεί παράλληλα με την αποτελεσματική προστασία του περιβάλλοντος.

Αδράνεια και παρακώλυση του ελέγχου

Λειτουργία εγκαταστάσεων χωρίς περιβαλλοντικό έλεγχο

Σε σειρά τομέων με εξαιρετική σοβαρότητα, όπως ιδίως η διαχείριση απορριμμάτων, είναι εμφανής η απουσία περιβαλλοντικού ελέγχου και η μακρόχρονη ανοχή καταστάσεων ανομίας. Εξακολουθούν να λειτουργούν ΧΑΔΑ χωρίς έλεγχο ή διασφάλιση προστασίας των φυσικών πόρων, ενώ πολλοί ΧΥΤΑ στην πραγματικότητα δεν δικαιολογούν αυτή την ονομασία τους. Λόγω αυτής της ανοχής υποβαθμίζονται ακόμη και τουριστικές περιοχές, όπως η Ερμιονίδα (υπόθεση 160808/2012), όπου ο υπερκορεσμός του δεματοποιητή έχει οδηγήσει στην κατ' ουσίαν λειτουργία του ΧΥΤΑ ως ΧΑΔΑ. Η καταδίκη της Ελλάδας από το ΔΕΚ τον Ιούλιο 2014 για τον ΧΥΤΑ Ζακύνθου έρχεται ως επιστέγασμα μιας παρελκυστικής πολιτικής, για την οποία ο Συνήγορος έχει πάρα πολλές φορές εκφράσει την ανησυχία του*.

Στον τομέα της επεξεργασίας και διάθεσης υγρών αποβλήτων, χαρακτηριστική είναι η περίπτωση της πλημμερούς λειτουργίας

των Έργων Επεξεργασίας και Διάθεσης Υγρών Αποβλήτων Κιμώλου (υπόθεση 167001/2013). Το έργο λειτουργούσε χωρίς περιβαλλοντικούς όρους, οι οποίοι είχαν εκδοθεί το 1994 με κατά καιρούς ανανεούμενη παράταση ισχύος, ενώ η τελευταία εξ αυτών είχε λήξει από το 2010. Ωστόσο, η διοίκηση, στηριζόμενη σε έγγραφο της Ειδικής Υπηρεσίας Περιβάλλοντος του ΥΠΕΚΑ, θεωρούσε ότι μέχρι την έκδοση της νέας Απόφασης Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων η παλαιά απόφαση διατηρούσε την ισχύ της. Επιπλέον, οι υφιστάμενες εγκαταστάσεις δεν είχαν κατασκευαστεί σύμφωνα με την αρχική μελέτη και απαιτούνταν έργα αναβάθμισης στην επεξεργασία λυμάτων και παραγόμενης ιλύος. Παρά το γεγονός ότι είχε ξεκινήσει η υλοποίηση του υποθαλάσσιου αγωγού διάθεσης επεξεργασμένων λυμάτων, δεν είχε εκπονηθεί η μελέτη επιλογής της βέλτιστης όδευσης του αγωγού. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι ήταν εσφαλμένη η σιωπηρή παράταση ισχύος των περιβαλλοντικών όρων μετά τη λήξη τους και μάλιστα για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα από την έκδοση της αρχικής απόφασης, επικαλούμενος δε το άρθρο 9 Ν. 4014/2011 ζήτησε την εκπόνηση νέας συνολικής περιβαλλοντικής μελέτης. Ακολούθησε η εκπόνηση μελέτης διερεύνησης εναλλακτικών λύσεων για την όδευση του υποθαλάσσιων λυμάτων και νέα Μελέτη Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων. Η νέα ΑΕΠΟ εκδόθηκε μόλις τον Οκτώβριο του 2014 και αφορούσε το σύνολο του έργου*.

Παρακώλυση περιβαλλοντικού ελέγχου

Καινοφανή παράγοντα παρακώλυσης του περιβαλλοντικού ελέγχου αποτελεί η θέσπιση καταβολής παραβόλου για διερεύνηση αιτιήματος. Πολίτης προσέφυ-

γε στον Συνήγορο διαμαρτυρόμενος για την καταβολή παραβόλου 200 ευρώ που ζήτησε η Διεύθυνση Ανάπτυξης της Περιφέρειας Θεσσαλίας προκειμένου να γίνει δεκτό αίτημά του για ενημέρωση σχετικά με τη ρύπανση που προκαλείται από τη δραστηριότητα εργοστασίου γάλακτος, όμορο οικοπέδου ιδιοκτησίας του στο Νέο Ικόνιο Καρδίτσας (υπόθεση 188214/2014). Το παράβολο αυτό απαιτείται πλέον σε κάθε περίπτωση καταγγελίας για δραστηριότητα βιοτεχνίας ή βιομηχανίας, σύμφωνα με την ΥΑ «Καθορισμός παραβόλων του άρθρου 28 παράγρ. 4 Ν. 3982/2011 και καθορισμός αποζημίωσης των επιθεωρητών» του Δεκεμβρίου 2012.

 Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η απαίτηση παραβόλου εμποδίζει τον πολίτη να ασκήσει το συνταγματικό δικαίωμα της αναφοράς, αλλά και το ειδικότερο δικαίωμά του στην περιβαλλοντική πληροφορία, όπως αυτό κατοχυρώνεται μέσα από τη Σύμβαση του Άρχου.

Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης προέκυψε ότι η συγκεκριμένη επιχείρηση φαίνεται να λειτουργεί εντός των ορίων του οικισμού από το 2010, χωρίς ανάνεωση των περιβαλλοντικών όρων, με επέκταση της επεξεργασίας και σε χυμούς φρούτων και άνευ εγκεκριμένης άδειας διάθεσης αποβλήτων. Ο Συνήγορος ζήτησε από τις αρμόδιες υπηρεσίες τη διενέργεια ελέγχου για τη σύννομη λειτουργία και συμμόρφωση της επιχείρησης με την περιβαλλοντική νομοθεσία, καθώς και για τον υφιστάμενο τρόπο διάθεσης των αποβλήτων αυτής. Σύμφωνα με τις πρόσφατες απαντήσεις των αρμόδιων υπηρεσιών, η εγκατάσταση λειτουργεί σήμερα με τις πρότυπες περιβαλλοντικές δεσμεύσεις. Κατά τον διενεργηθέντα

έλεγχο διαπιστώθηκε υπέρβαση των επιπέδων θορύβου καθώς και παράβαση σχετικά με τη διάθεση λυμάτων, η οποία δεν είναι συμβατή με την εγκεκριμένη μελέτη και τους όρους της άδειας λειτουργίας. Η εταιρεία ενημέρωσε ότι θα ληφθούν τα κατάλληλα μέτρα, ενώ παράλληλα βρίσκεται σε εξέλιξη η διαδικασία επιβολής κυρώσεων και συμπληρωματικών ελέγχων από τη διοίκηση.

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ

Η συνάρθρωση της επιχειρηματικότητας με την προστασία του περιβάλλοντος προσκρούει συχνά σε ασυνέχειες πολιτικής αλλά και σε απροσδόκητα συστημικά προσκόμματα, τα οποία αποθαρρύνουν ακόμη και όσους επιχειρηματίες επιδιώκουν οικειοθελώς να προσαρμόσουν τη δραστηριότητά τους στις περιβαλλοντικές απαιτήσεις ή να συνεργαστούν με την Πολιτεία στο πλαίσιο προγραμμάτων με ενεργειακό ή άλλο περιβαλλοντικό όφελος.

Παραγωγή ενέργειας από φωτοβολταϊκά

Οι μηχανισμοί στήριξης που εφαρμόστηκαν για την προώθηση των Ανανεώσιμων Πηγών Ενέργειας (ΑΠΕ) επέτρεψαν τη μεγάλη διείσδυση φωτοβολταϊκών συστημάτων με υψηλό κόστος για το υποστηρικτικό σύστημα, σε μία δύσκολη περίοδο για την ελληνική οικονομία. Έτσι, δημιουργήθηκε τεράστιο έλλειμμα στον Ειδικό Λογαριασμό χρηματοδότησης των ΑΠΕ, που σύντομα οδήγησε σε έλλειψη ρευστότητας και συνακόλουθα σε μεγάλες καθυστερήσεις στις πληρωμές των παραγωγών ηλεκτρικής ενέργειας

από φωτοβολταϊκά. Ο Συνήγορος δέχτηκε πλήθος αναφορών από παραγωγούς ενέργειας σχετικά με την πολύμηνη καθυστέρηση πληρωμής τους από τον Λειτουργό Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας και γενικότερα με το οικονομικό αδιέξοδο στο οποίο βρίσκονταν, καθώς καλούνταν παράλληλα να καταβάλλουν αδιαλείπτως τον ΦΠΑ που αναλογεί στα τιμολόγια πώλησης ηλεκτρικού ρεύματος, να καλύπτουν τις δανειακές τους υποχρεώσεις και να πληρώνουν την επιβολή της έκτακτης εισφοράς, ενώ δεν είχαν πληρωθεί από τον ΛΑΓΗΕ επί 7 και πλέον μήνες. Το ΥΠΕΚΑ, με έγγραφό του τον Ιούλιο του 2014, σε συνέχεια ερωτήματος του Συνηγόρου, ενημέρωσε αναλυτικά για τα αίτια του προβλήματος ρευστότητας και τις νομοθετικές πρωτοβουλίες που λαμβάνει κατά καιρούς με στόχο την εξασφάλιση της βιωσιμότητας του υποστηρικτικού συστήματος των ΑΠΕ και τη μείωση του ελλείμματος έως το τέλος του 2014. Μέρος αυτών των πρωτοβουλιών αποτελεί το νέο καθεστώς τιμολόγησης της παραγόμενης ενέργειας από ΑΠΕ. Ωστόσο, για μία ακόμα φορά η Πολιτεία, με νομοθετικά μέτρα αναδρομικού χαρακτήρα, επιβάλλει μείωση των τιμών αποζημίωσης της παραγόμενης ενέργειας από φωτοβολταϊκά εγκατεστημένα επί εδάφους αλλά και σε στέγες, πλήττοντας οικονομικά τους παραγωγούς. Ως αντιστάθμισμα των απωλειών εσόδων που επιφέρουν οι παρεμβάσεις σε σχέση με τα αρχικά επιχειρηματικά σχέδια των παραγωγών ενέργειας, προβλέπεται υπό όρους η χρονική παράταση των συμβάσεων πώλησης και συμψηφισμού ηλεκτρικής ενέργειας κατά 7 έτη. Επίσης, μετά τη θέσπιση των νέων νομοθετικών μέτρων, η Ρυθμιστική Αρχή Ενέργειας πρότεινε τη μεσοσταθμική αύξηση κατά 32% του Ειδικού Τέλους Μείωσης Εκπομπών Αερίων Θερμοκηπίου

(πρώην τέλος ΑΠΕ), η οποία συνεπάγεται σημαντική οικονομική επιβάρυνση όλων των καταναλωτών μέσω των λογαριασμών της ΔΕΗ (υποθέσεις 176004, 176206/2013, 180959/2014).

Πρόγραμμα «Εξοικονόμηση κατ' οίκον»

Με αφορμή τη διερεύνηση αναφορών με αντικείμενο προβλήματα του προγράμματος «Εξοικονόμηση κατ' οίκον», ο Συνήγορος, απευθυνόμενος καταρχήν στο Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης (ΕΤΕΑΝ) και το ΥΠΕΚΑ, ζήτησε να αιτιολογείται η απόρριψη του αιτήματος προέγκρισης δανείου από τις τράπεζες, ώστε να εξασφαλίζονται συνθήκες διαφάνειας στην εκτέλεση του προγράμματος και ίση αντιμετώπιση των ενδιαφερομένων που απευθύνονται σε διαφορετικές τράπεζες. Το ΕΤΕΑΝ απάντησε ότι τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν την πλήρη ευθύνη της διαδικασίας σύναψης εκταμίευσης και παρακολούθησης δανείων, σύμφωνα με τους εκάστοτε εσωτερικούς τους κανονισμούς και την πιστωτική τους πολιτική. Ωστόσο, το ΥΠΕΚΑ δεσμεύτηκε ότι θα συνεργαστεί με τις τράπεζες προκειμένου να εξεταστεί η δυνατότητα αιτιολόγησης των λόγων απόρριψης ενός αιτήματος προέγκρισης δανείου. Περαιτέρω, αν και βάσει των όρων του προγράμματος η εκταμίευση του δανείου έπρεπε να ολοκληρώνεται εντός χρονικού διαστήματος ενός μηνός από την ημερομηνία προσκόμισης των απαιτούμενων δικαιολογητικών, παρατηρήθηκαν μεγάλες καθυστερήσεις στην καταβολή των χρημάτων. Επανερχόμενος στο θέμα για το οποίο είχε παρέμβει και παλαιότερα, ο Συνήγορος τόνισε ότι είναι απαραίτητος ο συντονισμός των εμπλεκόμενων φορέων στην εκταμίευση των χρημάτων, καθώς

και ο προγραμματισμός των ενεργειών τους προκειμένου να αποφευχθούν οι καθυστερήσεις, πρόταση που το ΥΠΕΚΑ δεσμεύτηκε ότι θα υλοποιήσει (υποθέσεις 169416/2013, 185196, 185299, 188721, 190931, 191372/2014).

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΗΣ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΓΗΣ: Η ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΑΙΓΙΑΛΟΥ

Κατά το 2014 ο Συνήγορος εστίασε το ενδιαφέρον του στο ζήτημα του αιγιαλού, και σε συνέχεια της περυσινής παρέμβασής του με την εκπόνηση της ειδικής έκθεσης «Διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης»* απέστειλε στον Υπουργό Οικονομικών τις απόψεις του προκειμένου να συμβάλει στον δημόσιο διάλογο για το σχέδιο νόμου «Οριοθέτηση, διαχείριση και προστασία αιγιαλού και παραλίας»*. Ο Συνήγορος υποστήριξε με σαφήνεια και τεκμηρίωση ότι η συνταγματική κατοχύρωση του δημόσιου και κοινόχρηστου χαρακτήρα του αιγιαλού, της παραλίας, της όχθης και της παράκτιας ζώνης τίθενται εν αμφιβόλω, καθώς οι συζητούμενες ρυθμίσεις προσβάλλουν τη διασφάλιση της απρόσκοπτης πρόσβασης των πολιτών στον αιγιαλό, υποθηκεύουν την περιβαλλοντική αξία της παράκτιας ζώνης και εκθέτουν τη χώρα στη διεθνή κοινότητα.

Ο Συνήγορος έχει επισημάνει ότι οι δήμοι, ως αρμόδιες υπηρεσίες για την παραχώρηση χρήσης αιγιαλού σε ιδιώτες, εκτός από την τήρηση της νόμιμης διαδικασίας, οφείλουν να σταθμίζουν και την κατά περίπτωση παραχώρηση. Με τον τρόπο αυτό θα αποκλείονται από τη σχετική διαδικασία ιδιώτες οι οποίοι έχουν διαπιστωμένα παρανομήσει στο παρελθόν και δεν έχουν προβεί σε ενέργειες

για την αποκατάσταση της νομιμότητας. Διαφορετικά, δημιουργείται εύλογα η εντύπωση ότι δεν λαμβάνονται υπόψη οι τυχόν προγενέστερες διοικητικές αποφάσεις και κυρώσεις άλλων υπηρεσιών.

Επίσης, ο Συνήγορος έχει ζητήσει από όλες τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες να λαμβάνουν άμεσα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να τηρούνται οι οριζόμενες, από τη σχετική ΥΑ, προδιαγραφές για τις επιτρεπόμενες χρήσεις, την προσβασιμότητα, τους περιορισμούς κατάληψης παραχωρηθείσας ζώνης αιγιαλού – παραλίας, καθώς και να προβαίνουν σε όλους τους νόμιμους ελέγχους μετά την έναρξη της περιόδου μίσθωσης του αιγιαλού, προκειμένου να αποφεύγονται τυχόν προβλήματα και να διαπιστώνονται άμεσα τυχόν παραβάσεις από τους μισθωτές.

 Κατόπιν αναφοράς για ύπαρξη αυθαίρετων κατασκευών καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος στον κοινόχρηστο χώρο του αιγιαλού στο Πευκοχώρι, διαπιστώθηκε ότι ο Δήμος Κασσάνδρας από το 2011 έως το 2013 εκμίσθωνε τμήμα αιγιαλού σε εστιατόρα, ο οποίος είχε προβεί σε σειρά παραβάσεων, ενώ σε βάρος του εκκρεμούσε και πρωτόκολλο κατεδάφισης. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι οι ενέργειες του Δήμου Κασσάνδρας αποτελούν επίδειξη ανοχής σε παράνομες καταστάσεις, καθώς και περαιτέρω επιβράβευσης του παρανομούντα.

Έπειτα από την παρέμβαση του Συνηγόρου απομακρύνθηκαν οι αυθαίρετες κατασκευές (υπόθεση 161327/2013)*.

Αντιστοίχως, ο Συνήγορος εξέτασε αναφορά σχετικά με τον έλεγχο της διαδικασίας που ακολούθησε το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Μαρκόπουλου Μεσο-

γαίας κατά τον διαγωνισμό εκμίσθωσης χώρου για την τοποθέτηση και λειτουργία τροχήλατης καντίνας στον λιμένα Πόρτο Ράφτη στο Αυλάκι, έναντι ποσού 160.000 ευρώ ετησίως. Σε πόρισμα προς τον Υπουργό Εσωτερικών επισήμανε ότι ο δήμος και το Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο έλαβαν υπόψη εγκυκλίου οι οποίες απέκλιναν από τις προβλεπόμενες διατάξεις για τις περιπτώσεις παραχώρησης απλής χρήσης αιγιαλού και συστηματικά παρέλειψαν να ενημερώσουν πλήρως τον Συνήγορο για τη διαδικασία έκδοσης της διακήρυξης, την εκπόνη της σύμβασης παραχώρησης χρήσης του χώρου από τον ΕΟΤ και την ΕΤΑΔ, τις αυθαίρετες κατασκευές εντός του χώρου της πλαζ αλλά και της ζώνης αιγιαλού. Παρέλειψαν επίσης να μεριμνήσουν για την ορθή επανάληψη ολόκληρης της διαδικασίας προκήρυξης και παραχώρησης της χρήσης του χώρου. Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αιτωλικής παρέλειψε, σε βαθμό πειθαρχικού παραπτώματος, να τηρήσει την προβλεπόμενη διαδικασία ελέγχου νομιμότητας της διακήρυξης της δημοπρασίας και της απόφασης/άδειας παραχώρησης χρήσης του χώρου, ως όφειλε, ενώ προέβη σε διακριτική μεταχείριση ως προς άλλες ανάλογες περιπτώσεις ελέγχου νομιμότητας (υπόθεση 166747/2013)*.

Τέλος, σε εξέλιξη βρίσκονται παρεμβάσεις του Συνηγόρου για προβλήματα οριοθέτησης αιγιαλού, παλαιού αιγιαλού και παραλίας στις περιοχές του Δήμου Βόλου, Αγίου Ιωάννη Πηλίου και Αγίου Κωνσταντίνου Φθιώτιδας (υποθέσεις 184564, 187483, 188561/2014) και παραχώρησης της απλής χρήσης αιγιαλού στις περιοχές Πόρτο Ράφτη, Μυτιλήνης, Κέρκυρας και Χαλκιδικής (υποθέσεις 189884, 191373, 192575, 192861/2014).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μη εγγραφή μαθητών στο σχολείο λόγω αντίθεσης των γονέων στον υποχρεωτικό εμβολιασμό
Αποκλεισμός αλλοδαπού μαθητή από συμμετοχή σε εισαγωγικές εξετάσεις λόγω έλλειψης ΑΦΜ
Μετεγγραφές μαθητών
Μεταφορές μαθητών

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ελλείψεις εκπαιδευτικών
Τοποθέτηση εκπαιδευτικού με προβλήματα ψυχικής υγείας σε τάξη
Μη χορήγηση τίτλου ειδικότητας από τα μουσικά σχολεία
Δυνατότητα επανεξέτασης για βελτίωση του βαθμού απολυτηρίου λυκείου

ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ

Σχολικός εκφοβισμός
Διαμαρτυρία κατά εκπαιδευτικών για θέματα σχολικής εορτής
Σχολικές ποιές
Σχολείο και διαδίκτυο
Παρουσία της αστυνομίας στα σχολεία

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχολικό επίδομα
Στεγαστικό επίδομα φοιτητών
Κριτήρια χορήγησης υποτροφιών ΙΚΥ

ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΑ ΑΕΙ

Ο Συνήγορος διαχρονικά ασχολείται με τις πολλαπλές εκφάνσεις προβλημάτων που αφορούν την εκπαίδευση σε όλες τις βαθμίδες της. Η ιδιαιτερότητα μεγάλου αριθμού υποθέσεων της φετινής χρονιάς έγκειται στις επιπτώσεις που επέφερε η τρέχουσα περιοριστική δημοσιονομική πολιτική στους παράγοντες που επηρεάζουν, ιδίως, τη λειτουργία και την ποιότητα της παρεχόμενης εκπαίδευσης. Παράλληλη δυσμενής συνέπεια της παρατηρούμενης κατάστασης αποτελεί η οικονομική επιβάρυνση των οικογενειών πολλών μαθητών και σπουδαστών, που στερούνται ποικίλων παροχών, οι οποίες ήταν στη διάθεσή τους κατά το παρελθόν. Η επιδείνωση της καθημερινότητας και της σχολικής ζωής ανηλίκων, των οποίων η ευάλωτη κατάσταση είναι δεδομένη εξ ορισμού, καθιστά ιδιαιτέρως επιτακτική την παρέμβαση του Συνηγόρου για την ανεύρεση λύσεων σε επίπεδο χαρασσόμενης πολιτικής. Πάντως, η παρέμβαση του Συνηγόρου ζητείται και στον τομέα οικονομικών παροχών στο πλαίσιο της φοιτητικής μέριμνας, αλλά και προς την κατεύθυνση τήρησης της αρχής της διαφάνειας σε ανώτερα εκπαιδευτικά ιδρύματα.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ

Μη εγγραφή μαθητών στο σχολείο λόγω αντίθεσης των γονέων στον υποχρεωτικό εμβολιασμό

Ομαδική αναφορά γονέων είχε ως αντικείμενο την άρνηση διευθυντών δημοτικών σχολείων και γυμνασίων να εγγράψουν τα παιδιά τους, λόγω της μη διενέργειας των υποχρεωτικών εμβολίων, κατ' επιλογή των γονέων. Ο Συνήγορος δεν διατύπωσε κρίση για την αναγκαιότητα ή μη της διενέρ-

γειας του υποχρεωτικού εμβολιασμού των μαθητών, εκτιμώντας ότι η αρμοδιότητα αυτή ανήκει στους ειδικούς στον χώρο της υγείας, καθώς συνδέεται με την προστασία του έννομου αγαθού της δημόσιας υγείας. Ωστόσο, υποστήριξε ότι

 η μη εγγραφή –στις βαθμίδες υποχρεωτικής εκπαίδευσης– των μαθητών που δεν έχουν εμβολιαστεί, λόγω των πεποιθήσεων των γονέων τους, συνιστά υπέρμετρα δυσανάλογο μέτρο προστασίας της υγείας, διότι στερεί από τους μαθητές αυτούς την απόλαυση ενός άλλου συνταγματικά κατοχυρωμένου δικαιώματος: της πρόσβασης στην εκπαίδευση.

Ο Συνήγορος πρότεινε, στις περιπτώσεις αυτές, να εγγράφεται ο μαθητής στο σχολείο με την τήρηση όμως σχετικής σημείωσης στο ατομικό δελτίο υγείας του. Το Υπουργείο Παιδείας, όμως, ενέμεινε στη θέση ότι μόνος λόγος εξαίρεσης από τον υποχρεωτικό εμβολιασμό είναι οι περιπτώσεις ιατρικής αντένδειξης (υπόθεση 162670/2013).

Αποκλεισμός αλλοδαπού μαθητή από συμμετοχή σε εισαγωγικές εξετάσεις λόγω έλλειψης ΑΦΜ

Πρότυπο γυμνάσιο, στο οποίο απευθύνθηκε αλλοδαπός μαθητής για να υποβάλει αίτηση συμμετοχής στις εισαγωγικές εξετάσεις, αρνήθηκε να τη δεχτεί, καθώς ο ανήλικος δεν διέθετε ΑΦΜ, λόγω παράνομης διαμονής στη χώρα (υπόθεση 184224/2014). Δεδομένου ότι το στοιχείο αυτό προβλέπεται ως προαπαιτούμενο, ενώ η προθεσμία για τη συμμετοχή στις εξετάσεις έληγε,

 ο Συνήγορος απευθύνθηκε στο Υπουργείο Παιδείας επικαλούμενος τη δημιουρ-

γούμενη ανισότητα σε βάρος του μαθητή, η οποία ανέκυπτε εξαιτίας ενός στοιχείου μη συνδεόμενου άμεσα με το δικαίωμα πρόσβασης στην εκπαίδευση, και υποστήριξε ότι το παιδί δεν θα πρέπει να αποκλειστεί από τις εξετάσεις. Το υπουργείο δέχτηκε την πρόταση του Συνηγόρου και το πρόβλημα επιλύθηκε με την κατάλληλη υπόδειξη προς το σχολείο.

Μετεγγραφές μαθητών

Ο Συνήγορος, ήδη πριν από την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2014-2015, έλαβε αναφορές με θέμα τη μετεγγραφή μαθητών. Οι περισσότερες σχετιζόνταν με αίτημα μετακίνησης σε σχολείο κοντινότερο στην οικία του παιδιού ή με προσπάθεια αποφυγής εντάσεων, λόγω αρνητικών συμπεριφορών προς το παιδί, που δεν αντιμετωπίστηκαν ικανοποιητικά κατά την προηγούμενη χρονιά από τους εκπαιδευτικούς του σχολείου. Μέχρι πρόσφατα, παρόμοια θέματα συνήθως επιλύονταν προς το συμφέρον των ανηλίκων.

 Ο Συνήγορος, κατά τον χειρισμό παρόμοιων υποθέσεων στο παρελθόν, είχε προτείνει να διερευνώνται τα αίτια που ωθούν μαθητές να φεύγουν από ένα σχολείο (αδυναμία του σχολείου να χειριστεί φαινόμενα βίας, κακές κτιριακές συνθήκες κ.ά.).

Κατά την τρέχουσα σχολική χρονιά, όμως, και πιθανότατα σε συνδυασμό με την αναδιοργάνωση των μονάδων εκπαίδευσης και τη συσταλτική δημοσιονομική πολιτική, φαίνεται ότι οι διευθυντές των σχολικών μονάδων συχνά αρνούνται να επιτρέψουν σε μαθητές τους τη μετεγγραφή, γιατί η απώλεια ικανού αριθμού μαθητών συνεπάγεται τη μείωση των οργανικών θέσεων εκπαιδευτικών του σχολείου. Αντιθέτως, οι ίδιοι μπορεί πιο εύκολα να

εγκρίνουν μετεγγραφές στο σχολείο τους, ώστε να αυξηθεί η δυναμικότητά του. Διακρίνεται δηλαδή η τάση, για την έγκριση ή απόρριψη αιτημάτων μετεγγραφής, να μην λαμβάνονται υπόψη πρωτίστως το συμφέρον του ανηλίκου και οι ουσιαστικοί λόγοι για τους οποίους αυτή ζητείται, αλλά παράγοντες που αφορούν την ακεραιότητα της οργανωτικής δομής των σχολικών μονάδων. Πάντως, στην πλειονότητά τους, οι υποθέσεις είχαν θετική έκβαση για τους ανήλικους μαθητές (υποθέσεις 191503, 191676, 191744, 191880, 192077/2014).

Μεταφορές μαθητών

Η προβληματική κατάσταση στις μεταφορές μαθητών, που έχει δημιουργηθεί με το ισχύον περιοριστικό θεσμικό πλαίσιο και αποτυπώνεται στις αυξανόμενες αναφορές προς τον Συνήγορο, επιφέρει σημαντική οικονομική επιβάρυνση των εμπλεκόμενων οικογενειών και δυσχέρειες στην πρόσβαση των παιδιών στην εκπαίδευση. Ο Συνήγορος συνέχισε και τη φετινή σχολική χρονιά να παρεμβαίνει με παρατηρήσεις και προτάσεις προς όλους τους συναρμόδιους φορείς και να διαβουλεύεται μαζί τους (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 66-67 και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 86). Καταληκτικά, απέστειλε σχετικό πόρισμα προς τους συναρμόδιους υπουργούς* (υποθέσεις 171562/2013, 188073, 192658/2014).

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΚΑΙ ΠΟΙΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Ελλείψεις εκπαιδευτικών

Ο Συνήγορος, με την έναρξη της σχολικής χρονιάς 2014-2015, δέχτηκε αρκετές αναφορές με θέμα τη μη κανονική λειτουργία των ολοήμερων νηπιαγωγείων και δημο-

τικών σχολείων. Οι γονείς κατήγγειλαν ότι η μη λειτουργία των ολοήμερων με πλήρες ωράριο από την αρχή της σχολικής χρονιάς δημιουργεί σοβαρά προβλήματα στον οικογενειακό προγραμματισμό (οικονομική επιβάρυνση για την απασχόληση προσώπου για την αποχώρηση και φύλαξη των παιδιών σε ώρες που θα έπρεπε κανονικά να φοιτούν στο σχολείο, επαναλαμβανόμενες άδειες των γονέων από την εργασία τους για τους ίδιους λόγους κ.λπ.). Ο Συνήγορος, κατά την περασμένη σχολική χρονιά (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 85-86), είχε απευθυνθεί στο Υπουργείο Παιδείας, τονίζοντας το πρόβλημα που προκαλείται με τη σταδιακή τοποθέτηση εκπαιδευτικών στα σχολεία. Ωστόσο, η κατάσταση επαναλήφθηκε τη φετινή χρονιά (ενδεικτικές υποθέσεις 192501, 192846, 193186, 193343/2014).

Παρόμοιο πρόβλημα έλλειψης εκπαιδευτικών υφίσταται, επίσης, σε σχέση με τους καθηγητές ειδικότητων σε ΕΠΑΛ, ΕΠΑΣ, καλλιτεχνικά και μουσικά σχολεία. Τα κενά που δημιουργήθηκαν κατά την προηγούμενη σχολική χρονιά προκάλεσαν μεγάλες δυσκολίες τόσο στη λειτουργία των σχολείων όσο και στην προετοιμασία σπουδαστών και μαθητών για τις εξετάσεις στα αντίστοιχα μαθήματα. Το υπουργείο απάντησε στις σχετικές παρατηρήσεις του Συνηγόρου, επικαλούμενο κατά βάση τους περιορισμούς στις προσλήψεις και την ασκούμενη δημοσιονομική πολιτική (υποθέσεις 178545, 178675, 178983, 179188/2013, 184774/2014).

Τοποθέτηση εκπαιδευτικού με προβλήματα ψυχικής υγείας σε τάξη

Γονείς μαθητών δημοτικού σχολείου ζήτησαν την παρέμβαση του Συνηγόρου για την επίλυση προβλήματος που αντιμετώ-

πιζαν τα παιδιά τους, εξαιτίας εκπαιδευτικού με σοβαρό πρόβλημα ψυχικής υγείας, η οποία με τη στάση και την εμφάνισή της προξενούσε φόβο και αναστάτωση στους μαθητές. Η εκπαιδευτικός τα περασμένα έτη περιοριζόταν σε διοικητικά καθήκοντα, μετά την περιστολή όμως των διορισμών εκπαιδευτικών τοποθετήθηκε σε τάξη. Όταν το σχολείο επιβεβαίωσε τις καταγγελίες των γονέων και διαπιστώθηκε ότι το πρόβλημα είχε τεθεί κατ' επανάληψη σε γνώση της αρμόδιας Διεύθυνσης Πρωτοβάθμιας Εκπαίδευσης, ο Συνήγορος ζήτησε από τη Διεύθυνση τη λήψη των απαραίτητων μέτρων. Τελικά, δεδομένης της άρνησης της εκπαιδευτικού να συνεργαστεί με την προϊστάμενη αρχή της, κρίθηκε επιβεβλημένη η διενέργεια ΕΔΕ και η εκπαιδευτικός τέθηκε σε διαθεσιμότητα (υπόθεση 184651/2014).

Μη χορήγηση τίτλου ειδικότητας από τα μουσικά σχολεία

Από το έτος 2010 ο Συνήγορος έχει επανειλημμένως δεχτεί αναφορές γονέων με θέμα τη μη χορήγηση τίτλων μουσικής ειδικότητας στους αποφοίτους των μουσικών σχολείων. Συγκεκριμένα, φαίνεται ότι δεν υλοποιείται η πρόβλεψη της ισχύουσας νομοθεσίας, όσον αφορά την πιστοποίηση των μουσικών γνώσεων των αποφοίτων μουσικών σχολείων, με συνέπεια αρκετοί από αυτούς να αναγκάζονται να απευθυνθούν σε Ωδεία, με δική τους οικονομική επιβάρυνση, προκειμένου να λάβουν κάποιας μορφής πιστοποίηση για τις μουσικές γνώσεις τους. Για το θέμα αυτό, ο Συνήγορος έχει κατ' επανάληψη απευθυνθεί στο Υπουργείο Παιδείας. Μόνιμη απάντηση του υπουργείου τα τελευταία 4 χρόνια είναι ότι τα θέματα μελετούνται από την καλλιτεχνική επιτροπή και η μελέτη βρίσκεται σε εξέλιξη, χωρίς μέχρι στιγ-

μής να έχει σημειωθεί πρόοδος. Καθώς το πρόβλημα παρουσιάζει διάσταση αφενός οικονομική (αποζημίωση των εξεταστών), αφετέρου διαδικαστική (αναλυτικά προγράμματα σπουδών και ορισμός της ύλης εξετάσεων των μουσικών μαθημάτων), ο Συνήγορος πρότεινε: α) να ισχύσει ό,τι και για τις εξετάσεις του 1999, ως προς την ύλη και διαδικασία των εξετάσεων, καθώς επρόκειτο για την τελευταία χρονιά κατά την οποία είχε εκδοθεί κανονιστική πράξη για τον τρόπο και τη διαδικασία διεξαγωγής των σχετικών εξετάσεων, και β) να θεσπιστεί μικρός αριθμός εξεταστικών κέντρων, ώστε να ξεπεραστεί το πρόβλημα υψηλού κόστους λειτουργίας πολυάριθμων εξεταστικών κέντρων. Το υπουργείο απάντησε για μία ακόμα φορά γενικά, δηλώνοντας θετική διάθεση, αλλά χωρίς να επιλύσει ουσιαστικά το πρόβλημα (υπόθεση 168360/2013).

Δυνατότητα επανεξέτασης για βελτίωση του βαθμού απολυτηρίου λυκείου

Μαθήτρια Γ΄ τάξης λυκείου, λόγω σοβαρότατων προβλημάτων υγείας, δεν έλαβε μέρος στις ενδοσχολικές απολυτήριες και στις πανελλαδικές εξετάσεις για εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, με αποτέλεσμα να βαθμολογηθεί με μηδέν. Ωστόσο, λόγω της υψηλής προφορικής της βαθμολογίας (20), προάχθηκε και απολύθηκε με γενικό βαθμό 10. Το αίτημά της να επανεξεταστεί τον Σεπτέμβριο, προκειμένου να βελτιωθεί ο βαθμός απολυτηρίου, απορρίφθηκε λόγω απουσίας σχετικής νομοθετικής πρόβλεψης.

 Ο Συνήγορος επισήμανε τις προφανείς δυσμενείς συνέπειες που συνεπάγεται για το μέλλον των μαθητών η απόλυσή τους από το λύκειο με ιδιαίτερα χαμηλό βαθμό, σε

σχέση με την εισαγωγή σε πανεπιστήμια της αλλοδαπής, εύρεση εργασίας κ.λπ., όταν η χαμηλή βαθμολογία οφείλεται σε έκτακτους λόγους και όχι στη γενικότερη επίδοση του μαθητή

(για παράδειγμα, δικαιολογημένη απουσία από την εξέταση για σοβαρούς λόγους υγείας ή λόγους ανωτέρας βίας). Ζήτησε να επανεξεταστεί η εξαιρετική αυτή περίπτωση της μαθήτριας, με βάση την αρχή της επιείκειας, λαμβανομένων υπόψη των περαιτέρω αρνητικών επιπτώσεων στην ήδη βεβαρημένη ψυχοσυναισθηματική κατάσταση, αλλά και του γεγονότος ότι η προαγωγή της με βαθμολογία βάσης δεν αντανάκλα τις πραγματικές επιδόσεις της. Επικαλέστηκε δε τη δυνατότητα παραπομπής σε χωριστή εξέταση, κατόπιν εξαιρετικής απόφασης του υπουργού σε ανάλογες περιπτώσεις ανεπαρκούς φοίτησης λόγω απρόβλεπτων και σοβαρών λόγων. Το υπουργείο απάντησε για τον βαθμό απολυτηρίου ότι δεν επηρεάζει την εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση, αλλά όχι και για τη δυνατότητα επανεξέτασης για τη βελτίωσή του (υπόθεση 189184/2014).

ΣΧΟΛΙΚΗ ΖΩΗ

Σχολικός εκφοβισμός

Μητέρα μαθητή δημοτικού σχολείου υπέβαλε αναφορά σχετικά με περιστατικά εξύβρισης, εκφοβισμού, χειροδικίας και συκοφάντησης του παιδιού από μαθήτρια όμορου δημοτικού σχολείου. Οι οικογένειες των δύο παιδιών κατοικούσαν στο ίδιο συγκρότημα διαμερισμάτων, με αποτέλεσμα να επικρατεί ένταση στις σχέσεις των ανηλίκων τόσο στο σχολικό περιβάλλον όσο και στην εν γένει καθημερινότητά

τους. Για τη διασφάλιση της ψυχοσυναισθηματικής υγείας των παιδιών, ο Συνήγορος προέβη σε συμβουλευτική καθοδήγηση των διευθυντών και των δύο σχολικών μονάδων και απηύθυνε έγγραφες συστάσεις και πρόσκληση για συνεργασία προς τους εμπλεκόμενους γονείς. Στόχος της διαμεσολάβησης ήταν να ακουστούν ισότιμα οι θέσεις και απόψεις όλων των μερών και να διευθετηθεί ειρηνικά το ζήτημα, ενόψει της ανάγκης ομαλής γειννίασης και αποφυγής περιστατικών έντασης και βίας μεταξύ των παιδιών ή με αποδέκτες αυτά. Έπειτα από τη διαμεσολαβητική ενεργοποίηση του Συνηγόρου, οι συμπεριφορές αμβλύθηκαν και οι διευθυντές των σχολείων ενημέρωσαν τον Συνήγορο ότι τα περιστατικά του σχολικού εκφοβισμού εξαλείφθηκαν (υπόθεση 184382/2014).

Διαμαρτυρία κατά εκπαιδευτικών για θέματα σχολικής εορτής

Μητέρα μαθητή δημοτικού σχολείου κατήγγειλε στον Συνήγορο ότι οι εκπαιδευτικοί, κατά την προετοιμασία σχολικής εορτής, επέλεξαν θέματα που δεν αρμόζουν στη σχολική κοινότητα. Κατά την αναφερόμενη, οι επιλογές των εκπαιδευτικών ήταν «χρωματισμένες» πολιτικά. Από τη διερεύνηση της αναφοράς αναδείχθηκε το σύννομο των ενεργειών της εκπαιδευτικής κοινότητας, καθώς και η προσπάθεια των εκπαιδευτικών να ανταποκριθούν με ευαισθησία σε αιτήματα γονέων σχετικά με το τελικά παρουσιαζόμενο σε σχολική εορτή υλικό (υπόθεση 176487/2013). Ο Συνήγορος διευκρίνισε στην ενδιαφερόμενη ότι

 ορθά το σχολείο διαφύλαξε τη σημασία του διαπολιτισμικού χαρακτήρα της εορτής και αρνήθηκε να παραγνωρίσει τα ιστορικά δεδομένα της σύγχρονης ελληνικής και διεθνούς ιστορίας, στη βάση αβάσιμων ή

υποκειμενικών πολιτικών, διαφυλετικών και ρατσιστικών αιτιάσεων.

Σχολικές ποινές

Απόφαση αλλαγής περιβάλλοντος μαθητή με διαταραχή ελλειμματικής προσοχής και υπερκινητικότητα

Γυμνάσιο της πρωτεύουσας επέβαλε ποινή αλλαγής σχολικού περιβάλλοντος σε μαθητή της Γ΄ τάξης που παρουσίαζε σοβαρά προβλήματα συμπεριφοράς. Ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι: α) το παιδί παρακολουθούνταν συστηματικά από δημόσιο φορέα και επικουρικά από ιδιώτη ειδικό ψυχικής υγείας, για την αντιμετώπιση των δυσκολιών της συμπεριφοράς του, β) η συμπεριφορά του, κατά δήλωση των ίδιων των εκπαιδευτικών, είχε παρουσιάσει βελτίωση κατά τη διάρκεια της χρονιάς, γ) τόσο οι ανωτέρω όσο και ο σχολικός σύμβουλος ειδικής αγωγής εκτιμούσαν ότι η αλλαγή σχολείου θα ανέτρεπε τα θετικά αποτελέσματα, καθώς ο μαθητής είχε ήδη αλλάξει δύο φορές σχολικό περιβάλλον, οπότε δεν ήταν πιθανό η νέα αλλαγή να αποβεί προς όφελός του, δ) η σχολική χρονιά έληγε, οπότε ο μαθητής θα ολοκλήρωνε τη φοίτησή του στο γυμνάσιο και θα άλλαζε ούτως ή άλλως περιβάλλον, και ε) είχε εκδοθεί απόφαση για την ένταξή του σε καθεστώς κατ' ιδίαν φοίτησης, οπότε η παρουσία του δεν θα ήταν υποχρεωτική και άρα θα εξέλειπαν οι τριβές από την καθημερινή παρακολούθηση. Ο Συνήγορος, λαμβάνοντας υπόψη τις ανωτέρω διαπιστώσεις, συναντήθηκε με τον Σύλλογο Διδασκόντων του σχολείου, επέστησε την προσοχή της μητέρας στην εφαρμογή των υποδείξεων των εμπλεκόμενων φορέων και εισηγήθηκε την επανεξέταση της απόφασης αλλαγής

περιβάλλοντος. Τελικά, λόγω των αντιρροπων τάσεων στους κόλπους του Συλλόγου Διδασκόντων, η παραμονή του μαθητή στο σχολείο για την ολοκλήρωση του έτους επιτεύχθηκε με δικαστική απόφαση περί αναστολής εκτέλεσης της ποινής, που εκδόθηκε κατόπιν προσφυγής της μητέρας (υπόθεση 179588/2014).

Απαγόρευση συμμετοχής μαθητή σε εξωτερικές δραστηριότητες του σχολείου

Μαθητής της Γ΄ γυμνασίου, μέλος θεατρικής ομάδας, αποκλείστηκε από τη θεατρική παράσταση του σχολείου του σε άλλη περιοχή της χώρας, παρά το γεγονός ότι συμμετείχε στις πρόβες καθ' όλη τη διάρκεια της χρονιάς, καθώς και από τη συμμετοχή του σε επίσκεψη στη Βουλή. Η Διεύθυνση και ο Σύλλογος Διδασκόντων του σχολείου είχαν θεσπίσει σχολικό κανονισμό, σύμφωνα με τον οποίο μαθητής που συγκεντρώνει 12 ωριαίες αποβολές αποκλείεται από όλες τις εξωτερικές δραστηριότητες/εκδηλώσεις του σχολείου για το υπόλοιπο του έτους. Ωστόσο, στην υφιστάμενη σχολική νομοθεσία δεν προβλέπεται ποινή απαγόρευσης συμμετοχής σε εξωτερικές δραστηριότητες. Ο συγκεκριμένος μαθητής είχε ήδη τιμωρηθεί με ωριαίες ή ημερήσιες αποβολές για τα ίδια παραπτώματα κατά τη διάρκεια της χρονιάς. Ο Συνήγορος επισήμανε προς τη Διεύθυνση Σπουδών Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης του Υπουργείου Παιδείας ότι η συγκεκριμένη πρακτική αντίκειται και στη βασική αρχή του δικαίου, σύμφωνα με την οποία «κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται δις για το ίδιο αδίκημα».

Αφού υπογράμμισε την απουσία ειδικής πρόβλεψης για την υποχρέωση και διαδι-

κασία σύνταξης σχολικού κανονισμού για τα δημόσια σχολεία, ο Συνήγορος άσκησε κριτική και όσον αφορά την παιδαγωγική αξία του μέτρου που επιβλήθηκε, καθώς από την υπόθεση αυτή φάνηκε ότι οι επιπρόσθετες ποινές δεν έχουν το αναμενόμενο πειθαρχικό αποτέλεσμα, αλλά και δεν αφήνουν περιθώρια βελτίωσης/επανόρθωσης εκ μέρους των μαθητών.

Τέλος, έγινε υπόμνηση παλαιότερου εγγράφου του Συνηγόρου, με θέμα «Σχολικοί Κανονισμοί και Δημοκρατική Διοίκηση στη Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση», στο οποίο περιλαμβάνονταν προτάσεις για την αξιοποίηση του θεσμού του σχολικού κανονισμού στα σχολεία ως εργαλείου για την ανάπτυξη θετικού κλίματος και για την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής μονάδας. Αναμένεται η ανταπόκριση του υπουργείου (υπόθεση 184500/2014).

Σχολείο και διαδίκτυο

Από τη διερεύνηση αναφορών και τη συχνή επικοινωνία με μαθητές και εκπαιδευτικούς, ο Συνήγορος έχει διαπιστώσει ότι τα τελευταία χρόνια τη σχολική κοινότητα απασχολούν ολοένα και περισσότερα περιστατικά ηλεκτρονικού εκφοβισμού σε βάρος μαθητών, αλλά και η αυξανόμενη χρήση υπηρεσιών κοινωνικής δικτύωσης από μαθητές.

Ενδεικτικά, εξετάστηκε περιστατικό ανάρτησης σε μέσο κοινωνικής δικτύωσης φωτογραφιών ανήλικων μαθητών με χλευαστικό σχολιασμό. Επίσης, διερευνήθηκε η περίπτωση δημιουργίας, με τη βοήθεια δασκάλου, χωρίς τη συγκατάθεση των γονέων, λογαριασμού μαθητών δημοτικού σχολείου σε δημοφιλή ιστοσελίδα κοινωνικής δικτύωσης, που εκθέτει τα παιδιά σε

σοβαρούς διαδικτυακούς κινδύνους (παρενοχλήσεις από ενήλικες, αποπλάνηση κ.λπ.) και σε διαφημιστικό υλικό για αγορά προϊόντων.

Τα μέσα κοινωνικής δικτύωσης διέπονται από τις γενικότερες διατάξεις που ρυθμίζουν τον (ηλεκτρονικό) τύπο και διασφαλίζουν την ελευθερία του, με τους περιορισμούς που πηγάζουν από τα επίσης συνταγματικά κατοχυρωμένα δικαιώματα των πολιτών. Όσον αφορά συγκεκριμένα την πρόσβαση μαθητών δημοτικού σε υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης, αυτή επιτρέπεται μόνο υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις, καθώς απαγορεύεται σε μαθητές κάτω των 13 ετών και σε κοινωνικά δίκτυα εκτός του Πανελληνίου Σχολικού Δικτύου (ΠΣΔ), ενώ μέσω του ΠΣΔ επιτρέπεται μόνο με γονική συναίνεση.

Ο Συνήγορος επισήμανε στο Υπουργείο Παιδείας ότι, πέρα από τη δυνατότητα καταγγελίας στις αρμόδιες υπηρεσίες σε σοβαρές περιπτώσεις (υποθέσεις 183826, 184249/2014),

 απαραίτητη είναι η ενίσχυση ενός προληπτικού και προστατευτικού πλαισίου στον χώρο της εκπαίδευσης, με εντατικοποίηση της ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων ως προς την ασφαλή χρήση του διαδικτύου, και ιδίως την ορθή χρήση των μέσων κοινωνικής δικτύωσης και την προστασία της προσωπικότητας, των προσωπικών δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής.

Παρουσία της αστυνομίας στα σχολεία

Με αφορμή αναφορές πολιτών σχετικά με παρεμβάσεις της αστυνομίας σε

σχολεία κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς 2013-2014 και σε συνέχεια δημοσιευμάτων, βάσει των οποίων ένστολοι αστυνομικοί επισκέφτηκαν σχολεία προκειμένου να «καταγράψουν» τυχόν προβλήματα και παραβατικές δραστηριότητες, αλλά και να συλλέξουν στοιχεία για μαθητές που μετείχαν σε μαθητικές καταλήψεις, ο Συνήγορος ζήτησε σχετική ενημέρωση από τη ΓΑΔΑ και την Περιφερειακή Διεύθυνση Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Αττικής. Από τις απαντήσεις που έλαβε δεν προέκυψε με σαφήνεια ο ακριβής ρόλος της αστυνομίας στα σχολεία. Ο Συνήγορος τόνισε προς τις συναρμόδιες υπηρεσίες και με δελτίο τύπου* ότι

 τα προβλήματα και οι ανάγκες σχετικά με την εύρυθμη λειτουργία της σχολικής ζωής πρέπει να αντιμετωπίζονται με παιδαγωγικά ή διοικητικά μέτρα, χωρίς καταρχήν να ζητείται παρέμβαση της αστυνομίας.

Η συνεργασία του Συλλόγου Διδασκόντων με τους μαθητές και τους γονείς είναι απαραίτητη για την επίλυση τυχόν προβλημάτων. Όσον αφορά τις περιπτώσεις μαθητών που προκαλούν φθορές ή εμπλέκονται σε επιθετικές και βίαιες ενέργειες, προέχει η διαμεσολάβηση για την κατανόηση των αιτίων και την εξομάλυνση του κλίματος. Η εμπλοκή της αστυνομίας δικαιολογείται μόνο σε εξαιρετικές περιπτώσεις, καθώς μπορεί να προκαλέσει αντίθετα από τα επιδιωκόμενα αποτελέσματα, δηλαδή περισσότερη ένταση, φόβο και αντιπαράθεσεις στα μέλη της εκπαιδευτικής κοινότητας, ιδίως ανάμεσα στους μαθητές, επιβαρύνοντας ή και ακυρώνοντας τον παιδαγωγικό ρόλο του σχολείου (ενδεικτικές υποθέσεις 164262/2013, 183348/2014).

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΝΙΣΧΥΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ

Σχολικό επίδομα

Ο Συνήγορος κατά το παρελθόν εξέταζε αναφορές σχετικές με την εισοδηματική ενίσχυση οικογενειών χαμηλών εισοδημάτων με τέκνα στην υποχρεωτική εκπαίδευση, που εστίαζαν σε επιμέρους εσφαλμένες ερμηνείες των αρμόδιων φορέων εκπαίδευσης ή των κατά τόπους ΔΟΥ. Κατά την περασμένη και τη φετινή σχολική χρονιά, όμως, τα προβλήματα που αναφέρονται σχετίζονται με τη νομοθετική πρόβλεψη που θέτει ως προϋπόθεση όχι μόνο τη μη υπέρβαση του –ούτως ή άλλως χαμηλού– ορίου πραγματικού εισοδήματος, αλλά και του αντίστοιχου τεκμαρτού. Ο Συνήγορος αδυνατεί να παρέμβει για την επίλυση της κάθε περίπτωσης ατομικά, αφού η διοίκηση τηρεί τη νομιμότητα (ενδεικτικές υποθέσεις 170015/2013, 192252/2014).

 Διαπιστώνεται, όμως, η επιτακτική ανάγκη τροποποίησης της πρόβλεψης αυτής, η οποία αποκλείει έναν μεγάλο αριθμό γονέων που στερούνται εισοδημάτων, αλλά θεωρούνται –λόγω τεκμηρίων– λιγότερο αδύναμοι οικονομικά από όσο πραγματικά είναι.

Στεγαστικό επίδομα φοιτητών

Στον Συνήγορο υποβλήθηκαν αναφορές σχετικές με τη χορήγηση του προβλεπόμενου στεγαστικού επιδόματος σε φοιτητές. Στις αναφορές αυτές, οι ενδιαφερόμενοι διαμαρτύρονταν για την προθεσμία υποβολής των αιτήσεων και για τον υπολογισμό τόσο του πραγματικού όσο και του τεκμαρτού εισοδήματος αθροιστικά, στο ετήσιο οικογενειακό εισόδημα των

δικαιούχων. Κατά τη διερεύνηση των υποθέσεων, ο Συνήγορος διαπίστωσε και μία σειρά από διοικητικές δυσλειτουργίες, οι οποίες οφείλονται κυρίως στο γεγονός ότι η αρμοδιότητα εξέτασης και επεξεργασίας των αιτήσεων των ενδιαφερομένων μεταφέρθηκε από τις αρμόδιες ΔΟΥ στις κατά τόπους ΥΔΕ, που στερούνται την υποδομή για την ανάληψη αυτού του μεγάλου διοικητικού βάρους, με αποτέλεσμα, μεταξύ άλλων, και σημαντικές καθυστερήσεις.

Ειδικότερα, από ορισμένους φορείς είχε τεθεί ως προθεσμία υποβολής των αιτήσεων των δικαιούχων χρόνος, κατά τον οποίο οι ενδιαφερόμενοι πολίτες δεν διέθεταν ακόμα το απαραίτητο εκκαθαριστικό σημείωμα για τα εισοδήματα του οικονομικού έτους, για το οποίο ζητούνταν η ενίσχυση. Κατόπιν παρέμβασης του Συνηγόρου διευκρινίστηκε στους ενδιαφερόμενους ότι, παρά τον καθορισμό εκ μέρους των φορέων χρονικής προθεσμίας υποβολής της σχετικής αίτησης, στην πραγματικότητα δεν υφίσταται προθεσμία, με την έννοια ότι ο δικαιούχος μπορεί να υποβάλει αίτηση μέχρι τον χρόνο παραγραφής της κατά του Δημοσίου απαίτησής του. Σχετικά με τον υπολογισμό του ετήσιου οικογενειακού εισοδήματος, επισημάνθηκε ότι πρέπει να λαμβάνεται υπόψη είτε το πραγματικό είτε το τεκμαρτό, σε περίπτωση που αυτό είναι υψηλότερο (υποθέσεις 164155, 172152, 173261/2013)*.

Κριτήρια χορήγησης υποτροφιών ΙΚΥ

Υποτροφίες για μεταδιδακτορικές σπουδές

Αίτημα διδάκτορας του ΕΜΠ για τη χορήγηση μίας εκ των Υποτροφιών Αριστείας

Μεταπτυχιακών Σπουδών στην Ελλάδα του Προγράμματος Siemens, που διαχειρίζεται το ΙΚΥ, απορρίφθηκε, επειδή τα πρώτα βραβεία με τα οποία η ως άνω υποψήφια τιμήθηκε κατά 3 συνεχή ακαδημαϊκά έτη, κατόπιν παγκόσμιου επιστημονικού διαγωνισμού και με νέα αυτοτελή κάθε φορά κρίση, από το Geosynthetic Institute USA (GSI Award), δεν μοριοδοτήθηκαν στο σύνολό τους, σύμφωνα με όσα προβλέπονται στην οικεία προκήρυξη, παρά σε μόνο μία από τις τρεις περιπτώσεις. Ο Συνήγορος, απευθυνόμενος στην πρόεδρο ΔΣ του ΙΚΥ, επισήμανε ότι η επιτροπή αξιολόγησης που είχε σχετικά οριστεί από το ΙΚΥ αξιολόγησε η ίδια τα επιστημονικά δεδομένα βάσει των οποίων έγινε η βράβευση της ενδιαφερομένης, ενώ θα όφειλε να αρκестεί στη διαπίστωση του γεγονότος της απονομής πρώτου βραβείου, το οποίο αφ' εαυτού συνεπάγεται μοριοδότηση με 8 μονάδες. Η εν λόγω επιτροπή δηλαδή υπερέβη το πλαίσιο της απλά διαπιστωτικού χαρακτηριστήρα παρέμβασης, εκφέροντας αυτόνομη επιστημονική αξιολογική κρίση.

Το ΙΚΥ έθεσε υπόψη του Συνηγόρου έγγραφο της ως άνω επιτροπής αξιολόγησης, με το οποίο το νομικώς καίριο ερώτημα του Συνηγόρου επιχειρείται να παρακαμφθεί μέσω γενικότερων σκέψεων για τον συνολικό ρόλο της επιτροπής. Σύμφωνα με το ίδιο έγγραφο, οι συγκεκριμένες, όμοιες μεταξύ τους, τρεις διακρίσεις που επικαλείται η αναφερόμενη άλλοτε αντιμετωπίζονται ως «πρώτο βραβείο» και άλλοτε ως «εύφημη μνεία», στη βάση σκέψεων οι οποίες φαίνονται προσανατολισμένες κυρίως σε ανάγκες εξισορρόπησης καταστάσεων. Ενόψει των ανωτέρω, ο Συνήγορος κάλεσε εκ νέου την πρόεδρο του ΔΣ του ΙΚΥ να προβεί στην ανάληψη ενδεδειγμένων

πρωτοβουλιών για αποκατάσταση της νομιμότητας, τόσο ως προς τη συγκεκριμένη περίπτωση όσο και προκειμένου οι σχετικές αποφάσεις του Ιδρύματος να μην επιτρέπουν αμφιβολία ως προς τη νομιμότητα και αντικειμενικότητά τους (υπόθεση 180108/2014).

Υποτροφίες για προπτυχιακές σπουδές

Απόφοιτοι του Τμήματος Λογιστικής και Χρηματοοικονομικής του ΑΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας δεν συμπεριλήφθηκαν μεταξύ των δικαιούχων υποτροφίας του ΙΚΥ για τις επιδόσεις τους κατά το ακαδημαϊκό έτος 2011-2012. Ως λόγος αποκλεισμού προβλήθηκε το γεγονός ότι δεν είχαν εξεταστεί σε προαιρετικό μάθημα του ακαδημαϊκού έτους για το οποίο διεκδικούσαν την υποτροφία, κατά παράβαση διάταξης του Κανονισμού του ΙΚΥ, σύμφωνα με την οποία «δεν δικαιούνται υποτροφίας φοιτητές που δεν έχουν περάσει κάποιο από τα προβλεπόμενα μαθήματα του προγράμματος σπουδών του υπό κρίση για τη χορήγηση υποτροφίας ακαδημαϊκού έτους». Δεν ελήφθη, ωστόσο, υπόψη ότι αυτό συνέβη επειδή οι αναφερόμενοι είχαν ήδη ολοκληρώσει τις υποχρεώσεις τους στον απαιτούμενο για τη χορήγηση πτυχίου αριθμό μαθημάτων, αφού από τα πρώτα εξάμηνα των σπουδών τους είχαν φροντίσει να εξεταστούν με επιτυχία σε όλα τα προαιρετικά μαθήματα, σύμφωνα και με σχετική υπόδειξη καθηγητών του Τμήματος.

Ο Συνήγορος επισήμανε ότι ο αποκλεισμός των αναφερομένων δεν συνάδει προς τον σκοπό της επιβράβευσης των επιμελέρων φοιτητών, στον οποίο οφείλουν να αποβλέπουν οι χορηγούμενες από το ΙΚΥ υποτροφίες, κατά τα οριζόμενα στον σχετικό Κανονισμό του και στο

πλαίσιο της επιταγής του άρθρου 16 παράγρ. 2 εδ. β' του Συντάγματος περί ενίσχυσης των σπουδαστών που διακρίνονται, όπως και εκείνων που έχουν ανάγκη από βοήθεια ή ειδική προστασία ανάλογα με τις ικανότητές τους. Τόνισε, επίσης, ότι η κατοχύρωση προαιρετικών μαθημάτων από τα πρώτα εξάμηνα φοίτησης αποτελεί, κατά την κοινή πείρα, συνήθη πρακτική επιμελών φοιτητών που επιθυμούν να ολοκληρώσουν τις προπτυχιακές σπουδές τους σε συντομότερο χρόνο ή υπό συνθήκες, οι οποίες θα διευκολύνουν την αναζήτηση και αξιοποίηση ευκαιριών για την περαιτέρω συνέχισή τους σε μεταπτυχιακό επίπεδο ή την έναρξη κάποιας επαγγελματικής απασχόλησης. Δεν θα έπρεπε, επομένως, χωρίς μάλιστα να έχει υπάρξει η παραμικρή σχετική ενημέρωση, η εν λόγω συνήθης πρακτική να τιμωρείται με τον αποκλεισμό όσων φοιτητών την ακολουθούν από τη δυνατότητα διεκδίκησης μιας κρατικής υποτροφίας, η οποία ενδέχεται να είναι καθοριστικής σημασίας για την υλοποίηση των στόχων τους ή ακόμη και για τον βιοπορισμό τους. Ενόψει των ανωτέρω, ο Συνήγορος κάλεσε τον πρόεδρο του ΑΤΕΙ Δυτικής Ελλάδας να αναλάβει τις ενδεδειγμένες πρωτοβουλίες προκειμένου να ικανοποιηθεί το εύλογο αίτημα των δύο φοιτητών για τη χορήγηση υποτροφίας του ΙΚΥ που δικαιούνται με βάση τις επιδόσεις τους κατά το ακαδημαϊκό έτος στο οποίο ολοκλήρωσαν τις σπουδές τους. Αναμένεται η ανταπόκριση του φορέα (υπόθεση 189270/2014).

ΔΙΑΦΑΝΕΙΑ ΣΤΑ ΑΕΙ

Πολίτης προσέφυγε στον Συνήγορο προκειμένου να του χορηγηθούν από το Τμήμα Νομικής του ΑΠΘ ιδιαίτερα εκτενή στοιχεία και πληροφορίες για τους

υποψήφιους διδάκτορες του Τμήματος κατά το διάστημα 1998-2012. Ο Πρόεδρος του Τμήματος αρνήθηκε τη χορήγηση των στοιχείων, με την αιτιολογία ότι το δικαίωμα πρόσβασης αφορά υφιστάμενα έγγραφα και όχι στοιχεία που η υπηρεσία καλείται να δημιουργήσει με βάση την αίτηση του ενδιαφερομένου. Παράλληλα, ζήτησε να εξειδικευτεί το εύλογο ενδιαφέρον του αιτούντος. Ο ενδιαφερόμενος υποστήριξε ότι η πολυχρονη σχέση του με το Τμήμα Νομικής, λόγω εκκρεμούς διατριβής, στοιχειοθετεί όχι απλά εύλογο ενδιαφέρον, αλλά έννομο συμφέρον για τη συγκέντρωσή τους. Επίσης, υποστήριξε ότι η προηγηθείσα μερική ικανοποίηση σχετικού αιτήματός του από το Πανεπιστήμιο δεν επιτρέπει τη μεταγενέστερη άρνηση χορήγησης επιπλέον στοιχείων, με την αιτιολογία έλλειψης εύλογου συμφέροντος.

Ο Συνήγορος έκρινε ότι είναι απαραίτητη η εξειδίκευση εύλογου ενδιαφέροντος, δηλαδή συγκεκριμένη προσωπική έννομη σχέση συνδεδεμένη με το περιεχόμενο των διοικητικών στοιχείων στα οποία ζητείται η πρόσβαση (ΣτΕ 1214/2000). Η εξειδίκευση αυτή, που υπερβαίνει την απλή επίκληση της ιδιότητας του υποψήφιου διδάκτορα, θα καθιστούσε υποχρεωτική τη χορήγηση των στοιχείων, στον βαθμό που θα προσδιόριζε ειδικότερο λόγο, συνδεδεμένο αιτιωδώς με τη χορήγηση των συγκεκριμένων στοιχείων (π.χ. για λόγους συγκριτικής αξιολόγησης προς στήριξη κάποιου ισχυρισμού ή πιθανή δικαστική αξιοποίηση). Υπό τις προϋποθέσεις αυτές, ο ισχυρισμός του Πανεπιστημίου περί υπέρμετρης επιβάρυνσης αντικρούεται επαρκώς, καθώς, εφόσον εξειδικευτεί το εύλογο ενδιαφέρον, ακόμη και αν τα στοιχεία που ζητούνται είναι πολυάριθμα, η υπηρεσία δεν

μπορεί να απορρίψει το αίτημα. Ωστόσο, ο Συνήγορος εκτίμησε ότι, εφόσον δεν εξειδικεύτηκε το εύλογο ενδιαφέρον του αιτούντος, το αίτημά του δεν θα μπορούσε να διερευνηθεί περαιτέρω. Παρ' όλα αυτά, επισημάνθηκε ότι η τήρηση της αρχής της διαφάνειας στη διαδικασία εκπόνησης διδακτορικής διατριβής, με τη διασφάλιση πρόσβασης σε δημοσιεύσιμα στοιχεία όποιου διαθέτει όχι μόνον εύλογο αλλά και γενικό ενδιαφέρον, αποτελεί διακριτό ζήτημα. Η τήρηση της αρχής της διαφάνειας αποτελεί αυτοτελή υποχρέωση του Πανεπιστημίου, καθώς τα στοιχεία που αφορούν τη διαδικασία εκπόνησης διδακτορικής διατριβής είναι δημοσιοποιήσιμα και πρέπει να είναι, καταρχήν, διαθέσιμα από το Πανεπιστήμιο για κάθε ενδιαφερόμενο. Η απουσία διαθέσιμων τέτοιων στοιχείων δεν ενδυναμώνει την οφειλόμενη εμπιστοσύνη των πολιτών στη δράση της διοίκησης, αντιθέτως καταλείπει ή συντηρεί υπόνοιες αδιαφάνειας και καχυποψία, που υπονομεύουν το κύρος και την αξιοπιστία της λειτουργίας της και, ως προς το σκέλος αυτό, το συγκεκριμένο Τμήμα –αλλά και οποιοδήποτε άλλο δεν δημοσιοποιεί τα σχετικά στοιχεία– είναι εκτεθειμένο (υπόθεση 169163/2013).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

ΑΝΗΛΙΚΟΤΗΤΑ

Προστασία ανηλικότητας

Αυτονομία των ανηλίκων

Παιδί και οικογένεια

ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ιθαγένεια

Αστική κατάσταση

Το νομικό καθεστώς του προσώπου, βασικό πεδίο νομοθετικής και διοικητικής μέριμνας, αντανακλά την ικανότητα προσαρμογής του νομοθέτη και της διοίκησης στα εξελισσόμενα κοινωνικά και ηθικά δεδομένα. Η ειδική αρμοδιότητα για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού επιβάλλει στον Συνήγορο την ενασχόληση με ολόκληρο το φάσμα των νομικών ρυθμίσεων που διέπουν την ανηλικότητα και την οικογένεια. Αλλά και η ενήλικη ζωή των ανθρώπων μέσα στην κοινωνία συμπαρασύρεται από κάθε είδους προβλήματα εγγραφών αστικής κατάστασης, καθώς αυτά αναπαράγονται σε κάθε είδους καταχώριση σε μητρώα ή συναλλαγή με τη διοίκηση, με ιδιαίτερη δε ένταση στα πεδία της εκπαίδευσης και της ασφάλισης.

ΑΝΗΛΙΚΟΤΗΤΑ

Ο Συνήγορος είναι επιφορτισμένος με την ειδικότερη αποστολή της προάσπισης και προαγωγής των δικαιωμάτων του παιδιού. Η ανηλικότητα αναγνωρίζεται παραδοσιακά ως αγαθό άξιο ιδιαίτερης προστασίας από διεθνείς συμβάσεις, το Σύνταγμα και τους νόμους. Ωστόσο, η κλασική θεώρηση του παιδιού ως αντικείμενου προστασίας διέπει μία πτυχή μόνο της ενασχόλησης του Συνηγόρου με την ανηλικότητα. Ο Συνήγορος, εμφορούμενος από την αντίληψη ότι το παιδί είναι ενεργό υποκείμενο των δικαιωμάτων του, αποδίδει εξαιρετική σημασία στα δικαιώματα συμμετοχής των ανηλίκων σε όλες τις αποφάσεις που αφορούν τη ζωή τους. Για τον λόγο αυτό,

 προάγει τον σεβασμό στη διαρκώς αυξανόμενη, με την πάροδο της ηλικίας, την αύξηση της ωριμότητας και την ανάπτυξη

της προσωπικότητάς τους, αυτονομία των παιδιών, η οποία πρέπει να αναγνωρίζεται και να διαφυλάσσεται τόσο από τα μέλη της οικογένειάς τους, και ειδικά τους γονείς, όσο και από τους τρίτους, ιδιώτες ή φορείς που ασχολούνται με παιδιά.

Προστασία ανηλικότητας

Είσοδος ανηλίκων σε ηλικιακά ακατάλληλη κινηματογραφική προβολή

Ο Συνήγορος δέχτηκε αναφορές σχετικές με την προστασία του παιδιού ως καταναλωτή ψυχαγωγικών προϊόντων. Μία από αυτές αφορούσε την είσοδο ανηλίκων κάτω των 15 ετών σε προβολή ταινίας της κατηγορίας «Θρίλερ – Άνω των 18 ετών» σε πολυχώρο λειτουργίας κινηματογραφικών κέντρων σε περιοχή της Αττικής. Άλλη αφορούσε την εσφαλμένη διαφήμιση ταινίας κατάλληλης για άτομα «Άνω των 13 ετών», ως κατάλληλης για όλους, σε αντίστοιχο πολυχώρο σε νησί του Αιγαίου. Και στις δύο περιπτώσεις, τα παιδιά εκτέθηκαν σε περιεχόμενο κινηματογραφικού έργου που δεν συνάδει με την ψυχοσυναισθηματική ανάπτυξη και ηλικία τους. Στην πρώτη περίπτωση, ο Συνήγορος διασφάλισε την εντατικοποίηση της ενημέρωσης, σήμανσης και ελέγχου εισόδου στις αίθουσες προβολής, καθώς και τη διενέργεια περιοδικών και στοχευόμενων εκπαιδύσεων των υπαλλήλων των εν λόγω κινηματογραφικών κέντρων. Στη δεύτερη περίπτωση, ο εμπλεκόμενος πολυχώρος αρνήθηκε ότι συνέβη το περιστατικό. Ωστόσο, δεσμεύτηκε στην τήρηση των θεσμικά προβλεπόμενων προϋποθέσεων διανομής και προβολής κινηματογραφικών ταινιών, την ενημέρωση των πελατών για το επίπεδο καταλληλότητας κάθε κι-

νηματογραφικής ταινίας, ακόμα και κατά την έκδοση των εισιτηρίων, τον έλεγχο των εισερχομένων στις αίθουσες προβολής και στην ευδιάκριτη σήμανση καταλληλότητας κάθε κινηματογραφικής ταινίας στην είσοδο του κινηματογράφου (υποθέσεις 173463/2013, 181299/2014).

Προστασία των ανηλίκων από το διαδίκτυο και τα ΜΜΕ

Ο Συνήγορος έχει δεχτεί αναφορές από γονείς, που διαμαρτύρονται για τη δημοσιοποίηση στοιχείων ή φωτογραφιών των παιδιών τους σε ιστοσελίδες, και από εκπαιδευτικούς, για τον χειρισμό παρόμοιων υποθέσεων. Όσον αφορά την ανάρτηση εικόνων σε ιδιωτικές ιστοσελίδες χωρίς τη συναίνεση των γονέων, οι υποθέσεις επιλύθηκαν κατόπιν παρέμβασης του Συνηγόρου (υποθέσεις 180797, 181538/2014). Σε ό,τι αφορά τους εκπαιδευτικούς, ο Συνήγορος διατύπωσε παρατηρήσεις και συστάσεις (υποθέσεις 177792/2013, 184044/2014), που εστιάζουν κυρίως

 στην ανάγκη παροχής συναίνεσης εκ μέρους των γονέων/κηδεμόνων και στην αποφυγή ανάρτησης κοντινών πλάνων και προσωπικών στοιχείων των παιδιών.

Αντίστοιχα, διατύπωσε σύσταση προς ίντερνετ καφέ, που για την εγγραφή ανηλίκου απαιτούσε την παροχή προσωπικών στοιχείων εκ μέρους του. Κατόπιν της σύστασης, η εταιρεία δεσμεύτηκε εγγράφως, και με σχετική ανάρτηση στην είσοδό της, να μην λαμβάνει στοιχεία ανηλίκων χωρίς την έγγραφη συναίνεση των γονέων (υπόθεση 184183/2014).

Επίσης, ο Συνήγορος δέχτηκε και αυτή τη χρονιά αναφορές για την απεικόνι-

ση των παιδιών στη ραδιοτηλεόραση και στον τύπο. Συγκεκριμένα, παρενέβη προς τα αρμόδια δημοσιογραφικά πειθαρχικά συμβούλια για το εξώφυλλο ένθετου περιοδικού σε εφημερίδα, το οποίο απεικόνιζε παιδί με κυνηγητικό όπλο (υπόθεση 185870/2014). Για τη συμμετοχή παιδιών σε ενημερωτικές εκπομπές, ριάλιτι, ψυχαγωγικά σόου και διαφημίσεις, συνεργάστηκε με το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) για την έκδοση ενός δελτίου τύπου*, που συνοδεύτηκε από υπόδειξη του ΕΣΡ και κείμενο παρατηρήσεων του Συνηγόρου (υποθέσεις 191389, 191968/2014).

Προδιαγραφές για την εκπαίδευση ανήλικων κολυμβητών

Ο Συνήγορος έλαβε αναφορά γονέα σχετικά με την έκθεση νηπίου σε κίνδυνο κατά τη διάρκεια μαθήματος κολύμβησης σε δημοτικό κολυμβητήριο. Το νήπιο, ηλικίας 3,5 ετών, συμμετείχε σε ομαδικό μάθημα κολύμβησης, υπό την εποπτεία υπαλλήλων αθλητικού σωματείου. Όταν χάθηκε η σανίδα κολύμβησης και λύθηκε το σωστικό του μέσο, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να επιπλεύσει, η κατάστασή του δεν έγινε άμεσα αντιληπτή από τους εκπαιδευτές, που βρίσκονταν εκτός πισίνας και ειδοποιήθηκαν από τον γονέα. Ο εκπρόσωπος του ομίλου αρνήθηκε να γνωστοποιήσει τα στοιχεία των εκπαιδευτών στον γονέα που τα ζήτησε.

Μετά την άρνηση του σωματείου να συνεργαστεί με τον Συνήγορο, ζητήθηκε από τη ΓΓΑ να διενεργήσει έρευνα για το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας του φορέα, τις προδιαγραφές των εγκαταστάσεων και των σωστικών μέσων του κολυμβητηρίου, τους όρους της εκπαίδευσης

ανηλικών και τα στοιχεία των εκπαιδευτών. Η ΓΓΑ διαπίστωσε ότι ο φορέας απασχολούσε εκπαιδευτές που δεν πληρούσαν τις νόμιμες προϋποθέσεις για να ασκούν το επάγγελμα των προπονητών και ζήτησε την εφαρμογή των διατάξεων του νόμου. Επιπλέον, διαπιστώθηκε ότι δεν είχε χορηγηθεί στο δημοτικό κολυμβητήριο η προβλεπόμενη άδεια λειτουργίας αθλητικών εγκαταστάσεων, οπότε εκδόθηκε απόφαση του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης για τη σφράγιση του (υπόθεση 153116/2012).

Με αφορμή την υπόθεση αυτή, διαπιστώθηκε η έλλειψη ειδικών προδιαγραφών αναφορικά με την εκπαίδευση των ανηλικών που αθλούνται σε κολυμβητήρια.

Ο Συνήγορος θεωρεί ζήτημα εξαιρετικής σημασίας, για τη διασφάλιση της υγείας και της ασφάλειας των ανήλικων εκπαιδευόμενων κολυμβητών, την τήρηση από τους αθλητικούς ομίλους των νόμιμων προϋποθέσεων σε σχέση με την άσκηση επαγγέλματος του προπονητή που επιβλέπει ανήλικους κολυμβητές, καθώς και τη θέσπιση προδιαγραφών από το αρμόδιο υπουργείο, λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικότερες ανάγκες των ανηλικών, που εκπαιδεύονται σε κολυμβητήρια.

Αυτονομία των ανηλικών

Συναίνεση ανήλικης μητέρας στην υιοθεσία τέκνου

Ο Συνήγορος έλαβε αναφορά, σύμφωνα με την οποία τοποθετήθηκε σε υποψήφια θετή οικογένεια, με σκοπό την υιοθεσία, τέκνο ανήλικης μητέρας, με πρωτοβουλία των γονέων της, στην οποία αντιτάχθηκε η ίδια.

Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι η συναίνεση της ανήλικης μητέρας για την τοποθέτηση του παιδιού σε θετή οικογένεια πρέπει πάντοτε να αναζητείται, ενώ η έλλειψή της δεν αναπληρώνεται από τη συγκατάθεση των γονέων της.

Πολύ περισσότερο, εφόσον ο ίδιος ο ανήλικος γονέας καλείται να συναινέσει ενώπιον του δικαστηρίου, χωρίς την παρεμβολή των δικών του γονέων, προκειμένου να τελεστεί η υιοθεσία. Εξάλλου, η συναίνεση των βιολογικών γονέων αναζητείται και εξαιτίας της πρωταρχικής σημασίας που έχει για το βρέφος η διατήρηση των οικογενειακών του δεσμών στην ομαλή του ανάπτυξη. Θέση του Συνηγόρου στην προκείμενη περίπτωση ήταν ότι το βρέφος θα έπρεπε να επιστραφεί στην ανήλικη μητέρα του (υπόθεση 185487/2014).

Μετεγγραφές ανήλικων αθλητών

Δύο χρόνια μετά την αποστολή πορίσματος προς το αρμόδιο Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 77), ο Συνήγορος χειρίζεται συνεχώς αυξανόμενο αριθμό υποθέσεων, στο πλαίσιο των οποίων διαπιστώνει ότι: αφενός οι αθλητικοί σύλλογοι εμμένουν στην άρνησή τους να αποδεσμεύουν ανήλικους αθλητές που επιθυμούν τη μετεγγραφή τους, αφετέρου η ελληνική Πολιτεία δεν έχει προχωρήσει στη λήψη των αναγκαίων αποφάσεων για την επίλυση του προβλήματος και την άρση της συγκεκριμένης παραβίασης δικαιωμάτων του παιδιού στον χώρο του ερασιτεχνικού αθλητισμού. Η ΓΓΑ, πάντως, ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι συντάσσεται με τις προτάσεις που περιλαμβάνονται στο πόρισμα*, τις οποίες

λαμβάνει υπόψη κατά την έγκριση νέων κανονισμών που υποβάλλουν οι αθλητικές ομοσπονδίες. Ζήτησε εξάλλου την εκ νέου συνδρομή του Συνηγόρου ως προς τις ακολουθούμενες πρακτικές και τα επιμέρους ζητήματα που ανακύπτουν. Ο Συνήγορος ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση και αποτύπωσε την πρόσφατη σχετική εμπειρία του σε νέο έγγραφο (ενδεικτικές υποθέσεις 186479, 190314, 191584, 191851/2014). Αξίζει να σημειωθεί ότι

 η προστασία των νέων αθλητών και η διαφύλαξη των δικαιωμάτων των παιδιών στον αθλητισμό αποτελούν ζητήματα για τα οποία αναμένει αποτελέσματα το Συμβούλιο της ΕΕ από τα κράτη-μέλη έως το πρώτο εξάμηνο του 2016.

Παιδί και οικογένεια

Η οικογένεια έχει ορθά αναγνωριστεί ως «η πρωταρχική αρένα για την προστασία των δικαιωμάτων του παιδιού» (UN Doc E/CN.4/1982/L.41). Δεδομένου ότι αποτελεί τον πρώτο και κύριο χώρο αλληλεπίδρασης των ανηλίκων με το περιβάλλον, αναπόφευκτα ο Συνήγορος γίνεται αποδέκτης μεγάλου αριθμού αναφορών, με αντικείμενο την παραβίαση δικαιωμάτων των παιδιών από μέλη της οικογένειάς τους ή, στην καλύτερη περίπτωση, την ανάγκη αντιμετώπισης προβλημάτων οικογενειακού χαρακτήρα, με τρόπο που να προάγει το βέλτιστο συμφέρον των ενδιαφερόμενων παιδιών.

Εναλλακτική φροντίδα παιδιού με σύνδρομο Down στο εξωτερικό

Μητέρα δίδυμων νηπίων ζήτησε τη συνδρομή του Συνηγόρου για τη διασφάλιση της φιλοξενίας του ενός, που γεννήθηκε με σύνδρομο Down και χρειάζεται

εξειδικευμένη μακροχρόνια θεραπεία, από φιλικό ζευγάρι που διαμένει μόνιμα στο Ηνωμένο Βασίλειο, έχει ήδη ένα δικό του παιδί με το ίδιο σύνδρομο και προσφέρθηκε να αναλάβει τη φροντίδα του τέκνου της ενδιαφερομένης. Η ανάληψη του βρέφους από το ζεύγος θα του πρόσφερε καλύτερες συνθήκες ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και προνοιακής – θεραπευτικής κάλυψης, σε σχέση με τη φυσική οικογένεια, που βρισκόταν σε οικονομική δυσπραγία, με ανεπαρκή ασφαλιστική – προνοιακή κάλυψη στην Ελλάδα (υπόθεση 184871/2014). Ο Συνήγορος ενημέρωσε την πολίτη για το νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με τις δυνατότητες αναδοχής ή διακρατικής υιοθεσίας, επισημαίνοντας την ανάγκη ένταξης κάθε παιδιού σε οικογενειακό πλαίσιο ζωής και διαβίωσης, καθώς και την πιθανότητα να ξεπεράσει τις προδιαγεγραμμένες δυνατότητές του, εφόσον φροντίζεται από την οικογένεια που το αγαπά και το αποδέχεται. Τέλος, τόνισε ότι

 η τελική επιλογή των γονέων για το είδος της καταλληλότερης –για την κάλυψη των αναγκών και τη συνολική ευημερία του παιδιού– εναλλακτικής φροντίδας πρέπει να έχει ως κριτήριο το βέλτιστο συμφέρον του παιδιού.

Παραβιάσεις δικαιωμάτων παιδιών από τον γονέα που δεν ζει μαζί τους

Μητέρα ανήλικων τέκνων, σε διάσταση, υπέβαλε αναφορά σχετικά με προβλήματα που δημιουργούσε στην καθημερινότητα αλλά και στη λήψη σοβαρών αποφάσεων για τα παιδιά η στάση του γονέα που δεν ζούσε μαζί τους. Ο πατέρας παραβίαζε την υποχρέωσή του σε καταβολή διατροφής για τα τέκνα,

με αποτέλεσμα τη μη κάλυψη βασικών αναγκών σίτισης, ένδυσης κ.ά., και αδιαφορούσε για το δικαίωμα των παιδιών σε επικοινωνία μαζί του. Παράλληλα, με πράξεις ή παραλείψεις, παρακώλυε τις προσπάθειες για την αντιμετώπιση των σοβαρών ιατρικών αναγκών, ιδίως του ενός παιδιού με αναπηρία, ενώ διαταρακτική ήταν και η στάση του όσον αφορά το θέμα της εκπαίδευσης των παιδιών. Επειδή η αιτούσα είχε ήδη απευθυνθεί προς τον αρμόδιο εισαγγελέα, ο Συνήγορος προέβη σε ενημέρωσή της για τα ζητήματα που είχαν τεθεί και διαβίβασε στον εισαγγελέα την προβλεπόμενη στις διατάξεις του άρθρου 4 παράγρ. 12 Ν. 3094/2003 σχετική έκθεση, προκειμένου να προβεί στις ενδεδειγμένες ενέργειες (υπόθεση 179350/2013).

Ενδοοικογενειακή βία και καθεστώς παράνομης διαμονής θύματος

Μια ειδικότερη διάσταση του προβλήματος της ενδοοικογενειακής βίας είναι εκείνη της αντιμετώπισης από την ελληνική Πολιτεία των αλλοδαπών θυμάτων, σε περίπτωση που στερούνται άδειας διαμονής. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι περιπτώσεις ανηλίκων που, ενώ κατήγγειλαν κακοποίηση εκ μέρους ενός γονέα, αντί να τύχουν προστασίας, βρέθηκαν υπό τον κίνδυνο απέλασης μαζί με τον άλλο γονέα, λόγω της παράνομης διαμονής τους στη χώρα. Σε όλες τις υποθέσεις ο Συνήγορος παρενέβη, ώστε να προληφθεί ή να αποτραπεί η δυσμενής εξέλιξη και να ενεργοποιηθεί το προβλεπόμενο προστατευτικό πλαίσιο.

Σε συγκεκριμένη υπόθεση, με ενέργειες του Συνηγόρου εξασφαλίστηκε, κατ'αρχήν, η πρόσβαση και φιλοξενία σε ξένο του ΕΚΚΑ στη Βόρεια Ελλάδα, μη-

τέρας με δύο κακοποιημένα παιδιά. Στη συνέχεια, ο Συνήγορος προώθησε την καταγγελία της κακοποίησης από τον άλλο γονέα στην Εισαγγελία Ανηλίκων –αποτρέποντας τη σύλληψη των παιδιών λόγω παράνομης διαμονής– και παρείχε κατευθύνσεις για την άμεση υποβολή αιτημάτων για χορήγηση άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους (υπόθεση 190088/2014). Σε άλλη υπόθεση, ενεργοποιήθηκε με τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου η Εισαγγελία Ανηλίκων, που έθεσε σε καθεστώς προστασίας ανήλικο, θύμα σεξουαλικής κακοποίησης στην οικογένεια, για το οποίο εκδόθηκε απόφαση απέλασης, παρά την ύπαρξη της καταγγελίας του αδικήματος. Η απόφαση απέλασης αφενός συνιστούσε δευτερογενή θυματοποίηση του κακοποιημένου παιδιού, αφετέρου οδηγούσε σε ματαίωση της ποινικής διαδικασίας, με την απομάκρυνση από τη χώρα του βασικού μάρτυρα κατηγορίας. Με την παρέμβαση του Συνηγόρου αποτράπηκαν οι κίνδυνοι αυτοί και διασφαλίστηκε η ομαλή φοίτηση του παιδιού στο σχολείο, η υποβολή αιτημάτων για νομιμοποίηση της διαμονής του ίδιου και της μητέρας του, η παροχή της κατάλληλης ψυχολογικής στήριξης και η ασφαλιστική κάλυψη της θεραπείας του (υπόθεση 183714/2014).

Διαφορετική, όμως, ήταν η πορεία άλλης περίπτωσης, στην οποία τα θύματα συνελήφθησαν και κρατήθηκαν με τη μητέρα, για να απελαθούν. Η εξέλιξη αυτή επήλθε κατόπιν της ενημέρωσης της Διεύθυνσης Αλλοδαπών από την ίδια τη Διεύθυνση Ανηλίκων της Ελληνικής Αστυνομίας, που είχε δεχτεί την καταγγελία κακοποίησης του παιδιού. Επειδή δεν είχε προηγηθεί η ενεργοποίηση του καθεστώτος προστασίας μέσω του εισαγγελέα και του ΕΚΚΑ, ο

Συνήγορος ενεργοποίησε το Γραφείο Νομικής Συμβουλευτικής και Υποστήριξης Ανηλίκων της Νομικής Σχολής Αθηνών, προκειμένου να αποτραπούν περαιτέρω εξελίξεις σε βάρος του παιδιού. Ωστόσο, στη διάρκεια του σαββατοκύριακου, ο πατέρας, κατά του οποίου εκκρεμούσε επίσημη καταγγελία του παιδιού, παρέλαβε το ίδιο και τη μητέρα, υποβάλλοντας αντιρρήσεις κατά της κράτησης μέσω του δικηγόρου του, με αποτέλεσμα ο ανήλικος να βρεθεί ξανά στο κακοποιητικό περιβάλλον. Ο Συνήγορος επισήμανε προς το ΕΚΚΑ τα κενά των χειρισμών που είχε διαπιστώσει και ενημέρωσε την Εισαγγελία Ανηλίκων για τα προβλήματα που ανέκυψαν από τους κακούς χειρισμούς των εμπλεκόμενων υπηρεσιών (υπόθεση 182795/2014).

 Διαπιστώνεται η ανάγκη δημιουργίας ενός πρωτοκόλλου συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων φορέων για την προστασία των αλλοδαπών θυμάτων ενδοοικογενειακής βίας χωρίς νόμιμη άδεια παραμονής.

Διασύνδεση με φορείς για την επίλυση ζητημάτων οικογενειακού δικαίου στο δικαστήριο

Στις περιπτώσεις της ολοένα αυξανόμενης αδυναμίας των πολιτών να αναλάβουν το κόστος της δίκης που απαιτείται, προκειμένου να διεκδικήσουν την επιμέλεια ή τη διατροφή των τέκνων τους ή την πατρότητα των παιδιών, ο Συνήγορος τους φέρνει σε επαφή με τη γραμματεία του αρμόδιου δικαστηρίου, προκειμένου να διερευνηθεί η δυνατότητα χορήγησης σε αυτούς δωρεάν νομικής συνδρομής. Ωστόσο, λόγω του ιδιαίτερα χαμηλού εισοδηματικού κριτηρίου και της εφαρμογής του τεκμηρίου τεκμαρτού εισοδήματος, που αποκλείει

τον μεγαλύτερο αριθμό οικονομικά αδύναμων πολιτών από τη δυνατότητα αυτή, ο Συνήγορος τους κατευθύνει επίσης προς φορείς που μπορούν να προβούν στη νομική τους ενημέρωση, ενδεχομένως και υποστήριξη. Χαρακτηριστική περίπτωση ανήλικης που χρειαζόταν νομική συνδρομή μετά τον θάνατο της μητέρας, για να κατασχέσει μέρος της σύνταξης του πατέρα της που αδιαφορούσε, ώστε να διασφαλιστεί το δικαίωμα διατροφής (ενδεικτικές υποθέσεις 163470, 178923/2013, 180851, 182637, 190667/2014). Σε άλλη περίπτωση εγκατάλειψης παιδιών από τη μητέρα, ο Συνήγορος ενημέρωσε τον οικονομικά αδύναμο πατέρα ότι η επιμέλεια των τέκνων θα μπορούσε να ανατεθεί αποκλειστικά σε αυτόν είτε αυτεπαγγέλτως από το δικαστήριο είτε έπειτα από αίτηση του εισαγγελέα, δεδομένου ότι η εγκατάλειψη συνιστούσε κακή άσκηση της γονικής μέριμνας από μέρους του άλλου γονέα.

ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Ιθαγένεια

Σε θέματα ιθαγένειας, οι συνήθεις περιπτώσεις παρέμβασης του Συνηγόρου κατά το 2014 αφορούν ελλιπή εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 3838/2010, και ειδικότερα είτε αιτήματα πολιτογράφησης ή καθορισμού ιθαγένειας για την εξέταση των οποίων η διοίκηση έχει αποτύχει να προσαρμοστεί στις σχετικές προθεσμίες (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 84-85 και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 66) είτε κτήσεις ιθαγένειας λόγω γέννησης ή φοίτησης, των οποίων η ολοκλήρωση προσκρούει σε ποικίλα εμπόδια.

Καθυστέρηση διεκπεραίωσης παλαιών αιτημάτων πολιτογράφησης

Κατά την εξέταση αιτημάτων πολιτογράφησης που είχαν κατατεθεί πριν από την έναρξη εφαρμογής του Ν. 3838/2010 παρατηρούνται ακραίες υπερβάσεις της νόμιμης προθεσμίας και μάλιστα χωρίς ενημέρωση των ενδιαφερομένων. Δεν πρόκειται για μεμονωμένα περιστατικά κακοδιοίκησης, αλλά για γενικευμένο πρόβλημα που αφορά όλες τις εκκρεμείς αιτήσεις αυτής της κατηγορίας (ενδεικτικές υποθέσεις 158497/2012, 183629/2014)*. Το πρόβλημα επιτείνεται από την πρακτική που ακολουθεί το Τμήμα Πολιτογράφησης Αλλογενών της Διεύθυνσης Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών: τα αιτήματα εξετάζονται με σειρά χρονικής προτεραιότητας που προκύπτει από την ημερομηνία πρωτοκόλλησης του αιτήματος στο υπουργείο, η οποία εξαρτάται από τον χρόνο διαβίβασης του αντίστοιχου φακέλου από τις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και σε καμία περίπτωση δεν αντιστοιχεί στην ημερομηνία υποβολής του αιτήματος. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων η καθυστέρηση διαβίβασης των αρχικών αιτημάτων δεν οφειλόταν σε παράλειψη του ενδιαφερομένου, αλλά σε λειτουργικά και οργανωτικά προβλήματα των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, όπως αλλαγή της κατά τόπον αρμοδιότητάς τους, καθυστέρηση αποστολής γνώμης άλλων υπηρεσιών, καθυστέρηση αναζήτησης δικαιολογητικών και στοιχείων. Κατά συνέπεια, συχνά παρατηρείται πρόταξη και ολοκλήρωση της εξέτασης αιτημάτων κατά πολύ μεταγενέστερων, μόνον εξαιτίας του τυχαίου γεγονότος της προγενέστερης διαβίβασής τους στο υπουργείο. Απευθυνόμενος στο Υπουργείο Εσωτερικών, ο Συνήγορος ζήτησε την άμεση

αντιμετώπιση του προβλήματος με γνώμονα τη μεγαλύτερη δυνατή μείωση του χρόνου αναμονής, συνολικά για όλους τους αιτούντες.

 Η ορθή διοικητική πρακτική υπαγορεύει τη διεκπεραίωση των αιτημάτων με αυστηρή τήρηση σειράς προτεραιότητας, όπως αυτή καθορίζεται από την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος και όχι από παράγοντες οφειλόμενους σε υπαιτιότητα των υπηρεσιών.

Απαντώντας, το υπουργείο εμμένει στην επίμαχη σειρά εξέτασης των αιτήσεων, επικαλούμενο τεχνικούς και οργανωτικούς λόγους.

Καθυστέρηση καθορισμού ιθαγένειας

Ακραία δείγματα καθυστέρησης και κακοδιοίκησης εξακολουθούν να εμφανίζονται και σε περιπτώσεις καθορισμού (διεπίστωσης) ιθαγένειας. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση ελληνίδας ισραηλίτισσας και κατοίκου Ισραήλ, εγγεγραμμένης σε ισχύον ελληνικό δημοτολόγιο (δηλαδή μετά την ανασύνταξη των δημοτολογίων στα μέσα της δεκαετίας του 1950). Χωρίς να εντοπίζεται η παραμικρή έλλειψη στην εν λόγω εγγραφή και κατά παράβαση του σχετικού νόμιμου τεκμηρίου (άρθρο 27 Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας), της ζητήθηκε όχι μόνο καθορισμός ιθαγένειας, αλλά επιπλέον και πιστοποιητικό ισραηλινής ιθαγένειας και του τρόπου απόκτησής της, δηλαδή ένα στοιχείο τελείως άσχετο με την περίπτωσή της, καθώς εκείνο αφορά μόνον έλληνες ισραηλίτες που είχαν απωλέσει την ιθαγένεια και μπορούν να την ανακτήσουν βάσει του Ν. 4018/2011. Έτσι, η όλη διαδικασία ολοκληρώθηκε χωρίς καθορισμό, ύστερα από 5 έτη (υπόθεση 171214/2013).

Τέκνα γονέων οι οποίοι απέκτησαν ιθαγένεια λόγω γέννησης ή φοίτησης

Η ισχύουσα νομοθεσία δεν παρέχει την ελληνική ιθαγένεια σε ανήλικα τέκνα των οποίων οι γονείς την απέκτησαν λόγω γέννησης ή φοίτησης με βάση τα άρθρα 24 παράγρ. 1 Ν. 3838/2010 και 1α' παράγρ. 2 ΚΕΙ. Αντίθετα, για τα ανήλικα και άγαμα τέκνα πολιτογραφηθέντων το άρθρο 11 ΚΕΙ προβλέπει ρητά ότι αποκτούν αυτομάτως την ελληνική ιθαγένεια, χωρίς άλλη διατύπωση ή προϋποθέσεις και ανεξάρτητα από τον χρόνο γέννησής τους (υπόθεση 182501/2014). Το θεσμικό αυτό κενό προκαλεί άниση μεταχείριση και ο Συνήγορος πρότεινε στη Διεύθυνση Ιθαγένειας του Υπουργείου Εσωτερικών να διευκρινίσει τη δυνατότητα αναλογικής εφαρμογής της διάταξης που ισχύει για τα τέκνα των πολιτογραφηθέντων ή εναλλακτικά να εισηγηθεί σχετική νομοθετική μεταβολή (βλ. «Νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις»).

Άρνηση εγγραφής στα δημοτολόγια σε περιπτώσεις κτήσης ιθαγένειας λόγω γέννησης ή φοίτησης

Ανήλικη, που απέκτησε κανονικά την ελληνική ιθαγένεια λόγω γέννησης στην Ελλάδα, με βάση τη σχετική ρύθμιση του Ν. 3838/2010 πριν τεθεί σε αναστολή η εφαρμογή της, αλλά και στη συνέχεια πολιτογραφήθηκε ο πατέρας της, αδυνατούσε να εγγραφεί στο δημοτολόγιο λόγω του μη αποδεκτού τρόπου εγγραφής του τόπου γέννησής της στο αλβανικό πιστοποιητικό (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 71). Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι η εγγραφή θα μπορούσε να προχωρήσει χωρίς προσκόμματα, τουλάχιστον στη βάση της πολιτογράφησης του πατέρα, με την αξιοποίηση πιστοποιητικού οικο-

γενειακής κατάστασης του πατέρα από τον δήμο στον οποίο εκείνος έχει στο μεταξύ εγγραφεί. Η ανήλικη εγγράφηκε τελικά στο δημοτολόγιο, αλλά στη συνέχεια χρειάστηκαν νέες επανειλημμένες παρεμβάσεις του Συνήγορου προκειμένου να πεισθεί το αρμόδιο αστυνομικό τμήμα να εκδώσει δελτίο ταυτότητας (υπόθεση 180844/2014).

Ανήλικος, ο οποίος εισήλθε νόμιμα στη χώρα σε νηπιακή ηλικία, διέμεινε νόμιμα επί σειρά ετών και απέκτησε κανονικά την ελληνική ιθαγένεια λόγω εξαετούς φοίτησης σε ελληνικό σχολείο, με βάση τη σχετική ρύθμιση του Ν. 3838/2010 πριν τεθεί σε αναστολή η εφαρμογή της, αδυνατεί έκτοτε να εγγραφεί στο μητρώο αρρένων και στο δημοτολόγιο, καθώς η αρμόδια Αποκεντρωμένη Διοίκηση έλαβε έγγραφο της Ελληνικής Πρεσβείας στο Πακιστάν με το οποίο αμφισβητείται η εγκυρότητα της εγγραφής του ονόματός του στην αρμόδια πακιστανική υπηρεσία. Κατά συνέπεια, παραμένει εκκρεμής η ολοκλήρωση των έννομων συνεπειών της κτήσης ιθαγένειας, χωρίς να έχει παρεμβληθεί τεκμηριωμένη αμφισβήτηση της νομιμότητάς της. Μέχρι στιγμής η Πρεσβεία αρνείται να παράσχει διευκρινίσεις στον Συνήγορο (υπόθεση 162773/2013).

Αστική κατάσταση

Όπως και στο παρελθόν έχει διαπιστωθεί (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2011*, σ. 103 και *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 99), τα περισσότερα προβλήματα που συναντά ο Συνήγορος στο πεδίο της αστικής κατάστασης οφείλονται είτε στην ακαμψία της νομοθεσίας, η οποία παραμένει προσκολλημένη σε δυσκίνητες δικαστικές διαδικασίες και δεν έχει προσαρμοστεί στις σύγχρονες

απαιτήσεις που απορρέουν ιδίως από την κινητικότητα των ανθρώπων και τις συναλλαγές τους με πλείονα του ενός κράτη, είτε στην έλλειψη κατανόησης ή ενημέρωσης εκ μέρους των αρμόδιων υπηρεσιών, ιδίως σε επίπεδο δήμου.

Αναγραφή επωνύμου μητέρας στην οικογενειακή μερίδα ενηλίκου τέκνου

Δήμος αρνήθηκε να δεχτεί την αναγραφή, σε οικογενειακή μερίδα ενηλίκου, του επωνύμου που έφερε η μητέρα του κατά τον χρόνο της γέννησής του. Η μητέρα είχε τελέσει τον γάμο της πριν από την εφαρμογή του Ν. 1329/1983 και κατά τον χρόνο γέννησης του τέκνου έφερε νομίμως το επώνυμο του συζύγου της και πατέρα του τέκνου. Η άρνηση εδράζεται στο γεγονός ότι η μητέρα τέλεσε επόμενο γάμο, επίσης πριν από την ισχύ του Ν. 1329/1983, οπότε φέρει πλέον το επώνυμο του επόμενου συζύγου. Συνεπώς, σύμφωνα με την άποψη της διοίκησης, με αυτό το επώνυμο πρέπει να αναφέρεται σε όλα τα έγγραφα, αδιακρίτως αν αυτά αφορούν τα τέκνα της σε άλλη οικογενειακή μερίδα, έστω και αν τα τέκνα αυτά γεννήθηκαν σε χρόνο κατά τον οποίο η μητέρα τους έφερε το επώνυμο του πατέρα τους. Ο Συνήγορος αντέτεινε ότι τα τέκνα πρέπει να φέρουν στο διηλεκές ως μητρώνυμο αυτό που είχαν κατά τη στιγμή της γέννησής τους, πλην όμως η άποψη αυτή δεν έγινε δεκτή από το Υπουργείο Εσωτερικών (υπόθεση 156846/2012).

Αναγραφή στοιχείων ανηλίκων στο δελτίο ταυτότητας

Η άρνηση της ΕΛΑΣ να δεχτεί τη λατινική γραφή στοιχείων ανηλίκων κατά παρέκκλιση του συστήματος ΕΛΟΤ 743 στα δι-

αβατήρια αντιμετωπίστηκε ύστερα από παρέμβαση του Συνήγορου που οδήγησε στη μεταβολή της θέσης του ΝΣΚ και στην έκδοση γνωμοδότησης της ΑΠΔΠΧ υπέρ της μοναδικής εγγραφής των επωνύμων ανηλίκων, με βάση τα στοιχεία των αλλοδαπών γονέων τους*. Έπειτα από άρνηση της ΕΛΑΣ να εφαρμόσει αναλογικά την πιο πάνω γνωμοδότηση και κατά την αναγραφή στοιχείων ανηλίκου στο δελτίο αστυνομικής ταυτότητας, ο Συνήγορος διαβίβασε σχετική έκθεση προς την ΑΠΔΠΧ, με παρέμβαση της οποίας διασφαλίστηκε η κατοχύρωση του ονόματος του παιδιού με τη γραφή που ίσχυε στην αλλοδαπή και αποφεύχθηκε η αλλοίωση του επωνύμου του σε σχέση με τον τρόπο αναγραφής του επωνύμου του αλλοδαπού πατέρα (υπόθεση 180430/2014).

Επίλυση προβλημάτων αστικής κατάστασης ανηλίκων μέσω συνεργασίας με αρμόδιους εισαγγελείς

Ο Συνήγορος λαμβάνει αναφορές σχετικά με εσφαλμένες αναγραφές στοιχείων ανηλίκων στις ληξιαρχικές πράξεις γέννησής τους, ιδίως όταν ο ένας ή και οι δύο γονείς είναι αλλοδαποί. Συνήθης πρακτική των ληξιαρχών είναι η απαίτηση έκδοσης δικαστικής απόφασης προκειμένου να προβούν στη διόρθωση του οικείου σφάλματος, το οποίο δεν νομιμοποιούνται να διορθώσουν οι ίδιοι όταν δεν αφορά τον τονισμό ή γραμματολογικούς και φθογολογικούς κανόνες. Οι ενδιαφερόμενοι αδυνατούν να αναλάβουν το κόστος της δικαστικής διαδικασίας. Επειδή οι διορθώσεις αυτές είναι δυνατό να πραγματοποιηθούν έπειτα από άδεια του αρμόδιου Εισαγγελέα Πρωτοδικών, εφόσον το σφάλμα οφείλε-

ται σε προφανή παραδρομή του ληξιάρχου, ο Συνήγορος είτε προτείνει στα ληξι- αρχεία να υποβάλουν αίτηση διόρθωσης προς την αρμόδια Εισαγγελία είτε ο ίδιος διαβιβάζει έκθεση για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων του ενδιαφερόμενου παιδιού στην αρμόδια εισαγγελική αρχή (υποθέσεις 171513, 178696/2013).

 Η έως τώρα συνεργασία του Συνηγόρου με τις εισαγγελικές αρχές έχει ως αποτέλεσμα την άμεση, χωρίς επιβάρυνση του εργασιακού φόρτου των δικαστηρίων και χωρίς οικονομική επιβάρυνση των διοικουμένων, αποκατάσταση του δικαιώματος των ανηλίκων στα αληθή στοιχεία της ταυτότητάς τους.

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΠΡΟΣΩΠΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΚΑΙ ΑΣΦΑΛΕΙΑ

ΚΡΑΤΗΣΗ

Αστυνομική κράτηση

Κέντρα κράτησης και υποδοχής αλλοδαπών

Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και Ευάλωτων Ομάδων

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας

Κοινωνική ένταξη

Λειτουργία Υπηρεσιών Μιας Στάσης (ΥΜΣ)

Ευάλωτες ομάδες

Ειδικά ζητήματα

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ

Κατά το 2014, οι παρεμβάσεις του Συνηγόρου σε θέματα προσωπικής ελευθερίας ενισχύθηκαν με την έναρξη εφαρμογής των νέων ειδικών αρμοδιοτήτων του (βλ. «Επιστροφές αλλοδαπών» και «Πρόληψη βασανιστηρίων»), ενώ παράλληλα συνεχίζονται με αμείωτο ρυθμό οι παρεμβάσεις του Συνηγόρου για συναφή θέματα που τον έχουν απασχολήσει και στο παρελθόν.

ΚΡΑΤΗΣΗ

Σε θέματα προϋποθέσεων και συνθηκών κράτησης, επαναλαμβάνεται και επιβεβαιώνεται το ιδιότυπο δίπολο ασφάλειας και ελευθερίας, καθώς ο Συνήγορος χειρίζεται όχι μόνον αναφορές των ίδιων των κρατούμενων, αλλά και παράπονα περιοίκων για τυχόν κινδύνους ασφάλειας από αυτή καθεαυτή την ύπαρξη και φύλαξη τέτοιων χώρων.

Αστυνομική κράτηση

Αποφυλακισμένοι με τη διαδικασία της «υφ' όρον» απόλυσης εμφανιζόταν κανονικά ως όφειλε στο αστυνομικό τμήμα της περιοχής του, ωστόσο συνελήφθη, καθώς στο μεταξύ αναζητείτο ως φυγόποινος, και κρατήθηκε επί 8 ημέρες. Τελικά, αφέθηκε ελεύθερος μόνον αφού με δικές του νομικές ενέργειες απέδειξε ότι η αναζήτησή του οφειλόταν σε σφάλμα των υπηρεσιών της ΕΛΑΣ. Ωστόσο, στη συνέχεια προσήχθη δύο ακόμη φορές σε αστυνομικά τμήματα, γιατί σε γενόμενους ελέγχους εμφανιζόταν, και πάλι εσφαλμένα, ως καταζητούμενος. Η ΕΛΑΣ, έπειτα από ΕΔΕ, αναγνώρισε ότι το σφάλμα ήταν αποκλειστικά δικό της, πλην όμως δεν απέδωσε πειθαρχική ευθύνη σε κάποιο στέλεχός της, δεν προέβη σε οργανωτικές αλλαγές, ούτε προχώρησε στην οικονομική και ηθι-

κή αποκατάσταση του παθόντος. Απευθυνόμενος στον Υπουργό Δημόσιας Τάξης, ο Συνήγορος επισήμανε ότι η συγκεκριμένη πρακτική δεν ανταποκρίνεται στο πρότυπο της σύγχρονης αστυνομίας και πρότεινε, σε περιπτώσεις που η ευθύνη της διοίκησης για παράνομη κράτηση πιστοποιείται με σχετική ΕΔΕ, να διερευνάται η εξωδικαστική δυνατότητα καταβολής εύλογης αποζημίωσης στον παθόντα και να του αποστέλλεται έγγραφο με το οποίο η ΕΛΑΣ αναγνωρίζει το σφάλμα της και ζητά συγγνώμη. Επίσης, ο Συνήγορος εισηγήθηκε να μελετηθούν οργανωτικές αλλαγές οι οποίες θα καθιστούν δυνατή την ακριβή εξατομίκευση και απόδοση προσωπικής ευθύνης σε περιπτώσεις διοικητικών σφαλμάτων. Απαντώντας αντί του υπουργού, η ΕΛΑΣ αρκέστηκε στη μνεία της ισχύουσας νομοθεσίας και δεν προχώρησε σε ενέργειες αποδοχής ή υλοποίησης των προτάσεων του Συνηγόρου*.

Κέντρα κράτησης και υποδοχής αλλοδαπών

Όπως και στα προηγούμενα χρόνια (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 80-81 και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 69-70), η Πολιτεία παραμένει ανέτοιμη να διαχειριστεί τις ιδιαίτερα αυξημένες μεικτές μεταναστευτικές ροές, οι οποίες πλέον, μετά τις ανθρωπιστικές κρίσεις στη Συρία, το Ιράκ και αλλού, χαρακτηρίζονται κυρίως από μετακίνηση ανθρώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας (πρόσφυγες, ασυνόδευτα παιδιά και άλλες ευάλωτες ομάδες)*. Η λειτουργία του Κέντρου Πρώτης Υποδοχής στο Φυλάκιο Έβρου αποτελεί ελπιδοφόρο μέτρο, πρέπει όμως να στηριχθεί με επαρκείς πόρους, μέσα και προσωπικό, προκειμένου να είναι σε θέση να εφαρμόσει με επάρκεια τις προδιαγραφές και προθεσμίες του Ν. 3907/2011 για τον δι-

αχωρισμό και την προστασία των ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες. Η πάγια πρακτική της κράτησης μεγάλου αριθμού παράτυπα εισερχομένων σε Κέντρα Κράτησης της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καταδεικνύει ότι η πρακτική εφαρμογή απέχει από τις προβλεπόμενες διαδικασίες πρώτης υποδοχής.

Όσον αφορά τις Κινητές Μονάδες Πρώτης Υποδοχής, η επίσκεψη του Συνηγόρου στη Λέσβο τον Οκτώβριο του 2014 αποκάλυψε ότι δεν υπάρχει δυνατότητα να εφαρμοστούν διαδικασίες ταυτοποίησης ατόμων παρά μόνο σε όσα άτομα παραπέμπει η αστυνομία, με συνέπεια στον μεγαλύτερο αριθμό εισερχόμενων αλλοδαπών να μην εφαρμόζονται οι νόμιμες διαδικασίες.

Όσον αφορά τα Κέντρα Κράτησης Αλλοδαπών, οι αυτοψίες του Συνηγόρου κατά το 2014, πέραν των προβλημάτων διαχείρισης του συστήματος αναγκαστικών επιστροφών, επιβεβαιώνουν παλαιότερη διαπίστωση (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 69, και «Επιστροφές αλλοδαπών» στην παρούσα έκθεση) ότι ο διογκούμενος αριθμός των κρατούμενων, σε συνδυασμό με την ανεπάρκεια δομών και τεχνογνωσίας της ΕΛΑΣ δημιουργούν μη σύνομες συνθήκες στέρησης της ελευθερίας. Επιπλέον, ο Συνήγορος συνάντησε ομάδες ανηλίκων που δεν είχαν περάσει από διαδικασία πρώτης υποδοχής και διαπίστωσης της ηλικίας, με συνέπεια να βρεθούν από τη Χίο στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Παρανεστίου και από τη Λέσβο στο Προαναχωρησιακό Κέντρο Κράτησης Αμυγδαλέζας.

Κέντρο Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και Ευάλωτων Ομάδων

Περίοικοι διαμαρτυρήθηκαν για τις συν-

θήκες λειτουργίας Κέντρου Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων και Ευάλωτων Ομάδων (ιδίως αιτούντων άσυλο) στην Πάτρα, τη διαχείριση του οποίου έχουν αναλάβει ΜΚΟ με τη χρηματοδότηση ευρωπαϊκού προγράμματος. Ειδικότερα, οι περίοικοι ανησυχούσαν για τον κίνδυνο υποβάθμισης της περιοχής τους, εξαιτίας των ζητημάτων ασφάλειας και υγιεινής. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στους εμπλεκόμενους φορείς (Δήμος Πατρέων, Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Υπουργείο Εργασίας) και διαπίστωσε ότι δεν υφίσταται σοβαρό πρόβλημα από τη λειτουργία του ξενώνα, η δε αναστάτωση των περιοίκων φαίνεται να προκλήθηκε κυρίως από την ελλιπή και αποσπασματική ενημέρωσή τους από τις αρμόδιες υπηρεσίες του δήμου για τον ακριβή αριθμό των φιλοξενούμενων και τα προβλήματα τα οποία εκείνοι αντιμετωπίζουν.

Λ Ταυτόχρονα, όμως, διαπιστώθηκε η απουσία θεσμικού πλαισίου για τον καθορισμό συγκεκριμένων προδιαγραφών λειτουργίας των δομών φιλοξενίας ευάλωτων πληθυσμιακών ομάδων σε όλη τη χώρα, έλλειψη η οποία μπορεί να πλήξει την ποιότητα και την αποτελεσματικότητα της συνολικής προσπάθειας.

Η Γενική Διεύθυνση Πρόνοιας του Υπουργείου Εργασίας ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι επεξεργάζεται σχέδιο ΥΑ για τον καθορισμό των προδιαγραφών λειτουργίας των δομών φιλοξενίας των αιτούντων άσυλο (υπόθεση 184055/2014).

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ

Οι αναφορές για θέματα μετανάστευσης παρουσίασαν κατά το 2014 σαφή ποιοτική αλλά και ποσοτική μεταβολή, καθώς

οι Υπηρεσίες Μιας Στάσης απορρόφησαν πολυετείς εκκρεμότητες και εξορθολόγησαν τη διαδικασία ελέγχου, ενώ με τον νέο Μεταναστευτικό Κώδικα τακτοποιούνται παλαιοί κάτοχοι άδειας παραμονής, οι οποίοι τελούσαν υπό μετέωρο καθεστώς. Απαλλαγμένοι πλέον από αυτά τα διοικητικά βάρη, οι ενδιαφερόμενοι ζητούν κατά κανόνα τη συνδρομή του Συνηγόρου για περισσότερο σύνθετα και εξειδικευμένα νομικά ή πραγματικά ζητήματα.

Νέος Μεταναστευτικός Κώδικας

Με τη δημοσίευση του Ν. 4251/2014 τέθηκαν σε ισχύ οι διατάξεις του νέου Κώδικα Μετανάστευσης και Κοινωνικής Ένταξης. Ο Συνήγορος, σε συνέχεια της μακρόχρονης ενασχόλησής του με ζητήματα μετανάστευσης και ένταξης και στο πλαίσιο γενικότερων παρεμβάσεων του επί θεμάτων μεταναστευτικής πολιτικής*, διατύπωσε συγκεκριμένες επισημάνσεις μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας δημόσιας διαβούλευσης του σχετικού σχεδίου νόμου. Ο νέος Κώδικας κινείται γενικά σε θετική κατεύθυνση καθώς:

- συγκεντρώνει σε ενιαίο κείμενο το σύνολο σχεδόν της νομοθεσίας για τη νόμιμη μετανάστευση, γεγονός που αποσαφηνίζει το θεσμικό πλαίσιο και διευκολύνει την εργασία των αρμόδιων υπηρεσιών αλλά και κάθε ενδιαφερομένου
- επιχειρεί την απλούστευση των διαδικασιών (λ.χ. Υπηρεσίες Μιας Στάσης)
- επαναπροσδιορίζει τους μακροχρόνιους τίτλους διαμονής υιοθετώντας ενταξιακό προσανατολισμό (λ.χ. άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς)
- διευκολύνει τη δυνατότητα κινητικότητας εντός της ΕΕ με τη διεύρυνση των όρων ένταξης πολίτη τρίτης χώρας στην ελληνική κοινωνία για την απόκτηση του κα-

θεστώτος του «επί μακρόν» διαμένοντος

- καθιερώνει νέους τύπους αδειών παραμονής για ανθρωπιστικούς λόγους και για την προώθηση επενδύσεων από πολίτες τρίτων χωρών
- προβλέπει μείωση προστίμων και παραβόλων ενόψει της οικονομικής κρίσης
- ιδρύει μηχανισμό επαναφοράς στη νομιμότητα, μέσω μεταβατικών διατάξεων για αντιμετώπιση ζητημάτων που είχαν ανακύψει λόγω της κρίσης.

Ωστόσο, ο Συνήγορος επισήμανε και στοιχεία τα οποία χρήζουν προσοχής και μελλοντικής περαιτέρω επεξεργασίας, όπως η μη αναγνώριση δικαιώματος απόκτησης άδειας διαμονής μέλους οικογένειας έλληνα πολίτη από αιτούντες άσυλο, καθώς και η κατάργηση της άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους σε συζύγους και συντηρούμενα μέλη οικογένειας ελλήνων που δεν εισήλθαν και δεν διαμένουν νόμιμα στην Ελλάδα.

Κοινωνική ένταξη

Καθεστώς διαμονής «επί μακρόν»

Στον νέο Κώδικα Μετανάστευσης εισάγονται ρυθμίσεις με τις οποίες μεταβάλλονται οι όροι και οι προϋποθέσεις απόκτησης του καθεστώτος του «επί μακρόν» διαμένοντος. Ειδικότερα, πέραν της ενσωμάτωσης της οδηγίας 2011/51/ΕΕ, με την οποία επεκτείνεται το δικαίωμα χορήγησης της εν λόγω άδειας στους δικαιούχους διεθνούς προστασίας, εισάγονται νέες ρυθμίσεις με τις οποίες απλουστεύονται οι διαδικασίες χορήγησης, μειώνονται οι απαιτήσεις αναφορικά με το ύψος των επαρκών πόρων και διευρύνονται τα κριτήρια για τους όρους ένταξης των πολιτών τρίτων χωρών στην ελληνική κοινωνία. Στόχος των νέων ρυθμίσεων είναι η

προώθηση της άδειας διαμονής του «επί μακρόν» διαμένοντος έναντι των μακροχρόνιων εθνικών αδειών διαμονής, ώστε, πέραν των αυξημένων δικαιωμάτων και της ίσης μεταχείρισης σε διάφορες εκφάνσεις της κοινωνικής και οικονομικής ζωής που συνεπάγεται για τους κατόχους της, να έχουν οι τελευταίοι τη δυνατότητα, εφόσον το επιθυμούν, να κάνουν χρήση του δικαιώματος της κινητικότητας και να μεταβούν σε άλλα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης προς αναζήτηση εργασίας. Το ίδιο δικαίωμα απόκτησης της εν λόγω άδειας διαμονής παρέχεται και στους κατόχους άδειας διαμονής δεύτερης γενιάς.

Άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς

Με την άδεια διαμονής δεύτερης γενιάς, πενταετούς διάρκειας, δίνεται η δυνατότητα στους ενήλικες πολίτες τρίτων χωρών που γεννήθηκαν στην Ελλάδα ή έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς έξι τάξεις ελληνικού σχολείου στην Ελλάδα πριν από τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους και διαμένουν νόμιμα στη χώρα, να αποκτήσουν καθεστώς νόμιμης διαμονής, το οποίο θα ανανεώνεται για 5 έτη κάθε φορά, με μόνη υποχρέωση την προσκόμιση της προηγούμενης άδειας διαμονής.

 Η θεσμοθέτηση αυτής της άδειας αποτελεί θετικό βήμα ως προς την κατεύθυνση της διασφάλισης της νομιμότητας της διαμονής των παιδιών αυτών, τα οποία κινδύνευαν, μετά τη συμπλήρωση του 21ου έτους της ηλικίας τους και τη λήξη διάρκειας της αυτοτελούς άδειας διαμονής τους, να τεθούν εκτός νομιμότητας και να αντιμετωπίζουν τον κίνδυνο της αναγκαστικής απομάκρυνσης από την Ελλάδα, εάν δεν έβρισκαν εργασία ή δεν σπούδαζαν.

Ωστόσο, εκφράζεται επιφύλαξη για το εν-

δεχόμενο η χορήγηση της άδειας αυτής να λειτουργήσει ως υποκατάστατο της απόκτησης της ελληνικής ιθαγένειας, μετά την απόφαση 460/2013 του Συμβουλίου Επικρατείας, που έκρινε αντισυνταγματική την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας με τη γέννηση του αλλοδαπού στην Ελλάδα ή τη φοίτησή του σε ελληνικό σχολείο.

Λειτουργία Υπηρεσιών Μιας Στάσης (ΥΜΣ)

Με τον Ν. 4018/2011 καταργήθηκε η μεσολάβηση των Δήμων στη διαδικασία χορήγησης/ανανέωσης αδειών διαμονής και ιδρύθηκαν οι Υπηρεσίες Μιας Στάσης στις Διευθύνσεις Αλλοδαπών και Μετανάστευσης των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων. Η νομοθετική πρόβλεψη των ΥΜΣ με τη μεταφορά όλων των αρμοδιοτήτων που συνδέονται με τη διαδικασία έκδοσης των τίτλων νόμιμης διαμονής των πολιτών τρίτων χωρών σε μία υπηρεσία αποτέλεσε θετική εξέλιξη στη μεταναστευτική πολιτική, καθώς η μέχρι τότε εμπλοκή δύο διαφορετικών υπηρεσιών στη διαδικασία αυτή αποτελούσε σοβαρό παράγοντα καθυστέρησης στον χρόνο έκδοσης των αδειών αλλά και προβλημάτων χρηστής διοίκησης.

Ωστόσο, όπως έχει ήδη επισημανθεί (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 95 και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 70), η λειτουργία των ΥΜΣ δεν υπήρξε απρόσκοπτη. Για τον λόγο αυτό, μετά την έναρξη λειτουργίας και των ΥΜΣ των Αποκεντρωμένων Διοικήσεων Αττικής και Κεντρικής Μακεδονίας – Θράκης, η οποία έπειτα από συνεχείς παρατάσεις ξεκίνησε στο τέλος του 2013, πέντε κλιμάκια του Συνηγόρου διενέργησαν, κατά τους μήνες Ιανουάριο, Μάρτιο και Απρίλιο 2014, ισάριθμες αυτοψίες στις συγκεκριμένες υπηρεσίες, οι οποίες διαχειρίζονται και τον

μεγαλύτερο όγκο σχετικών αιτημάτων. Διαπιστώθηκαν προβλήματα κυρίως στους τομείς της επαρκούς στελέχωσης των υπηρεσιών και της κτιριακής υποδομής (ασφάλεια πρόσβασης κοινού στις υπηρεσίες, επάρκεια χώρων υποδοχής και αρχείου), ενώ αναδείχθηκε ο ελλιπής σχεδιασμός της μετάβασης στη νέα δομή. Σε μικρό χρονικό διάστημα μετά τις αυτοψίες, οι ανωτέρω υπηρεσίες ενισχύθηκαν με στελεχιακό δυναμικό και προβλέφθηκε η λειτουργία συστήματος ηλεκτρονικής ενημέρωσης για την πορεία των φακέλων, προκειμένου να αποσυμφορηθούν οι υπηρεσίες και να ελαχιστοποιηθεί η ταλαιπωρία των εμπλεκόμενων. Με το πέρας σχεδόν ενός έτους από την έναρξη της λειτουργίας των υπηρεσιών αυτών, ο Συνήγορος προγραμματίζει νέα σειρά επισκέψεων προκειμένου να παρακολουθήσει την εξέλιξη.

Ευάλωτες ομάδες

Καθεστώς διαμονής αλλοδαπών χωρίς δυνατότητα επιστροφής στη χώρα τους

Ο Συνήγορος διαπίστωσε σημαντικές ελλείψεις στη λήψη μέτρων για τα άτομα που προέρχονται από περιοχές με ένοπλες συγκρούσεις και χρίζουν διεθνούς προστασίας (λ.χ. Συρία, Ιράκ, Ουκρανία). Ειδικότερα, εκτός από τα προβλήματα που εντοπίζονται στις διαδικασίες υποδοχής και την πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου για τους νεοεισερχόμενους από τις ανωτέρω περιοχές, ο Συνήγορος επισήμανε τις ανεπάρκειες του συστήματος ως προς την προστασία όσων προέρχονται από τις χώρες αυτές και διαμένουν νόμιμα στη χώρα αλλά δεν μπόρεσαν να ανανεώσουν την άδεια διαμονής τους, κυρίως για οικονομικούς λόγους (έλλειψη απαιτούμενου αριθμού ενσήμων, ανεπάρκεια εισοδήματος).

Κατά τη διερεύνηση σχετικών αναφορών, ο Συνήγορος είχε επισημάνει στα Υπουργεία Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης την ανάγκη λήψης μέτρων, προκειμένου να διασφαλιστεί η συνέχιση της παραμονής στη χώρα αυτής της κατηγορίας αλλοδαπών εξαιτίας της κατάστασης που επικρατεί στη χώρα προέλευσής τους (υποθέσεις 168892, 170622/2013, 183868/2014).

Το Υπουργείο Εσωτερικών θεωρεί ότι είναι δυνατή η επαναφορά στη νομιμότητα, μέσω των πάγιων νομιμοποιητικών ρυθμίσεων του Ν. 3386/2005 και της χορήγησης άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους, σε όσους πολίτες τρίτων χωρών υφίστανται ιδιαίτεροι δεσμοί με τη χώρα μας. Ο Συνήγορος, ωστόσο, έλαβε αναφορά για την απόρριψη αιτήματος χορήγησης άδειας διαμονής για εξαιρετικούς λόγους σε πολίτη Συρίας, ο οποίος είχε εκπέσει της νομιμότητας παραμονής στη χώρα. Κατά τη διερεύνηση της υπόθεσης παρατηρήθηκε ότι, παρά την ανωτέρω διαβεβαίωση για την επαναφορά στη νομιμότητα, «δεν προκύπτει ότι εκτιμήθηκε κατά την εξέταση του σχετικού αιτήματος ούτε η κατάσταση στη χώρα του ούτε οι δεσμοί του με τη χώρα μας» (υπόθεση 183868/2014)*. Σημειώνεται εδώ πως, παρότι έως τώρα δεν έχει επιλυθεί το ζήτημα της χορήγησης άδειας διαμονής για τις περιπτώσεις αυτές, το Υπουργείο Εσωτερικών απέστειλε έγγραφο στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις για τη δυνατότητα παράτασης επί ένα έτος της προθεσμίας οικειοθελούς αναχώρησης σε πολίτες Συρίας και Ιράκ, σε περίπτωση έκδοσης απορριπτικής απόφασης και απόφασης επιστροφής. Η δυνατότητα παράτασης της προθεσμίας αυτής δόθηκε και σε πολίτες των αφρικανικών χωρών που υποφέρουν από την τρέχουσα επιδημία αιμορραγικού πυρετού (ιός Ebola).

Μετά την πρόσφατη κρίση στην Ουκρανία, ο Συνήγορος διερεύνησε την άρνηση των αστυνομικών αρχών να παραλάβουν αίτημα πολίτη Ουκρανίας για την παράταση ισχύος της θεώρησης εισόδου της, προκειμένου να παραμείνει στην Ελλάδα με την οικογένειά της λόγω της κατάστασης στην Ουκρανία (υπόθεση 190781/2014). Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στα αρμόδια Υπουργεία Δημόσιας Τάξης, Εσωτερικών και Εξωτερικών ζητώντας να ενημερωθεί για τυχόν ενέργειές τους ή έκδοση κατευθυντήριων γραμμών για την προστασία των προερχόμενων από περιοχές της Ουκρανίας και τη διαδικασία που ακολουθείται κατά περίπτωση. Η ΕΛΑΣ ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι παραλαμβάνει και εξετάζει αιτήματα για παράταση του χρόνου βραχείας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του Κώδικα Θεωρήσεων Schengen.

Διακρίβωση της ηλικίας ασυνόδευτων ανηλίκων

Ο Συνήγορος εξέτασε αναφορές σχετικά με την καταγραφή από τις αστυνομικές αρχές ασυνόδευτων ανηλίκων ως ενηλίκων και την αδυναμία διόρθωσης της αρχικής καταγραφής. Σε επίσκεψή του στο Κέντρο Φύλαξης Αλλοδαπών Αμυγδαλέζας, διαπίστωσε ότι πρόσωπα εμφανώς ανήλικα, κατά τη διαδικασία της πρώτης υποδοχής, δεν είχαν εξεταστεί με μεταφραστική και είχαν καταγραφεί ως ενήλικα. Λόγω της μεγάλης έκτασης του επαναλαμβανόμενου προβλήματος (βλ. και «Επιστροφές αλλοδαπών»), ο Συνήγορος συνέταξε πόρισμα για την αντιμετώπισή του, προτείνοντας:

- τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της ΥΑ, που προβλέπει διαδικασία διακρίβωσης της ανηλικότητας μόνο για όσους

αλλοδαπούς υποβάλλονται στις διαδικασίες πρώτης υποδοχής

- την υιοθέτηση μιας διαδικασίας για τη διαπίστωση της ανηλικότητας, στη βάση συνολικής εκτίμησης, που να λαμβάνει υπόψη όχι μόνο τα σωματομετρικά δεδομένα του αλλοδαπού αλλά και την ψυχοκοινωνική κατάστασή του
- τον περιορισμό της συστηματικής διενέργειας ιατρικών εξετάσεων ως μοναδικού μέσου διακρίβωσης της ηλικίας
- την επαρκή ενημέρωση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε γλώσσα που κατανοούν
- τη θεσμοθέτηση υποχρεωτικής διερμηνείας και
- τον σεβασμό του τεκμηρίου υπέρ της ανηλικότητας, όποτε υπάρχει αμφιβολία ως προς την ηλικία.

 Όταν επιβάλλεται η διενέργεια ιατρικών εξετάσεων, αυτές θα πρέπει να γίνονται πάντα με τη συναίνεση του εξεταζόμενου από εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό με ειδική εμπειρία και με τήρηση αντίστοιχου ιατρικού πρωτοκόλλου.

Στη συνέχεια, η Κεντρική Υπηρεσία Ασύλου απέστειλε στον Υπουργό Υγείας σχέδιο ΚΥΑ για τη διαπίστωση της ανηλικότητας των ασυνόδευτων ανηλίκων. Ωστόσο, το σχέδιο αφορά μόνο τους αιτούντες τη χορήγηση διεθνούς προστασίας και όχι το σύνολο των ασυνόδευτων ανηλίκων (υπόθεση 177599/2013)*.

Ειδικά ζητήματα

Αναγνώριση αλβανικών διαβατηρίων

Θετική εξέλιξη αποτελεί η συμφωνία Ελλάδας – Αλβανίας για τη χρήση κοινά αποδεκτής εκφοράς των ελληνικών τοπωνυμίων στα προσωπικά έγγραφα (πιστοποιητικά και διαβατήρια) των αλ-

βανών πολιτών που γεννήθηκαν ή έχουν άλλη ληξιαρχική καταχώριση στην Ελλάδα. Τούτο θα επιλύσει πολλά προβλήματα που είχαν δημιουργηθεί επειδή η Αλβανία εξέδιδε διαβατήρια στα οποία αναγράφονταν ελληνικά τοπωνύμια με την αλβανική τους εκδοχή, σε αντίθεση με τις συστάσεις της αρμόδιας επιτροπής του ΟΗΕ (UNGEF). Ειδικότερα συμφωνήθηκε ότι οι αλβανικές αρχές θα αναγράφουν στα εν λόγω έγγραφα τα ελληνικά τοπωνύμια σύμφωνα με τους επίσημους καταλόγους που έχει υποβάλει η Ελλάδα στον ΟΗΕ. Επιπλέον, συμφωνήθηκε προθεσμία εντός της οποίας οι αλβανικές αρχές θα πρέπει να προβούν σε διόρθωση των ήδη εκδοθέντων πιστοποιητικών, στα οποία ο τόπος γέννησης στην Ελλάδα έχει αναγραφεί στην αλβανική γλώσσα. Νέα όψη του προβλήματος αποτέλεσαν οι σοβαρές επιπτώσεις στο καθεστώς διαμονής ανήλικων ομογενών, των οποίων αφενός ανακλήθηκαν τα Ειδικά Δελτία Ταυτότητας Ομογενούς, αφετέρου δεν ανανεώνονταν οι άδειες διαμονής. Ο Συνήγορος διατύπωσε προτάσεις για την επίλυση του προβλήματος, το οποίο πλέον οδηγείται σε οριστική λύση στο ανωτέρω διακρατικό πλαίσιο*.

Οργανωτικά προβλήματα προξενικών γραφείων: Η περίπτωση του Ισλαμαμπάντ

Συνεχίζεται και ενδεχομένως επιδεινώνεται η δυσλειτουργία, που υφίσταται εδώ και μια πενταετία τουλάχιστον, της Ελληνικής Πρεσβείας στο Ισλαμαμπάντ του Πακιστάν (βλ. και «Διοικητικές παθογένειες»). Παρατηρούνται, μεταξύ άλλων:

- καθυστέρηση διεκπεραίωσης αιτημάτων για χορήγηση εισόδου στη χώρα κυρίως για οικογενειακή επανένωση,

καθώς σήμερα η απόκλιση από την προβλεπόμενη προθεσμία των 9 μηνών μπορεί να φθάνει και την πενταετία, ενώ δεν είναι γνωστό αν υπάρχουν καν αιτήματα που να έχουν εξεταστεί εντός του νόμιμου ορίου

- προβληματική διαδικασία ελέγχου από τα συνεργαζόμενα με την Πρεσβεία τοπικά γραφεία εμπειρογνομόνων (βλ. «Διοικητικές παθογένειες»)
- μη χορήγηση θεώρησης εισόδου σε πακιστανούς πολίτες των οποίων η αυτοπρόσωπη παρουσία σε συγκεκριμένες υπηρεσίες είναι εκ του νόμου απαραίτητη (λ.χ. για διατήρηση συνταξιοδοτικού δικαιώματος)
- έλλειψη αιτιολογίας στην απόρριψη αιτημάτων για χορήγηση θεώρησης εισόδου στη χώρα ή για επικύρωση εγγράφων.

Σε περίπτωση αιτήματος θεώρησης εισόδου για οικογενειακή επανένωση παιδιού με τον γονέα του που ζει νόμιμα στη χώρα, η Πρεσβεία αρνήθηκε, παρά τα επανειλημμένα έγγραφα ερωτήματα, να παράσχει αιτιολογία προκειμένου να δοθεί στον ενδιαφερόμενο η δυνατότητα να προσφύγει νόμιμα κατά της απορριπτικής απόφασης (υπόθεση 168063/2013). Επιπλέον, ειδικά σε περιπτώσεις ανήλικων, η άρνηση ή πολυετής καθυστέρηση επικύρωσης πακιστανικών δημόσιων εγγράφων έχει ως συνέπεια να παρεμποδίζονται διαδικασίες που αφορούν την αστική κατάσταση του παιδιού (ονοματοδοσία), τη φοίτηση στο ελληνικό σχολείο (μη εγγραφή ή μη προαγωγή στην επόμενη τάξη λόγω μη προσκόμισης επικυρωμένου τίτλου φοίτησης) ή την κτήση ιθαγένειας.

Οι παράγοντες που προκαλούν αυτή τη δυσλειτουργία είναι εξωτερικοί αλλά και εσωτερικοί. Οι εξωτερικοί αφορούν τις

ιδιαιτερότητες της χώρας αυτής και δεν μπορούν να βελτιωθούν με ενέργειες της Ελλάδας. Οι εσωτερικοί όμως, που σχετίζονται με την εθνική διοικητική διαδικασία, απαιτούν άμεση αντιμετώπιση από την Πολιτεία, καθόσον ανάγονται στη σοβαρή έλλειψη προσωπικού, στην εφαρμοζόμενη διοικητική διαδικασία και στη συνεργασία με συμβεβλημένα πακιστανικά γραφεία εμπειρογνομόνων για τη διακρίβωση των στοιχείων που προσκομίζουν οι συναλλασσόμενοι με την Ελληνική Πρεσβεία.

ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΑΣΥΛΟ

Τα ενθαρρυντικά στοιχεία της νέας Υπηρεσίας Ασύλου (βλ. απολογισμό της υπηρεσίας για τη συμπλήρωση ενός χρόνου λειτουργίας στην ιστοσελίδα www.monarc.gov.gr) καταδεικνύουν τη σοβαρή προσπάθεια που γίνεται όχι μόνο με μετρήσιμα αποτελέσματα (ποσοστό αναγνώρισης αιτούντων διεθνή προστασία 20,1% σε πρώτο βαθμό) αλλά και από πλευράς ποιότητας διαδικασιών και τήρησης των εγγυήσεων της κοινοτικής νομοθεσίας για την ορθή καταγραφή και εξέταση αιτημάτων ασύλου. Ωστόσο, συνεχίζει να υπάρχει σημαντική αναμονή προς καταγραφή των αιτημάτων στο Γραφείο Αττικής, η οποία καθίσταται ακόμη μεγαλύτερη όσον αφορά κρατούμενους (Περιφερειακά Γραφεία Ασύλου Λέσβου, Βόρειου και Νότιου Έβρου). Ο Συνήγορος παρατηρεί ότι η λειτουργία Γραφείων αποκλειστικά μέσα σε χώρους κράτησης (λ.χ. στη Μόρια Λέσβου) λειτουργεί αποτρεπτικά για την προσέλευση άλλων δυνητικών δικαιούχων προστασίας. Το σημαντικότερο όμως ζήτημα είναι ότι συνεχίζεται το φαινόμενο η κράτηση των αιτούντων άσυλο να αποτελεί τον κανόνα

αντί για εξαιρετικό μέτρο (άρθρο 12 ΠΔ 113/2013), γεγονός το οποίο, σε συνδυασμό με την παράταση του προβλεπόμενου χρόνου κράτησης σε 12 μήνες, είχε οδηγήσει τον Συνήγορο να αναφερθεί σε αποτρεπτικές πρακτικές που διαστρεβλώνουν τον θεσμό του ασύλου (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 71). Τον Σεπτέμβριο του 2014 ο Συνήγορος απηύθυνε στη διοίκηση σχόλια για την ενσωμάτωση του άρθρου 8 της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις υποδοχής των αιτούντων άσυλο στο ΠΔ 113/2013, επισημαίνοντας, μεταξύ άλλων, την ανάγκη αυτεπάγγελτου ελέγχου της νομιμότητας της παράτασης της κράτησης από τις αρμόδιες δικαστικές αρχές και την υποχρέωση της διοίκησης για «δέουσα επιμέλεια» ολοκλήρωσης της διαδικασίας εξέτασης αιτημάτων διεθνούς προστασίας.

Πρέπει, επίσης, να σημειωθεί ότι η εκκαθάριση των παλαιών αιτημάτων ασύλου από την ΕΛΑΣ συνεχίζει δυστυχώς να παρουσιάζει τις ίδιες δυσλειτουργίες που ο Συνήγορος έχει επισημάνει ειδικά για τη Διεύθυνση Αλλοδαπών Αττικής (δυσκολία ανανέωσης δελτίου αιτήσαντος άσυλο, διακοπή διαδικασίας με πλασματικές επιδόσεις), οι οποίες ακυρώνουν στην πράξη το δικαίωμα πρόσβασης στο άσυλο (ενδεικτική υπόθεση 192742/2014).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΕΣ ΠΑΘΟΓΕΝΕΙΕΣ: Ο ΦΑΥΛΟΣ ΚΥΚΛΟΣ

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΑ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Εισαγωγή: Ο Συνήγορος και η αντιμετώπιση της διαφθοράς

Πεδία διαφθοράς

Εσωτερικοί μηχανισμοί ανίχνευσης και καταπολέμησης της διαφθοράς

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων: Προβλήματα υλοποίησης

Συγχωνεύσεις ασφαλιστικών ταμείων: Προβλήματα μετάπτωσης

Νομοθέτηση μέσω εγκυκλίων

Προβλήματα σε διαδικασίες ελέγχων ή εξυπηρέτησης πολιτών λόγω υποστελέχωσης

Η διαμεσολαβητική δραστηριότητα του Συνηγόρου σε ένα ευρύτατο φάσμα των σχέσεων κράτους – πολιτών τού επιτρέπει τη συστηματική παρακολούθηση των προβλημάτων της διοίκησης και συχνά των αιτίων που τα τροφοδοτούν. Πέρα από όσα παρατηρούνται σε άλλα κεφάλαια της Ετήσιας Έκθεσης, στο παρόν κεφάλαιο αναδεικνύονται παθογένειες, δομικές αδυναμίες ή και συγκυριακές περιπλοκές που εμποδίζουν τη διοίκηση να ανταποκριθεί στην κύρια αποστολή της, την εξυπηρέτηση του δημόσιου συμφέροντος και των πολιτών.

Με τον Ν. 4152/2013, η συμμετοχή του Συνηγόρου στην καταπολέμηση της διαφθοράς προσλαμβάνει θεσμικό χαρακτήρα, με τη συμβολή του στο έργο που έχει ανατεθεί στον Εθνικό Συντονιστή. Προκειμένου να υπηρετηθεί καλύτερα αυτή η διάσταση της αποστολής του Συνηγόρου, υιοθετείται μια νέα οπτική στην παρακολούθηση των υποθέσεων στις οποίες εμφανίζονται, πιθανολογούνται ή ενδεχομένως υποθάλπονται φαινόμενα διαφθοράς. Κατ' αυτόν τον τρόπο αναδεικνύονται «περιοχές κινδύνου» στις οποίες τόσο ο Εθνικός Συντονιστής όσο και επιμέρους ελεγκτικά σώματα μπορούν να εγκύψουν ως πλέον αρμόδια.

Ο Συνήγορος, αξιοποιώντας την αρμοδιότητά του να διατυπώνει νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις, επιχειρεί συστηματικά να συμβάλει στον εκσυγχρονισμό και την ενίσχυση της αποτελεσματικότητας της διοικητικής λειτουργίας, είτε με δική του πρωτοβουλία είτε ανταποκρινόμενος σε σχετικό αίτημα της Πολιτείας. Παραμένουν πάντα επίκαιρες και παλαιότερες επισημάνσεις του ότι οι προσπάθειες διοικητικών μεταρρυθ-

μίσεων οφείλουν να αντιμετωπίσουν την πολυπλοκότητα των διοικητικών διαδικασιών, τις επικαλύψεις αρμοδιοτήτων και άλλες χρόνιες διοικητικές δυσλειτουργίες. Ωστόσο, παρατηρεί ότι, παρά τις καλές προθέσεις, ορισμένες μεταρρυθμίσεις παράγουν το αντίθετο αποτέλεσμα είτε λόγω ατελειών του νομοθετικού πλαισίου είτε λόγω ελλειπούς εφαρμογής του ή αντίθετα υπερπληθώρας «ερμηνευτικών» κ.λπ. μεταγενέστερων παρεμβάσεων από τη διοίκηση.

ΦΑΙΝΟΜΕΝΑ ΚΑΙ ΕΝΔΕΧΟΜΕΝΑ ΔΙΑΦΘΟΡΑΣ

Εισαγωγή: Ο Συνήγορος και η αντιμετώπιση της διαφθοράς

Σύμφωνα με τον Ν. 4152/2013, ο Συνήγορος συμμετέχει στη δωδεκαμελή Συντονιστική Επιτροπή του Εθνικού Συντονιστή για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς. Ο Εθνικός Συντονιστής είναι ένας ανεξάρτητος φορέας συντονισμού των δράσεων για την καταπολέμηση της διαφθοράς σε όλα τα επίπεδα του δημόσιου βίου: πολιτικό, κυβερνητικό, δικαστικό, διοικητικό.

Η αποστολή του Συνηγόρου είναι κατά βάση ο έλεγχος της νομιμότητας της δράσης της διοίκησης και η διαμεσολάβηση ανάμεσα στον πολίτη και τη διοίκηση με στόχο να επιτευχθεί η άρση της κακοδιοίκησης και η αποκατάσταση της νομιμότητας. Στο πλαίσιο αυτό, ο Συνήγορος δεν ασχολείται άμεσα με υποθέσεις διαφθοράς, ενώ ακόμη και όποτε συναντά σχετικές ενδείξεις δεν διαθέτει άλλη δυνατότητα παρά μόνο την άμεση διαβίβαση όλων των στοιχείων στον αρμόδιο

εισαγγελέα. Τούτο, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι είναι αμέτοχος στις θεσμικές απόπειρες διαπίστωσης και θεραπείας του φαινομένου.

Ειδικότερα, ο Συνήγορος είναι σε θέση να σχηματίσει σαφή εικόνα, αν όχι των ατομικών περιπτώσεων διαφθοράς, σίγουρα όμως των πεδίων διοίκησης όπου τα φαινόμενα αυτά εκκολάπτονται. Η εικόνα αυτή σχηματίζεται από τις αναφορές των πολιτών, οι οποίες στη συντριπτική τους πλειονότητα αφορούν περιπτώσεις κακοδιοίκησης.

 Η κακοδιοίκηση και η διαφθορά στη δημόσια διοίκηση δεν είναι βέβαια ταυτόσημες έννοιες, αλλά συναντώνται στο σημείο όπου η κακοδιοίκηση διευκολύνει και υποθάλπει τα φαινόμενα διαφθοράς. Έχει παρατηρηθεί δηλαδή ότι συγκεκριμένες μορφές κακοδιοίκησης ενοχοποιούνται ιδιαίτερα για κίνδυνο διαφθοράς. Τέτοιες είναι, μεταξύ άλλων, οι πολύπλοκες διαδικασίες, η πολυνομία, η γραφειοκρατική διοίκηση, η αδιαφάνεια της διοικητικής δράσης, η ψευδαισθηση ευρύτατης διακριτικής ευχέρειας.

Ακόμη ένα πεδίο όπου ο Συνήγορος διαθέτει προνομιακή πρόσβαση στα αναγκαία σχετικά ερεθίσματα είναι οι εσωτερικοί μηχανισμοί ανίχνευσης και καταπολέμησης της διαφθοράς, ειδικότερα δε η αξιοπιστία και αποτελεσματικότητα των διαδικασιών, διά των οποίων η διοίκηση αξιοποιεί και διερευνά τις αντίστοιχες καταγγελίες των πολιτών (λ.χ. διαδικασίες ελέγχου, πειθαρχικές διαδικασίες). Στο πλαίσιο αυτό, ο Συνήγορος είναι σε θέση να συμμετέχει δημιουργικά στην εθνική προσπάθεια για την καταπολέμηση της διαφθοράς με παρατηρήσεις και προτάσεις.

Πεδία διαφθοράς

Βεβαιώσεις κατάθεσης δικαιολογητικών για έκδοση άδειας διαμονής

Διερευνώντας αναφορά αλλοδαπής για καθυστέρηση έκδοσης της άδειας διαμονής της, ο Συνήγορος πληροφορήθηκε ότι, κατά τα έτη 2006-2008, μικρός νησιωτικός δήμος είχε χορηγήσει σε πάνω από τετρακόσιους αλλοδαπούς βεβαιώσεις κατάθεσης δικαιολογητικών χωρίς ποτέ να προωθηθούν οι αντίστοιχες αιτήσεις τους προς εξέταση, κατά πάσα δε πιθανότητα χωρίς καν να έχουν κατατεθεί από τους αιτούντες τα φερόμενα ως πλήρη δικαιολογητικά (υπόθεση 141450/2011). Σε συνδυασμό με παρόμοια περιστατικά γνωστά και από άλλους δήμους, αποδείχθηκε ότι η συγκεκριμένη διαδικασία εξέτασης των αιτήσεων αυτών, έτσι όπως ίσχυε μέχρι πρότινος (δηλαδή μέχρι την ίδρυση Υπηρεσιών Μίας Στάσης), όχι μόνο ταλαιπωρούσε τους ενδιαφερόμενους αλλοδαπούς, αλλά λειτουργούσε και ως εστία ή τουλάχιστον ευκαιρία διαφθοράς.

 Λόγω της χρονοβόρου διαδικασίας, οι βεβαιώσεις κατάθεσης αίτησης για χορήγηση άδειας διαμονής λειτουργούσαν εκ των πραγμάτων ως αυτοτελείς νομιμοποιητικοί τίτλοι μακρότατης διάρκειας με κίνδυνο εμπορίας τους από επίορκους υπαλλήλους δήμων, καθώς ο πραγματικός έλεγχος της πληρότητας των δικαιολογητικών γινόταν πολύ αργότερα και από διαφορετική υπηρεσία.

Επιπλέον, στην περίπτωση του συγκεκριμένου δήμου, αποδείχθηκε ότι η οικεία Αποκεντρωμένη Διοίκηση προμήθευε σωρηδόν τους δήμους με τα ειδικά ασφαλή έντυπα (με σειριακό αριθμό και

υδατογράφημα) για έκδοση βεβαιώσεων κατάθεσης χωρίς ποτέ να διερωνάται για τον δυσανάλογο μεγάλο αριθμό των ζητούμενων εντύπων ανά δήμο και χωρίς να ελέγχει τον τρόπο με τον οποίο τα διαχειρίζονταν οι δήμοι ή το κατά πόσο επιστρεφόταν στην ίδια αυτή υπηρεσία αντίστοιχος αριθμός αιτημάτων για ουσιαστική εξέταση. Ανάλογες στρεβλώσεις έχουν παρατηρηθεί και σε άλλα πεδία των διαδικασιών έκδοσης αδειών εισόδου και διαμονής, όπως παλαιότερα κατά την έκδοση βεβαιώσεων ασφαλιστικών εισφορών πριν εκσυγχρονιστεί η σχετική διαδικασία καταχώρισης.

Ανησυχητικά φαινόμενα: Πρεσβεία Ισλαμαμπάντ

Η διαμορφωμένη κατάσταση στην Ελληνική Πρεσβεία στο Ισλαμαμπάντ, όπως περιγράφεται παραπάνω (βλ. «Προσωπική ελευθερία και ασφάλεια»), δημιουργεί ευνοϊκές συνθήκες για εμφάνιση φαινομένων διαφθοράς αν δεν ελεγχθεί αποτελεσματικά με ισχυρές δικλίδες ασφαλείας. Στον Συνήγορο έχουν περιέλθει προφορικές αλλά και έγγραφες (υπόθεση 150153/2012) καταγγελίες για την απαίτηση, από συμβεβλημένα αλλοδαπά γραφεία, χρηματικών ποσών προκειμένου να διεκπεραιώσουν ταχύτερα τις υποθέσεις ή να εκδώσουν το κατάλληλο πιστοποιητικό στους συναλλασσόμενους με την πρεσβεία. Χωρίς να διαθέτει άμεσες σχετικές αποδείξεις ή τη δυνατότητα επιτόπιας αναζήτησής τους, ο Συνήγορος υπενθυμίζει, πάντως, τη δημοσιότητα την οποία είχαν προετών λάβει τα ανακριτικά ευρήματα της Γενικής Επιθεώρησης του Υπουργείου Εξωτερικών σε κάποιες –ευτυχώς ελάχιστες– διπλωματικές αποστολές της Ανατολικής Ευρώπης.

Σε κάθε περίπτωση, καθώς η μη έγκαιρη και αποτελεσματική αντιμετώπιση πιθανών παρόμοιων συμπεριφορών συνδέεται με το διεθνές κύρος της χώρας, ο Συνήγορος έχει συστήσει την άμεση λήψη μέτρων προκειμένου να εξαλειφθούν, στο επίπεδο του εφικτού, ακόμη και οι τυχόν υπερβολικές σχετικές υποψίες:

- ενίσχυση της πρεσβείας με επαρκές και κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό
- αναδιοργάνωση και εξορθολογισμό των επίμαχων διαδικασιών (εξέταση αιτημάτων κατά κατηγορίες και κατά πολυπλοκότητα, με σειρά προτεραιότητας που ανατρέχει στην ημερομηνία υποβολής και λαμβάνει υπόψη τυχόν χαρακτήρα επείγοντος, καθώς και πλήρη αιτιολογία)
- πιστή εφαρμογή της ισχύουσας νομοθεσίας αλλά και βελτίωσή της τουλάχιστον σε όσα πεδία φαίνεται να καταλείπεται δυνατότητα εξόφθαλμης παρερμηνείας ή άκρατης διακριτικής ευχέρειας χωρίς αιτιολογία (ιδίως στη διαδικασία οικογενειακής επανένωσης)
- αυστηρή εποπτεία της δραστηριότητας των τοπικών γραφείων εμπειρογνομόνων που αναλαμβάνουν τη διασταύρωση και επαλήθευση πραγματικών ή νομικών καταστάσεων τις οποίες επικαλούνται οι αιτούντες.

Απουσία μηχανισμών ελέγχου και ανοχή παρανομιών: Η περίπτωση των αυθαίρετων κατασκευών

Κάτοικος μικρού νησιωτικού δήμου κατήγγειλε ότι ο όμορος ιδιοκτήτης είχε ανεγείρει αυθαίρετη κατασκευή, τμήμα της οποίας (πλάκα από σκυρόδεμα) διερχόταν μέσα από το οικόπεδό της. Το επίμαχο τμήμα της κατασκευής φαινόταν να βρίσκεται εντός της ιδιο-

κτησίας της αναφερομένης, με βάση σχετική δικαστική απόφαση αλλά και έκθεση αυτοψίας, κατά της οποίας ο όμορος ιδιοκτήτης είχε υποβάλει ένσταση το έτος 2004. Δέκα χρόνια μετά, η υποβληθείσα ένσταση δεν έχει ακόμη εξεταστεί.

 Από τη διερεύνηση της υπόθεσης προέκυψε ότι το οικείο Πολεοδομικό Γραφείο, ως νομαρχιακή υπηρεσία προ του Ν. 3852/2010 και ως δημοτική εφεξής, ουδέποτε συγκρότησε επιτροπή εξέτασης ενστάσεων, με αποτέλεσμα να μην ολοκληρώνεται καμιά σχετική εκκρεμότητα.

Επιπλέον, η διοίκηση υπαναχώρησε ως προς τα συμπεράσματα της έκθεσης αυτοψίας, καθώς υποστηρίχθηκε η άποψη ότι για την κατασκευή δεν απαιτείται εντέλει οικοδομική άδεια.

Η άρνηση συγκρότησης της επιτροπής ενστάσεων συνεχίστηκε μέχρι το 2012, δηλαδή μέχρι τη μεταφορά (δ' εγκυκλίων) της αρμοδιότητας στα οικεία Συμβούλια Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων (ΣΥΠΟΘΑ), έκτοτε όμως η δημοτική Υπηρεσία Δόμησης κωλυσιέργησε και δεν απέστειλε εκεί τους φακέλους, στηριζόμενη σε αμφιβολίες για το κατά πόσο τα ΣΥΠΟΘΑ είχαν καν αντικαταστήσει πλήρως τις παλιές επιτροπές για κρίση επί της ουσίας. Αφού τέθηκε σε ισχύ ο Ν. 4178/2013, με τον οποίο ανατέθηκε ρητώς στα ΣΥΠΟΘΑ η επίμαχη αρμοδιότητα, ζητήθηκε εκ νέου από τη δημοτική Υπηρεσία Δόμησης η διαβίβαση του φακέλου, ενώ ήδη έχει αρχίσει να αξιωνεται καταβολή παραβόλου από όσους έχουν υποβάλει ένσταση προκειμένου αυτή να εξεταστεί. Σε σχετική επίσκεψη/αυτοψία του Συνηγόρου τον Ιούλιο

του 2014, οι υπάλληλοι παραδέχτηκαν ότι από την έκδοση του ΠΔ 267/1998 μέχρι σήμερα ουδέποτε συγκροτήθηκε στο νησί επιτροπή εξέτασης ενστάσεων, με αποτέλεσμα όλες οι σχετικές υποθέσεις να παραμένουν εκκρεμείς. Τελικά, η υπηρεσία δεσμεύτηκε για τη διαβίβαση των φακέλων στο ΣΥΠΟΘΑ, ξεκινώντας από τους ενιστάμενους που είχαν καταθέσει παράβολο (υπόθεση 9206/2009).

Εσωτερικοί μηχανισμοί ανίχνευσης και καταπολέμησης της διαφθοράς

Κωλυσιεργίες στα πειθαρχικά δημοτικών υπαλλήλων

Στην προαναφερθείσα περίπτωση αθρόας χορήγησης ψευδών βεβαιώσεων κατάθεσης δικαιολογητικών για έκδοση άδειας διαμονής (υπόθεση 141450/2011), ο Συνήγορος επέλεξε να παρακολουθήσει αυτοτελώς την πειθαρχική έκβαση της υπόθεσης παρά την αρχειοθέτηση, ως αβάσιμου, του αιτήματος της αναφερόμενης αλλοδαπής. Ο νησιωτικός δήμος εντόπισε ως υπεύθυνο συγκεκριμένο υπάλληλό του, τον οποίο όμως παρέπεμψε στο υπηρεσιακό συμβούλιο της οικείας Αποκεντρωμένης Διοίκησης λόγω της σοβαρότητας του παραπτώματος, καθώς η δικαιοδοσία των αντίστοιχων δημοτικών οργάνων δεν μπορεί να υπερβεί την επιβολή στέρησης αποδοχών 2 μηνών και έγγραφης επίπληξης. Το υπηρεσιακό συμβούλιο κωλυσιέργωσε επί μακρόν («παρότι για άλλα θέματα συνεδριάζει κανονικά», όπως χαρακτηριστικά ανέφερε ο δήμος), επικαλούμενο τη διετή καθυστέρηση συγκρότησής του, καθώς και αμφιβο-

λίες σχετικά με τη νομιμοποίηση της αρμοδιότητάς του επί πειθαρχικών υποθέσεων που είχαν ήδη υπερβεί την προθεσμία περαίωσης που όριζε ο Ν. 3584/2007. Έπειτα από μακρά αλληλογραφία του δήμου και του Συνηγόρου με την Αποκεντρωμένη Διοίκηση και το Υπουργείο Εσωτερικών, ο υπάλληλος κλήθηκε σε απολογία, αλλά λίγους μήνες αργότερα η αρμοδιότητα μεταφέρθηκε με τον Ν. 4057/2012 σε άλλο όργανο.

 Το νέο αρμόδιο πειθαρχικό συμβούλιο επέβαλε τελικά ποινή οριστικής παύσης στον ενεχόμενο υπάλληλο, 2 χρόνια μετά τη μεταφορά της πειθαρχικής αρμοδιότητας, 4 χρόνια μετά την παραπομπή του στο αρχικώς αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο και 7 χρόνια μετά την τέλεση του παραπτώματος, στο πλαίσιο μιας διαδικασίας η οποία, σύμφωνα με τον νόμο, πρέπει να περαιώνεται εντός εξαμήνου.

Η καθυστέρηση αυτή σχετίζεται με τη διστακτικότητα των πειθαρχικών οργάνων να αποδώσουν πειθαρχικές ευθύνες ελλείψει δικαστικής απόφασης, με την πολυπλοκότητα της διοικητικής διαδικασίας αλλά και με προβλήματα στην εφαρμογή του Ν. 4057/2012, ιδίως ως προς τη μεταφορά των πειθαρχικών αρμοδιοτήτων από τα υπηρεσιακά στα πειθαρχικά συμβούλια.

Δυσλειτουργίες στα πειθαρχικά γιατρών ΕΣΥ

Επανερχονται οι σοβαρές δυσλειτουργίες στο Κεντρικό Πειθαρχικό Συμβούλιο των γιατρών του ΕΣΥ. Έπειτα από διερεύνηση αναφοράς, από την οποία προέκυψε ότι δεν είχαν επιβληθεί σε γιατρό του ΕΣΥ πειθαρχικές ποινές ύστερα από

αμετάκλητη καταδικαστική απόφαση, ο Συνήγορος διαβίβασε τα σχετικά στοιχεία στην αρμόδια εισαγγελία, έδωσε δημοσιότητα στις διαπιστώσεις του και πρότεινε* ενδεικτικά τις εξής βελτιώσεις στη λειτουργία του Συμβουλίου:

- άμεση ανάθεση όλων των υποθέσεων σε εισηγητές με προθεσμία υποβολής της εισήγησης ώστε να αποφευχθεί πιθανότητα παραγραφής
- αύξηση του ετήσιου αριθμού συνεδριάσεων ώστε να διεκπεραιώνονται σε σύντομο χρόνο όλες οι υποθέσεις που εκκρεμούν και να μη συσσωρεύονται
- νέα σχετική ρύθμιση ώστε τα μέλη του ΚΠΣ (ή ορισμένα εξ αυτών) και οι διοικητικοί υπάλληλοι που στελεχώνουν τη γραμματεία του να είναι πλήρους και αποκλειστικής απασχόλησης κατά τη διάρκεια της θητείας τους.

Ενεργοποίηση ελέγχου με παρέμβαση του Συνηγόρου

Ύστερα από επώνυμη αναφορά, με την οποία καταγγελλόταν ότι η αναπληρώτρια διοικήτρια αθηναϊκού νοσοκομείου ορίστηκε κατά παράβαση της διαδικασίας επιλογής, καθώς δεν κατείχε τα απαραίτητα τυπικά προσόντα για τη συγκεκριμένη θέση, ο Συνήγορος ζήτησε διευκρινίσεις από τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Υγείας ως πρόεδρο της Επιτροπής Αξιολόγησης, καθώς και την αποστολή αντιγράφου του φακέλου για έλεγχο. Αντ' αυτού, οι υπηρεσίες του υπουργείου διενήργησαν οι ίδιες έλεγχο γνησιότητας του κατατεθέντος πτυχίου και διαπίστωσαν ότι ήταν πλαστό, οπότε προέβησαν στην ανάκληση του διορισμού, διαβεβαιώνοντας ταυτόχρονα ότι παρέπεμψαν την υπόθεση στην αρμόδια εισαγγελία (υπόθεση 17769/2013)*.

ΕΠΙΠΤΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΩΝ ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Η διοικητική αναδιάρθρωση υπηρεσιών, σκόπιμη καταρχήν, ενέχει τον κίνδυνο δυσμενών επιπτώσεων στην αποδοτικότητα, την αποτελεσματικότητα και την ευελιξία τους αν τυχόν δεν συνοδεύεται από κατάλληλα μέτρα για την απρόσκοπτη υλοποίησή τους και για την αποτροπή φαινομένων υπολειτουργίας, επικάλυψης αρμοδιοτήτων ή διακοπής της διοικητικής συνέχειας.

 Μετά τις συνενώσεις ΟΤΑ (Ν. 3852/2010), τις συγχωνεύσεις ταμείων στο πλαίσιο της ασφαλιστικής μεταρρύθμισης και πολλών άλλων υπηρεσιών στο πλαίσιο δημοσιονομικής πολιτικής, το πρόβλημα αυτό εντάθηκε ιδιαίτερα κατά τη φετινή χρονιά λόγω του προγράμματος κινητικότητας και διαθεσιμότητας δημοσίων υπαλλήλων και της μείωσης ανθρώπινου δυναμικού το οποίο θα υποστήριζε τις αλλαγές αυτές. Την ίδια στιγμή, η υποστελέχωση των υπηρεσιών οδήγησε σε αναπόφευκτη υπολειτουργία θεσμοθετημένων συστημάτων ελέγχου.

Παράλληλα, η πολυπλοκότητα των νομοθετικών διατάξεων, μέσω των οποίων επιχειρούνται διοικητικές μεταρρυθμίσεις, καταλείπει σημαντικά περιθώρια παρερμηνειών. Στην προσπάθειά της να ερμηνεύσει τις διατάξεις αυτές και να παρέχει οδηγίες για την ορθή εφαρμογή τους, η διοίκηση επιστρέφει με ακόμη μεγαλύτερη ένταση στην παραδοσιακή παθογένεια (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2011*, σ. 101-105) της αθρόας έκδοσης εγκυκλίων, που συχνά παρεκκλίνουν από το περιεχόμενο των διατάξεων που επιχειρούν να ερμηνεύσουν.

Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων: Προβλήματα υλοποίησης

Συνένωση ΟΤΑ: Επιπτώσεις στους μηχανισμούς ελέγχου

Το πρόβλημα της μη εμπέδωσης της μεταφοράς αρμοδιοτήτων μέσω του «Προγράμματος Καλλικράτης» παραμένει (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 92-94 και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 93), προκαλώντας διοικητικές δυσλειτουργίες, χρονοτριβή και δυσφορία στους πολίτες. Παρατηρείται μία αμηχανία στην εφαρμογή των νέων, πρόσθετων αρμοδιοτήτων σε δήμους (άρθρο 94 Ν. 3852/2010) αλλά και στις περιφερειακές ενότητες (άρθρο 186 Ν. 3852/2010).

Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση μεταφοράς αρμοδιοτήτων σε νησιωτικούς και ορεινούς δήμους, η οποία όμως δεν συνοδεύεται από μεταφορά πόρων και εξειδικευμένου προσωπικού με την απαραίτητη τεχνογνωσία, με αποτέλεσμα οι ΟΤΑ να καλούνται να αντιμετωπίσουν πρόσθετες αρμοδιότητες χωρίς να διαθέτουν την απαραίτητη τεχνογνωσία ή σχετική εμπειρία. Ειδική περίπτωση, η αύξηση του αριθμού των χαρακτηριζόμενων ως «ορεινών δήμων» (τροποποίηση του άρθρου 209 Ν. 3852/2010 με το άρθρο 4 Ν. 4071/2012), που συνοδεύτηκε από μεταβίβαση πρόσθετων αρμοδιοτήτων, όπως ο έλεγχος της διαχείρισης των υπόγειων και επιφανειακών αρδευτικών υδάτων ή ο καθαρισμός και η αστυνόμευση ρεμάτων. Στις περιπτώσεις αυτές, ο Συνήγορος διαπίστωσε δυσκολίες στην άσκηση των νέων αρμοδιοτήτων (υπόθεση 178797/2013).

 Η αίσθηση χρονοτριβής και απουσίας τεχνικών μέσων διαπιστώνεται και για

αρμοδιότητες που έχουν μεταβιβαστεί στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις, όπως η κατεδάφιση αυθαιρέτων (άρθρο 280 παράγρ. 45 Ν. 3852/2010), με αποτέλεσμα οι εκκρεμείς κατεδαφίσεις να σωρεύονται, ενώ οι πιστώσεις που έχουν ζητηθεί δεν έχουν αποδοθεί.

Ενδεικτικά, αναφέρεται η περίπτωση ανατιολόγητης καθυστέρησης στην εφαρμογή τελεσιδικής απόφασης κατεδάφισης αυθαιρέτων κατασκευών από τη Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού της Αποκεντρωμένης Διοίκησης Αττικής, σε δασική έκταση στη θέση «Πεύκα Βέρδη» σε ανενεργό πρώην λατομείο (Βάσσου), όπου ο Δήμος Περιστερίου έχει παραχωρήσει τον χώρο για τη δημιουργία γηπέδου ποδοσφαίρου. Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής ζήτησε τη συνδρομή του Δήμου Περιστερίου κατ' εφαρμογή του άρθρου 6 ΠΔ 267/98 και του άρθρου 38 παράγρ. 4 Ν. 4178/2013, ωστόσο η επίκληση της απουσίας των απαιτούμενων μέσων για τη διενέργεια των κατεδαφίσεων είναι μία διαχρονικά σταθερή δικαιολογία που προβάλλεται από την εκάστοτε αρμόδια υπηρεσία. Σημειώνεται ότι για την κατάληψη της ανωτέρω έκτασης έχει εκδοθεί από το 2010 και πρωτόκολλο διοικητικής αποβολής, του οποίου η υλοποίηση εκκρεμεί (υπόθεση 140312/2011).

Σε άλλη περίπτωση, πολίτης διαμαρτυρήθηκε για αυθαίρετη εξέδρα που κατασκευάστηκε από τον Δήμο Στυλίδας έμπροσθεν οικοπέδου του, καταλαμβάνοντας τμήμα αυτού και μέρος της παραλιακής οδού, όπως αυτή ορίζεται από το ρυμοτομικό σχέδιο της Αγίας Μαρίας Στυλίδας. Μετά την παρέμβαση του Συνηγόρου, η Αποκεντρωμένη Διοίκη-

ση Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας ζήτησε από τον Δήμαρχο Στυλίδας να προβεί στις δέουσες ενέργειες, ενημερώνοντάς τον ότι η μη κατεδάφιση της αυθαιρέτης κατασκευής αποτελεί παράλειψη οφειλόμενης ενέργειας από μέρους του, η οποία επισύρει πειθαρχικές κυρώσεις. Λόγω της σημειούμενης καθυστέρησης από τον Δήμο Στυλίδας να προβεί σε ενέργειες, ο Συνήγορος απευθύνθηκε στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Θεσσαλίας – Στερεάς Ελλάδας, επισημαίνοντας ότι η τελεσιδικώς κριθείσα έκθεση αυτοψίας αυθαιρέτων κατασκευών αποτελεί εκτελεστή διοικητική πράξη – απόφαση τόσο επιβολής των διοικητικών προστίμων όσο και της εκτέλεσης της κατεδάφισης αυτών. Ο Δήμος Στυλίδας –ως φερόμενος ιδιοκτήτης της κατασκευής– δήλωσε αδυναμία εκτέλεσης της κατεδάφισης, αλλά και η Αποκεντρωμένη Διοίκηση ενημέρωσε ότι δεν διαθέτει τα μέσα για την κατεδάφιση της αυθαιρέτης κατασκευής. Ωστόσο, η Διεύθυνση Περιβάλλοντος και Χωρικού Σχεδιασμού Στερεάς Ελλάδας της Αποκεντρωμένης Διοίκησης, απευθυνόμενη στον πολίτη, επιβεβαίωσε την αδυναμία της να προχωρήσει στην κατεδάφιση ενημερώνοντάς τον ότι μπορεί και ο ίδιος να προβεί σ' αυτό, εφόσον προτίθεται να διαθέσει τα μέσα. Τελικά, ο πολίτης αποφάσισε να προχωρήσει με δικά του μέσα και έξοδα στην κατεδάφιση της προαναφερθείσας κατασκευής, που υλοποιήθηκε τον Ιούλιο του 2014 (υπόθεση 145658/2011)*.

Με αφορμή τη διερεύνηση υπόθεσης, σχετικής με τη λειτουργία καταστήματος υγειονομικού ενδιαφέροντος (ΚΥΕ) στον Δήμο Χαλανδρίου, ο Συνήγορος πληροφορήθηκε από την Υπηρεσία Δόμησης του Δήμου Αγίας Παρασκευής ότι έχει ζητηθεί η ανάγκη αρωγής της, προ-

κειμένου να μπορεί να διενεργεί έλεγχο αυθαιρέτων άλλων δήμων, κατ' εφαρμογή των άρθρων 99 και 100 Ν. 3852/2010, χωρίς όμως ανταπόκριση. Αποτέλεσμα αυτού είναι σημαντικές καθυστερήσεις στη διενέργεια αυτοψιών, οι οποίες, πέρα από την άμεση επίπτωση στην εξυπηρέτηση των πολιτών, δημιουργούν και μία αίσθηση υπολειμότητας των αρμόδιων υπηρεσιών (υπόθεση 161157/2013). Μάλιστα, η υποχρέωση εξυπηρέτησης από τον Δήμο Αγίας Παρασκευής παρατάθηκε με πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου (ΦΕΚ 256Α/31.12.2012 και 98Α/26.4.2013), καθώς παραμένει σε εκκρεμότητα η υλοποίηση της επιταγής του άρθρου 95 παράγρ. 4 Ν. 3852/2010, για οργάνωση και λειτουργία αυτοτελών Υπηρεσιών Δόμησης σε καθέναν από τους δήμους που υποστηρίζονται διοικητικά από τον Δήμο Αγίας Παρασκευής, συμπεριλαμβανομένου του Δήμου Χαλανδρίου (βλ. και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 93).

Μεταβίβαση αρμοδιοτήτων του τέως ΟΕΕΚ

Ο Συνήγορος έχει και στο παρελθόν αναφερθεί (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 93-94) στην καθυστέρηση επιστροφής σε δικαιούχους αχρεωστήτως καταβληθέντων ποσών προς τον καταργηθέντα Οργανισμό Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης (ΟΕΕΚ), τα οποία αφορούσαν εγγραφή τους ή δίδακτρα σε τμήματα ΙΕΚ που για διάφορους λόγους δεν λειτούργησαν. Η επιστροφή των ποσών παρέμεινε σε εκκρεμότητα για καιρό, λόγω διαφωνίας για την αρμοδιότητα καταβολής τους μεταξύ των φορέων που είχαν αναλάβει τις υποχρεώσεις του ΟΕΕΚ. Τελικά, χρειάστηκε νομοθετική ρύθμιση για να λυθεί το

ζήτημα και να ξεκινήσει η επιστροφή των οφειλόμενων ποσών* (υπόθεση 151779/2012).

Συγχωνεύσεις ασφαλιστικών ταμείων: Προβλήματα μετάπτωσης

Οι συγχωνεύσεις που επήλθαν σε ασφαλιστικά ταμεία οδήγησαν σε σημαντικές καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση διοικητικών διαδικασιών αρμοδιότητάς τους. Χαρακτηριστικό παράδειγμα, η συγχώνευση του Ταμείου Συντάξεων Προσωπικού – ΗΣΑΠ (ΤΣΠ-ΗΣΑΠ) στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Ασφαλισμένος του πρώην ΤΣΠ-ΗΣΑΠ απευθύνθηκε στον Συνήγορο εξαιτίας της καθυστέρησης έκδοσης πράξης συνταξιοδότησης λόγω αναπηρίας. Ο ενδιαφερόμενος είχε καταθέσει αίτηση συνταξιοδότησης από το έτος 2011 και ήδη από τον Αύγουστο του 2011 είχε ολοκληρωθεί η διαδικασία απόδοσης σε αυτόν ποσοστού αναπηρίας 80% εφ' όρου ζωής από την αρμόδια υγειονομική επιτροπή. Τελικά, κατόπιν παρέμβασης του Συνηγόρου, η πράξη συνταξιοδότησης εκδόθηκε το 2014 (υπόθεση 173838/2013).

Ανάλογες καθυστερήσεις παρατηρήθηκαν σε διοικητικές διαδικασίες αρμοδιότητας του καταργηθέντος, από τον Απρίλιο του 2014, ΟΠΑΔ. Οι αρμοδιότητες του οργανισμού μεταφέρθηκαν στους νεοοργανωθέντες Τομείς Ασφαλισμένων Δημοσίου και Ασφαλισμένων Δημοτικών και Κοινοτικών Υπαλλήλων, που εντάχθηκαν στο ΙΚΑ-ΕΤΑΜ. Ωστόσο, στο πλαίσιο αναδιοργάνωσης των φορέων, τόσο η ανάγκη επαναπροσδιορισμού των αρμοδίων υπογραφής για την έκδοση ενταλμάτων, τη μετακίνηση κεφαλαίων και την εκταμίευση χρηματικών πο-

σών όσο και η ανάγκη μετάπτωσης των αρχείων του ΟΠΑΔ στο Ολοκληρωμένο Πληροφοριακό Σύστημα του ΙΚΑ-ΕΤΑΜ δημιούργησαν σημαντικές καθυστερήσεις στην απόδοση των εξόδων κηδείας σε δικαιούχους.

Νομοθέτηση μέσω εγκυκλίων

Προβλήματα προκαλούνται και από το γεγονός ότι η διοίκηση, προκειμένου να αποσαφηνίσει το νόημα απροετοίμαστων ή ασαφών νομοθετικών μεταρρυθμίσεων, καταφεύγει σε αθρόα έκδοση εγκυκλίων με περιεχόμενο ενίοτε ακόμη και αντίθετο από την ισχύουσα νομοθεσία. Χαρακτηριστική είναι η περίπτωση μονάδας σαλιγκαροτροφείου, της οποίας ο εκμεταλλευτής διαμαρτυρόταν για τη μη χορήγηση έγκρισης εργασιών μικρής κλίμακας από την Υπηρεσία Δόμησης του Δήμου Λήμνου, με σκοπό την κατασκευή εκτροφείου σαλιγκαριών «ανοικτού τύπου με σιδηροκατασκευή και δίκτυο σκίασης». Ο ενδιαφερόμενος επικαλέστηκε διευκρινιστική εγκύκλιο του Ν. 4056/2012 του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων για τις εγκαταστάσεις σαλιγκαροτροφείου, βάσει της οποίας, για την κατασκευή του ανωτέρω τύπου εκτροφείου, «...δεν απαιτείται η έκδοση οικοδομικής άδειας αλλά η έγκριση εργασιών μικρής κλίμακας σύμφωνα και με το νέο ΓΟΚ». Ωστόσο, η συγκεκριμένη κατασκευή δεν εντάσσεται στις εργασίες μικρής κλίμακας σύμφωνα με την ισχύουσα πολεοδομική νομοθεσία. Ο Συνήγορος εντόπισε την αιτία του προβλήματος στο γεγονός ότι η διευκρινιστική εγκύκλιος του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων εισήγαγε ρύθμιση αντίθετη προς την ισχύουσα πολεοδομική νομοθεσία. Περαιτέρω,

και επειδή το πρόβλημα είχε προκύψει και από τη χορηγηθείσα βεβαίωση του οικείου τμήματος Αγροτικής Ανάπτυξης της Περιφέρειας, ο Συνήγορος ζήτησε τη συνεννόηση και από κοινού αυτοψία της Υπηρεσίας Δόμησης του Δήμου Λήμνου και του Τμήματος Αγροτικής Ανάπτυξης ΠΕ Λήμνου στις ήδη ολοκληρωμένες εγκαταστάσεις προς άρση τυχόν αμφιβολιών περί του τύπου της αιτηθείσας κατασκευής. Επίσης, πρότεινε στο ΥΠΕΚΑ (ΔΟΚΚ) να προβεί στις απαραίτητες ενέργειες ώστε να τροποποιηθεί – συμπληρωθεί η πολεοδομική νομοθεσία ή να χορηγηθούν οι τυχόν απαραίτητες διευκρινίσεις για τη συγκεκριμένη περίπτωση. Τελικά, χρειάστηκε νομοθετική ρύθμιση για τη διασαφήνιση του ζητήματος και με το άρθρο 11 Ν. 4258/2014 προβλέφθηκε ότι «...εγκαταστάσεις για την εκτροφή σαλιγκαριών, σύμφωνα προς τις εγκεκριμένες μελέτες του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, κατασκευάζονται χωρίς άδεια και περιορισμό ως προς το ποσοστό κάλυψης του γηπέδου, το μέγιστο ύψος και τον αριθμό των κατασκευών» (υπόθεση 178496/2013).

Ανάλογο ζήτημα έχει προκύψει και με την αδειοδότηση των μελισσοκομείων, καθώς με εγκύκλιό του το ΥΠΕΚΑ ερμήνευσε τη διατύπωση του άρθρου 13 παράγρ. 1 εδ. α' Ν. 4056/2012 ως απαγόρευση της έγκρισης λειτουργίας των μελισσοκομείων εντός δασικών εκτάσεων, παραγνωρίζοντας τα επόμενα εδάφια της ίδιας παραγράφου που περιλαμβάνουν ρητά στο ρυθμιστικό τους πεδίο τα μελισσοκομεία. Στον Συνήγορο προσέφυγε μελισσοκόμος που δεν μπορούσε να ανανεώσει την άδεια μελισσοκομείου εντός δημόσιας δασικής έκτασης στον Δήμο Επιδαύρου, την οποία

κατέχει από το 1991 και είχε ανανεώσει το 2009 και το 2011. Ωστόσο, η εγκύκλιος εισάγει ρύθμιση η οποία έχει αντίθετο περιεχόμενο με την προαναφερθείσα διάταξη νόμου, καθώς ο Ν. 4056/2012, όπως ισχύει σήμερα, επιτρέπει τα μελισσοκομεία σε προστατευτικά δάση και δασικές εκτάσεις χωρίς να προβλέπει με ποια διαδικασία θα χορηγηθεί ή/και θα ανανεωθεί η άδεια εγκατάστασης στη συγκεκριμένη δραστηριότητα. Ο Συνήγορος ζήτησε από τη Διεύθυνση Δασών Αργολίδας να εξειδικεύσει τους όρους και τις προϋποθέσεις βάσει των οποίων μπορεί να συνεχιστεί η νόμιμη δραστηριότητα του μελισσοκομείου και από την Ειδική Γραμματεία Δασών του ΥΠΕΚΑ να προβεί στις κατ' αρμοδιότητα ενέργειες προκειμένου να προταθεί ένα σαφέστερο πλαίσιο λειτουργίας εν γένει για τις συγκεκριμένες δραστηριότητες των μελισσοκομείων. Η Διεύθυνση Δασών Αργολίδας εξέδωσε απόφαση ανανέωσης της άδειας εγκατάστασης του συγκεκριμένου μελισσοκομείου, με επίκληση σε αυτήν εγγράφου του Συνηγόρου. Στη συνέχεια, και πάλι με νομοθετική ρύθμιση (άρθρο 47α Ν. 4280/2014), ορίστηκε ότι επιτρέπεται η εγκατάσταση μελισσοκομείων σε δασικές εκτάσεις και εντός δασών (υπόθεση 180907/2014).

Προβλήματα σε διαδικασίες ελέγχων ή εξυπηρέτησης πολιτών λόγω υποστελέχωσης

Έλεγχος αυθαιρέτων σε ΟΤΑ

Εκτός από τις παρενέργειες της συνένωσης ΟΤΑ που αναφέρθηκαν παραπάνω, προβλήματα στους ελέγχους ανέκυψαν και λόγω της υποστελέχωσης πολλών ΟΤΑ. Ο Συνήγορος διερεύνησε υπόθεση με αντικείμενο την εκκρεμότητα διε-

νέργειας αυτοψίας σε διαμέρισμα στην Καισαριανή. Λόγω μη ολοκλήρωσης της σύστασης και στελέχωσης της Υπηρεσίας Δόμησης του Δήμου Καισαριανής, οι σχετικές αρμοδιότητες (άρθρο 94 Ν. 3852/2010) ασκούνται επί του παρόντος από την Υπηρεσία Δόμησης του Δήμου Αθηναίων. Ωστόσο, η εν λόγω υπηρεσία, μετά την εφαρμογή των μέτρων κινητικότητας – διαθεσιμότητας υπαλλήλων και του κύματος συνταξιοδοτήσεων και μετά την απομάκρυνση τριών μηχανικών που εξυπηρετούσαν τη διοικητική υποστήριξη του πρώην Κεντρικού Τομέα Νομαρχίας Αθηνών, δεν διαθέτει κανέναν υπάλληλο για να πραγματοποιεί καταγραφές αυθαιρέτων κατασκευών εκτός των διοικητικών ορίων του Δήμου Αθηναίων (υπόθεση 190650/2014).

Έκδοση πράξεων χαρακτηρισμού

Την έλλειψη προσωπικού ως αιτία καθυστερήσεων στην ολοκλήρωση διοικητικών διαδικασιών επικαλείται και το Δασαρχείο Πόρου, το οποίο αδυνατεί να ανταποκριθεί στις αιτήσεις έκδοσης πράξεων χαρακτηρισμού και σύνταξης εκθέσεων φωτοερμηνείας, λόγω έλλειψης εισηγητή δασολόγου. Ο Συνήγορος, που είχε προβεί στο παρελθόν σε ανάλογη παρέμβαση για το Δασαρχείο Πεντέλης, έθεσε το θέμα στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής, επικαλούμενος και το υποβληθέν από το Δασαρχείο Πόρου αίτημα, περί στελέχωσής του και συνδρομής άλλης υπηρεσίας στη σύνταξη εκθέσεων φωτοερμηνειών. Η Αποκεντρωμένη Διοίκηση Αττικής πληροφορήθηκε τον Συνήγορο ότι συστάθηκε με υπουργική απόφαση επιτροπή αξιολόγησης δομών και αναδιάρθρωσης των δασικών υπηρεσιών και ότι ανατέθηκαν παράλληλα καθήκοντα συνδρο-

μής στο Δασαρχείο Πόρου σε υπάλληλο της Διεύθυνσης Δασών Πειραιά (υπόθεση 167849/2013).

Ταμείο Αποκατάστασης Σεισμοπλήκτων

Από τη διερεύνηση υπόθεσης με θέμα την καθυστέρηση του Ταμείου Αποκατάστασης Σεισμοπλήκτων να καταβάλει ήδη εγκεκριμένο ποσό για αποκατάσταση κτίσματος σε πολίτες, αναδείχθηκε το πρόβλημα της κατάργησης ικανού αριθμού θέσεων προσωπικού της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Έργων, στην οποία υπάγονταν και οι υπηρεσίες αποκατάστασης σεισμοπλήκτων, στο πλαίσιο του προγράμματος κινητικότητας του άρθρου 129 Ν. 4172/2013, «Μεταφορά αρμοδιοτήτων και υπηρεσιών της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Έργων στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση και στις Περιφέρειες». Ο Συνήγορος, κρίνοντας επιζήμια για τη χώρα την αποδυνάμωση των συγκεκριμένων υπηρεσιών, παρενέβη επιτυχώς, με αποτέλεσμα την επαναλειτουργία όλων, αλλά και την αποδέσμευση του αναγκαίου ποσού, έτσι ώστε οι αναφερόμενοι πολίτες να λάβουν την πρώτη δόση των χρημάτων για την αποκατάσταση του κτίσματος (υπόθεση 178017/2013)*.

Επαναλειτουργία ΚΕΠ με πλήρες ωράριο

Πολίτης κατήγγειλε ότι τα δύο Κέντρα Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ) του Δήμου Παπάγου – Χολαργού λειτουργούσαν με μειωμένο ωράριο εργασίας (07:30-15:30), αντί του επιβαλλόμενου από τις σχετικές διατάξεις διευρυμένου ωραρίου (08:00-20:00 και Σάββατο 08:00-14:00). Ο λόγος για τη μείωση του

ωραρίου ήταν η υποστελέχωση των δύο ΚΕΠ του δήμου, σε συνδυασμό με τα προβλεπόμενα σε σχετική ΥΑ και τη διευκρινιστική εγκύκλιο (βάσει αυτής, τα ΚΕΠ με προσωπικό κάτω των 3 ατόμων λειτουργούν με ωράριο 7:30-15:30 και όχι τα Σάββατα). Μετά τη διαμεσολάβηση του Συνηγόρου, ο δήμος προχώρησε σε τοποθέτηση προσωπικού και εφάρμοσε διευρυμένο ωράριο λειτουργίας στο ένα ΚΕΠ, ενώ το άλλο παραμένει στο προηγούμενο ωράριο λόγω ανεπαρκούς στελέχωσης* (υπόθεση 191725/2014).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΕΙΔΙΚΕΣ ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

ΠΡΟΛΗΨΗ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

ΚΑΤΑΠΟΛΕΜΗΣΗ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Ειδική έκθεση 2014 (άρθρο 20 παράγρ. 3 Ν. 3304/2005)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στατιστικά ανά πεδίο διάκρισης

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ Ή ΕΘΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

Διακρίσεις λόγω εθνικής καταγωγής

Διακρίσεις λόγω φυλετικής καταγωγής: Η περίπτωση των Ρομά

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Εύλογες προσαρμογές και αναπηρία

Προσβασιμότητα στον δημόσιο χώρο

Πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές και αγαθά

Διακρίσεις λόγω αναπηρίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση

Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παιδιών με αναπηρία

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΗΛΙΚΙΑΣ

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Πρόγραμμα Progress

Κατάρτιση και συνεργασία με ελληνικούς και διεθνείς φορείς

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Η παρούσα έκθεση αποτυπώνει τη δράση του Συνηγόρου του Πολίτη το έτος 2014 ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή σεξουαλικού προσανατολισμού, σύμφωνα με την κατά τον Ν. 3304/2005 αρμοδιότητά του. Η έκθεση συμπεριλαμβάνει και υποθέσεις για τη διερεύνηση των οποίων δεν αξιοποιήθηκαν τα θεσμικά εργαλεία που προβλέπονται στον Ν. 3304/2005, καθώς δεν ενέπιπταν με τη στενή έννοια του νόμου (*stricto sensu*) στο πεδίο εφαρμογής του. Οι υποθέσεις αυτές εξετάστηκαν υπό το πρίσμα της γενικότερης αρμοδιότητας του Συνηγόρου για την προστασία των δικαιωμάτων, καθώς και της ειδικότερης ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης (άρθρο 19 παράγρ. 1 Ν. 3304/2005).

Αναλυτικότερα, κατά το 2014, σύμφωνα με τα ανωτέρω κριτήρια, ο Συνήγορος διερεύνησε 216 υποθέσεις στις οποίες φερόταν να συντρέχει διακριτική μεταχείριση σε βάρος κάποιου ή κάποιων προσώπων. Από αυτές, οι εκκρεμείς υποθέσεις προηγούμενων ετών είναι 77. Από το σύνολο των υποθέσεων αρχαιοθετήθηκαν 38, επειδή κρίθηκαν εκτός αρμοδιότητας, αβάσιμες ή διακόπηκε η διερεύνησή τους λόγω μη προσκόμισης στοιχείων από τους ενδιαφερομένους. Η έκβαση των 56 υποθέσεων, των οποίων η διερεύνηση ολοκληρώθηκε το 2014, ήταν καταρχήν θετική σε 25 περιπτώσεις, ενώ σε 20 περιπτώσεις η διοίκηση αρνήθηκε να συμμορφωθεί και σε 11 από αυτές διαπιστώθηκε τελικώς ότι οι ενέργειές της ήταν σύνομες. Οι υπόλοιπες 122 εξακολουθούν να διερευνώνται. Επί μακρόν εκκρεμείς παραμένουν 53 περιπτώσεις που αφορούν κυρίως τη στεγαστική αποκατάσταση των Ρομά. Η εκκρεμότητα

αυτή οφείλεται στον δομικό – συστημικό χαρακτήρα που εμφανίζουν οι διακρίσεις στο συγκεκριμένο πεδίο και στην επιλογή του Συνηγόρου να διατηρεί ενεργή την παρέμβασή του στις υποθέσεις αυτές σε όλα τα στάδια εξέλιξης, μέχρι την οριστική αντιμετώπιση του προβλήματος.

Στατιστικά ανά πεδίο διάκρισης

	ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ ΠΟΥ ΕΞΕΤΑΣΤΗΚΑΝ ΚΑΤΑ ΤΟ 2014	Αναφορές που υποβλήθηκαν κατά το 2014	Αναφορές προηγούμενων ετών που εξετάστηκαν το 2014	Διακρίσεις στην εργασία - απασχόληση	Διακρίσεις στην εκπαίδευση και στην επαγγελματική κατάρτιση	Διακρίσεις στη διάθεση αγαθών, στην παροχή υπηρεσιών, στη στέγαση
Ρομά	75	35	40	8	7	60
Εθνοτική καταγωγή / φυλετική καταγωγή (εκτός υποθέσεων Ρομά)	25	18	7	2	8	15
Αναπηρία	50	39	11	14	29	7
Ηλικία	33	16	17	31	2	
Σεξουαλικός προσανατολισμός	4	3	1	1		3
Θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις	29	28	1	6		23
ΣΥΝΟΛΟ	216	139	77	62	46	108

ΡΑΤΣΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ

Η εκδήλωση και ανοχή ρατσιστικών συμπεριφορών είναι προφανές ότι έχει επιπτώσεις στις διακρίσεις και στην αντιμετώπισή τους. Ο ρατσισμός αποτελεί το ιδεολογικό υπόστρωμα των διακρίσεων και η ανοχή του υπονομεύει κάθε εγχείρημα για την αποτελεσματική καταπολέμησή τους.

Στην ειδική έκθεση του έτους 2013 για το φαινόμενο της ρατσιστικής βίας και την αντιμετώπισή του*, ο Συνήγορος είχε αναφερθεί στην κλιμάκωση περιστατικών ρατσιστικής βίας κατά το διάστημα 2012-2013, που συνδεόταν και με τη δράση οργανωμένων ομάδων. Η αναντιστοιχία της επίσημης καταγραφής με τα

τριπλάσια περιστατικά που συγκέντρωσε ο Συνήγορος από τις αναφορές πολιτών, το Δίκτυο Καταγραφής των ΜΚΟ και τον τύπο (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 102), η αδράνεια ή ολιγωρία των αστυνομικών οργάνων και η αναποτελεσματική διερεύνηση των καταγγελιών εμπλοκής τους, καθώς και οι ελλείψεις του νομοθετικού πλαισίου για την αντιμετώπιση αδικημάτων με ρατσιστικό κίνητρο και για την προστασία των θυμάτων στην πράξη συγκαταλέγονταν, μεταξύ άλλων, στις διαπιστώσεις της έκθεσης. Η δημοσιοποίησή της τον Σεπτέμβριο του 2013 συνέπεσε με την άσκηση ποινικής δίωξης κατά μελών της «Χρυσής Αυγής» και συνέβαλε στην ευρεία δημοσιότητα που δόθηκε στις ρατσιστικές επιθέσεις κατά αλλοδαπών (αλλά και επιθέσεις με το κριτήριο

της θρησκείας ή του σεξουαλικού προσανατολισμού) που βρίσκονταν στο απυρόβλητο τα τελευταία χρόνια. Η Υπηρεσία Εσωτερικών Υποθέσεων της ΕΛΑΣ, κατόπιν εισαγγελικής παραγγελίας, άρχισε να διερευνά περιπτώσεις συμμετοχής αστυνομικών οργάνων σε επιθέσεις οργανωμένων ομάδων κατά αλλοδαπών και στο πλαίσιο της σχετικής διαδικασίας έδωσε κατάθεση ο αρμόδιος Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου.

 Περιστατικά ρατσιστικών επιθέσεων, από την ειδική έκθεση του Συνηγόρου και τις συγκεκριμένες αναφορές της σε καταγγελίες που είχαν γίνει στο Δίκτυο Καταγραφής των ΜΚΟ ή στα ΜΜΕ, ξεκίνησαν να ερευνώνται από διάφορες υπηρεσίες της ΕΛΑΣ.

Ο Συνήγορος επιφυλάσσει να αποτιμήσει την εξέλιξη των ερευνών αυτών, μετά την ολοκλήρωση των διενεργούμενων προκαταρκτικών ή ένορκων διοικητικών εξετάσεων. Εκτιμά, ωστόσο, ως καταρχήν θετικό βήμα τη συμπερίληψη της έκθεσης στην τεκμηρίωση του φαινομένου της ρατσιστικής βίας, καθώς και το γεγονός ότι ξεκίνησαν, έστω καθυστερημένα, εσωτερικές έρευνες στην ΕΛΑΣ.

Κατά το 2014 υπήρξαν τρεις σημαντικές αλλαγές στο νομικό πλαίσιο αντιμετώπισης της ρατσιστικής βίας. Με το άρθρο 10 Ν. 4249/2014 επήλθε τροποποίηση της σύστασης της Επιτροπής του άρθρου 1 παράγρ. 1 Ν. 3938/2011, η οποία αξιολογεί τις καταγγελίες και τα περιστατικά αυθαιρεσίας οργάνων των σωμάτων ασφαλείας και προβλέφθηκε ότι ο Συνήγορος παρίσταται χωρίς δικαίωμα ψήφου στις εργασίες της επιτροπής, η λειτουργία της οποίας είναι κρίσιμη και για την επανεξέταση υποθέσεων μετά την έκδοση

σχετικών αποφάσεων του ΕΔΔΑ. Πρόκειται για σημαντικό θεσμικό βήμα στην κατεύθυνση της διαφάνειας και λογοδοσίας, ωστόσο επισημαίνεται ότι η Επιτροπή και το Γραφείο Περιστατικών Αυθαιρεσίας δεν έχουν ποτέ συγκροτηθεί και λειτουργήσει από το 2011, που προβλέφθηκαν για πρώτη φορά μέχρι σήμερα (βλ. και ειδική έκθεση, σ. 31, 32, 46 ως προς την αναγκαιότητα ανεξαρτησίας τους).

Η δεύτερη κανονιστική τροποποίηση αφορά την πρόταση του Συνηγόρου για την ανάγκη αποτελεσματικής προστασίας των θυμάτων και ουσιαδών μαρτύρων ρατσιστικής βίας (ειδική έκθεση, σ. 46-49, 76). Ο Συνήγορος επανήλθε στο θέμα με δημόσια δήλωσή του*, επισημαίνοντας το κενό προστασίας λόγω αφαίρεσης του άρθρου για την πρόβλεψη παροχής αδειών για ανθρωπιστικούς λόγους από τον νέο Μεταναστευτικό Κώδικα (Ν. 4251/2014). Το κενό καλύφθηκε στη συνέχεια προσωρινά* με την ΚΥΑ 30651/2014 κατ' εξουσιοδότηση του νόμου αυτού. Ο Συνήγορος επισήμανε προς το ΥΠΕΣ ότι τα δικαιολογητικά που απαιτούνται, μεταξύ αυτών «έγγραφο της αρμόδιας εισαγγελικής αρχής ότι έχει ασκηθεί ποινική δίωξη», τελούσαν –και τελούν ακόμη– σε αναντιστοιχία με τις προϋποθέσεις χαρακτηρισμού των θυμάτων και ουσιαδών μαρτύρων εγκληματικών πράξεων που θέτει η ΚΥΑ. Για την προστασία θύματος ή μάρτυρα ρατσιστικής βίας αρκεί να έχει διαταχθεί προκαταρκτική εξέταση σύμφωνα με το άρθρο 1β' της ΚΥΑ (υπόθεση 189297/2014). Απομένει να διαπιστωθεί πώς θα εφαρμοστεί η επελθούσα αυτή τροποποίηση από τις εισαγγελικές αρχές.

Η τρίτη σημαντική αλλαγή στο νομοθετικό πλαίσιο είναι το νέο άρθρο 81α' ΠΚ για

τη διερεύνηση του ρατσιστικού κινήτρου ως επιβαρυντικής περιστάσεως σε πλημμελήματα και κακουργήματα (άρθρο 10 Ν. 4285/2014). Είχε προηγηθεί η ρητή συμπερίληψη (άρθρο 10 Ν. 4249/2014) στα ερευνώμενα περιστατικά αυθαιρεσίας του άρθρου 1 παράγρ. 1 Ν. 3938/2011, με το νέο εδάφιο δ' και της «παράνομης συμπεριφοράς που υπάρχουν ενδείξεις ότι διενεργήθηκε με ρατσιστικό κίνητρο ή ενέχει άλλου είδους διάκριση». Η αποτελεσματική διερεύνηση του ρατσιστικού κινήτρου στα συνήθως μεικτά αδικήματα είναι το ζητούμενο για την καταπολέμηση των διακρίσεων στην πράξη.

Η παραπάνω τροποποίηση του Ποινικού Κώδικα με το νέο άρθρο 81α' εμπεριέχεται στον νέο αντιρατσιστικό νόμο, ο οποίος και συμβολικά αποτελεί σημαντική νομοθετική μεταβολή, δεδομένου ότι το πρώτο σχέδιο νόμου εκκρεμούσε από το 2011 και μέχρι την ψήφισή του, 3 χρόνια μετά, αποτελούσε πεδίο οξείας πολιτικής αντιπαράθεσης. Ο Συνήγορος στην ειδική έκθεσή του (σ. 75) είχε τονίσει την ανάγκη να αναμορφωθεί ο Ν. 927/1979 σύμφωνα με το περιεχόμενο της Απόφασης-Πλαίσιο 2008/913/ΔΕΥ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου για την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση μέσω του ποινικού δικαίου των εκδηλώσεων ρατσισμού και ξενοφοβίας, καθώς και των εγκλημάτων που τελούνται με ρατσιστικά κίνητρα, εκτιμώντας ότι το επί δεκαετίες έλλειμμα εφαρμογής στην πράξη του Ν. 927/1979 έπρεπε να αποτελέσει πηγή προβληματισμού.

 Ο Συνήγορος επισημαίνει ως πολύ θετική εξέλιξη το γεγονός ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός και η ταυτότητα φύλου συμπεριλαμβάνονται στα προστατευτέα αγαθά (μαζί με τη φυλή, το χρώμα, τη θρησκεία, τις γενεαλογικές καταβολές, την εθνι-

κή ή εθνοτική καταγωγή και την αναπηρία) του άρθρου 1 του νέου αντιρατσιστικού νόμου 4285/2014, σημαντική και από πλευράς παιδευτικής λειτουργίας προς τα όργανα επιβολής του νόμου για το τι συνιστά απαγορευμένη διάκριση ακόμη και σε αντίθεση με κοινωνικά στερεότυπα και προκαταλήψεις που εξακολουθούν να υφίστανται.

Στην ειδική έκθεσή του (σ. 76) ο Συνήγορος είχε αναφέρει ότι αναγκαίοι όροι για την επιτυχία της νέας νομοθετικής πρωτοβουλίας είναι:

- δράστες και θύματα να γνωρίζουν επαρκώς την ύπαρξη του νόμου
- να ενθαρρύνεται η καταγγελία των επιθέσεων και η παροχή προστασίας
- να εξασφαλίζεται η επιμελής αστυνομική διερεύνηση των περιστατικών
- να διασφαλίζεται η συνεπής εισαγγελική και δικαστηριακή πρακτική κατά την εφαρμογή του νόμου
- να δίνεται επαρκής και συστηματική δημοσιότητα σε τέτοιες υποθέσεις.

Ο Συνήγορος εκτιμά ότι οι παραπάνω προϋποθέσεις εξακολουθούν να είναι επίκαιρες ακόμη και μετά την ψήφιση του Ν. 4285/2014.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΦΥΛΕΤΙΚΗΣ Ή ΕΘΝΟΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΓΩΓΗΣ

Διακρίσεις λόγω εθνικής καταγωγής

Η διαφορετική μεταχείριση που επιφύλασσει το ελληνικό κράτος σε αλλοδαπούς οι οποίοι κατοικούν ή διαμένουν στη χώρα είναι σε αρκετές περιπτώσεις δικαιολογημένη ενόψει των ιδιαίτερων δικαιωμάτων, πολιτικών και κοινωνικών, που συνδέονται με την ιδιότητα του έλλη-

να πολίτη. Το γεγονός αυτό, ωστόσο, δεν σημαίνει ότι πολίτες που διαμένουν στην ελληνική επικράτεια δεν έχουν δικαιώματα ή έχουν δικαιώματα για τα οποία επιτρέπεται μειωμένη ευαισθησία ως προς την προστασία τους. Η γενική ρήτρα εξαίρεσης από το ρυθμιστικό πεδίο του Ν. 3304/2005 των διακρίσεων λόγω ιθαγένειας, σε συνδυασμό με τους περιορισμούς που τίθενται στο πεδίο εφαρμογής του νόμου, συντηρεί μια ασάφεια ως προς το ακριβές καθεστώς προστασίας. Η διοίκηση συχνά αντιμετωπίζει με επιφυλακτικότητα τα δικαιώματα πολιτών που δεν έχουν ελληνική ιθαγένεια ή καταγωγή. Η επιφυλακτικότητα ή η αμήχανη στάση της ελληνικής διοίκησης στην απόδοση δικαιωμάτων, εκεί όπου υπάρχουν στοιχεία εθνικής ετερότητας, δεν αφορά μόνον αλλοδαπούς υπηκόους τρίτων χωρών, αφορά συχνά και πολίτες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά και πολιτογραφημένους έλληνες.

Είναι χαρακτηριστική η περίπτωση πολιτογραφημένης ελληνίδας που γεννήθηκε στην Ελλάδα, ολοκλήρωσε τις σπουδές της στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, εισήχθη και ολοκλήρωσε τις σπουδές της στη Νομική Σχολή και, μετά την κτήση της ελληνικής ιθαγένειας τον Ιούλιο του 2012, αιτήθηκε τη συμμετοχή της στον διαγωνισμό της Εθνικής Σχολής Δικαστών. Η αίτησή της, ωστόσο, απορρίφθηκε με το αιτιολογικό ότι δεν έχει παρέλθει πενταετία από την πολιτογράφησης της, όπως απαιτεί το άρθρο 36 παράγρ. 3 του Κώδικα Οργανισμού Δικαστηρίων και Κατάστασης Δικαστικών Λειτουργών.

 Ο Συνήγορος εκτίμησε ότι η συγκεκριμένη πρόβλεψη εισάγει αθέμιτη διάκριση λόγω εθνικής καταγωγής, καθώς θέτει τους

αλλογενείς πολιτογραφηθέντες σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με τους ομογενείς πολιτογραφηθέντες ή τους εκ γενετής έλληνες πολίτες, χωρίς αντικειμενική δικαιολόγηση. Η ιδιαιτερότητα του δικαστικού λειτουργήματος επιτρέπει καταρχήν τον αποκλεισμό αλλοδαπών από την άσκηση του, δεν είναι δυνατό όμως να θεωρηθεί κριτήριο θεμιτής διάκρισης μεταξύ ελλήνων πολιτών.

Επιπλέον, τυχόν ανάγκη προσαρμογής των πολιτογραφηθέντων στην ελληνική νομική και κοινωνική πραγματικότητα καλύπτεται επαρκώς από τον χρόνο σπουδών στη σχολή και δύναται να διαπιστωθεί κατά τις σχετικές εξετάσεις. Στο πλαίσιο αυτό, ο Συνήγορος έκρινε ότι η συγκεκριμένη διάταξη έχει ήδη καταργηθεί μετά τη θέση σε ισχύ του Ν. 3304/2005 (άρθρο 26) και, με παρέμβασή του προς την Εθνική Σχολή Δικαστών και το Υπουργείο Δικαιοσύνης, ζήτησε τη μη εφαρμογή της. Η Σχολή, χωρίς να εισέλθει σε επί της ουσίας σχολιασμό των θέσεων του Συνηγόρου, απάντησε ότι οφείλει να εφαρμόσει τη συγκεκριμένη διάταξη, εφόσον δεν έχει κριθεί αντίθετη στην έννομη τάξη και δεν υπάρχει άλλη συναφής απόφαση που θα μπορούσε να δώσει νομολογιακή κατεύθυνση στη διοίκηση. Αντιστοίχως, ο Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου επέμεινε στην εφαρμογή της επίμαχης διάταξης. Εκτιμώντας ότι η επιχειρηματολογία του ενισχύεται ήδη και από την πρόσφατη απόφαση 3317/2014 του Συμβουλίου Επικρατείας*, ο Συνήγορος εκπονεί πόρισμα για την υπόθεση, το οποίο και θα δημοσιοποιήσει (υπόθεση 175919/2013).

Περίπτωση διάκρισης σε βάρος πολίτη της ΕΕ λόγω εθνικής καταγωγής συνιστά

η υπόθεση πολωνής σπουδάστριας, η οποία έχει γεννηθεί και διαμένει μόνιμα στην Ελλάδα. Το αίτημά της για χορήγηση προπτυχιακής υποτροφίας και βραβείου του ΙΚΥ απορρίφθηκε, με την αιτιολογία ότι δεν διαθέτει ελληνική ιθαγένεια ή καταγωγή, προϋπόθεση που απαιτείται σύμφωνα με τον εσωτερικό κανονισμό του Ιδρύματος. Ο Συνήγορος ζήτησε από το ΙΚΥ την άμεση αποκατάσταση της νομιμότητας επισημαίνοντας ότι η εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης και η επί ίσοις όροις άσκηση ενός δικαιώματος ή απόλαυση ενός έννομου αγαθού για τους πολίτες της Ένωσης που διαμένουν στην Ελλάδα προϋποθέτει την απαγόρευση άμεσων και έμμεσων διακρίσεων, με μόνες εξαιρέσεις τις ειδικώς προβλεπόμενες στη νομοθεσία. Ωστόσο, η εξαίρεση των πολιτών της ΕΕ από τους δικαιούχους της συγκεκριμένης σπουδαστικής παροχής δεν προκύπτει από την οικεία νομοθεσία, γεγονός που καθιστά την εφαρμογή της συγκεκριμένης διάταξης μη νόμιμη και σε κάθε περίπτωση καταργηθείσα από την έναρξη ισχύος του Ν. 3304/2005. Ανταποκρινόμενο, το ΙΚΥ γνωστοποίησε την τροποποίηση του Εσωτερικού Κανονισμού του και τη συμπερίληψη στους δικαιούχους υποτροφίας τόσο των πολιτών ΕΕ όσο και αλλοδαπών σπουδαστών που διαμένουν νόμιμα στη χώρα (υπόθεση 187042/2014).

Περίπτωση παραβίασης της αρχής της ισότητας εξετάστηκε σε υπόθεση που αφορά τη συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών σε ελληνικά διασυλλογικά πρωταθλήματα. Με βάση το ισχύον νομικό πλαίσιο η συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών σε ελληνικά διασυλλογικά πρωταθλήματα και σε αγώνες κυπέλλου επιτρέπεται, κατ' εξαίρεση, με απόφαση του αρμόδιου υπουργού, ύστερα από

πρόταση της οικείας ομοσπονδίας. Η σχετική διάταξη όμως δεν ρυθμίζει την περίπτωση των λοιπών αθλητικών διοργανώσεων (πανελλήνια πρωταθλήματα, παγκόσμια κ.λπ.), ενώ οι ελάχιστες εκδοθείσες υπουργικές αποφάσεις εισάγουν πρόσθετα κριτήρια, εθνοτικής ιδίως καταγωγής, χωρίς εμφανή νόμιμη αιτία. Παράλληλα, με τη μέχρι σήμερα ερμηνεία του πλαισίου από τη διοίκηση υποστηρίζεται ότι η συμμετοχή αλλοδαπών σε αθλητικές διοργανώσεις αποκλείει τη χορήγηση προνομίων σε διακριθέντες στις διοργανώσεις αυτές έλληνες (συν)αθλητές ιδίως σε σχέση με την πρόσβαση στην τριτοβάθμια εκπαίδευση. Ο αποκλεισμός αυτός αφενός οδηγεί σε άρνηση των ομοσπονδιών να συμπεριλάβουν στους αγώνες αλλοδαπούς, αφετέρου συνιστά άνιση μεταχείριση και σε βάρος ελλήνων, έναντι των λοιπών διακριθέντων αθλητών στις ομάδες των οποίων δεν περιλαμβάνονται αλλοδαποί. Ο Συνήγορος ζήτησε την προσαρμογή και αποσαφήνιση του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη συμμετοχή ομογενών και αλλοδαπών στα ελληνικά διασυλλογικά πρωταθλήματα και στους αγώνες κυπέλλου (άρθρο 33 παράγρ. 7 Ν. 2725/1999), ώστε να διασφαλίζεται στη βάση της ισότητας –και να μην επαφίεται στη διακριτική ευχέρεια των ομοσπονδιών– η συμμετοχή αλλοδαπών αθλητών, τουλάχιστον ανηλίκων, σε διοργανώσεις που δεν προϋποθέτουν συγκεκριμένη ιθαγένεια (υπόθεση 188163/2014).

Διακρίσεις λόγω φυλετικής καταγωγής: Η περίπτωση των Ρομά

Οι συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά και η ανάγκη αντιμετώπισής τους έχουν επανειλημμένως επισημανθεί

στις εκθέσεις του Συνηγόρου. Η υφιστάμενη κατάσταση σε ζητήματα εγκατάστασης, εκπαίδευσης, πρόσβασης στην αγορά εργασίας και στις υπηρεσίες του Δημοσίου, αλλά και στις εν γένει συνθήκες διαβίωσης των Ρομά στη χώρα μας δεν επιτρέπει την εκτίμηση ότι έχουν υπάρξει σοβαρά βήματα προόδου προς αυτή την κατεύθυνση. Είναι ενδεικτικό ότι η ανάγκη ειδικής – εστιασμένης μέριμνας του κράτους για τους συγκεκριμένους συμπολίτες μας δεν γίνεται ευχερώς κατανοητή ως ζήτημα αποκατάστασης της ισότητας και καταπολέμησης των διακρίσεων. Στο πλαίσιο αυτό, τυχόν ειδικά μέτρα που λαμβάνονται ή σχεδιάζονται συχνά αντιμετωπίζονται από ορισμένους συμπολίτες μας ή και από την ίδια τη διοίκηση ως ευνοϊκή – προνομιακή μεταχείριση της συγκεκριμένης φυλετικής ομάδας έναντι των υπόλοιπων συμπολιτών μας. Η αντίληψη αυτή, πέραν του ότι είναι εσφαλμένη, υπονομεύει τεχνητά κάθε εγχείρημα αποτελεσματικής αντιμετώπισης του προβλήματος.

 Η ανάγκη λήψης μέτρων για τους Ρομά αποτελεί υποχρέωση αποκατάστασης μιας γενικευμένης μειονεξίας που παρατηρείται κατά την πρόσβαση της συγκεκριμένης πληθυσμιακής ομάδας σε ζωτικής σημασίας αγαθά (εκπαίδευση, στέγαση, υγεία, εργασία). Η ανάγκη αυτή δεν οφείλεται στο ότι διαθέτουν συγκεκριμένα φυλετικά χαρακτηριστικά, αλλά στο ότι τελούν υπό συγκεκριμένες συνθήκες ακραίου κοινωνικού αποκλεισμού, τις οποίες μάλιστα συντηρούν επί μακρόν διά των παραλείψεών τους οι αρμόδιες αρχές.

Το ακραίο κοινωνικό δεδομένο, και όχι το φυλετικό χαρακτηριστικό, είναι επομένως εκείνο που επιβάλλει ως θετικό καθήκον τη λήψη μέτρων. Το γεγονός ότι

η πλειονότητα ή, έστω σημαντικός αριθμός Ρομά, τελεί επί μακρόν σε συνθήκες κοινωνικού αποκλεισμού επιτρέπει εκτιμήσεις ως προς την τυχόν μεροληπτική αδράνεια των αρμόδιων αρχών ή την τυχόν διάκριση στον σχεδιασμό λύσεων λόγω της φυλετικής τους καταγωγής*.

Η Εθνική Στρατηγική για τους Ρομά καθορίζει τέσσερις κεντρικούς άξονες για την αντιμετώπιση του κοινωνικού αποκλεισμού: τη στέγαση, την εκπαίδευση, την εργασία και την υγεία. Παρά, ωστόσο, την εκπόνηση της Στρατηγικής αυτής και τους ως άνω διακηρυγμένους στόχους της, στην πράξη παρατηρείται σοβαρό έλλειμμα υλοποίησης δράσεων σε εναρμόνιση με τους στόχους αυτούς.

Μετεγκατάσταση και περαιτέρω αποκλεισμός

Σε κάθε εγχείρημα μετεγκατάστασης θα ανέμενε κανείς να λαμβάνεται υπόψη και να διασφαλίζεται στον μέγιστο δυνατό βαθμό η συνδυαστική εξυπηρέτηση των ως άνω τεσσάρων κεντρικών στόχων της Εθνικής Στρατηγικής για τους Ρομά (στέγαση, εκπαίδευση, εργασία, υγεία).

 Στην πράξη, όμως, οι περισσότερες προσπάθειες μετεγκατάστασης φαίνεται να συνδέονται με την επιδίωξη απομάκρυνσης υφιστάμενων οικισμών Ρομά από περιοχές εντός του αστικού ιστού και εγκατάστασης σε χώρους απομονωμένους, οι οποίοι δυσχερώς διασφαλίζουν αφενός αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης, αφετέρου σχεδιασμό και σύνδεση της συγκεκριμένης εγκατάστασης με ευχερή πρόσβαση στην εκπαίδευση, στις παροχές υγείας και στην εργασία.

Αυτή η αναντιστοιχία, πέραν των ζητημάτων νομιμότητας που εγείρει, φαίνεται να

εξυπηρετεί περισσότερο τη διαχείριση της πραγματικής ή της εικαζόμενης τοπικής δυσανεξίας, παρά την επίτευξη των διακηρυγμένων και δεσμευτικών –σε πολιτικό τουλάχιστον επίπεδο– στόχων της Εθνικής Στρατηγικής.

Είναι ενδεικτικό ότι στην περίπτωση μετεγκατάστασης των Ρομά από την περιοχή Νομισματοκοπείο Χαλανδρίου (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 106), η αποτυχία του εγχειρήματος εγκατάστασης των Ρομά σε διαθέσιμο, καταρχήν, χώρο κοντά στον υφιστάμενο καταυλισμό και εντός των ορίων του Δήμου Χαλανδρίου οδήγησε στην εσπευσμένη επιλογή μετεγκατάστασης του οικισμού στο όρος Πατέρας του Δήμου Μεγαρέων, χωρίς την παραμικρή σύνδεση με τον τόπο όπου οι συγκεκριμένοι Ρομά έχουν αναπτύξει βιοποριστικές δραστηριότητες ή τη διασφάλιση πρόσβασης σε βασικά αγαθά και υπηρεσίες. Ο Δήμαρχος Χαλανδρίου με αναφορά του έχει επισημάνει την ακαταλληλότητα του χώρου στο όρος Πατέρα και τις αντιρρήσεις του ως προς τη σχεδιαζόμενη μετεγκατάσταση (υπόθεση 193004/2014). Σε κάθε περίπτωση, κρίσιμη στην υπόθεση θα είναι και η απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας, καθώς έχει υποβληθεί αίτηση ακυρώσεως κατά της απόφασης του Γενικού Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης από τον Δήμο Μεγαρέων, η οποία εκδικάστηκε τον Οκτώβριο του 2014. Ο Συνήγορος θα επανέλθει με παρέμβαση στο θέμα μετά την ολοκλήρωση της εξέτασης των νέων δεδομένων, συμπεριλαμβανομένης και της δικαστικής απόφασης.

Περίπτωση υλοποίησης εσπευσμένης μετεγκατάστασης σε απομακρυσμένη περιοχή αποτελεί η εγκατάσταση του οικισμού Ρομά του Δήμου Λοκρών στην

περιοχή Φούφλα Αταλάντης, πάλι υπό συνθήκες αποκλεισμού και χωρίς να διασφαλίζεται η πρόσβαση των παιδιών στην εκπαιδευτική διαδικασία, αλλά και σε άλλες στοιχειώδεις παροχές ή υπηρεσίες. Ο Συνήγορος με παρέμβασή του ζήτησε από τις αρμόδιες υπηρεσίες στοιχεία σχετικά με τη νομιμότητα της διαδικασίας που ακολουθήθηκε και διενήργησε αυτοψία στον καταυλισμό. Η Διεύθυνση Δημόσιας Υγείας και Κοινωνικής Μέριμνας Περιφερειακής Φθιώτιδας της Περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας και η Περιφερειακή Πυροσβεστική Διοίκηση Στερεάς Ελλάδος επιβεβαίωσαν τις διαπιστώσεις του Συνηγόρου ως προς το σοβαρό υγειονομικό πρόβλημα, αλλά και τον αυξημένο κίνδυνο πυρκαγιάς στα κατασκευασμένα από εύφλεκτα υλικά καταλύματα. Εκκρεμεί επανεξέταση του θέματος από την αρμόδια επιτροπή, ενώ μέχρι στιγμής δεν προκύπτει επί της ουσίας συμμόρφωση του δήμου προς τις υποδείξεις του Συνηγόρου και των υπηρεσιών που προαναφέρθηκαν (υπόθεση 125601/2010).

Εσπευσμένη μετεγκατάσταση χωρίς τήρηση των νόμιμων προϋποθέσεων προκύπτει και για την περιοχή Καμηλόβρυση του Δήμου Λαμιέων. Η μετεγκατάσταση στον χώρο αυτό επαναφέρει το ζήτημα τήρησης των νόμιμων προϋποθέσεων, αλλά και το ζήτημα της καταλληλότητας και ασφάλειας του χώρου. Χαρακτηριστικό επίσης είναι ότι λόγω και της απόστασης του οικισμού από τη Λαμία ή το πλησιέστερο αστικό κέντρο, η πρόσβαση σε υπηρεσίες είναι εξαιρετικά δυσχερής, ενώ κανένα παιδί δεν πηγαίνει σχολείο. Επισημαίνεται ότι τα παιδιά αλλά και οι περισσότεροι ενήλικες Ρομά του χώρου διαβιούν σε συνθήκες ασυνηθιστης –για τα ελληνικά δεδομένα– ένδειας και εξαθλίωσης. Ο Συνήγορος

σε συνεργασία με τον Δήμαρχο Λαμιέων αναζητά λύσεις για άμεση αντιμετώπιση του προβλήματος και εγκατάσταση του πληθυσμού σε κατάλληλο και ασφαλή χώρο (υπόθεση 140043/2011). Αντίστοιχα ζητήματα θέτουν και άλλες συναφείς αναφορές στις περιοχές Χαλανδρίου Αττικής (υπόθεση 193004/2014), Σοφάδων Καρδίτσας (υπόθεση 140043/2011), Κρανιδίου Αργολίδας (υποθέσεις 20489/2008 και 129730/2010), Κολοκυνθούς Καστοριάς (υπόθεση 171315/2013), αλλά και στην περιοχή Μπιρμπίτα της Καλαμάτας, για την οποία ο Συνήγορος έχει απευθύνει σύσταση προς τον Δήμο Καλαμάτας και έκκληση προς τον Γενικό Γραμματέα Αποκεντρωμένης Διοίκησης Πελοποννήσου και Ιονίων Νήσων να μην προχωρήσει, με τα υφιστάμενα δεδομένα, την προωθούμενη από τον Δήμο Καλαμάτας μετεγκατάσταση από την Αγία Τριάδα στην περιοχή Μπιρμπίτα, προκειμένου να μην υπάρξει η ίδια κατάληξη με το προηγηθέν αποτυχημένο εγχείρημα μετεγκατάστασης το έτος 2006 (υπόθεση 19755/2005).

Μοναδική περίπτωση και –εντέλει ενθαρρυντική– θετική εξέλιξη σε ζήτημα μετεγκατάστασης παρατηρείται στον οικισμό Δροσερού Ξάνθης, καθώς ο οικισμός εντάχθηκε στο σχέδιο πόλεως και έχει αρχίσει η διαδικασία καθορισμού κοινόχρηστων χώρων. Ο Συνήγορος παρακολουθεί τις εξελίξεις και επιφυλάσσεται να αναδείξει τη συγκεκριμένη περίπτωση ως καλή πρακτική, μετά την ολοκλήρωση των ενεργειών που απαιτούνται (υποθέσεις 131746/2010 και 158204/2012).

Πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες

Οι συνθήκες υπό τις οποίες τελούν μειοεκτούσες ομάδες του πληθυσμού πρέπει να λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχε-

διασμό και την εφαρμογή διαδικασιών που αποσκοπούν στον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας της διοίκησης, αλλά και στη βελτίωση των παρεχόμενων υπηρεσιών. Ο Συνήγορος εξέτασε αναφορά (υπόθεση 165828/2013) πολίτη Ρομά για την αδυναμία υποβολής ηλεκτρονικής αίτησης για διοικητική του υπόθεση, λόγω αναφαβητισμού, αδυναμίας χειρισμού υπολογιστή και οικονομικής αδυναμίας να απευθυνθεί σε ιδιώτη λογιστή. Από τη διερεύνηση της αναφοράς προέκυψε ότι προβλέπεται η υποστήριξη όσων αδυνατούν να υποβάλουν σχετική αίτηση, καθώς μπορούν να απευθυνθούν στους προϊσταμένους των εκάστοτε υπηρεσιών (λ.χ. ΔΟΥ, ΕΟΠΥΥ, ΙΚΑ).

 Ο Συνήγορος εκτιμά, ωστόσο, ως αναγκαία τη δημιουργία μιας υποστηρικτικής δομής, πιθανόν σε συνεργασία με κοινωνικές υπηρεσίες των δήμων, ικανής να εξυπηρετήσει αποτελεσματικά σημαντικό αριθμό πολιτών που βρίσκονται σε αντίστοιχη αδυναμία (ηλικιωμένους, άτομα με αναπηρίες, αναλφάβητους, Ρομά).

Στο πλαίσιο εξέτασης νεότερης σχετικής αναφοράς, ο Συνήγορος προτίθεται να επανέλθει προς τις αρμόδιες υπηρεσίες, προκειμένου να αντιμετωπιστεί επαρκέστερα το συγκεκριμένο πρόβλημα (υπόθεση 195010/2014).

Πρόσβαση στην απασχόληση

Ρομά υποψήφιοι σε δημόσιες προσκλήσεις του ΟΑΕΔ για την κάλυψη θέσεων ειδικότητας Γενικών Καθηκόντων στο πλαίσιο προώθησης της απασχόλησης μέσω προγραμμάτων κοινωφελούς χαρακτήρα σε δημόσιους φορείς, συμπεριλήφθηκαν μεν μεταξύ των επιτυχόντων για τον Δήμο Πατρέων και για Βρεφονηπιακό

Σταθμό του ΟΑΕΔ, αλλά τελικά αποκλείστηκαν επειδή δεν κατέχουν απολυτήριο υποχρεωτικής εκπαίδευσης. Διερευνώντας τις αναφορές τους, ο Συνήγορος απευθύνθηκε στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και στον ΟΑΕΔ επικαλούμενος καταρχήν το άρθρο 5 παράγρ. 2 Ν. 2527/1997, σύμφωνα με το οποίο η απαίτηση απολυτηρίου υποχρεωτικής εκπαίδευσης μπορεί να αρθεί εφόσον πρόκειται για «εργάτες σε χειρωνακτικές εργασίες ... και προσωπικό καθαριότητας». Επιπροσθέτως, ο Συνήγορος αξίωσε να ληφθεί υπόψη η αρχή της ίσης μεταχείρισης στον τομέα της απασχόλησης και ειδικότερα το άρθρο 3 Ν. 3304/2005, σύμφωνα με το οποίο συντρέχει έμμεση διάκριση όταν μία εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα ορισμένης φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα.

 Καθώς, όπως αποδεικνύεται από αδι-αμφισβήτητες έρευνες, εξαιρετικά μεγάλο ποσοστό της πληθυσμιακής ομάδας των Ρομά χαρακτηρίζεται από σχολική εγκατάλειψη και αναλφάβητισμό, θα μπορούσε να θεωρηθεί ότι εισάγει έμμεση διάκριση ο αποκλεισμός τους από τη δυνατότητα απασχόλησης σε θέσεις που δεν απαιτούν εξειδικευμένα προσόντα.

Άλλωστε, το Πλαίσιο Εθνικής Στρατηγικής Ενσωμάτωσης των Ρομά προτρέπει στον «προσανατολισμό των Ρομά στην αναζήτηση και εύρεση επιθυμητής εργασίας στον χώρο της μισθωτής εργασίας, ως εναλλακτική επιλογή στο άτυπο ή τυπικό επιχειρείν», καθώς τούτο «αποτελεί ταυτόχρονα και εξοικείωση με τους κοινωνικούς θεσμούς γενικότερα».

Απαντώντας στον Συνήγορο, το υπουργείο

ισχυρίστηκε ότι τυχόν θετική διάκριση υπέρ των Ρομά «μπορεί να αποτελέσει έρεισμα για τη διεκδίκηση ομοίου αιτήματος και από άλλες ευαίσθητες κοινωνικές ομάδες». Ωστόσο, ο Συνήγορος επιμένει ότι σε προσεχή προγράμματα κοινωφελούς εργασίας πρέπει να ληφθούν υπόψη τόσο η απαγόρευση έμμεσων διακρίσεων, βάσει του Ν. 3304/2005, όσο και η πραγματική ανάγκη ενσωμάτωσης προσώπων με χαμηλό μορφωτικό επίπεδο (υποθέσεις 179018, 179244, 179343/2013).

Αναλογικότητα και διοικητική μεταχείριση: Η περίπτωση των πολεοδομικών προστίμων

Το τρέχον έτος συνεχίστηκε η διαμεσολάβηση για την υπόθεση των εκατοντάδων πολεοδομικών προστίμων σε αυθαίρετες κατοικίες Ρομά στον Παλαιό Οικισμό Ρομά Σοφάδων Καρδίτσας (*Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 114-115, και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 106-107). Η διεκπεραίωση των ενστάσεων των ιδιοκτητών Ρομά κατά των προστίμων δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί από το αρμόδιο ΣΥΠΟΘΑ: έχουν εξεταστεί 95 ενστάσεις και έχουν απορριφθεί όλες πλην μίας, ενώ εκκρεμεί η εξέταση άλλων 93 ενστάσεων. Στο πλαίσιο διερεύνησης του ενδεχομένου παραβίασης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, έχουν ζητηθεί από το Αστυνομικό Τμήμα Σοφάδων και από τον Δήμο Σοφάδων η αποστολή συμπληρωματικών στοιχείων. Το αστυνομικό τμήμα ανταποκρίθηκε ενώ ο δήμος μέχρι στιγμής όχι. Ο Συνήγορος επανέφερε στη Γενική Γραμματεία Χωροταξίας και Αστικού Περιβάλλοντος την πρόταση να επιλυθεί, ενδεχομένως και με νομοθετική ρύθμιση, η δυσανάλογη επιβάρυνση με πρόστιμα των αυθαίρετων παραπηγμάτων και παραγκών από πρόχειρα και ευτελούς αξίας υλικά

που χρησιμοποιούνται ως κατοικίες. Ο Γενικός Γραμματέας απάντησε ότι το ζήτημα έχει απασχολήσει το υπουργείο και εξετάζεται το ενδεχόμενο νομοθετικής ρύθμισης (υπόθεση 143770/2011).

Οχληρές δραστηριότητες και διατάραξη κοινωνικής ειρήνης

Οχληρές δραστηριότητες των Ρομά σε καταυλισμούς (ηχορύπανση, καύση υλικών κ.λπ.) έχουν απασχολήσει διαχρονικά τον Συνήγορο στο πλαίσιο διερεύνησης σημαντικού αριθμού αναφορών. Οι δραστηριότητες αυτές συχνά προκαλούν αντιπαραθέσεις και εντάσεις και δρουν επιβαρυντικά στη διατήρηση της κοινωνικής συνοχής και ειρήνης. Επιπλέον επιβάρυνση προκαλεί η απρόθυμη ή ανεπαρκής, σύμφωνα με τα καταγγελλόμενα, παρέμβαση των αρμόδιων αρχών. Χαρακτηριστική περίπτωση διερεύνησης τέτοιων αναφορών είναι η καταγγελλόμενη συστηματική ενόχληση που προκαλεί σε περιοίκους η υπερβολική σε ένταση μουσική σε καταυλισμό Ρομά στο Κορωπί από μεμονωμένα μέλη της κοινότητας. Ο Συνήγορος διενήργησε αυτοψία, πραγματοποίησε συνάντηση με τη δημοτική αρχή και το αστυνομικό τμήμα, επιδιώκοντας την άμεση συνεργασία των συναρμόδιων υπηρεσιών για την αντιμετώπιση του προβλήματος. Σε συνέχεια της παρέμβασης αυτής κινητοποιήθηκαν καταρχήν οι αρμόδιες υπηρεσίες της Αποκεντρωμένης Διοίκησης και της Περιφέρειας. Στο παρόν στάδιο αναμένεται επανάληψη της αυτοψίας σε συνεργασία με τον δήμο, προκειμένου να διενεργηθεί σε χρόνο που θα καθίσταται δυνατή η διαπίστωση της όχλησης. Αντίστοιχη παρέμβαση έχει ζητηθεί από την αστυνομία, η οποία, μολοντί παραθέτει σειρά δράσεων για την αντιμετώ-

πιση προβλημάτων, δεν καθίσταται δυνατό να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το πρόβλημα (υποθέσεις 170073/2013, 183904/2014).

Αντίστοιχα προβλήματα πλημμελούς άσκησης των καθηκόντων των αρμόδιων υπηρεσιών καταγγέλλονται και σε αναφορά που υποβλήθηκε από περιοίκους σε περιοχή της Αττικής. Η υπόθεση αφορά τη διαβίωση σε σπίτι ιδιοκτησίας οικογένειας Ρομά, η οποία εμφανίζει δυσκολία κοινωνικοποίησης. Μέλη της φέρονται να προκαλούν έντονα επεισόδια και οχλήσεις υπό την επήρεια ουσιών και πιθανώς αναπτύσσουν παραβατική συμπεριφορά. Ο Συνήγορος έχει απευθυνθεί στις αρμόδιες αστυνομικές αρχές, αλλά και στην κοινωνική υπηρεσία του δήμου, θέτοντας το πρόβλημα και ζητώντας την παρέμβαση, αλλά και τη μεταξύ τους συνεργασία για την αντιμετώπισή του (υπόθεση 187274/2014). Συναφές πρόβλημα απροθυμίας των αρμόδιων αρχών καταγγέλλεται και από κάτοικο του Δήμου Σπάτων, ο οποίος διαμαρτύρεται για την αυθαίρετη εγκατάσταση Ρομά σε οικόπεδο πέριξ του αεροδρομίου Ελ. Βενιζέλος, δεσμευμένο από το κράτος για λόγους ασφάλειας των πτήσεων, αλλά και για τη μη απάντηση των υπηρεσιών σε έγγραφες εκκλήσεις του. Παράλληλα, καταγγέλλεται παράνομη καύση καλωδίων και ρύπανση του χώρου, αλλά και πιθανή σύνδεση των δραστηριοτήτων καύσης με πρόσφατη εκδήλωση πυρκαγιάς στην περιοχή, η οποία κατέκαυσε ελαιόδεντρα και καλλιέργειες (υπόθεση 191397/2014).

Ρομά και εκπαίδευση

Η εκπαίδευση συνιστά πεδίο κομβικής σημασίας για την άρση του κοινωνικού αποκλεισμού των Ρομά. Μολοντί όμως,

όπως ήδη επισημάνθηκε ανωτέρω, δεν φαίνεται να αξιολογείται με τη δέουσα σημασία κατά τον σχεδιασμό λύσεων μετεγκατάστασης των οικισμών Ρομά, αντιστοίχως η διασφάλιση ευχερούς πρόσβασης στην εκπαιδευτική διαδικασία δεν φαίνεται να αποτελεί στρατηγικό στόχο.

Ενδεικτική περίπτωση είναι η υπόθεση που αφορά την πρόσβαση και τις συνθήκες φοίτησης των παιδιών που διαμένουν στον οικισμό Αγ. Σοφία του Δήμου Δέλτα Θεσσαλονίκης. Κατά τη διερεύνησή της πραγματοποιήθηκαν επισκέψεις στο νηπιαγωγείο του οικισμού και αλληλογραφία με τις αρμόδιες υπηρεσίες εκπαίδευσης και αυτοδιοίκησης. Όσον αφορά τη λειτουργία του νηπιαγωγείου, ο Συνήγορος συνέστησε:

- βελτίωση των κτιριακών υποδομών (προσθήκη αίθουσας διδασκαλίας και τουαλέτας, καθώς δεν επαρκούν για τον αριθμό των παιδιών που φοιτούν στο νηπιαγωγείο)
- καθαρισμό του χώρου γύρω από το σχολείο, βελτίωση της περιφραξης και της καγκελόπορτας ώστε να αποτρέπεται η πρόσβαση ατόμων εκτός του σχολείου στον προαύλιο χώρο του και οργάνωση του προαύλιου χώρου με κατάλληλα παιχνίδια
- τοποθέτηση επιπλέον εκπαιδευτικών, καθώς πρόκειται για μαθητές με αυξημένες εκπαιδευτικές ανάγκες.

Όσον αφορά τα παιδιά που διαβιούν στον οικισμό και είναι εγγεγραμμένα σε δημοτικά σχολεία εκτός του οικισμού, φαίνεται ότι, παρά την προετοιμασία τόσο των ιδίων όσο και των οικογενειών τους ώστε να εγγραφούν στο σχολείο και τη θετική ανταπόκρισή τους, εντούτοις για μεγάλο διάστημα της σχολικής χρονιάς 2013-

2014 δεν φοίτησαν, καθώς δεν είχε επιλυθεί το πρόβλημα της μεταφοράς τους στα σχολεία. Ο Συνήγορος, μετά την επίσκεψη που πραγματοποιήθηκε στον οικισμό τον Ιανουάριο του 2014, απευθύνθηκε προς τις αρμόδιες υπηρεσίες και υπουργεία για την ανεύρεση λύσης και τη φοίτηση των μαθητών για το υπόλοιπο της σχολικής χρονιάς. Τελικά, οι μαθητές μετεγγράφηκαν σε άλλα σχολεία για τα οποία είχε εξασφαλιστεί μεταφορά. Δυστυχώς, και με την έναρξη της νέας χρονιάς 2014-2015, το πρόβλημα επανεμφανίστηκε, καθώς δεν αφορά μόνο τους μαθητές του οικισμού, αλλά μεγάλο αριθμό μαθητών που δικαιούνται μεταφοράς. Ο Συνήγορος συνέταξε πόρισμα* στο οποίο, μεταξύ άλλων, αναφέρονται οι προτάσεις του σχετικά με τη μεταφορά των μαθητών Ρομά. Ειδικότερα, προτείνεται η μεταφορά τους με δημόσια σύμβαση υπηρεσιών, η παρούσα συνοδού και ειδικά κίνητρα για τους μεταφορείς παιδιών που διαβιούν σε οικισμούς/καταυλισμούς (υποθέσεις 165718, 175856/2013).

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΑΝΑΠΗΡΙΑΣ

Οι αναφορές για διακριτική μεταχείριση λόγω αναπηρίας, που κλήθηκε να διερευνήσει ο Συνήγορος εντός του 2014, ήταν περίπου ισάριθμες με αυτές των παρελθόντων ετών, με το συχνότερα εριζόμενο αντικείμενο να παραμένει η οριοθέτηση του δικαιώματος των εργαζομένων με αναπηρία για λήψη μέτρων εύλογων προσαρμογών αφενός και ο βαθμός ικανοποίησής του αφετέρου. Ζητούμενο φαίνεται να παραμένει επίσης η εξοικείωση φορέων της διοίκησης με τις διατάξεις περί απαγόρευσης διακρίσεων λόγω αναπηρίας, καθώς και με το γενικότερο νομοθετικό πλαίσιο που

εγγυάται το δικαίωμα των ΑμεΑ για ίση μεταχείριση και για σεβασμό της διαφορετικότητάς τους και που έχει εμπλουτιστεί σημαντικά με την επικύρωση από την Ελλάδα με τον Ν. 4074/2012 της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ΑμεΑ (ΔΣΔΑμεΑ).

Εύλογες προσαρμογές και αναπηρία

Ως προς το πάντοτε κρίσιμο ζήτημα του ορισμού της έννοιας της αναπηρίας στο πλαίσιο του Ν. 3304/2005, επαναδιατυπώθηκε η θέση ότι αυτή δεν ταυτίζεται με την ασθένεια καθεαυτή. Βασικό της χαρακτηριστικό είναι η μειονεκτικότητα που οφείλεται, ιδίως, σε πάθηση σωματική, διανοητική ή ψυχική, η οποία σε συνδυασμό με διάφορους περιορισμούς μπορεί να παρακωλύσει την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή του συγκεκριμένου ατόμου στον επαγγελματικό βίο σε ισότιμη βάση με τους υπόλοιπους εργαζομένους.

 Επομένως, τα μέτρα εύλογων προσαρμογών, που σκοπό έχουν την αντιμετώπιση των αναγκών των ατόμων με αναπηρία, αποτελούν συνέπεια και όχι συστατικό στοιχείο της έννοιας της αναπηρίας.

Με αυτό το σκεπτικό, ο Συνήγορος θεώρησε αβάσιμη την επίκληση προβλήματος υγείας που δεν προκαλεί μειονεκτικότητα τέτοια ώστε να παρακωλύει την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή στον επαγγελματικό βίο σε ίση βάση με τους άλλους ως λόγο για υπηρεσιακή μετακίνηση εργαζομένης σε δημόσια υπηρεσία σε θέση εγγύτερη στον τόπο κατοικίας της (υπόθεση 177817/2013), με αναφορά στην απόφαση της 14.4.2013 του Δικαστηρίου

της Ευρωπαϊκής Ένωσης (συνεκδικαζόμενες υποθέσεις C 335/11 και C 337/11 Jette Ring & Lone Skouboe Werge, σκέψεις 41, 46 και 47).

Από την άλλη πλευρά, επειδή στα βασικά εννοιολογικά στοιχεία της αναπηρίας περιλαμβάνεται η μακροχρόνια νόσος, ο Συνήγορος (βλ. και *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 105-111) αντιμετωπίζει ως ζήτημα που εμπίπτει στην αρμοδιότητά του, ως φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, τη δυνατότητα χορήγησης διπλάσιας της κανονικής αναρρωτικής άδειας σε υπάλληλο ΝΠΔΔ που πάσχει από δυσίατο νόσημα (άρθρο 54 παράγρ. 3 Υπαλληλικού Κώδικα και ΥΑ Υ1/Γ.Π./οικ16884), θεωρώντας ότι στην έννοια των μέτρων εύλογων προσαρμογών περιλαμβάνονται οι διευκολύνσεις που προβλέπονται νομοθετικά προς όφελος εργαζομένων με αναπηρία στο Δημόσιο (υπόθεση 170398/2013).

 Ο Συνήγορος θεωρεί ότι η υπηρεσιακή μετακίνηση εργαζόμενης με σοβαρή κινητική αναπηρία από υποκατάστημα πλησίον της οικίας της σε υποκατάστημα για τη μετάβαση στο οποίο απαιτείται να χρησιμοποιεί δύο μέσα μαζικής μεταφοράς τη θέτει σε μειονεκτική θέση σε σχέση με τους λοιπούς εργαζομένους που φέρουν κατά τα λοιπά τα ίδια βασικά χαρακτηριστικά.

Επομένως, ισοδυναμεί με έμμεση διάκριση υπό την έννοια του άρθρου 7 παράγρ. 1β' Ν. 3304/2005 και αντίστοιχη παραβίαση της ίσης μεταχείρισης, εκτός αν αφενός δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν θεμιτό σκοπό και συνιστά μέσο πρόσφορο και αναγκαίο για την επίτευξή του και αφετέρου ο εργοδότης έχει λάβει όλα τα πρόσφορα και ενδε-

δειγμένα μέτρα εύλογων προσαρμογών που δεν συνεπάγονται δυσανάλογο κόστος ή που αντισταθμίζονται από μέτρα τα οποία λαμβάνονται στο πλαίσιο πολιτικής υπέρ των ατόμων με αναπηρία, όπως επιτάσσει το άρθρο 10 του νόμου αυτού και 21 παράγρ. 6 του Συντάγματος (βλ. και *Ετήσια Έκθεση 2006*, σ. 235-236). Με αυτό το σκεπτικό και σύμφωνα με την προβλεπόμενη στο άρθρο 14 κατανομή του βάρους απόδειξης, ο Συνήγορος ζήτησε από την εμπλεκόμενη υπηρεσία να εξειδικεύσει τις υπηρεσιακές ανάγκες που κατέστησαν απαραίτητη την εν λόγω μετακίνηση, να αναφέρει αν προηγουμένως είχε ερευνηθεί η δυνατότητα μετακίνησης υπαλλήλου χωρίς αναπηρία, καθώς και αν, μη γενομένης της μετακίνησης, το κόστος θα ήταν δυσανάλογο σε σχέση με τους πόρους και το εν γένει οικονομικό μέγεθος της υπηρεσίας (βλ. και *Ετήσια Έκθεση 2006*, σ. 235-236). Ο Συνήγορος αναμένει τις απαντήσεις επ' αυτών των ερωτημάτων (υπόθεση 189977/2014).

Αντίστοιχα, στο πλαίσιο εξέτασης αναφοράς εργαζόμενης κλάδου ΔΕ βοηθού νοσηλεύτη με αίτημα τη μετακίνηση σε τμήμα νοσοκομείου με ηπιότερες συνθήκες εργασίας για τον λόγο ότι χρειάζεται να αποφεύγει την παρατεταμένη ορθοστασία και την άρση βαρών εξαιτίας της χρόνιας πάθησης που παρουσιάζει (υπόθεση 191907/2014), ο Συνήγορος εξειδικεύει την έρευνά του στους παράγοντες που καθορίζουν τα περιθώρια ικανοποίησης του αιτήματος στην προκείμενη περίπτωση, με κυριότερο τον βαθμό κάλυψης των θέσεων που προβλέπονται για τη συγκεκριμένη ειδικότητα στο σχετικό οργανόγραμμα (βλ. παράγρ. 20 και 21 του Προοιμίου της Οδηγίας 2000/78).

Με βάση τον ανοικτό χαρακτήρα των μέτρων εύλογων προσαρμογών που υποχρεούται να λάβει ο εργοδότης ώστε αυτά να ανταποκρίνονται στις ανάγκες της κάθε περίπτωσης, ο Συνήγορος κλήθηκε να διαμεσολαβήσει για την εγκατάσταση συστημάτων κλιματισμού σε αίθουσες διδασκαλίας προκειμένου να είναι δυνατή η απασχόληση εκπαιδευτικού δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης που πάσχει από σκλήρυνση κατά πλάκας, νόσος η οποία υποτροπιάζει σε συνθήκες υψηλών θερμοκρασιών. Αποδεχόμενος ότι ένα τέτοιο μέτρο είναι πρόσφορο και ενδεδειγμένο, ο Συνήγορος εστιάζει τη διερεύνησή του στο περιθώριο κάλυψης του κόστους που θα είχε ενδεχόμενη υιοθέτησή του και αναμένει την τοποθέτηση της διοίκησης (υπόθεση 190405/2014).

Προσβασιμότητα στον δημόσιο χώρο

Η διασφάλιση προσβασιμότητας στον δημόσιο χώρο αποτελεί μείζονος σημασίας ζήτημα για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των ατόμων με αναπηρία. Ο Συνήγορος έχει εξετάσει σημαντικό αριθμό συναφών αναφορών (ενδεικτικές υποθέσεις 181848, 185721, 192764/2014), οι οποίες αφορούν την απουσία υποδομών ή τη δυσχερή χρήση υφιστάμενων υποδομών, ικανών να διασφαλίσουν την ανεμπόδιστη πρόσβαση των ατόμων με αναπηρία. Θετική εξέλιξη είχε υπόθεση που αφορούσε την αδυναμία πρόσβασης ΑμεΑ στον σταθμό μετρό Αγ. Μαρίνας, λόγω κατάληψης πεζοδρομίου από καντίνα και άλλες εγκαταστάσεις. Έπειτα από παρέμβαση του Συνηγόρου προς τον Δήμο Χαϊδαρίου, έγιναν όλες οι αναγκαίες ενέργειες για την αποκατάσταση της προσβασιμότητας του χώρου (υπόθεση 180874/2014).

Πρόσβαση σε κοινωνικές παροχές και αγαθά

Στον Συνήγορο τέθηκε επίσης το ερώτημα, αν συνιστά διάκριση η μη αναγνώριση, σε εργαζόμενη σε δήμο με σχέση ιδιωτικού δικαίου που συνταξιοδοτήθηκε λόγω αναπηρίας, του δικαιώματος για εφάπαξ αποζημίωση που αναγνωρίζεται στο άρθρο 5 Ν. 435/1976 για όσους συνταξιοδοτούνται λόγω γήρατος με τη συμπλήρωση του σχετικού ορίου ηλικίας. Ο Συνήγορος έχει ήδη υποστηρίξει ότι η συγκεκριμένη διάταξη συνιστά έμμεση διάκριση, καθότι αφενός είναι μεν φαινομενικά ουδέτερη αλλά θέτει σε μειονεκτική θέση τα άτομα με αναπηρία στις περιπτώσεις όπου η κατάσταση της υγείας τους δεν τους επιτρέπει να παραμείνουν στην εργασία μέχρι να θεμελιώσουν δικαίωμα για σύνταξη γήρατος, αφετέρου δεν συντρέχει κάποια από τις προϋποθέσεις τού κατ' εξαίρεση επιτρεπτού μιας τέτοιας διάκρισης, όπως αυτές προβλέπονται στο άρθρο 7 παράγρ. 1β' εδ. 2 Ν. 3304/2005 (Ετήσια Έκθεση 2011, σ. 109-110). Η έμμεση διάκριση αυτή, όμως, δεν συντρέχει όσο η συνταξιοδότηση λόγω αναπηρίας έχει περιορισμένη χρονική διάρκεια, καθώς μια τέτοια περίπτωση δεν είναι συγκρίσιμη με τη συνταξιοδότηση λόγω γήρατος, που είναι μόνιμη (υπόθεση 178069/2013).

Σοβαρά προβλήματα παρατηρούνται επίσης κατά την αξιοποίηση της δυνατότητας χορήγησης κοινωνικού οικιακού τιμολογίου σε ΑμεΑ. Η υπαγωγή στο ΚΟΤ καθυστερεί χρονικά λόγω της διαδικασίας επαλήθευσης της ιδιότητάς τους σε τέτοιο βαθμό ώστε να καταλήγει σε φαικίλευση του δικαιώματος. Συγκεκριμένα, όταν υποβάλλονται, από ΑμεΑ, αιτήσεις ένταξης στο ΚΟΤ, η ΓΓΠΣ εξακριβώνει αν πληρούνται το προβλεπόμενο εισοδη-

ματικό/περιουσιακό κριτήριο και αν συντρέχει, παράλληλα, στο πρόσωπο του αιτούμενου, η ιδιότητα του αναπήρου. Η υπηρεσία ανατρέχει αποκλειστικά στην εκκαθαρισμένη φορολογική δήλωση του προηγούμενου οικονομικού έτους και για την αναζήτηση της ένδειξης ΑμεΑ. Ως εκ τούτου, ευάλωτοι πελάτες, οι οποίοι πληρούν τα εισοδηματικά κριτήρια, δεν δύνανται να κάνουν χρήση του σχετικού ευεργετήματος ευθύς αφότου αναγνωριστούν, από τα ΚΕΠΑ, ως ανάπηροι και συνεπώς υποχρεούνται να αναμείνουν επί μακρόν τη φορολογική δήλωση του επόμενου έτους, προκειμένου να δηλώσουν την πιστοποιηθείσα αναπηρία. Συμπαράσύρεται, δηλαδή, η πιστοποίηση της ιδιότητας ΑμεΑ από τη διαδικασία πιστοποίησης του εισοδηματικού κριτηρίου μέσω της εκκαθαρισμένης φορολογικής δήλωσης.

Αντίστοιχα προβλήματα παρατηρούνται και κατά τη διερεύνηση αναφορών παιδιών με αναπηρία, οι οποίες αφορούν επιδόματα κοινωνικής πρόνοιας, επιστροφή δαπανών για θεραπείες από τον ασφαλιστικό φορέα, συμμετοχή σε αθλητικές δραστηριότητες ή κατασκηνώσεις, χορήγηση φαρμακευτικής αγωγής κ.λπ. (υποθέσεις 174194, 177874, 179092/2013, 181523, 184378/2014).

Διακρίσεις λόγω αναπηρίας στην τριτοβάθμια εκπαίδευση και κατάρτιση

Ο Συνήγορος διαμεσολάβησε για τη μετεγγραφή σε ΑΕΙ ατόμου που πάσχει από σοβαρή πάθηση (υπόθεση 186218/2014). Η ενδιαφερόμενη εισήχθη για το ακαδημαϊκό έτος 2013-2014 στο Τμήμα Βιολογίας του Πανεπιστημίου Πατρών, με την ειδική κατηγορία ατόμων

που πάσχουν από σοβαρές παθήσεις (άρθρο 35 Ν. 3794/2009). Ακολούθως αιτήθηκε τη μεταφορά της θέσης εισαγωγής της στο αντίστοιχο τμήμα του Πανεπιστημίου Αθηνών. Ωστόσο, το τμήμα αρνήθηκε να ικανοποιήσει το αίτημα, με την αιτιολογία ότι, σύμφωνα με την ΥΑ Φ151/123835/Β6/2013, αποκλείεται η εισαγωγή ατόμων που πάσχουν από τη συγκεκριμένη κατηγορία πάθησης στο Τμήμα Βιολογίας. Επιπλέον, υπήρξε προβληματισμός εξαιτίας του γεγονότος ότι το τμήμα δεν διαθέτει την απαραίτητη υποδομή για την υποστήριξη φοιτητών με τη συγκεκριμένη πάθηση. Ωστόσο, ειδικά στην περίπτωση μεταφοράς θέσης εισαγωγής, δεν προβλέπεται κανένας περιορισμός σχετικά με τις αποκλειόμενες παθήσεις (άρθρο 34 παράγρ. 7 Ν. 4186/2013 και ΥΑ Φ1/21140/Β3/2014), ενώ δίνεται η διακριτική ευχέρεια στα τμήματα να δέχονται φοιτητές ακόμη και αν πάσχουν από αποκλειόμενη πάθηση (άρθρο 3 παράγρ. 4 ΥΑ Φ151/105965/Β6/2011). Επισημάνθηκε, επίσης, ότι η έλλειψη ενιαίας στάσης αντίστοιχων τμημάτων απέναντι στην ίδια πάθηση είναι προβληματική. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι η άρνηση ικανοποίησης του αιτήματος της ενδιαφερόμενης αντίκειται στο θεσμικό πλαίσιο για την προστασία των ατόμων με αναπηρία (Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες των Ηνωμένων Εθνών, Ν. 3699/2008 κ.λπ.). Για τον λόγο αυτό κάλεσε το Πανεπιστήμιο Αθηνών να λάβει ειδικά μέτρα εύλογων προσαρμογών προκειμένου να καταστήσει ευχερή τη φοίτηση της ενδιαφερομένης, συνδράμοντας στην προσπάθειά της με κάθε πρόσφορο μέσο. Τελικά, το τμήμα έκανε δεκτό το αίτημα και ενέγραψε την ενδιαφερόμενη*. Σημειώνεται ότι από το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 καταργούνται οι περιορισμοί στην

εισαγωγή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση πασχόντων από συγκεκριμένες παθήσεις (άρθρο 7 Ν. 4283/2014).

Οξύ δείγμα έλλειψης εξοικείωσης με το νομοθετικό πλαίσιο που εγγυάται την ίση μεταχείριση των ΑμεΑ με σεβασμό στη διαφορετικότητά τους αποτέλεσε η ανάρτηση στην ιστοσελίδα του ΟΑΕΔ πρόσκλησης εκδήλωσης ενδιαφέροντος για την εισαγωγή κατάρτιζόμενων στη Σχολή Επαγγελματικής Κατάρτισης ατόμων με αναπηρία για το σχολικό έτος 2014-2015, από την οποία αποκλείστηκαν ρητά τα άτομα με αναπηρία οφειλόμενη σε ψυχική ασθένεια. Έπειτα από αναφορά της ΕΣΑμεΑ (υπόθεση 193395/2014) ο Συνήγορος παρενέβη άμεσα, επισημαίνοντας ότι η προκήρυξη, πέρα από διακριτική μεταχείριση λόγω αναπηρίας απαγορευμένη από τον Ν. 3304/2005, συνιστά και παραβίαση δικαιώσεων της ΔΣΔΑμεΑ, ειδικότερα των άρθρων 12 (ισότιμη αναγνώριση ενώπιον του νόμου) και 27, με βάση τα οποία η Ελλάδα, ως συμβαλλόμενο μέρος, οφείλει να διασφαλίζει και να προωθεί το δικαίωμα στην εργασία και να λαμβάνει κατάλληλα μέτρα προκειμένου τα ΑμεΑ να έχουν αποτελεσματική πρόσβαση σε υπηρεσίες εύρεσης εργασίας, σε επαγγελματική κατάρτιση και σε συνεχή εκπαίδευση.

Ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες παιδιών με αναπηρία

Η πραγμάτωση των δικαιωμάτων των παιδιών με αναπηρίες επιβάλλεται ειδικά από τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού και τη ΔΣΔΑμεΑ. Η υποχρέωση που απορρέει από τις ως άνω συμβάσεις συνίσταται αφενός στη διασφάλιση μέσα στη νομοθεσία των

κατοχυρωμένων δικαιωμάτων για όλα τα παιδιά, αφετέρου στην ουσιαστική πραγμάτωσή τους για κάθε παιδί χωρίς καμία διάκριση. Στο πλαίσιο αυτό, το κράτος οφείλει να θεσμοθετήσει και να εφαρμόσει ειδικά μέτρα για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων συνθηκών, εν προκειμένω της αναπηρίας, προκειμένου να πραγματοποιηθούν τα δικαιώματα των παιδιών με αναπηρίες σε ίση βάση με τους συνομηλίκους τους και να εξαιλεφθούν ή να ελαχιστοποιηθούν οι συνθήκες που δημιουργούν τη διάκριση. Η παράλειψη του κράτους να το πράξει μπορεί να συνιστά διάκριση, ελέγξιμη από την πλευρά του Συνηγόρου.

Οι διαπιστώσεις του Συνηγόρου, για τα χρόνια προβλήματα στην εκπαίδευση των μαθητών με αναπηρίες και τη διάκριση που υφίστανται σε σχέση με την εφαρμογή των δικαιωμάτων τους, παραμένουν επίκαιρες. Τα θεσπισμένα με νόμο ειδικά μέτρα στην εκπαίδευση, όπως η εξατομικευμένη παράλληλη στήριξη και το τμήμα ένταξης, για την ισότιμη πρόσβαση και την ειδική εκπαιδευτική υποστήριξη παιδιών στο γενικό σχολείο δεν εφαρμόζονται ούτε για όλα τα παιδιά, ιδίως στη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ούτε σε όλες τις περιοχές, ιδίως στις νησιωτικές*. Σε κάποια περίπτωση μάλιστα, στην περιφέρεια, αφαιρέθηκε η παράλληλη στήριξη από μαθητή, στο μέσο του σχολικού έτους, προκειμένου να παρασχεθεί σε άλλο σχολείο χωρίς να έχει προκύψει νόμιμη αιτία.

 Η έλλειψη σταθερού και εξειδικευμένου προσωπικού, η πάγια καθυστέρηση της έναρξης του σχολικού έτους σε ειδικά σχολεία και η κάλυψη πάγιων αναγκών στην ειδική αγωγή με αναπληρωτές εκπαιδευτικούς, οι οποίοι προσλαμβάνονται με καθυ-

στέρηση στο μέσο του σχολικού έτους, συνεχίζουν να χαρακτηρίζουν την εκπαίδευση που παρέχεται σε μαθητές με αναπηρίες σε σχέση με τους συνομηλίκους τους χωρίς αναπηρίες στα γενικά σχολεία.

Όπως προκύπτει από έγγραφο, το Υπουργείο Παιδείας για το σχολικό έτος 2013-2014 δεν απένειμε πιστώσεις στην ειδική αγωγή – εκπαίδευση από το μέρος του τακτικού προϋπολογισμού το οποίο αφορά την εκπαίδευση. Στο σύνολό της, η πρόσληψη 4.008 αναπληρωτών για την ειδική αγωγή – εκπαίδευση καλύφθηκε εξ ολοκλήρου και αποκλειστικά από προγράμματα ΕΣΠΑ και σχετικά τροποποιήθηκαν διατάξεις στον νόμο (Ν. 3699/2008). Η επιλογή αυτή φανερώnen την πρόθεση εκ μέρους των υπευθύνων για κάλυψη των αναγκών στην ειδική αγωγή, ωστόσο, αφενός δεν διασφαλίζει τον μελλοντικό προγραμματισμό για την εκπαίδευση των παιδιών με αναπηρίες ή/και ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αφετέρου είναι ενδεικτική για μία αντίληψη της ειδικής αγωγής – εκπαίδευσης ως μέρους διακριτού από τη γενική εκπαίδευση, το οποίο έχει τεθεί εκτός δημόσιου τακτικού προϋπολογισμού.

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΗΛΙΚΙΑΣ

Η θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας σε προκηρύξεις φορέων του δημόσιου τομέα συνιστά ένα πρόβλημα συστηματικό, στον βαθμό που ηλικιακά όρια τίθενται με τρόπο αυθαίρετο και καταχρηστικό, χωρίς να φέρουν την απαιτούμενη στις διατάξεις του Ν. 3304/2005 ειδική αιτιολογία. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων αυτών, τα καθοριζόμενα ηλικιακά όρια συνδέονται με συγκεκριμένα χαρακτηριστικά, όπως την υγεία, τη φυσική κατάσταση και αντοχή, τη διαθεσιμότη-

τα ή την προσαρμοστικότητα, και καταλήγουν να προσδιορίζουν με απόλυτο τρόπο την ικανότητα ή μη των υποψηφίων να ανταποκριθούν στα καθήκοντα των προς πλήρωση θέσεων, αγνοώντας ατομικά χαρακτηριστικά και δεξιότητες. Κατά το έτος 2014, για πρώτη φορά, υποβλήθηκαν στον Συνήγορο αναφορές με αντικείμενο τον καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας σε διαδικασίες κινητικότητας δημοσίων υπαλλήλων.

Από το Υπουργείο Εργασίας τέθηκε υπόψη του Συνηγόρου ανακοίνωση – πρόσκληση του Ναυτικού Επιμελητηρίου της Ελλάδος (NEE) για μετάταξη διοικητικών υπαλλήλων, η οποία καθόριζε ανώτατο όριο ηλικίας τα 40 έτη ως απαιτούμενο πρόσθετο προσόν για τη συμμετοχή υποψηφίων στη διαδικασία επιλογής. Ο Συνήγορος, απευθυνόμενος στο NEE, επισήμανε την απαγόρευση της διακριτικής μεταχείρισης εις βάρος προσώπων λόγω ηλικίας στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, που περιλαμβάνει και τους όρους υπηρεσιακής και επαγγελματικής εξέλιξης. Τόνισε ότι τυχόν διακριτική μεταχείριση δικαιολογείται μόνον όταν πληρούνται συγκεκριμένες, αυστηρές προϋποθέσεις και μόνον εφόσον η θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας συνοδεύεται από ειδική αιτιολογία. Επίσης, επισήμανε ότι η θέσπιση ηλικιακού ορίου για τη μετάταξη υπαλλήλων δεν μπορεί να αιτιολογηθεί νομίμως με μόνη την επίκληση εξυπηρέτησης των αναγκών μιας υπηρεσίας ή του αορίστως εκτιμώμενου οφέλους για την αποδοτικότητα και την προσαρμοστικότητα των προς μετάταξη υπαλλήλων. Μάλιστα, λαμβανομένης υπόψη της εν γένει επιμήκυνσης του ηλικιακού ορίου συνταξιοδότησης υπαλλήλων του Δημοσίου και του ευρύτερου δημόσιου τομέα, αλλά και του γεγονότος

ότι οι μετατασσόμενοι έχουν την ιδιότητα του δημοσίου υπαλλήλου και αθροίζουν τον χρόνο προϋπηρεσίας τους στον χρόνο για τη συνταξιοδότησή τους, η επίκληση της απαίτησης παρόδου δεκαπενταετίας για τη συνταξιοδότησή τους δεν μπορεί να θεωρηθεί επαρκής λόγος για να αιτιολογήσει διαφορετική μεταχείριση λόγω ηλικίας. Ανταποκρινόμενο, το NEE προέβη σε ανάκληση της επίμαχης ανακοίνωσης για μετάταξη υπαλλήλων και διέκοψε τη σχετική διαδικασία*.

Ανάλογη ήταν και η περίπτωση απόρριψης αίτησης για μετάταξη υπαλλήλου της ΥΠΑ σε κλάδο ανώτερης κατηγορίας. Το αρμόδιο υπηρεσιακό συμβούλιο απέρριψε το αίτημα μετάταξης με το σκεπτικό ότι η μετάταξη συνιστά οιονεί διορισμό και επομένως δεν πρέπει στο πρόσωπο του μετατασσόμενου να συντρέχει κανένα κώλυμα διορισμού, συμπεριλαμβανομένης της ηλικίας. Στην προκείμενη περίπτωση, ειδικά για την πρόσβαση στον κλάδο στον οποίο ζήτησε μετάταξη η υπάλληλος, καθοριζόταν ανώτατο όριο ηλικίας (35 έτη), βάσει υπουργικής απόφασης. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι η ΥΑ δεν περιείχε την απαιτούμενη εκ του νόμου ειδική αιτιολογία, από την οποία να προκύπτει ότι το συγκεκριμένο μέτρο εξυπηρετεί θεμιτό σκοπό, είναι εύλογο και αναγκαίο, και αποτελεί ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση για την εκτέλεση της εργασίας. Πέραν, όμως, αυτού, τόνισε ότι το όριο ηλικίας, όταν κρίνεται απαραίτητο να τεθεί για λόγους που προαναφέρθηκαν, εξορισμού αφορά την ένταξη νεοεισερχόμενου υπαλλήλου στον εισαγωγικό βαθμό κλάδου και όχι την περίπτωση μεταβολής της κατηγορίας στην οποία ανήκει ο υπάλληλος, εφόσον η μεταβολή αυτή γίνεται χωρίς διακοπή της υπαλληλικής

σχέσης με όλες τις συνέπειες (προϋπηρεσία, αρχαιότητα, χορήγηση επιδομάτων). Μάλιστα, ο Συνήγορος υπογράμμισε ότι, λαμβανομένου υπόψη του πλέγματος διατάξεων που στοχεύουν στη διά βίου μάθηση και διαρκή εκπαίδευση και επιμόρφωση των εργαζομένων στον δημόσιο τομέα, θα ήταν ανακόλουθη η ενθάρρυνση των υπαλλήλων στην κατεύθυνση αναβάθμισης των τυπικών τους προσόντων καθ' όλη τη διάρκεια της επαγγελματικής τους σταδιοδρομίας, όταν η οικεία υπηρεσία στην πράξη θέτει κώλυμα ως προς το όριο ηλικίας σε αίτημα υπαλλήλου για αναγνώριση των προσόντων αυτών (υπόθεση 193535/2014).

Σε περίπτωση αποκλεισμού από τη διαδικασία επιλογής για την πρόσληψη έκτακτου εκπαιδευτικού προσωπικού με σχέση εργασίας ιδιωτικού δικαίου ορισμένου χρόνου και ωριαία αντιμισθία, σε ακαδημία εμπορικού ναυτικού, με αιτιολογία την υπέρβαση του προβλεπόμενου στην προκήρυξη ηλικιακού ορίου (64 έτη), ο Συνήγορος επισήμανε ότι ο σχετικός περιορισμός δεν βρίσκει έρεισμα στον νόμο, ενώ ζήτησε από την υπηρεσία, στην περίπτωση που εκτιμά ότι υπάρχει ανάγκη θέσπισης ηλικιακών περιορισμών κατά την πρόσληψη ωρομίσθιου διδακτικού προσωπικού, να παραθέσει ειδική και συγκεκριμένη αιτιολογία για τους λόγους που καθιστούν αναγκαίο το επίμαχο ηλικιακό όριο. Σε επόμενη προκήρυξή του ο φορέας επέκτεινε το όριο ηλικίας στο 67ο έτος (υπόθεση 179078/2013).

Στον Συνήγορο υποβλήθηκαν αναφορές με αντικείμενο τον καθορισμό ανώτατου ορίου ηλικίας (30 έτη) σε προκήρυξη της Εθνικής Τράπεζας της Ελλάδας για την πρόσληψη πτυχιούχων Πανεπιστημιακής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης (υπο-

θέσεις 189569, 189835, 192282/2014). Σύμφωνα με το άρθρο 3 παράγρ. 1 Ν. 3094/2003, οι τράπεζες δεν υπάγονται στην αρμοδιότητα του Συνηγόρου, συνεπώς δεν υφίστατο, εν προκειμένω, δυνατότητα απευθείας παρέμβασης. Ωστόσο, λόγω της ειδικής του αρμοδιότητας ως φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης, ο Συνήγορος ζήτησε από το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ) να προβεί στον σχετικό έλεγχο, χωρίς ωστόσο το ΣΕΠΕ να ανταποκριθεί. Αντιθέτως, η αρμόδια Διεύθυνση του Υπουργείου Εργασίας απέστειλε επιστολή στο ΣΕΠΕ σχολιάζοντας την απάντηση της Εθνικής Τράπεζας και εκτιμώντας ως μη ικανοποιητικούς τους προβαλλόμενους ισχυρισμούς περί νόμιμης θέσπισης του επίμαχου ορίου ηλικίας. Σε ανάλογη περίπτωση, κατά την οποία ο Συνήγορος δεν είχε αρμοδιότητα απευθείας παρέμβασης, καθώς η υποβληθείσα αναφορά έθετε το ζήτημα καθορισμού ανώτατου ορίου ηλικίας (35 έτη) σε αγγελία ιδιωτικού Κέντρου Διά Βίου Μάθησης για την πρόσληψη στελέχους σε θέση υπευθύνου γραμματείας, ο Συνήγορος απευθύνθηκε στη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης, που ασκεί την εν γένει εποπτεία των δημόσιων και ιδιωτικών φορέων μη τυπικής εκπαίδευσης. Επισήμανε ότι οι εν λόγω φορείς οφείλουν να λειτουργούν με σεβασμό προς τις εθνικές και κοινοτικές διατάξεις, συμπεριλαμβανομένων αυτών που απαγορεύουν τη διάκριση λόγω ηλικίας στην πρόσβαση στην απασχόληση και, εφόσον ο κανονισμός λειτουργίας τους, βάσει νόμου, καταρτίζεται από τη Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης, θα πρέπει οπωσδήποτε να ληφθούν υπόψη οι διατάξεις περί απαγόρευσης της διακριτικής μεταχείρισης κατά τη διαδικασία πρόσληψης. Η Γενική Γραμματεία Διά Βίου Μάθησης

πληροφόρησε τον Συνήγορο ότι δεν έχει ακόμη εκδοθεί κανονισμός λειτουργίας για τα ιδιωτικά Κέντρα Διά Βίου Μάθησης, χωρίς να εκφράζει άποψη επί του θέματος (υπόθεση 181739/2014).

Σε άλλη περίπτωση, τέθηκε ηλικιακός περιορισμός (24 έτη) στις εγγραφές μαθητών σε ΕΠΑΛ της Σιβιτανιδείου Σχολής, με μόνη εξαίρεση την εγγραφή στην Ομάδα Προσανατολισμού Ναυτιλιακών Επαγγελματιών, Τομέας Πλοιάρχων και Μηχανικών. Το ανώτατο όριο ηλικίας τέθηκε με υπουργική απόφαση του Υφυπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων, η οποία, όμως, λόγω των αντιδράσεων υποψηφίων μαθητών αλλά και της ΟΛΜΕ, δεν εστάλη προς δημοσίευση στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως. Ως αιτιολογία θέσπισης του ορίου ηλικίας υποστηρίχθηκε από το υπουργείο η αποφυγή συγχρωτισμού ανήλικων και ενήλικων μαθητών. Τελικά, με πρωτοβουλία του Υπουργείου Παιδείας, η επίμαχη υπουργική απόφαση ανακλήθηκε (υπόθεση 192834/2014).

Έχοντας γίνει αποδέκτης αναφοράς με αντικείμενο τη θέσπιση ανώτατου ορίου ηλικίας για την πρόσληψη υποψηφίων κλάδου ΠΕ Διπλωματούχων Ηλεκτρολόγων Μηχανικών (40 έτη) και κλάδου ΔΕ Ηλεκτροτεχνικών Δικτύων (35 έτη) στην υπ' αριθμ. 3Κ/2014 προκήρυξη του ΑΣΕΠ για την πλήρωση θέσεων στη ΔΕΔΔΗΕ, ο Συνήγορος έθεσε υπόψη του Υπουργού Διοικητικής Μεταρρύθμισης τη συστηματική πρακτική φορέων του δημόσιου τομέα να θέτουν ηλικιακά όρια σε διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού ή κινητικότητας χωρίς την απαιτούμενη ειδική αιτιολόγηση. Τόνισε ότι η εξακολούθηση της πρακτικής αυτής θα μπορούσε να εκθέσει τη χώρα ως παραβιάζουσα ευρωπαϊκό δίκαιο, στην περίπτωση που

τα αρμόδια ευρωπαϊκά όργανα λάβουν γνώση και ενεργοποιηθεί η ελεγκτική τους αρμοδιότητα. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι είναι αναγκαίος ο συντονισμός των ενεργειών όλων των εμπλεκόμενων δημόσιων φορέων, προκειμένου να δοθούν συγκεκριμένες κατευθύνσεις και να εναρμονιστεί η ακολουθούμενη πρακτική με τις απαιτήσεις της κοινοτικής οδηγίας και του Ν. 3304/2005 (υπόθεση 192355/2014).

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ Ή ΑΛΛΩΝ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ

Όπως και άλλοτε έχει επισημανθεί (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 110), οι έμμεσες διακρίσεις μεταξύ θρησκευτικών κοινοτήτων ή μεταξύ προσώπων με βάση το θρήσκευμά τους, εντός ή ακόμη και εκτός του κανονιστικού πεδίου του Ν. 3304/2005, συνυφαίνονται συχνά με το ζήτημα της νομικής μορφής των θρησκευτικών κοινοτήτων. Αποφασιστική, επομένως, σημασία για την εξέλιξη των ζητημάτων αυτών έχει η ψήφιση του Ν. 4301/2014, με τον οποίο εκσυγχρονίστηκε σε σημαντικό βαθμό η νομική μορφή των θρησκευτικών κοινοτήτων, οργανώθηκε η διοικητική διαδικασία αναγνώρισής τους και επιλύθηκε σειρά προβλημάτων που εκκρεμούσαν από δεκαετίες.

Επισημαίνεται, πάντως, ότι η μεταρρύθμιση αυτή παρουσιάζει ενδείξεις ατολμίας, ιδίως σε σχέση με τη διατήρηση διαφορετικής μεταχείρισης θρησκευτικών κοινοτήτων, καθώς ορισμένες αναγνωρίζονται απευθείας εκ του νόμου (πέραν όσων αποτελούσαν ανέκαθεν ΝΠΔΔ), ενώ άλλες υποχρεώνονται να αναμείνουν την ολοκλήρωση της σχετικής διοικητικής διαδικασίας. Παρουσιάζει, επίσης,

ενδείξεις παρωχημένου κρατισμού, καθώς επιβαρύνει τη διαδικασία αναγνώρισης με απαίτηση δυσανάλογα μεγάλου αριθμού πιστών και μάλιστα κατά γεωγραφική περιοχή, με ελέγχους για τα πρόσωπα που εμφανίζονται ως θρησκευτικοί λειτουργοί, με επέμβαση στην εσωτερική οργάνωση των νέων νομικών προσώπων και με προϋποθέσεις άδειας ανέγερσης «ετεροδόξων» ναών, οι οποίες υπερβαίνουν κατά πολύ τα ισχύοντα για άλλες, μη θρησκευτικές δραστηριότητες. Πρόγυση της αντίληψης αυτής του νομοθέτη αποτέλεσε η εγκύκλιος 69230/Α3/6.5.2014 του Υπουργείου Παιδείας, η οποία ορθώνει αδικαιολόγητα γραφειοκρατικά εμπόδια στην αδειοδότηση ναών (υποθέσεις 186590, 189581/2014).

Από τις αναφορές που θέτουν ζήτημα διακριτικής μεταχείρισης, αξίζει να επισημανθεί η περίπτωση της Ελευθέρας Ευαγγελικής Εκκλησίας Θεσσαλονίκης, η οποία επιβαρύνθηκε με φόρο ακίνητης περιουσίας για μέρος των λατρευτικών χώρων κατά παράβαση του άρθρου 29 Ν. 3842/2010. Έπειτα από παρέμβαση του Συνηγόρου, η οικεία ΔΟΥ αναγνώρισε το ενιαίο του ακινήτου και προέβη στη νόμιμη φοροαπαλλαγή (υπόθεση 181961/2014). Σε σποραδικές περιπτώσεις αναφέρονται επιλεκτικές προσαγωγές Μαρτύρων του Ιεχωβά από περιφερειακά όργανα της ΕΛΑΣ που εμμένουν στην αντιμετώπιση κάθε δημόσιας δικακήρυξης θρησκευτικών πεποιθήσεων ως προσηλυτισμού (υποθέσεις 182260, 194533/2014). Εξακολουθούν, επίσης, να εμφανίζονται περιπτώσεις παρανόησης του νομικού καθεστώτος των δημοτικών κοιμητηρίων, των οποίων οι διοικήσεις συχνά θεωρούν, παρά τον νόμο, ότι δεσμεύονται από εγκυκλίους ή αποφάσεις εκκλησιαστικών αρχών (βλ. και *Ετήσια*

Έκθεση 2006, σ. 88-89), όπως στην περίπτωση κοιμητηρίου σε χωριό της Φλώρινας όπου οι μη ορθόδοξοι ενταφιάζονται σε ξεχωριστό απομονωμένο χώρο (υπόθεση 191382/2014).

Ο Συνήγορος διαμεσολάβησε για την προώθηση της χωροθέτησης και έγκρισης Κέντρων Αποτέφρωσης Νεκρών (KAN) σε δήμους που έχουν εκδηλώσει σχετικό ενδιαφέρον, ώστε να εφαρμοστεί η ισχύουσα σχετική νομοθεσία και να προστατευθεί το δικαίωμα αυτοδιάθεσης όσων προτιμούν αποτέφρωση αντί ταφής. Το ΥΠΕΚΑ ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι για την έγκριση χωροθέτησης των KAN στα νεκροταφεία Σχιστού Αττικής και Πυλαίας – Χορτιάτη Θεσσαλονίκης εκκρεμούσε από πλευράς των οικείων διαδημοτικών συνδέσμων η συμπλήρωση των φακέλων με απαραίτητα δικαιολογητικά, ιδίως η περιβαλλοντική αδειοδότηση. Στη συνέχεια, όμως, με τον Ν. 4277/2014 αναμορφώθηκε εκ νέου το σχετικό νομικό πλαίσιο, οπότε πλέον επιτρέπεται η χωροθέτηση και λειτουργία KAN από ΟΤΑ α΄ βαθμού ή δημοτικά ΝΠΔΔ σε εκτάσεις ιδιοκτησίας τους ακόμη και εκτός νεκροταφείων, εντός ή εκτός σχεδίου πόλεως, ύστερα από σχετική άδεια, ενώ επιπλέον θεσπίστηκε ανάλογη διαδικασία εγκατάστασης και λειτουργίας μονάδων αποτέφρωσης οστών μέσα σε δημοτικά νεκροταφεία. Πρωτοπόρος στο θέμα αυτό, ο Δήμος Θεσσαλονίκης ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι έχει ήδη εγκρίνει τη διενέργεια ανοιχτού διαγωνισμού για την ανάθεση των υποστηρικτικών μελετών, ενώ μετά τον Ν. 4277/2014 εξετάζει εναλλακτικές λύσεις χωροθέτησης (υπόθεση 163820/2013).

Επισημαίνεται, τέλος, ότι συχνές είναι οι αναφορές οι οποίες χαρακτηρίζονται από

θρησκευτική μισαλλοδοξία καθώς στρέφονται, ενίοτε μάλιστα με ανεπίτρεπτους μειωτικούς χαρακτηρισμούς, κατά αυτής καθεαυτήν της ύπαρξης και νόμιμης λειτουργίας «ετεροδόξων» θρησκευτικών κοινοτήτων, με αφορμή υποτιθέμενους κινδύνους ασφαλείας ή ηχορύπανσης (ενδεικτικές υποθέσεις 164132/2013, 182728/2014).

ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΛΟΓΩ ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΥ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΥ

Η δημιουργία του δικτύου συνεργασίας με τις ΛΟΑΤ οργανώσεις (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 111) συνεισέφερε στη βελτίωση της επαφής του Συνηγόρου με όσους βιώνουν διάκριση λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, στην αμοιβαία πληροφόρηση για τις σχετικές εξελίξεις σε εθνικό και ευρωπαϊκό επίπεδο και στην ενημέρωση ως προς την κατάλληλη πρόσβαση των εμπλεκόμενων φορέων και προσώπων στις αρμόδιες αρχές.

Με τη συμβολή των οργανώσεων που μετέχουν στο δίκτυο, ο Συνήγορος συμπεριέλαβε στον «Οδηγό Διαφορετικότητας για Δημοσίους Υπαλλήλους»*, μεταξύ άλλων, τα παρακάτω σημαντικά προβλήματα που αντιμετωπίζει η ΛΟΑΤ κοινότητα στη συναλλαγή με τη διοίκηση, στην απασχόληση και την εργασία, στην εκπαίδευση και στην αναγνώριση και άσκηση δικαιωμάτων:

- έλλειψη σεβασμού της προσωπικότητας και του δικαιώματος στον αυτοπροσδιορισμό. Ειρωνικά, κακόβουλα ή ακόμη και υβριστικά, επιθετικά σχόλια, που μπορεί να καταλήξουν σε εξευτελισμό της προσωπικότητας

- εξευτελιστική συμπεριφορά από προϊσταμένους ή συναδέλφους (παρενόχληση). Για τον λόγο αυτό τα άτομα αυτά συνήθως αποφεύγουν να δηλώσουν τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό στον χώρο εργασίας. Επιπλέον, ο σεξουαλικός προσανατολισμός μπορεί να αποτελέσει λόγο αποκλεισμού από την πρόσβαση στην απασχόληση ή την επαγγελματική εξέλιξη
- ελλιπής ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών και των μαθητών σε θέματα σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου, καθώς και για την αντιμετώπιση της ενδοσχολικής βίας (ομοφοβικό και τρανσφοβικό bullying)
- ανεπαρκής προστασία της οικογενειακής ζωής των ομόφυλων ζευγαριών, καθώς δεν αναγνωρίζονται δικαιώματα αντίστοιχα με αυτά που ισχύουν για τα ετερόφυλα (σύμφωνο συμβίωσης, περιουσιακά ή κληρονομικά δικαιώματα, φορολογική μεταχείριση, ασφαλιστικές παροχές, συνταξιοδότηση, υιοθεσία κ.λπ.). Επίσης, σημαντικά προβλήματα αντιμετωπίζουν και οι ομογονεϊκές οικογένειες (ομογονεϊκή είναι η οικογένεια που αποτελείται από δύο γονείς του ίδιου φύλου), κυρίως ως προς την αναγνώριση γονεϊκών δικαιωμάτων στον γονέα που δεν έχει έννομη (βιολογική ή θετή) σχέση με το παιδί (ληξιαρχικές εγγραφές, συμμετοχή σε σχολικές δραστηριότητες, πρόσβαση σε περίθαλψη κ.λπ.).

Επίσης, ο Συνήγορος έχει ζητήσει* την άμεση συμμόρφωση της χώρας με την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου «Βαλλιανάτος κ.ά. κατά Ελλάδα», σύμφωνα με την οποία ο αποκλεισμός των ομόφυλων ζευγαριών από το πεδίο εφαρμογής του Ν. 3719/2008 και τη δυνατότητα σύναψης

συμφώνου συμβίωσης συνιστά παραβίαση του άρθρου 8 (προστασία της ιδιωτικής και οικογενειακής ζωής) σε συνδυασμό με το άρθρο 14 (απαγόρευση διακρίσεων) της ΕΣΔΑ.

Οι αναφορές για θέματα διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού που διερευνήθηκαν το τρέχον έτος αφορούν την προσβλητική ή καταχρηστική συμπεριφορά αστυνομικών, αλλά και τη διερεύνηση καταγγελίας για απόλυση λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού. Η προσβλητική και βίαιη συμπεριφορά αστυνομικών οργάνων καταγγέλλθηκε από ομοφυλόφιλο ζευγάρι, το οποίο, σύμφωνα με τα καταγγελλόμενα, έγινε αποδέκτης απρόκλητης λεκτικής και σωματικής βίας από ομάδα αστυνομικών, καθώς διερχόταν από κεντρικό σημείο της Αθήνας. Ο Συνήγορος ζήτησε από τη ΓΑΔΑ και το Αρχηγείο ΕΛΑΣ την ενδελεχή διερεύνηση του καταγγελλόμενου περιστατικού.

 Παράλληλα, ζήτησε την ανάληψη πρωτοβουλιών από την πλευρά της ΕΛΑΣ για την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των αστυνομικών σε θέματα προστασίας των δικαιωμάτων των ΛΟΑΤ ατόμων, προκειμένου να απαλειφθούν σταδιακά αρνητικά στερεότυπα και προκαταλήψεις σε βάρος των ατόμων αυτών και να διασφαλιστεί ο σεβασμός στην προσωπικότητά τους, ανεξάρτητα από τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό ή την ταυτότητα κοινωνικού φύλου.

Η Διεύθυνση Αστυνομικού Προσωπικού και Εσωτερικών Λειτουργιών του Αρχηγείου ΕΛΑΣ ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι έχει διαταχθεί προκαταρκτική εξέταση, με δυνατότητα μετατροπής της σε ΕΔΕ. Επιπλέον, πρόταση του Συνηγόρου για

την επιμόρφωση των αστυνομικών για τα δικαιώματα ΛΟΑΤ ατόμων έχει διαβιβαστεί στη Διεύθυνση Εκπαίδευσης Αρχηγείου ΕΛΑΣ για τις δικές της περαιτέρω ενέργειες (υπόθεση 190702/2014).

Αντίστοιχη περίπτωση καταχρηστικής άσκησης εξουσίας της αστυνομίας καταγγέλλθηκε στον Συνήγορο από ιδιοκτήτρια μπαρ, η οποία υποστήριξε ότι λόγω του φιλικού προς τους ομοφυλόφιλους χαρακτήρα του καταστήματός της, η αστυνομία διενεργεί συχνότερους ελέγχους στην επιχείρησή της συγκριτικά με αυτούς που διενεργεί σε γειτονικά μαγαζιά. Το οικείο αστυνομικό τμήμα, απαντώντας στον Συνήγορο, ισχυρίστηκε ότι οι έλεγχοι στο συγκεκριμένο κατάστημα δεν διαφοροποιούνται από εκείνους που διενεργούνται και σε άλλες επιχειρήσεις της περιοχής. Ο Συνήγορος επανήλθε ζητώντας επιπλέον στοιχεία, καθώς και διευκρινίσεις σχετικά με την παράβαση ορίων θορύβου που επιβλήθηκε, καθώς δεν αναφέρονται μετρήσεις σε ντεσιμπέλ (υπόθεση 185823/2014).

Στον Συνήγορο, επίσης, περιήλθε καταγγελία περί απόλυσης λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού από εργαζόμενη η οποία προσέφυγε στο ΣΕΠΕ για παραβιάσεις της εργατικής νομοθεσίας από μέρος του εργοδότη της (μη καταβολή δεδουλευμένων αποδοχών κ.ά.), αλλά και για την απόλυσή της, την οποία απέδωσε σε «λεσβιοφοβική συμπεριφορά» του εργοδότη μετά τη γνωστοποίηση ότι διατηρεί ερωτική σχέση με άλλη εργαζόμενη της επιχείρησης. Το ΣΕΠΕ ζήτησε τη συνδρομή του Συνηγόρου ιδίως σε ό,τι αφορά τη διάταξη περί αντιστροφής του βάρους απόδειξης σε περιπτώσεις που προκύπτουν σχετικές ενδείξεις, και επισήμα-

νε την ανάγκη να αναζητηθούν στοιχεία, προκειμένου να αποδειχθούν τα πραγματικά γεγονότα από τα οποία να μπορεί να συναχθεί άμεση ή έμμεση διάκριση. Ο επιθεωρητής εργασίας έθεσε στον εργοδότη και στις προσφεύγουσες προθεσμία ενός μηνός για την κατάθεση σχετικών υπομνημάτων. Ωστόσο, η πλευρά των προσφευγουσών δεν ανταποκρίθηκε στην ως άνω υποχρέωση και, ως εκ τούτου, δεν υπήρχαν στοιχεία προκειμένου να συνεχιστεί η εξέταση της καταγγελίας τους (υπόθεση 185460/2014).

ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΩΘΗΣΗΣ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Πρόγραμμα Progress

Κατά τη διάρκεια του έτους 2014, ο Συνήγορος υλοποίησε σειρά δράσεων που εντάσσονται στο πρόγραμμα Progress της Ευρωπαϊκής Ένωσης, το οποίο χρηματοδοτεί ενέργειες επικοινωνίας για την καταπολέμηση των διακρίσεων. Συγκεκριμένα, οι ενέργειες του προγράμματος συμπεριέλαβαν τα ακόλουθα:

- Συνάντηση εργασίας με θέμα: «Πλαίσιο και πρακτικές ενσωμάτωσης Ρομά»* (28.3.2014). Στελέχη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, των φορέων συντονισμού της Εθνικής Στρατηγικής για τους Ρομά, του Ευρωπαϊκού Κέντρου Δικαιωμάτων Ρομά και άλλων ευρωπαϊκών και ελληνικών φορέων, εκπρόσωποι της τοπικής αυτοδιοίκησης, πανεπιστημιακοί, κοινωνικοί λειτουργοί και εκπρόσωποι κοινοτήτων Ρομά συζήτησαν το ευρωπαϊκό και ελληνικό

θεσμικό πλαίσιο, τους παράγοντες και τις προϋποθέσεις για την επιτυχημένη ένταξη των Ρομά και αντάλλαξαν εμπειρίες από τις διαφορετικές πρακτικές που ακολουθούνται.

- Έκδοση οδηγού διαφορετικότητας για δημοσίους υπαλλήλους*, με σκοπό την κάλυψη κενών στην πληροφόρηση των στελεχών του δημόσιου τομέα σε ό,τι αφορά τα ιδιαίτερα στοιχεία της ταυτότητας διαφόρων κατηγοριών πολιτών που καλούνται να εξυπηρετήσουν. Στη δημιουργία του, πολύ σημαντική υπήρξε η συμβολή οργανώσεων του νεοσυσταθέντος δικτύου συνεργασίας του Συνηγόρου με οργανώσεις της κοινωνίας των πολιτών που ασχολούνται με ζητήματα διακρίσεων*.
- Αυτοψίες σε περιοχές της περιφέρειας (Καλαμάτα, Θεσσαλονίκη, Καρδίτσα, Λευκάδα) όπου έχουν εντοπιστεί σημαντικά προβλήματα εξαιτίας της ύπαρξης κοινωνικά αποκλεισμένων πληθυσμών Ρομά. Οι δράσεις περιλάμβαναν συναντήσεις με αρμόδια στελέχη της τοπικής διοίκησης και άλλων υπηρεσιών, συλλογή υλικού για τον χειρισμό αναφορών, καταγραφή δεδομένων σχετικά με τον αριθμό τους, την οικιστική τους κατάσταση, απασχόληση και άλλους παράγοντες – αίτια του κοινωνικού αποκλεισμού τους. Μέρος του υλικού αναρτήθηκε στη διαδραστική ιστοσελίδα του Συνηγόρου για τους Ρομά*, ενώ μεγάλο μέρος είναι υπό επεξεργασία για μελλοντική ανάρτηση.
- Ημερίδα στην Πάτρα, όπου με τη συνεργασία του δήμου και τοπικών φορέων οργανώθηκε η ολοήμερη, πιλοτικού χαρακτήρα, εκδήλωση με τίτλο «Ημέρα δικαιωμάτων», η οποία συγκέντρωσε σημαντική δημοσιότητα από το τοπικό κοινό και τα ΜΜΕ.

Κατάρτιση και συνεργασία με ελληνικούς και διεθνείς φορείς

Κατά το 2014, αξιοποιώντας τη γνώση και την εμπειρία του, ο Συνήγορος συμμετείχε σε σειρά επιμορφωτικών σεμιναρίων που στόχο είχαν την ενημέρωση και την ευαισθητοποίηση σε θέματα καταπολέμησης των διακρίσεων. Παράλληλα, συνεχίστηκε η εντατική συνεργασία και ανταλλαγή τεχνογνωσίας του Συνηγόρου με άλλους φορείς που δραστηριοποιούνται εντός και εκτός Ελλάδας σε θέματα εφαρμογής και προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης. Εκπρόσωποι του Συνηγόρου συμμετείχαν, ως εκπαιδευτές, σε πολυάριθμα επιμορφωτικά σεμινάρια. Ενδεικτικά, αξίζει να σημειωθεί η σταθερή συνεργασία του Συνηγόρου με τη Σχολή Μετεκπαίδευσης της ΕΛΑΣ, καθώς και την Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης, όπου παρέχει εκπαίδευση σε θέματα δικαιωμάτων και ίσης μεταχείρισης.

Ο Συνήγορος μετείχε, επίσης, με στελέχη του και ενημερωτικό υλικό στο Αντιρατσιστικό Φεστιβάλ της Αθήνας που διοργανώθηκε στις 4-6.7.2014 στην Πανεπιστημιούπολη Ιλίσίων, δίνοντας το μήνυμα της κοινής προσπάθειας με τους πολίτες και τις οργανώσεις τους για την καταπολέμηση κάθε είδους διάκρισης.

Στο επίπεδο συνεργασίας και ανταλλαγής τεχνογνωσίας αναφέρονται ενδεικτικά οι εξής συμμετοχές σε συνέδρια, ημερίδες και εκδηλώσεις ευρωπαϊκών και διεθνών θεσμών, φορέων και δικτύων:

- Η Συνήγορος του Πολίτη συμμετείχε στο σεμινάριο που διοργάνωσε το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Αρχών Ίσης Μεταχείρισης (Equinet) με ομιλία με θέμα την

εμπειρία του έλληνα Συνηγόρου στην καταπολέμηση των διακρίσεων βάσει εθνικότητας, στο πλαίσιο της ελευθερίας κυκλοφορίας των εργαζομένων στην Ευρωπαϊκή Ένωση (Βρυξέλλες, 19.2.2014).

- Ο Βοηθός Συνήγορος Βασίλης Καρύδης παρουσίασε την ειδική έκθεση για τη ρατσιστική βία σε συνέδριο της Επιτροπής κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (ECRI) με θέμα «The role of national Specialised Bodies in supporting local authorities in the fight against racism and intolerance» (Στρασβούργο, 22-23.5.2014).
- Ο Βοηθός Συνήγορος Βασίλης Καρύδης και ειδικοί επιστήμονες συμμετείχαν στο συνέδριο του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) για την αντιμετώπιση του ρατσιστικού λόγου «How can EU Member States combat hate crime effectively? Encouraging reporting & improving recording» (Θεσσαλονίκη, 28-29.4.2014).
- Ειδικοί επιστήμονες συμμετείχαν στην τέταρτη συνάντηση των εθνικών σημείων επαφής για τους Ρομά που διοργανώθηκε από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή (Βρυξέλλες, 13-14.2.2014), στο συνέδριο «ROMACT» που οργανώθηκε από κοινού από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή και το Συμβούλιο της Ευρώπης (Βρυξέλλες, 2-3.3.2014), σε συνάντηση του Οργανισμού Θεμελιωδών Δικαιωμάτων (FRA) για την προετοιμασία της έκθεσης «Μειονότητες & Διακρίσεις» (Βιέννη, 12.3.2014), σε συμπόσιο του ΟΗΕ με θέμα: «The Human Rights of Persons with Psychosocial Disabilities» (Βρυξέλλες, 16-17.10.2014).

Ο Συνήγορος πραγματοποίησε, επίσης, συναντήσεις εργασίας με εκπροσώπους διεθνών και ευρωπαϊκών φορέων και

οργανισμών. Ενδεικτικά η Συνήγορος του Πολίτη συναντήθηκε:

- με την Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας του Συμβουλίου της Ευρώπης (ECRI). Η συζήτηση εστιάστηκε σε ζητήματα βελτίωσης του θεσμικού πλαισίου για την πληρέστερη προστασία των θυμάτων διακρίσεων και την αποτελεσματικότερη καταπολέμηση ρατσιστικών πρακτικών στην Ελλάδα (11.3.2014)
- με τον ειδικό απεσταλμένο της Εθνοσυνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Nikolaj Villumsen, στο πλαίσιο της επίσκεψής του στην Ελλάδα για να καταγράψει τις επιπτώσεις της κρίσης και των μέτρων λιτότητας σε θέματα ίσων ευκαιριών σε ευάλωτες κοινωνικές ομάδες, κατόπιν σχετικής πρωτοβουλίας Ευρωβουλευτών. Στη συνάντηση μετείχαν επίσης οι Βοηθοί Συνήγοροι κκ. Χρήστος Ιωάννου, Βασίλης Καρύδης και Γεώργιος Μόσχος και η Γραμματέας της Επιτροπής Ισότητας και Καταπολέμησης των Διακρίσεων της Εθνοσυνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης, κ. Elodie Fischer (15.9.2014)
- με εκπροσώπους του Disability Rights International (DRI), όπου ενημερώθηκαν σχετικά με την αναπηρία και τα προβλήματα των ΑμεΑ στη χώρα μας, καθώς και για τα σχετικά πορίσματα και τις παρεμβάσεις του Συνηγόρου στο πεδίο αυτό (30.1.2014).

Ο Συνήγορος εκπροσωπήθηκε, επίσης, σε συνάντηση με μέλη του Δικτύου Καταγραφής Περιστατικών Ρατσιστικής Βίας (16.1.2014), σε συνάντηση με κλιμάκιο της Διεθνούς Αμνηστίας για θέματα Ρομά (23.1.2014), σε συνέδριο που διοργάνωσε η Πρεσβεία των ΗΠΑ στην Ελλάδα «Conference on Combating

Discrimination, Violence and Intolerance Based on Religion and National Origin» (28-30.1.2014), σε εκπαιδευτικό σεμινάριο της ΜΚΟ «Αντιγόνη» που υλοποιήθηκε στο πλαίσιο του προγράμματος «DARE-NET – Desegregation and Action for Roma Integration» (Θεσσαλονίκη, 7.3.2014), σε εκδήλωση της ΜΚΟ «Αντιγόνη» και της Ομοφυλοφιλικής – Λεσβιακής Κοινότητας Ελλάδας (ΟΛΚΕ) με θέμα: «Οι επιπτώσεις της ρητορικής μίσους στην εικόνα και στα δικαιώματα των ευάλωτων ομάδων» στο πλαίσιο της πανευρωπαϊκής καμπάνιας «Όχι μίσος κατά τη διάρκεια της προεκλογικής εκστρατείας» (23.5.2014).

Τέλος, ο Συνήγορος παραμένει ενεργό μέλος του Ευρωπαϊκού Δικτύου Αρχών Ίσης Μεταχείρισης (Equinet), ένα δίκτυο οριζόντιας σύνδεσης και συντονισμού των επίσημων φορέων για την υλοποίηση των κοινοτικών Οδηγιών κατά των διακρίσεων στις χώρες της ΕΕ και στις υπό ένταξη χώρες. Ο Συνήγορος συμμετέχει σε όλες τις ομάδες εργασίας του δικτύου και εκπροσωπείται συστηματικά στις συναντήσεις που πραγματοποιούνται ετησίως για την οργάνωση των εργασιών των ομάδων, αλλά και για την ανταλλαγή πληροφοριών σχετικά με θέματα διακρίσεων στο πλαίσιο των εκάστοτε επιλεγμένων δράσεων της ομάδας. Στο πλαίσιο του ευρωπαϊκού δικτύου Equinet ειδικοί επιστήμονες του Συνηγόρου συμμετείχαν σε εκπαιδευτικά σεμινάρια για τις νομοθετικές εξελίξεις και τη νομολογία της ευρωπαϊκής νομοθεσίας για την ίση μεταχείριση (Βρυξέλλες, 19.2. & 9.5.2014), σε συνάντηση της ομάδας εργασίας «Communication Strategies and Practices» για ζητήματα επικοινωνίας (Βρυξέλλες, 3-4.6. & 24.11.2014), σε εκπαιδευτικό σεμινάριο για ζητήματα

διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητα φύλου (Στοκχόλμη, 17-18.6.2014), σε εκπαιδευτικό σεμινάριο με θέμα «Η θέσπιση θετικών μέτρων για την καταπολέμηση των διακρίσεων» (Βελιγράδι, 16-17.10.2014), σε συναντήσεις της ομάδας εργασίας «Strategy Development» με θέμα την ανάπτυξη στρατηγικής κατά των διακρίσεων (Βρυξέλλες, 27.2.2014 και Βιέννη, 4-5.9.2014).

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΦΥΛΟ ΚΑΙ ΕΡΓΑΣΙΑΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ

Ειδική έκθεση 2014 (άρθρο 25 παράγρ. 8 Ν. 3896/2010)

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Διαθεσιμότητα

Άδειες ανατροφής και διευκολύνσεις λόγω οικογενειακής κατάστασης

Μοριοδότηση διαζευγμένων ως μονογονέων για πρόσληψη στο Δημόσιο

ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Διάκριση λόγω φύλου στη συνταξιοδότηση

Απόλυση κατά την περίοδο προστασίας της μητρότητας

Προβληματικές καταγγελίες σύμβασης και μη απασχόληση προστατευομένων λόγω μητρότητας από τη διάδοχο εταιρεία

Άνιση μεταχείριση στην αμοιβή

Αλλαγή των όρων εργασίας χωρίς τεκμηρίωση εκ μέρους του εργοδότη

Άδειες μητρότητας και ανατροφής ιδιωτικού τομέα

ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ

Επίδομα μητρότητας αυτοαπασχολούμενων γυναικών

Άδειες ανατροφής συζύγων αυτοαπασχολούμενων

Άδειες ανατροφής συζύγων αυτοαπασχολούμενων εργαζομένων στη ΔΕΗ

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΦΥΛΟΥ

ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΝΔΡΩΝ – ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Συνήγορος και Συμβούλιο της Ευρώπης

Συνεργασία με το Equinet

Συνεργασία με European Union Agency for Fundamental Rights

Συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στην ειδική έκθεση «Φύλο και εργασιακές σχέσεις» του 2013, είχε διαπιστωθεί η μεγάλη διαφοροποίηση των ισχυουσών ρυθμίσεων στα θέματα ισότητας φύλου μεταξύ των διαφόρων κατηγοριών εργαζομένων του δημόσιου, του ιδιωτικού τομέα και των αυτοαπασχολούμενων. Κατά το έτος 2014, ο Συνήγορος παρατηρεί ότι αναλήφθηκαν νομοθετικές πρωτοβουλίες, με στόχο τη ρύθμιση προβληματικών ζητημάτων ειδικά στον τομέα αδειών ανατροφής και άλλων παροχών που σχετίζονται με τη μητρότητα, με αξιολογούμενες τις εξελίξεις στο πεδίο των αυτοαπασχολούμενων, των οποίων η προστασία υπολείπεται εξαιρετικά μέχρι πέρυσι εκείνης των υπόλοιπων κατηγοριών εργαζομένων. Ωστόσο, φάνηκαν να ανακύπτουν νέα προβλήματα, λόγω της αποσπασματικότητας των συγκεκριμένων ρυθμίσεων.

Τα προβλήματα αυτά έγιναν ιδιαίτερα αισθητά στον δημόσιο τομέα, γεγονός στο οποίο φαίνεται να οφείλεται και η αύξηση των αναφορών στο πεδίο αυτό κατά το έτος 2014. Τα προγράμματα κινητικότητας και διαθεσιμότητας δημοσίων υπαλλήλων και η θεσμοθέτηση δικαιωμάτων των γονέων στις άδειες ανατροφής ανέδειξαν σοβαρά πρακτικά προβλήματα κατά την εφαρμογή τους, καταλήγοντας συχνά στην πράξη να δημιουργούν νέες ανισότητες. Χαρακτηριστική περίπτωση είναι η άδεια ανατροφής του Ν. 4075/2012, που δεν καταλαμβάνει στην πράξη όλες τις κατηγορίες εργαζομένων στον δημόσιο τομέα, με αποτέλεσμα να εμφανίζονται μεγάλες αποκλίσεις στην πραγμάτωση του δικαιώματος αυτού.

Στον ιδιωτικό τομέα, η μητρότητα φαίνεται να αποτελεί για τους εργοδότες βάρος, από το οποίο προέχει να απαλλαγούν, και όχι πεδίο προστασίας. Καταγγελίες συμβάσεων εργασίας, εξώθηση σε παραίτηση μέσω δυσμενών μεταβολών των συνθηκών εργασίας εργαζομένων στη διάρκεια της περιόδου προστασίας λόγω εγκυμοσύνης και μητρότητας, υποχρεωτική συνταξιοδότηση με χρήση ευεργετικών, καταρχήν, διατάξεων με σκοπό την απομάκρυνση γυναικών από το εργασιακό περιβάλλον χωρίς τη συναίνεσή τους αποτελούν χαρακτηριστικές συμπεριφορές ιδιωτών εργοδοτών*. Αν και το ποσοστό των αναφορών που σχετίζονται με τον ιδιωτικό τομέα εμφανίζεται μειωμένο σε σχέση με το έτος 2013, παρατηρείται αύξηση των σχετικών υποθέσεων που διαβιβάζονται στον Συνήγορο από το ΣΕΠΕ, που αντανακλά τη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ των δύο θεσμών και ίσως την αύξηση καταγγελιών στο ΣΕΠΕ, για διακρίσεις φύλου στην απασχόληση.

Η σημαντικότερη εξέλιξη στα θέματα ισότητας φύλου παρατηρείται, όμως, στον τομέα των αυτοαπασχολούμενων. Από τη σχεδόν απόλυτη έλλειψη προστασίας τους, κατά την περίοδο εγκυμοσύνης και μητρότητας, ενεργοποιήθηκε εντός του 2014 το δικαίωμα λήψης εκ μέρους τους επιδόματος μητρότητας. Εκδόθηκε η από διετίας αναμενόμενη κοινή υπουργική απόφαση και θεσπίστηκε το δικαίωμα λήψης άδειας ανατροφής από τους συζύγους-πατέρες αυτοαπασχολούμενων γυναικών, μέσω σχετικής πρόβλεψης στην ΕΓΣΣΕ του 2014. Παρά ταύτα, στην πράξη παρατηρούνται ακόμη καθυστερήσεις στην υλοποίησή τους.

Στα ζητήματα σεξουαλικής παρενόχλησης οι αναφορές εμφανίζονται σταθερές σε αριθμό. Αναδεικνύεται όμως σταδιακά ο διαπαιδαγωγικός ρόλος του Συνηγόρου, που τονίζει, με κάθε ευκαιρία, την ανάγκη προστασίας των θυμάτων παρενόχλησης και τις υποχρεώσεις των εργοδοτών ως προς την ενδελεχή διερεύνηση τέτοιας φύσεως καταγγελιών, αλλά και ως προς λήψη προληπτικών μέτρων για την αποτροπή δημιουργίας παρενοχλητικού κλίματος στον εργασιακό χώρο. Τέλος, η διερεύνηση αναφορών διακριτικής μεταχείρισης λόγω ταυτότητας φύλου εξακολουθεί να αναδεικνύει την ανάγκη ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης στον σεβασμό της διαφορετικότητας.

ΔΗΜΟΣΙΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Κατά το έτος 2014, ο αυξημένος αριθμός υποθέσεων ισότητας φύλου, που σχετίζονται με τον δημόσιο τομέα, θα μπορούσε να αποδοθεί στην εφαρμογή των προγραμμάτων διαθεσιμότητας και κινητικότητας υπαλλήλων –ζήτημα που απασχόλησε τον Συνήγορο και στην *Ετήσια Έκθεση 2013*– αλλά και σε ορισμένες πρόσφατες εξελίξεις, όπως η αναγνώριση, ιδίως στους πατέρες, δικαιωμάτων σχετικών με άδειες ανατροφής (με ή χωρίς αποδοχές). Η υλοποίηση των θεσμικών αυτών αλλαγών, αναμφισβήτητα θετικών, ανέδειξε στην πράξη σειρά προβλημάτων.

 Ο Συνήγορος διαπιστώνει ότι η θεσμική αντιμετώπιση τέτοιων ζητημάτων διακρίνεται από αποσπασματικότητα και ανομοιομορφία, με αποτέλεσμα να προκαλείται σύγχυση στις αρμόδιες υπηρεσίες και στους ενδιαφερόμενους, όσον

αφορά το τι ακριβώς ισχύει για την εκάστοτε περίπτωση.

Δεδομένου, μάλιστα, ότι τα δικαιώματα ανατροφής αφορούν και τους δύο γονείς, των οποίων όμως το εργασιακό καθεστώς μπορεί να ποικίλλει, τίθενται πολλά ζητήματα για το περιεχόμενο του δικαιώματος κάθε γονέα όχι μόνο αυτοτελώς αλλά και σε σχέση με τον άλλο, καθώς και σε σχέση με τον αριθμό και την ηλικία των παιδιών κ.λπ. Πέραν αυτού, ορισμένες υπηρεσίες φάνηκαν ανέτοιμες να εφαρμόσουν τις σχετικές διατάξεις, φαινόμενο που εντάθηκε λόγω έλλειψης προσωπικού και αυξημένων υπηρεσιακών αναγκών.

Χαρακτηριστική περίπτωση είναι η πρόσφατη καθιέρωση ορισμένων δικαιωμάτων (όπως η άδεια ανατροφής πατέρα, του άρθρου 6 παράγρ. 2 Ν. 4210/2013) που δημιούργησε προσδοκίες επέκτασής τους σε κατηγορίες υπαλλήλων οι οποίοι δεν emπίπτουν αυτομάτως στις ρυθμίσεις του υπαλληλικού κώδικα (όπως οι ένστολοι και γενικότερα οι υπηρετούντες σε υπηρεσίες με ιδιαίζουσα αποστολή και χαρακτήρα). Επιμέρους νομοθετικές ή κανονιστικές πρωτοβουλίες αρχίζουν να αποσαφηνίζουν τα ζητήματα αυτά στο επίπεδο των ρυθμίσεων, αν και άλλοτε εναρμονίζονται με τις ρυθμίσεις του ΥΚ και άλλοτε όχι (ΕΛΑΣ, Πυροσβεστικό Σώμα, στρατιωτικοί).

Επιπλέον, ο Συνήγορος δέχεται πλήθος ατομικών ερωτημάτων πληροφόρησης, μολονότι η πληροφόρηση των πολιτών αποτελεί, καταρχήν, μέρος των καθηκόντων των κατά περίπτωση αρμόδιων υπηρεσιών. Ο μεγάλος αριθμός τέτοιων αιτημάτων καθιστά προφανές ότι είτε οι υπηρεσίες δεν ανταποκρίνονται επαρ-

κώς στον ρόλο αυτό για διάφορους λόγους είτε οι ενδιαφερόμενοι θεωρούν ότι δεν θα λάβουν από αυτές αξιόπιστη ενημέρωση. Η προαναφερθείσα πολυπλοκότητα των σχετικών ρυθμίσεων φαίνεται να αποτελεί σημαντική συνιστώσα του προβλήματος.

 Ανακύπτει, λοιπόν, η ανάγκη κάποιας μορφής κωδικοποίησης από τις κεντρικές υπηρεσίες και τους οργανισμούς, προκειμένου οι κατά τόπον υπηρεσίες τους να είναι σε θέση να παράσχουν την ενδεδειγμένη πληροφόρηση στους απασχολούμενους.

Διαθεσιμότητα

Διαθεσιμότητα κατά την περίοδο εγκυμοσύνης και μητρότητας

Κατά το παρελθόν, ο Συνήγορος είχε απευθυνθεί στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης, τεκμηριώνοντας την άποψη ότι πρέπει να εξαιρεθούν από τη διαθεσιμότητα (Ν. 4093/2012) υπάλληλοι που είτε τελούν σε κατάσταση εγκυμοσύνης είτε διανύουν το χρονικό διάστημα των 18 μηνών μετά τον τοκετό, κατά το οποίο ισχύει η προστασία από απόλυση λόγω μητρότητας. Το υπουργείο υποστήριξε ότι δεν μπορούν να ισχύσουν εν προκειμένω οι σχετικές προστατευτικές διατάξεις, επειδή η διαθεσιμότητα επέρχεται ως αυτοδίκαιη συνέπεια της κατάργησης της θέσης τους (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 117).

Με τον Ν. 4250/2014, διαμορφώθηκαν νέα δεδομένα για το ζήτημα αυτό, καθώς προβλέφθηκε ότι υπάλληλοι που βρίσκονται σε κατάσταση εγκυμοσύνης ή διανύουν το χρονικό διάστημα προστασίας από απόλυση, μετατάσο-

νται ή μεταφέρονται αυτοδικαίως στον φορέα όπου μεταβιβάζονται οι αρμοδιότητες των καταργούμενων φορέων και η σχέση εργασίας τους δεν λύεται. Επειδή, όμως, η διάταξη αυτή δεν ίσχυσε αναδρομικά, ανέκυψε διακριτική μεταχείριση για τις υπαλλήλους που τέθηκαν σε διαθεσιμότητα δυνάμει του Ν. 4093/2012, σε σχέση με τις υπαλλήλους των καταργούμενων φορέων του Ν. 4250/2014, κατά παρέκκλιση της συνταγματικής επιταγής της ισότητας. Η κατάσταση αυτή τροποποιήθηκε περαιτέρω με τον Ν. 4235/2014, αφού το χρονικό διάστημα της διαθεσιμότητας παρατάθηκε –για τις συγκεκριμένες κατηγορίες υπαλλήλων– επί 12 και όχι 18 μήνες.

Απευθυνόμενος εκ νέου στο υπουργείο,

 ο Συνήγορος ζήτησε να υπαχθούν στις εξαιρέσεις διαθεσιμότητας οι έγκυες υπάλληλοι και οι ευρισκόμενες στην περίοδο προστασίας μητρότητας, κατ' αναλογία των προβλεπομένων στον Ν. 4250/2014, δηλαδή για 18 μήνες μετά τον τοκετό, ώστε να ταυτίζεται η προβλεφθείσα παράταση με το θεσμοθετημένο χρονικό διάστημα της προστασίας λόγω μητρότητας.

Για το θέμα αυτό δεν έχει υπάρξει μέχρι στιγμής ανταπόκριση (υποθέσεις 178442, 178584, 178847/2013, 180326/2014).

Διαθεσιμότητα λόγω κατάργησης κλάδου γυναικείας απασχόλησης

Κοινή αναφορά κατατέθηκε από 393 καθαρίστριες, οι οποίες εργάζονταν στις υπηρεσίες του Υπουργείου Οικονομικών και τέθηκαν σε οκτάμηνη

διαθεσιμότητα, βάσει των διατάξεων του Ν. 4093/2012. Ζήτησαν την παρέμβαση του Συνηγόρου προκειμένου να εξακριβωθεί αν τυχόν υφίσταται διάκριση λόγω φύλου εξαιτίας της κατάργησης κλάδου που αποτελείτο μόνο από γυναίκες. Ο Συνήγορος ζήτησε από το υπουργείο ενημέρωση για όλες τις καταργηθείσες θέσεις και κλάδους από το 2010 και εντεύθεν, καθώς και για τα ποσοστά ανδρών και γυναικών που έχουν έως σήμερα τεθεί σε διαθεσιμότητα από το υπουργείο, χωρίς να λάβει απάντηση. Λόγω της προσφυγής των ενδιαφερομένων στα αρμόδια δικαστήρια και την έκδοση απόφασης του Αρείου Πάγου, με την οποία έγινε δεκτή αίτηση του Υπουργείου Οικονομικών, που ζήτησε να ανασταλεί προσωρινά η απόφαση του Μονομελούς Πρωτοδικείου Αθηνών για την επανατοποθέτηση των καθαριστριών, ο Συνήγορος όφειλε εκ του νόμου να διακόψει την εξέταση της αναφοράς των καθαριστριών, επισημαίνοντας τη μη ανταπόκριση της διοίκησης στην προσπάθεια διαμεσολάβησης (υποθέσεις 181486, 181526/2014).

Άδειες ανατροφής και διευκολύνσεις λόγω οικογενειακής κατάστασης

Άδεια ανατροφής όταν η σύζυγος δεν εργάζεται: Μεταβατικά προβλήματα εφαρμογής

Πατέρες, των οποίων οι σύζυγοι δεν εργάζονταν και οι οποίοι καταστάθηκαν δικαιούχοι του δικαιώματος στην άδεια ανατροφής τέκνου για πρώτη φορά δυνάμει του άρθρου 6 παράγρ. 2 Ν. 4210/2013, απευθύνθηκαν στον Συνήγορο, επειδή οι υπηρεσίες τους δεν τους χορηγούσαν πλήρη την εννιάμηνη

άδεια, αλλά τη μείωναν ανάλογα με την ηλικία του τέκνου κατά τη χρονική στιγμή υποβολής της αίτησης. Ο Συνήγορος κατέληξε στο συμπέρασμα ότι πρέπει να χορηγηθεί στους δικαιούχους ολόκληρη η εννιάμηνη άδεια, μέχρι τη συμπλήρωση του τέταρτου έτους του τέκνου τους. Ωστόσο, το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Ηλεκτρονικής Διακυβέρνησης ενέμεινε στη μέχρι σήμερα διατυπωμένη άποψη ότι «εφόσον ο πατέρας δημόσιος υπάλληλος, του οποίου η σύζυγος δεν εργάζεται, θεμελίωσε για πρώτη φορά δικαίωμα άδειας ανατροφής στις 21.11.2013, δικαιούται το μέρος που υπολείπεται ανάλογα με την ηλικία του τέκνου, το οποίο καθορίζεται με τη μετατροπή του χρόνου του μειωμένου ωραρίου σε ημέρες» (έγγραφο με αριθμ. Δ1ΔΑΔ/Φ53α/1975/6219/16.4.2014). Ο Συνήγορος θεωρεί ότι εξάντλησε τα περιθώρια παρέμβασής του στο θέμα αυτό.

Χορήγηση άδειας ανατροφής άνευ αποδοχών στους εκπαιδευτικούς

Ο Συνήγορος έχει ασχοληθεί με το θέμα των αδειών ανατροφής εκπαιδευτικών, τακτικών και εκτάκτων, από το 2010. Ειδικά για τους έκτακτους εκπαιδευτικούς (αναπληρωτές και ωρομίσθιους), είχε τονίσει σε πόρισμά του το θέμα της έλλειψης αδειών ανατροφής. Με αφορμή νέα αναφορά το 2013, ζήτησε από το Υπουργείο Παιδείας να χορηγηθεί στους έκτακτους εκπαιδευτικούς η άδεια άνευ αποδοχών του Ν. 4075/2012 (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 116). Εντέλει, στις 5.5.2014, το υπουργείο εξέδωσε εγκύκλιο με θέμα «Άδειες εκπαιδευτικών Πρωτοβάθμιας και Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης», στην οποία περιλαμβάνει το σύνολο των αδειών που χορηγούνται

στους εκπαιδευτικούς, μεταξύ των οποίων και η τετράμηνη άδεια ανατροφής χωρίς αποδοχές, αλλά με πλήρη προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων (163573/2013)*.

Άδειες ανατροφής υπηρετούντων στα Σώματα Ασφαλείας και στις Ένοπλες Δυνάμεις

Ο Συνήγορος δέχτηκε αναφορές από ενστόλους που κατήγγειλαν δυσμενή μεταχείριση λόγω φύλου σε βάρος των ανδρών, κατά τη διαδικασία χορήγησης αδειών ανατροφής. Συγκεκριμένα, πατέρες υπηρετούντες στο Πυροσβεστικό Σώμα (ΠΣ) είχαν προ ετών καταγγείλει πλήρη έλλειψη του δικαιώματος χορήγησης άδειας ανατροφής, ενώ πατέρες υπηρετούντες στην ΕΛΑΣ κατήγγειλαν περιορισμούς στο δικαίωμα χρήσης άδειας ανατροφής. Έπειτα από επανειλημμένες παρεμβάσεις του Συνηγόρου, προβλέφθηκαν άδειες ανατροφής παιδιού και διευκολύνσεις λόγω οικογενειακών υποχρεώσεων, για τους ένστολους πατέρες του πυροσβεστικού και αστυνομικού προσωπικού. Ειδικότερα, εκδόθηκε το ΠΔ 3/2014, που προβλέπει άδεια κύησης – τοκετού, διάρκειας 5 μηνών, για τις γυναίκες που υπηρετούν στο ΠΣ και εννιάμηνη άδεια ανατροφής παιδιού, της οποίας μπορεί να κάνει χρήση οποιοσδήποτε από τους δύο γονείς ανήκει στο πυροσβεστικό προσωπικό, εφόσον έχει συμπληρώσει ένα έτος υπηρεσίας με αποδοχές. Επίσης, εκδόθηκαν δύο εγκύκλιοι, με τις οποίες ενημερώθηκαν όλες οι αστυνομικές υπηρεσίες ότι: α) άνδρας αστυνομικός δικαιούται να κάνει χρήση πλήρους εννιάμηνης άδειας ανατροφής, ακόμη και στην περίπτωση κατά την οποία η μητέρα του ανηλίκου έχει κάνει χρήση

εξάμηνης ειδικής άδειας προστασίας μητρότητας του ΟΑΕΔ, και β) χορηγείται άδεια ανατροφής στους πατέρες αστυνομικούς, ανεξαρτήτως του αν η μητέρα εργάζεται, καθώς και ένα επιπλέον εξάμηνο άδειας ανατροφής στους γονείς διδύμων και πολυδύμων, για κάθε παιδί πέραν του ενός (ενδεικτικά, υποθέσεις 125519/2010, 146362/2011, 162336/2013)*.

Υπηρετούντες στις Ένοπλες Δυνάμεις κατήγγειλαν ότι, όταν η σύζυγος, εργαζόμενη στον ιδιωτικό τομέα, έκανε χρήση της εξάμηνης ειδικής άδειας μητρότητας του άρθρου 142 Ν. 3655/2008, το εξάμηνο αυτό αφαιρείτο από την εννιάμηνη άδεια ανατροφής του συζύγου. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι, σύμφωνα με τις επιταγές του Ευρωπαϊκού Δικαίου, όπως αυτό ερμηνεύεται από το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΔΕΕ), απαγορεύεται να αφαιρεθεί μια άδεια μητρότητας (εξάμηνη άδεια) από μία άδεια ανατροφής (εννιάμηνη άδεια). Το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας αποδέχθηκε την πρόταση του Συνηγόρου και εξέδωσε διευκρινιστική διαταγή, βάσει της οποίας ο πατέρας υπηρετών στις Ένοπλες Δυνάμεις δικαιούται πλήρες εννιάμηνο, ακόμη και σε περίπτωση κατά την οποία η μητέρα έχει κάνει χρήση της εξάμηνης άδειας. Στη συνέχεια, ο Συνήγορος, απευθυνόμενος στο υπουργείο, υποστήριξε ότι το οριζόμενο στη διαταγή δεν μπορεί να ισχύσει, επειδή στις Ένοπλες Δυνάμεις η εννιάμηνη άδεια ανατροφής πρέπει να έχει εξαντληθεί μέχρι τον δέκατο τέταρτο μήνα ζωής του παιδιού. Για τον λόγο αυτό, ζήτησε παράταση του δεκαεξαμήνου για εύλογο χρονικό διάστημα, ώστε να μπορεί να γίνεται πλήρης χρήση και των δύο δικαιωμά-

των. Η πρόταση έγινε δεκτή από το υπουργείο, και με υπουργική απόφαση έγινε επέκταση του δεκαεξαμήνου σε τριαντάμηνο (υποθέσεις 165581, 172177/2013)*.

Υπηρετούντες στις Ένοπλες Δυνάμεις κατήγγειλαν την άρνηση της διοίκησης να τους χορηγήσει άδεια ανατροφής άνευ αποδοχών του Ν. 4075/2012. Ο Συνήγορος ζήτησε από το Υπουργείο Εθνικής Άμυνας τη χορήγηση της άδειας και έλαβε την απάντηση ότι το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο των αδειών ανατροφής υπερκαλύπτει τις απαιτήσεις της Οδηγίας 2010/18/ΕΕ και δεν υφίσταται περαιτέρω ζήτημα εναρμόνισης του κανονιστικού πλαισίου. Στη συνέχεια, ο Συνήγορος επισήμανε ότι η χορήγηση της συγκεκριμένης άδειας δεν καταργεί και δεν επηρεάζει τη χορήγηση άλλων συναφών δικαιωμάτων, επιπλέον εφαρμόζεται σε πολύ ευρύτερο φάσμα εργαζομένων, και παρόλο που είναι άνευ αποδοχών, προστατεύει πλήρως τα εργασιακά δικαιώματα των χρηστών. Συνεπώς, η μη χορήγησή της συνιστά δυσμενή διακριτική μεταχείριση εις βάρος της αποκλεισμένης ομάδας εργαζομένων. Το υπουργείο επανέξετάζει το θέμα (167749/2013).

Τέλος, ο Συνήγορος έγινε αποδέκτης αναφορών στρατιωτικών που διαμαρτύρονταν για το γεγονός ότι με τον Ν. 4210/2013 παρασχέθηκε στους πολιτικούς και διοικητικούς υπαλλήλους και υπαλλήλους ΝΠΔΔ η δυνατότητα να λαμβάνουν άδεια ανατροφής τέκνου ακόμη και όταν η σύζυγός τους δεν εργάζεται, ενώ δεν προβλέπεται αντίστοιχο δικαίωμα για τους στρατιωτικούς. Ο Συνήγορος επισήμανε στο Υπουργείο Εθνικής Άμυνας ότι ο αποκλεισμός του

στρατιωτικού πατέρα υπαλλήλου από την άδεια ανατροφής παιδιού, όταν η σύζυγός του δεν εργάζεται, αντίκειται στις διατάξεις περί ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών και περί απαγόρευσης κάθε άμεσης ή έμμεσης διάκρισης όσον αφορά τους όρους εργασίας, για λόγους που αφορούν το φύλο. Για την αποκατάσταση της ίσης μεταχείρισης προτάθηκε προς το υπουργείο το νομοθετικό πλαίσιο των αδειών του να καταστεί συμβατό με τις ρυθμίσεις του Ν. 3528/2007, μετά και την τελευταία τροποποίηση του Ν. 4210/2013. Το υπουργείο εξέφρασε τη θέση ότι ο περιορισμός του δικαιώματος του πατέρα στρατιωτικού στην περίπτωση που η σύζυγός του δεν εργάζεται, οπότε είναι εξασφαλισμένη η φροντίδα του τέκνου, συνάδει με τον ιδιαίτερο ρόλο των Ενόπλων Δυνάμεων, που συνίσταται στην επιχειρησιακή ετοιμότητα και το αξιόμαχο των στελεχών του στρατιωτικού προσωπικού. Τυχόν κατάργηση του περιορισμού αυτού θα είχε υπολογίσιμη επίπτωση στην επάνδρωση των στρατιωτικών μονάδων και υπηρεσιών, και ως εκ τούτου, στην κάλυψη των επιχειρησιακών αναγκών των Ενόπλων Δυνάμεων. Κατόπιν αυτού, ο Συνήγορος ενημέρωσε τους αναφερόμενους ότι δεν έχει πλέον άλλα περιθώρια διαμεσολάβησης (υποθέσεις 180280, 180494, 180716, 181229, 181765, 181841, 182516, 184059, 184372, 185049, 185227/2014) .

Απαλλαγή από εφημερίες γιατρών, μητέρων βρεφών

Γιατρός ζήτησε την παρέμβαση του Συνηγόρου διότι αμέσως μετά την επιστροφή της στο νοσοκομείο από την άδεια λοχείας κλήθηκε να συμμετά-

σχει στο πρόγραμμα εφημεριών του νοσοκομείου, παρόλο που ζήτησε από τη διοίκηση να εξαιρεθεί, ως μητέρα βρέφους. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε στο Υπουργείο Υγείας και ζήτησε την έκδοση διευκρινιστικής εγκυκλίου, βάσει των διατάξεων της Οδηγίας 92/85/ΕΕΚ αλλά και των σχετικών αποφάσεων του ΔΕΕ, για την προστασία εγκύων, λεχουσών και θηλαζουσών. Το υπουργείο προέβη στην έκδοση της υπ' αριθμ. Α2γ/Γ.Π.13471/24.11.14 διευκρινιστικής εγκυκλίου. Με αυτή ζητείται από τις Διοικήσεις Υγειονομικών Περιφερειών της χώρας η πιστή εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 7 ΠΔ 176/1997 (απαλλαγή από νυκτερινή υπηρεσία) για εγκύους, λεχούσες και γαλουχούσες γιατρούς υπηρεσίας υπαίθρου, μέχρι τη συμπλήρωση του πρώτου έτους της ζωής του βρέφους. Όσον αφορά τις υπόλοιπες μητέρες-γιατρούς με παιδιά έως 4 ετών, το υπουργείο ζητεί, κατά τον καθορισμό του προγράμματος εφημεριών, να παρέχεται σε αυτές η μέγιστη δυνατή διευκόλυνση, εφόσον δηλώσουν ότι το επιθυμούν (υπόθεση 176284/2013).

Μοριοδότηση διαζευγμένων ως μονογόνων για πρόσληψη στο Δημόσιο

Σωματείο απευθύνθηκε στον Συνήγορο για τη μη μοριοδότηση για πρόσληψη στο Δημόσιο διαζευγμένων υποψηφίων. Σύμφωνα με την ελληνική νομοθεσία και πρακτική, μονογονείς, και συνεπώς δικαιούχοι σχετικής μοριοδότησης, θεωρούνται μόνον οι χήροι και οι άγαμοι, ενώ από την κατηγορία των διαζευγμένων, μόνον όσοι ασκούν τη γονική μέριμνα εν τοις πράγμασι και κατ' αποκλειστικότητα, κατόπιν δικαστικής απόφασης. Ο Συνή-

γορος, απευθυνόμενος στο Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης αλλά και στη Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλου, έθεσε το ζήτημα υπό την οπτική του φύλου, δεδομένου ότι η μεγάλη πλειονότητα των διαζευγμένων γονέων που ασκούν την επιμέλεια των ανήλικων τέκνων τους είναι γυναίκες, βάσει και έρευνας της ΕΕ. Η ΓΓΦ υποστήριξε την πρόταση του Συνηγόρου. Το υπουργείο, όμως, ενέμεινε στην άποψη ότι ο διαζευγμένος, για να υπαχθεί στις ευεργετικές διατάξεις περί μονογόνων, πρέπει να ασκεί όχι απλώς την επιμέλεια αλλά το σύνολο της γονικής μέριμνας (επιμέλεια, διαχείριση, εκπροσώπηση), βάσει δικαστικής απόφασης (υπόθεση 172699/2013).

ΙΔΙΩΤΙΚΟΣ ΤΟΜΕΑΣ

Τα προβλήματα που αναδεικνύουν οι αναφορές για θέματα ίσης μεταχείρισης των φύλων στην απασχόληση στον ιδιωτικό τομέα εστιάζονται κυρίως στη συμπεριφορά των εργοδοτών κατά την περίοδο εγκυμοσύνης και μητρότητας.

 Σε όλη τη διάρκεια της οικονομικής κρίσης φάνηκε ότι η γυναικεία παρουσία στο εργασιακό περιβάλλον είναι συνήθως το εύκολο και κυρίως το πρώτο θύμα της*. Γυναίκες εργαζόμενες άλλοτε ωθούνται σε συνταξιοδότηση και άλλοτε αντιμετωπίζουν καταστάσεις που τις ωθούν να παραιτηθούν όταν γνωστοποιήσουν ότι βρίσκονται σε κατάσταση εγκυμοσύνης. Δυστυχώς, η προστασία της μητρότητας δεν έχει ευαισθητοποιήσει επαρκώς τον κόσμο των εργοδοτών, οι οποίοι την αντιμετωπίζουν ως βάρος.

Προβλήματα εμφανίζονται όμως και κατά την επιστροφή της εργαζομένης

στην εργασία έπειτα από άδεια μητρότητας. Ορισμένοι εργοδότες αρνούνται να υπογράψουν έγγραφα αναφερόμενα είτε σε επιδόματα μητρότητας είτε στην ειδική παροχή προστασίας μητρότητας του ΟΑΕΔ ή μεταβάλλουν τους όρους εργασίας τους.

Στις υποθέσεις που αφορούν τον ιδιωτικό τομέα, ο Συνήγορος συνεργάζεται με το Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας. Τα τελευταία χρόνια εμφανίζεται σχετική αύξηση των υποθέσεων που το ΣΕΠΕ διαβιβάζει στον Συνήγορο, σύμφωνα με την πρόβλεψη του νόμου. Η συνεργασία μεταξύ των δύο θεσμών φαίνεται να έχει βελτιωθεί, γεγονός που ο Συνήγορος αποδίδει και στην πραγματοποίηση προγραμμάτων επιμόρφωσης των επιθεωρητών εργασίας σε θέματα ίσης μεταχείρισης των φύλων, με συμμετοχή στελεχών του Συνηγόρου σε συνεργασία με το ΙΝΕΠ. Διαπιστώνει, όμως, ότι απαιτείται ένας κεντρικός συντονισμός, ώστε να επιτευχθεί μία ομοιόμορφη αντιμετώπιση των επιμέρους περιπτώσεων από τα τμήματα Κοινωνικής Επιθεώρησης. Η κατανόηση του ρόλου του Συνηγόρου και του θεσμικού πλαισίου της παρέμβασής του αλλά και η ανταλλαγή εμπειρίας μεταξύ στελεχών των δύο θεσμών αναμφισβήτητα διευκολύνει τη συνεργασία στην αντιμετώπιση των υποθέσεων. Έχει μάλιστα παρατηρηθεί ότι η παρουσία εκπροσώπου του Συνηγόρου στις εργατικές διαφορές έχει, στις περισσότερες των περιπτώσεων, θετικό αντίκτυπο στην έκβαση της υπόθεσης.

Διάκριση λόγω φύλου στη συνταξιοδότηση

Μια σχετικά νέα έκφραση διακριτικής

μεταχείρισης εις βάρος των γυναικών εργαζομένων είναι η ώθησή τους στη συνταξιοδότηση.

 Ορισμένοι εργοδότες προσπαθούν να τις απομακρύνουν χρησιμοποιώντας καταχρηστικά και χωρίς τη συναίνεσή τους ευεργετικές γι' αυτές διατάξεις.

Έτσι, αποζημιώνουν λόγω απόλυσης μόνο σε ποσοστό 40%, βάσει σχετικής νομοθετικής διάταξης, τις εργαζόμενες που θέτουν σε συνταξιοδότηση, ενώ οι ίδιες δεν έχουν εκδηλώσει την επιθυμία ή δεν έχουν αιτηθεί συνταξιοδότηση. Ακολουθούν ενδεικτικές περιπτώσεις.

Υπάλληλος σε ιδιωτική εταιρεία από το 1976 ανέφερε στον Συνήγορο ότι της κοινοποιήθηκε μέσω δικαστικού επιμελητή η καταγγελία της σύμβασης εργασίας της με την αιτιολογία ότι εντός του 2013 συμπλήρωσε το 55ο έτος της ηλικίας της και συνεπώς είχε τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ως μητέρα ανήλικου (Ν. 3863/2010). Ωστόσο, η αναφερόμενη δεν επιθυμούσε τη συνταξιοδότησή της. Ο Συνήγορος ζήτησε την άποψη της εργοδοτικής πλευράς, που απάντησε ότι, στο πλαίσιο ομαδικών απολύσεων, προχώρησε σε καταγγελίες συμβάσεων εργασίας με κοινωνικά κριτήρια, αρχίζοντας από τους εργαζομένους για τους οποίους η απώλεια εργασίας θα ήταν λιγότερο επαχθής. Έτσι, επιλέχθηκε η συγκεκριμένη εργαζόμενη, επειδή είχε δικαίωμα να λάβει σύνταξη γήρατος, βάσει ειδικών ευεργετικών διατάξεων. Ο Συνήγορος συνέταξε πόρισμα, καταλήγοντας ότι η ενέργεια αυτή από την πλευρά της εργοδότης εταιρείας είναι διάκριση λόγω φύλου, καθώς κανένας άνδρας εργαζόμενος στην εταιρεία, της ίδιας

ηλικίας και με τα ίδια κριτήρια (αριθμό ενσήμων, ανήλικο τέκνο), δεν βγήκε στη σύνταξη υποχρεωτικά. Η καταγγελία της σύμβασης εργασίας της εργαζομένης έλαβε χώρα τον Ιούνιο του 2013 και μέχρι τις αρχές του 2014, όταν η εργοδότης παρείχε στον Συνήγορο τα σχετικά στοιχεία και τις έγγραφες εξηγήσεις της, οι απολύσεις δεν είχαν ολοκληρωθεί. Η πρόωρη απόλυση της ενδιαφερόμενης θεωρήθηκε ότι συνιστά διάκριση λόγω φύλου, στον βαθμό που αναγκάστηκε να συνταξιοδοτηθεί, μολονότι επιθυμούσε και είχε ανάγκη να συνεχίσει να εργάζεται (υπόθεση 170553/2013)*.

Υπάλληλος εταιρείας αφορολόγητων ειδών σε αεροδρόμιο από το 1982 ανέφερε ότι της κοινοποιήθηκε καταγγελία της σύμβασης εργασίας της από την εργοδότης στις 6.11.2013, επειδή συμπλήρωσε τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ως μητέρα ανήλικου (Ν. 3863/2010) και της καταβλήθηκε το 40% της αποζημίωσης. Η ίδια δεν είχε διατυπώσει προς την εργοδότης εταιρεία βούληση συνταξιοδότησης. Η αναφορά κοινοποιήθηκε στον Συνήγορο τόσο από την αναφερόμενη όσο και από την οικεία Επιθεώρηση Εργασίας. Στην εργατική διαφορά που έλαβε χώρα, ο εκπρόσωπος της εργοδότης εταιρείας δήλωσε ότι η προσφεύγουσα είχε ενημερωθεί από τις 23.10.2012, διόλου αιφνιδιαστικά, μαζί με άλλες γυναίκες συναδέλφους της, ότι είχαν τις προϋποθέσεις συνταξιοδότησης ως μητέρες ανήλικων τέκνων. Ως προς την αποζημίωση, η εταιρεία υποστήριξε ότι εφαρμόσε τις διατάξεις του άρθρου 5 Ν. 435/1976. Ο Συνήγορος συνέταξε πόρισμα, διαπιστώνοντας ότι η ενέργεια αυτή από την πλευρά της εργοδό-

τριας εταιρείας ελέγχεται ως διάκριση λόγω φύλου, καθώς κανένας άνδρας εργαζόμενος της εταιρείας της αυτής ηλικίας και με τα ίδια κριτήρια (αριθμό ενσήμων, ηλικία, ανήλικο τέκνο) δεν προέκυψε ότι συνταξιοδοτήθηκε υποχρεωτικά, αλλά προφανώς ακολουθήθηκαν άλλα κριτήρια για τους άνδρες εργαζομένους. Εισηγήθηκε δε προς την αρμόδια Επιθεώρηση Εργασίας την επιβολή διοικητικού προστίμου στην εργοδότης εταιρεία (υπόθεση 181872/2014).

Απόλυση κατά την περίοδο προστασίας της μητρότητας

Σε πολλές περιπτώσεις που χρειάστηκε η παρέμβαση του Συνηγόρου αναδείχθηκε ότι εργοδότες επιχειρούν να καταγγείλουν τη σύμβαση εργασίας παρά την αυστηρή προστασία που παρέχουν οι αναγκαστικού δικαίου διατάξεις του νόμου κατά την περίοδο προστασίας λόγω εγκυμοσύνης ή μητρότητας. Μάλιστα, κάποιες φορές, όταν αντιλαμβάνονται τη δυσκολία απόλυσης, διαμορφώνουν ένα δυσμενές κλίμα που εξωθεί τις γυναίκες εργαζόμενες σε παραίτηση ή ακόμα, καταθέτουν δηλώσεις περί οικειοθελούς αποχώρησής τους, γεγονός του οποίου οι ίδιες λαμβάνουν γνώση μεταγενέστερα.

Συνήθεις είναι μάλιστα οι προφορικές απολύσεις εργαζομένων σε περίοδο προστασίας μητρότητας και χωρίς την απαιτούμενη επίκληση σπουδαίου λόγου. Οι εργοδότες μάλιστα αποφεύγουν να εμφανιστούν στην Επιθεώρηση Εργασίας όταν καλούνται να δώσουν εξηγήσεις, αλλά ούτε και αποστέλλουν γραπτό υπόμνημα. Οι απολύσεις αυτές είναι άκυρες, ενώ επιπλέον ελέγχονται και ως

διάκριση λόγω φύλου, δυνάμει του Ν. 3896/2010, διότι έλαβαν χώρα κατά τη διάρκεια προστασίας λόγω μητρότητας και δεν τηρήθηκε το τυπικό της διαδικασίας της απόλυσης προστατευόμενης λόγω μητρότητας. Στις περιπτώσεις αυτές, ο Συνήγορος με πόρισμά του εισηγείται προς την αρμόδια Επιθεώρηση Εργασίας την επιβολή διοικητικού προστίμου στους εργοδότες (ενδεικτικές υποθέσεις 173829/2013, 188937/2014).

Σε άλλη περίπτωση η απόλυση εργαζόμενης, ενώ τελούσε σε προστασία μητρότητας, ήταν έγγραφη, χωρίς όμως επίκληση σπουδαίου λόγου και χωρίς κοινοποίηση στην αρμόδια Επιθεώρηση Εργασίας, πράγμα που την καθιστούσε άκυρη. Δεδομένου, όμως, ότι η ενδιαφερόμενη ανέφερε πως η οικονομική κατάσταση της εταιρείας ήταν προβληματική, ο Συνήγορος απευθύνθηκε στην αρμόδια Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων, από την οποία ενημερώθηκε ότι η επιχείρηση βρίσκεται σε κατάσταση πτώχευσης. Στο πόρισμά του ο Συνήγορος κατέληξε ότι η απόλυση της εργαζομένης συνιστούσε διάκριση λόγω φύλου και πάσχει ακυρότητας. Συνυπολογίζοντας όμως την οικονομική κατάσταση της εργοδότης εταιρείας, δεν εισηγήθηκε πρόστιμο στη συγκεκριμένη περίπτωση (υπόθεση 184323/2014).

 Ορισμένοι εργοδότες, ενώ αρχικά φαίνονται να συμμορφώνονται προς τη σχετική νομοθεσία, αναζητούν ευκαιρία να προβούν σε καταγγελία της σύμβασης εργασίας ή ακόμη καταθέτουν δήλωση οικειοθελούς αποχώρησης εν αγνοία της ενδιαφερομένης.

Υπάλληλος σε αναψυκτήριο απολύθη-

κε λίγες ημέρες μετά την πρόσληψή της. Όταν ο εργοδότης της πληροφορήθηκε εκ των υστέρων την εγκυμοσύνη της, ανακάλεσε την καταγγελία. Στην πορεία, επειδή ο εργοδότης τής χρωστούσε δεδουλευμένα, η ίδια πρό-έβη εξωδίκως σε επίσχεση εργασίας (ΑΚ 325), μέχρις εξοφλήσεως των οφειλομένων. Κατόπιν τούτων, με εξώδικο, που θυροκολλήθηκε στην οικία της, ο εργοδότης την κάλεσε να παραλάβει τα οφειλόμενα δεδουλευμένα και να αναλάβει υπηρεσία την επόμενη ημέρα της θυροκόλλησης. Τη δήλη ημέρα η εργαζόμενη δεν εμφανίστηκε προς εργασία, αλλά ούτε ο εργοδότης επικοινωνήσε μαζί της τηλεφωνικώς. Αντίθετα, υπέβαλε ηλεκτρονικά την καταγγελία της σύμβασης εργασίας της. Κατά τη συζήτηση της εργατικής διαφοράς στο αρμόδιο Τμήμα Κοινωνικής Επιθεώρησης, δεν διαπιστώθηκε κάποιο περιθώριο διαμεσολάβησης μεταξύ των μερών. Ο Συνήγορος με πόρισμά του κατέληξε ότι ο εργοδότης καταχρηστικά (ΑΚ 281) και κατά παράβαση της καλής πίστης κατήγγειλε τη σύμβαση εργασίας της εργαζομένης. Αυτό διαφάνηκε τόσο εκ του γεγονότος της (πρώτης) απόλυσής της λίγες ημέρες μετά την πρόσληψή της όσο και εκ του γεγονότος ότι ο ίδιος, στο πλαίσιο της καλής πίστης, δεν επέδειξε διάθεση ανθρωπισμού έναντι της εγκύου εργαζομένης μέσω κάποιας προσπάθειας επικοινωνίας μαζί της, μολοντί η ίδια είχε αποδεδειγμένα βάσει ιατρικών βεβαιώσεων προβλήματα με την κύησή της. Ο Συνήγορος έκρινε ότι η απόλυση ήταν άκυρη διότι έλαβε χώρα κατά τη διάρκεια εγκυμοσύνης και εισηγήθηκε προς την αρμόδια Επιθεώρηση Εργασίας την επιβολή διοικητικού προστίμου στον εργοδότη (υπόθεση 184835/2014).

Σε άλλη περίπτωση, εταιρεία κατέθεσε δήλωση οικειοθελούς αποχώρησης εργαζομένης εν αγνοία της και σε χρόνο κατά τον οποίο η ίδια τελούσε σε κατάσταση εγκυμοσύνης. Κατά τη συνάντηση των μερών στην Επιθεώρηση Εργασίας παρατηρήθηκε ουσιώδης διάσταση των ισχυρισμών τους ως προς τον ακριβή προσδιορισμό της τελευταίας μέρας, κατά την οποία η εργαζόμενη προσήλθε στην εργασία της (διαφορά μιας μέρας). Ο σύζυγος της εργαζόμενης προσκόμισε ενώπιον της Επιθεώρησης Εργασίας έγγραφο αναρρωτικής άδειας αρμόδιου γιατρού, που έφερε τη σφραγίδα της εταιρείας αλλά όχι και υπογραφή, γεγονός που, κατά την εργοδότη, ενίσχυε τον ισχυρισμό της ότι αγνοούσε την ασθένεια της εργαζόμενης. Ωστόσο, η εταιρεία δεν ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση να αποστείλει τις απόψεις της προς τον Συνήγορο και να εξηγήσει γιατί η «οικειοθελής αποχώρηση» δεν είχε την υπογραφή της εργαζόμενης, εφόσον αυτή συμφωνούσε. Στο πόρισμά του ο Συνήγορος εισηγήθηκε προς την αρμόδια Επιθεώρηση Εργασίας την επιβολή διοικητικού προστίμου στην εργοδότης εταιρεία (υπόθεση 180901/2014).

Παρόμοια είναι η περίπτωση στην οποία εργαζόμενη σε καθεστώς προστασίας από απόλυση λόγω μητρότητας κατήγγειλε στην Επιθεώρηση Εργασίας ότι, μολοντί είχε σύμβαση εργασίας αορίστου χρόνου, ο εργοδότης κατέθεσε έγγραφο στον ΟΑΕΔ, σύμφωνα με το οποίο έληξε η σύμβαση εργασίας της. Ο εργοδότης δεν ανταποκρίθηκε στην πρόσκληση της Επιθεώρησης Εργασίας να παραστεί στα γραφεία της, αλλά ούτε και στα ερωτήματα που του έθεσε γραπτώς ο Συνήγορος σχετικά με την

τήρηση των υποχρεώσεων του προς την εργαζόμενη, σε συνάρτηση με το είδος της σύμβασης εργασίας της. Κατόπιν της μη ανταπόκρισης του εργοδότη, ο Συνήγορος εισηγήθηκε στην Επιθεώρηση Εργασίας την επιβολή προστίμου (υπόθεση 171132/2013).

Ενώ είναι κατανοητό ότι στις παρούσες συνθήκες μια επιχείρηση μπορεί να αντιμετωπίζει οικονομικά προβλήματα, όταν εμφανίζεται να αλλάζει ιδιοκτήτη, δεν φαίνονται να τηρούνται οι υποχρεώσεις της διάδοχης επιχείρησης. Ενδεχομένως μάλιστα η αλλαγή ιδιοκτήτη να χρησιμοποιείται και ως πρόσχημα προκειμένου να αποφύγει υποχρεώσεις της. Για παράδειγμα, όταν εργαζόμενη επί μακρόν σε οικογενειακή επιχείρηση επιχείρησε να επιστρέψει στην εργασία της ύστερα από άδεια κύησης και ανατροφής, βρήκε στη θέση της εταιρείας στην οποία εργαζόταν μια νέα επιχείρηση, ιδιοκτησίας αδελφής των προηγούμενων εργοδοτών της, η οποία λειτουργούσε στον ίδιο χώρο και με το ίδιο αντικείμενο δραστηριοτήτων. Η νέα ιδιοκτήτρια δεν απεδέχθη τις υπηρεσίες της, με την αιτιολογία ότι δεν επρόκειτο για μεταβίβαση αλλά για νέα επιχείρηση. Όταν ο Συνήγορος ζήτησε διευκρινίσεις, η ιδιοκτήτρια ισχυρίστηκε ότι η παλιά επιχείρηση βρισκόταν σε διαδικασία πτώχευσης που εκκρεμούσε, και μάλιστα απέστειλε σχετικό δικόγραφο. Ωστόσο, από έγγραφο του Πρωτοδικείου που προσκόμισε στον Συνήγορο η εργαζόμενη, προέκυπτε ότι η εν λόγω εταιρεία ουδέποτε είχε καταθέσει αίτηση πτώχευσης. Ο Συνήγορος απέστειλε την υπόθεση στον αρμόδιο εισαγγελέα αλλά και το σύνολο του φακέλου που είχε συγκεντρώσει ο ίδιος προς το αρμόδιο Τμήμα Κοινωνικής Επιθεώρησης,

το οποίο βρίσκεται σε διαδικασία επιβολής διοικητικού προστίμου (υπόθεση 173694/2013).

Προβληματικές καταγγελίες σύμβασης και μη απασχόληση προστατευομένων λόγω μητρότητας από τη διάδοχο εταιρεία

Υπάλληλοι με συμβάσεις εργασίας ιδιωτικού δικαίου αορίστου χρόνου της ΕΡΤ ΑΕ κατήγγειλαν στον Συνήγορο ότι, μετά την έκδοση της ΚΥΑ, περί κατάργησης του φορέα κατά νομοθετική εξουσιοδότηση, οι ίδιες απολύθηκαν ενώ ευρίσκοντο σε κατάσταση εγκυμοσύνης. Μάλιστα, δεν έλαβαν αμέσως μετά την καταγγελία των συμβάσεων εργασίας τους τη νόμιμη αποζημίωση, όπως ορίζει ο νόμος. Στην πορεία εισέπραξαν δύο δόσεις και έκτοτε δεν έλαβαν άλλο ποσό ως δόση αποζημίωσης. Κατά τη συνάντηση των μερών για τη συζήτηση της εργατικής διαφοράς, παρουσία και εκπροσώπου του Συνηγόρου, στο πλαίσιο της αίτησης που είχε καταθέσει μία εργαζόμενη ενώπιον του αρμόδιου Τμήματος Κοινωνικής Επιθεώρησης, η νόμιμη εκπρόσωπος του εργοδότη υποστήριξε ότι δεν υφίστατο άκυρη απόλυση, δεδομένου ότι διά νόμου καταργήθηκε ο φορέας και, παράλληλα, επισήμανε ότι οι χρηματικές αξιώσεις των εργαζομένων ρυθμίζονται από το Υπουργείο Οικονομικών, που είναι φορέας εκκαθάρισης του συνόλου της περιουσίας του καταργηθέντος φορέα. Στο πλαίσιο της εργατικής διαφοράς ζητήθηκαν από την εργοδοτική πλευρά εξηγήσεις εντός συγκεκριμένου χρονοδιαγράμματος. Ωστόσο, η εργοδοτική πλευρά ουδέποτε ανταποκρίθηκε.

Ο Συνήγορος εξέδωσε πόρισμα υποστηρίζοντας ότι, εφόσον η κατάργηση της ΕΡΤ ΑΕ προβλέθηκε με ΚΥΑ, μπορεί αυτό να θεωρηθεί σπουδαίος λόγος, που δικαιολογεί την καταγγελία των συμβάσεων εργασίας των εγκύων εργαζομένων. Ωστόσο, με τη μη κοινοποίηση της καταγγελίας και τη μη παροχή της πλήρους αποζημίωσης, η καταγγελία των συμβάσεων εργασίας των αναφερομένων κατέστη άκυρη και ελέγχθηκε ως διάκριση λόγω φύλου. Ο Συνήγορος αναφέρθηκε ειδικά και στη μη ευνοϊκή αντιμετώπιση των εργαζομένων που προστατεύονται λόγω μητρότητας σε αντίθεση τόσο με την ευρωπαϊκή νομοθεσία όσο και με τις αναγκαστικού δικαίου διατάξεις της ελληνικής νομοθεσίας. Σημείωσε όμως και το γεγονός ότι δεν εξαντλήθηκαν από τον νέο, διάδοχο φορέα (NEPIT ΑΕ) τα περιθώρια να απασχοληθούν σε αυτόν οι προσφεύγουσες, και μάλιστα κατά προτεραιότητα, δεδομένου ότι αρκετοί από τους εργαζομένους της ΕΡΤ ΑΕ απασχολήθηκαν στην πορεία στον νέο ραδιοτηλεοπτικό φορέα (υποθέσεις 183181, 186561/2014).

Άνιση μεταχείριση στην αμοιβή

Όλοι οι εργαζόμενοι, ανεξάρτητα από φύλο ή άλλη διάκριση, έχουν δικαίωμα ίσης αμοιβής για παρεχόμενη εργασία ίσης αξίας. Ως «αμοιβή» ορίζονται οι πάσης φύσης μισθοί και αποδοχές και όλα τα οφέλη που παρέχονται άμεσα ή έμμεσα από κάθε πηγή, σε χρήματα ή σε είδος, από τον εργοδότη στον εργαζόμενο, εξαιτίας ή και με αφορμή την απασχόληση του τελευταίου. Ωστόσο, δεν παύουν να υπάρχουν περιπτώσεις στις οποίες αυτό δεν τηρείται.

Υπάλληλος κλάδου Πληρώματος Ασθε-

νοφόρου ΔΕ, εργαζόμενη σε νοσοκομείο από το έτος 2012, απευθύνθηκε στον Συνήγορο επειδή ήταν η μόνη από τους συναδέλφους της οδηγούς (άνδρες) που δεν λάμβανε το επίδομα επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας, παρόλο που ασκούσε ακριβώς τα ίδια καθήκοντα με εκείνους. Είχε, μάλιστα, υποβάλει σχετικό ερώτημα στο νοσοκομείο, το οποίο παρέμενε αναπάντητο. Το συγκεκριμένο επίδομα καταβάλλεται με την προϋπόθεση ότι οι δικαιούχοι αυτού προσφέρουν υπηρεσία με πλήρη και αποκλειστική απασχόληση στους χώρους και τις ειδικότητες που δικαιολογούν την καταβολή του, πράγμα που ίσχυε στην περίπτωση της αναφερόμενης. Έπειτα από τη διερεύνηση της υπόθεσης, ο Συνήγορος κατέληξε στην άποψη ότι η αναφερόμενη παρείχε ίσης αξίας εργασία με τους συναδέλφους της και, επομένως, δικαιούται ίση αμοιβή με αυτούς. Επισήμανε στο νοσοκομείο ότι το μηναίο επίδομα επικίνδυνης και ανθυγιεινής εργασίας πρέπει να καταβάλλεται και στη συγκεκριμένη υπάλληλο. Το νοσοκομείο κατέβαλε το επίδομα και μάλιστα αναδρομικά (υπόθεση 165583/2013)*.

Σε άλλη περίπτωση, ωστόσο, δεν έγινε δυνατό να αποδειχθεί με βεβαιότητα ότι πρόκειται για όμοια καθήκοντα για τα οποία χορηγείται άνιση αμοιβή. Πτυχιούχος γεωπόνος, εργαζόμενη σε εταιρείες του ίδιου ομίλου, προσέφυγε στον Συνήγορο δηλώνοντας ότι, ενώ εκτελούσε εργασίες ίδιας φύσης με άνδρα συνάδελφό της, πτυχιούχο χημικό, αυτός λάμβανε υψηλότερη αμοιβή. Η ισότητα αμοιβής χωρίς διακρίσεις φύλου συνεπάγεται ότι η αμοιβή που παρέχεται για εργασία η οποία αμειβεται με βάση τη χρονική διάρκεια (συγκεκρι-

κριμένο ωράριο) είναι η ίδια για όμοια θέση εργασίας. Ο Συνήγορος, κατόπιν αλληλογραφίας του με τις εργοδότες εταιρείες, κατέληξε ότι, με βάση τα προσαχθέντα στοιχεία, δεν επετεύχθη να αποδειχθεί με βεβαιότητα πως στην περίπτωση αυτή είχαν ανατεθεί όμοια καθήκοντα στους δύο εργαζομένους. Βάσει της περιγραφής των καθηκόντων του, ο άνδρας εργαζόμενος εμφανιζόταν να κατέχει διευθυντική θέση, με καθήκοντα διαφορετικά αυτών της γυναίκας εργαζόμενης και με άλλη ειδικότητα πτυχίου. Στην αναλυτική μισθοδοσία του εμφανιζόταν μάλιστα να λαμβάνει την αμοιβή της ΣΣΕ υπαλλήλων γραφείου και πέραν αυτής πρόσθετη εταιρική παροχή, η οποία, κατά την εργοδοτική πλευρά, οφειλόταν στη διευθυντική θέση του. Ωστόσο, ο Συνήγορος σημείωσε στο πόρισμά του ότι σε έγγραφο που προσήγαγε η εργαζόμενη προέκυπταν αντιφάσεις ως προς το αντικείμενο εργασίας της. Σε κάθε περίπτωση, τα προσκομισθέντα στοιχεία δεν επαρκούσαν, ώστε να θεμελιωθεί με ασφάλεια άνιση μεταχείριση στην αμοιβή οφειλόμενη στο φύλο (υπόθεση 160841/2012).

Αλλαγή των όρων εργασίας χωρίς τεκμηρίωση εκ μέρους του εργοδότη

Ο Συνήγορος διερεύνησε αναφορά εργαζομένης ευρισκόμενης σε κατάσταση προστασίας μητρότητας, με αντικείμενο την αλλαγή των όρων εργασίας της. Συγκεκριμένα, μετετέθη από την εργοδότη εταιρεία σε άλλο υποκατάστημά της και το ωράριο εργασίας της τροποποιήθηκε από συνεχόμενο σε διακεκομμένο. Κατά τη συνάντηση ενώπιον της Επιθεώρησης Εργασίας, εκπρόσωπος του Συνηγόρου κάλεσε την εργοδότη

εταιρεία να αποδείξει ότι κανένας άλλος εργαζόμενος της εταιρείας δεν μπορούσε να εργαστεί στη θέση εργασίας που μετετέθη η εργαζόμενη, αλλά και να αιτιολογήσει την αλλαγή του ωραρίου εργασίας της εργαζομένης από συνεχόμενο σε διακεκομμένο. Η εργοδότη εταιρεία απέδωσε την αλλαγή των όρων εργασίας της εργαζομένης στο διευθυντικό της δικαίωμα, η δε δυνατότητα αλλαγής τόπου εργασίας αναγραφόταν και στην ατομική σύμβαση της εργαζομένης. Ο Συνήγορος με πόρισμα έκρινε ότι η εργοδότη εταιρεία δεν εξήγησε ποιος ιδιαίτερος λόγος υπαγόρευσε τη μετακίνηση και αλλαγή ωραρίου εργασίας της συγκεκριμένης εργαζομένης και ουδενός άλλου εκ των εργαζομένων της εταιρείας. Επίσης, έκρινε ότι η εργοδότη εταιρεία δεν εξάντλησε την αρχή της ultima ratio, ώστε να φροντίσει έστω τη μετακίνηση κάποιου άλλου εργαζομένου στη συγκεκριμένη θέση (που απαιτεί και αλλαγή ωραρίου), τουλάχιστον μέχρι του χρόνου εξαντλήσεως του δεκαοκταμήνου, διάστημα κατά το οποίο η εργαζόμενη προστατεύεται εκ του νόμου. Για τους ανωτέρω λόγους, ο Συνήγορος κατέληξε ότι η εργοδότη εταιρεία είχε προβεί σε άμεση διάκριση λόγω φύλου εις βάρος της εργαζομένης με τη μονομερή μεταβολή των όρων εργασίας της προς το δυσμενέστερο κατά τη διάρκεια της προστασίας της λόγω μητρότητας και εισηγήθηκε την επιβολή προστίμου προς την αρμόδια Επιθεώρηση Εργασίας (υπόθεση 188255/2014).

Άδειες μητρότητας και ανατροφής ιδιωτικού τομέα

Εξακολουθούν να υφίστανται ασάφειες σχετικά με τη σχέση διαφόρων αδειών μητρότητας και ανατροφής. Ο Συνήγο-

ρος παρεμβαίνει συχνά προκειμένου να ζητήσει να δοθούν διευκρινίσεις εκ μέρους των αρμόδιων υπηρεσιών κατά τρόπο σύμφωνο με τη σχετική ευρωπαϊκή νομοθεσία και νομολογία. Ωστόσο, προβλήματα παραμένουν, όσον αφορά για παράδειγμα τη σχέση της εξάμηνης άδειας μητρότητας με την άδεια ανατροφής και το αντ' αυτής μειωμένο ωράριο.

Εργαζόμενη, επιστρέφοντας στην εργασία της από την εξάμηνη άδεια μητρότητας (άρθρο 142 Ν. 3655/2008), ενημερώθηκε από τον εργοδότη της ότι είχε ήδη διατρέξει και το πρώτο εξάμηνο της άδειας ανατροφής που δικαιούτο με τη μορφή του μειωμένου ωραρίου. Ο Συνήγορος είχε ασχοληθεί και στο παρελθόν με το ίδιο θέμα, ζητώντας να ξεκινά το μειωμένο ωράριο μετά τη λήξη της εξάμηνης άδειας, και είχε λάβει αρνητική απάντηση από το Υπουργείο Εργασίας. Έθεσε, λοιπόν, εκ νέου το ζήτημα στο Υπουργείο Εργασίας, το οποίο εξέδωσε εγκύκλιο προς το ΣΕΠΕ, ενημερώνοντας τους Κοινωνικούς Επιθεωρητές ότι το μειωμένο ωράριο εργασίας εξακολουθεί να αρχίζει από την επομένη της λήξης της άδειας λοχείας, και στην περίπτωση που έχει γίνει χρήση της εξάμηνης άδειας ανατροφής, αλλά θα πρέπει να θεωρείται ότι έχει συντρέξει ένα εξάμηνο με χρήση ωραρίου μειωμένου κατά 1 ώρα, ώστε να μπορεί η εργαζόμενη να κάνει χρήση δωδεκάμηνης άδειας με 2 ώρες μειωμένο ωράριο ημερησίως. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε και πάλι στο Υπουργείο Εργασίας και προς τον Ειδικό Γραμματέα του ΣΕΠΕ, τονίζοντας ότι, σύμφωνα με σχετική απόφαση του ΔΕΕ, η παράλληλη χρήση μιας άδειας μητρότητας και μιας άδειας ανατροφής παραβιάζει το ευρωπαϊκό δίκαιο και συνιστά

διάκριση λόγω φύλου. Η απάντηση αναμένεται (υπόθεση 173694/2013).

ΑΥΤΟΑΠΑΣΧΟΛΟΥΜΕΝΟΙ

Επίδομα μητρότητας αυτοαπασχολούμενων γυναικών

Ο Συνήγορος δέχτηκε αναφορές αυτοαπασχολούμενων γυναικών που επιθυμούσαν να πληροφορηθούν με ποιον τρόπο θα λάβουν το επίδομα μητρότητας του άρθρου 6 Ν. 4097/2012. Η συγκεκριμένη διάταξη προέβλεπε την έκδοση ΚΥΑ, η οποία όμως δεν είχε εκδοθεί. Ο Συνήγορος απευθύνθηκε επανειλημμένως στους συναρμόδιους Υπουργούς Οικονομικών, και Εργασίας – Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας, και ζήτησε την έκδοση της ΚΥΑ, προκειμένου να ενεργοποιηθεί το παραπάνω δικαίωμα. Εντέλει, εκδόθηκε ΚΥΑ των Υπουργών Εργασίας και Οικονομικών (Φ10060/15858/606/7/10/2014), με την οποία καθορίστηκαν η διαδικασία και τα δικαιολογητικά για τη χορήγηση επιδόματος μητρότητας στις άμεσα ασφαλισμένες του Ενιαίου Ταμείου Ανεξάρτητα Απασχολούμενων (ΕΤΑΑ), που ασκούν αποκλειστικά ελεύθερο επάγγελμα (υποθέσεις 164177, 165756, 167003, 168427, 168767, 171431/2013)*.

Άδειες ανατροφής συζύγων αυτοαπασχολούμενων

Από το έτος 2011, ο Συνήγορος έχει ασχοληθεί με το ζήτημα έλλειψης νομοθετικού πλαισίου, βάσει του οποίου να μπορεί να χορηγηθεί άδεια ανατροφής στους μισθωτούς του ιδιωτικού τομέα, συζύγους αυτοαπασχολούμενων γυναικών. Το θέμα έχει λυθεί στον δημό-

σιο τομέα με σχετικές γνωμοδοτήσεις του ΝΣΚ και επίσης έχει εκδοθεί από το ΔΕΕ σχετική απόφαση, σύμφωνα με την οποία το δικαίωμα στην άδεια ανατροφής είναι ατομικό δικαίωμα ενός εκάστου γονέα και αποτελεί δυσμενή διακριτική μεταχείριση λόγω φύλου η εξάρτηση του δικαιώματος του πατέρα από την ύπαρξη ή μη αντίστοιχου δικαιώματος στη μητέρα. Έπειτα από μακροχρόνιες προσπάθειες, αλλά και παρέμβαση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής προς το Υπουργείο Εργασίας, θεσπίστηκε το δικαίωμα αυτό των συζύγων αυτοαπασχολούμενων γυναικών με το άρθρο 2 της νέας ΕΓΣΣΕ του 2014*.

Άδειες ανατροφής συζύγων αυτοαπασχολούμενων εργαζομένων στη ΔΕΗ

Ο Συνήγορος είχε δεχτεί αιτήματα χορήγησης αδειών ανατροφής από πατέρες εργαζόμενους στη ΔΕΗ, συζύγους αυτοαπασχολούμενων γυναικών, και προ της ρύθμισης της νέας ΕΓΣΣΕ, και είχε ζητήσει να εξεταστεί το θέμα υπό το πρίσμα του Ευρωπαϊκού Δικαίου αλλά και της νομολογίας του ΔΕΕ. Η ΔΕΗ είχε απαντήσει ότι στην Ελλάδα δεν υφίσταται σχετικό κανονιστικό πλαίσιο. Έπειτα από την υπογραφή της νέας ΕΓΣΣΕ ο Συνήγορος ζήτησε από τη ΔΕΗ να επανεξετάσει το ζήτημα και να χορηγήσει τις άδειες στους πατέρες. Η ΔΕΗ ανταποκρίθηκε θετικά και προχώρησε στην έκδοση της υπ' αριθμ. 160/2014 απόφασης, με την οποία χορηγεί το δικαίωμα λήψης άδειας ανατροφής με τη μορφή μειωμένου ωραρίου στους πατέρες συζύγους αυτοαπασχολούμενων γυναικών. Ο Συνήγορος έχει ενημερωθεί ότι το ζήτημα της πλήρους εξίσωσης των δικαιωμάτων άδειας ανατροφής μεταξύ

ανδρών και γυναικών εργαζομένων της ΔΕΗ (χορήγηση σωρευτικής εννιάμηνης άδειας ανατροφής) πρόκειται να τεθεί στις συζητήσεις μεταξύ διοίκησης και εργαζομένων για την υπογραφή της νέας επιχειρησιακής σύμβασης (υπόθεση 169791/2013)*.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ

Στο πεδίο των υποθέσεων σεξουαλικής παρενόχλησης, παρατηρήθηκε στασιμότητα –έως και κάμψη– στον αριθμό των σχετικών αναφορών, κατά το 2014. Οι δυσκολίες διερεύνησης των υποθέσεων αυτών έχουν αναφερθεί και σε προηγούμενες Ετήσιες Εκθέσεις. Οι δυσκολίες αυτές επιτείνονται όταν συμπεριφορές που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως σεξουαλική παρενόχληση εμπλέκονται με άλλα γεγονότα ή σχέσεις στο εργασιακό περιβάλλον. Πέραν της αυτονόητης ανάγκης προστασίας των γυναικών-θυμάτων παρενόχλησης, σημαντική είναι η προληπτική ή και διαπαιδαγωγική λειτουργία του σχετικού νομικού πλαισίου. Ο Συνήγορος διαπιστώνει ότι συχνά οι εργοδότες δεν γνωρίζουν τη νομοθεσία ή δεν κατανοούν τις υποχρεώσεις τους όταν δέχονται σχετικές καταγγελίες. Παρεμβαίνοντας στις περιπτώσεις αυτές και ανεξαρτήτως της έκβασης των υποθέσεων,

 ο Συνήγορος τονίζει αφενός την ανάγκη να διερευνώνται ενδελεχώς οι σχετικές καταγγελίες και αφετέρου την επιμέλεια που πρέπει να επιδεικνύεται για την εργασιακή ευπρέπεια και κατά συνέπεια την πρόληψη τέτοιων φαινομένων που συνιστούν τουλάχιστον προσβολή προσωπικότητας και διάκριση φύλου.

Εργαζόμενη ως υπάλληλος σε κατάστημα οπτικών κατήγγειλε στην Επιθεώρηση Εργασίας και στον Συνήγορο ότι υφίστατο σεξουαλική παρενόχληση από τον εργοδότη της κατά τη διάρκεια της απασχόλησής της. Σημειώτεον ότι η σύμβαση εργασίας της εργαζομένης έληξε, ενώ αμφισβητείται από τα μέρη αν υπήρξε καταγγελία της σύμβασης ή οικειοθελής αποχώρηση της εργαζομένης. Έπειτα από το γεγονός αυτό, ο εργοδότης κατέθεσε έγκληση κατά της εργαζομένης για υπεξαίρεση προϊόντων του καταστήματος. Αφού του παρασχέθηκαν τα σχετικά στοιχεία, ο Συνήγορος ζήτησε συνάντηση με τα μέρη. Έχοντας συνεκτιμήσει τα έγγραφα στοιχεία και τη συνάντηση αυτή καθαυτή, ο Συνήγορος κατέληξε ότι προβλήθηκαν παντελώς αντίθετοι ισχυρισμοί εκ μέρους των δύο πλευρών, χωρίς όμως να αποδεικνύονται από οποιοδήποτε αντικειμενικό στοιχείο ή μετά λόγου γνώσεως μαρτυρία. Συνεπώς, κατέστη απολύτως αδύνατο το έργο της απόδειξης περί του αν τελήστηκε ή όχι σεξουαλική παρενόχληση. Σε κάθε περίπτωση, από κανένα σημείο των αποδεικτικών στοιχείων δεν προέκυψε ότι τα ενδεχόμενα περιστατικά της σεξουαλικής παρενόχλησης συνδέονταν αιτιωδώς με τη λήξη της σύμβασης εργασίας της εργαζομένης, είτε αυτή ήταν καταγγελία είτε οικειοθελής αποχώρηση, καθώς οι απόψεις των δύο μερών δίστανται απολύτως, χωρίς όμως η άποψη του καθένα να μπορεί να διασταυρωθεί από άλλα αντικειμενικά και αμερόληπτα αποδεικτικά μέσα (υπόθεση 169675/2013).

Δημόσιος υπάλληλος κατήγγειλε ότι συναδέλφος της προέβη σε ασελή χειρονομία προς εκείνη, ενώπιον άλλων

συναδέλφων τους, στον χώρο εργασίας τους. Εκείνη ανέφερε το περιστατικό στον προϊστάμενο της διεύθυνσής της, όμως, κατά τους ισχυρισμούς της, εκείνος την απέτρεψε από τη σύνταξη αναφοράς, υποστηρίζοντας ότι κάτι τέτοιο θα τραυμάτιζε την εικόνα της υπηρεσίας. Τελικά, η υπάλληλος υπέβαλε καταγγελία για το ζήτημα αυτό στη διεύθυνση της υπηρεσίας της, αλλά, επί μήνες, ουδεμία ενημέρωση είχε λάβει σχετικά, ενώ σε προφορικά ερωτήματά της λάμβανε την απάντηση ότι δεν προβλέπεται από τις διαδικασίες να ενημερώνεται. Σε έγγραφο αίτημά της για ενημέρωση, έλαβε την απάντηση ότι έχει συνταχθεί πορισματική έκθεση προκαταρκτικής εξέτασης, η οποία έχει διαβιβαστεί προς τον Γενικό Διευθυντή για τις περαιτέρω ενέργειες. Η προσφεύγουσα υπέβαλε καταγγελία στον Συνήγορο, διαμαρτυρόμενη για κωλυσιεργία στην εξέταση της υπόθεσής της.

Ο Συνήγορος επισήμανε προς την υπηρεσία τις προβλέψεις του πειθαρχικού δικαίου για τις ενέργειες που υποχρεούται να πραγματοποιήσει, ύστερα από την προκαταρκτική εξέταση, και υπογράμμισε την υποχρέωση του εργοδότη να προστατεύει την προσωπικότητα του εργαζομένου από τις προσβολές συναδέλφων και να λαμβάνει τα απαιτούμενα μέτρα σε περίπτωση σεξουαλικής παρενόχλησης. Η υπηρεσία απάντησε διαβιβάζοντας την έκθεση προκαταρκτικής εξέτασης και αναφέροντας ότι θα διενεργηθεί ένορκη διοικητική εξέταση για το ζήτημα. Έπειτα από την πάροδο μεγάλου χρονικού διαστήματος χωρίς να έχει λάβει ενημέρωση, ο Συνήγορος ζήτησε να πληροφορηθεί το αποτέλεσμα της ένορκης

διοικητικής εξέτασης. Βάσει αυτού, τα αποδεικτικά στοιχεία και οι μαρτυρικές καταθέσεις δεν στοιχειοθετούν με βεβαιότητα ότι ο καθ' ου τέλεσε το πειθαρχικό αδίκημα της αναξιοπρεπούς για υπάλληλο συμπεριφοράς εντός της υπηρεσίας.

Ο Συνήγορος επισήμανε στη διοίκηση ότι, στο πνεύμα της υποχρέωσης πρόνοιας του εργοδότη αλλά και βάσει κοινοτικής νομολογίας, αποτελεί καθήκον της να εξετάζει με σοβαρότητα, ταχύτητα και τηρουμένου του απορρήτου τις καταγγελίες περί σεξουαλικής παρενόχλησης, καθώς και να ενημερώνει τον καταγγέλλοντα για το σχετικό αποτέλεσμα. Μάλιστα, από την κοινοτική νομολογία προκύπτει ότι, όταν υποβάλλεται καταγγελία για σεξουαλική παρενόχληση και η διοίκηση ολιγωρήσει ή επιδείξει αβεβαιότητα ως προς την εξέταση αυτής, τα αποτελέσματα είναι επιζήμια όχι μόνο για το πρόσωπο που κατήγγειλε συμπεριφορά σεξουαλικής παρενόχλησης, αλλά και για το πρόσωπο προς το οποίο στρέφεται η καταγγελία, ακόμη και στις περιπτώσεις που η καταγγελλθείσα συμπεριφορά έχει σταματήσει (υπόθεση 173240/2013).

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ΦΥΛΟΥ

Πολίτης διαμαρτυρήθηκε στον Συνήγορο για την προσβλητική συμπεριφορά συναδέλφου του λόγω της διεμφυλικότητάς του κατά την άσκηση των υπηρεσιακών του καθηκόντων σε δήμο, στο πλαίσιο παροχής κοινωφελούς χρηματοδοτούμενης εργασίας. Από τη διερεύνηση της αναφοράς διαπιστώθηκε ότι το πρόβλημα αντιμετωπίστηκε έπειτα από παρέμβαση του Προϊσταμένου του

Τμήματος και σε συνεννόηση με τον προσφεύγοντα, προτού ενεργοποιηθεί η παρέμβαση του Συνηγόρου (υπόθεση 187398/2014).

Λ Ο Συνήγορος εκτιμά ως ιδιαίτερα θετική την ετοιμότητα της συγκεκριμένης υπηρεσίας να διαχειριστεί ζητήματα που αφορούν την προστασία της προσωπικότητας διεμφυλικού εργαζόμενου και αξιολογεί ως καλή πρακτική το γεγονός ότι η διεμφυλικότητά του δεν αντιμετωπίστηκε με μεροληψία, ούτε κατά την πρόσβασή του στη συγκεκριμένη θέση εργασίας ούτε όταν χρειάστηκε να διασφαλιστούν όροι αξιοπρέπειας για την ομαλή εκτέλεση των καθηκόντων του.

ΔΡΑΣΕΙΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΪΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΝΔΡΩΝ – ΓΥΝΑΙΚΩΝ

Συνήγορος και Συμβούλιο της Ευρώπης

Ο Συνήγορος και το Συμβούλιο της Ευρώπης, σε συνεργασία με την Ελληνική Δράση για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα «Πλειάδες», το Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών και την «Οργάνωση Transgender Europe» συνδιοργάνωσαν συνάντηση εργασίας για τη νομική αναγνώριση φύλου των διεμφυλικών προσώπων (20.10.2014). Η συνάντηση αυτή πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο διαβούλευσης και συνεργασίας για την ενσωμάτωση των συστάσεων του Συμβουλίου της Ευρώπης και τη λήψη μέτρων από τα κράτη-μέλη για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω σεξουαλικού προσανατολισμού και ταυτότητας φύλου. Παράλληλα με την

ανταλλαγή καλών πρακτικών, πολιτικών και νομοθεσίας σχετικά με τα δικαιώματα των διεμφυλικών προσώπων στην Ελλάδα, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται και στην πρόσβαση στη νομική αναγνώριση φύλου. Στη συνάντηση συμμετείχαν εκπρόσωποι φορέων και ειδικοί από Κύπρο, Δανία, Φινλανδία, Ιρλανδία, Μάλτα, Νορβηγία και Σουηδία*.

Συνεργασία με το Equinet

Στο πλαίσιο συμμετοχής του στην Ομάδα Εργασίας για το Φύλο του Equinet (WG Gender), ο Συνήγορος πήρε μέρος στις ακόλουθες ετήσιες εκδηλώσεις:

- Εκπαιδευτικό σεμινάριο με θέμα «2014 Equinet High Level seminar on Gender Equality», που πραγματοποιήθηκε στις Βρυξέλλες (23-24.4.2014).
- Συναντήσεις της ομάδας εργασίας σε Βρυξέλλες (25.2.2014) και Ρώμη (7.10.2014).

Συνεργασία με το European Union Agency for Fundamental Rights

Ο Συνήγορος συμμετείχε στην ημερίδα με θέμα «Tackling sexual orientation and gender identity discrimination» (Βρυξέλλες, 28.10.2014) και στην ημερίδα με θέμα «Fra – Equinet meeting on combating violence against women» (Βρυξέλλες, 9.12.2014).

Συνεργασία με το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης

Ο Συνήγορος είχε από παλιότερα προτείνει στο ΕΚΔΔΑ τη διενέργεια επιμορφωτικών σεμιναρίων σε θέματα ίσων ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης ανδρών και

γυναικών στην απασχόληση, με αποδέκτες τα στελέχη του ΣΕΠΕ. Στη διάρκεια του 2014 πραγματοποιήθηκαν σχετικά εκπαιδευτικά προγράμματα σε συνεργασία με το ΙΝΕΠ και με τη συμβολή στελεχών του Συνηγόρου. Ειδικότερα, πραγματοποιήθηκαν 12 εκπαιδευτικά σεμινάρια σε Αθήνα, Θεσσαλονίκη και Πάτρα που περιλάμβαναν:

- Εκπαίδευση Εκπαιδευτών για την Επιμόρφωση Επιθεωρητών Εργασιακών Σχέσεων σε θέματα ίσων ευκαιριών και ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην απασχόληση.
- Επιμόρφωση Κοινωνικών Επιθεωρητών Εργασίας Υπαλλήλων ΣΕΠΕ σε θέματα ισότητας φύλων.

Τα σεμινάρια οδήγησαν σε περαιτέρω εμβάθυνση επί ζητημάτων διακρίσεων λόγω φύλου, ανάλυση της σχετικής νομοθεσίας και νομολογίας, και αντιμετώπιση περιπτώσεων εργασίας. Εκτιμάται ότι βοήθησαν στη βελτίωση της συνεργασίας μεταξύ Συνηγόρου και ΣΕΠΕ.

Επίσης, ο Συνήγορος συμμετέχει στη συγγραφή Οδηγού Ισότητας (σε συνεργασία με τη Γενική Γραμματεία Ισότητας των Φύλων και το ΣΕΠΕ) που θα διανεμηθεί σε Επιθεωρητές Εργασίας, προκειμένου να τους διευκολύνει στην αντιμετώπιση προβλημάτων άνισης μεταχείρισης λόγω φύλου κατά τη διάρκεια άσκησης των καθηκόντων τους.

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΕΣ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ

Ειδική έκθεση 2014 (άρθρο 23 παράγρ. 6 Ν. 3907/2011)

Το νομικό πλαίσιο του εξωτερικού ελέγχου των επιστροφών αλλοδαπών στις χώρες καταγωγής τους

Στοιχεία για το πεδίο εφαρμογής του νόμου

Η άσκηση της αρμοδιότητας του Συνηγόρου στην πράξη

Διαπιστώσεις από τις αυτοψίες σε προαναχωρησιακά κέντρα

Διαπιστώσεις από τις αυτοψίες σε χώρους κράτησης αλλοδαπών στα νησιά

Κοινές διαπιστώσεις ως προς τους ανήλικους κρατούμενους

Προτάσεις για την κράτηση ενόψει επιστροφής

Ο Συνήγορος καλείται να συμβάλει στην αναγκαία λογοδοσία και διαφάνεια των διαδικασιών επιστροφής¹ αλλοδαπών στις χώρες καταγωγής τους από την ελληνική Πολιτεία. Η αξιοπιστία και βελτίωση της αποτελεσματικότητας του συστήματος επιστροφών με σεβασμό της νομιμότητας και των ανθρωπίνων δικαιωμάτων αποτελεί κοινή επιδίωξη με την ελληνική διοίκηση και οι προτάσεις της παρούσας έκθεσης, οι οποίες επικεντρώνονται στην κράτηση αλλοδαπών ενόψει απομάκρυνσης, αποσκοπούν στο να διασφαλίσουν μια κοινή βάση διαλόγου με τα αρμόδια όργανα επιστροφών.

Το νομικό πλαίσιο του εξωτερικού ελέγχου των επιστροφών αλλοδαπών στις χώρες καταγωγής τους

Με τον Ν. 3907/2011 (άρθρο 23 παράγρ. 6)² προβλέφθηκε ένα σύστημα εξωτερικού ελέγχου στις διαδικασίες απομάκρυνσης των πολιτών τρίτων χωρών, το οποίο λειτουργεί με μέριμνα του Συνηγόρου, σε συνεργασία με διεθνείς οργανισμούς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ). Ο νόμος πρόβλεψε επίσης ότι με κοινή απόφαση των Υπουργών Εσωτερικών και Δημόσιας Τάξης, που εκδίδεται κατόπιν πρότασης του Συνηγόρου, ρυθμίζεται η οργάνωση και η λειτουργία του ως άνω συστήματος ελέγχου. Η ρύθμιση αυτή ακολουθεί τη σχετική πρόβλεψη της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ (άρθρο 8 παράγρ. 6) η

οποία, καθιερώνοντας κοινούς κανόνες και διαδικασίες στα κράτη-μέλη για την «επιστροφή» των παράτυπα διαμενόντων αλλοδαπών στις χώρες καταγωγής τους («Οδηγία Επιστροφών», "Return Directive"), προβλέπει, μεταξύ άλλων, κι ένα αποτελεσματικό σύστημα εξωτερικού³ ελέγχου (monitoring), με στόχο οι διαδικασίες απομάκρυνσης των αλλοδαπών να καταστούν δίκαιες και διαφανείς (παράγρ. 6 του προοιμίου της Οδηγίας).

Καθώς δεν προκύπτει να υπάρχουν κοινοί κανόνες και κριτήρια εξωτερικού ελέγχου των επιχειρήσεων απομάκρυνσης στα κράτη-μέλη της ΕΕ, είναι κρίσιμη η εμπειρία του Συνηγόρου από τη μακρόχρονη ενασχόλησή του με ζητήματα του δικαίου αλλοδαπών, και ιδίως θέματα νομιμότητας παραμονής, διαδικασιών απέλασης, διοικητικής κράτησης αλλοδαπών, καθώς και θέματα αστυνομικής συμπεριφοράς και αναλογικότητας στην επιβολή διοικητικών μέτρων.

Στην προπαρασκευαστική φάση εφαρμογής της νέας αυτής αρμοδιότητας ο Συνήγορος:

- Διοργάνωσε συνάντηση εργασίας τον Δεκέμβριο του 2012 με τη συνδρομή της Υπηρεσίας Διαχείρισης Ευρωπαϊκών και Αναπτυξιακών Προγραμμάτων του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (βλ. *Ετήσια Έκθεση 2012*, σ. 35, 147) με συμμετέχοντες από άλλα ευρωπαϊκά κράτη που εί-

χαν ήδη εγκαταστήσει ένα λειτουργικό σύστημα ελέγχου επιστροφών.

- Μετέχει από το 2013 σε πρόγραμμα της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τις αναγκαστικές επιστροφές (FReM) που υλοποιεί το International Centre for Migration Policy Development. Το πρόγραμμα αποσκοπεί στη δημιουργία κοινών προδιαγραφών για εξωτερικούς ελεγκτές (monitors) επιχειρήσεων απομάκρυνσης, καθώς και εγχειριδίου με συγκεκριμένες κατευθύνσεις για τη διενέργεια εξωτερικού ελέγχου επιστροφών.
- Ολοκλήρωσε τον Οκτώβριο του 2013 την επεξεργασία σχεδίου διατάξεων με τις λεπτομέρειες εφαρμογής της αρμοδιότητας εξωτερικού ελέγχου και υπέβαλε σχετική πρόταση στα συναρμόδια υπουργεία για την έκδοση της ως άνω Κοινής Υπουργικής Απόφασης (ΚΥΑ).
- Συναντήθηκε με την υπεύθυνη θεμελιωδών δικαιωμάτων της FRONTEX τον Μάρτιο του 2014 στην Αθήνα για ενημέρωση σχετικά με τον Κώδικα Δεοντολογίας στις κοινές επιχειρήσεις επιστροφών (JRO).

Η πλήρης ενεργοποίηση της πρόσθετης αυτής αρμοδιότητας του Συνηγόρου, η οποία συμπληρώνει την κατά νόμο (Ν. 3094/2003) γενική αρμοδιότητά του, επετεύχθη πολύ αργότερα, με την έκδοση της ΚΥΑ τον Οκτώβριο του 2014 (ΦΕΚ Β' 2870/24.10.2014). Σύμφωνα με τον Οργανισμό Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης (FRA)⁴, για το προ-

1. Κατά την κοινοτική ορολογία, βλ. σχετική Οδηγία 2008/115/ΕΚ.

2. «Οι διαδικασίες της απομάκρυνσης υπόκεινται σε σύστημα εξωτερικού ελέγχου, που λειτουργεί με μέριμνα της ανεξάρτητης αρχής "Συνήγορος του Πολίτη", η οποία συνεργάζεται για τον σκοπό αυτό με διεθνείς οργανισμούς και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις».

3. Σύμφωνα με τα διαθέσιμα στοιχεία, 10 κράτη-μέλη έχουν επιλέξει να αναθέσουν την αρμοδιότητα του φορέα εξωτερικού ελέγχου απευθείας σε οργάνωσεις της κοινωνίας των πολιτών, εκ των οποίων 6 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, έναντι 8 χωρών που έχουν αναθέσει την αρμοδιότητα αυτή στον αντίστοιχο Συνήγορο (βλ. συγκριτική μελέτη της Ευρωπαϊκής Επιτροπής της 10.11.2011 http://ec.europa.eu/home-affairs/doc_centre/immigration/docs/studies/Forced%20Return%20Monitoring%20Study%20Final%20Report.pdf σ. 24 και Ετήσια Έκθεση για το 2011 του FRA <http://fra.europa.eu/en/publication/2012/fundamental-rights-challenges-and-achievements-2011> σ. 52).

4. http://fra.europa.eu/sites/default/files/fra-2014-annual-report-2013-0_en.pdf σ. 45.

βλεπόμενο από τη σχετική Οδηγία «αποτελεσματικό σύστημα εξωτερικού ελέγχου» των επιστροφών απαιτούνται έλεγχοι όλων των σταδίων των διαδικασιών επιστροφής, από ανεξάρτητο φορέα και με συστηματικό τρόπο. Η ΚΥΑ πληροί τα κριτήρια αυτά, δεδομένου ότι ο Συνήγορος, συνταγματικά κατοχυρωμένη ανεξάρτητη αρχή, έχει πλέον αρμοδιότητα τακτικού εξωτερικού ελέγχου όλης της διαδικασίας, από την έκδοση της απόφασης επιστροφής αλλοδαπού μέχρι και την υλοποίησή της με χερσαία, θαλάσσια ή αεροπορική μεταφορά στη χώρα καταγωγής του.

Η ΚΥΑ προβλέπει σταθερή ροή δεδομένων από όλες τις αρμόδιες για τις επιστροφές υπηρεσίες, η οποία περιλαμβάνει όλες τις πράξεις των αρμόδιων αρχών, οι οποίες αποσκοπούν στην υλοποίηση με μέσα καταναγκασμού της επιστροφής του αλλοδαπού στη χώρα προέλευσής του, συμπεριλαμβανομένης και της απόφασης απέλασης, καθώς και των διαδικασιών επανεισδοχής. Ο Συνήγορος προβαίνει σε έλεγχο της νομιμότητας των πράξεων, παραλείψεων και υλικών ενεργειών των αρμόδιων υπηρεσιών σε όλα τα στάδια της προβλεπόμενης από τον νόμο διαδικασίας, διαθέτοντας παράλληλα όλα τα θεσμικά εργαλεία που προβλέπουν οι καταστατικές του διατάξεις (Ν. 3094/2003, ως ισχύει). Σημειώνεται ότι έχει απρόσκοπτη πρόσβαση σε κάθε χώρο κράτησης, αναμονής ή διέλευσης (transit) σε όλη την επικράτεια, ενώ μπορεί να συμμετέχει ως παρατηρητής στις επιχειρήσεις εκτέλεσης αποφάσεων. Ο Συνήγορος απευθύνει επιμέρους εκθέσεις και προτάσεις για τη βελτίωση των διαδικασιών επιστροφής προς τη διοίκηση, η οποία υπέχει υποχρέωση

αιτιολογημένης απάντησης. Επίσης, υποβάλλει στη Βουλή των Ελλήνων και δημοσιοποιεί την κατ' έτος ειδική έκθεσή του με τη συνολική εικόνα των διαπιστώσεων και προτάσεων του. Παράλληλα, για τον σκοπό αυτό συνεργάζεται με διεθνείς οργανισμούς, καθώς επίσης και με ΜΚΟ και κοινότητες μεταναστών, σε επίπεδο τακτικού διαλόγου, που διασφαλίζεται με τη δημιουργία σχετικού δικτύου αλλά και με δυνατότητα ανάθεσης επιμέρους έργων.

Στοιχεία για το πεδίο εφαρμογής του νόμου

Ο Συνήγορος, αμέσως μετά τη δημοσίευση της ανωτέρω ΚΥΑ, ξεκίνησε συνεργασία με τον Κλάδο Αλλοδαπών και Προστασίας Συνόρων της Ελληνικής Αστυνομίας (ΕΛΑΣ) για τη διαβίβαση συγκεκριμένων στοιχείων επιστροφών με ποσοτικές και ποιοτικές παραμέτρους, προς εξαγωγή αξιόπιστων στατιστικών στοιχείων και προς άμεση ενημέρωση του Συνηγόρου για τον προγραμματισμό και τη διαδικασία επιχειρήσεων απομάκρυνσης.

Η γενικότερη εικόνα για το πεδίο εφαρμογής του Ν. 3907/2011 έχει ως εξής. Σύμφωνα με τα δημοσιευμένα στατιστικά στοιχεία της ΕΛΑΣ⁵, ο αριθμός συλλήψεων αλλοδαπών για παράνομη είσοδο και παραμονή στη χώρα παρουσιάζει μεγάλη αύξηση κατά το 2014, συγκεκριμένα 25,7% για το πρώτο εξάμηνο του 2014, σε σύγκριση με το αντίστοιχο εξάμηνο του 2013. Ο αριθμός συλλήψεων για το εξάμηνο αυτό ανέρχεται σε 24.344 άτομα και είναι χαρακτηριστικός των αυξημένων μεταναστευτικών πιέσεων που δέχεται η Ελλάδα σε σχέση με άλλα ευρωπαϊκά κράτη. Ωστόσο,

στον αριθμό συλλήψεων της ΕΛΑΣ πρέπει να συνυπολογιστεί και ο αριθμός συλλήψεων από το Λιμενικό. Έτσι, σύμφωνα με ενημέρωση της ΕΛΑΣ, για τους πρώτους 10 μήνες του 2014 ο αριθμός συλλήψεων της ΕΛΑΣ ήταν 35.246, αντίστοιχα του Λιμενικού 29.750 και ο συνολικός αριθμός συλλήψεων για παράνομη είσοδο και παραμονή 65.000 περίπου (64.996).

Υπό το πρίσμα αυτό πρέπει να εξεταστεί και το δύσκολο εγχείρημα της τήρησης των προβλέψεων της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ όσον αφορά τον μεγάλο αριθμό αλλοδαπών προς επιστροφή στις χώρες καταγωγής τους. Το πρώτο εξάμηνο του 2014 πραγματοποιήθηκαν 11.531 επιστροφές παράτυπα διαμενόντων μεταναστών, έναντι 13.065 το αντίστοιχο περσινό διάστημα. Από αυτές, οι 7.778 περιπτώσεις πραγματοποιήθηκαν μέσω των προγραμμάτων αναγκαστικής επιστροφής και οι 3.753 μέσω των εθελούσιων διαδικασιών επιστροφής⁶. Σύμφωνα με την ενημέρωση του Συνηγόρου από την ΕΛΑΣ, τους πρώτους 10 μήνες του 2014 πραγματοποιήθηκαν 10.234 αναγκαστικές επιστροφές και 6.168 επαναπροωθήσεις βάσει διμερών συμφωνιών με όμορες χώρες (βλ. γράφημα 1).

Ως προς τους χώρους κράτησης, η ΕΛΑΣ ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι την 10.11.2014 κρατούνταν συνολικά 6.283 άτομα από την ΕΛΑΣ για παράνομη είσοδο και παραμονή. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι 2.160 από αυτούς κρατούνταν σε κρατητήρια αστυνομικών διευθύνσεων και τμημάτων (βλ. γράφημα 2). Ο Συνήγορος έχει επανειλημμένως επι-

5. Δελτίο τύπου της 24.7.2014 σε www.astynomia.gr.

6. Βλ. προηγούμενη υποσημείωση.

σημάνει το προβληματικό γεγονός της πολύμηνης κράτησης αλλοδαπών σε αστυνομικά κρατητήρια ανά την επικράτεια, σχεδιασμένα για ολιγοήμερη παραμονή υπόδικων κρατουμένων και παντελώς ακατάλληλα από πλευράς χώρου και συνθηκών διαβίωσης για τη διοικητική κράτηση αλλοδαπών προς επιστροφή που μπορεί να διαρκέσει νομίμως έως 18 μήνες. Οι σχετικές προτάσεις που διατύπωσε ο Συνήγορος στην Ετήσια Έκθεσή του για το 2013 (σ. 137) παραμένουν επίκαιρες, ωστόσο ο Συνήγορος θεωρεί πολύ θετικό βήμα τη δέσμευση της ΕΛΑΣ τον Νοέμβριο του 2014 ότι οι αλλοδαποί θα μεταφερθούν σταδιακά από τα κρατητήρια σε προαναχωρησιακά κέντρα.

Η άσκηση της αρμοδιότητας του Συνηγόρου στην πράξη

Ένα «αποτελεσματικό σύστημα εξωτερικού ελέγχου» (άρθρο 8 παράγρ. 6 της

Οδηγίας) πρέπει να είναι και λειτουργικό στην πράξη. Ο Συνήγορος δημιούργησε, εν αναμονή δημοσίευσης της ΚΥΑ, δωδεκαμελή ομάδα ειδικών επιστημόνων τον Ιούνιο του 2014 για να μπορέσει να ανταποκριθεί αποτελεσματικά στις νέες υποχρεώσεις του. Επίσης, προέβη σε προγραμματισμό δράσεων, διασφαλίζοντας τη χρηματοδότησή τους με υποβολή τεχνικού δελτίου, σε συνεργασία με την Υπηρεσία Εφαρμογής Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων της Βουλής, από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Επιστροφών, νυν Ενιαίο Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης.

Έπειτα από την εξασφάλιση της χρηματοδότησης, ο Συνήγορος ξεκίνησε τακτικούς ελέγχους από τον Ιούνιο του 2014 σε προαναχωρησιακά κέντρα και άλλους χώρους κράτησης αλλοδαπών προς επιστροφή, βάσει του Ν. 3907/2011 και των αρμοδιοτήτων αυτοψίας που διαθέτει από τις καταστατικές του διατάξεις (Ν.

3094/2003). Η επιτόπια επίσκεψη στελεχών του Συνηγόρου περιλάμβανε αυτοψία των χώρων κράτησης, επικοινωνία με τους κρατούμενους αλλοδαπούς, καθώς και συζήτηση με τις αρμόδιες υπηρεσίες για τις συνθήκες και το διάστημα κράτησης, τη ροή των διαδικασιών επιστροφής, την τήρηση των εγγυήσεων της νομοθεσίας σε κάθε στάδιο (Ν. 3907/2011) και τυχόν προβλήματα που ανακύπτουν στην πράξη.

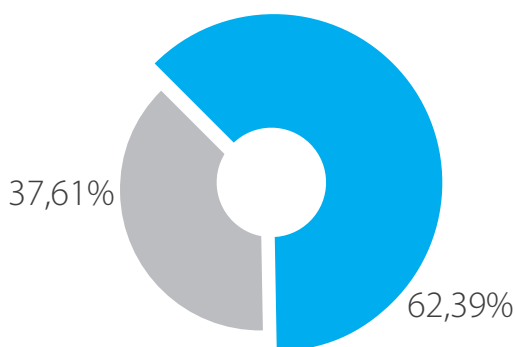
Επελέγησαν χώροι κράτησης σε σημεία που αντιμετωπίζουν ζητήματα αιχμής, στα χερσαία και θαλάσσια σύνορα της χώρας, και συγκεκριμένα:

- στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη (23-26.6.2014): προαναχωρησιακά κέντρα Φυλακίου, Κομοτηνής, Ξάνθης, Παρανεστίου. Επίσης, Τμήματα Συνοριακής Φύλαξης Σουφλίου, Φερών, Ιάσμου. Τον Οκτώβριο του 2014 ανεστάλη η λειτουργία του προαναχωρησιακού κέντρου Κομοτηνής
- στις νήσους Χίο (6-7.10.2014) και Μυτιλήνη (16-17.10.2014): χώροι κράτησης Λιμενικού, χώροι κράτησης ΕΛΑΣ προς ταυτοποίηση ιθαγένειας αλλοδαπών.

Επίσης, έγινε αυτοψία στο προαναχωρησιακό κέντρο της Αμυδαλέζας (21.8.2014), το οποίο λόγω εγγύτητας με την Αθήνα συγκεντρώνει μεγάλο αριθμό κρατουμένων για πολλούς μήνες, όπως είχε διαπιστωθεί σε προηγούμενες επισκέψεις⁷. Η επίσκεψη του Συνηγόρου στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη πραγματοποιήθηκε εν μέρει με την υποστήριξη και της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες

Γράφημα 1

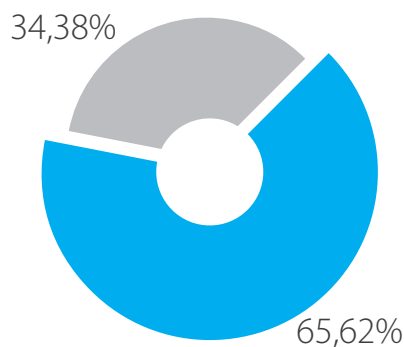
Αναγκαστικές επιστροφές (α' δεκάμηνο 2014)

■ Κέντρα κράτησης
■ Κρατητήρια

Γράφημα 2

Κράτηση αλλοδαπών

■ Αναγκαστικές επιστροφές
■ Επαναπροωθήσεις βάσει διμερών συμφωνιών

7. Βλ. <http://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.maziki-kratisi-allodapon.118221>.

και συμμετοχή εκπροσώπου της. Επίσης, ενόψει των επισκέψεων σε χώρους κράτησης ανά τη χώρα, ο Συνήγορος πραγματοποίησε επαφές με διάφορες ΜΚΟ που βοήθησαν στην ανάδειξη των πραγματικών προβλημάτων και με την υποβολή αναφορών.

Διαπιστώσεις από τις αυτοψίες σε προαναχωρησιακά κέντρα

- Χαρακτηριστικό για τις διαδικασίες επιστροφής είναι ότι σε όλα τα κέντρα, και μάλιστα ιδίως στα κέντρα των συνόρων (Παρανέστι, Φυλάκιο), βρέθηκαν να κρατούνται αλλοδαποί που έχουν ζήσει για χρόνια στη χώρα με νόμιμο τίτλο διαμονής και εξέπεσαν της νομιμότητας λόγω μη έγκαιρης ανανέωσης της άδειας ή του δελτίου αιτούντος άσυλο. Η κράτηση πραγματοποιείται πολλές φορές και με αόριστη επίκληση λόγων δημόσιας τάξης κατά προσώπων για τα οποία είναι ανέφικτη η απέλαση⁸.
- Η πιο προβληματική πρακτική που διαπιστώθηκε σε όλα τα κέντρα που επισκέφθηκε ο Συνήγορος ήταν η κράτηση πέραν του ορίου των 18 μηνών που προβλέπει ο νόμος, η οποία αποτελεί συνάμα και παράβαση κοινοτικού κανόνα δικαίου. Στην Ανατολική Μακεδονία και Θράκη στην πράξη οι κρατούμενοι με τη συμπλήρωση του δεκαοκταμήνου προσέφευγαν στη διαδικασία ασύλου για να αφεθούν ελεύθεροι, γεγονός ενδεικτικό για το πώς η μη ομαλή λειτουργία της διαδικασίας επιστροφής μπορεί να επιφέρει αλυσιδωτές συνέπειες για τον φόρτο των νέων περιφερειακών υπηρεσιών ασύλου.
- Υπήρχε βασικός διαχωρισμός γυναικών

κρατούμενων, ωστόσο σε όλα τα προαναχωρησιακά κέντρα ο Συνήγορος συνάντησε νεαρούς κρατούμενους που ισχυρίστηκαν ότι είναι ανήλικοι αλλά δεν είχαν περάσει από τη διαδικασία πρώτης υποδοχής για τη διαπίστωση της ανηλικότητάς τους. Χαρακτηριστική η περίπτωση της Αμυγδαλέζας, όπως προκύπτει από σχετική έκθεση αυτοψίας και πόρισμα του Συνηγόρου⁹.

Κατά τα λοιπά, οι συνθήκες διαβίωσης στα προαναχωρησιακά κέντρα διαφέρουν ανάλογα εάν πρόκειται για χώρο διαμορφωμένο σε κοιτώνες μαζικής κράτησης (Φυλάκιο, Κόρινθος) ή σε πτέρυγες με τοποθέτηση οικίσκων (containers) (Παρανέστι, Αμυγδαλέζα) που επιτρέπουν κατά κανόνα περισσότερο ιδιωτικό χώρο ανά κρατούμενο. Προβληματική είναι ωστόσο η έλλειψη συνεχούς συντήρησης και λειτουργίας των μηχανημάτων ψύξης – θέρμανσης που διαπιστώθηκε στην Αμυγδαλέζα, όπως και η έλλειψη ειδών προσωπικής υγιεινής στο ίδιο κέντρο. Σημαντικές είναι οι προσπάθειες αναβάθμισης της κτιριακής και υλικοτεχνικής υποδομής σε όλα τα κέντρα από την ΕΛΑΣ. Επαρκείς κρίθηκαν οι χώροι προαυλισμού και η σίτιση των κρατούμενων στα κέντρα, επίσης η πρόβλεψη χώρου άσκησης λατρευτικών καθηκόντων, ενώ προβληματική ήταν η έλλειψη χώρων ψυχαγωγίας, σε συνδυασμό με το μεγάλο διάστημα κράτησης. Σημειώθηκε, επίσης, τρίμηνο τουλάχιστον κενό το καλοκαίρι του 2014 σε ψυχολόγους, κοινωνικούς λειτουργούς και διερμηνείς, λόγω εκκρεμότητας του νέου διαγωνισμού του υπουργείου για τις σχετικές συμβάσεις. Η παντελής έλλειψη γιατρού

μέσα σε κάποια κέντρα (Φυλάκιο) ή η ανεπαρκής ιατρική στελέχωσή τους σε συνδυασμό με τη μη πρόβλεψη κάλυψης φαρμακευτικής δαπάνης (Αμυγδαλέζα, Κομοτηνή) μπορεί να θεωρηθεί η σοβαρότερη παραβίαση δικαιωμάτων των κρατούμενων. Ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι γινόταν ενημέρωση για τα δικαιώματα των κρατούμενων και δη την πρόσβαση στο άσυλο (πρόγραμμα της Ύπατης Αρμοστείας), ωστόσο η κατά τα άλλα έλλειψη νομικής συνδρομής στους κρατούμενους αποτελεί σημαντικό κενό, με δεδομένη την αβεβαιότητα ως προς το πέρας του χρόνου κράτησης και την ανασφάλεια ως προς την τύχη τους. Η έλλειψη επικοινωνίας με ΜΚΟ, πλην των συμβεβλημένων για μετάφραση ή για τις υπηρεσίες υποδοχής, σε συνδυασμό με αντιφατικές πρακτικές ως προς τη χρήση κινητών τηλεφώνων, που σε κάποιους χώρους απαγορευόταν (Αμυγδαλέζα) και σε κάποιους όχι (Φυλάκιο, Κομοτηνή), επέτεινε την ανασφάλεια και δυσανεξία των κρατούμενων.

Διαπιστώσεις από τις αυτοψίες σε χώρους κράτησης αλλοδαπών στα νησιά

Η κατακόρυφη αύξηση των εισερχομένων από τα θαλάσσια σύνορα της χώρας το 2014 (βλ. στατιστική απεικόνιση της ΕΛΑΣ, εισόδων ανά μεθόριο δεκαμήνου 2014)¹⁰ σε συνδυασμό με την έλλειψη πολιτικής βούλησης για τη λειτουργία προαναχωρησιακών κέντρων στα νησιά οδηγούν σε λύσεις κράτησης αλλοδαπών εκ των ενόντων, που είναι προβληματικές τόσο ως προς την ομαλή κίνηση της διαδικασίας επιστροφής όσο και από

8. Βλ. έγγραφο Συνηγόρου 175063/38526/23.7.2014 προς το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης.

9. Βλ. http://www.synigoros.gr/?i=childrens-rights.el.dioikitiki_kratisi.228658.

10. http://www.astynomia.gr/images/stories//2014/statistics14/allod2014/statistics_all_2014_methorio.JPG.

πλευράς συνθηκών διαβίωσης και διαφύλαξης των δικαιωμάτων των αλλοδαπών.

Το ευρύτερο πρόβλημα συνίσταται στην κράτηση από την αστυνομία σε «κέντρα ταυτοποίησης» μέχρι να ολοκληρωθούν οι διαδικασίες ταυτοποίησης της ιθαγένειας και να εκδοθούν αποφάσεις επιστροφής των αλλοδαπών, οι οποίοι στην πράξη οδηγούνται στο πλοίο για να συνεχιστεί η κράτησή τους σε άλλα κέντρα κράτησης, συνήθως της Διεύθυνσης Αλλοδαπών Αττικής. Οι πολίτες Συρίας και αυτοί οδηγούνται στο πλοίο για την Αθήνα, αλλά στη συνέχεια αφήνονται ελεύθεροι με πράξη αναβολής εξαμηνιαίας απομάκρυνσης λόγω της εμπόλεμης σύρραξης στη χώρα τους. Τα κέντρα ταυτοποίησης δεν είναι ούτε προαναχωρησιακά κέντρα ούτε βεβαίως κέντρα πρώτης υποδοχής, όπως επιβάλλει ο Ν. 3907/2011, με αποτέλεσμα να μην εφαρμόζονται διαδικασίες πρώτης υποδοχής με κατάλληλη εκτίμηση της ευάλωτης κατάστασης των ατόμων. Στη μεν Χίο δεν υφίσταται ούτε τυπικά μονάδα πρώτης υποδοχής, στη δε Μυτιλήνη λειτουργεί κινητή μονάδα, η οποία βλέπει όσους παραπέμπει η αστυνομία, συνήθως ασυνόδευτους ανήλικους και όχι όλους τους εισερχόμενους αλλοδαπούς, σε κλειστό με διπλό συρματόπλεγμα χώρο στη Μόρια, ο οποίος είχε (κατασκευαστεί ως προαναχωρησιακό) κέντρο, που τελικώς δεν λειτούργησε για τον σκοπό αυτό. Ως εκ τούτου, στη Μυτιλήνη, μολοντί λειτουργεί κινητή μονάδα, δεν εφαρμόζονται οι διαδικασίες πρώτης υποδοχής, απαραίτητες για τη διάγνωση του ψυχοκοινωνικού προφίλ, τη διενέργεια ιατρικού ελέγχου και την παροχή της τυχόν αναγκαίας περίθαλψης και ψυχοκοινωνικής υποστήριξης για την πλειονότητα των εισερχόμενων αλλο-

δαπών. Ειδικότερα, κρίσιμη παράμετρος της ανεπάρκειας στη διαχείριση των εισερχόμενων αλλοδαπών αναδεικνύεται η παράλειψη διενέργειας ιατρικού ελέγχου στο σύνολο των νεοεισερχόμενων αλλοδαπών.

Επίσης διαπιστώθηκαν:

- Ανυπαρξία κατάλληλων χώρων στα λιμεναρχεία Χίου και Μυτιλήνης για διαμονή έως 24 ώρες, με αποτέλεσμα οι αλλοδαποί να κρατούνται στο λιμάνι σε συνθήκες προσβλητικές για την ανθρωπινή αξιοπρέπεια.
- Σύγχυση αρμοδιοτήτων ως προς τον υπεύθυνο λειτουργίας των προσωρινών χώρων κατά άτυπη παραχώρηση από τις δημοτικές αρχές (χώρος πλησίον του Δημαρχείου Χίου, κατασκηνώσεις ΠΙΚΠΑ στη Μυτιλήνη) στους οποίους κρατούνταν οι αλλοδαποί, αφού παραδίδονταν από το λιμεναρχείο στην αστυνομία. Θα έπρεπε να είναι σαφές ότι στη διοικητική κράτηση η αρμοδιότητα της αστυνομίας δεν αφορά μόνο τη σίτιση αλλά το σύνολο των προδιαγραφών του νόμου για τις συνθήκες διαβίωσης (Ν. 3907/2011). Είναι χαρακτηριστικό ότι την ημέρα της αυτοψίας ο Σύνηγορος ενημερώθηκε πως κρατούνταν 160 αλλοδαποί στον προσωρινό χώρο των 190 τετραγωνικών μέτρων πλησίον του Δημαρχείου Χίου, μαζί άνδρες και οικογένειες. Πέρα από την έλλειψη διαχωρισμού των κρατούμενων, είναι προφανές ότι, έστω και για μία διανυκτέρευση, ο χώρος αυτός δεν πληρούσε το στοιχειώδες μίνιμουμ των 4 τετραγωνικών ανά κρατούμενο¹¹.
- Επιμέρους προβλήματα σίτισης και καθαριότητας στους χώρους κράτησης της αστυνομίας στα νησιά (όπως δύο γεύματα αντί για τρία στη Χίο, επειδή οι

εστιάτορες παρείχαν επιπλέον πόσιμο νερό, ανεπαρκής καθαριότητα εσωτερικών χώρων στο Μερσινίδι Χίου λόγω της σύμβασης με το αρμόδιο υπουργείο).

Κοινές διαπιστώσεις ως προς τους ανήλικους κρατούμενους

Με την εισαγωγική παρατήρηση ότι σε όλους τους χώρους κράτησης, πλην εκείνων όπου λειτουργεί Κέντρο Πρώτης Υποδοχής, τα προβλήματα που ανακύπτουν σε σχέση με τον ανήλικο πληθυσμό των εισερχόμενων αλλοδαπών είναι κοινά, παρατίθενται τα σημαντικότερα ζητήματα ως προς τη μεταχείρισή τους:

- Απουσία συστήματος διακρίβωσης της ηλικίας: Η καταγραφή της ηλικίας των αλλοδαπών που στερούνται εγγράφων γίνεται από τις αστυνομικές αρχές με βάση τη δήλωση των ιδίων και ανάλογα με την κρίση του διενεργούντος την καταγραφή αστυνομικού οργάνου. Απόρροια αυτού αποτελεί το γεγονός ότι ανήλικοι καταγράφονται από τις αστυνομικές αρχές ως ενήλικες, πρακτική που συχνά αποδίδεται μεταξύ άλλων και στην αδυναμία επικοινωνίας των αρχών με τους αλλοδαπούς, ελλείψει κατάλληλης διερμηνείας. Είναι συχνές οι περιπτώσεις όπου χρέη διερμηνείας εκτελεί άλλος κρατούμενος, όχι πάντα ομοεθνής του αλλά από την ευρύτερη περιοχή της χώρας καταγωγής, ο οποίος δεν γνωρίζει με επάρκεια τη γλώσσα του ασυνόδευτου ανήλικου. Στην πλειονότητα των περιπτώσεων ο συλλαμβανόμενος αλλοδαπός αντιμετωπίζεται από τις αστυνομικές αρχές ως ενήλικος και όχι ως ανήλικος, ακόμα και όταν προσκομίζει έγγραφα απόδειξης του ισχυρισμού του, με την αιτιολογία ότι

11. Η Επιτροπή Πρόληψης Βασανιστηρίων (CPT) του Συμβουλίου της Ευρώπης συνιστά τουλάχιστον 4 τετραγωνικά μέτρα ανά κρατούμενο σε χώρους μαζικής κράτησης.

στερούνται επίσημης επικύρωσης. Επίσης, ως ενήλικος αντιμετωπίζεται και ο αλλοδαπός του οποίου η ιατρική γνωμάτευση εκφέρει αμφιβολίες ως προς την ακριβή ηλικία του. Η απουσία, ωστόσο, ενός αξιόπιστου συστήματος διακρίβωσης της ηλικίας συνεπάγεται τον ελλιπή εντοπισμό των ασυνόδευτων ανηλίκων με δυσμενή αποτελέσματα ως προς την ανάγκη για προστασία και φροντίδα των παιδιών, σύμφωνα με τη Διεθνή Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού (εφεξής ΔΣΔΠ, άρθρο 3 παράγρ. 2 Ν. 2101/1992).

• Το ζήτημα της κράτησης των ασυνόδευτων ανηλίκων: Η κοινή μεταχείριση των καταγεγραμμένων ασυνόδευτων ανηλίκων με τους ενήλικες κρατούμενους (λ.χ. ως προς τις συνθήκες κράτησης) και μάλιστα στη δυσμενέστερη εκδοχή, αυτή της παράτασης της κράτησής τους, όταν δεν ανευρίσκεται χώρος φιλοξενίας, συνιστά *de facto* χειροτέρευση της θέσης τους. Όπως είναι γνωστό, το μέτρο της διοικητικής κράτησης και γενικά της στέρησης της ελευθερίας στους ανηλίκους δεν μπορεί παρά να αποτελεί «... ένα έσχατο μέτρο και της μικρότερης δυνατής χρονικής διάρκειας» (ΔΣΔΠ, άρθρο 37 εδ. β'). Ειδικά δε για τους αιτούντες άσυλο ανηλίκους η αποφυγή της κράτησής τους προβλέπεται ήδη στην Οδηγία 9/2003 του Συμβουλίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (άρθρο 19 παράγρ. 2). Ωστόσο, σε αντίθεση με τα παραπάνω, διαπιστώθηκε ότι η κράτηση των ανηλίκων όχι μόνο δεν αποτελεί το έσχατο μέτρο αλλά τον κανόνα, η δε πρακτική της διοίκησης να επιβάλλει το μέτρο αδιακρίτως και ανεξαιρέτως σε όλους τους ασυνόδευτους ανηλίκους παραγνωρίζει το γεγονός ότι οι ασυνόδευτοι ανήλικοι είναι πάνω από όλα παιδιά

και για τον λόγο αυτό η μεταχείρισή τους δεν μπορεί παρά να είναι σύμφωνη με τις διεθνείς επιταγές για προστασία και φροντίδα (ΔΣΔΠ, άρθρο 3 παράγρ. 2).

• Οι συνθήκες κράτησης: Οι γενικότερες συνθήκες κράτησης σε όλα τα παραπάνω κέντρα δεν αντιστοιχούν από πλευράς υποδομών στην ολοκληρωμένη μέριμνα που απαιτείται για τη φροντίδα των ανηλίκων πληθυσμών. Οι προβληματικές έως ανύπαρκτες συνθήκες υγιεινής, ειδικά στους χώρους προσωρινής παραμονής, η ελλιπής έως ανύπαρκτη ιατρική φροντίδα και η ακατάλληλη για ανηλικούς σίτιση δεν συνάδουν με την απαίτηση για ανθρώπινη και αξιοπρεπή μεταχείριση του άρθρου 3 ΕΣΔΑ.

Προτάσεις για την κράτηση ενόψει επιστροφής

Το πρόβλημα της διαχείρισης των μεικτών ροών, μετανάστευσης και ασύλου, στα νοτιοανατολικά σύνορα της ΕΕ, είναι αυτό που υπολανθάνει και επικαθορίζει και το ζήτημα της κράτησης. Ωστόσο, ο Συνήγορος επαναλαμβάνει¹² ότι η διοικητική κράτηση συμβάλλει στο πρόβλημα και όχι στη λύση, δεδομένου του μεγάλου αριθμού κρατούμενων που κρατούνται για πολλούς μήνες, σε συνδυασμό με την ανασφάλεια των αλλοδαπών για το μέλλον τους. Η ΕΛΑΣ δεν διαθέτει τις δομές και την τεχνογνωσία για να διασφαλίσει επαρκείς εγγυήσεις στέρησης της προσωπικής ελευθερίας σε μαζικούς χώρους, παρά τις συνεχείς προσπάθειές της για βελτίωση των συνθηκών στα προαναχωρησιακά κέντρα. Η δέσμη προτάσεων που ακολουθεί αποσκοπεί να συμβάλει ώστε να υπάρξουν οι αντικειμενικές συνθήκες και ο κατάλληλος σχεδιασμός προ-

κειμένου η κράτηση ενόψει απέλασης/απομάκρυνσης, ο ακραίος αυτός περιορισμός της προσωπικής ελευθερίας, να περιοριστεί στο απολύτως αναγκαίο χρονικά μέτρο, διασφαλίζοντας παράλληλα τον σεβασμό των θεμελιωδών δικαιωμάτων των κρατούμενων.

Ο Συνήγορος επισημαίνει ότι θεωρεί κομβικής σημασίας:

- Την άμεση μεταφορά των αλλοδαπών προς επιστροφή από τα αστυνομικά κρατητήρια σε χώρους που πληρούν τις απαραίτητες προδιαγραφές του Ν. 3907/2011 για τη διοικητική κράτηση αλλοδαπών, δεδομένης της συνήθως πολύμηνης κράτησής τους. Χαιρετίζει τη σχετική δέσμευση της ΕΛΑΣ και αναμένει την υλοποίησή της.
- Τον περιορισμό, εν γένει, της κράτησης στο απολύτως αναγκαίο χρονικά μέτρο ενόψει απομάκρυνσης, με εξατομικευμένη και αιτιολογημένη κρίση επί της αναγκαιότητας συνέχισης της κράτησης κάθε αλλοδαπού σε συνδυασμό με το εφικτό ή μη της απέλασής του.
- Την εφαρμογή εναλλακτικών της κράτησης μέτρων, σύμφωνα με το άρθρο 22 παράγρ. 3 Ν. 3907/2011, προκειμένου η κράτηση να καταστεί η εξαίρεση, όπως επιβάλλει ο νόμος (άρθρο 30 παράγρ. 1 Ν. 3907/11), και όχι, όπως συμβαίνει στην πράξη, ο γενικός κανόνας.
- Την τήρηση του χρονικού ορίου των 18 μηνών για την κράτηση ενόψει επιστροφής, το οποίο επιβάλλει ο νόμος (άρθρο 30 παράγρ. 5-6 Ν. 3907/2011). Σε καμία περίπτωση δεν είναι σύννομη η παράκαμψη του ορίου αυτού της Οδηγίας 2008/115/ΕΚ (άρθρο 15 παράγρ. 5-6, ΔΕΕ Katzoev C-457/09, Bashir

12. Βλ. <http://www.synigoros.gr/?i=human-rights.el.maziki-kratisi-allodapon.118221>.

Mohammed Ali Mahdi C-146/14) και οι σχετικές εσωτερικές οδηγίες του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης πρέπει να τροποποιηθούν, με ανάκληση αποδοχής της σχετικής γνωμοδότησης υπ' αριθμ. 44/2014 ΝΣΚ.

- Την πλήρη λειτουργία Κέντρων Πρώτης Υποδοχής στα νησιά της Χίου και της Μυτιλήνης και σε άλλους τόπους αυξημένων ροών εισόδου μεταναστών και προσφύγων. Την εξεύρεση από το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης κατάλληλων χώρων για τις ανάγκες πρώτης υποδοχής, σε συνεργασία με τις δημοτικές και περιφερειακές αρχές, που να διασφαλίζουν ανθρώπινες και αξιοπρεπείς συνθήκες διαβίωσης. Σε πτέρυγα των ίδιων χώρων πρώτης υποδοχής να οδηγούνται οι συλληφθέντες – διασωθέντες από το Λιμενικό, καθώς δεν υπάρχει λόγος να εξευρεθούν δύο χώροι επειδή προχωρά ο φάκελος του αλλοδαπού. Η πρώτη υποδοχή να μην γίνεται σε συνθήκες κράτησης υψηλής ασφαλείας και γενικότερα να τηρούνται πλήρως οι προδιαγραφές του Ν. 3907/2011, αλλά και να διασφαλίζεται η επαφή με την τοπική κοινωνία και τις οργανώσεις των πολιτών.
- Την ενίσχυση των Κινητών Μονάδων Πρώτης Υποδοχής, όπου αυτές λειτουργούν, σε προσωπικό και υλικοτεχνική υποδομή.
- Τη διενέργεια ιατρικού ελέγχου σε όλους τους νεοεισερχόμενους αλλοδαπούς, καθώς και την παροχή ιατροφαρμακευτικής υποστήριξης σε όσους το έχουν ανάγκη, σε όλα τα σημεία εισόδου, προκειμένου να προστατεύονται οι ίδιοι αλλά και να μη δημιουργείται κίνδυνος για μετάδοση ασθενειών, όπως η φυματίωση, ούτε να καταλείπεται περιθώριο καλλιέργειας φόβου από τα ΜΜΕ στην κοινή γνώμη.
- Την πλήρη ιατρική και φαρμακευτική

κάλυψη των κρατουμένων σε όλα τα κέντρα κράτησης που επιβάλλεται από την ανάλογη εφαρμογή των σχετικών διατάξεων του Σωφρονιστικού Κώδικα (εν προκειμένω το άρθρο 27 Σωφρονιστικού Κώδικα, το οποίο επιβάλλει την ιατρική και φαρμακευτική περίθαλψη των κρατουμένων σε επίπεδο ανάλογο με αυτό του λοιπού πληθυσμού).

- Την παροχή νομικής συνδρομής σε συνεργασία με τους δικηγορικούς συλλόγους της χώρας και με βάση συγκεκριμένες προδιαγραφές που θα διασφαλίζουν τους κρατούμενους από τυχόν φαινόμενα εκμετάλλευσης.
- Ο Συνήγορος θεωρεί πολύ σημαντική τη δέσμευση της ΕΛΑΣ (Νοέμβριος 2014) για ελεύθερη χρήση κινητών τηλεφώνων στην Αμυγδαλέζα και θεωρεί ότι η επικοινωνία αυτή πρέπει να επιτραπεί παγίως σε όλα τα κέντρα κράτησης.
- Οι συμβάσεις καθαριότητας των κατά τόπους αστυνομικών χώρων κράτησης να περιλαμβάνουν τους εσωτερικούς χώρους διαβίωσης και ο ανάδοχος να κηρύσσεται έκπτωτος από το υπουργείο σε περίπτωση αναφορών για πλημμελή τήρηση της σύμβασης.
- Οι συμβάσεις σίτισης να προκηρύσσονται με όρο την παροχή και πρωινού και τυχόν πόσιμου νερού, και όχι μόνον δύο γευμάτων, και να γίνεται μνεία της πρόσθετης παροχής γάλακτος για τα μικρά παιδιά.

Ειδικά για τους ασυνόδευτους ανηλικούς ο Συνήγορος επιπλέον προτείνει:

- Την ολιγοήμερη παραμονή τους σε ειδικούς χώρους φύλαξης και όχι κέντρα κράτησης, μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών για την παραπομπή τους σε χώρους φιλοξενίας. Στους χώρους αυτών θα παρέχονται όλες οι απαραίτητες

υπηρεσίες προς όφελός τους και κυρίως θα προστατεύονται από την ενδεχόμενη κακοποίησή τους σε συνθήκες που σήμερα, όπως αποτυπώνονται στην παρούσα έκθεση, συνιστούν απάνθρωπη μεταχείριση.

- Την παροχή ατομικών ειδών πρώτης ανάγκης (σαπούνι, κλινοσκεπάσματα), διενέργεια προληπτικού ιατρικού ελέγχου και εμβολιασμός των παιδιών. Στο στάδιο αυτό θα πρέπει να παρέχεται η απαραίτητη ψυχοκοινωνική βοήθεια κατ' ανάλογη εφαρμογή του πεδίου εφαρμογής της ΥΑ που αφορά τα ΚΕΠΥ.
- Την πλήρη ενημέρωση με ενημερωτικό υλικό σε γλώσσα που κατανοούν για τις δυνατότητες υποβολής αιτήματος ασύλου και δυνατότητα επικοινωνίας με συγγενείς και δικηγόρους.
- Την επαναλειτουργία του Κέντρου Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων της Αγιάσου, καθώς η εγγύτητά του με τις πύλες εισόδου των αλλοδαπών το καθιστά ιδανικό χώρο φιλοξενίας των ανηλίκων, μέχρι είτε την παραπομπή τους σε άλλες δομές φιλοξενίας είτε την οικογενειακή επανένωσή τους.
- Την υιοθέτηση εναλλακτικών της κράτησης μέτρων, καθώς ο δυσανάλογα μεγάλος αριθμός ανηλίκων σε σχέση με τις υπάρχουσες δομές φιλοξενίας συνεπάγεται την παράταση της κράτησης και την ακύρωση εν τοις πράγμασι οποιασδήποτε προστασίας.

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΠΡΟΛΗΨΗ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

Ειδική έκθεση 2014 (άρθρο 23 του Προαιρετικού Πρωτοκόλλου στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας της Γενικής Συνέλευσης των Ηνωμένων Εθνών)

Σύσταση / Προετοιμασία

Διεθνής παρουσία

Παρακολούθηση των χώρων κράτησης

Επισκέψεις – αυτοψίες σε φυλακές

Η παρούσα έκθεση αποτυπώνει τη δράση του Συνηγόρου του Πολίτη το έτος 2014, ως Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης Βασανιστηρίων, σύμφωνα με την αρμοδιότητά του κατ' άρθρο δεύτερο Ν. 4228/2014.

Σύσταση / Προετοιμασία

Βασανιστήριο δεν είναι μόνο η συστηματική πρόκληση πόνου αλλά και κάθε απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση που υποβιβάζει την ανθρωπινή υπόσταση. Η χρήση βασανιστηρίων προσβάλλει την ανθρωπινή αξιοπρέπεια και στοχεύει στην εκμηδένιση της προσωπικότητας του θύματος. Πέρα από εγκληματική πράξη, βάσει του εθνικού αλλά και του διεθνούς δικαίου, αποτελεί μια στάση αντίθετη στον ανθρωπινό πολιτισμό. Χώροι όπως φυλακές, κέντρα κράτησης μεταναστών, ψυχιατρεία, αστυνομικά κρατητήρια κ.ά. αποτελούν εστίες κινδύνου για την ανθρωπινή αξιοπρέπεια. Οι επισημάνσεις έγκυρων, εθνικών ή και διεθνών, φορέων για την κατάσταση των δικαιωμάτων στους χώρους αυτούς γεννούν ανησυχία. Η Ελλάδα, όμως, δεν πρέπει να περιμένει τις μομφές διεθνών οργανισμών, αλλά να αναλάβει πρωτοβουλίες για να ανταποκριθεί στην πρόκληση της πρόληψης.

Ένα τέτοιο σημαντικό βήμα έγινε με τον Ν. 4228/2014, με τον οποίο κυρώθηκε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων μορφών σκληρής, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής μεταχείρισης ή τιμωρίας της ΓΣ των ΗΕ. Με το δεύτερο άρθρο του νόμου αυτού, ο Συνήγορος ορίστηκε «Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων». Μάλιστα, ο Συνήγορος μετείχε ήδη το 2012, με εκπροσώπους

του, στην ομάδα εργασίας που επεξεργάστηκε το αντίστοιχο νομοσχέδιο.

 Η αποστολή του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης περιλαμβάνει την τακτική εξέταση της μεταχείρισης των προσώπων που στερούνται την ελευθερία τους, την κατάθεση αντίστοιχων συστάσεων βελτίωσης προς τις αρμόδιες αρχές, και, τέλος, την υποβολή προτάσεων και παρατηρήσεων σχετικά με την υφιστάμενη νομοθεσία ή τα τυχόν σχέδια νόμων.

Ήδη ο Συνήγορος, με την ευκαιρία της ημέρας του ΟΗΕ για την υποστήριξη των θυμάτων βασανιστηρίων (26 Ιουνίου), επισήμανε ότι θα ασκήσει με ακριβοδίκαιο και εποικοδομητικό τρόπο την αποστολή του*.

Με το τέταρτο άρθρο Ν. 4228/2014 ορίστηκε ότι ο Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης διενεργεί επισκέψεις σ' όλους τους, δημόσιους ή ιδιωτικούς, χώρους στέρησης της ελευθερίας, με ή χωρίς προηγούμενη ενημέρωση των αρμόδιων αρχών. Μάλιστα, κατά τη διεθνή πρακτική, οι επισκέψεις αυτές μπορούν να διενεργούνται και μη εργάσιμες ημέρες ή ακόμα και νυχτερινές ώρες. Η επίσκεψη του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων περιλαμβάνει συλλογή στοιχείων με κάθε διαθέσιμο μέσο, όπως, ενδεικτικά, επίσκεψη σε όλους τους χώρους κράτησης, εξέταση προσώπων και λήψη φωτογραφιών. Με βάση, εξάλλου, τη γενική αρμοδιότητα του άρθρου 103 παράγρ. 9 του Συντάγματος και του Ν. 3094/2003, ο Συνήγορος έχει πρόσβαση σε κάθε αρχείο, έγγραφο, στοιχείο ή φάκελο.

Για την υλοποίηση της αποστολής, που ανατέθηκε στον Συνήγορο, αρχικά εκ-

δόθηκε κανονιστική απόφαση με την οποία συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας με αντικείμενο τα θέματα του «Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης» (ΕΜΠ), υπό την ευθύνη Βοηθού Συνηγόρου. Η ομάδα αυτή ανέλαβε τον ενιαίο χειρισμό των θεμάτων αυτών και την αποτελεσματική οργάνωση και εφαρμογή του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης, τη διενέργεια επισκέψεων – αυτοψιών, καθώς και την πραγματοποίηση συναντήσεων και συνεργασιών με στελέχη της διοίκησης. Παράλληλα, στην ομάδα εργασίας ανατέθηκε ο συντονισμός όλων των συναφών δράσεων του Συνηγόρου, καθώς και η πρόταση, υλοποίηση και παρακολούθηση του ετήσιου σχεδίου δράσης του για τα θέματα του ΕΜΠ. Με νεότερη απόφαση ορίστηκαν τα μέλη της ομάδας εργασίας και οι συντονιστές της. Η ομάδα άρχισε να λειτουργεί τον Οκτώβριο του 2014, οπότε έγινε ενημέρωση των μελών και κατανεμήθηκαν ρόλοι. Έγινε προγραμματισμός δράσεων, ενώ το διάστημα μέχρι το τέλος του έτους 2014 ορίστηκε ως χρόνος προετοιμασίας.

Παράλληλα, στο πλαίσιο της προετοιμασίας, ο Συνήγορος ενημέρωσε τα αρμόδια υπουργεία σχετικά με τη νέα αρμοδιότητά του, σημείωσε ότι η συγκεκριμένη αποστολή αποτελεί διεθνή υποχρέωση της χώρας για την οποία θα υπάρχει τακτική ενημέρωση των αρμόδιων οργάνων του ΟΗΕ και ζήτησε τη συνεργασία τους για την επιτυχή υλοποίησή της. Ζήτησε, παράλληλα, να ενημερώσουν περαιτέρω όλες τις υπηρεσίες που υπάρχουν στην αρμοδιότητά τους, προκειμένου να παράσχουν, σύμφωνα με τον νόμο, κάθε συνδρομή στην εκτέλεση του συγκεκριμένου έργου. Στο πλαίσιο προετοιμασίας και ενημέρωσης του κοινού

αλλά και των δημόσιων υπηρεσιών για τη νέα αρμοδιότητα, ο Συνήγορος διοργάνωσε ανοικτή εκδήλωση με θέμα: «Καταπολέμηση των βασανιστηρίων και της κακομεταχείρισης: Διεθνείς εμπειρίες και ελληνικές προοπτικές» (8.12.2014). Στην εκδήλωση αυτή ειδικοί επιστήμονες αλλά και εκπρόσωποι φορέων κλήθηκαν να συμβάλουν στην ανάπτυξη του σχετικού προβληματισμού. Παράλληλα, για την εκπαίδευση του προσωπικού του Συνηγόρου που στελεχώνει τον ΕΜΠ διοργανώθηκε εκπαιδευτικό εργαστήριο (9.12.2014) με θέμα: «Πρόληψη των βασανιστηρίων: Δυσκολίες και καλές πρακτικές». Στο σεμινάριο αυτό κλήθηκαν να καταθέσουν απόψεις και κυρίως εμπειρίες από αντίστοιχο έργο εκπρόσωποι διεθνών οργανισμών (CPT, APT), ΕΜΠ άλλων χωρών (Αυστρία) αλλά και εθνικών φορέων (Ειδική Επιτροπή Προστασίας Δικαιωμάτων Ατόμων με Ψυχικές Διαταραχές).

Διεθνής παρουσία

Έπειτα από την ανάληψη των νέων αρμοδιοτήτων και καθηκόντων εκ μέρους του Συνηγόρου, εκπρόσωπος της Υποεπιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (SPT) του ΟΗΕ επικοινωνήσε εγγράφως με τον Συνήγορο εκφράζοντας την προθυμία της Υποεπιτροπής για τη διαμόρφωση ενός πλαισίου συνεχούς διαλόγου και πιθανών μορφών συνεργασίας. Η Υποεπιτροπή δήλωσε επίσης έτοιμη να παράσχει συμβουλές, πείρα και εξειδίκευση σχετικά με τις κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζουν οι Εθνικοί Μηχανισμοί Πρόληψης, επισημαίνοντας ότι προσβλέπει σε μια γόνιμη συνεργασία και ανταλλαγή εμπειριών και ιδεών με τον Συνήγορο.

Κλιμάκιο του Συνηγόρου, στο πλαίσιο επίσκεψής του στο Βελιγράδι, συναντήθηκε με τον Βοηθό Συνήγορο της Σερβίας, ο οποίος ενεργεί ως υπεύθυνος του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων της Δημοκρατίας της Σερβίας και, παράλληλα, είναι μέλος της Υποεπιτροπής Πρόληψης των Βασανιστηρίων του ΟΗΕ. Στο πλαίσιο της επίσκεψης αντηλλάγησαν απόψεις σχετικά με ζητήματα που συνδέονται με τη σύσταση των μηχανισμών, την καλή λειτουργία και καλές πρακτικές. Τέλος, εκφράστηκε εκατέρωθεν η διαθεσιμότητα των ομολογων θεσμών για πιο στενή συνεργασία στο σχετικό πεδίο. Στο ανωτέρω πλαίσιο ειδικός επιστήμονας του Συνηγόρου συμμετείχε σε διήμερη εκδήλωση (Βελιγράδι, 27-28.11.2014), την οποία οργάνωσε ο Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων της Σερβίας σε συνεργασία με τον Οργανισμό για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη (ΟΑΣΕ). Η εν λόγω εκδήλωση συνίστατο αφενός στην πρώτη συνάντηση του περιφερειακού δικτύου Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης της Νοτιοανατολικής Ευρώπης (στο οποίο ο Συνήγορος συμμετείχε ως παρατηρητής), αφετέρου σε συνέδριο με θέμα «Η πρόληψη των βασανιστηρίων και άλλων μορφών κακομεταχείρισης και η καταπολέμηση της ατιμωρησίας», στο οποίο συμμετείχαν, μεταξύ άλλων, εκπρόσωποι της Υποεπιτροπής για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων του ΟΗΕ (SPT) και του Οργανισμού για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων (APT).

Ο Συνήγορος συμμετέχει στο Ευρωπαϊκό Δίκτυο Εθνικών Μηχανισμών Πρόληψης των Βασανιστηρίων, στο πλαίσιο του οποίου πραγματοποιείται, σε τακτά χρονικά διαστήματα, ανασκόπηση των

πληροφοριών που κρίνονται σημαντικές για τους εθνικούς μηχανισμούς πρόληψης των βασανιστηρίων χωρών του Συμβουλίου της Ευρώπης. Σκοπός του δικτύου είναι η ενημέρωση, σε συνεχή βάση, των εθνικών μηχανισμών για τις εξελίξεις σχετικά με τη δράση των μηχανισμών, τις νομοθετικές πρωτοβουλίες, σε εθνικό επίπεδο, αλλά και τις αναπτυσσόμενες καλές πρακτικές.

Παρακολούθηση των χώρων κράτησης

Ο Συνήγορος, στο πλαίσιο της πολυχρονης εμπειρίας του, έχει ασχοληθεί εκτεταμένα με την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων που στερούνται την ελευθερία τους, αναδεικνύοντας σταθερά τα προβλήματα που εντοπίζει και καταθέτοντας αντίστοιχες προτάσεις (βλ. π.χ. *Ετήσια Έκθεση 1999*, σ. 78 επ. και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 68 επ.). Σ' αυτή τη λογική, ο Συνήγορος αρκετές φορές αναλαμβάνει ευρύτερη δράση στο πεδίο, με την ενεργοποίηση του θεσμικού εργαλείου της αυτεπάγγελτης έρευνας. Μια τέτοια δράση εκφεύγει του παραδοσιακού διαμεσολαβητικού ρόλου του Συνηγόρου και της ενεργοποίησης του ρόλου του μετά την υποβολή ατομικής αναφοράς, με στόχο τη διερεύνηση των συνθηκών κράτησης των κρατουμένων, τον εντοπισμό τυχόν δομικών προβλημάτων και τη συμβολή στην ορθολογική αντιμετώπιση αυτών.

Στο πλαίσιο αυτό ο Συνήγορος, σύμφωνα με το Σύνταγμα (άρθρο 103 παράγρ. 9), τον Ν. 3094/2003 (άρθρο 4 παράγρ. 5), τον Σωφρονιστικό Κώδικα (άρθρο 52 παράγρ. 7) αλλά και ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων, απέστειλε, εντός του έτους 2014, σχετι-

κές εκθέσεις επίσκεψης – αυτοψίας με τα ευρήματα, τις διαπιστώσεις και τις προτάσεις του, ύστερα από επισκέψεις που είχε πραγματοποιήσει. Είχαν προηγηθεί επισκέψεις – αυτοψίες στα καταστήματα κράτησης Διαβατών, Κω, Κομοτηνής και Κέρκυρας με την επακόλουθη υποβολή προτάσεων για μια σφαιρικότερη προσέγγιση του σωφρονιστικού ζητήματος, αλλά και για τη λήψη των αναγκαίων, άμεσων και μεσοπρόθεσμων, βελτιωτικών μέτρων. Ο Συνήγορος υπογράμμισε ότι ο «υπερπληθυσμός» αποτελεί ζήτημα αιχμής για τη διασφάλιση του σκληρού πυρήνα των θεμελιωδών δικαιωμάτων, ενώ επισημαίνονται η ακαταλληλότητα των κτιριακών υποδομών, η ανεπάρκεια ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης και η έλλειψη εξειδικευμένου προσωπικού. Εξάλλου, για το Κατάστημα Κράτησης Τρίπολης ο Συνήγορος επισήμανε ότι μετά και την καταδίκη της χώρας από το ΕΔΔΑ, για τις συνθήκες κράτησης, θα πρέπει να εξεταστεί, μεταξύ άλλων, ακόμη και το ενδεχόμενο άμεσης διακοπής της λειτουργίας του, εφόσον δεν ληφθούν επείγοντα βελτιωτικά μέτρα. Τέλος, ο Συνήγορος ζήτησε από το Υπουργείο Δικαιοσύνης την ανάληψη πρωτοβουλιών για την υλοποίηση ενός πλαισίου συνεργασίας.

 Εξάλλου, από επισκέψεις – αυτοψίες σε αστυνομικά κρατητήρια διαπιστώθηκε το σοβαρό ζήτημα της μακρόχρονης παραμονής ποινικών κρατουμένων σ' αυτά. Το πρόβλημα αυτό, παρότι έχει επισημανθεί emphatically από τον Συνήγορο (ήδη από το 2007), αλλά έχει οδηγήσει και σε πολλές καταδικαστικές αποφάσεις από το ΕΔΔΑ, όχι μόνο δεν επιλύθηκε αλλά παρουσίασε όξυνση κατά το 2014, καθώς συνδέεται άρρηκτα με το συστημικό πρόβλημα της υπερπλήρωσης των φυλακών. Έτσι, χώροι

αστυνομικής κράτησης έχουν μετατραπεί άτυπα σε φυλακές, με συνέπεια να προσβάλλονται σοβαρά τα δικαιώματα των κρατουμένων.

Η διοικητική κράτηση των υπό επιστροφή αλλοδαπών, τόσο σε κέντρα κράτησης όσο και σε αστυνομικά κρατητήρια (βλ. αναλυτικά «Επιστροφές αλλοδαπών»), θα αποτελέσει πεδίο ενεργοποίησης του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων εντός του επόμενου έτους. Πρόκειται για ζήτημα που έχει επανειλημμένα απασχολήσει τον Συνήγορο και παραμένει ένα κρίσιμο ζήτημα, καθώς η κράτηση πλήττει εξ ορισμού το ατομικό αγαθό της προσωπικής ελευθερίας, αλλά κυρίως διότι το εν λόγω μέτρο φαίνεται να προσλαμβάνει πλέον έναν γενικευμένο και αμιγώς τιμωρητικό χαρακτήρα.

Επισκέψεις – αυτοψίες σε φυλακές

Στις 22.1.2014 ο Συνήγορος επισκέφθηκε το Αγροτικό Κατάστημα Κράτησης Κασσάνδρας. Ήταν η πρώτη επίσκεψη σε αγροτικό κατάστημα κράτησης και ο Συνήγορος τόνισε την ανάγκη στρατηγικού σχεδιασμού για τα αγροτικά καταστήματα κράτησης καθώς και θέσπισης εσωτερικού κανονισμού λειτουργίας για την ενίσχυση του θεσμού, αλλά και την αποσυμφόρηση των λοιπών φυλακών της χώρας. Παράλληλα, ο Συνήγορος επισήμανε την ανάγκη βελτίωσης των κτιριακών εγκαταστάσεων, στελέχωσης με εξειδικευμένο προσωπικό, ενίσχυσης του προσωπικού φύλαξης, καθώς και λειτουργίας προγραμμάτων εκπαίδευσης και επαγγελματικής κατάρτισης.

Στις 6.2.2014 ο Συνήγορος επισκέφθηκε τη Δικαστική Φυλακή Ιωαννίνων, την

οποία είχε και κατά το παρελθόν επισκεφθεί (2000, 2009), καταγράφοντας αναλυτικά τις παρατηρήσεις του και καταθέτοντας αντίστοιχες προτάσεις βελτίωσης. Σημειώνεται ότι για τις συνθήκες διαβίωσης των κρατουμένων στη συγκεκριμένη φυλακή υπήρξαν τέσσερις αποφάσεις του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (ΕΔΔΑ) που διαπίστωναν παραβίαση του άρθρου 3 ΕΣΔΑ, δηλαδή απάνθρωπη και εξευτελιστική μεταχείριση, ιδίως λόγω του υπερπληθυσμού των κρατουμένων. Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι έχουν ληφθεί κάποια μέτρα για τη μείωση του αριθμού των κρατουμένων, ο Συνήγορος δεν εντόπισε εκτενείς μεταβολές στις υποδομές και τη λειτουργία της φυλακής, όπως υπέδειξαν οι εκθέσεις του και επιβάλλουν οι αποφάσεις του ΕΔΔΑ.

Στις 7.10.2014 πραγματοποιήθηκε επίσκεψη από κλιμάκιο του Συνηγόρου στη φυλακή Χίου, την οποία δεν είχε ποτέ στο παρελθόν επισκεφθεί. Πέρα από την αναλυτική καταγραφή των υποδομών και του ανθρώπινου δυναμικού (προσωπικού και κρατουμένων), το κλιμάκιο συνεργάστηκε με τη διεύθυνση του καταστήματος αλλά και με τους κρατούμενους. Ακολούθως, κατέληξε σε διαπιστώσεις – συμπεράσματα και υπέβαλε αντίστοιχες προτάσεις βελτίωσης σε θέματα: διαβίωσης, σίτισης, υγειονομικής περίθαλψης, κτιριακών βελτιώσεων, εκπαίδευσης και ψυχαγωγίας, τακτικών αδειών, πειθαρχικών ποινών.

Κρίσιμο σημείο, εν γένει προβληματισμού, αποτελεί το πλήθος των καταδικαστικών αποφάσεων του ΕΔΔΑ για τις συνθήκες κράτησης στα σωφρονιστικά καταστήματα και τα αστυνομικά κρατητήρια της χώρας. Ωστόσο, οι αποφάσεις

του ΕΔΔΑ, οι εκθέσεις και η δημόσια δήλωση της CPT, αλλά και οι εκθέσεις του Συνηγόρου φαίνεται να μην οδηγούν σε καίριες μεταβολές, καθώς συχνά, εκ μέρους των αρχών, προβάλλεται το επιχείρημα της στενότητας των διατιθέμενων πόρων. Ο Συνήγορος όμως εκτιμά ότι:

- Η όποια στενότητα πόρων δεν επιτρέπεται να αχθεί σε βαθμό παραβίασης του σκληρού πυρήνα των δικαιωμάτων των εγκλειστών σε κάθε είδους χώρους, ιδίως στη δομικού χαρακτήρα προσβολή της ανθρώπινης αξιοπρέπειας.
- Αποτελεί επείγουσα προτεραιότητα η εκτίμηση του σωφρονιστικού ζητήματος στη χώρα υπό το πρίσμα μίας «ολιστικής» επανεξέτασης της λειτουργίας του ποινικού συστήματος και της αλληλεπίδρασης των επιμέρους επιπέδων του, ήτοι το νομοθετικό (σύστημα ποινών), το δικαστικό (επιμέτρηση ποινών) και το σωφρονιστικό (συνθήκες κράτησης).
- Απαιτείται η άμεση επανεξέταση των όρων και προϋποθέσεων επιβολής διοικητικής κράτησης σε αλλοδαπούς παράτυπους μετανάστες και αιτούντες άσυλο, καθώς και η εύλογη διάρκεια αυτής.

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΠΡΟΑΓΩΓΗ ΤΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ

Επενδύοντας στα παιδιά

«Παιδιά και λιτότητα»

Η οπτική των παιδιών στο θέμα της κρίσης

Στελέχωση και προδιαγραφές των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας

«Τα παιδιά είναι πολίτες!»

Ενέργειες για την προώθηση της δημοκρατικής σχολικής διοίκησης και συνεργασία με τη Βουλή των Εφήβων

Ημέρα κατά της βίας στο σχολείο

Επικοινωνία με τα παιδιά – Συνεργασία με επαγγελματίες

Εθνικό Σχέδιο Δράσης

Επιτροπεία ασυνόδευτων ανηλίκων

Το παιδί-καταναλωτής

Προστασία της παιδικής ηλικίας στη ραδιοτηλεόραση

Προστασία από την κακοποίηση και την παραμέληση – Ενεργοποίηση υπηρεσιών

Συνεργασία με την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)

Τον Νοέμβριο του 2014 συμπληρώθηκαν 25 χρόνια από την υιοθέτηση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού (1989)*. Ο Συνήγορος του Πολίτη, στο πλαίσιο της αποστολής που έχει αναλάβει από το 2003 ως Συνήγορος του Παιδιού, παρακολουθεί διαρκώς την εφαρμογή των προβλέψεων της Σύμβασης και παρεμβαίνει με στόχο την προσαρμογή της νομοθεσίας και της διοικητικής πρακτικής στις διατάξεις της.

 Σε μια περίοδο κατά την οποία τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν στη Ελλάδα απειλούνται ιδιαίτερα, λόγω του περιορισμού των δημόσιων δαπανών, της μείωσης των εισοδημάτων και της πολύπλευρης επιβάρυνσης των περισσότερων οικογενειών, ο ρόλος του Συνηγόρου είναι κομβικός για την υπενθύμιση προς το κοινωνικό σύνολο των δεσμεύσεων που προκύπτουν από τη Σύμβαση και για την προώθηση μέτρων που αποβλέπουν στην προστασία των δικαιωμάτων των παιδιών.

Η προαγωγική δράση του Συνηγόρου το 2014 εστιάστηκε στην ανάδειξη των αυξημένων αναγκών που συνδέονται σε μεγάλο βαθμό με την κοινωνικοοικονομική κρίση και στη διεύρυνση των δράσεων για την προώθηση των δικαιωμάτων συμμετοχής και έκφρασης γνώμης των παιδιών. Η δράση του Συνηγόρου σε διεθνές επίπεδο, όσον αφορά την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού, περιγράφεται παραπάνω στο κεφάλαιο «Οι δραστηριότητες της χρονιάς».

Επενδύοντας στα παιδιά

Τον Μάιο του 2014 ο Συνήγορος διοργάνωσε διεθνή Συνάντηση Διαβούλευσης σε συνεργασία με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή

και το Ευρωπαϊκό Δίκτυο Eurochild, υπό την αιγίδα της Ελληνικής Προεδρίας στο Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης*. Αντικείμενό της ήταν η εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Σύστασης «Επενδύοντας στα παιδιά: Σπάζοντας τον κύκλο της μειονεξίας» (2013/112/ΕΕ)*. Η Σύσταση προτείνει την ανάπτυξη εθνικών στρατηγικών για την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού, με βάση τρεις πυλώνες: την πρόσβαση των παιδιών και των οικογενειών τους σε επαρκείς πόρους, την πρόσβαση σε οικονομικά προσιτές και ποιοτικές υπηρεσίες εκπαίδευσης, υγείας και πρόνοιας, και την προώθηση του δικαιώματος συμμετοχής των παιδιών. Στη συνάντηση συμμετείχαν εκπρόσωποι της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, διεθνών και εθνικών οργανισμών και δικτύων, ερευνητές, Ευρωπαίοι Συνήγοροι του Παιδιού, εκπρόσωποι της Πολιτείας, ΜΚΟ και έφηβοι σύμβουλοι του Συνηγόρου. Στα συμπεράσματα που εκδόθηκαν διαπιστώθηκε η ανάγκη ανάληψης συγκεκριμένων δράσεων σε ευρωπαϊκό και εθνικό επίπεδο, και σχεδιασμού ολοκληρωμένων σχεδίων στρατηγικής για την καταπολέμηση της φτώχειας και του κοινωνικού αποκλεισμού των παιδιών. Το φθινόπωρο του 2014 ο Συνήγορος, σε συνεργασία με το Δίκτυο Eurochild, συγκρότησε ολιγομελή ομάδα εργασίας (με εκπροσώπους της Εθνικής Επιτροπής της UNICEF, του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού και των Παιδικών Χωριών SOS) με στόχο τη δημιουργία και στήριξη εθνικής συμμαχίας, στο άμεσο μέλλον, με τη συμμετοχή δημόσιων φορέων, οργανισμών και ΜΚΟ, για την προώθηση και υλοποίηση της Σύστασης στην Ελλάδα.

«Παιδιά και λιτότητα»

Ο Συνήγορος, ως μέλος του Ευρωπαϊκού

δικτύου Συνηγόρων του Παιδιού (ENOC), συμμετείχε στην υιοθέτηση και διάδοση της Δημόσιας Θέσης του Δικτύου με τίτλο «Παιδιά και λιτότητα»*, στην οποία υπογραμμίζεται η ανάγκη να ενταχθούν στις προτεραιότητες των οργάνων της Ευρωπαϊκής Ένωσης και του Συμβουλίου της Ευρώπης, καθώς και των εθνικών κυβερνήσεων μέτρα πολιτικής με στόχο την καταπολέμηση της παιδικής φτώχειας και την προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού.

Η οπτική των παιδιών στο θέμα της κρίσης

Η ανάδειξη της οπτικής των παιδιών στο θέμα της κρίσης ήταν ο στόχος της φετινής δράσης του ENOC και του Δικτύου Εφήβων Συμβούλων τους, με τίτλο «Austerity Bites: Children's Voices», στην οποία συμμετείχαν 8 ομόλογοι θεσμοί, υπό τον συντονισμό του Σκοτσέζου Συνηγόρου του Παιδιού. Στο πλαίσιο της δράσης, ο Συνήγορος διοργάνωσε στην Αθήνα τριήμερο δημιουργικό εργαστήριο με 6 εφήβους από διαφορετικές περιοχές της Αττικής, που δημιούργησαν 3 ολιγόλεπτα φιλμ, τα οποία αφηγούνται μέσω μουσικής, εικόνων, ήχων, θεάτρου κ.λπ. διαφορετικές όψεις των επιπτώσεων της κρίσης στα δικαιώματα των παιδιών της χώρας μας*. Τα βίντεο παρουσιάστηκαν σε ειδική εκδήλωση στην Ετήσια Διάσκεψη των Ευρωπαίων Συνηγόρων του Παιδιού (Εδιμβούργο, 22-24.9.2014)*.

Στελέχωση και προδιαγραφές των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας

Ο Συνήγορος, σε επιστολή του προς τον Υπουργό Εργασίας και τη Γενική Γραμματεία Πρόνοιας, επισήμανε ότι είναι

απαραίτητο να ληφθούν τα αναγκαία νομοθετικά και διοικητικά μέτρα, ώστε να αποφεύγεται η συχνή εναλλαγή εργαζομένων στα ιδρύματα παιδικής προστασίας σε θέσεις που συνδέονται με την ανάπτυξη προσωπικών σχέσεων και δεσμών με παιδιά και εφήβους, και να διασφαλιστεί η δυνατότητα παραμονής των επαγγελματιών αυτών σε βάθος χρόνου έπειτα από ειδική αξιολόγησή τους*. Η σταθερότητα του προσωπικού και η επαρκής στελέχωση των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας αποτελούν ιδιαίτερα σημαντικούς παράγοντες για τη σωστή και αποτελεσματική φροντίδα των παιδιών, όπως τονίζεται μεταξύ άλλων και στη Σύσταση του Συμβουλίου της Ευρώπης με θέμα «Τα δικαιώματα των παιδιών που ζουν σε ιδρύματα παιδικής προστασίας».

Επίσης, ο Συνήγορος απέστειλε τις απόψεις και προτάσεις του* προς τη Γενική Γραμματεία Πρόνοιας σχετικά με το ζήτημα της καθιέρωσης ποιοτικών προδιαγραφών για τη λειτουργία των μονάδων παιδικής προστασίας και την προώθηση του θεσμού της αναδοχής. Μετά την έκδοση Υπουργικής Απόφασης που ορίζει προδιαγραφές για τις μονάδες προστασίας παιδιών ΝΠΙΔ και αφού έλαβε υπόψη του τις θέσεις δημόσιων και μη κυβερνητικών οργανώσεων επί του ζητήματος, απέστειλε εκ νέου επισημάνσεις και παρατηρήσεις* του. Μεταξύ άλλων, ζήτησε να συγκροτηθεί επιστημονική επιτροπή και να γίνει συνάντηση με εκπροσώπους των φορέων, για να συζητηθεί το πλαίσιο εφαρμογής της σχετικής Υπουργικής Απόφασης και πιθανές αλλαγές στο περιεχόμενό της.

Οι παρατηρήσεις και οι προτάσεις του

Συνηγόρου, που αποτυπώνονται και σε σειρά άλλων εγγράφων προς τη διοίκηση στη διάρκεια της χρονιάς, ήταν το αποτέλεσμα επισκέψεων σε ιδρύματα παιδικής προστασίας και έρευνας συγκεκριμένων υποθέσεων. Κατά τη διάρκεια του 2014 ο Συνήγορος πραγματοποίησε 12 επισκέψεις σε μονάδες παιδικής προστασίας.

«Τα παιδιά είναι πολίτες!»

Με αφορμή την επέτειο συμπλήρωσης 25 χρόνων από την υιοθέτηση της Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ο Συνήγορος του Πολίτη με την ιδιότητά του ως Συνήγορος του Παιδιού, σε συνεργασία με την Πολωνική Πρεσβεία, τον Συνήγορο του Παιδιού της Πολωνίας, την Παιδαγωγική Ομάδα για τον Φρενέ και το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση, διοργάνωσε ένα διήμερο εκδηλώσεων (8-9.11.2014) με τίτλο «Τα παιδιά είναι πολίτες!» αφιερωμένο στη Σύμβαση και στο έργο του Janusz Korczak, πρωτεργάτη – υπερασπιστή των δικαιωμάτων του παιδιού. Την πρώτη μέρα, 80 παιδιά, από 8 δημοτικά και γυμνάσια της Αττικής, συμμετείχαν σε θεατρικά εργαστήρια με αφορμή θέματα δικαιωμάτων του παιδιού, που αναδεικνύονται από το έργο του Korczak. Παράλληλα, εκπαιδευτικοί και γονείς συζήτησαν με τον Βοηθό Συνήγορο για τα Δικαιώματα του Παιδιού σχετικά με τη διδασκαλία των δικαιωμάτων του παιδιού στο σχολείο. Τη δεύτερη μέρα, ο Πολωνός Συνήγορος του Παιδιού, ακαδημαϊκοί, εκπρόσωποι φορέων, παιδαγωγοί και συγγραφείς μίλησαν για το έργο του Korczak και την εξέλιξη των δικαιωμάτων του παιδιού από την εποχή του μέχρι σήμερα*.

Ενέργειες για την προώθηση της δημοκρατικής σχολικής διοίκησης και συνεργασία με τη Βουλή των Εφήβων

Ο Συνήγορος, εξετάζοντας σχετικές υποθέσεις και συζητώντας με μαθητές και εκπαιδευτικούς στις επισκέψεις του σε σχολεία, έχει διαπιστώσει ότι ο θεσμός των μαθητικών κοινοτήτων έχει απαξιωθεί στη συνείδηση των περισσότερων μελών της εκπαιδευτικής κοινότητας και συχνά υποβαθμίζεται σε τυπική δραστηριότητα χωρίς ουσιαστικό περιεχόμενο. Έπειτα από παρεμβάσεις και προτάσεις στο Υπουργείο Παιδείας για επιμέρους ζητήματα, πολύχρονη μελέτη και διάλογο, ο Συνήγορος κατέληξε σε ένα σχέδιο τροποποίησης του ισχύοντος Κανονισμού Λειτουργίας Μαθητικών Κοινοτήτων, ο οποίος εμφανίζει προβλήματα τόσο στο περιεχόμενο όσο και στην εφαρμογή του.

 Το προτεινόμενο κείμενο αποσκοπεί στον εκσυγχρονισμό των υφιστάμενων προβλέψεων και των εφαρμοζόμενων πρακτικών συμμετοχής των μαθητών στη σχολική ζωή, στην ενδυνάμωση του θεσμού των μαθητικών κοινοτήτων και στην ανάδειξη του ως βασικού παράγοντα διασφάλισης της δημοκρατικής σχολικής διοίκησης και, γενικότερα, της ομαλής λειτουργίας του σχολείου. Με αυτό εισάγονται νέες ρυθμίσεις στα ζητήματα εκλογής και εκπροσώπησης, προβλέπονται μηχανισμοί που εγγυώνται την καλή λειτουργία των οργάνων, θεσμοθετείται η διαρκής συνεργασία μεταξύ των μαθητών και των υπεύθυνων εκπαιδευτικών, αλλά και η ενίσχυση του ρόλου των μαθητικών κοινοτήτων στην προώθηση καινοτόμων δράσεων, καθώς και στην επίλυση δυσκολιών, εντάσεων και συγκρούσεων στο σχολείο.

Παράλληλα, για πρώτη φορά φέτος, ο Συνήγορος συνεργάστηκε με το Ίδρυμα της Βουλής των Ελλήνων για την προετοιμασία και υλοποίηση της 10^{ης} Συνόδου του εκπαιδευτικού προγράμματος «Βουλή των Εφήβων» (5-7.7.2014)*. Οι αλλαγές που εφαρμόστηκαν φέτος στο πρόγραμμα, με τη συνδρομή και του Συνηγόρου, αφορούν, μεταξύ άλλων, την επεξεργασία ενός συγκεκριμένου θέματος από τα μέλη της «Βουλής των Εφήβων», με στόχο τον ουσιαστικότερο διάλογο και προβληματισμό, τη λειτουργία ηλεκτρονικού φόρουμ επικοινωνίας των εφήβων υπό τον συντονισμό του Συνηγόρου και τη συμμετοχή εκπροσώπων του στις εργασίες της Συνόδου, όπου εισηγήθηκαν σε 6 επιτροπές «σχέδιο νόμου» για τη λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων*. Οι 300 έφηβοι βουλευτές επεξεργάστηκαν, πρότειναν νέες διατάξεις και τελικά ψήφισαν το «νομοσχέδιο» στην Ολομέλεια. Στη συνέχεια, ο Συνήγορος διοργάνωσε δύο συναντήσεις διαβούλευσης στη Θεσσαλονίκη (5.10.2014) και την Αθήνα (14.11.2014), στις οποίες συμμετείχαν 80 εκπαιδευτικοί δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, και κατέγραψε τις εμπειρίες και τις απόψεις τους για το θέμα αυτό. Το τελικό κείμενο καθώς και οι προτάσεις της Αρχής για ενέργειες επιμόρφωσης των εκπαιδευτικών και ενημέρωσης των μαθητών θα σταλούν στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων*.

Ημέρα κατά της βίας στο σχολείο

Στο πλαίσιο της προώθησης της συμμετοχής των ίδιων των μαθητών στην πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας στο σχολείο, ο Συνήγορος διοργάνωσε στη Θεσσαλονίκη ανοικτή συζήτηση με θέμα «Το σχολείο που ονειρευόμαστε», στην οποία συμμετείχαν 20 μαθητές από 10

γυμνάσια και λύκεια της πόλης, τα οποία υλοποιούν δράσεις για την πρόληψη της βίας και επιλέχθηκαν σε συνεργασία με τα Γραφεία Αγωγής Υγείας των Διευθύνσεων Εκπαίδευσης. Η συζήτηση πραγματοποιήθηκε στο πλαίσιο της εκδήλωσης «Η πρόληψη του εκφοβισμού και της βίας για ένα σύγχρονο, ανθρώπινο και δημοκρατικό σχολείο», που διοργάνωσε το Δίκτυο Κατά της Βίας στο Σχολείο, το οποίο συντονίζει ο Συνήγορος, σε συνεργασία με την Παιδαγωγική Σχολή του ΑΠΘ, την Περιφερειακή Διεύθυνση Εκπαίδευσης Κεντρικής Μακεδονίας και την Παιδοψυχιατρική Εταιρεία Ελλάδος – Ένωση Ψυχιάτρων Παιδιών και Εφήβων (Θεσσαλονίκη, 6.3.2014). Κατά τη διάρκεια της εκδήλωσης, η οποία μεταδόθηκε ζωντανά μέσω live streaming, πραγματοποιήθηκαν επίσης 10 εργαστήρια, στα οποία συμμετείχαν εκπαιδευτικοί, επαγγελματίες και σπουδαστές. Υπήρξαν εισηγήσεις από ακαδημαϊκούς και ειδικούς επιστήμονες για την πρόληψη της βίας και του εκφοβισμού, καθώς και στρογγυλό τραπέζι με επαγγελματίες εκπαίδευσης, ψυχικής υγείας και κοινωνικής πολιτικής, και θέμα «Ενδυνάμωση και υποστήριξη των εκπαιδευτικών – Τοπική δικτύωση»*.

Επικοινωνία με τα παιδιά – Συνεργασία με επαγγελματίες

Σημαντικό ρόλο στην προαγωγή των δικαιωμάτων των ανηλίκων κατέχει η συνεχιζόμενη συνεργασία του Συνηγόρου με φορείς, επαγγελματίες, υπηρεσίες και άλλες ανεξάρτητες αρχές. Η παρουσία του Συνηγόρου σε χώρους όπου ζουν παιδιά (όπως τα σχολεία και τα ιδρύματα παιδικής προστασίας), καθώς και η συνεργασία με επαγγελματίες που εργάζονται με ή για τα παιδιά αποτελεί πηγή ενημέρωσής του σχετικά με τα προβλήματα που υπάρχουν,

τις λύσεις που προκρίνονται, τον βαθμό εφαρμογής των δικαιωμάτων στην πράξη, ανατροφοδότηση που δίνει το έναυσμα για περαιτέρω ενεργοποίησή της. Παράλληλα, ο Συνήγορος επικοινωνεί με παιδιά και ενήλικους και απαντά σε ερωτήματά τους σχετικά με την εφαρμογή και προάσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, μέσω της ειδικής φόρμας για ανηλίκους «Ρωτάω τον Συνήγορο» στον ιστοχώρο του, ηλεκτρονικών μηνυμάτων, καθώς και της ειδικής τηλεφωνικής γραμμής.

Ο Συνήγορος, το 2014, πραγματοποίησε 75 συναντήσεις – συζητήσεις με μαθητές. Επισκέφθηκε σχολεία σε όλη την επικράτεια, υποδέχτηκε ομάδες μαθητών στα γραφεία του, επικοινωνήσε με σχολικές τάξεις μέσω skype και συμμετείχε σε συναντήσεις διαβούλευσης με μαθητές. Οι συζητήσεις περιστράφηκαν γύρω από τα δικαιώματα των παιδιών, ιδίως όμως επικεντρώθηκαν σε θέματα σχολικής ζωής, αντιμετώπισης ρατσιστικών ή βίαιων συμπεριφορών, χρήσης του διαδικτύου και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης, προώθησης της σχολικής δημοκρατίας, σχέσεων παιδιών – γονέων, αντιμετώπισης των συνεπειών της οικονομικής κρίσης, της έντασης και της βίας στην οικογένεια κ.ά. Κατά τη διάρκεια των συναντήσεων αυτών, οι μαθητές είχαν τη δυνατότητα να θέσουν ερωτήματα, να συζητήσουν προβλήματά τους, αλλά και να αναφερθούν σε συγκεκριμένα ζητήματα, τα οποία, στη συνέχεια, μπορούν να τεθούν υπόψη της Αρχής ως αναφορές, ώστε να διερευνηθούν σε βάθος*.

Συμπληρωματικά στις συναντήσεις αυτές, ο Συνήγορος συμμετείχε σε σεμινάρια εκπαιδευτικών και πραγματοποίησε 40 ομιλίες σε ημερίδες/συνέδρια που διοργάνωσαν υπηρεσίες εκπαίδευσης,

Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, σύλλογοι γονέων κ.ά. Οι ομιλίες αυτές εστιάστηκαν στους τρόπους ενεργοποίησης των ανηλίκων, ανάλογα με τον ρόλο και τη θέση τους, ώστε τα δικαιώματα των ανηλίκων να λαμβάνονται υπόψη κατά τον σχεδιασμό δράσεων, κατά τη λήψη αποφάσεων αλλά και στην καθημερινή συναναστροφή μαζί τους. Ο Συνήγορος συμμετείχε επίσης σε ομάδες εργασίας/επιτροπές με στόχο την προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού, πραγματοποίησε αυτοψίες σε καταυλισμούς/οικισμούς Ρομά καθώς και σε φυλακές ανηλίκων (βλ. «Οι δραστηριότητες της χρονιάς»).

Εθνικό Σχέδιο Δράσης

Το Υπουργείο Δικαιοσύνης, Διαφάνειας και Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, με βάση τις προτάσεις του Συνηγόρου*, συγκρότησε επιτροπή για την εκπόνηση Εθνικού Σχεδίου Δράσης για τα δικαιώματα του παιδιού, στην οποία ο Συνήγορος συμμετέχει με συμβουλευτικό ρόλο. Στις 20 Νοεμβρίου, ημέρα επετείου των 25 χρόνων από την υιοθέτηση της Διεθνούς Σύμβασης του ΟΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, ανακοινώθηκε και τέθηκε σε δημόσια διαβούλευση το αρχικό προσχέδιο που συντάχθηκε με τη συνδρομή των συναρμόδιων υπουργείων*.

Επιτροπεία ασυνόδετων ανηλίκων

Ο Συνήγορος συμμετείχε σε ειδική ομάδα εργασίας για την αναμόρφωση του θεσμού της επιτροπείας για τους ασυνόδετους ανήλικους, η οποία συστάθηκε στο Υπουργείο Δικαιοσύνης, στο πλαίσιο κατάρτισης των προτάσεων για χρηματοδότηση, ενόψει του νέου Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης 2014-2020

(Ταμείο Ασύλου και Μετανάστευσης). Σκοπός της ομάδας εργασίας είναι η κατάρτιση ενός λειτουργικού «μοντέλου» εν δυνάμει επιτρόπων για τους ασυνόδετους ανήλικους. Στην ομάδα συμμετέχουν επίσης εκπρόσωποι της Ύπατης Αρμοστείας για τους Πρόσφυγες, της Πρώτης Υποδοχής, του Περιφερειακού Γραφείου Ασύλου και του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης και Προστασίας του Πολίτη.

Το παιδί-καταναλωτής

Ο Βοηθός Συνήγορος για τα Δικαιώματα του Παιδιού ορίστηκε Πρόεδρος της Επιτροπής Προστασίας Ανηλίκων, η οποία ξεκίνησε τη λειτουργία της με νέα συγκρότηση*. Η επιτροπή γνωμοδοτεί προς τον Γενικό Γραμματέα Καταναλωτή σχετικά με προϊόντα που διατίθενται στην αγορά και ενέχουν κινδύνους για την ψυχική, πνευματική ή ηθική ανάπτυξη των ανηλίκων. Επιπλέον, στοχεύει στον εντοπισμό γενικότερων πρακτικών προώθησης και διάθεσης προϊόντων, που ενδέχεται να εγκυμονούν κινδύνους για τους ανήλικους, στην εισήγηση σχετικών διατάξεων και στην ενημέρωση και ευαισθητοποίηση του κοινού, ειδικότερα των γονέων και των νέων, σε θέματα προστασίας της ψυχικής υγείας των ανηλίκων. Την επιτροπή απασχόλησαν θέματα όπως η διερεύνηση της χρήσης προπληρωμένων καρτών για το διαδίκτυο και η απεικόνιση παιδιών σε διαφημίσεις, ενώ στην περίοδο των Χριστουγέννων κυκλοφόρησε τηλεοπτικό σποτ και δημοσιοποιήθηκε κείμενο με τις βασικές θέσεις της επιτροπής*.

Προστασία της παιδικής ηλικίας στη ραδιοτηλεόραση

Ο Συνήγορος συνεργάστηκε με το Εθνικό

Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (ΕΣΡ) για την ανάπτυξη παράλληλων δράσεων με στόχο την προστασία των ανηλίκων σε ραδιοφωνικές και τηλεοπτικές εκπομπές. Καρπός αυτής της διαβούλευσης ήταν, αρχικά, η έκδοση δελτίου τύπου*, ενόψει της έναρξης της νέας τηλεοπτικής σεζόν, το οποίο συνοδεύεται από υπόδειξη του ΕΣΡ* και κείμενο θέσεων του Συνηγόρου*. Στο κείμενο θέσεων τονίστηκε η ανάγκη προστασίας των δικαιωμάτων της προσωπικότητας και της ιδιωτικής ζωής των παιδιών σε ενημερωτικές – ψυχαγωγικές εκπομπές και διαφημίσεις, ιδίως δε σε διαγωνισμούς που απευθύνονται σε ενήλικο κοινό και οδηγούν τα παιδιά σε συμπεριφορές ανοίκειες με την ηλικία τους.

Προστασία από την κακοποίηση και την παραμέληση – Ενεργοποίηση υπηρεσιών

Ο Συνήγορος σταθερά λαμβάνει μέρος σε σεμινάρια για επαγγελματίες, ημερίδες και συνέδρια που αφορούν την καταπολέμηση της κακοποίησης και της παραμέλησης ανηλίκων. Επιπλέον, το 2014 συμμετείχε σε διεπιστημονική ομάδα εργασίας φορέων και οργανώσεων που συντονίζει η Διεύθυνση Ψυχικής Υγείας και Κοινωνικής Πρόνοιας του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού, στο πλαίσιο υλοποίησης του προγράμματος «Ολοκληρωμένη Προσέγγιση για τη Διερεύνηση, Διάγνωση και Διαχείριση Περιστατικών Κακοποίησης και Παραμέλησης Παιδιών». Στόχος των εργασιών είναι η σύσταση ενός Εθνικού Συστήματος Αναφοράς περιστατικών κακοποίησης – παραμέλησης των παιδιών, που θα συνοδεύεται και από το σχετικό Πρωτόκολλο Διερεύνησης, Διάγνωσης και Διαχείρισης Κακοποίησης και Παραμέλησης Παιδιών*.

Παράλληλα, ο Συνήγορος συνεργάστηκε με κοινωνικές υπηρεσίες δήμων της Αττικής και της περιφέρειας, πραγματοποίησε συναντήσεις εργασίας με υπηρεσίες ψυχικής υγείας και παρείχε οδηγίες και διευκρινίσεις για θέματα που αφορούν τη διαδικασία, τα κριτήρια και τους τυχόν περιορισμούς της συμβουλευτικής και θεραπευτικής υποστήριξης ανηλίκων, ιδίως όταν υπάρχουν ενδείξεις ή αποχρώσεις κακοποίησης ή/και παραμέλησής τους.

 Σύμφωνα με τις οδηγίες αυτές, οι επαγγελματίες πρώτης γραμμής που έρχονται σε επαφή (άμεσα ή έμμεσα) με ανήλικο άτομο, το οποίο εικάζεται ότι κακοποιείται ή παραμελείται, οφείλουν να σταθμίσουν την επικινδυνότητα των στοιχείων και να προβούν στις ανάλογες ενέργειες ενημέρωσης, παρέμβασης ή/και παραπομπής σε αρμοδιότερο φορέα ή υπηρεσία.

Για τη διαδικασία και δεοντολογία των παραπομπών αναμένεται να είναι ιδιαίτερα χρήσιμα τα εργαλεία που έχουν εκπονηθεί από το Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού, την πιλοτική εφαρμογή των οποίων παρακολουθεί εκ του σύνεγγυς ο Συνήγορος.

Συνεργασία με την Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου (ΕΕΔΑ)

Ο Συνήγορος συμμετείχε στην εκπόνηση κειμένου συστάσεων της ΕΕΔΑ για την προστασία της παιδικής ηλικίας «Υγεία και Πρόνοια». Υπό το πρίσμα της Σύστασης της Ευρωπαϊκής Επιτροπής «Επενδύοντας στα παιδιά» αναδείχτηκε το δικαίωμα των παιδιών στην υγεία και την πρόνοια, αλλά και τα προβλήματα που έχουν προκύψει σε συνθήκες οικονομικής κρίσης. Διατυπώθηκαν, επίσης,

προτάσεις για μία εθνική στρατηγική για το παιδί και την εκπόνηση και εφαρμογή ενός εθνικού σχεδίου δράσης για τα δικαιώματα του παιδιού, ενώ προτάθηκαν διαρθρωτικές αλλαγές και θεσμικά μέτρα. Παράλληλα, ο Συνήγορος συμμετείχε στη διαβούλευση για τη σύνταξη κειμένου της ΕΕΔΑ με θέμα «Συστάσεις για το Σχέδιο Νόμου για την Ειδική Αγωγή και Εκπαίδευση». Στη συνεργασία αυτή δόθηκε έμφαση στην ανάγκη θέσπισης ειδικών μέτρων και μεταβατικών διαδικασιών για σταδιακές αλλαγές στο εκπαιδευτικό σύστημα, προκειμένου αυτό να καταστεί προσβάσιμο σε όλα τα παιδιά με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και αναπηρίες*.

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΝΟΜΟΘΕΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΤΟ 2014

ΑΠΟΔΟΧΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ

ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΠΟΥ ΥΠΟΒΛΗΘΗΚΑΝ ΤΟ 2014

Οι ονομασίες και οι αρμοδιότητες των Υπουργείων αναφέρονται όπως ίσχυαν μέχρι τις 31.12.2014.

Ο Συνήγορος του Πολίτη πρότεινε:

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Για τις φορολογικές διατάξεις

- Την απαλλαγή, από το τέλος επιτηδεύματος, των εταιρειών που συστήθηκαν στο πλαίσιο της διαδικασίας υλοποίησης επένδυσης σε φωτοβολταϊκούς σταθμούς, αλλά δεν έχουν αναπτύξει δραστηριότητα και ακόμη εκκρεμούν οι αιτήσεις αδειοδότησής τους.
- Την απαλλαγή, από τον φόρο εισοδήματος, του επιδόματος που λαμβάνουν όσοι συμμετέχουν σε προγράμματα επαγγελματικής κατάρτισης.
- Την έκδοση εγκυκλίου για τον τρόπο επιστροφής σε συνταξιούχους του ΙΚΑ – οφειλέτες του Δημοσίου των ποσών που παρακρατήθηκαν από τη σύνταξή τους και αποδόθηκαν στις ΔΟΥ μετά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, βάσει της οποίας ο συνταξιούχος δήλωνε τον τραπεζικό λογαριασμό του ως ακατάσχετο, ή μετά την αύξηση του ορίου ακατασχέτου από 1.000 σε 1.500 ευρώ, εφόσον ενέπιπταν σε αυτό.
- Την έκδοση απόφασης του Γενικού Γραμματέα Δημοσίων Εσόδων για τη διαδικασία εξόφλησης οφειλόμενου φόρου κληρονομιάς με μεταβίβαση της κυριότητας ακινήτου στο Δημόσιο.
- Την επανεξέταση, σε περίπτωση δήλωσης μεταβολών των στοιχείων των φορολογουμένων με πληροφοριακό χαρακτήρα (αλλαγή δελτίου ταυτότητας, τέλεση γάμου κ.λπ.), τόσο της χρονικής προθεσμίας για την υποβολή της δήλωσης στις ΔΟΥ όσο και του προστίμου εκπρόθεσμης δήλωσης, καθώς και τη λήψη μέτρων για την ενιαία εφαρμογή των σχετικών διατάξεων.

Για τις συνταξιοδοτικές διατάξεις Δημοσίου

- Ο Συνήγορος είχε επισημάνει (υπόθεση 140325/2011) την έλλειψη πρόβλεψης για τη χορήγηση προσωρινής σύνταξης σε ασφαλισμένους του Δημοσίου που ανέμεναν την έκδοση πράξης συνταξιοδότησης λόγω των μεγάλων καθυστερήσεων, ιδίως στις περιπτώσεις διαδοχικής ασφάλισης. Στη συνέχεια, υπήρξε σχετική ρύθμιση για τους ασφαλισμένους του Δημοσίου, όχι όμως και για το προσωπικό των ΝΠΔΔ, που τα συνταξιοδοτικά τους ζητήματα ρυθμίζονται με ειδικές διατάξεις. Πρόκειται για νομοθετική αβλεψία, καθώς δεν δικαιολογείται η μη χορήγηση προσωρινής σύνταξης στην ανωτέρω κατηγορία ασφαλισμένων. Προτείνεται η τροποποίηση σχετικής διάταξης περί χορηγήσεως τρίμηνων αποδοχών, ώστε αντ' αυτών να χορηγηθεί προσωρινή σύνταξη, όπως ισχύει ήδη για τους ασφαλισμένους στο Δημόσιο.
- Με αφορμή αναφορά συνταξιούχου του Δημοσίου (υπόθεση 186923/2014), ο οποίος δεν έλαβε επίδομα θέσης ευθύνης ενώ είχε προβεί επί 2 συναπτά έτη σε άσκηση καθηκόντων προϊσταμένου οργανικής μονάδας αλλά σε διαφορετικές βαθμίδες της ιεραρχίας, επισημαίνεται ο προβληματικός χαρακτήρας της σχετικής διάταξης, αν και η διατύπωσή της κατ' αρχάς δεν αποκλείει όσους διετέλεσαν προϊστάμενοι οργανικής μονάδας για μια διετία, που δεν διανύθηκε συνεχώς και αδιαλείπτως μόνο σε μία θέση.
- Ο Συνήγορος πρόβλεψε σε προτάσεις για τη ρύθμιση νομοθετικών κενών και βελτίωση των διατάξεων για τις συντάξεις των άγαμων θυγατέρων. Ειδικότερα, σε περιπτώσεις άγαμων θυγατέρων που λάμβαναν ταυτόχρονα σύνταξη από το Δημόσιο και από ασφαλιστικό φορέα, όταν το συνολικό τους εισόδημα υπερέβαινε το προβλεπόμενο από τις σχετικές διατάξεις όριο, ανεστάλησαν και οι δύο κύριες συντάξεις χωρίς να υπάρχει δυνατότητα επαναχορήγησης καμίας από τις δύο και μέχρι το όριο που προβλέπει ο νόμος, λόγω απουσίας σχετικής ειδικής διάταξης. Προτείνεται τροποποίηση της σχετικής διάταξης, ώστε η περικοπή του υπερβάλλοντος ποσού να διενεργείται επί της μεγαλύτερης σύνταξης και αν αυτή δεν επαρκεί, να περικόπτονται ανάλογα και οι επόμενες συντάξεις κατά τάξη μεγέθους. Περαιτέρω επισημαίνεται ότι η οριζόντια θέσπιση του ανώτερου μηνιαίου συντάξιμου μισθού των 720 ευρώ, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη ηλικιακά κριτήρια, παραβιάζει τις αρχές της ισότητας, της αναλογικότητας και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης των ασφαλισμένων και συνταξιούχων*.
- Επιπλέον, σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις, προκειμένου να προσδιοριστεί το συνολικό ετήσιο εισόδημα των άγαμων θυγατέρων, ελέγχεται η φορολογική δήλωση του προηγούμενου έτους. Δηλαδή, κριτήριο απόφασης για τη χορήγηση σε μία δικαιούχο μηνιαίας σύνταξης αποτελούν τα εισοδήματα που απέκτησε 2 χρόνια πριν. Ωστόσο, ήδη η υποβολή και η εκκαθάριση των φορολογικών δηλώσεων καθώς και η έκδοση εκκαθαριστικών σημειωμάτων συνταξιοδότησης διενεργούνται ηλεκτρονικά. Ο Συνήγορος πρότεινε στη Διεύθυνση Συντάξεων του ΓΛΚ, αφού έχει πρόσβαση στην τελευταία εκκαθάριση του φόρου εισοδήματος, να λαμβάνει αυτά τα εισοδήματα ως βάση υπολογισμού για την εφαρμογή των συγκεκριμένων διατάξεων.
- Με αφορμή αναφορές πολιτών (υποθέσεις 165968/2013, 180179, 181099/2014) με διαπιστωμένη αναπηρία 67% και άνω ή 80%

με αδυναμία αυτοεξυπηρέτησης, σύμφωνα με γνωμάτευση ΚΕΠΑ, το ΓΛΚ δεν χορηγεί συνταξιοδοτικές παροχές λόγω αναπηρίας, διότι βάσει του σχετικού θεσμικού πλαισίου απαιτείται γνωμάτευση της Ανώτατης Στρατιωτικής Υγειονομικής Επιτροπής. Ο Συνήγορος πρότείνει τη διαβίβαση στην ΑΣΥΕ από το ΓΛΚ μόνο του φακέλου με τα αναγκαία δικαιολογητικά, χωρίς να είναι υποχρεωτική και η φυσική παρουσία του δικαιούχου για την έκδοση της ιατρικής γνωμάτευσης.

Για οργανωτικά προβλήματα του ΓΛΚ

Έπειτα από επιτόπιες επισκέψεις στο ΓΛΚ, ο Συνήγορος διαπιστώνει ότι η συσσώρευση εισερχόμενων αιτήσεων για συνταξιοδότηση στη Διεύθυνση 42 Β' είναι ιδιαίτερα μεγάλη, με αποτέλεσμα να παρατηρείται καθυστέρηση στη διεκπεραίωσή τους. Ειδικότερα, ενώ στα Τμήματα Α', Γ' και Δ' της 42ης Διεύθυνσης ο χρόνος αναμονής δεν υπερβαίνει τους 6 μήνες, στο Τμήμα Β', που εξετάζει τα αιτήματα των εκπαιδευτικών, ο χρόνος υπερβαίνει τους 10 μήνες. Το πρόβλημα αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι το 1/3 των εργαζομένων στο Δημόσιο απασχολείται στην εκπαίδευση και η υποβολή των συνταξιοδοτικών αιτημάτων δεν είναι ομαλά κατανομημένη καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, αλλά εμφανίζει έντονη εποχικότητα λόγω της φύσης της εκπαιδευτικής εργασίας. Για την αντιμετώπιση του προβλήματος η αρμόδια Διεύθυνση προέβη σε αναδιάρθρωση, ενισχύοντας με επιπλέον προσωπικό το συγκεκριμένο τμήμα και δημιουργώντας δύο υποτμήματα. Ο Συνήγορος πρότείνει, ως απολύτως προσωρινή λύση, την ενασχόληση για περιορισμένο χρονικό διάστημα μέρους του προσωπικού άλλων Τμημάτων της Διεύθυνσης με την έκδοση συνταξιοδοτικών πράξεων του Τμήματος Β', προκειμένου να αντιμετωπιστεί σε κάποιον βαθμό η παρατηρούμενη εποχικότητα. Επισήμανε, ωστόσο, την ανάγκη περαιτέρω ενίσχυσης της Γενικής Διεύθυνσης Συντάξεων με ανθρώπινο δυναμικό.

Για την οριοθέτηση, διαχείριση και προστασία αιγιαλού και παραλίας

Τον Ιούνιο του 2014 ο Συνήγορος διατύπωσε προς τον Υπουργό Οικονομικών και εν συνεχεία δημοσιοποίησε* τις απόψεις του σχετικά με το σχέδιο νόμου «Οριοθέτηση, διαχείριση και προστασία αιγιαλού και παραλίας».

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Για τα δικαιώματα παιδιών χωρισμένων γονέων στους παιδικούς σταθμούς

Την έκδοση εγκυκλίου αντίστοιχης με αυτής του Υπουργείου Παιδείας για τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών χωρισμένων γονέων στην πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση, ώστε να αντιμετωπιστεί, από το προσωπικό των παιδικών και βρεφονηπιακών σταθμών, η ενημέρωση του γονέα στον οποίο δεν έχει ανατεθεί η επιμέλεια, η συμμετοχή του σε εκδηλώσεις των σταθμών και η επικοινωνία με το τέκνο εντός του σταθμού.

Για την ενδεικτική εγγραφή αλλοδαπών αδελφών ημεδαπών ανηλίκων στο δημοτολόγιο

Τη γενίκευση της πρακτικής της ενδεικτικής καταγραφής και των αλλοδαπών αδελφών των ανηλίκων ημεδαπών, που πρωτογενώς απέκτησαν την ελληνική ιθαγένεια με το προϊσχύσαν καθεστώς, στις δημοτολογικές μερίδες των τελευταίων, πέραν της ενδεικτικής καταγραφής και των γονέων τους, προς πληρέστερη αποτύπωση της οικογενειακής τους κατάστασης. Η πρόταση έγινε δεκτή από το υπουργείο, που απέστειλε προς όλους τους δήμους της χώρας έγγραφο (Φ131360/32380/13/10.1.2014) με θέμα «Ενδεικτική εγγραφή στο δημοτολόγιο αλλοδαπών αδελφών ημεδαπών ανηλίκων»*.

Για την κτήση ελληνικής ιθαγένειας από τα τέκνα ελλήνων οι οποίοι έχουν αποκτήσει ελληνική ιθαγένεια βάσει του άρθρου 24 παράγρ. 1 Ν. 3838/2010 σε συνδυασμό με το άρθρο 1α παράγρ. 3 και 6 του ΚΕΙ

Τη ρητή πρόβλεψη κτήσης (χωρίς άλλες προϋποθέσεις) της ελληνικής ιθαγένειας από τα παιδιά των ελλήνων πολιτών, οι οποίοι απέκτησαν ιθαγένεια λόγω γέννησης στην Ελλάδα ή φοίτησης σε ελληνικό σχολείο. Η έλλειψη ειδικής ρύθμισης για την περίπτωση αυτή συνιστά δυσμενή διάκριση σε βάρος τους, δεδομένου ότι τα ανήλικα και άγαμα τέκνα των πολιτογραφηθέντων αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια χωρίς άλλη διατύπωση και ανεξάρτητα από τον χρόνο γέννησής τους (άρθρο 11 Ν. 3284/2004).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Για τη διαλειτουργικότητα των ψηφιακών αρχείων

Να ενημερώνονται αυτόματα τα αρχεία του Υπουργείου Οικονομικών όταν καταχωρούνται, στα αρχεία των Υπουργείων Εσωτερικών, Διοικητικής Μεταρρύθμισης και Δημόσιας Τάξης, μεταβολές των στοιχείων των φορολογουμένων με πληροφοριακό χαρακτήρα (αλλαγή δελτίου ταυτότητας, τέλεση γάμου κ.λπ.).

Πάντως, το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης έχει ενημερώσει τον Συνήγορο ότι βρίσκεται σε στάδιο ανάπτυξης η δράση «Αποστολή στη ΓΓΠΣ των ημερήσιων μεταβολών των δελτίων ταυτότητας».

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Για τα δικαιολογητικά εγγραφής μαθητών

Τη δυνατότητα των διευθυντών των σχολείων να ζητούν από τους γονείς πιστοποιητικό μόνιμης κατοικίας από τον εκάστοτε δήμο, προκειμένου να εξακριβωθεί ο τόπος κατοικίας τους κατά την εγγραφή των παιδιών στο σχολείο. Η πρόταση έγινε δεκτή από το υπουργείο και την οικεία διεύθυνση εκπαίδευσης.

Για την αναβαθμολόγηση μαθητών Γ' λυκείου

Την πρόβλεψη διαδικασίας παραπομπής σε επανεξέταση για τους μαθητές της Γ' τάξης του γενικού λυκείου και τη δυνατότητα μη έκδοσης απολυτηρίου, κατόπιν ρητής δήλωσης της επιθυμίας του ενδιαφερόμενου μαθητή, με σκοπό τη βελτίωση του γενικού βαθμού απόλυσης, υπό συγκεκριμένες προϋποθέσεις και προδιαγραφές, σε εντελώς εξαιρετικές περιπτώσεις (απουσία από τις εξετάσεις για σοβαρούς λόγους υγείας ή από ανώτερη βία).

Για την οργάνωση σχολικών μετακινήσεων – εκδρομών

Την παροχή κατευθύνσεων από τη Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης Ανατολικής Θεσσαλονίκης προς τις σχολικές μονάδες της αρμοδιότητάς της, ώστε:

- να προβλέπεται στις προκηρύξεις των εκδρομών η περίπτωση μη συμμετοχής μαθητή λόγω ανωτέρας βίας, προκειμένου να μην εξαναγκάζονται οι γονείς να προσφεύγουν σε διαδικασίες αποζημίωσης μέσω ασφαλιστικών εταιρειών με ιδιαίτερα επαχθείς όρους (λ.χ. προϋπόθεση νοσηλείας), και
- τα σχολεία να ζητούν αντίγραφα των ταξιδιωτικών ασφαλιστηρίων συμβολαίων και να ενημερώνουν με πληρότητα τους κηδεμόνες των μαθητών σχετικά με τους όρους, προκειμένου να αποτρέπονται δυσμενείς καταστάσεις.

Η Διεύθυνση Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης έκανε δεκτές τις θέσεις του Συνηγόρου και τις προώθησε (έγγραφο υπ' αριθμ. 25459/12.9.2014) σε όλα τα σχολεία ευθύνης της.

Για την προστασία των μαθητών κατά τη χρήση διαδικτύου

- Την υπενθύμιση στα σχολεία των εγκυκλίων σχετικά με την πρόσβαση των μαθητών σε υπηρεσίες κοινωνικής δικτύωσης και τη συμπλήρωσή τους με βάση πρόσφατα δεδομένα.
- Την αναλυτική ενημέρωση μαθητών και γονέων σε προβλεπόμενο χρόνο.
- Την εκπόνηση οδηγιών προς τους εκπαιδευτικούς πληροφορικής ώστε να δοθεί ιδιαίτερη έμφαση στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης.

- Την εξέταση ενδεχόμενης τροποποίησης του αναλυτικού προγράμματος σπουδών για το μάθημα της πληροφορικής με βάση τα νέα δεδομένα.
- Τη διοργάνωση περαιτέρω σεμιναρίων και επιμορφώσεων εκπαιδευτικών και γονέων.
- Την ενθάρρυνση της συνεργασίας μεταξύ των αρμόδιων τοπικών φορέων με στόχο την ανάληψη δράσεων σε τοπικό επίπεδο.
- Την υλοποίηση προγραμμάτων αγωγής υγείας, με το συγκεκριμένο αντικείμενο και την κατά το δυνατό ευρύτερη συμμετοχή μαθητών, ιδίως για την παραγωγή και διάδοση μηνυμάτων και ενημερωτικού υλικού σχετικά με τον σεβασμό και την προστασία των δικαιωμάτων τους στο διαδίκτυο.

Για τη διαδικασία απαλλαγής από το μάθημα των θρησκευτικών

- Την τροποποίηση της υπ' αριθμ. 133099/Γ2/19.9.2013 εγκυκλίου, η οποία προβλέπει αποκλειστική προθεσμία 5 ημερών κατά την έναρξη της σχολικής χρονιάς για την υποβολή αιτήματος απαλλαγής από το μάθημα των θρησκευτικών, ώστε να περιληφθούν και εξαιρετικοί λόγοι που θα δικαιολογούν εκπρόθεσμη αίτηση.
- Την έγγραφη, αντί προφορικής, ενημέρωση των γονέων για την προθεσμία αυτή.
- Την αποστολή συστάσεων για την τήρηση ενιαίας διαδικασίας από τις διευθύνσεις όλων των σχολείων της χώρας σχετικά με την απαλλαγή από το μάθημα των θρησκευτικών, ώστε να αρθούν τα προβλήματα που έχει δημιουργήσει η ανελαστική τήρηση της ολιγόμηρης προθεσμίας όταν οι γονείς δεν ενημερώθηκαν επαρκώς ή μεταγενέστεροι λόγοι επέβαλαν την απαλλαγή από το μάθημα.

Για τη δωρεάν σίτιση σπουδαστών στα ΑΕΙ και ΤΕΙ

Την τροποποίηση του άρθρου 1 παράγρ. 5 της ΚΥΑ Φ5/68535/Β3/2012, ώστε η επιδότηση ανεργίας, ως προϋπόθεση δωρεάν σίτισης των φοιτητών, να μην ισχύει μόνο κατά την ημερομηνία υποβολής της αίτησης, αλλά να υπολογίζεται το συνολικό χρονικό διάστημα επιδότησης εντός του έτους, κατ' αναλογία με τα προβλεπόμενα στο άρθρο 34 παράγρ. 1 Ν. 4186/2013 περί μετεγγραφών. Συνολικά διαπιστώθηκε ότι η ΚΥΑ χρήζει διευκρινίσεων, καθώς ο τρόπος που ερμηνεύεται και εφαρμόζεται περιορίζει τον σκοπό της, ο οποίος είναι η προστασία των οικονομικά ευάλωτων φοιτητών και ειδικότερα όσων πρόσφατα επλήγησαν από την ανεργία. Το υπουργείο απάντησε (Φ5/105936/Β3/8.7.2014) ότι επεξεργάζεται νέα ΚΥΑ.

Για την ανάθεση μαθημάτων ΙΕΚ σε εκπαιδευτικούς

Την εξέταση του ενδεχομένου έκδοσης υπουργικής απόφασης για τις αναθέσεις μαθημάτων στα ΙΕΚ, ανάλογης με την ισχύουσα στα ΕΠΑΛ και ΕΠΑΣ (υπόθεση 183155/2014), δεδομένου ότι δεν υπάρχει διάταξη που να καταγράφει τις ειδικότητες εκπαιδευτικών, οι οποίοι δύνανται να αναλαμβάνουν τη διδασκαλία του κάθε μαθήματος στα ΙΕΚ.

Το υπουργείο έχει ήδη απαντήσει ότι αρκεί, κατά την άποψή του, η απαρίθμηση κριτηρίων επιλογής στο άρθρο 27 παράγρ. 15 Ν. 4186/2013 σε συνδυασμό με το προσοντολόγιο των αντίστοιχων παλαιών ειδικοτήτων και την «εκτίμηση των προσόντων των εκπαιδευτών ... από τις Διευθύνσεις των δημόσιων ΙΕΚ», ωστόσο ο Συνήγορος επιμένει ότι για την αποτροπή κινδύνου αυθαιρεσιών απαιτείται τυποποίηση των προσόντων με υπουργική απόφαση.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Για τις μεταφορές μαθητών

Την επανεξέταση του θεσμικού πλαισίου που ρυθμίζει τη μετακίνηση μαθητών από και προς τα δημόσια σχολεία πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (ΚΥΑ 24001/14.6.2013), λαμβάνοντας υπόψη την ασφάλεια των μαθητών, πληθυσμιακές, ηλικιακές ή/και γεωγραφικές ιδιαιτερότητες και την απόσταση της κατοικίας του μαθητή από το σχολείο, σε συνάρτηση με τη διάρθρωση των αστικών συγκοινωνιών και τον πραγματικό χρόνο που απαιτείται για τη μετακίνηση*.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ

Για τη διαδικασία πρόσληψης προσωπικού του Υπουργείου Πολιτισμού (βλ. «Εργασία»)

- Τη θεσμοθέτηση της υποβολής αίτησης συμμετοχής σε ηλεκτρονική μορφή.
- Την αλλαγή διατύπωσης στις προκηρύξεις των Εφορειών Βυζαντινών Αρχαιοτήτων ως προς τον τρόπο απόδειξης αποκτηθείσας εμπειρίας στον δημόσιο τομέα, με υιοθέτηση της διατύπωσης των παραρτημάτων ανακοινώσεων συμβάσεων εργασίας ορισμένου χρόνου του ΑΣΕΠ, που προβλέπουν διαζευκτικά και όχι σωρευτικά τους τρόπους απόδειξης της εργασιακής εμπειρίας.
- Να εκδίδονται κατά ενιαίο τρόπο οι προκηρύξεις όλων των υπηρεσιών, με κατηγοριοποίηση των ειδών της επαγγελματικής εμπειρίας που γίνονται αποδεκτά και ρητή αναφορά τους στις προκηρύξεις.
- Τη διαφοροποίηση των Επιτροπών Επιλογών από τις Επιτροπές Εξέτασης Ενστάσεων.
- Την απαλοιφή, από το σώμα των προκηρύξεων, του όρου περί καταβολής παραβόλου για την εξέταση ενστάσεων, ελλείψει νομοθετικής διάταξης που να προβλέπει τέτοια υποχρέωση.
- Την πρόβλεψη υποχρέωσης έγγραφης, και όχι προφορικής, κλήσης των υποψηφίων προς πλήρωση θέσεων και την παροχή σε αυτούς πενήμερης προθεσμίας, εντός της οποίας να οφείλουν να ενημερώνουν εγγράφως την υπηρεσία για την αποδοχή ή μη της θέσης.
- Τη συμπερίληψη ρητής διατύπωσης στις σχετικές προκηρύξεις ότι, σε περίπτωση ανανέωσης σύμβασης εργαζομένου ορισμένου χρόνου λόγω συνέχισης του έργου, πρέπει να λαμβάνεται υπόψη η κατάταξη των υποψηφίων στους πίνακες αξιολόγησης βάσει των οποίων έλαβαν χώρα οι προσλήψεις και υπεγράφησαν οι αρχικές συμβάσεις, και σε περίπτωση μη ανανέωσης η υπηρεσία να υποχρεούται να αιτιολογήσει ειδικώς και επαρκώς την ενέργειά της.
- Τη μεταβίβαση της αρμοδιότητας των προσλήψεων αυτών, από τη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων και Πολιτιστικής Κληρονομιάς στη Γενική Διεύθυνση Διοικητικής Υποστήριξης του Υπουργείου Πολιτισμού, για λόγους οργανωτικούς.

Για το δικαίωμα εισόδου στα μουσεία που ανήκουν στο Δημόσιο

Διαπιστώνοντας μη πλήρη εφαρμογή, εκ μέρους του Μουσείου Ακροπόλεως, των διατάξεων για το δικαίωμα εισόδου σε μουσεία που ανήκουν στο Δημόσιο (υπόθεση 175871/2013), ο Συνήγορος εισηγήθηκε τη λήψη νομοθετικής πρωτοβουλίας για τη διευκρίνιση του ζητήματος και την αποφυγή αντικρουόμενων απόψεων, άλλως τη διατύπωση των απόψεων του υπουργείου επί της ορθής εφαρμογής των συγκεκριμένων διατάξεων. Σύμφωνα με τη Γενική Διεύθυνση Αρχαιοτήτων, το Μουσείο Ακροπόλεως ως ΝΠΔΔ καταλαμβάνεται από το πεδίο εφαρμογής της ισχύουσας ΚΥΑ, η οποία έχει εκδοθεί κατ'εφαρμογή του αρχαιολογικού νόμου, οπότε δεν υπερισχύει η απόφαση του ΔΣ του μουσείου.

Για τη διακοπή παραγραφής υποχρέωσης αμοιβής λόγω παράδοσης αρχαίου

Ως προς την παραγραφή της υποχρέωσης του Υπουργείου Πολιτισμού για τη χορήγηση αμοιβής λόγω παράδοσης αρχαίου, εξαιτίας πολυετούς καθυστέρησης προώθησης του αιτήματος στη Διεύθυνση Οικονομικών Υποθέσεων (υπόθεση 182718/2014), ο Συνήγορος πρότεινε τη δυνατότητα αξιοποίησης των προβλέψεων του νόμου περί διακοπής της παραγραφής: «α) [...], β) με την υποβολή στην αρμόδια δημόσια αρχή αιτήσεως για την πληρωμή της απαιτήσεως, οπότε η παραγραφή αρχίζει εκ νέου από τη χρονολογία που φέρει η έγγραφη απάντηση του Διατάκτη ή της αρμόδιας για την πληρωμή της απαιτήσεως αρχής».

Για τη συμμετοχή ανήλικων αλλοδαπών αθλητών σε πανελλήνιους αγώνες

Την προσαρμογή του νομοθετικού πλαισίου που διέπει τη συμμετοχή αλλοδαπών στα ελληνικά διασυλλογικά πρωταθλήματα και στους αγώνες κυπέλλου (άρθρο 33 παράγρ. 7 Ν. 2725/1999), ώστε να διασφαλίζεται στη βάση της ισότητας, και να μην αφήνεται στη διακριτική ευχέρεια των ομοσπονδιών, η συμμετοχή αλλοδαπών αθλητών, τουλάχιστον ανήλικων, σε διοργανώσεις που δεν

προϋποθέτουν συγκεκριμένη ιθαγένεια. Σήμερα η συμμετοχή αλλοδαπών επιτρέπεται κατ' εξαίρεση, με υπουργική απόφαση έπειτα από πρόταση της οικείας ομοσπονδίας, όμως οι συναφείς υπουργικές αποφάσεις εισάγουν πρόσθετα κριτήρια, εθνοτικής ιδίως καταγωγής, χωρίς έρεισμα στον νόμο. Σύμφωνα με την επικρατούσα ερμηνεία, η συμμετοχή αλλοδαπών σε αθλητικές διοργανώσεις αποτελεί κώλυμα για τη χορήγηση παροχών (λ.χ. προνόμια εισαγωγής στην τριτοβάθμια εκπαίδευση) στους διακριθέντες έλληνες συναθλητές τους, με συνέπεια είτε την άρνηση των ομοσπονδιών να συμπεριλάβουν αλλοδαπούς αθλητές στους αγώνες είτε τη δυσμενή μεταχείριση των ημεδαπών συναθλητών τους.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Αντιμετώπιση των απαλλοτριώσεων για αρχαιολογικούς σκοπούς

- Την επανεξέταση των νομοθετικών ρυθμίσεων που αφορούν τόσο τις διατιθέμενες από τον Κρατικό Προϋπολογισμό πιστώσεις του ΥΠΠΟΑ όσο και τα έσοδα του ΤΑΠΑ, καθώς και την αναζήτηση εναλλακτικών πηγών χρηματοδότησης των απαλλοτριώσεων, σε συνδυασμό με τη διάθεση ευρωπαϊκών κονδυλίων για την ανάδειξη και αξιοποίηση αρχαιολογικών χώρων.
- Την πλέον διευρυμένη ερμηνευτική προσέγγιση των διατάξεων του Ν. 4223/2013 «Ενιαίος Φόρος Ιδιοκτησίας Ακινήτων και άλλες διατάξεις» όσον αφορά τις περιπτώσεις απαλλαγών που προβλέπονται στο άρθρο 3 παράγρ. 2α, στις οποίες περιλαμβάνονται, μεταξύ άλλων, οι απαλλοτριώσεις ή δεσμεύσεις που αφορούν λόγους προστασίας μνημείων και αρχαιοτήτων. Ειδικότερα, κρίνεται σκόπιμη η ρητή εξαίρεση από την καταβολή του ΕΝΦΙΑ όλων των περιπτώσεων δέσμευσης για τις οποίες είτε εκκρεμεί η εξέταση από το ΚΑΣ εισηγήσεων των αρμόδιων Εφορειών για απαλλοτρίωση είτε το ΚΑΣ έχει γνωμοδοτήσει και εκκρεμεί η έκδοση της σχετικής διοικητικής πράξης ή ακόμη εφόσον εκκρεμεί η χορήγηση βεβαίωσης πίστωσης από το ΤΑΠΑ.
- Την ταχύτερη δρομολόγηση έκδοσης των εκκρεμών κανονιστικών αποφάσεων τόσο οριοθέτησης ή αναοριοθέτησης αρχαιολογικών χώρων όσο και καθορισμού χρήσεων γης στις Ζώνες Προστασίας Β', για τον οποίο απαιτείται η συνεργασία του ΥΠΠΟΑ με το κατά περίπτωση αρμόδιο υπουργείο.
- Την ενεργοποίηση των προβλεπόμενων από τον νόμο εναλλακτικών εργαλείων αποζημίωσης, όπως η ανταλλαγή ιδιωτικών ακινήτων με ακίνητα ιδιοκτησίας του Δημοσίου. Η ανταλλαγή ακινήτων εκτιμάται ότι θα διευκολυνθεί μελλοντικά μέσω της αξιοποίησης της τράπεζας γης, που θα προκύψει με την ολοκλήρωση του έργου του Αρχαιολογικού Κτηματολογίου, το οποίο προβλέπεται να έχει πραγματοποιηθεί ως το τέλος του 2015. Απαραίτητη, εξάλλου, κρίνεται η ηλεκτρονική διασύνδεση των γεωχωρικών δεδομένων αυτού με εκείνα του Εθνικού Κτηματολογίου και άλλων σχετικών βάσεων δεδομένων.
- Την υιοθέτηση εναλλακτικών τρόπων προστασίας των αρχαιοτήτων (λ.χ. κατάχωση, συμβατές μορφές θεμελίωσης) σε συνδυασμό με παράλληλη αξιοποίηση των ιδιοκτησιών, με στόχο την αρμονική συνύπαρξη των προστατευόμενων αγαθών, χωρίς να καθίσταται απαραίτητη η απαλλοτρίωση.
- Την προώθηση κατά προτεραιότητα των απαλλοτριώσεων ιδιοκτησιών σε περίπτωση οριστικής στέρησης της κατά προορισμό χρήσης τους, ώστε το ΥΠΠΟΑ να μην επιβαρύνεται με συνεχείς καταβολές ετήσιων αποζημιώσεων, οι οποίες συχνά τελικά υπερβαίνουν τα ποσά των οφειλόμενων αποζημιώσεων για τις απαλλοτριώσεις.
- Τον εξορθολογισμό των νέων αιτημάτων απαλλοτρίωσης και τη θέσπιση κριτηρίων στη διαχείρισή τους, όπως είναι: η αναγκαιότητα άμεσης προστασίας και ανάδειξης συγκεκριμένου αρχαιολογικού χώρου ή μνημείου καθώς και ένταξης των υπό απαλλοτρίωση ιδιοκτησιών σε ένα ενιαίο χωρικό σύνολο, η σπουδαιότητα του ευρήματος, η παλαιότητα του αιτήματος, η δυνατότητα μελλοντικής αξιοποίησης. Την αναγκαιότητα αυτή έχει αναγνωρίσει πολλάκις το ΥΠΠΟΑ για τις υφιστάμενες εκκρεμότητες, το οποίο έχει κατά καιρούς ζητήσει από τις Εφορείες Αρχαιοτήτων την επαναξιολόγηση των υποθέσεων απαλλοτρίωσης με συγκεκριμένα κριτήρια, όπως ορισμένα εκ των ανωτέρω, με σκοπό την αντικειμενικότερη ιεράρχηση των σχετικών αιτημάτων*.

Για την έκδοση βεβαίωσης αρχαιολογικής υπηρεσίας περί δέσμευσης αστικού ακινήτου

Προς αντιμετώπιση της άρνησης χορήγησης κατάλληλης βεβαίωσης αρχαιολογικής υπηρεσίας περί δέσμευσης αστικού ακινήτου με σκοπό τη φορολογική απαλλαγή του, ο Συνήγορος έχει προτείνει να συντάσσονται εφεξής σύντομες τυποποιημένες βεβαιώσεις βάσει ενιαίου προτύπου, στις οποίες να αναγράφονται ρητώς ο χρόνος και ο λόγος δέσμευσης για το όλο ή μέρος του συγκεκριμένου ακινήτου, όπως συνάγεται από τα στοιχεία της εκάστοτε υπόθεσης, ώστε να μην απαιτείται κάθε φορά η διαδικασία διατύπωσης ερμηνείας της αρμόδιας ΔΟΥ (υπόθεση 174158/2013).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ

Για τη διαβάθμιση τίτλων σπουδών χορηγούμενων από ωδεία αναγνωρισμένα από το κράτος

Η έλλειψη διαβάθμισης των πτυχίων που χορηγούνται από ωδεία αναγνωρισμένα από το κράτος συνεπάγεται προβλήματα κατά τη μοριοδότηση υποψηφίων, κατόχων αυτών των πτυχίων, σε διαδικασίες επιλογής προσωπικού (υπόθεση 181489/2014). Ο Συνήγορος πρότεινε στα Υπουργεία Παιδείας και Πολιτισμού να αντιμετωπίσουν το ζήτημα και το Υπουργείο Πολιτισμού απάντησε ότι θα αναληφθεί προσπάθεια για νομοθετική ρύθμιση.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Για τη λειτουργία, αξιολόγηση και πιστοποίηση ιδρυμάτων παιδικής προστασίας του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα

Τη θέσπιση προδιαγραφών για τη λειτουργία και ιδίως την πιστοποίηση των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας, όσον αφορά τη στελέχωση και άλλες σημαντικές παραμέτρους*. Ειδικότερα:

- Την έκδοση ΥΑ, κατ'εφαρμογή του άρθρου 1 Ν. 2345/95, για τον καθορισμό τεχνικών και λειτουργικών προϋποθέσεων για τη λειτουργία μονάδων παιδικής προστασίας από ΝΠΙΔ, καθώς και για τη χορήγηση σε αυτές άδειας λειτουργίας.
- Τη λήψη ειδικών μέτρων για την αντιμετώπιση των αρνητικών ψυχολογικών επιπτώσεων της αποχώρησης και εναλλαγής προσώπων που εμπλέκονται στη φροντίδα των φιλοξενούμενων παιδιών, λόγω κάλυψης θέσεων επικουρικού προσωπικού με συμβάσεις ορισμένου χρόνου μικρής διάρκειας, και τη διασφάλιση της δυνατότητας παραμονής των ίδιων επαγγελματιών σε βάθος χρόνου κατόπιν ειδικής αξιολόγησής τους.
- Τη θέσπιση κανόνων όσον αφορά την τήρηση αρχείων, την επιμόρφωση και υποστήριξη του προσωπικού, τον καθορισμό του ρόλου και την εποπτεία των εθελοντών, τη διαμόρφωση ατομικού πλάνου φροντίδας για κάθε παιδί και περιοδική αναθεώρηση της τοποθέτησής του στο ίδρυμα, την επικοινωνία με τους γονείς και άλλα συγγενικά πρόσωπα, την κοινωνικοποίηση και τη διασφάλιση ότι οι απόψεις του παιδιού για θέματα που το αφορούν λαμβάνονται υπόψη ανάλογα με την ηλικία και την ωριμότητά του.
- Τη σταδιακή επέκταση της θέσπισης προδιαγραφών ποιότητας για όλους τους φορείς που παρέχουν υπηρεσίες φροντίδας/προστασίας για παιδιά, πέραν των δομών φιλοξενίας.
- Την ενεργοποίηση Εθνικού Μητρώου Φορέων Παιδικής Προστασίας για όλους τους φορείς (κρατικούς ή μη) ανοικτής ή κλειστής φροντίδας παιδιών που πληρούν τις προβλεπόμενες ποιοτικές προδιαγραφές.

Αρκετές από τις προτάσεις του Συνηγόρου, όσον αφορά τα ιδρύματα παιδικής προστασίας του ιδιωτικού τομέα, ενσωματώθηκαν στην ΥΑ Δ27/οικ34481/1526/17.10.2014.

Για την ανάγκη ύπαρξης δομών άμεσης υποδοχής για ανηλικούς που απομακρύνονται από το οικογενειακό τους περιβάλλον

Τη σύσταση δομών άμεσης υποδοχής, με κατάλληλη στελέχωση και οργάνωση, για τη φιλοξενία και υποστήριξη παιδιών και εφήβων που απομακρύνονται από το οικογενειακό τους περιβάλλον με εισαγγελική εντολή ή εγκαταλείπονται σε αυτό μέχρι την ολοκλήρωση των διαδικασιών εισαγωγής τους σε ιδρύματα ή τη λήψη άλλων αποφάσεων για την επιμέλεια και τη φροντίδα τους.

Για τη χορήγηση προσωρινής σύνταξης και σε όσους λαμβάνουν ταυτόχρονα και άλλη σύνταξη, η οποία όμως είναι ιδιαίτερα χαμηλή

Με ειδική διάταξη νόμου προβλέπεται η χορήγηση προσωρινής σύνταξης στις περιπτώσεις όπου δεν είναι δυνατή η χορήγηση οριστικής σύνταξης μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες, ωστόσο ορίζεται ότι η διάταξη αυτή δεν εφαρμόζεται, μεταξύ άλλων, και όταν ο υποψήφιος συνταξιούχος λαμβάνει ταυτόχρονα και άλλη σύνταξη. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι η θέσπιση της προσωρινής σύνταξης αποφασίστηκε προκειμένου να αντιμετωπιστεί το πρόβλημα των καθυστερήσεων κατά την έκδοση των συνταξιοδοτικών αποφάσεων, ενώ βασικός στόχος του νομοθέτη ήταν να εξασφαλίσει ένα ελάχιστο ποσό σύνταξης, ικανό να καλύψει τις στοιχειώδεις ανάγκες ενός συνταξιούχου ώστε να αποτραπεί ο κίνδυνος κοινωνικής περιθωριοποίησής του. Η εξαίρεση από την εφαρμογή των διατάξεων για χορήγηση προσωρινής σύνταξης για τους διπλοσυνταξιούχους προβλέφθηκε προκειμένου να μην γίνεται κατάχρηση του θεσμού της προσωρινής σύνταξης. Ωστόσο, η συγκεκριμένη εξαίρεση, χωρίς δηλαδή να συνεκτιμάται το ύψος της δεύτερης σύνταξης, είναι ιδιαίτερα επαχθής και έρχεται σε πλήρη αντίθεση με την πραγματική βούληση του νομοθέτη. Ο Συνήγορος πρότεινε την τροποποίηση του άρθρου 38 παράγρ. 5 περίπτ. στ' Ν. 3996/2011 ως εξής: «5. Η διάταξη για την έκδοση της προσωρινής σύνταξης δεν εφαρμόζεται στις ακόλουθες περιπτώσεις: α. [...], στ. “όταν λαμβάνεται ταυτόχρονα και άλλη σύνταξη, εκτός εάν αυτή είναι κατώτερη από τη δικαιούμενη προσωρινή, σύμφωνα με τις διατάξεις του παρόντος άρθρου, οπότε, στην περίπτωση αυτή, χορηγείται η προκύπτουσα διαφορά”».

Για τον καθορισμό βάσης υπολογισμού εισφορών ασθένειας

Συνταξιούχοι Φορέων Κύριας Ασφάλισης διαμαρτύρονται για τον τρόπο υπολογισμού εισφορών ασθένειας και ειδικότερα για το γεγονός ότι για τον καθορισμό της βάσης υπολογισμού δεν λαμβάνονται υπόψη οι αλληπάλληλες μειώσεις των αποδοχών τους. Ο Συνήγορος εξέφρασε την άποψη ότι ο νομοθέτης προέβλεψε ρητά και ανεπιφύλακτα μειώσεις των χορηγούμενων συντάξεων, οι οποίες δεν προβλέπονται για περιορισμένη χρονική διάρκεια και κατά συνέπεια είναι μόνιμες. Είναι νομικά αβάσιμος, και θα πρέπει να επανεξεταστεί, ο τρόπος υπολογισμού της κράτησης υπέρ του κλάδου ασθένειας που εφαρμόζεται από όλους τους Οργανισμούς Κοινωνικής Ασφάλισης, δηλαδή με βάση το μεικτό ποσό το οποίο διαμορφώνεται χωρίς να λαμβάνονται υπόψη οι θεσμοθετημένες μειώσεις. Ως προσφορότερος και συνεπής με το ισχύον θεσμικό πλαίσιο τρόπος προτείνεται να γίνεται η κράτηση 4% υπέρ κλάδου ασθένειας επί του μεικτού ποσού της σύνταξης, το οποίο προκύπτει μετά την αφαίρεση των πρόσφατα επιβεβλημένων μειώσεων*.

Για τη διακοπή του ΕΚΑΣ στους συνταξιούχους αναπηρίας οι οποίοι δεν έχουν συμπληρώσει το 65ο έτος της ηλικίας τους

Αλληπάλληλες νομοθετικές τροποποιήσεις που επήλθαν τα τελευταία 2 έτη έχουν ως τελικό αποτέλεσμα, από 1.1.2014, το ΕΚΑΣ να χορηγείται στους συνταξιούχους λόγω αναπηρίας μόνο μετά τη συμπλήρωση του 65ου έτους της ηλικίας τους. Ο Συνήγορος επισήμανε ότι για την απονομή σύνταξης λόγω αναπηρίας απαιτείται καταρχήν η αναπηρία του ασφαλισμένου, δηλαδή η ύπαρξη πάθησης ή βλάβης σωματικής ή πνευματικής, η οποία τον οδηγεί σε βιοποριστική ανικανότητα, δεδομένου ότι αδυνατεί να συνεχίσει την εργασία του. Ως εκ τούτου, η σύνταξη αναπηρίας δεν αποτελεί επιλογή του ασφαλισμένου, όπως η μειωμένη σύνταξη γήρατος, αλλά προκύπτει από την αντικειμενική αδυναμία του να συνεχίσει να εργάζεται. Επίσης, ενώ ο ασφαλιστικός κίνδυνος στην περίπτωση των συνταξιούχων γήρατος επέρχεται με τη συμπλήρωση πλέον του 67ου έτους της ηλικίας τους, στην περίπτωση των συνταξιούχων αναπηρίας μπορεί να επέλθει οποιαδήποτε στιγμή του ασφαλιστικού τους βίου. Ο Συνήγορος

προτείνει την τροποποίηση του σχετικού θεσμικού πλαισίου και τη συνέχιση χορήγησης του ΕΚΑΣ σε όλους τους συνταξιούχους αναπηρίας ανεξαρτήτως ηλικίας*.

Για το επίδομα ανεργίας σε αυτοτελώς και ανεξάρτητα απασχολούμενους

Δεν έχει, μέχρι στιγμής, εκδοθεί υπουργική απόφαση με την οποία θα εξειδικεύονται οι προϋποθέσεις και η διαδικασία χορήγησης του βοηθήματος του Ειδικού Λογαριασμού Ανεργίας Αυτοτελώς και Ανεξάρτητα Απασχολούμενων στους ασφαλισμένους του ΕΤΑΑ. Ο Συνήγορος απύθυνε προς τους αρμόδιους φορείς συνολικότερες αναλυτικές επιστημονικές σχετικές με τις ρυθμίσεις της ΥΑ και των εγκυκλίων εφαρμογής της, υπό το πρίσμα των αρχών και κανόνων του εσωτερικού και ευρωπαϊκού δικαίου περί συντονισμού των συστημάτων κοινωνικής ασφάλειας, και προχώρησε στις ακόλουθες νομοθετικές και οργανωτικές προτάσεις:

- Η παροχή ανεργίας που χορηγείται σε αυτή την κατηγορία ασφαλισμένων είναι ανταποδοτική ασφαλιστική παροχή, η χορήγηση ή μη της οποίας δεν επιτρέπεται να εξαρτάται από εισοδηματικά κριτήρια, ιδίως δε οικογενειακού εισοδήματος. Εισοδηματικά κριτήρια ατομικού εισοδήματος δεν επιτρέπεται να οδηγούν σε αποκλεισμό ασφαλισμένων, θα μπορούσαν όμως να δικαιολογούν διακύμανση των παροχών.
- Η εφαρμογή των διατάξεων της ΥΑ τελεί υπό τον αυτονόητο όρο εφαρμογής των αρχών της εξαγωγικότητας των παροχών σύμφωνα με την κοινοτική νομοθεσία. Η προϋπόθεση της μόνιμης διαμονής στην Ελλάδα δεν είναι συμβατή με το ευρωπαϊκό δίκαιο και δεν θα έπρεπε να απαιτείται η προσκόμιση ως δικαιολογητικού εγγράφου πιστοποίησης της μόνιμης διαμονής του αιτούντος.
- Λόγω των συνθηκών στην αγορά εργασίας είναι αναγκαία η θέσπιση και εφαρμογή κανόνων διαδοχικής ασφάλισης και για τον κίνδυνο της ανεργίας των ελεύθερων επαγγελματιών.
- Όσον αφορά τους ασφαλισμένους, οι οποίοι υπέβαλαν αιτήσεις βάσει της νέας ΥΑ έπειτα από ρύθμιση των οφειλών τους, πλην όμως οι αιτήσεις αυτές απερρίφθησαν ως εκπρόθεσμες επειδή είχαν διακόψει τη δραστηριότητά τους σε χρόνο αργότερο του τριμήνου από την υποβολή της αίτησης, θα πρέπει να αναζητηθεί, μέσω κανονιστικής ρύθμισης ή εγκυκλίου, διευθέτηση που θα τους επιτρέψει να λάβουν την παροχή εφόσον πληρούν τις λοιπές προϋποθέσεις.
- Να εκδοθεί εγκύκλιος για την εφαρμογή της διάταξης του στοιχείου γ' του άρθρου 2 της ΥΑ σχετικά με την ημερομηνία διακοπής της δραστηριότητας από 1.1.2012 και να αναθεωρηθούν οι σχετικές απορριπτικές αποφάσεις, ώστε να χορηγηθεί το βοήθημα σε όσους διέκοψαν τη δραστηριότητά τους την τελευταία ημέρα του 2011 και όχι την πρώτη του 2012.
- Να ολοκληρωθεί η διαδικασία έκδοσης της σχετικής ΥΑ για τη χορήγηση των παροχών στους ασφαλισμένους.

Για οργανωτικά προβλήματα του ΕΤΑΑ

Σε αιτήματα για ηλεκτρονική αποστολή αποφάσεων συνταξιοδοτικού περιεχομένου, η Γραμματεία του ΔΣ του ΕΤΑΑ απαντά ότι δεν δίνονται μέσω e-mail αποφάσεις αν δεν υπάρχει εντολή του προέδρου. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι, ενόψει και της νομοθετικά κατοχυρωμένης ευχέρειας χρήσης του ηλεκτρονικού ταχυδρομείου από τους πολίτες, θα έπρεπε να αποστέλλονται μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου τα συγκεκριμένα έγγραφα. Το ταμείο έκανε δεκτή την πρόταση του Συνηγόρου. Επισημαίνεται, ωστόσο, ότι, λόγω μη ολοκλήρωσης της διαδικασίας για την εφαρμογή της ψηφιακής υπογραφής, τα έγγραφα που αποστέλλονται με ηλεκτρονικό τρόπο μπορούν να χρησιμοποιηθούν μόνο για την πληροφόρηση των ενδιαφερομένων.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Για την αναγνώριση πλασματικού χρόνου ασφάλισης στους αντιρρησίες συνείδησης

Ο Συνήγορος πρότεινε να προβλεφθεί νομοθετικά η δυνατότητα αναγνώρισης, ως πλασματικού χρόνου ασφάλισης, του διαστήματος φυλάκισης ή προσωρινής κράτησης των αντιρρησιών συνείδησης, ανεξάρτητα από τον χρόνο θεμελίωσης του συνταξιοδοτικού τους δικαιώματος και για ασφαλισμένους τόσο του ιδιωτικού όσο και του δημόσιου τομέα. Το ζήτημα επιχει-

ρήθηκε να λυθεί με το άρθρο 40 Ν. 3996/2011, με το οποίο αναγνωρίζεται ο χρόνος αυτός ως συντάξιμος. Ουσιαστικά, όμως, η ρύθμιση αυτή καθίσταται άνευ αντικειμένου επειδή αφενός ισχύει μόνο για όσους θεμελιώνουν δικαίωμα από 1.1.2011, αφετέρου δεν καταλαμβάνει τους ασφαλισμένους του Δημοσίου. Ο Συνήγορος υποστήριξε ότι λόγω του νομοθετικού κενού αντιμετωπίζονται διαφορετικά όσοι έχουν παράσχει εναλλακτική υπηρεσία λόγω συνείδησης και όσοι, για τον ίδιο ακριβώς λόγο, εξέτισαν ποινή φυλάκισης*. Ανταποκρινόμενος στην ως άνω πρόταση ο Υπουργός Εργασίας ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι διαπιστώθηκε η ύπαρξη θεσμικού κενού για τη συγκεκριμένη κατηγορία ασφαλισμένων και εξετάζεται η ενδεχόμενη παροχή δυνατότητας αναγνώρισης του εν λόγω χρόνου ως συντάξιμου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

Για τις αρμοδιότητες του Σώματος Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας – Πρόνοιας

Την επέκταση της αρμοδιότητας του ΣΕΥΥΠ και στον έλεγχο προνοιακών δομών, για την αντιμετώπιση του προβλήματος απουσίας ενός ουσιαστικού μηχανισμού ελέγχου της ποιότητας των υπηρεσιών του συνόλου των προνοιακών ιδρυμάτων και φορέων του δημόσιου και ιδιωτικού τομέα, που έχει προκύψει μετά τη μεταφορά, με τον Ν. 4052/2012, της Γενικής Γραμματείας Πρόνοιας από το Υπουργείο Υγείας, όπου εξακολουθεί να υπάγεται το ΣΕΥΥΠ, στο Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Πρόνοιας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ ΚΑΙ ΔΙΚΤΥΩΝ

Για την καταγραφή καταγγελιών επιβατών

Τη θεσμοθέτηση ηλεκτρονικού μητρώου καταγραφής καταγγελιών επιβατών για ανάρμοστη συμπεριφορά ελεγκτών κατά τη διενέργεια του ελέγχου για κατοχή νόμιμου τίτλου μεταφοράς στα μέσα μαζικής μεταφοράς.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Για τον υπολογισμό τελών κυκλοφορίας

Προτείνεται ο υπολογισμός των τελών κυκλοφορίας των υγραεριοκίνητων οχημάτων από μετατροπή κινητήρα, με βάση τους μειωμένους ρύπους (Co2) μετά τη μετατροπή.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Για τη μεταφορά ανέργων με μέσα μαζικής μεταφοράς

Ο Συνήγορος πρότείνει να μεταφέρονται οι άνεργοι από τα μέσα μαζικής μεταφοράς με συμβολικό κόμιστρο, ή και εντελώς δωρεάν, με ανάληψη της οικονομικής ευθύνης από το Δημόσιο. Επίσης, πρότείνει προς τους φορείς των μέσων μαζικής μεταφοράς, όταν γίνεται επίκληση οικονομικής αδυναμίας εκ μέρους αυτών στους οποίους επιβλήθηκε πρόστιμο για μη κατοχή νόμιμου τίτλου μεταφοράς, και η οικονομική τους αδυναμία αποδεικνύεται με σχετικά στοιχεία, να καταβάλλεται προσπάθεια διευκόλυνσης για είσπραξη του αρχικού ποσού του προστίμου και να μην αποστέλλεται άμεσα το πρόστιμο στις ΔΟΥ για την επιβολή προσαυξήσεων.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Για τις συνέπειες από τη μη ολοκλήρωση της διαδικασίας μεταβίβασης/διαγραφής ΙΧ

Ο Συνήγορος διαπίστωσε ότι, για τα ΙΧ που πουλήθηκαν χωρίς να ολοκληρωθεί η νόμιμη διαδικασία μεταβίβασης της κυριότη-

τας ή καταστράφηκαν χωρίς να έχουν διαγραφεί από τα μητρώα της αρμόδιας Διεύθυνσης Μεταφορών, το ισχύον νομοθετικό πλαίσιο δεν προβλέπει διαδικασία απαλλαγής των αναφερομένων από το φορολογικό βάρος και τις λοιπές υποχρεώσεις για τα οχήματα που πλέον δεν κατέχουν (βλ. και «Οικονομικές συναλλαγές»).

- Για τα οχήματα που έχουν καταστραφεί στο παρελθόν χωρίς να διαγραφούν από τα σχετικά μητρώα προτείνεται η εξέταση κάθε περίπτωσης από ειδική επιτροπή που θα έχει την αρμοδιότητα έγκρισης της οριστικής διαγραφής των οχημάτων (ή εναλλακτικά καταχώρισής τους σε ειδικό μητρώο), ώστε να ακολουθήσει απαλλαγή του ιδιοκτήτη από το βάρος του αυτοκινήτου.
- Για τα οχήματα που άλλαξαν κάτοχο κατόπιν αγοραπωλησίας χωρίς να ολοκληρωθεί η διαδικασία μεταβίβασης προτείνονται: η αποδοχή από τις οικονομικές υπηρεσίες σχετικής δήλωσης αναγκαστικής ακινησίας, η καταχώριση των εν λόγω οχημάτων σε ειδικό μητρώο στο Υπουργείο Υποδομών, η πληρέστερη πληροφόρηση των πολιτών για τις συνέπειες της μη ολοκλήρωσης μεταβίβασης, με αναγραφή σχετικής σημείωσης στις άδειες κυκλοφορίας οχημάτων και στα πρότυπα έντυπα που διατίθενται από το Υπουργείο Υποδομών και η πρόβλεψη αυστηρότερων κυρώσεων στους υπαίτιους για τη μη ολοκλήρωση της διαδικασίας μεταβίβασης της κυριότητας.

» ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Για τα αυθαίρετα παραπήγματα από πρόχειρα υλικά που χρησιμοποιούνται ως κατοικίες

Με αφορμή υπόθεση επιβολής πολεοδομικών προστίμων για αυθαίρετα παραπήγματα όπου κατοικούν Ρομά στους Σοφάδες Καρδίτσας (υπόθεση 143770/2011), ο Συνήγορος πρότεινε νομοθετική ρύθμιση ώστε να αποτρέπεται η δυσανάλογη επιβάρυνση, με πολεοδομικά πρόστιμα, των αυθαίρετων παραπηγμάτων και παραγκών από πρόχειρα και ευτελούς αξίας υλικά (ξύλο, λαμαρίνα, νάιλον κ.λπ.) που χρησιμοποιούνται αποκλειστικά ως κατοικίες. Το υπουργείο απάντησε ότι εξετάζει τη δυνατότητα νομοθετικής αντιμετώπισης του θέματος.

» ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Για τον Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων

Στο πλαίσιο διαμεσολάβησης για αίτημα αυτοδίκαιης άρσης της απαλλοτρίωσης ιδιοκτησίας (υπόθεση 177517/2013) τέθηκε ζήτημα ερμηνείας του άρθρου 11 παράγρ. 3 του Κώδικα Αναγκαστικών Απαλλοτριώσεων. Προκειμένου να αρθεί κάθε αμφισβήτηση σχετικά με τη δυνατότητα επίκλησης και εφαρμογής του συγκεκριμένου άρθρου και κυρίως για λόγους ίσης μεταχείρισης των περιπτώσεων στις οποίες συμφωνήθηκε ο εξωδικαστικός καθορισμός της αποζημίωσης, προτάθηκε η αναδιτύπωση του άρθρου 11 παράγρ. 3, ότι «η αποζημίωση που ορίσθηκε, είτε δικαστικά είτε εξωδικαστικά, καταβάλλεται υποχρεωτικά το αργότερο μέσα σε ενάμισι έτος από τη δημοσίευση της απόφασης».

» ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Για την κράτηση των αιτούντων άσυλο αλλοδαπών

Ο Συνήγορος πρότεινε την τροποποίηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου (άρθρο 12 ΠΔ 113/2013) για την κράτηση των αιτούντων άσυλο αλλοδαπών. Ειδικότερα πρότεινε:

- Οι προϋποθέσεις κράτησης (παράγρ. 2) να συνεχίσουν να αναφέρονται στο εξαιρετικό μέτρο της κράτησης αυτών που υποβάλλουν αίτημα ασύλου ενόσω κρατούνται.
- Η κράτηση ως εξαιρετικό μέτρο (παράγρ. 2) να μην τελεί υπό απλή κρίση αλλά «κατόπιν ειδικής αιτιολογίας και εξατομικευμένης

αξιολόγησης ότι δεν μπορούν να εφαρμοσθούν εναλλακτικά μέτρα όπως αυτά που αναφέρονται στο άρθρο 22 παράγρ. 3 Ν. 3907/2011 και για έναν από τους παρακάτω λόγους...».

- Να οριστεί ρητώς ότι «η άρνηση του αλλοδαπού να συνεργαστεί με τις ελληνικές αρχές για εθελούσια αναχώρηση και ο χρόνος υποβολής του αιτήματος διεθνούς προστασίας δεν αποτελούν από μόνα τους αντικειμενικά κριτήρια που επιτρέπουν την κράτησή του».
- Να διατηρηθεί η πρόβλεψη για ανώτατο χρόνο κράτησης, ο οποίος δεν μπορεί να υπερβαίνει τους 6 μήνες, για τους αιτούντες σε βάρος των οποίων «η κράτηση έχει επιβληθεί για την ταχεία ολοκλήρωση εξέτασης της αίτησης διεθνούς προστασίας».
- Να υπάρξει ρητή αναφορά στις διαδικαστικές εγγυήσεις της Οδηγίας 2013/33/ΕΕ με ανάλογη παραπομπή στις διατάξεις του άρθρου 30 παράγρ. 3 Ν. 3907/2011 για την εξέταση της διατήρησης του μέτρου ανά τρίμηνο, από το όργανο που εξέδωσε την απόφαση κράτησης, καθώς και του δικαστικού ελέγχου της παράτασης της κράτησης.
- Η κράτηση ανηλίκων οφείλει να αποτελεί έσχατο μέτρο με χρονικό όριο το οποίο να προβλεφθεί ότι «δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 30 ημέρες, έως την ασφαλή παραπομπή τους σε κατάλληλες δομές φιλοξενίας ανηλίκων».

Για τη διακρίβωση της ανηλικότητας ασυνόδευτων ανηλίκων (βλ. και «Προσωπική ελευθερία και ασφάλεια»)

- Τη διεύρυνση του πεδίου εφαρμογής της υπουργικής απόφασης (Υ1ΓΠ οικ92490/2014) σε όλους τους ασυνόδευτους ανηλίκους.
- Τη διαπίστωση της ανηλικότητας με βάση όχι μόνο τις σωματομετρικές παραμέτρους του αλλοδαπού αλλά και την ψυχοκοινωνική κατάστασή του.
- Τη διενέργεια ιατρικών εξετάσεων μόνον όποτε επιβάλλεται λόγω ανεπάρκειας των λοιπών αποδεικτικών μέσων, μόνο με τη συναίνεση του εξεταζόμενου και μόνον από εξειδικευμένο ιατρικό προσωπικό, με ειδική εμπειρία και με τήρηση αντίστοιχου ιατρικού πρωτοκόλλου.
- Την επαρκή ενημέρωση των ασυνόδευτων ανηλίκων σε γλώσσα που κατανοούν.
- Τη θεσμοθέτηση υποχρεωτικής διερμηνείας.
- Τον σεβασμό του τεκμηρίου ανηλικότητας, όποτε υπάρχει αμφιβολία ως προς την ηλικία*.

Για την εφαρμογή του Ν. 3907/2011 και τη διασφάλιση των δικαιωμάτων των αλλοδαπών στην πράξη (βλ. και προτάσεις σε «Επιστροφές αλλοδαπών»)

- Την επαρκή στελέχωση, ενίσχυση και από τον κρατικό προϋπολογισμό και ουσιαστική διοικητική στήριξη των Περιφερειακών Γραφείων Ασύλου και του Κέντρου Πρώτης Υποδοχής στο Φυλάκιο.
- Την πλήρη λειτουργία διαδικασιών και Κέντρων Πρώτης Υποδοχής, ειδικά σε νησιά που δέχονται αυξημένες μεικτές ροές μεταναστών, αιτούντων άσυλο και ατόμων που ανήκουν σε ευάλωτες ομάδες (λ.χ. Λέσβος).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Για την επιστροφή στοιχείων κυκλοφορίας οχημάτων

Την τροποποίηση του άρθρου 3 της ΚΥΑ 1584/26/1982 ώστε να επιστρέφονται στον νόμιμο κάτοχό τους τα στοιχεία κυκλοφορίας οχήματος που έχουν αφαιρεθεί για παραβάσεις ΚΟΚ, με την προϋπόθεση να έχει παρέλθει το χρονικό διάστημα της ποινής αφαίρεσης στοιχείων κυκλοφορίας και εφόσον προσκομίσει ο ενδιαφερόμενος οφειλέτης έγγραφο διευκόλυνσης τμηματικής καταβολής, σύμφωνα με τις ισχύουσες κάθε φορά διατάξεις περί είσπραξης δημόσιων εσόδων.

Για τη φρούρηση σταθμών και συρμών

Φρούρηση των σταθμών του Προαστιακού (ΣΚΑ – Αεροδρόμιο) αλλά και των συρμών του προαστιακού για προστασία από φθορές και βλάβες οφειλόμενες σε κακόβουλες ενέργειες, αλλά και για την ασφάλεια των επιβατών.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΝΑΥΤΙΛΙΑΣ ΚΑΙ ΑΙΓΑΙΟΥ

Για την επανεγγραφή αποστράτων του ΠΝ και του ΛΣ στο μητρώο ναυτικών

Ο Ν. 187/1973 «Κώδικας Δημοσίου Ναυτικού Δικαίου», σε συνδυασμό με το ΠΔ 256/1986 «Περί ειδικών προσόντων απογραφής ναυτικών» επιτρέπουν την κατά πρώτον εγγραφή στα μητρώα απογραφής ναυτικών, μεταξύ άλλων, των προερχομένων από το Πολεμικό Ναυτικό ή το Λιμενικό Σώμα, υπό την προϋπόθεση ότι οι ενδιαφερόμενοι διαθέτουν ή δικαιούνται να αποκτήσουν τα απαιτούμενα αποδεικτικά ναυτικής ικανότητας. Ωστόσο, η ΥΑ 70050/1986, η οποία εκδόθηκε κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 63 ΚΔΝΔ, εξαιρεί από τη δυνατότητα επανεγγραφής όσους προέρχονται από το ΠΝ ή το ΛΣ. Ο Συνήγορος ζήτησε την τροποποίηση των προαναφερόμενων διατάξεων, ώστε να επιτρέπεται η επανεγγραφή στα μητρώα ναυτικών των προερχομένων από το ΠΝ ή το ΛΣ, επισημαίνοντας ότι οι προαναφερόμενες διατάξεις δημιουργούν συνθήκες άνιση μεταχείρισης όσον αφορά την πρόσβαση στο ναυτικό επάγγελμα. Ήδη με την ΚΥΑ 3514.1/01/6.3.2014 «Καθορισμός προϋποθέσεων εκ νέου απογραφής διαγραφέντων ναυτικών» παρέχεται η δυνατότητα επανεγγραφής των προερχομένων από το ΠΝ ή το ΛΣ, υπό τους όρους και τις προϋποθέσεις που αναφέρονται σε αυτήν.

ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ

Για τη δημιουργία πάρκου δεσποζόμενων ζώων

Στο πλαίσιο διερεύνησης αναφοράς με θέμα την ελεύθερη κυκλοφορία δεσποζόμενων σκύλων σε περιφραγμένη δημοτική έκταση χαρακτηρισμένη ως «Αθλητικό Κέντρο» στον Δήμο Αγίας Παρασκευής (υπόθεση 179223/2013), ο Συνήγορος έχει προτείνει προς τον δήμο την αναζήτηση ειδικού χώρου για τη διαμόρφωση πάρκου δεσποζόμενων ζώων στο οποίο θα επιτρέπεται η ελεύθερη κυκλοφορία τους, την τοποθέτηση απαγορευτικής πινακίδας για την είσοδο σκύλων στην προοριζόμενη για αθλητικό κέντρο έκταση, τον τακτικό καθαρισμό της περιοχής, την ενημέρωση των ιδιοκτητών σκύλων και τον έλεγχο των παραβατών σε συνεργασία με την Ελληνική Αστυνομία, μέχρι να καταστεί δυνατή η υλοποίηση του προβλεπόμενου έργου κατασκευής του αθλητικού κέντρου.

ΑΠΟΔΟΧΗ ΠΡΟΤΑΣΕΩΝ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΩΝ ΕΤΩΝ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Για την επέκταση του ακατάσχετου στα μισθώματα

Η πρόταση του Συνηγόρου (Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 129) έγινε σε μεγάλο βαθμό αποδεκτή: με την απόφαση ΠΟΛ 1092/3.4.2014 ορίστηκε ως περίπτωση που δικαιολογεί τον περιορισμό της κατάσχεσης «η διαπίστωση ότι η κατασχεθείσα απαίτηση, εφάπαξ ή περιοδικώς καταβαλλόμενη, είναι σημαντικό για τη διαβίωση του υπόχρεου μέσο (π.χ. ενοίκιο)...».

Για τη λήξη προθεσμιών εξόφλησης οφειλών ή υποβολής δηλώσεων σε περίοδο απεργίας των εφοριακών υπαλλήλων

Ο Συνήγορος είχε προτείνει (Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 129-130) την τροποποίηση της απόφασης ΠΟΛ 1101/2002, ώστε να παρατείνονται αυτοδικαίως όσες προθεσμίες λήγουν σε περίοδο απεργίας. Ανταποκρινόμενη, η Γενική Διεύθυνση Φορολογικής Διοίκησης επισήμανε ότι οι μεν εξοφλήσεις οφειλών προς το Δημόσιο κατά κανόνα μπορούν να διενεργούνται και ηλεκτρονικά μέσω taxisnet, η δε προτεινόμενη παράταση προβλέπεται ήδη «εφόσον πραγματικά συντρέχουν ... λόγοι διακοπής της λειτουργίας των ΔΟΥ», και πάντως συμφώνησε «ότι είναι σκόπιμη η προσαρμογή της ΠΟΛ 1101/2002 στις ρυθμίσεις του Κώδικα Φορολογικής Διαδικασίας».

Για την ενημέρωση των κατοίκων εξωτερικού

Στην ειδική έκθεση «Φορολογία Κατοίκων Εξωτερικού, ζητήματα καθορισμού και μεταβολής της φορολογικής κατοικίας» (βλ. «Ειδικές εκθέσεις»), ο Συνήγορος πρότεινε να εκπονηθεί πλήρης, αναλυτικός και επικαιροποιημένος φορολογικός οδηγός για τα φυσικά πρόσωπα, κατοίκους εξωτερικού, που θα περιλαμβάνει τις επελθούσες μεταβολές των τελευταίων ετών. Πρότεινε επίσης να αναρτηθεί ο σχετικός οδηγός στον δικτυακό τόπο της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων. Πράγματι, από 19.12.2014, οι κάτοικοι εξωτερικού μπορούν να βρουν συγκεντρωμένες όλες τις σχετικές πληροφορίες (νόμους, αποφάσεις, εγκυκλίους, ανακοινώσεις κ.λπ.) στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Δημοσίων Εσόδων (<http://www.publicrevenue.gr/kpi/public/archive/3062>)*.

Για την υπαγωγή δανειοληπτών του Ταμείου Παρακαταθηκών και Δανείων στους ευνοϊκούς όρους ρύθμισης του Ν. 3867/2010 λόγω τιτλοποίησης του δανείου τους

Η σχετική πρόταση του Συνηγόρου (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 129) έγινε μερικώς δεκτή.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

Για τη νόμιμη διαμονή αλλοδαπών

Με τον Ν. 4251/2014 υλοποιήθηκε σειρά παλαιότερων προτάσεων του Συνηγόρου (βλ. μεταξύ άλλων, *Ετήσια Έκθεση 2003*, σ. 231-233, *Ετήσια Έκθεση 2004*, σ. 209-211, *Ετήσια Έκθεση 2007*, σ. 248-250, *Ετήσια Έκθεση 2008*, σ. 138, *Ετήσια Έκθεση 2011*, σ. 140-141 και *Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 130-131), ιδίως σε σχέση με τα εξής ειδικότερα θέματα:

Α) Απόδειξη εισοδήματος κατά τη διαδικασία χορήγησης και ανανέωσης άδειας διαμονής στη χώρα ενόψει της οικονομικής συγκυρίας και της δυσκολίας απόδειξης του εισοδήματος:

- Στην ανανέωση της άδειας διαμονής για οικογενειακή επανένωση έχει καταργηθεί η προϋπόθεση του επαρκούς εισοδήματος.
- Στην απόκτηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος, η απόδειξη επαρκούς εισοδήματος για τις ανάγκες του αιτούντος και της οικογένειάς του καθορίζεται στο ύψος του ετήσιου εισοδήματος ανειδίκευτου εργάτη, προσαυξημένο κατά 10% για το σύνολο των συντηρούμενων μελών της οικογένειάς του.
- Στον συνυπολογισμό του εισοδήματος για την απόκτηση του εν λόγω καθεστώτος λαμβάνεται πλέον υπόψη τυχόν ποσό προερχόμενο από επίδομα τακτικής επιδότησης ανεργίας.

Β) Μεταβατικές διατάξεις με περιορισμένη χρονική ισχύ για την αντιμετώπιση προβλημάτων που σχετίζονται με την πρόσβαση στην αγορά εργασίας:

- Το εισόδημα που απαιτείται για τη χορήγηση του καθεστώτος του επί μακρόν διαμένοντος μπορεί να έχει αποκτηθεί κατά τα 2 τελευταία οικονομικά έτη πριν από την υποβολή του σχετικού αιτήματος, αντί μόνο του τελευταίου έτους που απαιτεί η πάγια ρύθμιση.
- Δυνατότητα ανανέωσης άδειας διαμονής για εξαρτημένη εργασία, παροχή υπηρεσιών ή έργου, μακράς διάρκειας, καθώς και των μελών οικογένειας μόνο με την κατοχή βιβλιαρίου υγείας, το οποίο να ήταν σε ισχύ είτε κατά την ημερομηνία υποβολής του αιτήματος είτε κατά την ημερομηνία υποβολής αίτησης υπαγωγής στις εν λόγω μεταβατικές διατάξεις.
- Δυνατότητα ανανέωσης της άδειας διαμονής που θα εκδοθεί βάσει των συγκεκριμένων διατάξεων για άλλη μια τριετία με τους ίδιους όρους.

Γ) Προθεσμίες:

- Η προθεσμία υποχρέωσης αλλαγής διαβατηρίου ορίστηκε πλέον, για όλες τις κατηγορίες αδειών διαμονής, σε 2 μήνες από την αλλαγή του διαβατηρίου.

- Η προθεσμία υποβολής αίτησης για ανανέωση της άδειας διαμονής στις περιπτώσεις που αυτή επιδίδεται ήδη ληγμένη δεν παρατάθηκε (όπως είχε προτείνει ο Συνήγορος), ωστόσο με τη δημιουργία των Υπηρεσιών Μιας Στάσης θεωρείται ότι θα εξομαλυνθεί η κατάσταση και πλέον όλες οι άδειες, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων, θα επιδίδονται το αργότερο μέσα σε ένα έτος από την υποβολή της σχετικής αίτησης και πάντως πριν από τη λήξη της.

Δ) Λοιπά θέματα:

- Χορηγείται ειδική βεβαίωση νόμιμης διαμονής σε αλλοδαπό για τον οποίο έχει εκδοθεί απόφαση αναστολής ή προσωρινή διαταγή αναστολής από το Διοικητικό Πρωτοδικείο.
- Σε ορισμένες κατηγορίες αδειών διαμονής (οικογενειακή επανένωση, καθεστώς επί μακρόν διαμένοντος και «μπλε κάρτας της ΕΕ») προβλέπεται συγκεκριμένη προθεσμία εξέτασης του σχετικού αιτήματος.
- Είναι δυνατή, υπό προϋποθέσεις, η χορήγηση άδειας διαμονής δεύτερης γενιάς σε άτομα τα οποία βρίσκονται σε καθεστώς μη νόμιμης διαμονής, αν στο παρελθόν ήταν κάτοχοι άδειας διαμονής για ανθρωπιστικούς λόγους (λόγω εξαετούς φοίτησης σε ελληνικό σχολείο ή λόγω γέννησης).
- Με εγκύκλιο επιβεβαιώνεται η δυνατότητα υποβολής αίτησης θεραπείας από αλλοδαπούς, των οποίων τα αιτήματα ανανέωσης άδειας διαμονής για εξαρτημένη εργασία, παροχή υπηρεσιών ή έργου, δεκαετή διάρκεια ή άδεια διαμονής επί μακρόν διαμένοντος που έχουν υποβληθεί κατά τα έτη 2010-2013 και το πρώτο τετράμηνο του 2014 και απορρίφθηκαν λόγω μη συμπλήρωσης του απαιτούμενου αριθμού ημερών ασφάλισης, εφόσον δεν έχουν ασκήσει ένδικα μέσα μέχρι την έναρξη ισχύος του κώδικα.

Για τη διαφορά μεταξύ ονοματοδοσίας και βάπτισης

Ήδη από το 2006 (*Ετήσια Έκθεση 2006*, σ. 85-86), καθώς και επανειλημμένα στη συνέχεια, ο Συνήγορος έχει προτείνει την έκδοση εγκυκλίου προκειμένου τα ληξιαρχεία να μην συγχέουν τις εγγραφές ονοματοδοσίας και βάπτισης, ειδικότερα δε να μην εκλαμβάνουν τη δήλωση βάπτισης ως ονοματοδοσία αν δεν αποδεικνύεται η σχετική συναίνεση αμφοτέρων των γονέων ως αναγκαία προϋπόθεση ονοματοδοσίας βάσει του άρθρου 25 Ν. 344/1976. Ενώ εξακολουθεί να παραλείπει την έκδοση τέτοιας εγκυκλίου ή ακόμη και την αποδοχή της σύμφωνης γνωμοδότησης 431/2006 του ΝΣΚ, το υπουργείο εντός του 2014 ανάρτησε στην ιστοσελίδα του σχετικά ατομικά απαντητικά έγγραφα του προς δήμους, με τα οποία επισημαίνει την ανάγκη τήρησης των ανωτέρω και διευκρινίζει ότι ο ληξιαρχος «είναι από τον νόμο το μόνο αρμόδιο όργανο του κράτους προς το οποίο απευθύνεται η σχετική δήλωση των γονέων».

Για τη μυστικότητα της υιοθεσίας

Ανταποκρινόμενο σε σχετική πρόταση (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 132), το υπουργείο απάντησε ότι στο σχέδιο εγκυκλίου για τα Ενιαία Πρότυπα Πιστοποιητικά Εθνικού Δημοτολογίου έχουν περιληφθεί ρυθμίσεις για την προστασία προσωπικών δεδομένων των υιοθετημένων, ενώ παράλληλα «έχουν δοθεί οδηγίες ώστε να τηρείται η μυστικότητα της υιοθεσίας κατά την έκδοση των βεβαιώσεων από την πύλη ΚΕΠ-Ερμής στο πλαίσιο της διαλειτουργικότητας του Εθνικού Δημοτολογίου με το Υπουργείο Διοικητικής Μεταρρύθμισης».

Για τους παιδικούς σταθμούς

- Καθιέρωση πλαφόν θέσεων που διατίθενται από τους παιδικούς σταθμούς στο πρόγραμμα ΕΣΠΑ «Εναρμόνιση οικογενειακής και επαγγελματικής ζωής», προκειμένου να μένουν διαθέσιμες θέσεις για τις κατηγορίες που δεν καλύπτονται από το πρόγραμμα. Στην Πρόσκληση Ενδιαφέροντος 2014-2015 εισήχθη σχετικός όρος για διάθεση θέσεων στο ΕΣΠΑ μέχρι ποσοστό 70%.
- Αποσαφήνιση των τυχόν επιπλέον χρεώσεων που δικαιούνται να ζητούν οι παιδικοί σταθμοί από τους γονείς και οι οποίες δεν καλύπτονται από την επιδότηση του προγράμματος ΕΣΠΑ. Οι σχετικοί όροι έγιναν σαφείς στην Πρόσκληση Ενδιαφέροντος 2014-2015 και εξειδικεύτηκαν περαιτέρω με ανακοινώσεις του φορέα υλοποίησης (ΕΕΤΑΑ).

Για τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος που γειτνιάζουν με σχολεία

Το υπουργείο ενημέρωσε τον Συνήγορο ότι η πρόταση (Ετήσια Έκθεση 2006, σ. 255 και Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 131) για ρητή απαγόρευση άδειας λειτουργίας ΚΥΕ σε ακίνητο που βρίσκεται σε απόσταση μικρότερη των 50 μέτρων από σχολεία ή νηπιαγωγεία θα συνεκτιμηθεί σε πιθανή τροποποίηση της κείμενης νομοθεσίας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΩΝ, ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Κατάργηση πιστοποιητικού αμοιβαιότητας

Για σειρά επαγγελματών, η χορήγηση άδειας άσκησης τους σε αλλοδαπούς προϋπέθετε την προσκόμιση, μεταξύ άλλων, πιστοποιητικού αμοιβαιότητας, δηλαδή την απόδειξη ότι η χώρα της ιθαγένειάς τους επιτρέπει σε έλληνες πολίτες να ασκούν το επίμαχο επάγγελμα. Ο Συνήγορος είχε από μακρού προτείνει (βλ. Ετήσια Έκθεση 2003, σ. 230) να εξεταστεί το ενδεχόμενο κατάργησης αυτής της υποχρέωσης, τουλάχιστον προκειμένου περί προσώπων που συνδέονται με ισχυρούς δεσμούς με την Ελλάδα, όπως είναι όσοι έχουν τύχει ελληνικής παιδείας, μέλη οικογένειας έλληνα πολίτη, κάτοχοι άδειας επί μακρόν διαμένοντος ή άδειας δεκαετούς διάρκειας. Ήδη με το άρθρο 21 παράγρ. 11 Ν. 4251/2014 καταργήθηκε η υποχρέωση προσκόμισης του ανωτέρω πιστοποιητικού από αλλοδαπούς για οποιαδήποτε επαγγελματική δραστηριότητα, υπό την προϋπόθεση βεβαίως ότι πληρούνται όλες οι λοιπές νόμιμες προϋποθέσεις.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΘΝΙΚΗΣ ΑΜΥΝΑΣ

Για την άδεια ανατροφής στο ένστολο προσωπικό

Έγινε δεκτή με υπουργική απόφαση η πρόταση (Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 132) για επέκταση του ορίου των 14 μηνών ηλικίας του τέκνου, εντός του οποίου οι γονείς πρέπει να έχουν εξαντλήσει την άδεια ανατροφής, ώστε να μπορεί να εξαντλεί το εννιάμηνο ο πατέρας όταν η μητέρα έχει κάνει χρήση της εξαμήνης ειδικής άδειας προστασίας μητρότητας του ΟΑΕΔ*.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗΣ ΔΙΑΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Για την άδεια μητρότητας και ανατροφής

- Εκδόθηκαν γνωμοδοτήσεις ΝΣΚ, σύμφωνες με τις προτάσεις του Συνηγόρου, για μη διακοπή της μοριοδότησης θέσης ευθύνης των γυναικών όταν αυτές βρίσκονται σε άδειες μητρότητας και ανατροφής (γνωμοδότηση 202/2014) και για τη λήψη ετήσιας κανονικής άδειας μετά την επάνοδο από άδεια μητρότητας και ανατροφής χωρίς να είναι αναγκαία προηγούμενη περίοδος εργασίας (γνωμοδότηση 167/2014). Εκκρεμεί η αποδοχή τους από τον υπουργό.
- Προβλέφθηκε νομοθετικά (άρθρο 6 Ν. 4210/2013) η δυνατότητα να χορηγείται τμηματικά η εννιάμηνη ισόχρονη άδεια ανατροφής στον πατέρα όταν η μητέρα εργάζεται με διαδοχικές συμβάσεις εργασίας.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗΣ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Για τη μεταβίβαση οχήματος μέσω ΚΕΠ

Με πρόταση του Συνηγόρου (Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 130) προστέθηκε, στο έντυπο της διαδικασίας μεταβίβασης, η διευκρίνιση «η διαδικασία της μεταβίβασης ολοκληρώνεται μόνο εφόσον ελεγχθούν τα από τον νόμο απαραίτητα δικαιολογητικά ... και εκδοθεί από την Υπηρεσία Μεταφορών και Επικοινωνιών νέα άδεια κυκλοφορίας στο όνομα του νέου ιδιοκτήτη ή του νέου κατόχου και όχι με την κατάθεση της αίτησης στο ΚΕΠ» (ΚΥΑ υπ' αριθμ. οικ47563/4181/2014).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ

Για τις προσλήψεις Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού

Επί σειρά ετών η νομοθεσία διαφοροποιούσε αδικαιολόγητα το απαιτούμενο πιστοποιητικό επάρκειας (πτυχίο ΑΣΠΑΙΤΕ και τα ισοδύναμά του) που όφειλαν να κατέχουν υποψήφιοι συγκεκριμένων κλάδων για θέσεις Ειδικού Εκπαιδευτικού Προσωπικού του Υπουργείου Παιδείας, ανάλογα με το εάν επρόκειτο για δομές Ειδικής Αγωγής ή Γενικής Αγωγής. Ο Συνήγορος με αλληπάλληλα έγγραφά του προς το Υπουργείο Παιδείας (υποθέσεις 157004/2012, 172517/2013) αλλά και με πόρισμά του ήδη από το 2008* είχε ζητήσει την εναρμόνιση των σχετικών διατάξεων, πρόταση που πρόσφατα υλοποιήθηκε με τις διατάξεις του Ν. 4229/2014.

Για την άδεια μητρότητας – ανατροφής

- Πρόταση για υπολογισμό του χρόνου αδειών μητρότητας και ανατροφής στη διδακτική προϋπηρεσία κατά τις κρίσεις για προαγωγή στον βαθμό του Διευθυντή Σχολείου ή του Σχολικού Συμβούλου (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 134) έγινε δεκτή έπειτα από σχετική απόφαση του Συμβουλίου Επικρατείας.
- Πρόταση για αναλογική εφαρμογή των διατάξεων του Ν. 4075/2012 περί χορήγησης της γονικής άδειας άνευ αποδοχών στους αναπληρωτές και ωρομίσθιους εκπαιδευτικούς (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 134) έγινε δεκτή με έκδοση σχετικής εγκυκλίου.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ, ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

Για τα ιδρύματα παιδικής προστασίας

Ορισμένες από τις προτάσεις που έχει διατυπώσει ο Συνήγορος για τη λειτουργία των ιδρυμάτων παιδικής προστασίας έχουν ενσωματωθεί στην πρόσφατη υπουργική απόφαση Δ27/οικ 34481/1526/17.10.2014) σε ό,τι αφορά τις Μονάδες Προστασίας Παιδιού που ανήκουν σε ΝΠΙΔ και ειδικότερα τον καθορισμό τεχνικών και λειτουργικών προϋποθέσεων ίδρυσης και λειτουργίας, καθώς και χορήγηση άδειας λειτουργίας κατ' εφαρμογή του άρθρου 1 Ν. 2345/1995, την εφαρμογή ατομικού προγράμματος φροντίδας και τη μέριμνα για την ελαχιστοποίηση της διάρκειας παραμονής των παιδιών στο ίδρυμα, την τήρηση μητρώου, βιβλίων και ατομικού φακέλου για κάθε παιδί σε κάθε μονάδα, καθώς και κεντρικά μέσω του e-προνοία, τη συνεργασία του ιδρύματος και την επικοινωνία των παιδιών με τους γονείς και άλλα συγγενικά τους πρόσωπα, τη στελέχωση, ιδίως σε επιστημονικό προσωπικό, τον καθορισμό του ρόλου και την εποπτεία των εθελοντών, και θέματα σχετικά με την κοινωνικοποίηση και ψυχαγωγία των φιλοξενούμενων παιδιών.

Για τις προϋποθέσεις χορήγησης της σύνταξης ανασφάλιστου υπερήλικα

Στις σχετικές προτάσεις του Συνηγόρου (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 134-135), ο μεν υπουργός απάντησε ότι «Το Υπουργείο εξετάζει όλες τις παραμέτρους για πιθανή αναδιαμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου που αφορά τη συνταξιοδότηση ανασφάλιστων υπερηλίκων προκειμένου να καταστεί όσο το δυνατό ορθολογικότερο», η δε διοίκηση του ΟΓΑ (1.7.2014) ότι «παρά τη δύσκολη δημοσιονομική κατάσταση της χώρας, ... έχει υποβάλει συγκεκριμένες προτάσεις στο αρμόδιο Υπουργείο ... για τη θέσπιση διατάξεων σύμφωνα με τις οποίες προβλέπεται η σταδιακή επαναχορήγηση εντός τριετίας του ποσού των 360,00€, με παράλληλο συμψηφισμό του ποσού που λαμβάνουν από άλλες πηγές οι συνταξιούχοι».

Για τη χορήγηση άδειας ανατροφής και την ειδική παροχή προστασίας μητρότητας

Πρόταση (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 135) για τροποποίηση των διατάξεων των ΕΓΣΣΕ ώστε να χορηγείται άδεια ανατροφής στους συζύγους-πατέρες ανεξαρτήτως του εάν εργάζεται η μητέρα ή όχι, καθώς και ανεξαρτήτως του εάν η μητέρα είναι μισθωτή ή αυτοαπασχολούμενη, έγινε δεκτή με τροποποίηση της ΕΓΣΣΕ 2014.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Για τη χορήγηση επιδόματος μητρότητας σε αυτοαπασχολούμενες

Εκδόθηκε, για τις ασφαλισμένες του ΕΤΑΑ, η ΚΥΑ που προβλέπεται στο άρθρο 6 Ν. 4097/2012 για τη χορήγηση επιδόματος μητρότητας σε αυτοαπασχολούμενες γυναίκες (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 135).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΓΕΙΑΣ

Για τη λειτουργία ΚΥΕ σε χώρους οριζόντιας ιδιοκτησίας

Με το άρθρο 1 παράγρ. 1 της ΚΥΑ υπ' αριθμ. ΔΙΑΔΠ/Φ.Α2.1/31600/2013 ρυθμίστηκε εκ νέου η διαδικασία και τα απαιτούμενα δικαιολογητικά για την προέγκριση ίδρυσης ΚΥΕ σε χώρους οριζόντιας ιδιοκτησίας (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 135-136).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ, ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ ΚΑΙ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗΣ ΑΛΛΑΓΗΣ

Για την επέκταση του κοινωνικού τιμολογίου σε φιλανθρωπικά ιδρύματα

Σε συνέχεια της σχετικής νομοθετικής ρύθμισης (άρθρο 17 παράγρ. 6 Ν. 4203/2013) για την προμήθεια ηλεκτρικής ενέργειας με ειδικό τιμολόγιο σε ΝΠΔΔ προνοιακού χαρακτήρα, εκκλησιαστικά φιλανθρωπικά ιδρύματα και ειδικά πιστοποιημένους φορείς μη κερδοσκοπικού χαρακτήρα, οι οποίοι παρέχουν υπηρεσίες κοινωνικής φροντίδας (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 132), εκδόθηκε υπουργική απόφαση με την οποία καθορίστηκαν τα κριτήρια και η διαδικασία ένταξης των φορέων αυτών στο ειδικό «Τιμολόγιο Υπηρεσιών Αλληλεγγύης». Από την ειδική εφαρμογή στην ιστοσελίδα του ΔΕΔΔΗΕ οι φορείς μπορούν να καταθέσουν την αίτησή τους και να παρακολουθήσουν την εξέλιξή της.

Για τις κατεδαφίσεις αυθαιρέτων

Η επισήμανση της ανάγκης (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 132) για νομοθετική διευκρίνιση της κατανομής αρμοδιοτήτων ανάμεσα στις Αποκεντρωμένες Διοικήσεις και την Ειδική Υπηρεσία Επιθεώρησης και Κατεδάφισης Αυθαιρέτων (ΕΥΕΚΑ) βρήκε καταρχήν σύμφωνη τη διοίκηση. Το ΥΠΕΚΑ θεωρεί ότι για την επιζητούμενη αποσαφήνιση αρκούν οι διατάξεις του άρθρου 38 παράγρ. 2, 3, 7 και 9 Ν. 4178/2013, με τις οποίες ορίζεται ότι η ΕΥΕΚΑ (ήδη συγχωνευθείσα στο Τμήμα Επιθεώρησης Δόμησης και Κατεδαφίσεων του Σώματος Επιθεώρησης Περιβάλλοντος, Δόμησης, Ενέργειας και Μεταλλείων) έχει εποπτικές αρμοδιότητες επί των κατεδαφίσεων και όχι εκτελεστικές. Κατά την ερμηνευτική άποψη του υπουργείου, η τελευταία αυτή διάταξη υπερισχύει, ως μεταγενέστερη, εκείνης του άρθρου 28 Ν. 4014/2011, οπότε καθίσταται σαφές ότι η αρμοδιότητα εκτέλεσης των κατεδαφίσεων ανήκει στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση. Πάντως ο Συνήγορος εκτιμά ότι θα ήταν νομοτεχνικά αρτιότερη η ρητή κατάργηση του άρθρου 28 Ν. 4014/2011 με τον Ν. 4178/2013.

Για την άδεια ανατροφής υπαλλήλων της ΔΕΗ

Πρόταση για αναβάθμιση του νομοθετικού πλαισίου των αδειών ανατροφής, ώστε να χορηγούνται τα νόμιμα δικαιώματα στους πατέρες (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 133), έγινε δεκτή κατόπιν της τροποποίησης της ΕΓΣΣΕ 2014 με την οποία δόθηκε δικαίωμα άδειας ανατροφής σε όλους τους ιδιωτικούς υπαλλήλους συζύγους αυτοαπασχολούμενων γυναικών.

Για το εθνικό μητρώο σημείων υδροληψίας

Με την έκδοση των ΚΥΑ για τη σύσταση και λειτουργία εθνικού μητρώου σημείων υδροληψίας και τη διαδικασία για την έκδοση αδειών χρήσης και εκτέλεσης έργων αξιοποίησης των υδάτων, ο Συνήγορος εκτιμά ότι έγινε, καταρχήν, αποδοχή του γενικότερου σκεπτικού της πρότασής του (*Ετήσια Έκθεση 2013*, σ. 133-134). Ωστόσο, το γεγονός ότι εξακολουθεί να μην γίνεται διάκριση μετα-

ξύ νόμιμων και μη νόμιμων υδροσημείων, σε συνδυασμό με τη συνεχιζόμενη χορήγηση παρατάσεων για την έκδοση των αδειών χρήσης, δεν διασφαλίζει την ολοκληρωμένη προστασία και διαχείριση των υδάτων.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Για την κράτηση αλλοδαπών σε Τμήματα Δίωξης Λαθρομετανάστευσης και σε αστυνομικά κρατητήρια

Απαντώντας εν μέρει σε σχετικές προτάσεις (Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 137), το υπουργείο απάντησε στις 30.12.2014 ότι ήδη διερευνά εξατομικευμένα και αιτιολογημένα κάθε περίπτωση αλλοδαπού σε συνδυασμό με το εφικτό της απέλασής του, καθώς και ότι «πλέον δεν κρατούνται σε αστυνομικά τμήματα αλλοδαποί που τελούν υπό επιστροφή». Έχοντας, πάντως, υπόψη αντίθετα σχετικά δείγματα, ο Συνήγορος επιφυλάσσει να διασταυρώσει την ακρίβεια αυτών των διαβεβαιώσεων.

Για την καταγραφή του αριθμού κυκλοφορίας οχημάτων που δεν βρίσκονται στην κατοχή των ιδιοκτητών τους

Με την απόφαση 3005/4/1-κ/28.2.2014 Αρχηγού ΕΛΑΣ, το άρθρο 15 παράγρ. 8 της κανονιστικής διαταγής 2/1985 αντικαταστάθηκε ως εξής: «Ίδιες ενέργειες, όπως στην κλοπή και ανεύρεση των οχημάτων, γίνονται ... στις περιπτώσεις αλλαγής κατόχου οδικού οχήματος και μεταβολής των αναγραφόμενων κυρίων χαρακτηριστικών στοιχείων στην άδεια κυκλοφορίας χωρίς την έκδοση νέας άδειας από τις αρμόδιες αρχές». Με την εγκύκλιο 71468/14/418894/11.3.2014 δόθηκαν εντολές στις αστυνομικές υπηρεσίες για εφαρμογή της παραπάνω διάταξης ώστε να καθίσταται δυνατός ο εντοπισμός των οχημάτων και η επιβολή των προβλεπόμενων κυρώσεων (Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 128).

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ, ΔΙΑΦΑΝΕΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ

Για τις συνθήκες διαβίωσης και την υπερφόρτωση των καταστημάτων κράτησης

Με το άρθρο 7 παράγρ. 3 Ν. 4274/2014 έγινε εν μέρει δεκτή η πρόταση (Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 136-137) ότι η επιβολή προσωρινής κράτησης, ειδικά για τα άτομα με αναπηρία άνω του 67%, πρέπει να αποτελεί έσχατο μέσο με απολύτως εξατομικευμένη αιτιολογία.

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΤΑΞΗΣ

Για τη μεταφορά καταδίκων σε αγροτικά καταστήματα κράτησης

Φαίνεται πως υλοποιείται, στην πράξη, η πρόταση (Ετήσια Έκθεση 2013, σ. 137) για ενεργοποίηση του άρθρου 16 παράγρ. 11 της από 4.12.2012 ΠΝΠ (Ν. 4111/2013), ώστε στα κλειστά τμήματα των αγροτικών καταστημάτων κράτησης να μεταγονται κατάδικοι που εκτίουν ποινές έως 10 ετών χωρίς τις προϋποθέσεις της ΥΑ για την κράτηση σε αγροτικές φυλακές, εφόσον υπάρχει επαρκής χώρος και συντρέχουν λόγοι αποσυμφόρησης των υπόλοιπων καταστημάτων κράτησης.

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία, στον ιστότοπο του Συνηγόρου www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων (www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014) όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά αναρτημένα έγγραφα.

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΘΕΣΜΟΥ

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

ΝΟΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Ο Συνήγορος του Πολίτη ιδρύθηκε με τον Ν. 2477/1997, ξεκίνησε τη λειτουργία του τον Οκτώβριο του 1998 και κατοχυρώθηκε στο Σύνταγμα μετά την αναθεώρηση του 2001 ως ανεξάρτητη αρχή. Η οργάνωση, στελέχωση και λειτουργία του ρυθμίζονται με τους Ν. 3051/2002 και 3094/2003, καθώς και τον Κανονισμό Λειτουργίας του (ΠΔ 273/1999), όπως έχουν τροποποιηθεί και ισχύουν. Τα πλήρη νομοθετικά κείμενα δημοσιεύονται στην ιστοσελίδα www.synigoros.gr.

Αποστολή του είναι η διαμεσολάβηση μεταξύ της δημόσιας διοίκησης και των πολιτών για την προστασία των δικαιωμάτων τους, την τήρηση της νομιμότητας και την καταπολέμηση της κακοδιοίκησης. Ο Συνήγορος έχει επίσης ως αποστολή του την προάσπιση και προαγωγή των συμφερόντων του παιδιού, καθώς και την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης όλων των προσώπων χωρίς διάκριση λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, ηλικίας, αναπηρίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Έχει οριστεί ως φορέας για την παρακολούθηση και προώθηση της εφαρμογής, στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση και επαγγελματική κατάρτιση, τις συνθήκες και τους όρους εργασίας, τα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και την άσκηση αυτοτελούς επαγγελματικής δραστηριότητας, καθώς και ως Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης των Βασανιστηρίων.

Στον Συνήγορο μπορεί να προσφύγει οποιοσδήποτε έλληνας πολίτης ή αλλοδαπός και νομικό πρόσωπο ή ένωση προσώπων που συναλλάσσεται με το ελληνικό Δημόσιο ή θίγεται από πράξεις του. Ειδικά ως προς τις προσβολές δικαιωμάτων του παιδιού, μπορεί να προσφύγει το άμεσα ενδιαφερόμενο παιδί, γονέας ή συγγενής του, αλλά και κάθε τρίτος που έχει άμεση αντίληψη παραβίασης. Ο Συνήγορος επιλαμβάνεται κάθε θέματος που εμπίπτει στις αρμοδιότητές του ύστερα από ενυπόγραφη αναφορά κάθε άμεσα ενδιαφερόμενου φυσικού ή νομικού προσώπου ή ένωσης προσώπων. Οι αναφορές μπορούν να υποβληθούν αυτοπροσώπως, ταχυδρομικά, με τηλεομοιοτυπία και ηλεκτρονικά μέσω της ιστοσελίδας <http://www.synigoros.gr/?i=yronoli-anaforas.el> και εξετάζονται κατά θεματικές ενότητες, που οργανώνονται σε έξι Κύκλους Δραστηριότητας: Δικαιώματα του Ανθρώπου, Κοινωνική Προστασία, Ποιότητα Ζωής, Σχέσεις Κράτους – Πολίτη, Δικαιώματα του Παιδιού και Ισότητα των Φύλων.

Ο Συνήγορος είναι αρμόδιος για διαφορές με υπηρεσίες:

- του Δημοσίου, των ΟΤΑ, των ΝΠΔΔ
- όσων ΝΠΙΔ ή επιχειρήσεων ελέγχονται έμμεσα ή άμεσα από το κράτος ή από ΟΤΑ
- και ειδικά σε περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων του παιδιού και της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην απασχόληση είναι αρμόδιος και για πράξεις ιδιωτών.

Δεν είναι αρμόδιος:

- αν έχουν περάσει 6 μήνες από τότε που ο πολίτης πληροφόρηθηκε την επίμαχη διοικητική πράξη ή παράλειψη
- για ιδιωτικές διαφορές (με εξαίρεση τις περιπτώσεις παραβίασης των δικαιωμάτων του παιδιού και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην απασχόληση)
- για υποθέσεις που ανάγονται στην υπηρεσιακή κατάσταση του προσωπικού δημόσιων υπηρεσιών (εκτός αν πρόκειται για άνιση μεταχείριση με βάση τον Ν. 3304/2005 και τον Ν. 3896/2010), στην εθνική άμυνα, στην κρατική ασφάλεια, στην εξωτερική πολιτική και στις διεθνείς σχέσεις της χώρας
- για υποθέσεις που εκκρεμούν ενώπιον δικαστηρίων (με εξαίρεση τις περιπτώσεις παραβίασης της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών στην απασχόληση)
- για πράξεις των δικαστικών αρχών, των ανεξάρτητων αρχών ως προς την κύρια λειτουργία τους, του ΝΣΚ, των θρησκευτικών ΝΠΔΔ, της ΕΥΠ, του Χρηματιστηρίου, καθώς και πράξεις υπουργών και υφυπουργών που αφορούν τη διαχείριση της πολιτικής λειτουργίας.

Οι κυριότερες νομοθετικές εξελίξεις από το 2003 μέχρι σήμερα, ως προς την ενίσχυση του Συνηγόρου με ειδικές αρμοδιότητες, έχουν ως εξής:

- Με τον Ν. 3293/2004 ανέλαβε καθήκοντα Συνηγόρου της Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης.
- Με τον Ν. 3304/2005 ορίστηκε φορέας καταπολέμησης των διακρίσεων (λόγω φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού) και προώθησης της ίσης μεταχείρισης στις περιπτώσεις που αυτή παραβιάζεται από δημόσιες υπηρεσίες.
- Με τον Ν. 3488/2006 ορίστηκε φορέας παρακολούθησης της εφαρμογής, στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και ανέλιξη, στους όρους και στις συνθήκες εργασίας.

- Με τον Ν. 3769/2009 προστέθηκε στις αρμοδιότητές του η παρακολούθηση και προώθηση της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες του δημόσιου τομέα.
- Με τον Ν. 3772/2009 επιβεβαιώθηκε ρητά η δυνατότητα πρόσβασης του στα καταστήματα κράτησης.
- Με τον Ν. 3896/2010 η διάσπαρτη νομοθεσία για την ισότητα των φύλων στην εργασία αντικαταστάθηκε από κωδικοποιημένο νομοθετικό κείμενο, στο οποίο επαναλαμβάνονται οι προηγούμενες ρυθμίσεις για τις σχετικές αρμοδιότητες του Συνηγόρου και προστίθεται η δυνατότητα παρέμβασής του, υπό προϋποθέσεις, επί υποθέσεων που εκκρεμοδικούν.
- Με τον Ν. 3907/2011 ιδρύθηκε σύστημα εξωτερικού ελέγχου στις διαδικασίες απομάκρυνσης αλλοδαπών, το οποίο λειτουργεί με μέριμνα του Συνηγόρου.
- Με τον Ν. 4048/2012 προβλέφθηκε η συνεργασία των Γραφείων Νομοθετικής Πρωτοβουλίας των υπουργείων με τον Συνήγορο.
- Με τον Ν. 4097/2012 ορίστηκε φορέας παρακολούθησης της ίσης μεταχείρισης αυτοαπασχολούμενων ανδρών και γυναικών.
- Με τον Ν. 4152/2013 μετέχει στη Συντονιστική Επιτροπή για την Καταπολέμηση της Διαφθοράς.

Οι κανονιστικές εξελίξεις κατά το 2014 έχουν ως εξής:

- Με τον Ν. 4228/2014 κυρώθηκε το Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας και ανατέθηκε στον Συνήγορο η αρμοδιότητα του Εθνικού Μηχανισμού Πρόληψης των Βασανιστηρίων (βλ. «Πρόληψη βασανιστηρίων»).
- Με τον Ν. 4249/2014 ο Συνήγορος εκπροσωπείται, με γνώμη αλλά χωρίς ψήφο, στο Γραφείο Αντιμετώπισης Περιστατικών Αυθαιρεσίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης.
- Με τον Ν. 4275/2014 εκπροσωπείται στο Συμβούλιο Υπηρεσιακής Κατάστασης Προϊσταμένων Γενικών Διευθύνσεων, στο Κεντρικό Ειδικό Συμβούλιο Επιλογής Προϊσταμένων και στο Κεντρικό Συμβούλιο Συνέντευξης Προϊσταμένων.
- Με τον Ν. 4305/2014 εκπροσωπείται στην Κεντρική Επιτροπή Εξετάσεων για την εισαγωγή στην Εθνική Σχολή Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης.
- Με το ΠΔ 82/2014 ρυθμίστηκε η τήρηση και εκκαθάριση των αρχείων του Συνηγόρου.

- Με την ΚΥΑ 4000/4/571α'/2014 ενεργοποιήθηκε η αρμοδιότητα του Συνηγόρου στο πλαίσιο του συστήματος εξωτερικού ελέγχου των διαδικασιών απομάκρυνσης (βλ. «Επιστροφές αλλοδαπών»).
- Με αποφάσεις του Συνηγόρου (ΦΕΚ 1224γ'/14.5.2014) συγκροτήθηκαν μη αμειβόμενες ομάδες εργασίας για θεματικές ειδικών αρμοδιοτήτων της Αρχής και ειδικότερα για τις διακρίσεις, τις επιστροφές αλλοδαπών και την πρόληψη των βασανιστηρίων.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΚΑΙ ΣΤΕΛΕΧΩΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Στις 31.12.2014 το σύνολο των απασχολούμενων (επιστημονικό και διοικητικό προσωπικό), συμπεριλαμβανομένων της Συνηγόρου του Πολίτη και 5 Βοηθών Συνηγόρων, ήταν 192 άτομα, εκ των οποίων 55 άνδρες και 137 γυναίκες. Το σύνολο του επιστημονικού προσωπικού ανέρχεται σε 134 άτομα και του προσωπικού διοικητικής και γραμματειακής υποστήριξης σε 58 άτομα.

Από το επιστημονικό προσωπικό 40 άτομα (30%) είναι διδάκτορες, 73 (55%) κατέχουν τίτλο μεταπτυχιακών σπουδών και 21 (15%) είναι πτυχιούχοι ΑΕΙ. Από το διοικητικό προσωπικό και το προσωπικό γραμματειακής υποστήριξης 16 άτομα (28%) κατέχουν τίτλο μεταπτυχιακών σπουδών, 16 (28%) είναι πτυχιούχοι ΑΕΙ, 2 (3%) πτυχιούχοι ΤΕΙ, 21 (36%) κατέχουν τίτλο σπουδών δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και 3 (5%) υποχρεωτικής εκπαίδευσης.

Το επιστημονικό και το διοικητικό προσωπικό καλύπτει ευρύ φάσμα επιστημονικών ειδικοτήτων. Μεταξύ όσων κατέχουν βασικό ή μεταπτυχιακό τίτλο σπουδών περιλαμβάνονται: 80 νομικοί, 10 πολιτικοί επιστήμονες, 4 φιλόλογοι, 1 θεολόγος, 9 οικονομολόγοι, 7 κοινωνιολόγοι, 1 κοινωνική λειτουργός, 7 αρχαιολόγοι, 5 επικοινωνιολόγοι, 3 αρχιτέκτονες, 6 ψυχολόγοι, 3 γεωλόγοι, 2 ωκεανογράφοι, 2 χημικοί, 1 χημικός μηχανικός, 2 πολιτικοί μηχανικοί, 3 επιστήμονες παιδαγωγικής, 2 επιστήμονες στατιστικής και ασφαλιστικής επιστήμης, 1 γιατρός, 1 τοπογράφος μηχανικός, 1 μαθηματικός, 6 επιστήμονες πληροφορικής, 1 βιβλιοθηκονόμος, 4 επιστήμονες διοίκησης επιχειρήσεων, 1 διοικητικός επιστήμονας, 3 επιστήμονες ανθρωπιστικών σπουδών, 2 επιστήμονες διοίκησης νοσοκομείων και μονάδων υγείας.

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Σπανού Καλλιόπη

ΓΡΑΦΕΙΟ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Αμαξοπούλου-Καρπαθοπούλου Μαρία (με διάθεση από τη Γραμματεία)

Βασιλειάδου Μαρία

Βασιλόπουλος Ηλίας

Κιουλμπαλίδου Μαρία

Πριμικυρίου Σωτηρία

ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ ΒΟΗΘΟΣ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Καρύδης Βασίλειος

ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Βερέμης Δημήτριος

Βουτσίνου Μαρία

Κουτρούμπα Ελένη

Λυκοβαρδή Καλλιόπη

Λυσανδροπούλου Όλγα

Μαρκάκη Ευαγγελία

Μάρκου Ελένη

Μονιούδη-Πικρού Ισαβέλλα

Μόσχος Ιωάννης

Μπακογιάννης Κωνσταντίνος

Μπαλτσιώτης Λάμπρος

Μπούτσελης Ιωάννης

Μυτιληναίου Δήμητρα

Παντελίδου Φωτεινή

Παπαδοπούλου Ανδριανή

Τσαπόγας Μιχαήλ

Φυτράκης Ευτύχιος

Χατζή Χρυσή

Χατζηράλλη Σαπφώ

Χορμοβίτης Δημήτριος

ΓΡΑΦΕΙΟ ΒΟΗΘΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ

Γιατζτζή Δήμητρα

Κωστογιάννης Γεώργιος

Ηλιοπούλου Κωνσταντίνα

ΚΥΚΛΟΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ

ΒΟΗΘΟΣ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

(με καθήκοντα Συνηγόρου Υγείας και Κοινωνικής Αλληλεγγύης)

Ιωάννου Χρήστος

ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Αλέστας Αριστείδης

Αμοριανού Σοφία

Αρσενοπούλου Ιωάννα

Βαβουγιού Άννα

Γαληνού Παρασκευή

Διάφα Λιάνα

Καραβόλου Μαρία

Κοντογεωργοπούλου Παυλίνα

Κυριακάκη Ειρήνη

Κωστής Ιωάννης

Λαμπροπούλου Κυριακή

Λασκαρίδης Εμμανουήλ

Μαντά Ευαγγελία

Μαριδάκη Αδριρήνη

Μαρκετάκη Αικατερίνη

Μήλιος-Νικολάου Ανδρέας

Μπαρτζελιώτης Κωνσταντίνος

Παλάσκα Ευνίκη

Πανάγου Αιμιλία

Παπαδάκη Ρένα

Παπαδημητρίου Κωνσταντίνος

Παπαλουκά Δανάη

Πιζάνης Εμμανουήλ

Σκυλλάκου Ευαγγελία

Τζέμος Βασίλειος

Τοπαλίδου Αναστασία

Τριανταφύλλου Καλλιόπη-Αικατερίνη

Τσελεκίδης Ιωάννης

ΓΡΑΦΕΙΟ ΒΟΗΘΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ

Ρουγκούνη Φωτεινή

Τζαβάρα-Πίτση Χριστίνα

ΚΥΚΛΟΣ ΠΟΙΟΤΗΤΑΣ ΖΩΗΣ ΒΟΗΘΟΣ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Σαγιάς Ιωάννης

ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Αθανασοπούλου Χαρίκλεια
Αντωνιάδης Κωνσταντίνος
Αποστόλου Μαρία
Βίττης Νικόλαος
Βλάχου Αικατερίνη
Βρετού Βασιλική
Γεωργίτση Μεταξία
Γιαννακουλοπούλου Μαρία
Καραμήτρου Ζωή
Κουτρουμάνη Αθηνά
Λιάσκα Αιμιλία
Λουκάκος Κυριάκος
Μαρτσούκου Μεταξία
Μαυρομάτη Ελευθερία
Μπίλη Βασιλική
Μποσδογιάννη Αγγελική
Παινήση Μαρία-Μυρτώ
Παπαδοπούλου Ευγενία
Παπαθανάσογλου Αντωνίνα
Πετούση Θεοδώρα
Πεχλιβάνογλου Κωνσταντίνος
Ράππου Μαρία
Ρώσιου-Κοκκίνη Ζωή
Σαλαμαλίκη Αγγελική
Σγάγιας Κωνσταντίνος
Σταμπούλη Έλενα
Τσακιράκης Ευάγγελος
Φιλιππάκη Δάφνη
Φλιάτουρα Αικατερίνη
Ψαλτάκη Μαρία

ΓΡΑΦΕΙΟ ΒΟΗΘΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ

Παχωπού Ιωάννα
Τριάντη Βασιλική

ΚΥΚΛΟΣ ΣΧΕΣΕΩΝ ΚΡΑΤΟΥΣ – ΠΟΛΙΤΗ ΒΟΗΘΟΣ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Κοτρωνιά Μαρία

ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Αγγελάκη Δέσποινα
Ανδρικήκη Κυριακή
Αντωνοπούλου Χρυσούλα
Βορριά Πετρούλα
Βούλγαρη Θεοδώρα
Γκλοβάνου Ελένη
Δαραμάρας Κωνσταντίνος
Ζούβια Καλλιόπη
Θωμόπουλος Ευάγγελος
Καλαβάνου Άρτεμις
Καλαϊτζή Ασημίνα
Καμένου Ειρήνη
Καμπάς Ανδρέας
Καραγεώργου Μαρία
Κετσιτζίδου Μαρία
Λιαδή Μαρία
Μαλεβίτη Αικατερίνη
Ματανά Αναστασία
Μπενέκου Ευανθία
Μπιγιάκη Λεμονιά
Πανοπούλου Αγγελική
Παπανικολάου Αικατερίνη
Πρωτοπαπάς Μάριος
Σάρρας Σάββας
Σταματίου Ελένη
Στουγιάννου Καλλιόπη
Φλώρου Χριστίνα

ΓΡΑΦΕΙΟ ΒΟΗΘΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ

Καφετζοπούλου Μαρία
Παγουλάτου Μελοπομένη
Πετροπούλου Μυρτώ-Αφροδίτη

ΚΥΚΛΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΑΙΔΙΟΥ ΒΟΗΘΟΣ ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Μόσχος Γεώργιος

ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Κουβαριτάκη Ιωάννα
Μοσχοπούλου Αλεξάνδρα
Μπαφέ Νίκη
Μπλιάτη Μαρία

Παπαδημητρίου Σταματία
Πούλου Σταματίνα
Ρούτση Άννα
Στρατιδάκη Σαμάνθα
Τσάγκαρη Μαρία

ΓΡΑΦΕΙΟ ΒΟΗΘΟΥ ΣΥΝΗΓΟΡΟΥ

Παπανικολάου Ευανθία
Παπαπάσχου Ευαγγελία

ΚΥΚΛΟΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΦΥΛΩΝ (υπό την εποπτεία της Συνηγόρου του Πολίτη)

ΕΙΔΙΚΟΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΕΣ

Αγγέλη Χριστίνα
Δεμοίρου Ηλέκτρα

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ

Ευαγγέλου Θεογονωσία

ΤΜΗΜΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ευαγγέλου Πολυξένη
Καλαματιανού Μαρία-Αριστέα
Κανελλοπούλου Μαρία
Κρητικός Γιώργος
Λαγιάκου Ελένη
Λιάνου Μαρία

ΤΜΗΜΑ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΚΗΣ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ

Αδαμόπουλος Αναστάσιος
Αποστολίδου Άννα
Αρτοπούλου Σουσάνα
Βερβεράκη Κλεοπάτρα
Θέος Ιωάννης
Κανελλόπουλος Βασίλειος
Κρητικοπούλου Βασιλεία
Μπρίλη Αικατερίνη
Νάκου Βιργινία
Σωτηροπούλου Μαρία
Τσάπαλης Βασίλειος

ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΛΗΡΟΦΟΡΗΣΗΣ ΚΑΙ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗΣ ΠΟΛΙΤΩΝ

Παπαδόπουλος Δημήτριος

ΤΜΗΜΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Αποστολόπουλος Δημήτριος
Ζηκύρη Βαρβάρα
Κανδαράκη Ελένη
Κοσμά Στέλλα
Μαρκουλάκη Κατερίνα
Σακκή Ειρήνη

ΓΡΑΦΕΙΟ ΠΡΟΜΗΘΕΙΩΝ

Παπαδόπουλος Θεόδωρος

ΤΜΗΜΑ ΜΗΧΑΝΟΓΡΑΦΗΣΗΣ

Ανδριάνη Ρόδη
Βουρόπουλος Ηλίας
Βράζος Δημήτριος
Ζάκας Αλέξανδρος
Σάλτας Παναγιώτης
Φίλιος Θεόδωρος

ΤΜΗΜΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ

Καρτερολιώτου-Τζαβάρα Καλλιρρόη
Παπαγεωργοπούλου Δημητρία
Παραγυιός Πέτρος

ΤΜΗΜΑ ΤΕΚΜΗΡΙΩΣΗΣ ΚΑΙ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗΣ

Χαραλάμπους Γερασιμούλα

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑΣ ΠΟΥ ΑΠΑΣΧΟΛΕΙΤΑΙ ΣΤΟΥΣ ΚΥΚΛΟΥΣ

Αθανασιάδη Ευρυδίκη
Τζώρτζη Αργυρώ
Τσαγγαράτου Αθανασία

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΠΟΥ ΕΧΕΙ ΑΠΟΣΠΑΣΤΕΙ ΣΕ ΑΛΛΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ Ή ΒΡΙΣΚΕΤΑΙ ΣΕ ΜΑΚΡΟΧΡΟΝΙΕΣ ΑΔΕΙΕΣ

Αναστασίου Ελένη
Ασημακοπούλου Ζηνοβία
Βράιλα Κατερίνα
Δουλαδέρης Νικόλαος

Δρόσος Σέργιος
Ζορμπάς Πάρης
Κουφάκη Ιωάννα
Μαραγκάκη Ελένη
Μπώλου Βασιλική
Παπαστυλιανός Χρήστος
Στασινός Σωτήρης
Στεφανάκη Καλλιόπη
Τζάθα Αγγελική
Τσιούκας Γρηγόριος

**ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΤΟΥ 2014 ΕΠΑΥΣΑΝ ΝΑ ΑΝΗΚΟΥΝ
ΣΤΟ ΣΤΕΛΕΧΙΑΚΟ ΔΥΝΑΜΙΚΟ ΤΗΣ ΑΡΧΗΣ**

Kerridge Dawn (γραφείο Συνηγόρου του Πολίτη) από 10.2.2014

Καραγιάννης Λουκάς (διοικητικός υπάλληλος) από 30.9.2014

Νικολακοπούλου Μαγδαληνή (γραφείο Συνηγόρου του Πολίτη)
από 30.10.2014

Παπαχαραλάμπους Χαράλαμπος (ειδικός επιστήμονας) από
31.10.2014

Ζαχαριάδου Χρυσούλα (ειδική επιστήμονας) από 1.12.2014

Περισσότερα και πιο αναλυτικά στοιχεία,
στον ιστότοπο του Συνηγόρου
www.synigoros.gr.

Οι αστερίσκοι [*] μέσα στο κείμενο
παραπέμπουν σε κατάλογο συνδέσμων
(www.synigoros.gr/?i=stp.el.links2014)
όπου μπορείτε να βρείτε σχετικά
αναρτημένα έγγραφα.

ΑΡΚΤΙΚΟΛΕΞΙΑ

ΑΕ	Ανώνυμη Εταιρεία	ΕΕ	Ευρωπαϊκή Ένωση /
ΑΕΙ	Ανώτατο Εκπαιδευτικό Ίδρυμα		Ευρωπαϊκή Επιτροπή
ΑΕΠΟ	Απόφαση Έγκρισης Περιβαλλοντικών Όρων	ΕΕΔΑ	Εθνική Επιτροπή για τα Δικαιώματα του Ανθρώπου
ΑΚ	Αστικός Κώδικας	ΕΕΤΑ	Έκτακτο Ειδικό Τέλος Ακινήτων
ΑμεΑ	Άτομα με Αναπηρία	ΕΕΤΗΔΕ	Έκτακτο Ειδικό Τέλος Ηλεκτροδοτούμενων Δομημένων Επιφανειών
ΑΠΔΠΧ	Αρχή Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα	ΕΕΤΑΑ	Ελληνική Εταιρεία Τοπικής Αυτοδιοίκησης και Αποκέντρωσης
ΑΠΕ	Ανανεώσιμες Πηγές Ενέργειας	ΕΕΤΤ	Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων
ΑΠΘ	Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης	ΕΚ	Ευρωπαϊκή Κοινότητα
ΑΣΕΠ	Ανώτατο Συμβούλιο Επιλογής Προσωπικού	ΕΚΒΑ	Εφορείες Κλασικών και Βυζαντινών Αρχαιοτήτων
ΑΣΠΑΙΤΕ	Ανώτατη Σχολή Παιδαγωγικής και Τεχνολογικής Εκπαίδευσης	ΕΚΔΔΑ	Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης
ΑΣΤΕΡ	Ανώτερα Σχολή Τουριστικών Επαγγελματιών Ρόδου	ΕΚΚΑ	Εθνικό Κέντρο Κοινωνικής Αλληλεγγύης
ΑΣΥΕ	Ανώτατη Στρατιωτική Υγειονομική Επιτροπή	ΕΚΧΑ	Εθνικό Κτηματολόγιο και Χαρτογράφηση
ΑΤΕΙ	Ανώτερα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα	ΕΛΑΣ	Ελληνική Αστυνομία
ΑΦΜ	Αριθμός Φορολογικού Μητρώου	ΕΛΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τυποποίησης
ΓΑΔΑ	Γενική Αστυνομική Διεύθυνση Αττικής	ΕΜΠ	Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
ΓΓΑ	Γενική Γραμματεία Αθλητισμού	ΕΜΠ	Εθνικός Μηχανισμός Πρόληψης
ΓΓΚΑ	Γενική Γραμματεία Κοινωνικών Ασφαλίσεων	ΕΝΦΙΑ	Ενιαίος Φόρος Ακινήτων
ΓΓΠΣ	Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων	ΕΟ	Εθνική Οδός
ΓΓΙΦ	Γενική Γραμματεία Ισότητας Φύλων	ΕΟΠΥΥ	Εθνικός Οργανισμός Παροχής Υπηρεσιών Υγείας
ΓΛΚ	Γενικό Λογιστήριο του Κράτους	ΕΟΤ	Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού
ΓΟΚ	Γενικός Οικοδομικός Κανονισμός	ΕΠΑΛ	Επαγγελματικά Λύκεια
ΓΣ	Γενική Συνέλευση	ΕΠΑΣ	Επαγγελματικές Σχολές
ΓΣΕΕ	Γενική Συνομοσπονδία Εργατών Ελλάδος	ΕΠΕ	Εταιρία Περιορισμένης Ευθύνης
ΔΕ	Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση	ΕΠΚΑ	Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων
ΔΕΔΔΗΕ	Διαχειριστής του Ελληνικού Δικτύου Διανομής Ηλεκτρικής Ενέργειας	ΕΡΤ	Ελληνική Ραδιοφωνία Τηλεόραση
ΔΕΕ (ΔΕΚ)	Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης (πρώην Δικαστήριο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων)	ΕΣΑμεΑ	Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία
ΔΕΗ	Δημόσια Επιχείρηση Ηλεκτρισμού	ΕΣΔΑ	Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
ΔΕΚΟ	Δημόσιες Επιχειρήσεις και Οργανισμοί	ΕΣΕΕ	Εθνική Συνομοσπονδία Ελληνικού Εμπορίου
ΔΕΥΑ	Δημοτική Επιχείρηση Ύδρευσης – Αποχέτευσης	ΕΣΠΑ	Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
ΔΟΚΚ	Διεύθυνση Οικοδομικών και Κτιριοδομικών Κανονισμών	ΕΣΡ	Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης
ΔΟΥ	Δημόσια Οικονομική Υπηρεσία	ΕΣΥ	Εθνικό Σύστημα Υγείας
ΔΣ	Διοικητικό Συμβούλιο	ΕΤΑΑ	Ενιαίο Ταμείο Ανεξάρτητα Απασχολούμενων
ΔΣΔμεΑ	Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρία	ΕΤΑΔ	Εταιρεία Ακινήτων Δημοσίου
ΔΣΔΠ	Διεθνής Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού	ΕΤΑΚ	Ενιαίο Τέλος Ακινήτων
ΕΓΣΣΕ	Εθνική Γενική Συλλογική Σύμβαση Εργασίας	ΕΤΑΠ-ΜΜΕ	Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Προσωπικού Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης
ΕΔΕ	Ένορκη Διοικητική Εξέταση		

ΕΤΕΑΝ	Εθνικό Ταμείο Επιχειρηματικότητας και Ανάπτυξης	ΜΚΟ	Μη Κυβερνητική Οργάνωση
ΕΥΑΘ	Εταιρεία Ύδρευσης και Αποχέτευσης Θεσσαλονίκης	Ν.	Νόμος
ΕΥΕΚΑ	Ειδική Υπηρεσία Επιθεώρησης και Κατεδάφισης Αυθαιρέτων	ΝΔ	Νομοθετικό Διάταγμα
ΕΥΠ	Εθνική Υπηρεσία Πληροφοριών	ΝΕΕ	Ναυτικό Επιμελητήριο της Ελλάδος
ΕΥΕΣΕ	Ειδική Υπηρεσία Εφαρμογής Συγχρηματοδοτούμενων Ενεργειών	ΝΕΡΙΤ	Νέα Ελεύθερη Ραδιοφωνία, Ίντερνετ και Τηλεόραση
ΗΕ	Ηνωμένα Έθνη	ΝΠΔΔ	Νομικό Πρόσωπο Δημοσίου Δικαίου
ΗΣΑΠ	Ηλεκτρικός Σιδηρόδρομος Αθηνών – Πειραιώς	ΝΠΙΔ	Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου
ΙΕΚ	Ινστιτούτο Επαγγελματικής Κατάρτισης	ΝΣΚ	Νομικό Συμβούλιο του Κράτους
ΙΚΑ-ΕΤΑΜ	Ίδρυμα Κοινωνικών Ασφαλίσεων – Ενιαίο Ταμείο Ασφάλισης Μισθωτών	ΟΑΕΔ	Οργανισμός Απασχόλησης Εργατικού Δυναμικού
ΙΚΥ	Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών	ΟΑΕΕ	Οργανισμός Ασφάλισης Ελεύθερων Επαγγελματιών
ΙΝΕΔΙΒΙΜ	Ίδρυμα Νεολαίας και Διά βίου Μάθησης	ΟΑΣΕ	Οργανισμός για την Ασφάλεια και τη Συνεργασία στην Ευρώπη
ΙΝΕΠ	Ινστιτούτο Επimόρφωσης	ΟΓΑ	Οργανισμός Γεωργικών Ασφαλίσεων
ΙΟΒΕ	Ίδρυμα Οικονομικών και Βιομηχανικών Ερευνών	ΟΔΔΥ	Οργανισμός Διαχείρισης Δημόσιου Υλικού
ΙΣΤΑΜΕ	Ινστιτούτο Στρατηγικών και Αναπτυξιακών Μελετών	ΟΕΔΑ	Ολοκληρωμένη Εγκατάσταση Διαχείρισης Απορριμμάτων
ΚΑΝ	Κέντρο Αποτέφρωσης Νεκρών	ΟΕΕΚ	Οργανισμός Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης
ΚΑΣ	Κεντρικό Αρχαιολογικό Συμβούλιο	ΟΗΕ	Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών
ΚΔΒΜ	Κέντρα Διά Βίου Μάθησης	ΟΛΚΕ	Ομοφυλοφιλική – Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας
ΚΕΔΔΥ	Κέντρο Διάγνωσης, Διαφοροδιάγνωσης και Υποστήριξης	ΟΛΜΕ	Ομοσπονδία Λειτουργών Μέσης Εκπαίδευσης
ΚΕΔΕ	Κώδικας Είσπραξης Δημοσίων Εσόδων	ΟΠΑΔ	Οργανισμός Περιθάλψης Ασφαλισμένων του Δημοσίου
ΚΕΕΛΠΝΟ	Κέντρο Ελέγχου και Πρόληψης Νοσημάτων	ΟΣΚ	Οργανισμός Σχολικών Κτιρίων
ΚΕΙ	Κώδικας Ελληνικής Ιθαγένειας	ΟΤΑ	Οργανισμός Τοπικής Αυτοδιοίκησης
ΚΕΚ	Κέντρο Επαγγελματικής Κατάρτισης	ΠΔ	Προεδρικό Διάταγμα
ΚΕΠ	Κέντρο Εξυπηρέτησης Πολιτών	ΠΕ	Περιφερειακή Ενότητα
ΚΕΠΑ	Κέντρο Πιστοποίησης Αναπηρίας	ΠΕΚΑ	Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής
ΚΕΠΠΕ	Κλιμάκιο Ελέγχου Ποιότητας Περιβάλλοντος	ΠΙΚΠΑ	Πατριωτικό Ίδρυμα Κοινωνικής Πρόνοιας και Αντιληψης
ΚΕΣΥ	Κεντρικό Συμβούλιο Υγείας	ΠΚ	Ποινικός Κώδικας
ΚΟΚ	Κώδικας Οδικής Κυκλοφορίας	ΠΜΣ	Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΚΟΤ	Κοινωνικό Οικιακό Τιμολόγιο	ΠΝ	Πολεμικό Ναυτικό
ΚΠΣ	Κοινωνικό Πλαίσιο Στήριξης	ΠΝΠ	Πράξη Νομοθετικού Περιεχομένου
ΚΥΑ	Κοινή Υπουργική Απόφαση	ΠΟΥ	Παγκόσμιος Οργανισμός Υγείας
ΚΥΕ	Κατάστημα Υγειονομικού Ενδιαφέροντος	ΠΣ	Πυροσβεστικό Σώμα
ΛΑΕΚ	Λογαριασμός για την Απασχόληση και την Επαγγελματική Κατάρτιση	ΠΣΔ	Πανελλήνιο Σχολικό Δίκτυο
ΛΑΓΗΕ	Λειτουργός Αγοράς Ηλεκτρικής Ενέργειας	ΣΕΠΕ	Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας
ΛΟΑΤ	Λεσβίες, Ομοφυλόφιλοι, Αμφισεξουαλικοί, Τρανσξέουαλ	ΣΕΣ	Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης
ΛΣ	Λιμενικό Σώμα	ΣΕΥΥΠ	Σώμα Επιθεωρητών Υπηρεσιών Υγείας και Πρόνοιας

ΣτΕ	Συμβούλιο της Επικρατείας	GSI	Geosynthetic Institute
ΣΣΕ	Συλλογική Σύμβαση Εργασίας	OPCAT	Optional Protocol to the Convention Against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (Προαιρετικό Πρωτόκολλο στη Σύμβαση κατά των Βασανιστηρίων και Άλλων Μορφών Σκληρής, Απάνθρωπης ή Ταπεινωτικής Μεταχείρισης ή Τιμωρίας)
ΣΥΠΟΘΑ	Συμβούλια Πολεοδομικών Θεμάτων και Αμφισβητήσεων	OSCE	Organisation for Security and Cooperation in Europe
ΤΑΠ	Τέλος Ακίνητης Περιουσίας	TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange
ΤΑΠΑ	Ταμείο Αρχαιολογικών Χώρων και Απαλλοτριώσεων		
ΤΑΥΤΕΚΩ	Ταμείο Ασφάλισης Υπαλλήλων Τραπεζών και Επιχειρήσεων Κοινής Ωφέλειας		
ΤΕ	Τεχνολογική Εκπαίδευση		
ΤΕΙ	Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα		
ΤΠΔ	Ταμείο Παρακαταθηκών και Δανείων		
ΤΣΜΕΔΕ	Ταμείο Συντάξεως Μηχανικών και Εργοληπτών Δημοσίων Έργων		
ΤΣΠ-ΗΣΑΠ	Ταμείο Συντάξεων Προσωπικού ΗΣΑΠ		
ΥΑ	Υπουργική Απόφαση		
ΥΔΕ	Υπηρεσία Δημοσιονομικού Ελέγχου		
ΥΚ	Υπαλληλικός Κώδικας		
ΥΜΣ	Υπηρεσίες Μιας Στάσης		
ΥΠΑ	Υπηρεσία Πολιτικής Αεροπορίας		
ΥΠΕΚΑ	Υπουργείο Περιβάλλοντος και Κλιματικής Αλλαγής		
ΥΠΕΣ	Υπουργείο Εσωτερικών		
ΥΠΠΟΑ	Υπουργείο Πολιτισμού και Αθλητισμού		
ΦΑΠ	Φόρος Ακίνητης Περιουσίας		
ΦΕΚ	Φύλλο Εφημερίδας της Κυβερνήσεως		
ΦΠΑ	Φόρος Προστιθέμενης Αξίας		
ΧΑΔΑ	Χώρος Ανεξέλεγκτης Διάθεσης Αποβλήτων		
ΧΥΚ	Χάρτης Υποχρεώσεων προς τον Καταναλωτή		
ΧΥΤΑ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Απορριμμάτων		
ΧΥΤΥ	Χώρος Υγειονομικής Ταφής Υπολειμμάτων		
CPT	Committee for the Prevention of Torture (Επιτροπή του Συμβουλίου της Ευρώπης για την Πρόληψη των Βασανιστηρίων)		
CRONSEE	Children's Rights Ombudspersons' Network in South and Eastern Europe		
ECRI	European Commission against Racism and Intolerance		
ENOC	European Network of Ombudspersons for Children (Ευρωπαϊκό Δίκτυο Συνηγόρων του Παιδιού)		
FAQ	Frequently Asked Questions		
FRA	Fundamental Rights Agency (Οργανισμός Θεμελιωδών Δικαιωμάτων)		

Για την προετοιμασία της *Ετήσιας Έκθεσης 2014* εργάστηκε το σύνολο του προσωπικού του Συνηγόρου του Πολίτη.

Ειδικότερα καθήκοντα ανέλαβαν οι εξής:

Συντονισμός και γενική επιμέλεια έκδοσης –

Κεντρική συντακτική ομάδα

Αναστασία Ματανά

Έλενα Σταμπουλή

Μιχάλης Τσαπόγας

Επιστημονική επεξεργασία κειμένων

Χριστίνα Αγγέλη

Δημήτρης Βερέμης

Θεοδώρα Βούλγαρη

Κατερίνα Βλάχου

Ζωή Καραμήτρου

Ελένη Κουτρούμπα

Μαρία Λιαδή

Καλλιόπη Λυκοβαρδή

Έλενα Μάρκου

Γιάννης Μόσχος

Νίκη Μπαφέ

Εύη Μπενέκου

Μαρία Μπλιάτη

Γιάννης Μπούτσελης

Δανάη Παπαλουκά

Ματίνα Πούλου

Βάλια Σκυλλάκου

Ευτύχης Φυτράκης

Χρύσα Χατζή

Επεξεργασία στατιστικών στοιχείων

Θεόδωρος Φίλιος

Επίσης συνεργάστηκαν

Δημήτρης Βράζος, Αλέξανδρος Ζάκας, Τμήμα Μηχανογράφησης

Μαρία-Αριστέα Καλαματιανού, Τμήμα Διοίκησης

Πέτρος Παραγυιός, Ρόη Τζαβάρα, Τμήμα Επικοινωνίας

Η Ετήσια Έκθεση του Συνηγόρου του Πολίτη για το 2014 διατίθεται στην πλήρη της μορφή στην ιστοσελίδα της ανεξάρτητης αρχής:
www.synigoros.gr

Η Ετήσια Έκθεση του 2014 τυπώθηκε τον Μάρτιο του 2015
στο Εθνικό Τυπογραφείο σε 1.000 αντίτυπα.

Επιμέλεια κειμένων

Τέτη Παλαιοθοδώρου

Εξώφυλλο και καλλιτεχνικός σχεδιασμός

Δάφνη Μπέη

Ροδούλα Παπαφίγγου

Φωτογραφίες

Αθηνά Κουτρομάνη

Συνήγορος του Πολίτη

Χαλκοκονδύλη 17

Τ.Κ. 104 32 Αθήνα

Τηλ: (+30) 213 1306 600

www.synigoros.gr

ISSN: 1108-8206

